

Coloniae Agrippinae,
*Sumptibus Balthazaris ab Egmond
et Sociorum. 1670.*

Parisiis, vaneunt apud Fr. Leonard 1670

THE
INDICATIVE
RUTH
REVIEW

Published by the
Author at
No. 10, South Street,
New York.

L I B E R
O S V E,
H E B R A I C E
I E H O S V A.

C A P V T I.

Confortatus Iosue à Domino monet populum ut se ad Iordanis transitum præparent in diem tertium tribus autem Ruben, Gad, & dimidiam Manasse, ut fratres ad promissam terram armati ex condicō præcedant.

L factum est post mortem Moyfi servi Domini, ut loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun, ministrum Moyfi, & diceret ei:

Moyfes servus meus mortuus est: surge, & transi Iordanem istum tu, & omnis populus tecum, in terram, quam ego dabo filiis Israel.

3 † Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, vobis tradam, sicut locutus sum Moyfi. † *Deut. 11. 24.*

4 A deserto & Libano usque ad fluvium magnum Euphratem, omnis terra Hethæorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester.

5 Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ: † sicut fui cum Moyse, ita ero tecum; † *Hebr. 13. 6.*
non dimittam, nec derelinquam te.

6 † Confortare, & esto robustus: tu enim forte divides populo huic terram, pro qua iuravi patribus suis, ut traderem eam illis. *1. 3. 7. Deut. 31. 6.*

7 Confortare igitur, & esto robustus valde: ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyfes servus meus: ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta quæ agis. *13. 3. Reg. 2. 2.*

8 Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo: sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias & facias omnia quæ scripta sunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam.

9 Ecce præcipio tibi, confortare, & esto robustus. Noli metuere, & noli timere: quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque pertexeris, *10 Præ-*

10 Præcepitque Iosue principibus populi, dicens: Tranſite per medium caſtrorum, & imperate populo, ac dicite:

11 Præparate vobis cibaria: quoniam poſt di-
rectum tranſibitis Iordanem, & intrabitis ad poſ-
ſideandam terram, quam Dominus Deus veſter da-
turus eſt vobis.

12 Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ
tribui Manaſſe ait:

13 Mementote ſermonis, quem præcepit vobis
Moyſes ſervulus Domini, dicens: Dominus Deus
veſter dedit vobis requiem, & omnem terram.

† Num. 14 † Vxores veſtræ, & filii, ac jumenta mane-
32. 20 bunt in terra, quam tradidit vobis Moyſes trans
Iordanem: vos autem tranſite armati ante fratres
veſtros, omnes fortes manu, & pugnate pro eis,

15 Donec det Dominus requiem fratribus veſtris
ſicut & vobis dedit, & poſſideant ipſi quoque
terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt
eis: & ſic revertimini in terram poſſeſſionis veſtræ,
& habitabitis in ea, quam vobis dedit Moyſes
ſervulus Domini trans Iordanem contra ſolis or-
tum.

16 Reſponderuntque ad Iosue, atque dixerunt:
Omnia, quæ præcepiſti nobis, faciemus: & quo-
cumque miſeris, ibimus.

17 Sicut obedivimus in cunctis Moyſi, ita obe-
diemus & tibi: tantum ſi Dominus Deus tuus te-
cum, ſicut fuit cum Moyſe. Qui contradixerit
ori tuo, & non obedierit cunctis ſermonibus quos
præceperis ei, moriatur, tu tantum confortare,
& viriliter age.

C A P V T II.

*Miſi exploratores in urbem Iericho, à Rahab me-
retrice occuſantur, promiſſa illi omnique illius fami-
lia miſericordia, incolumes redeunt in caſtra.*

1 **M**iſit igitur Iosue filius Nuu de Setim duos
viros exploratores in abſcondito: & dixit
eis: Ite, & conſiderate terram, urbemque Iericho.

† Jac. 2, 25. † Qui pergentes ingreſſi ſunt domum mulieris me-
Hebr. retricis, nomine Rahab, & quieverunt apud eam.

2 Nunciatumque eſt regi Iericho, & dictum: Ec-
ce viri ingreſſi ſunt huc per noctem de filiis Iſrael,
31. 31. ut explorarent terram.

3 Miſiſque rex Iericho ad Rahab dicens: Educ
viros, qui venerunt ad te, & ingreſſi ſunt domum
tuam: exploratores quippe ſunt, & omnem ter-
ram conſiderare venerunt.

† Infra 4 † Tollensque mulier viros, abſcondit, & ait:
68. 179. Fam.

Fateor venerunt ad me , sed nesciebam unde essent :

5 Cumque porta clauderetur in tenebris , & illi pariter exierunt , nescio quo abierunt : persequimini cito , & comprehenderis eos.

6 Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus suæ , operuitque eos stipula lini , quæ ibi erat :

7 Hi autem qui missi fuerant , secuti sunt eos per viam quæ ducit ad vadum Iordanis : illisque egressis statim porta clausa est.

8 Necdum obdormierant qui latebant , & ecce mulier ascendit ad eos , & ait :

9 Novi quod Dominus tradiderit vobis terram : etenim irrui in nos terror vester , & elanguerunt omnes habitatores terræ.

10 Audivimus quod † siccaverit Dominus aquas † *Exod.*
maris rubri ad vestrum introitum , quando egressi 14. 21.
estis ex Ægypto : † & quæ feceritis duobus A- † *Num*
morraeorum regibus , qui erant trans Iordanem , 21. 24.
Schon & Og , quos interfecistis.

11 Et hæc audientes pertimulimus , & elanguit cor vestrum , nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum : Dominus enim Deus vester ipse est Deus in caelo sursum , & in terrâ deorsum.

12 † Nunc ergo iurate mihi per Dominum , ut † *Infra*
quomodo ego misericordiam feci vobiscum , ita & 6. 22.
vos faciatis cum domo patris mei : detisque mihi verum signum ,

13 Ut salvetis patrem meum & matrem , fratres ac sorores meas , & omnia quæ illorum sunt , & eruatis animas nostras à morte.

14 Qui responderunt ei : Anima nostra sit pro vobis in mortem , si tamen non prodideris nos. cumque tradiderit nobis Dominus terram , faciemus in te misericordiam & veritatem.

15 Demisit ergo eos per funem de fenestra : domus enim ejus hærebat muro.

16 Dixitque ad eos : Ad montana ascendite , ne forte occurrant vobis revertentes : ibique latitate tribus diebus , donec redeant , & sic ibitis per viam vestram.

17 Qui dixerunt ad eam : Innoxii erimus à juramento hoc , quo adjurasti nos :

18 Si ingredientibus nobis terram , signum fuerit funiculus iste coccineus , & ligaveris eum in fenestra , per quam demististi nos : & patrem tuum ac matrem , fratresque & omnem cognationem tuam , congregaveris in domum tuam.

19 Qui ostium domus tuæ egressus fuerit , sanguis ipsius erit in caput ejus , & nos erimus alieni.

Cunctorum autem sanguis, qui tecum in domo fuerint, redundabit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit.

20 Quod si nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc juramento, quo adjurasti nos.

21 Et illa respondit: Sicut locuti estis, ita fiat. demittensque eos ut pergerent, appendit fasciculum coccineum in fenestra.

22 Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana, & manserunt ibi tres dies, donec reverterentur qui fuerant persecuti: quærentes enim per omnem viam, non repererunt eos.

23 Quibus urbem ingressis, reversi sunt, & descenderunt exploratores de monte: & transmissio Jordane, venerunt ad Iosue filium Nun, narraveruntque ei omnia quæ acciderant sibi,

24 Atque dixerunt: Tradidit Dominus omnem terram hanc in manus nostras, & timore prostrati sunt cuncti habitatores ejus.

C A P V T I I I.

Siccatum Dei miraculo Jordanem, præeunte arca, populus transit.

1 **I**Gitur Iosue de nocte confurgens movit castra: egredientesque de Setim, venerunt ad Jordanem ipse & omnes filii Israel, & morati sunt ibi tres dies.

2 Quibus evolutis, transferunt præcones per castrorum medium,

3 Et clamare coeperunt: Quando videritis arcam foederis Domini Dei vestri, & sacerdotes stirpis Leviticæ portantes eam, vos quoque confurcite, & sequimini præcedentes:

4 Sitque iater vos & arcam spatium cubitorum duum millium: ut procul videre possitis, & nosse per quam viam ingrediamini: quia prius non ambulastis per eam: & cavete ne appropinquetis ad arcam.

5 Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini: cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia.

6 Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam foederis, & præcedite populum. Qui iussa complentes, tulerunt, & ambulaverunt ante eos.

7 Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel: ut sciant quod sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim.

8 Tu autem præcipe sacerdotibus, qui portant arcam foederis, & dic eis: Cum ingressi fueritis partem aquæ Jordani, stete in ea.

9 Dixitque Iosue ad filios Israel: Accedite huc, & audite verbum Domini Dei vestri.

10 Et rursum: In hoc, inquit, scietis quod Dominus Deus vivens in medio vestri est, & disperdet in conspectu vestro Chananeum & Hezthæum, Hevæum & Pherezæum, Gergesæum quoque & Iebusæum, & Amorrhæum.

11 † Ecce, arca foederis Domini omnis terræ † *Abt.*
anteceat vos per Iordanem. *7. 45.*

12 Parate duodecim viros de tribubus Israel, *Eccl. 24.*
singulos per singulas tribus. *36.*

13 Et cum posuerint vestigia pedum suorum, sacerdotes qui portant arcam Domini Dei universæ terræ, in aquis Iordanis, aquæ quæ inferiores sunt, decurrent atque deficient: quæ autem desuper veniunt, in una mole consistent.

14 Igitur egressus est populus de tabernaculis suis, ut transiret Iordanem: & sacerdotes, qui portabant arcam foederis, pergebant autem eum.

15 Ingressisque eis Iordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis (Iordanis autem ripas alvei sui tempore messis impleverat)

16 Stererunt aquæ descendentes in loco uno, & ad iustar montis intumescens apparebant procul, ab urbe quæ vocatur Adom usque ad locum Sathan: quæ autem inferiores erant, in mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descendunt, usquequo omnino deficerent.

17 Populus autem incedebat contra Iericho: & sacerdotes, qui portabant arcam foederis Domini, stabant super siccam humum in medio Iordanis assisæ, omnisque populus per arenam alveum transibat.

C A P V T I V.

Duodecim lapides de Iordane siccato ad posterorum memoriam colliguntur, alique duodecim in ipso Iordani alveo statuuntur.

1 **Q**uibus transgressis, dixit Dominus ad Iosue:

2 Elige duodecim viros singulos per singulas tribus:

3 Et præcipe eis, ut tollant de medio Iordania alveo, ubi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria.

4 Vocavitque Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel, singulos de singulis tribubus.

5 Et ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Iordanis medium, & portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris, juxta numerum filiorum Israel,

6 Vt sit signum inter vos : & quando interrogaverint vos filii vestri cras , dicentes : Quid sibi volunt isti lapides ?

7 Respondebitis eis : Defecerunt aquæ Jordanis ante arcam fœderis Domini , cum transiret eum : idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum Israel usque in æternum.

8 Fecerunt ergo filii Israel sicut præcepit eis Iosue , portantes de medio Jordanis alveo duodecim lapides , ut Dominus ei imperarat , juxta numerum filiorum Israel , usque ad locum in quo castrametati sunt , ibique posuerunt eos.

9 Alios quoque duodecim lapides posuit Iosue in medio Jordanis alveo , ubi steterunt sacerdotes , qui portabant arcam fœderis : & sunt ibi usque in præsentem diem.

10 Sacerdotes autem , qui portabant arcam , stabant in Jordanis medio , donec omnia complerentur , quæ Iosue , ut loqueretur ad populum præceperat Dominus , & dixerat ei Moyfes. Festinavitque populus , & transit.

11 Cumque transissent omnes , transiit & arca Domini , sacerdotesque pergebant ante populum.

12 Filii quoque Ruben , & Gad , & dimidia tribus Manasse , armati præcedebant filios Israel ,

† sicut eis præceperat Moyfes :

13 Et quadraginta pugnatorum millia per turmas , & cuneos , incedebant per plaua atque campestria urbis Iericho.

14 In die illo magnificavit Dominus Iosue coram omni Israel , ut timerent eum , sicut timebant Moysem , dum adviveret.

15 Dixitque ad eum :

16 Præcipe sacerdotibus , qui portant arcam fœderis , ut ascendant de Iordane.

17 Qui præcepit eis , dicens : Ascendite de Iordane.

18 Cumque ascendissent portantes arcam fœderis Domini , & siccam humum calcare cœpissent , reversæ sunt aquæ in alveum suum , & fluebant sicut ante consueverant.

19 Populus autem ascendit de Iordane , decimo die mensis primi , & castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam urbis Iericho.

20 Duodecim quoque lapides , quos de Iordanis alveo sumpserant , posuit Iosue in Galgalis ,

21 Et dixit ad filios Israel : Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos , & dixerint eis : Quid sibi volunt lapides isti ?

22 Docebitis eos , atque dicetis : Per arenam alveum transiit Israel Iordanem istum , 23 Sic-

23 Siccante Domino Deo vestro aquas ejus in conspectu vestro, donec transiretis:

24 † Sicut fecerat prius in mari rubro, quod sic † *Exod.*
cavit donec transiremus; 14. 21.

25 Ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum, ut & vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore.

CAPUT V.

Terrentur Chanaanai; circumcisio fit in Galgalis, & Phasa celebratur; deficit manna ubi de fructibus terra edunt, & angelus Domini Iosue apparet.

1 **P**ostquam ergo audierunt omnes reges Amorrhæorum, qui habitabant trans Iordanem ad occidentalem plagam, & cuncti reges Chanaan, qui propinqua possidebant magni maris loca, quod siccaisset Dominus fluentia Iordanis coram filiis Israel donec transirent, dissolutum est cor eorum, & non remansit in eis spiritus, timendum introitum filiorum Israel.

2 Eo tempore ait Dominus ad Iosue: Fac tibi cultros lapideos, & circumcide secundo filios Israel.

3 Fecit quod iusserat Dominus, & circumcidit filios Israel in colle præputiorum.

4 Hæc autem causa est secundæ circumcisionis: Omnis populus, qui egressus est de Ægypto generis masculini, universi bellatores viri, mortui sunt in deserto per longissimos viae circuitus,

5 Qui omnes circumcisi erant, Populus autem qui natus est in deserto,

6 Per quadraginta annos itineris latissimæ solitudinis, incircumcisus fuit: donec consumerentur qui non audierant vocem Domini, & quibus ante juraverat ut non ostenderet eis terram lacte & melle manantem.

7 Horum filii in locum successerunt patrum, & circumcisi sunt à Iosue: quia sicut nati fuerant, in præputio erant, nec eos in via aliquis circumciderat.

8 Postquam autem omnes circumcisi sunt, manserunt in eodem castrorum loco, donec sanarentur.

9 Dixitque Dominus ad Iosue: Hodie abstuli opprobrium Ægypti à vobis. Vocatumque est nomen loci illius Galgala, usque in præsentem diem.

10 Manseruntque filii Israel in Galgalis, & fecerunt Phasa, quartadecima die mensis ad vespertum, in campis Iericho:

11 Et comederunt de frugibus terræ die altero ; azymos panes , & polentam ejusdem anni.

12 Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terræ , nec usi sunt ultra cibo illo filii Israel , sed comederunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan.

13 Cum autem esset Iosue in agro urbis Iericho , levavit oculos , & vidit virum stantem contra se , evaginatum tenentem gladium , perrexitque ad eum & ait : Noster es an adversariorum ?

14 Qui respondit : Nequaquam : sed sum princeps exercitus Domini , & nunc venio.

15 Cecidit Iosue pronus in terram. Et adorans ait : Quid Dominus meus loquitur ad servum suum ?

¶ Exod. 16 † Solve , inquit , calceamentum tuum de
B. 5. pedibus tuis : locus enim , in quo stas , sanctus
Act. 7. est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat imperatum.

83.

CAPUT VI.

Post varios septem dierum circuitus cum arca, Iericho capta funditus deletur, sola servatur Rahab cum suis; reedificatori urbis mædicitur.

1 Iericho autem clausa erat atque munita , timore filiorum Israel , & nullus egredi audebat aut ingredi.

2 Dixitque Dominus ad Iosue : Ecce dedi in manu tua Iericho , & regem ejus , omnesque fortes viros.

3 Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem : sic facietis sex diebus.

4 Septimo autem die sacerdotes tollant septem buccinas , quarum usus est in jubileo , & præcedant arcam foederis : septiesque circuibitis civitatem , & sacerdotes claudent buccinis.

5 Cumque insonuerit vox tubæ longior atque concisior , & in auribus vestris increpuerit , conclamabit omnis populus vociferatione maxima , & muri funditus corruent civitatis , ingredienturque singuli per locum contra quem steterint.

6 Vocavit ergo Iosue filius Nun sacerdotes , & dixit ad eos : Tollite arcam foederis : & septem alii sacerdotes tollant septem jubileorum buccinas , & incedant ante arcam Domini.

7 Ad populum quoque ait : Ite , & circuite civitatem , armati , præcedentes arcam Domini.

8 Cumque Iosue verba finisset , & septem sacerdotes septem buccinis clauderent ante arcam foederis Domini ,

9 Omnisque præcederet armatus exercitus reliquus

¶ Quum vulgus arcam sequebatur, ac buccinis omnia concrepabant.

10 Præceperat autem Iosue populo, dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, & vociferamini.

11 Circuivit ergo arca Domini civitatem semel per diem, & reversa in castra, mansit ibi.

12 Igitur Iosue de nocte confurgente, tulerunt sacerdotes arcam Domini,

13 Et septem ex eis septem buccinas, quarum in jubileo usus est: præcedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes: & armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur arcam, & buccinis personabat.

14 Circuieruntque civitatem secundo die semel, & reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus.

15 Die autem septimo, diluculo confurgentes, circuierunt urbem, sicut dispositum erat, septies.

16 Cumque septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus civitatem:

17 Sitque civitas hæc anathema: & omnia quæ in ea sunt, Domino. sola Rahab meretrix vivat, cum universis qui cum ea in domo sunt: † abscondit enim nuncios quos direximus.

† *Supra*
2. 7.

18 Vos autem cavete, ne de his, quæ præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis prævaricationis rei. & omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur.

Hebr.
11. 31.

19 Quidquid autem auri & argenti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, & repositum in thesauris ejus.

20 † Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt: & ascendit unusquisque per locum, qui contra se erat: † ceperuntque civitatem,

† *Hebr.*
11. 30.

21 Et interfecerunt omnia quæ erant in ea à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque & oves & asinos in ore gladii percusserunt.

† 2 *Ma-*
chab. 12.

15.

22 Duobus autem viris, † qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: Incedimini domum mulieris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius sunt, sicut illi juramento firmastis.

† *Supra*
2. 7.

23 † Ingressique juvenes, eduxerunt Rahab, &

† *Hebr.*
pa- 11. 31.

parentes ejus, fratres quoque, & cunctam superfleatilem ac cognationem illius, & extra castra Israel manere fecerunt.

† Infr.
8. 2.

24 † Urbem autem, & omnia quæ erant in ea, succenderunt, absque auro & argento, & vasis æneis, ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarunt.

25 Rahab vero meretricem, & domum patris ejus, & omnia quæ habebat, fecit Iosue vivere, & habitaverunt in medio Israel usque in præsentem diem: eo quod absconderit nuncios, quos miserat ut explorarent Iericho. In tempore illo, imprecatus est Iosue, dicens:

† 3 Reg.
16. 34.

26 † Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit & ædificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius jaciat, & in novissimo liberorum ponat portas ejus.

27 Fuit ergo Dominus cum Iosue, & nomen ejus vulgatum est in omni terra.

C A P V T V I I.

Explorata urbe Hai cedit populus Israel hostibus propter furtum de anathemate Iericho; quapropter post Iosue lamentationem, missa sorte Achan lapidatur jussu Domini.

† Infr.
22. 16.

1 **F**ilii † autem Israel prævaricati sunt mandatum, & usurpaverunt de anathemate.

† 1 Par.
2. 7.

† Nam Achan filius Charmi, filii Zabdi, filii Zare de tribu Iuda, tulit aliquid de anathemate: iratusque est Dominus contra filios Israel.

2 Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai, quæ est juxta Berhaven, ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite, & exploreate terram. Qui præcepta complentes exploraverunt Hai.

3 Ei reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria millia virorum pergant, & deleant civitatem: quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos?

4 Ascenderunt ergo tria millia pugnatorum. Qui statim terga vertentes,

5 Percussi sunt à viris urbis Hai, & corruerunt ex eis triginta sex homines: persecutique sunt eos adversarii de porta usque ad Sabarim, & ceciderunt per prona fugientes: pertinuitque cor populi, & instar aquæ liquefactam est.

6 Iosue vero scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes fenes Israel: miseruntque pulverem super capita sua,

7 Et dixit Iosue : Heu Domine Deus , quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluvium , ut traderes nos in manus Amorrhæi . & perderes ? utinam ut coepimus , mansissemus trans Iordanem.

8 Mi Domine Deus quid dicam , videns Israël hostibus suis terga vertentem ?

9 Audient Chanaanæi , & omnes habitatores terræ , & pariter conglobati circumdabunt nos , atque delebunt nomen nostrum de terra : & quid facies magno nomini tuo ?

10 Dixitque Dominus ad Iosue : Surge , cur jaces pronus in terra ?

11 Peccavit Israel , & prævaricatus est pactum meum : tuleruntque de anathemate , & furati sunt atque mentiti , & absconderunt inter vasa sua.

12 Nec poterit Israel stare ante hostes suos , eosque fugiet : quia pollutus est anathemate. non ero ultra vobiscum , donec conteratis eum qui hujus sceleris reus est.

13 Surge , sanctifica populum , & dic eis : † Sanctificamini in crastinum : hæc enim dicit Dominus Deus Israël : Anathema in medio tui est Israel : non poteris stare coram hostibus tuis , donec delectur ex te qui hoc contaminatus est scelere.

† *Supra*

3. 5.

Levit.

20. 8.

Num.

14 Accederisque mane singuli per tribus vestras : & quamcumque tribum fors invenerit , accedet per cognationes suas , & cognatio per domos , domusque per viros.

11. 18.

1 Reg.

16. 5.

15 Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus , combureretur igni cum omni substantia sua : quoniam prævaricatus est pactum Domini , & fecit nefas in Israël.

16 Surgens itaque Iosue mane , applicuit Israël per tribus suas , & inventa est tribus Iuda.

17 Quæ cum juxta familias suas esset oblata , inventa est familia Zare. Illam quoque per domos offerens , reperit Zabdi :

18 Cujus domum in singulos dividens viros , invenit Achan filium Charmi , filii Zabdi , filii Zare de tribu Iuda.

19 Et ait Iosue ad Achan : Fili mi , da gloriam Domino Deo Israël , & confitere , atque indica mihi quid feceris , ne abscondas.

20 Responditque Achan Iosue , & dixit ei : Vere ego peccavi Domino Deo Israël , & sic & sic feci.

21 Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum , & ducentos siclos argenti , regulamque auream quinquaginta siclorum : & concupiscens abstuli , & abscondi in terra contra medium

dium

dium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui.

22 Misit ergo Iosue ministros: qui currentes ad tabernaculum illius, reppererunt cuncta abscondita in eodem loco, & argentum simul.

23 Auferentesque de reitorio tulerunt ea ad Iosue & ad omnes filios Israel, projeceruntque ante Dominum.

24 † Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumque & pallium & auream regulam, filios quoque & filias ejus, boves & asinos, & oves, ipsumque tabernaculum, & cunctam suppellectilem: (& omnis Israel cum eo) duxerunt eos ad vallem Achor:

25 Vbi dixit Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel: & cuncta quæ illius erant, igne consumpta sunt.

26 Congregaveruntque super eum acervum magnum lapidum, qui permanet usque in præsentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius, Vallis Achor, usque hodie,

C A P V T V I I I .

Expugnata Hai rex ejus suspenditur, erecto altari lapideo: Deuteronomium super lapides scribitur, & populo benedicitur.

1 DIXIT autem Dominus ad Iosue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, & confurgens ascende in oppidum Hai. ecce tradidi in manu tua regem ejus, & populum, urbemque & terram.

2 Faciesque urbi Hai, & regi ejus, † sicut fecisti Jericho, & regi illius: prædam vero; & omnia animalia diripietis vobis: pone insidias urbi post eam.

3 Surrexitque Iosue, & omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai: & electa triginta millia virorum fortium misit nocte,

4 Præcepitque eis, dicens: Ponite insidias post civitatem: nec longius recedatis: & eritis omnes parati.

5 † Ego autem, & reliqua multitudo quæ mecum est, accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus, fugiemus, & terga vertemus:

6 Donec persequentes ab urbe longius protrahantur: putabunt enim nos fugere sicut prius.

7 Nobis ergo fugientibus, & illis persequentibus,

bus,

† 2 Reg.
23. 17,

† Sup.
6. 24.

† Sup.
7. 4.

bus, confurgetis de infidiis, & vastabitis civitatem; tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras.

8 Cumque ceperitis, succendite eam, & sic omnia facietis, ut iussi.

9 Dimisitque eos, & perrexerunt ad locum infidiarum, sederuntque inter Bethel & Hai, ad occidentalem plagam urbis Hai: Iosue autem nocte illa in medio mansit populi.

10 Surgensque diluculo recensuit socios, & ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum.

11 Curque venissent & ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septentrionalem urbis plagam inter quam & eos erat vallis media.

12 Quinque autem millia viros elegerat, & posuerat in infidiis inter Bethel & Hai, ex occidentali parte ejusdem civitatis:

13 Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi illius multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa, & stetit in vallis medio.

14 Quod cum vidisset rex Hai, festinavit mane, & egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent infidiæ.

15 Iosue vero & omnis Israël cesserunt loco, simulantes metum, & fugientes per solitudinis viam.

16 At illi vociferantes pariter, & se mutuo cohortantes, persecuti sunt eos. Cumque recessissent à civitate,

17 Et ne unus quidem in urbe Hai & Bethel remansisset qui non persequeretur Israël (sicut eruperant aperta oppida relinquentes,)

18 Dixit Dominus ad Iosue: Leva clypeum, qui in manu tua est, contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam.

19 Cumque elevasset clypeum ex adverso civitatis, infidiæ quæ latebant, surrexerunt confestim: & pergentes ad civitatem, ceperunt, & succenderunt eam.

20 Viri autem civitatis, qui persequabantur Iosue, respicientes & videntes fumum urbis ad cælum usque conscendere, non potuerunt ultra huc illucque diffugere: præsertim cum hi qui simulaverant fugam, & tendebant ad solitudinem, contra persequentes fortissime restitissent.

21 Videntique Iosue & omnis Israël quod captus esset civitas, & fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Hai-

22 Siquidem & illi qui ceperant & succenderant civitatem, egressi ex urbe contra suos, medios hostium ferite ceperunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii cederentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur,

23 Regem quoque urbis Hai apprehenderunt viventem, & obtulerunt Iosue.

24 Igitur omnibus interfectis, qui Israelem ad desertum tendentem fuerant persecuti, & in eodem loco gladio cornuentibus, reversi filii Israel percusserunt civitatem.

25 Erant autem qui in eodem die conciderant à viro usque ad mulierem, duodecim millia hominum, omnes urbis Hai.

26 Iosue vero non contraxit manum, quam in sublime porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai.

27 Iumenta autem & prædam civitatis diviserunt sibi filii Israel, sicut præceperat Dominus Iosue.

27 Qui succendit urbem, & fecit eam tumulum sempiternum:

28 Regem quoque ejus suspendit in patibulo usque ad vesperum & solis occasum. Præcepitque Iosue, & deposuerunt cadaver ejus de cruce: projeceruntque in ipso introitu civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum, qui permanet usque in præsentem diem.

30 Tunc ædificavit Iosue altare Domino Deo Israel in monte Hebal:

31 † Sicut præceperat Moyses famulus Domini filiis Israel, & scriptum est in volumine legis Moyse: Altare vero de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit: & obtulit super eo holocausta Domino, immolavitque pacificas victimas.

32 Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moyse, quod ille digesserat coram filiis Israel.

33 Omnis autem populus, & majores natu, ducesque ac iudices stabant ex utraque parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui portabant arcam foederis Domini, ut advena ita & indigena. Media pars eorum juxta montem Garizim, & media juxta montem Hebal, sicut præceperat Moyses famulus Domini. Et primum quidem benedixit populo Israel.

34 Post hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis, & cuncta quæ scripta erant in legis volumine.

35 Nihil ex his quæ Moyses jufferat, reliquit intactum, sed universa replicavit coram omni mul.

multitudinē Israel, mulieribus ac parvulis & advenis, qui inter eos morabantur.

CAPUT IX.

Gabaonita simulatione longi itineris imponentes Iosue & principibus Israelitarum, in eposito juramento salvantur, insecuto tamen murmure, perpetuo familiaris astringuntur.

1 **Q**uibus auditis, cuncti reges trans Iordanem, qui versabantur in montosis & campesribus, in maritimis ac littore magni maris, hi quoque qui habitabant juxta Libanum, Hethæus & Amorrhæus, Chananaeus, Pherezaus, & Hevæus, & Jebusiens,

2 Congregati sunt pariter ut pugnarent contra Iosue & Israel uno animo, eademque sententia.

3 At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Iosue, Iericho & Hai:

4 Et callide cogitantes, tulerunt sibi cibaria, faggos veteres asinis imponentes, & utres vinarios scissos atque confutos,

5 Calceamentaque perantiqua quæ ad indicium vetustatis pittaciis confuta erant, induti veteribus vestimentis: panes quoque, quos portabant ob viaticum, duri erant, & in frustra comminuti:

6 Perrexeruntque ad Iosue, qui tunc morabatur in castris Galgalæ, & dixerunt ei, atque simul omni Israeli: De terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri Israel ad eos, atque dixerunt:

7 Ne forte in terra, quæ nobis forte debetur, habitetis, & non possimus foedus inire vobiscum.

8 At illi ad Iosue, Servi, inquirunt, tui sumus. Quibus Iosue ait: Quinam estis vos? & unde venistis?

9 Responderunt: De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiaë ejus, cuncta quæ fecit in Ægypto,

10 † Et duobus regibus Amorrhæorum qui † *Num.* fuerunt trans Iordanem, Schon regi Hesebon, & 21. 13. Og regi Basan qui erat in Astaroth:

11 Dixeruntque nobis seniores, & omnes habitatores terræ nostræ: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam, & occurrite eis, & dicite: Servi vestri sumus, foedus inire nobiscum.

12 En, panes quando egressi sumus de domibus nostris, ut veniremus ad vos, calidos sumpimus, nunc sicci facti sunt, & vetustate nimis comminuti.

13 Vitres vini novos implevimus, nunc rupti sunt & soluti. vestes & calceamenta quibus induimur, & quæ habemus in pedibus, ob longitudinem longioris viæ trita sunt, & pæne consumpta.

14 Susceperunt igitur de cibariis eorum, & os Domini non interrogaverunt.

¶ 2 Reg. 21, 2. 15 † Fecitque Iosue cum eis pacem, & in foedere pollicitus est quod non occiderentur: principes quoque multitudinis iuraverunt eis.

16 Post dies autem tres initi foederis, audierunt quod in vicino habitarent, & inter eos futuri essent.

17 Moveruntque castra filii Israël, & venerunt in civitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula sunt. Gabaon, & Caphira, & Beroth, & Cariathiarim

18 Et non percusserunt eos, eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Israël. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes.

19 Qui responderunt eis: Iuravimus illis in nomine Domini Dei Israël, & ideo non possumus eos contingere.

20 Sed hoc faciemus eis: Reserventur quidem ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur, si pejeraverimus:

21 Sed sic vivant, ut in usus universæ multitudinis ligna cædant, aquasque comportent. Quibus hæc loquentibus:

22 Vocavit Gabaonitas Iosue, & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis, ut diceretis: Procul valde habitamus à vobis, cum in medio nostri sitis?

23 Itaque sub maledictione eritis, & non deficiet de stirpe vestra ligna cædens, aquasque comportans in domum Dei mei.

24 Qui responderunt: Nunciarum est nobis sermo tuus, quod promississet Dominus Deus tuus Moyse servo suo, ut traderet vobis omnem terram & disperderet cunctos habitatores ejus. Timuimus igitur valde, & providimus animabus nostris, vestro terrore compulsi, & hoc consilium inivimus.

25 Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum & rectum videtur, fac nobis.

26 Fecit ergo Iosue ut dixerat, & liberavit eos de manu filiorum Israël, ut non occiderentur.

27 Decrevitque in illo die eos esse in ministerio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes, usque in præsens tempus, in loco quem Dominus elegerat.

*Quinque reges oppugantes urbem Gabaon, immo-
so sole unius diei spatio, vincuntur; & ex spelunca
extrañi suspenduntur, pluresque alii reges & civita-
tes excitantur.*

1 **Q**Væ cum audisset Adonisedec rex Ierusa-
lem, quod scilicet cepisset Iosue Hai, &
subvertisset eam (sicut enim fecerat Iericho & regi
ejus, sic fecit Hai & regi illius) & quod transfu-
gissent Gabaonitæ ad Israel, & essent federati eo-
rum,

2 Timuit valde. Vrbs enim magna erat Gabaon,
& una civitatum regalium, & major oppido Hai,
omnesque bellatores ejus fortissimi.

3 Misit ergo Adonisedec rex Ierusalem ad Oham
regem Hebron, & ad Pharam regem Ierimoth, ad
Iaphia quoque regem Lachis, & ad Dabir regem
Eglon, dicens:

4 Ad me ascendite, & ferte praesidium, ut ex-
pugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Iosue,
& ad filios Israel.

5 Congregati igitur ascenderunt quinque reges
Amorrhæorum, rex Ierusalem, rex Hebron, rex
Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon, simul cum exer-
cibus suis, & castrametati sunt circa Gabaon,
oppugnantes eam.

6 Habitatores autem Gabaon urbis obsessæ mi-
ferunt ad Iosue, qui tunc morabatur in castris
apud Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas ma-
nus tuas ab auxilio fervorum tuorum: ascende ci-
to, & libera nos, serque praesidium: convenerunt
enim adversum nos omnes reges Amorrhæorum,
qui habitant in montanis.

7 Ascenditque Iosue de Galgalis, & omnis exer-
citus bellatorum cum eo, viri fortissimi.

8 Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos:
in manus enim tuas tradidi illos: nullus ex eis ti-
bi resistere poterit.

9 Irruit itaque Iosue super eos repente, tota no-
cte ascendens de Galgalis:

10 Et conturbavit eos Dominus à facie Israel:
contrivitque plaga magna in Gabaon, ac persecu-
tus est eos per viam ascensus Bethhoron, & per-
cussit usque Azeca & Maceda.

11 Cumque fugerent filios Israel, & essent in
descensu Bethhoron, Dominus misit super eos la-
pides magnos de caelo usque ad Azeca: & mortui
sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos
gladio percusserant filii Israel.

12 Tunc locutus est Iosue Domino, in die que tradidit Amorrhæum in conspectu filiorum Israel, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon.

† If. 28.
21.
Eccli.
46. 5.

13 Steteruntque † Sol & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro justorum? Stetit itaque Sol in medio cæli, & non festinavit occumbere spatio unius diei.

14 Non fuit antea nec postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel.

15 Reversusque est Iosue cum omni Israel in castra Galgalæ.

16 Fugerant enim quinque reges, & se absconderant in spelunca urbis Maceda.

17 Nunciatumque est Iosue, quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca urbis Maceda.

18 Qui præcepit sociis, & ait: Volvite saxa ingentia ad os speluncæ, & ponite viros industrios qui clausos custodiant:

19 Vos autem nolite stare, sed persequimini hostes, & extremos quosque fugientium cædite: nec dimittatis eos urbium suarum intrare præsidia, quos tradidit Dominus Deus in manus vestras.

20 Cæsis ergo adversariis plaga magna, & usque ad iurationem panæ consumptis, hi qui Israel effugere potuerunt, ingressi sunt civitates munitas.

21 Reversusque est omnis exercitus ad Iosue in Maceda, ubi tunc erant castra, sani & integro numero: nullusque contra filios Israel mutire ausus est:

22 Præcepitque Iosue, dicens: Aperite os speluncæ, & producite ad me quinque reges, qui in ea latitant.

23 Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum: & eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca, regem Ierusalem, regem Hebron, regem Ierimoth, regem Lachis, regem Eglon.

24 Cumque educti essent ad eum, vocavit omnes viros Israel, & ait ad principes exercitus qui secum erant: Ite, & ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent, & subjectorum colla pedibus calcarent,

25 Rursum ait ad eos: Nolite timere, nec paveatis, confortamini & estote robusti: sic enim faciet Dominus cunctis hostibus vestris, adversum quos dimicatis.

26 Percussitque Iosue, & interfecit eos, atque suspen-

suspendit super quinque stipites : fueruntque suspensi usque ad vesperum.

27 † Cumque occumberet sol , præcepit focis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos projecerunt in speluncam , in qua latuerant , & posuerunt super os ejus saxa ingentia , quæ permanent usque in præsens. † *Deut* 21. 22

28 Eodem quoque die Macedam cepit Iosue , & percussit eam in ore gladii , regemque illius interfecit , & omnes habitatores ejus : non dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi Maceda , sicut fecerat regi Iericho.

29 Transiit autem cum omni Israel de Maceda in Lebna , & pugnabat contra eam :

30 Quam tradidit Dominus cum rege suo in manus Israel : percusseruntque urbem in ore gladii , & omnes habitatores ejus. non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi Lebna , † sicut fecerant regi Iericho. † *Supra* 6. 24

31 De Lebna transiit in Lachis cum omni Israel : & exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam.

32 Tradiditque Dominus Lachis in manus Israel , & cepit eam die altero , atque percussit in ore gladii , omnemque animam quæ fuerat in ea , sicut fecerat Lebna.

33 Eo tempore ascendit Horam rex Gazer , ut auxiliaretur Lachis : quem percussit Iosue cum omni populo ejus usque ad interuersionem.

34 Transiitque de Lachis in Eglon , & circumdedit ,

35 Atque expugnauit eam eadem die : percussitque in ore gladii omnes animas quæ erant in ea , juxta omnia quæ fecerat Lachis.

36 Ascendit quoque cum omni Israel de Eglon in Hebron , & pugnavit contra eam :

37 Cepit eam , & percussit in ore gladii , regem quoque ejus , & omnia oppida regionis illius , universasque animas quæ in ea fuerant commoratae : non reliquit in ea ullas reliquias sicut fecerat Eglon , sic fecit & Hebron , cuncta quæ in ea reperit consumens gladio.

38 Inde reuersus in Dabir ,

39 Cepit eam atque vastauit : regem quoque ejus atque omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii : non dimisit in ea ullas reliquias : sicut fecerat Hebron & Lebna & regibus earum , sic fecit Dabir & regi illius.

40 Percussit itaque Iosue omnem terram montanam & meridianam atque campestem , & Asemoth , cum regibus suis ; non dimisit in ea ullas reli-

reliquias, sed omne quod spirare poterat interfecit, sicut præceperat ei Dominus Deus Israel,

41 A Cadesbarne usque Gazam. Omnem terram Gosen usque Gabaon.

42 Univerfosque reges, & regiones eorum, uno impetu cepit atque vastavit: Dominus enim Deus Israel pugnavit pro eo.

43 Reversusque est cum omni Israel ad locum castrorum in Galgala.

C A P V T X I.

*Expugnat Iosue regem Iabin cum aliis plurimis re-
gibus ac populis, omnia servans quæ Dominus Moysæ
præceperat.*

1 **Q**Uæ cum audisset Iabin rex Asor, misit ad Iobab regem Madon, & ad regem Seme-ron, atque ad regem Achsaph:

2 Ad reges quoque Aquilonis, qui habitabant in montanis & in planitie contra meridiem Ceneroth, in campestribus quoque & in regionibus Dor juxta mare:

3 Chananeum quoque ab oriente & occidente, & Amorrhæum atque Hethæum ac Pherezeum & Jebuzæum in montanis: Hevæum quoque qui habitabat ad radices Hermon in terra Maspha.

4 Egressique sunt omnes cum turmis suis, populus multus nimis sicut arena quæ est in littore maris, equi quoque & currus immensæ multitudinis.

5 Conveneruntque omnes reges isti in unum ad aquas Merom, ut pugnarent contra Israel.

6 Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos: cras enim hæc eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu Israel: equos eorum subnervabis, & currus igne combures.

7 Venitque Iosue, & omnis exercitus cum eo, adversus illos ad aquas Merom subito, & irruerunt super eos,

8 Tradiditque illos Dominus in manus Israel, qui percusserunt eos, & persecuti sunt usque ad Sidonem magnam, & Aquas Maserephoth, campumque Masphe, qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes, ut nullas dimitteret ex eis reliquias:

9 Fecitque sicut præceperat ei Dominus, equos eorum subnervavit, currusque combussit igni.

10 Reversusque statim cepit Asor: & regem ejus percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hæc principatum tenebat.

11 Percussitque omnes animas, quæ ibidem morabantur: non dimisit in ea ullas reliquias, sed usque ad interuersionem uniuersa vastavit, ipsamque urbem peremit incendio.

12 Et omnes per circuitum civitates, regesque earum cepit, percussit atque delevit, † sicut præceperat ei Moyses famulus Domini. † *Deut*
7. 1.

13 Absque urbibus, quæ erant in collibus & in tumulis sitæ, ceteras succendit Israel: unam tantum Asor munitissimam flamma consumpsit.

14 Omnemque prædam istarum urbium ac iumenta diuiserunt sibi filii Israel, cunctis hominibus interfectis.

15 † Sicut præceperat Dominus Moyse seruo suo, ita præcepit Moyses Iosue, & ille uniuersa complevit: non præterit de uniuersis mandatis, nec unum quidem verbum quod iusserat Dominus Moyse. † *Exod*
34. 1.
Deut, 7e
1.

16 Cepit itaque Iosue omnem terram montanam, & meridianaam, terramque Gosen, & planitiem, & occidentalem plagam, montemque Israel, & campestria eius:

17 Et partem montis quæ ascendit Seir usque Baalgad, per planitiem Libani subter montem Hermon: omnes reges eorum cepit, percussit, & occidit.

18 Multo tempore pugnavit Iosue contra reges istos.

19 Non fuit civitas quæ se traderet filiis Israel, præter Hevæum, qui habitabat in Gabaon: omnes enim bellando cepit.

20 Domini enim sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel & caderent, & non mererentur ullam clementiam, ac perirent, sicut præceperat Dominus Moyse.

21 In illo tempore venit Iosue, & interfecit Enacim de montanis, Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda & Israel, urbesque eorum delevit.

22 Non reliquit ullum de stirpe Enacim, in terra filiorum Israel: absque civitatibus Gaza, & Geth, & Azoto, in quibus solis relictæ sunt.

23 Cepit ergo Iosue omnem terram, sicut locutus est Dominus ad Moysen, & tradidit eam in possessionem filiis Israel secundum partes & tribus suas, quæ ieruntque terra à præliis.

Numerantur reges 31 citra & ultra Iordanem, quos percusserunt Moyses & Iosue.

1 **H**I sunt reges, quos percusserunt filii Israel, & possederunt terram eorum trans Iordanem ad solis ortum, à torrente Arnon usque ad montem Hermon, & omnem orientalem plagam quæ respicit solitudinem.

2 Sehon rex Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon, dominatus est ab Aroër, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, & mediæ partis in valle, dimidiæque Galaad, usque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum Ammon.

3 Et à solitudine usque ad mare Ceneroth contra orientem, & usque ad mare deserti, quod est mare falsissimum, ad orientalem plagam per viam quæ ducit Bethsimoth: & ab australi parte, quæ subjacet Afedoth, Phasga.

4 Terminus Og regis Basan, de reliquiis Raphaim, qui habitavit in Astaroth, & in Edrai, & dominatus est in monte Hermon, & in Salecha, atque in universa Basan, usque ad terminos.

5 Gessuri, & Machari, & dimidiæ partis Galaad, terminos Sehon regis Hesebon.

6 Moyses famulus Domini, & filii Israel percusserunt eos, tradiditque terram eorum Moyses in possessionem Rubenitis, & Gaditis, & dimidiæ tribui Menassæ.

7 Hi sunt reges terræ, quos percussit Iosue, & filii Israel, trans Iordanem ad occidentalem plagam, à Baalgad in campo Libani, usque ad montem cujus pars ascendit in Seir: tradiditque eam Iosue in possessionem tribubus Israel, singulis partes suas.

8 Tam in montanis quam in planis atque campetribus. In Afedoth, & in solitudine, ac in meridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Chauanæus & Pherezæus, Hevæus & Iebusæus.

9 Rex Iericho unus: rex Hei, quæ est ex Iateze Bethel, unus:

10 Rex Ierusalem unus, rex Hebron unus:

11 Rex Ierimoth unus, rex Lachis unus,

12 Rex Eglon unus, rex Gazer unus,

13 Rex Dabir unus, rex Gader unus,

14 Rex Herma unus, rex Hered unus,

15 Rex Lebna unus, rex Odullam unus,

16 Rex Maceda unus, rex Bethel unus,

17 Rex Taphua unus, rex Opher unus,

18 Rex Aphec unus, rex Saxon unus,

- 19 Rex Madon unus, rex Afor unus,
 20 Rex Semeron unus, rex Achsaph unus,
 21 Rex Thenac unus rex Mageddo unus,
 22 Rex Cades unus, rex Iachanao Carmeli unus,
 23 Rex Dor, & provinciæ Dor unus, rex Gen-
 tium Galgal unus,
 24 Rex Therfa unus: omnes reges triginta
 unus.

CAPVT XIII.

*Inbat Dominus Iosue ut terram occupatam Isra-
 eliti dividat: recensentur jam ante assignata portio-
 nes Ruben, Gad, & dimidia tribui Manasse trans
 Iordanem.*

1 Iosue senex, proventaque ætatis erat &
 dixit Dominus ad eum: Senuisti & longæ-
 vus es, terraque latissima derelicta est, quæ nec-
 dum forte divisa est:

2 Omnis videlicet Galilæa, Philistiim, & uni-
 versa Gessuri.

3 A fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum, us-
 que ad terminos Accarou contra aquilonem. Ter-
 ra Chanaan, quæ in quinque regulos Philistiim
 dividitur, Gazæos, & Azotios, Ascalonitas Ge-
 thæos, & Accaronitas.

4 Ad meridiem vero sunt Hevæi, omnis terra
 Chanaan, & Maara Sidoniorum, usque Aphaca
 & terminos Amorrhæi,

5 Eiusque confinia. Libani quoque regio contra
 orientem, à Baalgad sub monte Hermou, donec
 ingrediaris Emath.

6 Omnium qui habitant in monte, à Libano
 usque ad aquas Maserephot, universique Sidonii,
 Ego sum qui delebo eos à facie filiorum Israel.
 Veniat ergo in partem hereditatis Israel, sicut
 præcepi tibi.

7 Et nunc divide tetram in possessionem novem
 tribubus, & dimidiæ tribui Manasse,

8 Cum qua Ruben & Gad possederunt terram,
 † quam tradidit eis Moyses famulus Domini,
 trans fluenta Iordanis ad orientalem plagam.

9 Ab Aroër, quæ sita est in ripa torrentis Arnon,
 & in vallis medio, universaque campestris Meda-
 ba, usque Dibon.

10 Et cunctas civitates Sehou; regis Amorrhæi,
 qui regnavit in Hesebon, usque ad terminos filio-
 rum Ammon.

11 Et Galaad, ac terminum Gessuri & Machati,
 & omnem montem Hermou, & universam Basan,
 usque ad Salecha,

† Num.
 32. 31.

12 Omne regnum Og in Basan, qui regnavit in Astaroth & Edrai, ipse fuit de reliquiis Raphaim: percussitque eos Moyses, atque cecidit.

13 Nolueruntque disperdere filii Israel Gessuri & Machari: & habitaverunt in medio Israel usque in presentem diem.

† Numm.
13. 1.

14 † Tribui autem Levi non dedit possessionem: sed sacrificia & victimæ Domini Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, sicut locutus est illi.

15 Dedit ergo Moyses possessionem tribui filiorum Ruben juxta cognationes suas.

16 Fuitque terminus eorum ab Aroër, quæ sita est in ripa torrentis Arnou, & in valle ejusdem torrentis media: universam planitiem, quæ ducit Medaba,

17 Et Hesebon, cunctosque viculos earum, qui sunt in campestribus: Dibon quoque, & Ramoth-baal, & oppidum Baalmaon,

18 Et Iaisa, & Cedimoth, & Mephaath,

19 Et Cariathaim, & Sabama, & Sarathafar in monte convallis.

20 Bethphogor & Afedoth, Phasga & Bethiesimoth.

21 Et omnes urbes campestris, universaque regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon, † quem percussit Moyses cum principibus Madian: Hevæum, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe duces Sehon habitatores terræ:

† Numm.
31. 3.

22 Et Baalam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum ceteris interfectis.

23 Factusque est terminus filiorum Ruben Jordanis fluvius. Hæc est possessio Rubenitarum per cognationes suas urbium & viculorum.

24 Deditque Moyses tribui Gad & filiis ejus per cognationes suas possessionem, cujus hæc divisio est.

25 Terminus Iaser, & omnes civitates Galaad, & dimidiam partem terræ filiorum Ammon, usque ad Aroër, quæ est contra Rabba.

26 Et ab Hesebon usque Ramoth, Masphe & Betonim: & à Mauaim usque ad terminos Dabit.

27 In valle quoque Betharan, & Bethoemra, & Socoth, & Saphou reliquam partem regni Sehon regis Hesebon: hujus quoque finis, Jordanis est, usque ad extremam partem maris Cenereth trans Jordanem ad orientalem plagam.

28 Hæc est possessio filiorum Gad per familias suas, civitates & ville earum.

29 Dedit & dimidiam tribui Manasse filiisque ejus juxta cognationes suas possessionem.

30 Cujus hoc principium est : à Manaim univer-
sam Basan, & cuncta regna Og regis Basan, omnes-
que vicus Iair, qui sunt in Basan, sexaginta oppida,

31 Et dimidiam partem Galaad, & Astaroth, &
Edrai, urbes regni Og in Basan: filiis Machir,
filii Manasse, dimidiæ parti filiorum Machir juxta
cognationes suas.

32 Hanc possessionem divisit Moyses in campe-
stribus Moab trans Jordanem contra Iericho ad
orientalem plagam.

33 † Tribui autem Levi non dedit possessionem: † Num. 13. 8.
quoniam Dominus Deus Israel ipse est possessio
ejus, ut locus est illi.

CAPVT XIV.

*Caleb accepit Hebion in hereditaria sibi à Deo pro-
missam, eo quod aliis exploratoribus detrahentibus
terram promissa, ipse sequutus sit Dominum.*

1 HOC est quod possederunt filii Israel in terra
Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sa-
cerdos & Iosue filius Nun, & principes familiarum
per tribus Israel:

2 Sorte omnia dividentes, † sicut præceperat
Dominus in manu Moyfi, novem tribubus, & di-
midie tribui. † Num. 34. 13.

3 Duabus enim tribubus, & dimidiæ, dederat
Moyfes trans Jordanem possessionem: absque Levi-
tis, qui nihil terræ acceperunt inter fratres suos:

4 Sed in eorum successerunt locum filii Ioseph
in duas divisi tribus, Manasse & Ephraim: nec
acceperunt Levitæ aliam in terra partem, nisi ur-
bes ad habitandum, & suburbana earum ad alenda
jumenta & pecora sua.

5 Sicut præceperat Dominus Moyfi, ita fece-
runt filii Israel, & diviserunt terram.

6 Accesserunt itaque filii Iuda ad Iosue in Gal-
gala, locutusque est ad eum Caleb, filius Iephone
Cenezæus: † Nosti quid locus sit Dominus ad † Num. 14. 22.
Moysem hominem Dei de me & te in Cadesbarne.

7 Quadraginta annorum eram quando misit me
Moyfes famulus Domini de Cadesbarne, ut consi-
derarem terram, nunciavi que ei quod mihi verum
videbatur.

8 Fratres autem mei, qui ascenderant mecum,
dissolverunt cor populi: nihilominus ego secutus
sum Dominum Deum meum.

9 Juravitque Moyfes in die illo, dicens: Terra,
quam calcavit pes tuus, erit possessio tua, & filio-
rum tuorum in æternum: quia secutus es Dominum
Deum meum.

10 Confessit ergo Dominus vitam mihi, sicut pollicitus est usque in presentem diem. Quadraginta & quinque anni sunt, ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambulabar Israel per solitudinem: hodie octoginta quinque annorum sum,

† Eccl. 46. 11. 11 Sic valeus, ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum: † illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat, tam ad bellandum quam ad gradiendum.

12 Da ergo mihi montem istum, quem pollicitus est Dominus, te quoque audiente, in quo Enacim sunt, & urbes magnæ atque novitæ: si forte sit Dominus mecum, & potero delere eos, sicut promisit mihi.

13 Benedixitque ei Iosue: & tradidit ei Hebron in possessionem.

14 Atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Iephone Cenezæo usque in presentem diem: quia secutus est Dominum Deum Israel.

15 Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbet: Adam maximus ibi inter Enacim situs est: & terra cessavit à præliis.

C A P V T X V.

Sors tribus Iudæ, civitates & villa earum. Othniel accipit Axam filium Caleb, eo quod obtinuerit Cariath Sefor, additurque ei terra iungna.

† Num. 34. 3. 1 Igitur † sors filiorum Iudæ per cognationes suas ista fuit: A termino Edom, desertum Sui contra meridiem, & usque ad extremam partem australis plagæ.

2 Initium ejus à summitate maris salissimi, & à lingua ejus, quæ respicit meridiem.

3 Egrediturque contra ascensum Scorpionis, & pertransit in Sina: ascenditque in Cadesbarne, & pervenit in Elron, ascendens ad Adar, & circuiens Carcaa,

4 Atque inde pertransiens in Afemous, & perveniens ad torrentem Ægypti: eruntque termini ejus mare magnum. hic erit finis meridiane plagæ.

5 Ab oriente vero erit initium, mare salissimum usque ad extrema Jordanis: & ea quæ respiciunt ad aquilonem, à lingua maris usque ad eundem Jordanis fluvium.

6 Ascenditque terminus in Beth Hagla, & transit ab aquilone in Beth Araba: ascendens ad lapidem Boen filii Ruben.

7 Et tendens usque ad terminos Debera de Valle Achor, contra aquilonem respiciens Galgala, quæ est ex

est ex adverso Ascensionis Adommim, ab australi parte torrentis: transitque aquas, quæ vocantur Fons follis: & erunt exitus ejus ad Fontem Rogel.

8 Ascenditque per convallem filii Ennom ex latere Iebusæi ad meridiem, hæc est Ierusalem: & inde se erigens ad verticem montis, qui est contra Geennom ad occidentem in summitate vallis Raphaim contra aquilonem.

9 Pertransitque à vertice montis usque ad fontem aquæ Nephtoa: & pervenit usque ad vicus montis Ephron: inclinaturque in Baala, quæ est Cariathiarim, id est, urbs silvarum.

10 Et circuit de Baala contra occidentem, usque ad montem Seir: transitque juxta latus montis Iarim ad aquilonem in Cheslon: & descendit in Bethsames, transitque in Thamma.

11 Et pervenit contra aquilonem partis Acoaron ex latere: inclinaturque Sechrona, & transit montem Baala: pervenitque in Iebueel, & magni maris contra occidentem sine concluditur.

12 Hæc sunt termini filiorum Iuda per circuitum in cognationibus suis.

13 Caleb verò filio Iephone dedit partem in medio filiorum Iuda, sicut præceperat ei Dominus: Cariath Arbe patris Enac, ipsa est Hebron.

14 † Delevitque ex ea Caleb tres filios Enac, † *Indieu*

15 Atque inde conscendens venit ad habitatores Dabir, quæ prius vocabatur Cariath Sepher, id est, civitas litterarum.

16 Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, & ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem.

17 Cepitque eam Orthoniel filius Cenes frater Caleb junior: deditque ei Axam filiam suam uxorem.

18 Quæ, cum pergerent simul, suasa est à viro suo ut peteret à patre suo agrum, suspiravitque ut sedebat in aëno. Cui Caleb: Quid habes, inquit?

19 At illa respondit: Da mihi benedictionem: Terram australem & arenem dedisti mihi, junge & irriguam. Dedit itaque ei Caleb irriguum superius & inferius.

20 Hæc est possessio tribus filiarum Iuda per cognationes suas.

21 Erantque civitates ab extremis partibus filiorum Iuda juxta terminos Edom à meridie: Cabseel & Eder & Iagur,

22 Et Cyna & Dimona & Adada,

23 Et Cades & Asor & Iethnam,

- 24 Ziph & Telem & Baloth ,
 25 Afor nova & Carioth, Hefron, hæc est Afor,
 26 Aman , Sama , & Molada ,
 27 Et Afergadda & Haffemon & Bethphelet ,
 28 Et Haferfual & Berfabee & Baziothia ,
 29 Et Baala & Iim & Esem ,
 30 Et Eltholad & Cefil & Harma ,
 31 Et Siceleg & Medemena & Sensenna ,
 32 Lebaoth & Selim & Aen & Remon. omnes
 civitates vigintinovem , & villæ earum.
 33 In campeftribus vero: Eftaol & Sarea & Afena,
 34 Et Zanoë & Ængauum & Taphua & Ehaim,
 35 Et Jerimoth & Adullam , Socho & Azeca ,
 36 Et Saraim & Adithaim , & Gedera & Gede-
 rothaim : urbes quattuordecim , & villæ earum.
 37 Sanan & Hadassa & Magdalgad ,
 38 Delean & Mafepha & Iethel ,
 39 Lachis & Bafeath & Eglon ,
 40 Chebbon & Leheman & Cethlis ,
 41 Et Gideroth & Bethdagon & Naama & Ma-
 cedæ : civitates fedecim , & villæ earum.
 42 Labana & Ether & Afan ,
 43 Iephtha & Efaa & Nefib ,
 44 Et Celia & Achzib & Marefa : civitates no-
 vem , & villæ earum.
 45 Accaron cum vicis & villulis fuis.
 46 Ab Accaron ufque ad mare : omnia quæ ver-
 gunt ad Azorum & viculos ejus.
 47 Azotus cum vicis & villulis fuis, Gaza cum
 vicis & villulis fuis , ufque ad torrentem Ægypti,
 & mare magnum terminus ejus.
 48 Et in monte : Samir & Iether & Socoth ,
 49 Et Danna & Cariathfenna , hæc est Dabir :
 50 Anab & Ifemo & Anin ,
 51 Gofeu & Olon & Gilo : civitates undecim
 & villæ earum.
 52 Arab & Ruma & Efaan ,
 53 Et Ianum & Beththaphua & Apeca.
 54 Athmatha , & Cariatharbe, hæc est Hebron,
 & Sior : civitates novem , & villæ earum.
 55 Maon & Carmel & Ziph & Iota.
 56 Iezrael & Iucadam & Zanoë.
 57 Accain , Gabaa , & Thamna : civitates des-
 cem , & villæ earum.
 58 Halhul , & Belfur , & Gedor ,
 59 Mareth , & Bethanoth , & Eltecon : civitates
 ſex & villæ earum.
 60 Cariathbaal, hæc est Cariathiarim urbs ſilva-
 rum , & Arebba : civitates duæ , & villæ earum.
 61 In deferto Betharaba , Meddin, & Sachacha,

62. Et Nebfan , & civitas falis , & Engaddi : civitates sex , & villæ earum.

63. Iebusæum autem habitatorem Ierusalem non potuerunt filii Iuda delere : habitavitque Iebusæum cum filiis Iuda in Ierusalem usque in præsentem diem.

CAPVT XVI.

Soyz Ephraim , urbes & viculi eorum , mansique inter hos Chananeus tributarius.

1. **C**ecidit quoque fors filiorum Ioseph , ab Iordane contra Iericho & aquas ejus ab oriente : solitudo quæ ascendit de Iericho ad montem Bethel :

2. Et egreditur de Bethel Luza : transitque terminum Archi , & Atharoth ,

3. Et descendit ad occidentem juxta terminum : Iephleti , usque ad terminos Beth horon inferioris , & Gazer : finiunturque regiones ejus mari magno :

4. Possederuntque filii Ioseph Manasse & Ephraim.

5. Et factus est terminus filiorum Ephraim per cognationes suas : & possessio eorum contra orientem Atarothaddar usque Beth horon superiorem.

6. Egrediunturque confinia in mare : Machmathatath vero aquilonem respicit , & circuit terminos contra orientem in Thanathselo : & pertransit ab oriente Ianoe.

7. Descenditque de Ianoe in Ataroth & Naarath : & pervenit in Iericho , egrediturque ad Iordanem.

8. De Taphna pertransit contra mare in Vallem arundineti , sanctique egressus ejus in mare salissimum. hæc est possessio tribus filiorum Ephraim per familias suas.

9. Urbesque separatæ sunt filiis Ephraim in medio possessionis filiorum Manasse , & villæ earum.

10. Et non interfecerunt filii Ephraim Chananeum , qui habitabat in Gazer : habitavitque Chananeus in medio Ephraim usque in diem hanc tributarius.

CAPVT XVII.

Medie tribui Manasse & filiabus Salphaad sortes assignantur , & augetur fors filiorum Ioseph.

1. **C**ecidit autem fors tribui Manasse : (ipse enim est primogenitus Ioseph) Machir primogenito Manasse patri Galaad , qui fuit vir pugnator , habuitque possessionem Galaad & Basan :

† Num. 2 † Et reliquis filiorum Manasse juxta familias
26. 30. suas, filiis Abiezer, & filiis Helec, & filiis Esriel,
& filiis Sechem, & filiis Hopher, & filiis Semida.
Isti sunt filii Manasse filii Ioseph, mares, per co-
gnationes suas.

† Num. 3 † Salphaad vero filio Hopher filii Galaad filii
27. 1. Machir filii Manasse, non erant filii, sed solæ filiae:
36. quarum ista sunt nomina, Maala & Noa & Hegla
31. & Melcha & Thersa.

4 Veneruntque in conspectu Eleazari sacerdotis,
& Iosue filii Nun, & principum, dicentes: Do-
minus præcepit per manum Moysi, ut daretur no-
bis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque
eis juxta imperium Domini possessionem in medio
fratrum patris earum.

5 Et ceciderunt funiculi Manasse, decem, absque
terra Galaad & Basan trans Iordanem.

6 Filiae enim Manasse possederunt hereditatem
in medio filiorum ejus. Terra autem Galaad ceci-
dit in sortem filiorum Manasse qui reliqui erant.

7 Fuitque terminus Manasse ab Afer. Machme-
thath quæ respicit Sichem: & egreditur ad dexte-
ram juxta habitatores fontis Taphuzæ.

8 Etenim in sorte Manasse ceciderat terra Ta-
phuzæ, quæ est juxta terminos Manasse filiorum
Ephraim.

9 Descenditque terminus Vallis arundineti in
meridiem torrentis civitatum Ephraim, quæ in me-
dio sunt urbium Manasse: terminus Manasse ab
aquilone torrentis, & exitus ejus pergit ad
mare:

10 Ita ut possessio Ephraim sit ab austro, & ab
aquilone Manasse, & utramque claudat mare, &
conjugantur sibi in tribu Afer ab aquilone, & in
tribu Issachar ab oriente.

11 Fuitque hereditas Manasse in Issachar & in
Afer, Bethsan & viculi ejus: & Ieblaam cum vi-
culis suis, & habitatores Dor cum oppidis suis,
habitatores quoque Eodor cum viculis suis: simi-
literque habitatores Thenac cum viculis suis, &
habitatores Mageddo cum viculis suis, & tertia
pars urbis Nophet.

12 Nec potuerunt filii Manasse has civitates sub-
verttere, sed coepit Chananaeus habitare in terra
sua.

13 Postquam autem convalescerunt filii Israel,
subjecerunt Chananaeos, & fecerunt sibi tributa-
rios, nec interfecerunt eos.

14 Locuti que sunt filii Ioseph ad Iosue, & di-
xerunt: Quare dedisti mihi possessionem fortis &
funiculæ

Paniculi vobis, cum sim tantæ multitudinis, & benedixerit mihi Dominus?

15 Ad quos Iosue ait: Si populus multus es, ascende in silvam, & succide tibi spatia in terra Pherexai & Raphaim: quia angusta est tibi possessio montis Ephraim.

16 Cui responderunt filii Ioseph: Non poterimus ad montana conscendere, cum ferreis curribus utantur Chananei, qui habitant in terra campestri, in qua sitæ sunt Bethsan cum viculis suis, & Iezrael mediam possidens vallem.

17 Dixitque Iosue ad domum Ioseph, Ephraim & Manasse: Populus multus es, & magnæ fortitudinis, non habebis fortem unam,

18 Sed transibis ad montem, & succides tibi, atque purgabis ad habitandum spatia: & poteris ultra procedere cum subverteris Chananeum, quem dicis ferreos habere currus, & esse fortissimum.

CAPVT XVIII.

Mittuntur qui describunt terram reliquarum septem tribuum, & assignatur sortis Benjamin.

1 **C**ongregatique sunt omnes filii Israel in Silo, ibique fixerunt tabernaculum testimonii, & fuit eis terra subiecta.

2 Remanserant autem filiorum Israel septem tribus, quæ necdum acceperant possessiones suas.

3 Ad quos Iosue ait: Vsq̄uequo marceitis iguavia, & non intratis ad possidendam terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis?

4 Eligite de singulis tribubus ternos viros, ut mittam eos, & pergant atque circumeant terram, & describant eam iuxta numerum uniuscujusque multitudinis: referantque ad me quod descripserint.

5 Dividite vobis terram in septem partes: Judas sit in terminis suis ab australi plaga, & domus Ioseph ab aquilone.

6 Mediam inter hos terram in septem partes describite: & huc venietis ad me, ut coram Domino Deo vestro mittam vobis hinc sortem:

7 Quia non est inter vos pars Levitarum, sed sacerdotium Domini est eorum hereditas, Gad autem & Ruben, & dimidia tribus Manasse, jam acceperant possessiones suas trans Iordanem ad orientalem plagam: quas dedit eis Moyses famulus Domini.

8 Cumque surrexissent viri, ut pergerent ad describendam terram, præcepit eis Iosue, dicens: Circumite terram, & describite eam, ac revertimini

ad

ad me : ut hic coram Domino in Silo , mittam vobis sortem.

9 Itaque perrexerunt : & iustrantes eam , in septem partes diviserunt , scribentes in volumine. Revertique sunt ad Iosue in castra Silo.

10 Qui misit sortes coram Domino in Silo , divisitque terram filiis Israel in septem partes.

11 Et ascendit fors prima filiorum Benjamin per familias suas , ut possiderent terram inter filios Iuda & filios Ioseph.

12 Fuitque terminus eorum contra aquilonem à Jordane : pergens juxta latus Iericho septentrionalis plagæ , & inde contra occidentem ad montana contendens, & perveniens ad solitudinē Bethaven.

† Gen.
28.19.

13 Atque pertransiens juxta † Luzam ad meridiem , ipsa est Bethel : descenditque in Ataroth addar , in montem qui est ad meridiem Bethhoron inferioris :

14 Et inclinatur circulens contra mare ad meridiem montis qui respicit Beth horon contra africanum : suntque exitus ejus in Cariath baal , quæ vocatur & Cariathiarim , urbem filiorum Iuda. hæc est plaga contra mare , ad occidentem.

15 A meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare . & pervenit usque ad fontem aquarum Nephthoa.

16 Descenditque in partem montis , qui respicit vallem filiorum Ennom : & est contra septentrionalem plagam in extrema parte vallis Raphaim. Descenditque in Geenaom (id est , vallem Ennom) juxta latus Iebusæi ad austrum : & pervenit ad fontem Rogel ,

17 Transiens ad aquilonem , & egrediens ad Eufemes , id est , fontem solis :

18 Et pertransit usque ad tumulos , qui sunt è regione ascensus Adommim : descenditque ad Abenboem , id est , lapidem Boen filii Ruben : & pertransit ex latere aquilonis ad campestria : descenditque in planitiem ,

19 Et prætergreditur contra aquilonem Beth hagla : suntque exitus ejus contra linguam maris salissimi ab aquilone in fine Jordanis ad australem plagam :

20 Qui est terminus illius ab oriente. hæc est possessio filiorum Benjamin per terminos suos in circuitu , & familias suas.

21 Fueruntque civitates ejus , Iericho & Beth hagla & Vallis Casis ,

22 Beth Araba & Samaraim & Bethel

23 Et Avim & Aphara & Ophera,

- 24 Villa Emona & Ophni & Gabee :
 25 Civitates duodecim & villæ earum.
 26 Gabaon & Rama & Beroth,
 27 Et Mesphe & Caphara, & Amosa
 28 Et Recem, Iarephel & Tharela,
 29 Et Sela, Eleph, & Iebus, quæ est Ierusalem,
 Gabaath & Cariath : civitates quatuordecim, &
 villæ earum. Hæc est possessio filiorum Benjamin
 juxta familias suas.

C A P V T X I X.

*Assignantur sortes sex tribubus Simeon, Zabulon,
 Issachar, Aser, Nephthalim, Dan, & Iosue.*

ET egressa est fors secunda filiorum Simeon
 per cognationes suas : fuitque hereditas

2 Eorum in medio possessionis filiorum Iuda :
 Bersabee & Sabee & Molada

3 Et Haferfual, Bala & Afem

4 Et Eltholad, Bethul & Harma

5 Et Siceleg & Bethmarchaboth & Haferfusa

6 Et Bethlevaoth & Sarohen : civitates tredecim,
 & villæ earum.

7 Aiu & Remmou & Athar & Afau : civitates
 quatuor, & villæ earum :

8 Omnes viculi per circuitum urbium istarum
 usque ad Balath Beer Ramath contra australem
 plagam. Hæc est hereditas filiorum Simeon juxta
 cognationes suas,

9 In possessione & fundo filiorum Iuda : quia
 major erat, & idcirco filii Simeon possederunt in
 medio hereditatis eorum.

10 Ceciditque fors tertia filiorum Zabulon per
 cognationes suas : & factus est terminus possessionis
 eorum usque Sarid.

11 Ascenditque de Mari & Merala, & pervenit
 in Debbaseth, usque ad torrentem qui est contra Ie-
 conan.

12 Et revertitur de Sared contra orientem in fi-
 nes Ceselethhabor : & egreditur ad Dabereth,
 ascenditque contra Iaphte.

13 Et inde pertransit usque ad orientalem pla-
 gam Gethhepher : & Thacasia : & egreditur in
 Remmon, Amthar & Noa.

14 Et circuit ad aquilonem Hanathon : suntque
 egressus ejus vallis Iephtachel,

15 Et Cather & Naalol & Semeron & Iedala &
 Bethlehem : civitates duodecim, & villæ earum.

16 Hæc est hereditas tribus, filiorum Zabulon
 per cognationes suas, urbes & viculi earum.

17 Issachar egressa est fors quarta per cognatio-
 nes suas.

18 Fuitque ejus hereditas Iezrael & Cabloth & Sunem

19 & Hapharaim & Seon , & Anaharath

20 Et Rabboth & Cesion , Abes ,

21 Et Rameth , & Engaunim , & Enhadda , & Bethpheses.

22 Et pervenit terminus ejus usque Thabor & Sehesuna & Bethfames: eruntque exitus ejus Iordanis: civitates sedecim , & villæ earum.

23 Hæc est possessio filiorum Issachar per cognationes suas , urbes & viculi earum.

24 Ceciditque fors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas :

25 Fuitque terminus eorum Halcath & Chali & Beten & Axaph

26 Et Elmelech & Amaad & Messal : & pervenit usque ad Carmelum maris & Sihor & Labanath.

27 Ac revertitur contra orientem Bethdagon: & pertransit usque Zabulon & vallem Iephtael contra aquilonem in Bethemeec & Nehiel. Egrediturque ad lævam Cabul ,

28 Et Abran & Hohob & Hamon & Cana, usque ad Sidouem magnam.

29 Revertiturque in Horma usque ad civitatem munitissimam Tyrum , & usque Hofa: eruntque exitus ejus in mare de funiculo Achziba:

30 Et Amma & Aphec & Rohob, civitates viginti duæ , & villæ earum.

31 Hæc est possessio filiorum Aser per cognationes suas , urbesque & viculi earum.

32 Filiorum Nephthali sexta fors cecidit per familias suas :

33 Et coepit terminus de Heleph & Elon in Sanaanim , & Adami, quæ est Neceb , & Iebnaël usque Lecum: & egressus eorum usque ad Iordanem:

34 Revertiturque terminus contra occidentem in Azauorthabor atque inde egreditur in Hucuca , & pertransit in Zabulon contra meridiem , & in Aser contra occidentem , & in Iuda ad Iordanem contra ortum solis ,

35 Civitates munitissimæ , Assedim , Ser , & Emath , & Recchath & Cenereth ,

36 Et Edema & Arama , Afor

37 Et Cedès & Edrai , Enhasor

38 Et Ieron & Magdalel , Horem & Bethanath & Bethfames: civitates decem & novem , & villæ earum.

39 Hæc est possessio tribus filiorum Nephthali per cognationes suas urbes & viculi earum.

40 Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est fors septima,

41 Et fuit terminus possessionis ejus Sara & Ethaol, & Hirsemes, id est, civitas solis.

42 Selebin & Ajalon & Iethe'a,

43 Elon & Therna & Acrou,

44 Elthece, Gebbethon & Balaath,

45 Et Iud & Baue & Barach & Gethremmon:

45 Et Mejarcon & Arecon, cum termino qui respicit Ioppen,

47 Et ipso fine concluditur. Adscenderuntque filii Dan, & pugnauerunt contra Lesem, ceperuntque eam: & percusserunt eam in ore gladii, & possederunt, & habitaverunt in ea, vocantes nomen ejus Lesem Dan, ex nomine Dan patris sui.

48 Hæc est possessio tribus filiorum Dan, per cognationes suas, urbes & viculi earum.

49 Cumque completet forte dividere terram singulis per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio sui,

50 Iuxta præceptum Domini, urbem quam postulavit, Thamuath Saraa in monte Ephraim: & ædificavit civitatem, habitavitque in ea.

51 Hæc sunt possessiones, quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos & Iosue filius Nun, & principes familiarum ac tribuum filiorum Israel, in Silo, coram Domino, ad ostium tabernaculi testimonii, partitque sunt terram.

C A P V T XX.

Sex refugii civitates eis & trans Iordanem, & qui ad eas possint confugere: & quamvis ibi remanere debeant.

1 ET locutus est Dominus ad Iosue, dicens:

1. Loquere filiis Israel, & dic eis:

2. Separate urbes fugitivorum, † de quibus locutus sum ad vos per manum Moyfi;

3. Ut confugiat ad eas quicumque animam percussit nescius: & possit evadere iram proximi, qui ultor est sanguinis:

4. Cum ad unam harum confugerit civitatem, stabit ante portam civitatis, & loquetur senioribus civitatis illius ea quæ se comprobent innocentem: sequæ suscipient eum, & dabunt ei locum ad habitandum.

5. Cumque ultor sanguinis eum fuerit persecutus, non tradent in manus ejus: quia ignorans percussit proximum ejus, nec ante biduum, triduumve, ejus probatur inimicus.

6. Et habitabit in civitate illa, donec stet ante iudicium causam reddens facti sui, & moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in illo tempore: tunc

revertetur homicida, & ingrediatur civitatem & domum suam de qua fugerat.

7 Decreveruntque Cedus in Galilæa montis Nephtali, & Sichem in monte Ephraim, & Cariatharbe, ipsa est Hebron, in monte Iuda.

† *Deut.*
 43. 8 Et trans Iordanem contra orientalem plagam Iericho, † statuerunt Bosor, quæ sita est in campetri solitudine, de tribu Ruben, & Romoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Basan de tribu Manasse.

9 Hæ civitates constitutæ sunt cunctis filiis Israel, & advenis qui habitabant inter eos: ut fugeret ad eas qui animam nescius percussisset, & non moretetur in manu proximi, effusum sanguinem vindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

C A P V T XXI.

Levitæ assignantur civitates quadraginta octo cum suburbanis: & completa Dei promissione olim Patriarchis facta: pax & requies datur filiis Israel.

Accesseruntque principes familiarum Levi ad Eleazarum sacerdotem, & Iosue filium Nun, & ad duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel:

† *Num.*
 25-2. 2 Locutique sunt ad eos in Silo terræ Chanaan, atque dixerunt: † Dominus præcepit per manum Moyfi, ut darentur vobis urbes ad habitandum, & suburbana earum ad alenda jumenta.

3 Dederuntque filii Israel de possessionibus suis juxta imperium Domini, civitates & suburbana earum.

4 Egressaque est fors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdotis, de tribubus Iuda, & Simeon, & Benjamin, civitates tredecim:

5 Et reliquis filiorum Caath, id est, Levitis qui superfuerant, de tribubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu Manasse, civitates decem.

6 Porro filii Gerson egressa est fors, ut acciperent de tribubus Issachar & Aser & Nephtali, dimidiaque tribu Manasse in Basan, civitates numero tredecim.

7 Et filiis Merari per cognationes suas, de tribubus Ruben & Gad & Zabulon, urbes duodecim.

8 Dederuntque filii Israel Levitis civitates & suburbana earum, sicut præcepit Dominus per manum Moyfi, singulis sorte tribuentes.

9 De tribubus filiorum Iuda & Simeon dedi
 Iosue

- Iosue civitates : † quarum ista sunt nomina, † 1 *Pa^o*
 10 Filiis Aaron, per familias Caath Levitici *val. 6. 24*
 generis (prima enim fors illis egressa est)
 11 Cariatharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte Iuda, & suburbana ejus per circuitum.
 12 † Agros vero & villas ejus, dederat Caleb † *Supra*
 filio Iephone ad possidendum. 14. 16
 13 Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron confugii civitatem, ac suburbana ejus : & Lobnam cum suburbanis suis ;
 14 Et Iether, & Esthem^o,
 15 Et Holon, & Dabir,
 16 Et Ain, & Ieta, & Bethsames, cum suburbanis suis : civitates novem de tribubus, ut dictum est, duabus.
 17 De tribu autem filiorum in Benjamin, Gabaa, & Gabae,
 18 Et Anathoth & Almon, cum suburbanis suis : civitates quatuor.
 19 Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis, tredecim, cum suburbanis suis.
 20 Reliquis vero per familias filiorum Caath Levitici generis, hæc est data possessio.
 21 De tribu Ephraim urbes confugii, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer
 22 Et Cibsaim & Bethhoron, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
 23 De tribu quoque Dan, Eltheco & Gaba-thon,
 24 Et Ajalon & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
 25 Porro de dimidia tribu Manasse, Thanach & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates duæ.
 26 Omnes civitates decem, & suburbana earum, datæ sunt filiis Caath inferioris gradus.
 27 Filiis quoque Gerson Levitici generis dedit de dimidia tribu Manasse confugii civitates, Gailon in Basan, & Bosram, cum suburbanis suis, civitates duas.
 28 Porro de tribu Issachar, Cesion, & Dabereth,
 29 Et Iaramoth, & Engannim, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
 30 De tribu autem Aser, Masal & Abdon,
 31 Et Helcath & Rehob, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
 32 De tribu quoque Nephthali civitates confugii, Cedes in Galilæa, & Hammorh Dor, & Carthan, cum suburbanis suis, civitates tres.

33 Omnes urbes familiarum Gerson, tredecim, cum suburbanis suis.

34 Filiis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu Zabulon, Iecnam, & Cartha,

35 Et Damna & Naalol, civitates quattuor cum suburbanis suis.

36 De tribu Ruben ultra Iordanem contra Iericho civitates refugii, Bosor in solitudine, Misor & Iasar, & Iethson & Mephaath, civitates quattuor cum suburbanis suis.

37 De tribu Gad civitates confugii, Ramoth in Galaad, & Manaim & Hesebon & Iasar, civitates quattuor cum suburbanis suis.

38 Omnes urbes filiorum Merari per familias & cognationes suas, duodecim,

39 Itaque civitates universæ Levitarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt quadraginta octo

40 Cum suburbanis suis singulæ per familias distributæ.

41 Deditque Dominus Deus Israeli omnem terram, quam traditurum se patribus eorum juraverat: & possederunt illam, atque habitaverunt in ea.

42 Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes: nullusque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt.

43 Ne unum quidem verbum, quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia.

C A P V T XXII.

Remissa ad suam possessionem trans Iordanem tribus Ruben, & Gad & dimidia Manasse, suspicionem movent ceteris tribubus, propter extructum ad Iordanem altare: sed missi legati suscipiunt justam eorum excusationem.

Eodem tempore vocavit Iosue Rubenitas, & Gaditas, & dimidiam tribum Manasse,

2 Dixitque ad eos: Fecistis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in omnibus obedistis,

3 Nec reliquistis fratres vestros longo tempore, usque in præsentem diem, custodientes impesum Domini Dei vestri.

4 Quia igitur dedit Dominus Deus vester fratribus vestris quietem & pacem, sicut pollicitus est: revertimini, & ite in tabernacula vestra, & in terram possessionis, † quam tradidit vobis Moyses

famulus Domini trans Iordanem:

5 Ita dumtaxat ut custodiatis attente, & opere

† Num.

32. 31.

Sup. 13.

9.

compleatis mandatum & legem quam præcepit vobis Moyses famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis ejus, & observetis mandata illius, adhæreatisque ei, ac serviatis in omni corde & in omni anima vestra.

6 Benedixitque eis Iosue, & dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua.

7 Dimidiæ autem tribui Manasse possessionem Moyses dederat in Basan: & idcirco mediæ quæ superfuit, dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos trans Jordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua, & benedixisset eis,

8 Dixit ad eos: In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras, cum argento & auro, ære ac ferro, & veste multiplici: dividite prædam hostium cum fratribus vestris.

9 Reversique sunt, & abierunt filii Ruben, & filii Gad, & dimidiæ tribus Manasse, à filiis Israel de Silo, quæ sita est in Chanaan, ut intrarent Galaad terram possessionis suæ, quam obtinuerant juxta imperium Domini in manu Moysi.

10 Cumque venissent ad tumulos Jordanis in terram Chanaan, ædificaverunt juxta Jordanem altare, infinitæ magnitudinis.

11 Quod cum audissent filii Israel, & ad eos certi nuntii detulissent, ædificasse filios Ruben, & Gad & dimidiæ tribus Manasse, altare in terra Chanaan, super Jordanis tumulos, contra filios Israel:

12 Convenerunt omnes in Silo, ut ascenderent & dimicarent contra eos.

13 Et interim miserunt ad illos in terram Galaad Phinees filium Eleazari sacerdotis,

14 Et decem principes cum eo, singulos de singulis tribubus.

15 Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, in terram Galaad, dixeruntque ad eos:

16 Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ est ista transgressio? Cur reliquistis Dominum Deum Israel, ædificantes altare sacrilegum, & à cultu illius recedentes?

17 An parum vobis est quod peccastis in Beelphegor, & usque in præsentem diem macula hujus sceleris in nobis permanet? multique de populo corruerunt.

18 Et vos hodie reliquistis Dominum, & cras in univrsam Israel ira ejus defœviet.

19 Quod si putatis summam esse terram possessionis

fionis vestræ , transite ad terram , in qua tabernaculum Domini est , & habitate inter nos : tantum ut à Domino , & à nostro confortio non recedatis , ædificato altari præter altare Domini Dei nostri.

† *Supra*
2. 1.

20 † Nonne Achan filius Zare , præterit mandatum Domini . & super omnem populum Israel ira ejus incubuit ? Et ille erat unus homo , atque utinam solus periisset in scelere suo .

21 Responderuntque filii Ruben & Gad , & dimidia tribus Manasse , principibus legationis Israel :

22 Fortissimus Deus Dominus , Fortissimus Deus Dominus , ipse novit , & Israel simul intelliget : si prævaricationis animo hoc altare construximus , non custodiat nos , sed puniat nos in præfenti :

23 Et si ea mente fecimus , ut holocausta , & sacrificium , & pacificas victimas super eo imponeremus , ipse quærat & judicet :

24 Et non ea magis cogitatione atque tractatu , ut diceremus : Cras dicent filii vestri filiis nostris : Quid vobis & Domino Deo Israel ?

25 Terminum posuit Dominus inter nos . & vos , & filii Ruben , & filii Gad , Iordanem fluvium : & idcirco partem non habetis in Domino . Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros à timore Domini . Putavimus itaque melius ,

26 Et diximus : Extruamus nobis altare , non in holocausta , neque ad victimas offerendas ,

27 Sed in testimonium inter nos & vos , & sobolem nostram vestramque progeniem , ut serviamus Domino , & juris nostri sit offerre , & holocausta , & victimas , & pacificas hostias : & nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris : Non est vobis pars in Domino .

28 Quod si voluerint dicere , respondebunt eis : Ecce altare Domini , quod fecerunt patres nostri , non in holocausta , neque in sacrificium , sed in testimonium nostrum ac vestrum .

29 Absit à nobis hoc scelus , ut recedamus à Domino , & ejus vestigia relinquamus , extructo altari ad holocausta , & sacrificia , & victimas offerendas , præter altare Domini Dei nostri , quod extructum est ante tabernaculum ejus .

30 Quibus auditis , Phinees sacerdos , & principes legationis Israel ; qui erant cum eo , placati sunt : & verba filiorum Ruben & Gad , & dimidiæ tribus Manasse , libentissime suscepit .

31 Dixitque Phinees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus quod nobiscum sit Dominus, quoniam alieni estis à prævaricatione hac, & liberastis filios Israel de manu Domini.

32 Reversusque est cum principibus à filiis Ruben & Gad, de terra Galaad, sicut Chanaan, ad filios Israel, & retulit eis.

33 Placuitque sermo cunctis audientibus. Et laudaverunt Deum filii Israel, & nequaquam ultra dixerunt, ut ascenderent contra eos, atque pugnarent, & delerent terram possessionis eorum.

34 Vocaveruntque filii Ruben, & filii Gad, altare quod extruxerant, Testimonium nostrum, quod Dominus ipse sit Deus.

CAPUT XXIII.

Iosue senex, jamque moribundus, exhortatur filios Israel ad servanda Dei præcepta, & cavendam societatem cum gentibus.

1 **E** Voluto autem multo tempore, postquam pacem dederat Dominus Israeli, subjectis in gyro nationibus universis, & Iosue jam longævo, & persenilis ætatis:

2 Vocavit Iosue omnem Israelem, majoresque natu, & principes ac duces, & magistros, dixitque ad eos: Ego senex, & progressioris ætatis sum:

3 Vosque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus, quo modo pro vobis ipse pugnaverit:

4 Et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram, ab orientali parte Iordanis usque ad mare magnum, multa que adhuc supersunt nationes,

5 Dominus Deus vester disperdet eas & auferet à facie vestra, & possidebitis terram, sicut vobis pollicitus est.

6 Tantum confortamini, & estote solliciti, ut ^{† Ios.} custodiatis cuncta quæ scripta sunt in volumine ^{24. 28.} legis Moyse: & non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram:

7 Ne postquam intraveritis ad Gentes, quæ inter vos futuræ sunt, juretis in nomine deorum earum & serviatis eis, & adoretis illos:

8 Sed adhæreatis Domino Deo vestro: quod fecistis usque in diem hanc.

9 Et tunc auferet Dominus Deus in conspectu vestro gentes magnas & robustissimas, & nullus vobis resistere poterit.

10 Unus à vobis persequetur hostium mille viros: quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit, sicut pollicitus est.

11 Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum,

12 Quod si volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miscere connubia, atque amicitias copulare:

13 Iam nunc scitote quod Dominus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam ac laqueum, & offendiculum ex latere vestro, & sudes in oculis vestris, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis.

† 3. Reg.
2, 2.

14 T En ego hodie ingredior viam universæ terræ, & toto animo cognoscetis, quod de omnibus verbis, quæ se Dominus præstiturum vobis esse pollicitus est, unum non præterierit incassum.

15 Sicut ergo implevit opere quod promisit, & prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quidquid malorum comminatus est, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis.

16 Eo quod præterieritis pactum Domini Dei vestri, quod pepigit vobiscum, & servieritis diis alienis, & adoraveritis eos: cito atque velociter confurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac terra optima, quam tradidit vobis.

CAPUT XXIV.

Comemorantur beneficia Israelitis à Deo exhibita. sedus populû cum Domino, mors Iosue, sepultura osium Ioseph, & mors Eleazari sacerdotis.

1 **C**ongregavitque Iosue omnes tribus Israel in Sichem, & vocavit maiores natu, principes, & iudices, & magistros: steteruntque in conspectu Domini:

2 Et ad populum sic locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Traus fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham & Nachor: servieruntque diis alienis.

† Gen.
11. 26.

† Gen.
21. 2.

† Gen.
25. 26.

† Gen.
36. 8.

† Gen.
46. 6.

† Exod.
3. 10. &

12. 27.

3 † Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiæ finibus: & adduxi eum in terram Chanaan: multiplicavique semen ejus,

4 † Et dedi ei Isaac: † Illique rursum dedi Jacob & Esau. † E quibus, Esau dedi montem Seir ad possidendum: † Iacob vero, & filii ejus descenderunt in Ægyptum.

5 † Misique Moysen & Aaron, & percussi Ægyptum multis signis atque portentis.

6 Eduxique vos & patres vestros de Ægypto,

&c.

& venistis ad mare : persecuti que sunt Ægyptii patres vestros cum curribus & equitatu , usque ad mare rubrum.

7 Clamaverunt autem ad Dominum filii Israel : † qui posuit tenebras inter vos & Ægyptios , & addoxit super eos mare , & operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta quæ in Ægypto fecerim , & habitastis in solitudine multo tempore: † Exod. 14. 9.

8 Et introduxi vos in terram Amorrhæi , qui habitabat trans Iordanem. † Cumque pugnarent contra vos , tradidi eos in manus vestras , & poscedistis terram eorum , atque interfecistis eos. † Num. 21. 29.

9 † Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab , & pugnavit contra Israel. Miltique & vocavit Balaam filium Beor , ut malediceret vobis : † Num. 22. 5.

10 Et ego nolui audire eum , sed è contrario per illum benedixi vobis , & liberavi vos de manu ejus.

11 † Transististis Iordanem , & venistis ad Iericho. Pugnaueruntque contra vos vici civitatis ejus , Amorrhæus , Phetezæus , & Chananaeus , & Hethæus , & Gergezæus , & Hevæus , & Jebusæus : & tradidi illos in manus vestras. † Sup. 3. 14. 6. 1. 3.

12 † Miltique ante vos crabrones : & ejeci eos de locis suis , duos reges Amorrhæorum , non in gladio nec in arcu tuo. † Sup. 11. 20. Exod.

13 Deditque vobis terram , in qua non laborastis , & urbes quas non ædificastis , ut habitaretis in eis : vineas & oliveta , quæ non plantastis. 23. 28. Deut. 7. 20.

14 † Nunc ergo timete Dominum , & servite ei perfecto corde atque verissimo : & auferte deos , quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia & in Ægypto , ac servite Domino. † Reg. 7. 5. Tob. 14. 10.

15 Si autem malum vobis videtur ut Domino serviatis , optio vobis datur : eligite hodie quod placet , cui servire potissimum debeatis , utrum diis quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia , an diis Amorrhæorum , in quorum terra habitatis : ego autem & domus mea serviemus Domino.

16 Responditque populus , & ait : Absit à nobis ut relinquamus Dominum , & serviamus diis alienis.

17 Dominus Deus noster ipse eduxit nos & patres nostros , de terra Ægypti , de domo servitutis ; fecitque videntibus nobis signa ingenita , & custodivit nos in omni via , per quam ambulavimus , & in cunctis populis , per quos transivimus.

18 Et ejecit universas gentes, Amorrhæum habitatorem terræ, quam nos intravimus. Serviemus igitur Domino, quia ipse est Deus noster.

19 Dixitque Iosue ad populum: Non poteritis servire Domino: Deus enim sanctus, & fortis stimulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis.

20 Si dimiseritis Dominum, & servietis diis alienis, converteret, & affliget vos atque subvertet postquam vobis præstiterit bona.

21 Dixitque populus ad Iosue: Nequaquam ita ut loqueris, erit, sed Domino serviemus.

22 Et Iosue ad populum, Testes, inquit, vos estis quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut serviat ei. Responderuntque: Testes.

23 Nunc ergo, ait, auferite deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel.

24 Dixitque populus ad Iosue: Domino Deo nostro serviemus, & obedientes erimus præcepta eius.

25 Percussit ergo Iosue in illo die foedus & proposuit populo præcepta atque judicia in Sichem.

26 Scripsit quoque omnia verba hæc in volumine legis Domini: & tulit lapidem pergrandem, posuitque eum subter quercum, quæ erat in sanctuario Domini.

27 Et dixit ad omnem populum. En lapis iste erit vobis in testimonium, quod audierit omnia verba Domini quæ locutus est vobis: ne forte postea negare velitis, & mentiri Domino vestro.

28 Dimisitque populum singulos in possessionem suam.

29 Et post hæc mortuus est Iosue filius Nun servus Domini, centum & decem annorum:

30 Sepelieruntque eum in finibus possessionis suæ in Thannathfare, quæ est sita in monte Ephraim, à septentrionali parte montis Gaas.

31 Servavitque Israel Domino cunctis diebus Iosue, & seniorum qui longo vixerunt tempore post Iosue, & qui noverunt omnia opera Domini quæ fecerat in Israel.

32 † Omnia quoque Iosue, quæ tulerant filii Israel de Ægypto, sepelierunt in Sichem, in parte agri, † Quem emerat Iacob à filiis Hemor patris Sichem, centum novellis ovibus & fuit in possessionem filiorum Iosue.

33 Eleazar quoque filius Aaron mortuus est: & sepelierunt eum in Gabaath Phinees filii eius, quæ data est ei in monte Ephraim.

† Gen.
50. 25.
Exod.
13. 19.
† Gen.
23. 19.

L I B E R

I V D I C V M,

H E B R A I C E

S O P H E T I M.

C A P V T I.

Juda duxo una cum fratre ipsius Simeone plura gentium civitates expugnavit: Othoniel obtinuit Cariatim Sepher ducit Axam filiam Caleb, addita terra irvigna: Chananaei tributarii servantur.

P O S T mortem Iosue consuluerunt filii Israel Dominum, dicentes; Quis ascendet ante nos contra Chananaeum, & erit dux belli.

2 Dixitque Dominus: Iudas ascendet: ecce tradidi terram in manu ejus.

3 Et ait Iudas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in fortem meam, & pugna contra Chananaeum, ut & ego pergam tecum in fortem tuam, Et abiit cum eo Simeon.

4 Ascenditque Iudas, & tradidit Dominus Chananaeum ac Pherazeum in manus eorum: & percusserunt in Bezec decem millia virorum.

5 Invenieruntque Adonibezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum, ac percusserunt Chananaeum & Pherazeum.

6 Fugit autem Adonibezec: quem persecuti comprehenderunt, caesis summitatibus manuum ejus ac pedum.

7 Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges, amputatis manuum & pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxeruntque eum in Ierusalem, & ibi mortuus est.

8 Oppugnantes ergo filii Iuda Ierusalem, ceperunt eam, & percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem.

9 Et postea descendentes pugnauerunt contra Chananaeum, qui habitabat in montanis, & ad meridiem, & in campestribus.

† *Nf.*
 85. 13.

10 † Pergensque Iudas contra Chananæum, qui habitabat in Hebron, (cujus nomen fuit antiquitus Cariath Arbe) percussit Sefai, & Ahimam, & Tholmai:

11 Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cujus nomen vetus erat Cariath Sepher, id est, civitas litterarum.

12 Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, & vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem.

13 Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam conjugem.

14 Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret à patre suo agrum. Quæ cum suspirasset sedens in animo, dixit ei Caleb: Quid habes?

15 At illa respondit: Da mihi benedictionem, quia terram arentem dedisti mihi; da & irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguina superius & irriguum inferius.

16 Filii autem Cinzi cognati Moyfi, ascenderunt de civitate palmarum, cum filiis Iuda, in desertum foris ejus, quod est ad meridiem Arad, & habitaverunt cum eo.

17 Abiit autem Iudas cum Simeone fratre suo, & percusserunt simul Chananaeum qui habitabat in Sephaath, & interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis, Horma, id est, anathema.

18 Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis, & Afcalonem, atque Accaron cum terminis suis.

19 Fuitque Dominus cum Iuda, & montana possedit: nec potuit desere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant.

† *Numm.*
 14. 24.
Iof. 15.
 34.

20 Dederuntque Caleb Hebron, † sicut dixerat Moyfes qui delevit ex ea tres filios Enac.

21 Iebusæum autem habitatorem Ierusalem non deleverunt filii Benjamin: habitavitque Iebusæus cum filiis Benjamin in Ierusalem, usque in præsentem diem.

22 Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuitque Dominus cum eis.

23 Nam cum obsiderent urbem, quæ prius Luza vocabatur,

24 Viderunt hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis, & faciemus tecum misericordiam.

25 Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominem autem illum, & omnem cognationem ejus, dimiserunt,

25 Qui dimissus, abiit in terram Hethim, & edificavit ibi civitatem, vocavitque eam Luzam: quæ ita appellatur usque in præsentem diem.

27 Manasses quoque non delevit Bethsan, & Thanac cum viculis suis, & habitatores Dor, & Teblaam, & Mageddo cum viculis suis, coepitque Chananæus habitare cum eis,

28 Postquam autem confortatus est Israel, fecit eos tributarios, & delere noluit.

29 Ephraim etiam non interfecit Chananæum, qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo.

30 Sabulon non delevit habitatores Ceron, & Naaiol: sed habitavit Chananæus in medio ejus, factusque est ei tributarius.

31 Aser quoque non delevit habitatores Accho, & Sidonis, Ahalab, Achazib & Helba, & Aeiba, & Aphec, & Rohob:

32 Habitavitque in medio Chananæi habitatoris illius terre, nec interfecit eum.

33 Nephthali quoque non delevit habitatores Berhsames, & Bethanath: & habitavit inter Chananæum habitatorem terræ, fueruntque ei Bethsamitæ & Bethanitæ tributarii.

34 Arcitavitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent:

35 Habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Ajalon & Salebim. Et aggravata est manus domus Ioseph, factusque est ei tributarius.

36 Fuit autem terminus Amorrhæi ab Ascensu Scorpionis, petra, & superiora loca.

C A P V T I I.

Angelus Dei beneficia refert; quo audito, sed populus: post mortem tamen Iosue & coarctam, Israel frequenter liberatus semper in pejora recidit

1 **A**scenditque angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait: Eduxi vos de Ægypto, & introduxi in terram, pro qua iuravi patribus vestris: & pollicitus sum, ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum:

2 Ita duxerat ut non feriretis foedus cum habitatoribus terræ hujus, sed aras eorum subvertere: & nolulistis audire vocem meam: cur hoc fecistis?

3 Quam ob rem nolui delere eos à facie vestra:

ut habeatis hostes, & dii eorum sint vobis in ruinam.

4 Cumque loqueretur angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israel: elevaverunt ipsi vocem suam, & fleverunt.

5 Et vocatum est nomen loci illius: Locus flentium, sive lacrymarum: immolaveruntque ibi hostias Domino.

† Ios,
24. 1.

6 † Dimisit ergo Iosue populum, & abiernat filii Israel unusquisque in possessionem suam, ut obtinerent eam:

7 Servieruntque Domino cunctis diebus ejus, & seniorum qui longo post eum vixerunt tempore, & noverant omnia opera Domini quæ fecerat cum Israel.

8 Mortuus est autem Iosue filius Nun, famulus Domini, centum & decem annorum.

9 Et sepelierunt eum in finibus possessionis suæ in Thamuahfare in monte Ephraim, à septentrionali plaga montis Gaas.

10 Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos: & surrexerunt alii, qui non noverant Dominum, & opera quæ fecerat cum Israel.

11 Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, & servierunt Baalim.

12 Ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Ægypti: & secuti sunt deos alienos, deosque populorum, qui habitabant in circuitu eorum, & adoraverunt eos: & ad iracundiam concitaverunt Dominum,

13 Dimittentes eum, & servientes Baal & Astaroth.

14 Iratusque Dominus contra Israel, tradidit eos in manus diripientium: qui ceperunt eos, & vendiderunt hostibus, qui habitabant per gyrum: nec poterunt resistere adversariis suis:

15 Sed quocumque pergere voluissent, manus Domini super eos erat, sicut locutus est, & juravit eis: & vehementer afflicti sunt.

16 Suscitavitque Dominus iudices, qui liberarent eos de vastantium manibus: sed nec eos audire voluerunt,

17 Fornicantes cum diis alienis, & adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum: & audientes mandata Domini, omnia fecere contraria.

18 Cumque Dominus iudices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cade vastantium.

19 Postquam autem mortuus esset iudex, revertebantur, & multo faciebant pejora quam fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, servientes eis, & adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueverunt.

20 Iratusque est furor Domini in Israel, & ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire contempsit:

21 Et ego non delebo gentes, quas dimisit Iosue, & mortuus est:

22 Vt in ipsis experiar Israel, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non.

23 Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, & cito subvertere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

CAPVT III.

Israel dum sociatur gentibus a Domino derelictis, ad ipsius exercitationem, eorum sceleribus contaminatur; ideo sapius per extraneos reges affligitur; sed respiciens, per Othoniel, Aod, & Samgar liberatur.

1 **H**Æ sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem, & omnes qui non noverant bella Chananeorum:

2 Vt postea discerent filii eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi:

3 Quinque satrapas Philistinorum, omnemque Chananeum, & Sidonium, atque Hevæum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath.

4 Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrum audiret mandata Domini quæ præceperat patribus eorum per manum Moyse, an non.

5 Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananeæ, & Hethæi, & Amorrhæi, & Perezæi, & Hevæi, & Iebusæi:

6 Et duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt, & servierunt diis eorum.

7 Feceruntque malum in conspectu Domini, & oblii sunt Dei sui, servientes Baalim & Astaroth.

8 Iratusque contra Israel Dominus; tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, servieruntque ei octo annis.

9 Et clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos, Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem:

10 Fuitque in eo Spiritus Domini, & iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, & tradidit Dominus in manus ejus Chusan Rasathaim regem Syriæ, & oppressit eum.

11 Quievitque terra quadraginta annis, & mortuus est Othoniel filius Cenez.

12 Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu ejus.

13 Et copulavit ei filios Ammon, & Amalec: abiitque & percussit Israel, atque possedit urbem palmarum.

14 Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem & octo annis:

15 Et postea clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filii Iemini, qui utraque manu pro dextera utebatur. Miseruntque filii Israel per illum munera Eglon regi Moab.

16 Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus est eo subter sagum in dextro femore.

17 Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis.

18 Cumque obtulisset ei munera, profecutus est socios, qui cum eo venerant.

19 Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad Regem: Verbum secretum habeo ad te ô Rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus qui circa eum erant,

20 Ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstivo coenaculo solus: dixitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno.

21 Extenditque Aod sinistram manum, & tulit sicam de dextero femore suo, infixitque eam in ventre ejus.

22 Tam valide, ut capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguisimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta naturæ alvi sterora proruperunt.

23 Aod autem clausis diligentissime ostiis coenaculi, & obfirmatis fera;

24 Per posticum egressus est. Servi que regis ingressi viderunt clausas fores coenaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in æstivo cubiculo.

25 Expectantesque diu donec erubescerent, & videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: & ape-

& aperientes invenerunt dominum suum in terra
jacentem mortuum.

26 Aod autem, dum illi turbarentur, effugit,
& pertransiit locum idolorum, unde reversus fue-
rat. Venitque in Scirath:

27 Et statim insonuit buccina in monte Ephraim:
descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte
gradiente.

28 Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit
enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus
nostras. Descenderuntque post eum, & occupave-
runt vada Jordanis quæ transmittunt in Moab: &
non dimiserunt transire quemquam:

29 Sed percusserunt Moabitas in tempore illo,
circiter decem millia, omnes robustos & fortes vi-
ros, nullus eorum evadere potuit.

30 Humiliatusque est Moab in die illo sub manu
Israel: & quievit terra octoginta annis.

31 Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui per-
cussit de Philisthiim sexcentos viros vomere: &
ipse quoque defendit Israel.

C A P V T I V.

*Deborah prophetissa & Barac adversus Siferam
principem militia regis Iabin feliciter dimicans, quem
profugum occidit Iahel uxor Haber Chana.*

1 Adideruntque filii Israel facere malum in
A conspectu Domini post mortem Aod.

2 † Et tradidit illos Dominus in manus Iabin † 1 Reg.
regis Chanaan, qui regnavit in Asor: habuitque 12. 9.
ducem exercitus sed nomine Siferam, ipse autem
habitabat in Haroseth gentium.

3 Clamaveruntque filii Israel ad Dominum: non-
gentos enim habebat falcatos currus, & per viginti
annos vehementer oppresserat eos.

4 Erat autem Deborah prophetis uxor Lapidoth,
quæ judicabat populum in illo tempore,

5 Et sedebat sub palma, quæ nomine illius vo-
cabatur, inter Rame & Berhel in monte Ephraim:
ascendebantque ad eam filii Israel in omne judi-
cium.

6 Quæ misit & vocavit Barac filium Abinoem
de Cedus Nephthali: dixitque ad eum: Præcepit
tibi Dominus Deus Israel, vade, & duc exercitum
in montem Thabor, tollesque tecum decem millia
pugnatorum de filiis Nephthali, & de filiis Za-
bulon:

7 Ego autem adducam ad te in loco torrentis Ci-
son, Siferam principem exercitus Iabin, & currus
ejus, atque omnem multitudinem, & tradam eos
in manu tua.

8 Dixitque ad eam Barac : Si venis mecum , vadam : si nolueris venire mecum , non pergam.

9 Quæ dixit ad eum : Ibo quidem tecum , sed in hac vice victoria non reputabitur tibi , quia in manu mulieris tradetur Sisara . Surrexit itaque Debbora , & perrexit cum Barac in Cedem .

10 Qui , accitis Sabulon & Nephthali , ascendit cum decem millibus pugnatorum , habens Debboram in comitatu suo .

11 Haber autem Cinæus recesserat quondam à ceteris Cinæis , fratribus suis filiis Hobab , cognati Moyfi : & tetenderat tabernacula usque ad vallem , quæ vocatur Seunim , & erat juxta Cedem .

12 Nunciarumque est Sisaræ , quod ascendisset Barac filius Abinoem in montem Thabor :

13 Et congregavit nongentos falcatos currus , & omnem exercitum de Haroseth gentium ad torrentem Cifon .

14 Dixitque Debbora ad Barac : Surge , hæc est enim dies , in qua tradidit Dominus Sisaram in manus tuas : en ipse ductor est tuus . Descendit itaque Barac de monte Thabor , & decem milia pugnatorum cum eo .

† *Psal.*
82. 10.

15 † Perterritusque Dominus Sisaram , & omnes currus ejus , universamque multitudinem , in ore gladii , ad conspectum Barac : in tantum , ut Sisara de curru defiliens , pedibus fugeret ,

16 Et Barac persequeretur fugientes currus , & exercitum , usque ad Haroseth gentium , & omnis hostium multitudo usque ad interneccionem caderet .

17 Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Haber Cinæi . erat enim pax inter Iahel regem Azor , & domum Haber Cinæi .

18 Egressa igitur Iahel in occursum Sisaræ , dixit ad eum : Intra ad me domine mi : intra , ne timeas . Qui ingressus tabernaculum ejus , & operatus ab ea pallio ,

19 Dixit ad eam : Da mihi , obsecro , paululum aquæ , quia sitio valde . Quæ aperuit utrem lactis , & dedit ei bibere , & operuit illum .

20 Dixitque Sisara ad eam : Sta ante ostium tabernaculi : & cum venerit aliquis interrogans te , & dicens : Numquid hîc est aliquis ? Respondebis : Nullus est .

21 Tulit itaque Iahel uxor Haber clavum tabernaculi , assumens pariter & malleum : & ingressa abscondite & cum silentio , posuit supra tempus capitis ejus clavum , percussitque malleo , defixit in cerebrum usque ad terram : qui soporem morti confocius defecit , & mortuus est .

22 Et ecce Barac sequens Sisaram veniebat : egressaque Iahel in occursum ejus, dixit ei: Veni, & ostendam tibi virum quem quæris. Qui cum intrasset ad eam, vidit Sisaram jacentem mortuum, & clavum infixum in tempore ejus.

23 Humiliavit ergo Deus in die illo Iabia regem Chanaan coram filiis Israel:

24 Qui crescebant quotidie, & forti manu opprimebant Iabia regem Chanaan, donec delerent eum.

C A P V T V.

Canticum triumphale & gratiarum actionis Debhora & Barac post victoriam.

1 **C**Ecineruntque Debhora & Barac filius Abinoem in illo die, dicentes:

2 Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino.

3 Audite reges, auribus percipite principes: Ego sum, ego sum quæ Domino cauam, psallam Domino Deo Israel.

4 Domine cum exires de Seir, & transires per regiones Edom, terra mota est, cælique ac nubes distillaverunt aquis.

5 Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai à facie Domini Dei Israel.

6 In diebus Sangar filii Anath, in diebus Iahel, quieverunt semitæ: & qui ingrediebantur per eas, ambulaverunt per calles devios.

7 Cessaverunt fortes in Israel, & quieverunt: donec surgeret Debhora, surgeret mater in Israel.

8 Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit: clypens & hasta si apparuerint in quadraginta millibus Israel.

9 Cor meum diligit principes Israel: qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino.

10 Qui ascenditis super niteotes afnos, & sedetis in iudicio, & ambulatis in via, loquimini.

11 Vbi collisi sunt currus, & hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur justitiæ Domini & clementia in fortes Israel: tunc descendit populus Domini ad portas, & obtinuit principatum.

12 Surge, surge Debhora, surge, surge, & loquere canticum: surge Barac, & apprehende captivos tuos fili Abinoem.

13 Salvaræ sunt reliquiæ populi, Dominus in fortibus dimicavit.

14 Ex Ephraim delevit eos in Amalec, & post eum ex Benjamin in populos tuos ô Amalec: de

Machir principes descenderunt, & de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum.

15 Duces Issachar fuere cum Debbora, & Barac vestigia sunt secuti, qui quasi in præceps ac barathrum se discrimini dedit: diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio.

16 Quare habitas inter duos terminos, ut audias sibilos gregum? diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta est contentio.

17 Galaad trans Jordanem quiescebat, & Dan vacabat navibus: Aser habitabat in littore maris, & in portibus morabatur.

18 Zabulon vero & Nephthali obtulerunt animas suas morti in regione Merome.

19 Venerunt reges & pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach juxta aquas Mageddo, & tamen nihil tulere prædantes.

20 De caelo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine & cursu suo, adversus Sisaram pugnaverunt.

21 Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison: conculcâ anima mea robustos.

22 Vogulæ equorum ceciderunt, fugientibus impetu, & per præceps ruentibus fortissimis hostium.

23 Maledicite terræ Meroz, dixit angelus Domini: maledicite habitatoribus ejus. quia non venerunt ad auxilium Domini, in adjutorium fortissimorum ejus.

24 Benedicta inter mulieres Iahel uxor Haber Cinai, & benedicatur in tabernaculo suo.

25 Aquam petenti lac dedit, & in phiala principum obtulit butyrum.

26 Sinistram manum misit ad clavum, & dexteram ad fabricum malleos, percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri locum, & tempus valide perforans.

27 Inter pedes ejus ruit: defecit, & mortuus est: volvebatur autem pedes ejus, & jacebat exanimis & miserabilis.

28 Per fenestram respiciens, ululabat mater ejus: & de cœnaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus ejus? quare tardaverunt pedes quadrigarum illius?

29 Una sapientior ceteris uxoribus ejus, hæc focui verba respondit:

30 Forsitan nunc dividit spolia, & pulcherrima feminarum eligitur ei: vestes diversorum colorum Sisaræ traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur.

31 Sic pereant omnes inimici tui Domine : qui autem diligunt te , sicut sol in ortu suo splendet , ita rutilent.

32 Quievitque terra per quadraginta annos.

C A P V T V I.

Israelitis à Madian oppressis Gedeon multis signis auxilio designatur , qui post sacrificium & altare Deo erectum , destruxit aram Baal , eique rursus datur signum in vellere.

1 **F**ecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini : qui tradidit illos in manu Madian septem annis ,

2 Et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antea & ipeluncas in montibus , & munitissima ad repugnandum loca.

3 Cumque sevisset Israel , ascendebat Madian & Amalec , ceterique orientalium nationum :

4 Et apud eos figentes tentoria , sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gazæ : nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel , non oves , non boves , non asinos.

5 Ipsi enim & universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis , & instar locustarum universa complebant , innumera multitudo hominum , & camelorum , quidquid tetigerant devastantes.

6 Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian.

7 Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas.

8 Qui misit ad eos virum prophetam , & locutus est : Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ego vos feci conscendere de Ægypto , & eduxi vos de domo servitutis ,

9 Et liberavi de manu Ægyptiorum , & omnium inimicorum , qui affligebant vos : ejecique eos ad introitum vestrum , & tradidi vobis terram eorum.

10 Et dixi : Ego Dominus Deus vester , ne timeatis deos Amorrhæorum , in quorum terra habitatis. Et nolistis audire vocem meam.

11 Venit autem angelus Domini , & sedit sub quercu , quæ erat in Ephra , & pertinebat ad Ioas patrem familiæ Ezri. Cumque Gedeon filius ejus excuteret atque purgaret frumenta in torculari , ut fugeret Madian ,

12 Apparuit ei angelus Domini , & ait : Dominus tecum , virorum fortissime.

13 Dixitque ei Gedeon : Obsecro , mi domine , si Dominus nobiscum est , cur apprehenderunt

nos hæc omnia? ubi sunt mirabilia ejus, quæ nar-
raverunt patres nostri, atque dixerunt: De Ægy-
pto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit
nos Dominus, & tradidit in manu Madian.

† 1 Reg. 14. Respexitque ad eum Dominus, & ait: † Va-
de in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de
12. 11. manu Madian: scito quod miserim te.

15 Qui respondens ait: Obsecro, mi domine,
in quo liberabo Israel? ecce familia mea infima est
in Manasse, & ego minimus in domo patris
mei.

16 Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum: &
percuties Madian quasi unum virum.

17 Et ille, Si inveni, inquit, gratiam coram te,
da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me.

18 Nec recedas hinc, donec revertar, ad te,
portans sacrificium, & offerens tibi. Qui respon-
dit: Ego præstolabor adventum tuum.

19 Ingressus est itaque Gedeon & coxit hoedum,
& de farinæ modio azymos panes: carnesque po-
nens in canistro, & jus carniū mittens in ollam,
tulit omnia sub quercu, & obrulit ei.

20 Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes &
azymos panes, & pone supra petram illam, & jus
desuper funde. Cumque fecisset ita,

21 Extendit angelus Domini summitatem virgæ,
quam tenebat in manu, & tetigit carnes & panes
azymos: ascenditque ignis de petra, & carnes
azymosque panes consumpsit: angelus autem Do-
mini evanuit ex oculis ejus.

22 Videosque Gedeon quod esset angelus Do-
mini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi an-
gelum Domini facie ad faciem.

23 Dixitque ei Dominus: Pax tecum: ne ti-
meas, non morieris.

24 Ædificavit ergo ibi Gedeon altare Domino,
vocavitque illud, Domini pax, usque in præsen-
tem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, quæ est
familiæ Ezri,

25 Nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle tau-
rum patris tui, & alterum taurum annorum septem,
destruesque aram Baal, quæ est patris tui: & ne-
mus, quod circa aram est, succide:

26 Et ædificabis altare Domino Deo tuo in sum-
mitate petræ hujus, super quam ante sacrificium
posuisti: tollesque taurum secundum, & offeres
holocaustam super struem lignorum, quæ de ne-
more succideris.

27 Assumptis ergo Gedeon decem viris de servis
suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens
autem

autem domum patris sui , & homines illius civitatis , per diem noluit id facere , sed omnia nocte complevit.

28 Cumque surrexissent viri oppidi ejus mane, viderunt destructam aram Baal , lucumque succisum , & taurum alterum impositum super altare, quod tunc ædificatum erat.

29 Dixeruntque ad invicem : Quis hoc fecit ? Cumque perquirerent auctorem facti , dictum est : Gedeon filius Ioas fecit hæc omnia.

30 Et dixerunt ad Ioas : Produc filium tuum huc , ut moriatur : quia destruxit aram Baal , & succidit nemus.

31 Quibus ille respondit : Numquid ultores estis Baal , ut pugnetis pro eo ? qui adversarius est ejus, moriatur antequam lux crastina veniat : si Deus est, vindicet se de eo , qui suffodit aram ejus.

32 Ex illo die vocatus est Gedeon , Ierobaal, eo quod dixisset Ioas : Vlciscatur se de eo Baal, qui suffodit aram ejus.

33 Igitur omnis Madian , & Amalec , & orientales populi congregati sunt simul : & transeuntes Jordanem , castrametati sunt in valle Iezrael.

34 Spiritus autem Domini induit Gedeon , qui clangens buccina convocavit domum Abiezer , ut sequeretur se.

35 Misitque nuncios in univrsam Manassen, qui & ipse secutus est eum : & alios nuncios in Aser & Zabulon & Nephthali , qui occurrerunt ei.

36 Dixitque Gedeon ad Deum : Si salvum facis per manum meam Israel , sicut locutus es ,

37 Ponam hoc vellus lævæ in area : si ros in solo vellere fuerit , & in omni terra siccitas , sciam quod per manum meam , sicut locutus es , liberabis Israel.

38 Factumque est ita. Et de nocte confurgens, expresso vellere , concham rore implevit.

39 Dixitque rursus ad Deum : Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel tentavero, signum quaerens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens.

40 Fecitque Deus nocte illa ut postulaverat : & fuit siccitas in solo vellere , & ros in omni terra.

C A P V T V I I .

Probatâ ad aquas his qui ad bellum essent progressuri, Gedeon audito unius e castris Madianitarum somnio , in eos irruit , tubis , lagenis ac lucernis armatus ; quos cum Oreb & Zeb principibus eorum devicit.

1 Igitur Ierobaal qui & Gedeon, de nocte confurgens , & omnis populus cum eo, venit ad

fontem qui vocatur Harad. erant autem castra Madian in valle ad septentrionalem plagam colli^s excelsi.

2 Dixitque Dominus ad Gedeon : Multus tecum est populus , nec tradetur Madian in manus ejus : ne glorietur contra me Israel , & dicat : Meis viribus liberatus sum.

† Deut. 20. 8.
1 Mac. 3. 56.
3 Loquere ad populum , & cunctis audientibus prædica : † Qui formidolosus & timidus est , revertatur. Recesseruntque de monte Galaad , & reversi sunt de populo viginti duo millia virorum , & tantum decem millia remanserunt.

4 Dixitque Dominus ad Gedeon : Adhuc populus multus est , duc eos ad aquas , & ibi probabo illos : & de quo dixerō tibi ut tecum vadat , ipse pergat : quem ire prohibuero , revertatur.

5 Cumque descendisset populus ad aquas , dixit Dominus ad Gedeon : Qui lingua lambuerint aquas , sicut solent canes lambere , separabis eos seorsum : qui autem curvatis genibus biberint , in altera parte erunt.

6 Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os projiciente lambuerant aquas , trecenti viri : omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat.

7 Et ait Dominus ad Gedeon : In trecentis viris qui lambuerunt aquas , liberabo vos , & tradam in manu tua Madian : omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum.

8 Sumptis itaque pro numero cibariis & tubis , omnem reliquam multitudinem abire præcepit ad tabernacula sua : & ipse cum trecentis viris se certaminis dedit. Castra autem Madian erant subter in valle.

9 Eadem nocte dixit Dominus ad eum : Surge , & descende in castra : quia tradidi eos in manu tua.

10 Sin autem solus ire formidas , descendat tecum Phara puer tuus.

11 Et cum audieris quid loquantur , tunc confortabuntur manus tuæ , & securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse & Phara puer ejus in partem castrorum , ubi erant armatorum vigilia.

12 Madian autem & Amalec , & omnes orientales populi , fusi jacebant in valle , ut locustarum multitudo : cameli quoque innumerabiles erant , sicut arena quæ jacet in littore maris.

13 Cumque venisset Gedeon , narrabat aliquis somnium proximo suo : & in hunc modum referebat quod viderat : Vidi somnium , & videbatur mihi

mihî quasi subcinericius panis ex hordeo volvi, & in castra Madian descendere: cumque pervenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subvertit, & terre funditus coæquavit.

14 Respondit is, cui loquebatur: Non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis filii Ioas viri Israelita: tradidit enim Dominus in manus ejus Madian, & omnia castra ejus.

15 Cumque audisset Gedeon somnium, & interpretationem ejus, adoravit: & reversus est ad castra Israel, & ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian.

16 Divisitque trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum.

17 Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite: Ingrediar partem castrorum, & quod fecero secutimini.

18 Quando personaverit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum clangite & conclamate: Domino & Gedeoni.

19 Ingressusque est Gedeon, & trecenti viri qui erant cum eo, in partem castrorum iucipientibus vigiliis noctis mediæ, & custodibus fuscitaris, cooperunt buccinis clangere, & complodere inter se lagenas.

20 Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis, & hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius Domini & Gedeonis:

21 Stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt, & vociferantes, ululantesque fugerunt:

22 Et nihilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. † Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, & mutua se cæde truncabant, † Psal. 82. 10.

23 Fugientes usque ad Bethsetta, & crepidinem Abelmehula in Tebbath. Conclamantes autem viri Israel de Nephthali, & Aser, & omni Manasse, persequebantur Madian.

24 Misitque Gedeon nuncios in omnem montem Ephraim, dicens: Descendite in occursum Madian, & occupare aquas usque Bethbera atque Iordanem. Clamavitque omnis Ephraim, & præoccupavit aquas atque Iordanem usque Bethbera. † Psal. 82. 12.

25 † Apprehensosque duos viros Madian, Oreb & Zeb, interfecit Oreb in petra Oreb, Zeb vero † Isa. 10. 26.

vero in torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

C A P V T V I I I.

Tribus Ephraim insurgit adversus Gedeon, quod putaret se contemptam, quam blandis verbis compescit, & devictu Zabee & Salmana, viros Soccoth & Phannuel perdidit, & ex inauribus aliisque populi donis fecit Ephod, quod domini sue & Israelis fuit in ruinam: postquam autem quadraginta annis praesuit, generatis 70 filii ex uxoribus, & uno Abimelech ex concubina, mortuus est, rediitque Israel ad idololatriam.

1 **D**ixeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti, ut nos non vocares, cum ad pugnam pergeres contra Madian? jurgantes fortiter, & prope vim inferentes.

2 Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? nonne melior est racemus Ephraim, vindemiis Abiezer?

3 In manus vestras Dominus tradidit principes Madian, Oreb & Zeb: quid tale facere potui, quale vos fecistis? Quod cum locutus esset, requievit spiritus eorum, quo tuebant contra eum.

4 Cumque venisset Gedeon ad Iordanem, transivit eum cum trecentis viris qui secum erant: & praesessitudiae, fugientes persequi non poterant.

5 Dixitque ad viros Soccoth: Date: obsecro, panes populo qui mecum est, quia valde defecerunt: ut possimus persequi Zabee & Salmana reges Madian.

6 Responderunt principes Soccoth: Forsitan palmae manuum Zabee & Salmana in manu tua sunt, & idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes.

7 Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit Dominus Zabee & Salmana in manus meas, conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti.

8 Et inde conscendens, venit in Phannuel: locutusque est ad viros loci illius familia. Cui & illi responderunt, sicut responderant viri Soccoth.

9 Dixit itaque & eis: Cum reversus fuero victor in pace, destruem turrim hanc.

10 Zabee autem & Salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim millia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum, ceteris centum viginti millibus bellatorum oducentium gladium.

11 † Ascendensque Gedeon per viam eorum † *Ose*
 qui in tabernaculis morabantur, ad orientalem *10. 14*
 partem Nobe & Iegbaa, percussit castra hostium
 qui securi erant. & nihil adversi suspicabantur.

12 Fugeruntque Zebee, & Salmana, quos persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu eorum.

13 Revertensque de bello ante solis ortum,

14 Apprehendit puerum de viris Soccoth: interrogavitque eum nomina principum & Seniorum Soccoth, & descripsit septuaginta septem viros.

15 Venitque ad Soccoth, & dixit eis: *En* Zebee & Salmana, super quibus exprobraſtis mihi, dicentes: Forſitan manus Zebee & Salmana in manibus tuis ſunt, & idcirco poſtulas ut demus viris, qui laſſi ſunt & defecerunt, panes.

16 Tulit ergo ſeniores civitatis & ſpinas deſerti ac tribulos, & contrivit cum eis, atque comminuit viros Soccoth.

17 Turrim quoque Phannel ſubvertit, occiſis habitatoribus civitatis.

18 Dixitque ad Zebee & Salmana: *Quales* fuerunt viri, quos occidiſtis in Thabor? *Qui* reſponderunt: Similes tui, & unus ex eis quaſi filius regis.

19 *Quibus* ille reſpondit: Fratres mei fuerunt, filii matris meæ, vivit Dominus, quia ſi ſervalleſtis eos, non vos occiderem.

20 Dixitque Iether primogenito ſuo: Surge, & interfice eos. *Qui* non eduxit gladium: timebat enim, quia adhuc puer erat.

21 Dixeruntque zebee & Salmana: Tu ſurge & irruere in nos: quia juxta ætatem robur eſt hominis. Surrexit Gedeon, † & interfecit Zebee & Salmana & tulit ornamenta ac bullas, quibus *† Pſal.*
 colla regalium camelorum decorari ſolent. *82. 12.*

22 Dixeruntque omnes viri Iſrael ad Gedeon: Dominare noſtri tu, & filius tuus, & filius filii tui: quia liberaſti nos de manu Madian.

23 *Quibus* ille ait: Non dominabor veſtri, nec dominabitur in vos filius meus, ſed dominabitur vobis Dominus.

24 Dixitque ad eos: *Vnam* petitionem poſtulo à vobis: Date mihi inaures ex præda veſtra. Inaures enim aureas Iſmaelitæ habere conſueverant.

25 *Qui* reſponderunt: Libentiſſime dabitur. Expandentesque ſuper terram pallium, proſecerunt in eo inaures de præda:

26 Et fuit pondus poſtularum inaurium, mille ſeptin-

septingenti auri scilicet, absque ornamentis, & monilibus, & veste purpurea, quibus reges Madian uti soliti erant, & præter torques aureas camelorum.

27 Fecitque ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in civitate sua Ephra. Fornicatusque est omnis Israel in eo, & factum est Gedeoni & omni domui ejus in ruinam.

28 Humiliatus est autem Madian coram filiis Israel, nec potuerunt ultra cervices elevare: sed quievit terra per quadraginta annos, quibus Gedeon præfuit.

29 Abiit itaque Ierobaal filius Ioas, & habitavit in domo sua:

30 Habuitque septuaginta filios, qui egressi sunt de femore ejus: eo quod plures haberet uxores,

31 Concubina autem illius, quam habebat in Sichem, genuit ei filium nomine Abimelech.

32 Mortuusque est Gedeon filius Ioas in senectute bona, & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ephra de familia Ezri.

33 Postquam autem mortuus est Gedeon, aversi sunt filii Israel, & fornicari sunt cum Baalim. Percusseruntque cum Baal foedus, ut esset ipsis in deum:

34 Nec recordati sunt Domini Dei sui, qui eruit eos de manibus inimicorum suorum omnium per circumstum,

35 Nec fecerunt misericordiam cum domo Ierobaal Gedeon, juxta omnia bona quæ fecerat Israeli.

C A P V T I X.

Abimelech occisis 70 fratribus suis, imperium sibi tyrannice usurpat; qui post parabolam Joatham fratris ejus qui servatus erat, exercitum Gaal devicit, turrimque Sichem exussit, & à muliere tandem fragmine mola oppressus est.

1 **A**Biit autem Abimelech filius Ierobaal in Sichem ad fratres matris suæ, & locutus est ad eos, & ad omnem cognationem domus patris matris suæ, dicens:

2 Loquimini ad omnes viros Sichem: Quid vobis est melius, ut domineatur vestri septuaginta viri omnes filii Ierobaal, an ut domineatur unus vir? simulque considerate, quod os vestrum & caro vestra sum.

3 Locutique sunt fratres matris ejus de eo ad omnes viros Sichem universos sermones istos, & incli-

Inclinaverunt cor eorum post Abimelech, dicentes: Frater noster est.

4 Dederuntque illi septuaginta pondo argenti de fano Baalberit. Qui conduxit sibi ex eo, viros inopes & vagos, secutique sunt eum.

5 Et venit in domum patris sui Ephra, & occidit fratres suos filios Ierobaal septuaginta viros, super lapidem unum: remansitque Ioatham filius Ierobaal minimus, & absconditus est.

6 Congregati sunt autem omnes viri Sichem, & universae familiae urbis Mello: abieruntque & constituerunt regem Abimelech, juxta quercum quae stabat in Sichem.

7 Quod cum nunciatum esset Ioatham, ivit, & stetit in vertice montis Garizim: elevataque voce, clamavit, & dixit: Audite me viri Sichem, ita audiat vos Deus.

8 Ierunt ligna ut ungerent super se regem: dixeruntque olivae: Impera nobis.

9 Quae respondit: Numquid possum deferere pinguedinem meam, qua & dii utuntur & homines, & venire ut inter ligna promovear?

10 Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni, & super nos regnum accipe.

11 Quae respondit eis: Numquid possum deferere dulcedinem meam, fructusque suavissimos, & ire ut inter cetera ligna promovear?

12 Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni & impera nobis.

13 Quae respondit eis: Numquid possum deferere vinum meum, quod laetificat Deum & homines, & inter ligna cetera promoveri?

14 Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni, & impera super nos.

15 Quae respondit eis: Si vere me regem vobis constituitis, venite, & sub umbra mea requiescite, si autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno, & devoret cedros Libani.

16 Nunc igitur si recte & absque peccato constituitis super vos regem Abimelech, & bene egistis cum Ierobaal, & cum domo ejus, & reddidistis vicem beneficiis ejus, qui pugnavit pro vobis,

17 Et animam suam dedit periculis, ut erueret vos de manu Madian,

18 Qui nunc surrexistis contra domum patris mei, & interfecistis filios ejus septuaginta viros super unum lapidem, & constituistis regem Abimelech, filium ancillae ejus super habitatores Sichem, eo quod frater vester sit:

19 Si ergo recte & absque vitio egistis cum Ierobaal , & domo ejus , hodie latamini in Abimelech , & ille latetur in vobis .

20 Sin autem perverse : egrediatur ignis ex eo , & consumat habitatores Sichem & oppidum Mello : egrediaturque ignis de viris Sichem & oppido Mello , & devoret Abimelech .

21 Quæ cum dixisset , fugit & abiit in Bera : habitavitque ibi ob metum Abimelech fratris sui .

22 Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis .

23 Misitque Dominus spiritum pessimum inter Abimelech & habitatores Sichem : qui coeperunt eum detestari ,

24 Et scelus interfectionis septuaginta filiorum Ierobaal , & effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem suum . & in ceteros Sichimorum principes , qui eum adjuverant .

25 Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium : & dum illius præstolabantur adventum , exercebant atrocina , agentes prædas de prætereuntibus , nunciatumque est Abimelech .

26 Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis , & transivit Sichimam . Ad cujus adventum erecti habitatores Sichem ,

27 Egressi sunt in agros , vastantes vineas , uvæque calcantes : & factis cantantium choris , ingressi sunt sanum Dei sui , & inter epulas & pocula maledicebant Abimelech ,

28 Clamante Gaal filio Obed : Quis est Abimelech , & quæ est Sichem , ut serviamus ei ? numquid non est filius Ierobaal , & constituit principem Zebul servum suum super viros Emor patris Sichem ? Cur ergo serviamus ei ?

29 Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea , ut auferrem de medio Abimelech . Dictumque est Abimelech : Congrega exercitus multitudinem , & veni .

30 Zebul enim princeps civitatis , auditis sermonibus Gaal filii Obed , iratus est valde ,

31 Et misit clam ad Abimelech nuncios , dicens : Ecce , Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fratribus suis , & oppugnat adversum te civitatem .

32 Surge itaque nocte cum populo qui tecum est , & latita in agro :

33 Et primo mane oriente sole , irrue super civitatem , illo autem egrediente adversum te cum populo

populo suo, fac ei quod potueris.

34 Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, & tetendit insidias juxta Sichimam in quatuor locis.

35 Egressusque est Gaal filius Obed, & stetit in introitu portæ civitatis. Surrexit autem Abimelech, & omnis exercitus cum eo de insidiarum loco.

36 Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Vinbras montium vides quasi capita hominum, & hoc errore deciperis.

37 Rursumque Gaal ait: Ecce populus de umbilico terræ descendit, & unus cuneus venit per viam quæ respicit quercum.

38 Cui dixit Zebul: Vbi est nunc os tuum, quo loquebaris: Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne hic populus est, quem despiciebas? Egredere, & pugna contra eum.

39 Abiit ergo Gaal, spectante Sichimorum populo, & pugnavit contra Abimelech.

40 Qui persecutus est eum fugientem, & in urbem compulit: cecideruntque ex parte ejus pluri, usque ad portam civitatis:

41 Et Abimelech sedit in Rama: Zebul autem, Gaal & socios ejus expulit de urbe, nec in ea passus est commorari.

42 Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nunciatum esset Abimelech,

43 Tulit exercitum suum & divisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Vidensque quod ergederetur populus de civitate, surrexit, & irruit in eos.

44 Cum cuneo suo oppugnans, & obsidens civitatem: duæ autem turmæ palantes per campum adversarios persequabantur.

45 Porro Abimelech omni die illo oppugnabat urbem: quam cepit, interfectis habitatoribus ejus, ipsaque destructa, ita ut sal in ea dispergeret.

46 Quod cum audissent qui habitabant in turri Sichimorum, ingressi sunt sanum dei sui Berith, ubi foedus cum eo pepigerant, & ex eo locus nomen acceperat, qui erat munitus valde.

47 Abimelech quoque audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos,

48 Ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: & arrepta securi, præcidit arboris sanum, impositumque ferens humero, dixit

ad socios : Quod me videris facere , cito facite.

49 Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes sequebantur ducem. Qui circumdantes præsidium , succenderunt ; atque ita factum est , ut fumo & igne mille homines necarentur , viri pariter & mulieres , habitatorum turris Sichem.

50 Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes , quod circumdans obsidebat exercitu.

51 Erat autem turris excelsa in media civitate , ad quam confugerant simul viri ac mulieres , & omnes principes civitatis , clausa firmissime janua , & super turris tectum stantes per propugnacula.

52 Accedensque Abimelech juxta turrim , pugnabat fortiter : & appropinquans ostio , ignem supponere nitetur :

† 2 Reg. 11. 21. 53 † Et ecce una mulier fragmen molæ desuper jaciens , illisit capiti Abimelech , & confregit cerebrum ejus.

† 1 Reg. 31. 4. 1 Par. 10. 4. 54 † Qui vocavit cito armigerum suum , & ait ad eum : Evagina gladium tuum , & percute me : ne forte dicatur quod à femina interfectus sim. Qui jussa perficiens , interfecit eum.

55 Illoque mortuo , omnes qui cum eo erant de Israel , reversi sunt in sedes suas :

56 Et reddidit Deus malum , quod fecerat Abimelech contra patrem suum , interfectis septuaginta fratribus suis.

57 Sichimitis quoque , quod operati erant , retributum est , & venit super eos maledictio Iotham filii Ierobaal.

C A P V T X.

Thola dux creatur , huic vita functo Iair succedit : Israelita vero in idololatriam lapsi traduntur Philistis & Ammonitis ; quibus penitentibus , Dominus ingravitudinem improperat , tandemque eorum miseretur.

POST Abimelech surrexit dux , in Israel Thola filius Phua patris Abimelech , vir de Issachar , qui habitavit in Samir , montis Ephraim :

2 Et judicavit Israëllem viginti tribus annis , mortuusque est , ac sepultus in Samir.

3 Huic successit Iair Galaadites , qui judicavit Israëllem per viginti & duos annos ,

4 Habens triginta filios sedentes super triginta pul-

pullos asinarum, & principes triginta civitatum; quæ ex nomine ejus sunt appellatæ Havoth Iair, id est, oppida Iair, usque in præsentem diem, in terra Galaad.

5 Mortuusque est Iair, ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon.

6 Filii autem Israel peccatis veteribus jungentes nova, fecerunt malum in conspectu Domini, & servierunt Idolis, Baalim & Astaroth, & diis Syriæ ac Sidonis & Moab & filiorum Ammon & Philisthim: dimiseruntque Dominum, & non coluerunt eum.

7 Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philisthim & filiorum Ammon.

8 Afflictique sunt, & vehementer oppressi per annos decem & octo, omnes qui habitabant trans Jordanem in terra Amorrhæi, qui est in Galaad:

9 In tantum, ut filii Ammon, Iordane transmissio, vastarent Judam & Benjamin & Ephraim; afflictusque est Israel nimis.

10 Et clamantes ad Dominum dixerunt: Peccavimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, & servivimus Baalim.

11 Quibus locutus est Dominus: Numquid non Ægyptii & Amorrhæi, filiique Ammon & Philisthim,

12 Sidonii quoque & Amalec & Chanaan, oppresserunt vos, & clamastis ad me, & erui vos de manu eorum?

13 Et tamen reliquistis me, & coluistis deos alienos: idcirco non addam ut ultra vos liberem:

14 Ite, & invoke deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiarum.

15. Dixeruntque filii Israel ad Dominum: Peccavimus, redde tu nobis quidquid tibi placet: tantum nunc libera nos.

16 Quæ dicentes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola projecerunt, & servierunt Domino Deo: Qui doluit super miseriis eorum.

17 Itaque filii Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria: contra quos congregati filii Israel, in Maspha castrametati sunt.

18 Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon coeperit dimicare, erit dux populi Galaad.

Iephte Iudex saluus, Dei spiritu accensus, primum ratione agit cum rege Ammonitarum: deinde ubi eos vicisset, ob votum temere factam filiam suam unicam Deo sacrificat.

FVit illo tempore Iephte Galaadites vir fortissimus atque pugnator, filias mulieris meretricis, qui natus est de Galaad.

2 Habuit autem Galaad uxorem, de qua suscepit filios: qui postquam creverant, ejecerunt Iephte, dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera matre natus es.

3 Quos ille fugiens atque devitans, habitavit in terra Tob: congregatique sunt ad eum viri inopes, & latrocinantes, & quasi principem sequebantur:

4 in illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israel.

5 Quibus acriter instantibus, perrexerunt maiores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium sui Iephte de terra Tob:

6 Dixeruntque ad eum: Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon.

† Gen.
26. 27.

7 Quibus ille respondit: † Nonne vos estis, qui odistis me, & ejecistis de domo patris mei, & nunc venistis ad me necessitate compulsi?

8 Dixeruntque principes Galaad ad Iephte: Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus, ut proficiscaris nobiscum, & pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in Galaad.

9 Iephte quoque dixit eis: Si vere venistis ad me, ut pugnem pro vobis contra filios Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero vester princeps?

10 Qui responderunt ei: Dominus, qui hæc audit, ipse mediator ac testis est, quod nostra promissa faciemus.

11 Abiit itaque Iephte cum principibus Galaad, fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque est Iephte omnes sermones suos coram Domino in Maspha.

12 Et misit nuncios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua dicerent: Quid mihi & tibi est, quia venisti contra me, ut vastares terram meam?

† Num.
31. 13.

13 Quibus ille respondit: † Quia tulit Israel terram meam, quando ascendit de Aegypto, à filiis Arnon, usque Iaboc atque Iordauem: nunc ergo cum pace redde mihi eam.

14 Per.

14 Per quos rursus mandavit Iephthe, & imperavit eis ut dicerent regi Ammon:

15 Hæc dicit Iephthe: Non tulit Israel terram Moab, nec terram filiorum Ammon:

16 Sed quando de Ægypto conscenderunt, ambulavit per solitudinem usque ad mare rubrum, & venit in Cades.

17 † Misitque nuncios ad regem Edom, dicens: † *Numm.*
Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui no- 20. 14.
luit acquiescere precibus ejus. Misit quoque ad regem Moab, qui & ipse transitum præbere contempsit. Mansit itaque in Cades.

18 Et circumvit ex latere terram Edom, & terram Moab: venitque contra Orientalem plagam terræ Moab, & castrametatus est traus Arnoa: † *Numm.*
† nec voluit intrare terminos Moab: Ammon 21. 13.
quippe confinium est terræ Moab.

19 Misit itaque Israel nuncios ad Sehon regem Amorrhæorum, qui habitabat in Hesebon, & dixerunt ei: Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium.

20 Qui & ipse Israel verba despiciens, non dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata, egressus est contra eum in Iasa & fortiter resistebat.

21 Tradiditque eum Dominus in manus Israel cum omni exercitu suo, qui percussit eum, & possedit omnem terram Amorrhæi habitatoris regionis illius,

22 Et universos fines ejus, de Arnon usque Iaboc, & de solitudine usque ad Iordanem.

23 Dominus ergo Deus Israel subvertit Amorrhæum, pugnante contra illum populo suo Israel, & tu nunc vis possidere terram ejus?

24 Nonne ea quæ possidet Chamos deus tuus, tibi jure debentur? Quæ autem Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem:

25 † Nisi forte melior es Balac filio Sephor rege † *Numm.*
Moab: aut docere potes, quod jurgatus sit con- 22. 2.
tra Israel, & pugnaverit contra eum,

26 Quando habitavit in Hesebon, & viculis ejus, & in Aroër, & villis illius, vel in cunctis civitatibus juxta Iordanem, per trecentos annos. Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentastis?

27 Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me male agis, indicens mihi bella non justa. Iudicet Dominus arbiter hujus diei, inter Israel & inter filios Ammon.

28 Noluítque acquiescere rex filiorum Ammon verbis Iephte , quæ per nuncios mandaverat.

29 Factus est ergo super Iephte Spiritus Domini & circueiẽs Galaad , & Manasse , Maspha quoque Galaad , & inde transiens ad filios Ammon ,

30 Votum vovít Domino , dicens : Si tradideris filios Ammon in manus meas ,

31 Quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ , mihiq; occurrerit revertenti cum pace à filiis Ammon , eum holocaustum offeram Domino.

32 Transivitq; Iephte ad filios Ammon , ut pugnaret contra eos : quos tradidit Dominus in manus ejus.

33 Percussitque ab Aroër usque dum venias in Meunith , viginti civitates , & usque ad Abel , quæ est vineis confita , plaga magna nimis , humilitatque sunt filii Ammon à filiis Israel.

34 Revertente autem Iephte in Maspha domum suam , occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis & choris , non enim habebat alios liberos.

35 Qua visa , scidit vestimenta sua , & ait : Heu me , filia mea , decepisti me , & ipsa decepta es : aperui enim os meum ad Dominum , & aliud facere non potero.

36 Cui illa respondit : Pater mi , si aperuisti os tuum ad Dominum , fac mihi quodcumque pollicitus es , concessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis.

37 Dixitque ad patrem : Hoc solum mihi præsta quod deprecor : Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes , & plaugam virginitatem meam cum sodalibus meis.

38 Cui ille respondit : Vade. Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis , flebat virginitatem suam in montibus.

39 Expletisque duobus mensibus , reversa est ad patrem suum , & fecit ei sicut voverat , quæ ignorabat virum. Exinde mos increbuit in Israel , & consuetudo servata est :

40 Ut post anni circulum convenient in unum filie Israel , & plaugant filiam Iephte Galaaditæ diebus quattuor.

CAPVT XII.

Ephrathai iniuste adversus Iephte insurgentes ad vada Iordanis ad 42. millia occiduntur , cum vocem Schibboleth profere non possent : quo vita functo , succedunt duces Abesan , Ahialon , & Abdon.

1 **E**Cce autem in Ephraim orta est seditio , etiam transeuntes contra aquilonem , dixerunt

runt ad Iephte : Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon , vocare nos noluisti , ut pergeremus tecum ? Igitur incendemus domum tuam.

2 Quibus ille respondit : Disceptatio erat mihi & populo meo contra filios Ammon vehemens, vocavique vos , ut praberetis mihi auxilium, & facere nolulistis.

3 Quod cernens posui animam meam in manibus meis, transivique ad filios Ammon, & tradidit eos Dominus in manus meas. Quid commertui, ut adversum me confurgatis in praelium ?

4 Vocatis itaque ad se cunctis viris Galaad, pugnabat contra Ephraim:percuferuntque viri Galaad Ephraim, quia dixerat:fugitivus est Galaad de Ephraim, & habitat in medio Ephraim & Manasse.

5 Occupaveruntque Galaaditæ vada Iordanis, per quæ Ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero , fugiens , atque dixisset : Obsecro ut me transire permittatis: dicebant ei Galaaditæ : Numquid Ephrathæus es ? quo dicente : Non sum :

6 Interrogabant eum : Dic ergo Scibboleth, quod interpretatur Spica. Qui respondebat, Sibboleth : eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum jugulabant in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim quadraginta duo millia.

7 Iudicavit itaque Iephte Galaadites Israel sex annis : & mortuus est , ac sepultus in civitate sua Galaad.

8 Post hunc iudicavit Israel Abesau de Bethlehem :

9 Qui habuit triginta filios , & totidem filias , quas emittens foras , maritis dedit , & ejusdem numeri filiis suis accepit uxores , introducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit Israel.

10 Mortuusque est , ac sepultus in Bethlehem.

11 Cui successit Ahialon Zabulonites : & iudicavit Israel decem annis :

12 Mortuusque est , ac sepultus in Zabulon.

13 Post hunc iudicavit Israel Abdon, filius Illiel, Pharathonites :

14 Qui habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes , ascendentes super septuaginta pullos asinorum , & iudicavit Israel octo annis :

15 Mortuusque est , ac sepultus in Pharathou terræ Ephraim , in monte Amalec.

Israélite rursus in idololatriam lapsi Philistinis vaduntur: Samson nasciturus ab angelo prædicitur matri, & deinde patri, natusque à Domino benedicatur.

† *Sup.*
10. 6.

1 **R**ursusque † filii Israel fecerunt malum in conspectu Domini: qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annis.

2 Erat autem quidam vir de Sataa, & de stirpe Dan, nomine Manue, habens uxorem sterilem.

† *1 Reg.*
1. 20.

3 Cui apparuit angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis es & absque liberis: † sed concipies & paries filium:

Genes.
16. 11.

4 Cave ergo ne bibas vinum ac siceram, nec immundam quidquam comedas:

Luc. 1.
31.

5 Quia concipies, & paries filium, cujus non tanger caput novacula: erit enim nazareus Dei ab infantia sua, & ex matris utero, & ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum.

Num. 6.
3. 4.

6 Quæ cum venisset ad maritum suum, dixit ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum interrogassem, quis esset, & unde venisset, & quo nomiae vocaretur, noluit mihi dicere:

7 Sed hoc respondit: Ecce concipies & paries filium: cave ne vinum bibas, nec siceram, & ne aliquo vescaris immundo: erit enim puer nazareus Dei ab infantia sua, ex utero matris suæ usque ad diem mortis suæ.

8 Oravit itaque Manue Dominum, & ait: Obsecro Domine, ut vir Dei, quem misisti, veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere de puero, qui nasciturus est.

9 Exaudivitque Dominus deprecantem Manue, & apparuit rursus angelus Dei uxori ejus sedenti in agro. Manue autem maritus ejus non erat cum ea. Quæ cum vidisset angelum,

10 Festinavit, & cucurrit ad virum suum: nunciavitque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem ante videram.

11 Qui surrexit, & secutus est uxorem suam: venientque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum.

12 Cui Manue: Quando, inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis ut faciat puer? aut à quo se observare debet?

13 Dixitque angelus Domini ad Manue: Ab omnibus quæ locutus sum uxori tuæ, abstineat se.

14 Et quidquid ex vinea nascitur, non comedat:

vinum

vinum & siccam non bibat, nullo vescatur immundo: & quod ei præcepi, impleat atque custodiat.

15 Dixitque Manue ad angelum Domini: Obsecro te ut acquiescas precibus meis, & faciamus tibi hœdum de capris.

16 Cui respondit angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos: si autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Et nesciebat Manue quod angelus Domini esset.

17 Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut, si sermo tuus fuerit expletus, honoremus te?

18 Cui ille respondit: † Cur quæris nomen † *Gen.*
meum, quod est mirabile? *32. 29.*

19 Tulit itaque Manue hœdum de capris & libamenta, & posuit super petram, offerens Domino, qui facit mirabilia, ipse autem & uxor ejus intuebantur.

20 Cumque ascenderet flamma altaris in cœlum, angelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod cum vidissent Manue & uxor ejus, proni ceciderunt in terram.

21 Et ultra eis non apparuit angelus Domini. Statimque intellexit Manue angelum Domini esse.

22 Et dixit ad uxorem suam: Morite moriemur, quia vidimus Deum.

23 Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum & libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hæc omnia, neque ea quæ sunt ventura dixisset.

24 Peperit itaque filium & vocavit nomen ejus Samson. Crevitque puer, & benedixit ei Dominus.

25 Coepitque Spiritus Domini esse cum eo in castris Dau inter Saraa & Esthaol.

C A P V T X I V.

Samson uxorem ducit Philistham; quam cum visceret, leonem laceravit, in cujus ore postmodum reperto melle, sumpsit ab eo parabolam: qua sodalibus proposita, illi interpretationem per Samsonis uxorem intellexerunt.

1 **D**escendit ergo Samson in Thamuatha, vidensque ibi mulierem de filiabus Philistinum,

2 Ascendit, & nunciavit patri suo, & matri suæ, dicens: Vidi mulierem in Thamuatha de filiabus Philistinorum: quam quæso ut mihi accipiatis uxorem.

3 Cui dixerunt pater & mater sua: Numquid non

non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philisthiim, qui incircumcisi sunt? Dixitque Samson ad patrem suum: Hanc mihi accipe: quia placuit oculis meis.

4 Parentes autem ejus nesciebant quod res à Domino fieret, & quæreret occasionem contra Philisthiim. eo enim tempore Philisthiim dominabantur Israeli.

5 Descendit itaque Samson cum patre suo & matre in Thainnatha. Cumque venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis sævus, & rugiens, & occurrit ei.

6 Irruit autem Spiritus Domini in Samson, & dilaceravit leonem, quasi hœdum in frustra discerpens, nihil omnino habens in manu: & hoc patri & matri noluit indicare.

7 Descenditque & locutus est mulieri, quæ placuerat oculis ejus.

8 Et post aliquot dies revertens ut acciperet eam, declinavit ut videret cadaver leonis, & ecce examen apum in ore leonis erat ac favus mellis.

9 Quem cum sumpisset in manibus, comedebat in via: veniensque ad patrem suum & matrem, dedit eis partem, qui & ipsi comederunt: nec tamen eis voluit indicare quod mel de corpore leonis assumpserat.

10 Descendit itaque pater ejus ad mulierem, & fecit filio suo Samson convivium. sic enim juvenes facere consueverant.

11 Cum ergo cives loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales triginta ut essent cum eo.

12 Quibus locutus est Samson: Proponam vobis problema: quod si solveritis mihi intra septem dies convivii, dabo vobis triginta sindones, & totidem tunicas.

13 Sin autem non potueritis solvere, vos dabit mihi triginta sindones, & ejusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei: Propone problema, ut audiamus.

14 Dixitque eis: De comedente exivit cibus, & de forti egressa est dulcedo. nec potuerunt per tres dies propositionem solvere.

15 Cumque adesset dies septimus, dixerunt ad uxorem Samson: Blandire viro tuo, & suade ei ut indicet tibi quid significet problema. quod si facere nolueris, incendemus te, & domum patris tui. an idcirco vocastis nos ad nuptias ut spoliaretis?

16 Quæ fundebat apud Samson lacrymas, & quæ

quereretur dicens : Odisti me , & non diligis : idcirco problema, quod proposuisti filiis populi mei, non vis mihi exponere. At ille respondit : Patri meo & matri nolui dicere : & tibi indicare potero ?

17 Septem igitur diebus convivii flebat ante eum : tandemque die septimo cum ei esset molesta, exposuit. Quæ statim indicavit civibus suis.

18 Et illi dixerunt ei die septimo ante solis occubitum : Quid dulcius melle , & quid fortius leone ? Qui ait ad eos : Si non arassetis in vitula mea , non invenissetis propositionem meam.

19 Irruit itaque in eum spiritus Domini , descenditque Acalonem & percussit ibi triginta viros. quorum ablaras vestes dedit iis qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui :

20 Vxor autem ejus accepit maritum unum de amicis ejus & pronubis.

C A P V T X V.

Trecentis vulpibus & faculis Samson Philisthæorum segetes incendit, & fractis funibus quibus ligatus erat, mille Philisthæos asini maxilla prostravit, è cujus dente molari aqua sitienti fluxerunt.

1 **P**ost aliquantulum autem temporis, cum dies triticeæ messis instarent, venit Samson, invisere volens uxorem suam, & attulit ei hœdum de capris. Cumque cubiculum ejus solito veller intrare, prohibuit eum pater illius, dicens :

2 Putavi quod odisses eam, & ideo tradidi illam amico tuo : sed habet sororem, quæ junior & pulchrior illa est, sit tibi pro ea uxor.

3 Cui Samson respondit : Ab hac die non erit culpa in me contra Philisthæos : faciam enim vobis mala.

4 Perrexitque & cepit trecentas vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, & faces ligavit in medio :

5 Quas igne succendens, dimisit ut huc illucque discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philisthinorum. Quibus succensis, & comportatæ jam fruges, & adhuc stantes in stipula, concrematæ sunt, in tantum, ut viueas quoque & oliveta flamma consumeret.

6 Dixeruntque Philisthiim : Quis fecit hanc rem ? Quibus dictum est : Samson gener Thamnathei quia tulit uxorem ejus, & alteri tradidit, hæc operatus est. Ascenderuntque Philisthiim : & combusserunt tam mulierem quam patrem ejus.

7 Quibus ait Samson : Licet hæc feceritis, tamen

men adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quiescam.

8 Percussitque eos ingenti plaga, ita ut supentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petrae Etam.

9 Igitur ascendentes Philisthim in terram Iuda, castrametati sunt in loco, qui postea vocatus est Lechi, id est, maxilla, ubi eorum effusus est exercitus.

10 Dixeruntque ad eos de tribu Iuda: Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson, venimus, & reddamus ei quae in nos operatus est.

11 Descenderunt ergo tria millia virorum de Iuda, ad specum silicis Etam, dixeruntque ad Samson: Nescis quod Philisthim imperent nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi, sic feci eis.

12 Ligare, inquiunt, te venimus, & tradere in manus Philistinorum. Quibus Samson, iurate, ait, & spondete mihi quod non occidatis me.

13 Dixerunt: Non te occidemus, sed vincetum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus, & tulerunt eum de petra Etam.

14 Qui cum venisset ad locum maxillae, & Philisthim vociferantes occurrissent ei, irruit Spiritus Domini in eum: & sicut solent ad odorem ignis ligna consumi, ita vincula quibus ligatus erat, dissipata sunt & soluta.

15 Inventamque maxillam, id est, mandibulam asini, quae jacebat, arripiens, interfecit in ea mille viros.

16 Et ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum, delevi eos, & percussi mille viros.

17 Cunque haec verba canens complexerit, projecit mandibulam de manu, & vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillae.

18 Sitiensque valde, clamavit ad Dominum, & ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam: en siti morior, incidamque in manus incircumcisorum.

19 Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressae sunt ex eo aquae. Quibus hantis refocillavit spiritum, & vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, usque in praesentem diem.

20 Iudicavitque Israel in diebus Philisthim viginti annis.

CAPVT XVI,

Samson, observantibus cum custodibus, portae Gazae urbis in montem devulit: à Dalila autem cui sapius illuserat, cognita causa fortitudinis, detonsus, illudius & excecatur ab hostibus; quos tandem una secum interemit, videlicet 3000 Philisthaeorum.

1. **A**lii quoque in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, ingressusque est ad eam.

2. Quod cum audissent Philisthim, & percussisset apud eos, intrasse urbem Samson, circumdederunt eum, positis in porta civitatis, custodibus: & ibi tota nocte cum silentio praestolantes, ut facto mane exeuntem occiderent.

3. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis: & inde confurgens, apprehendit ambas portae fores cum postibus suis & sera, impositaque humeris suis portavit ad verticem montis, qui respicit Hebron.

4. Post hæc amavit mulierem, quæ habitabat in Valle Sorec, & vocabatur Dalila.

5. Veneruntque ad eam principes Philisthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, & disce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem, & quo modo eum superare valeamus, & vincitum affigere. quod si feceris, dabimus tibi singuli mille & centum argenteos.

6. Locuta est ergo Dalila ad Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, & quid sit quo ligatus erumpere nequeas?

7. Cui respondit Samson: Si septem nervicis funibus, necdum siccis & adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines.

8. Attuleruntque ad eam satrapæ Philisthinorum septem funes, ut dixerat: quibus vinxit eum,

9. Latentibus apud se insidiis, & in cubiculo suum rei expectantibus, clamavitque ad eum: Philisthim super te Samson. Qui rupit vincula, quo modo si rumpat quis filum de stuppæ torrum putamine, cum odorem ignis acceperit: & non est cognitum in quo esset fortitudo ejus.

10. Dixitque ad eam Dalila: Ecce illusisti mihi, & falsum locutus es: saltem nunc indica mihi quo ligari debeas.

11. Cui ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum similis.

12. Quibus rursus Dalila vinxit eum, & clamavit: Philisthim super te Samson, in cubiculo

infideliis præparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum.

13 Dixitque Dalila rursus ad eum: Usquequo decipis me, & falsum loqueris? ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, & clavum his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero.

14 Quod cum fecisset Dalila, dixit ad eum: Philisthiim super te Samson. Qui confurgens de somno extraxit clavum cum crinibus & licio.

15 Dixitque ad eum Dalila: Quo modo dicis quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, & noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua.

16 Cumque molesta esset ei, & per multos dies jugiter adhæreret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima ejus, & ad mortem usque lassata est.

17 Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam ascendit super caput meum quia nazathæus, id est, consecratus Deo sum de utero matris meæ: si rasum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea, & deficiam, eroque sicut ceteri homines.

18 Vidensque illa quod confessus ei esset omnem animum suum, misit ad principes Philistinorum ac mandavit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt, assumpta pecunia quam promiserant.

19 At illa dormire eum fecit super genua sua, & in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem, & rasit septem crines ejus, & coepit abigere eum, & à se repellere: statim enim ab eo fortitudo discessit:

20 Dixitque: Philisthiim super te Samson. Qui de somno confurgens, dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci, & me excutiam, nesciens quod recessisset ab eo Dominus.

21 Quem cum apprehendissent Philisthiim, statim eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam victum catenis, & clausum in carcere molere fecerunt.

22 Iamque capilli ejus renasci coeperant,

23 Et principes Philistinorum convenerunt in unum ut immolarent hostias magnificas Dagou deo suo, & epularentur, dicentes: Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras.

24 Quod etiam populus videns, laudabat deum suum, eademque dicebat: Tradidit deus noster adversarium nostrum in manus nostras, qui de-

levit terram nostram, & occidit plurimos.

25 Latantesque per convivia, sumptis jam epulis, præceperunt ut vocaretur Samson, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum stare inter duas columnas.

26 Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me, ut tangam columnas, quibus omnis imminet domus, & reclinet super eas, & paululum requiescam.

27 Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philistinorum, ac de tecto & solario circiter tria millia utriusque sexus spectantes ludentem Samson.

28 At ille invocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam Deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis, & pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam.

29 Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramque eorum dextera, & alteram læva tenens,

30 Ait: Moriatur anima mea cum Philistiim. concussisque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudinem quæ ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat.

31 Descendentes autem fratres ejus & universa cognatio tulerunt corpus ejus, & sepelierunt inter Saraa & Esthaol in sepulchro patris sui Manue: judicavitque Israel viginti annis.

C A P V T X V I I .

Mater Michæ constravit ipsi de servato argento idolum; cui ille primo filium suum, deinde Levitem Bethlehemiem præfecit sacerdotem.

1 **F**Vit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas,

2 Qui dixit matri suæ: Mille & centum argenteos, quos separaveras tibi, & super quibus me audiente juraveras, ecce ego habeo, & apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino.

3 Reddidit ergo eos matri suæ, quæ dixerat ei: Consecravi & vovi hoc argentum Domino, ut de manu mea suscipiat filius meus, & faciat sculptile atque conflatile: & nunc trado illud tibi.

4 Reddidit igitur eos matri suæ: quæ tulit ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Michæ.

5 Qui

5 Qui ædiculam quoque in ea Deo separavit , & fecit ephod , & theraphim , id est , vestem sacerdotalem , & idola : implevitque unius filiorum suorum manum , & factus est ei sacerdos.

6 In diebus illis non erat rex in Israel , sed unusquisque , quod sibi rectum videbatur , hoc faciebat.

7 Fuit quoque alter adolescens de Bethlehem Iuda , ex cognatione ejus : eratque ipse Levites , & habitabat ibi.

8 Egressusque de civitate Bethlehem , peregrinari voluit ubicumque sibi commodum reperisset. Comque venisset in montem Ephraim , iter faciens , & declinasset parumper in domum Michæ ,

9 Interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respondit : Levita sum de Bethlehem Iuda , & vado ut habitem ubi poterero , & utile mihi esse perspexero.

10 Dixitque Michas : Mane apud me , & esto mihi parens ac sacerdos : daboque tibi per annos singulos decem argenteos , ac vestem duplicem , & quæ ad victum sunt necessaria.

11 Acquievit , & mansit apud hominem , fuitque illi quasi unus de filiis.

12 Implevitque Michas manum ejus , & habuit puerum sacerdotem apud se.

13 Nunc scio , dicens , quod benefaciet mihi Deus habenti Levitici generis sacerdotem.

C A P V T X V I I I .

Missa primum exploratoribus , secuti postea sunt sexcenti viri de tribu Dan , quærentes sibi possessionem : & ablato Michæ idolo cum sacerdote , urbem Lais vicipientes inhabitaverunt.

1 **I**N diebus illis non erat rex in Israel , & tribus Dan quærebat possessionem sibi , ut habitaret in ea : usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat.

2 Miserunt ergo filii Dan , stirpis & familiæ suæ quinque viros fortissimos de Saraa & Esthaol , ut explorarent terram , & diligenter inspicereut : dixeruntque eis : Ite , & considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Ephraim , & intrassent domum Michæ , requieverunt ibi :

3 Et agnoscentes vocem adolescentis Levitæ , ætatesque illius diverforio , dixerunt ad eum : Quis te huc adduxit ? quid hinc agis ? quam ob causam huc venire voluisti ?

4 Qui respondit eis : Hæc & hæc præstitit mihi Michas , & me mercede conduxit , ut sim ei sacerdos.

5 Rogaverunt autem eum, ut consuleret Dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, & res haberet effectum.

6 Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam vestram, & iter quo pergitis.

7 Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, juxta consuetudinem Sidoniorum, securum & quietum, nullo ei penitus resistente, magnarumque opum, & procul à Sidone atque à cunctis hominibus separatum.

8 Reverſique ad fratres suos in Saraa & Esthaol, & quid egissent ſciſcitantibus reſponderunt:

9 Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam & uberem: nolite negligere, nolite cessare. eamus, & possideamus eam, nullus erit labor.

10 Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum in quo nullius rei est penuria, eorum quæ gignuntur in terra.

11 Profecti igitur sunt de cogitatione Dan, id est, de Saraa & Esthaol, sexcenti viri accincti armis bellicis.

12 Ascendentesque manserunt in Cariathiarim Judæ: qui locus, ex eo tempore, Caſtrorum Dan nomen accepit, & est post tergum Cariathiarim.

13 Inde transierunt in montem Ephraim. Cumque venissent ad domum Michæ,

14 Dixerunt quinque viri, qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus istis sit ephod, & theraphim, & sculptile, atque conſtatile: videte quid vobis placeat.

15 Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis Levitæ, qui erat in domo Michæ: salutaveruntque eum verbis pacificis.

16 Sexcenti autem viri ita ut erant armati, stabant ante ostium.

17 At illi qui ingressi fuerant domum juvenis, sculptile, & ephod, & theraphim, atque conſtatile tollere nitentur, & sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus.

18 Tulerunt igitur qui intraverant, sculptile, ephod, & idola, atque conſtatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis?

19 Cui responderunt: Tace, & pone digitum super os tuum: venique nobiscum, ut habeamus te patrem, ac sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu & familia in Israhel?

E.

20 Quod:

20 Quod cum audisset, acquievit sermonibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac sculptrile, & profectus est cum eis.

21 Qui cum pergerent, & ante se ire fecissent parvulos ac jumenta, & omne quod erat pretiosum,

22 Et jam à domo Michæ essent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ conclamantes secuti sunt,

23 Et post tergum clamare cooperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas?

24 Qui respondit: Deos meos, quos mihi feci, tulistis, & sacerdotem, & omnia quæ habeo, & dicitis: Quid tibi est?

25 Dixeruntque ei filii Dan: Cave ne ultra loquaris ad nos, & veniant ad te viri animo concitati, & ipse cum omni domo tua pereas.

26 Et sic coepto itinere perrexerunt. Videns autem Michas, quod fortiores se essent, reversus est in domum suam.

27 Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem, & quæ supra diximus: veneruntque in Lais ad populum quiescentem atque securum, & percusserunt eos in ore gladii: urbemque incendio traderunt.

28 Nullo penitus ferente præsidium, eo quod procul habitarent à Sidone, & cum nullo hominum haberent quidquam societatis ac negotii. Erat autem civitas sita in regione Rohob: quam rursus extruentes habitaverunt in ea,

29 Vocato nomine civitatis Dan, juxta vocabulum patris sui, quem genuerat Israel, quæ prius Lais dicebatur.

30 Posueruntque sibi sculptrile, & Ionathan filium Gersam filii Moyfi, ac filios ejus sacerdotes in tribu Dan, usque ad diem captivitatis suæ.

31 Mansitque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo. in diebus illis non erat rex in Israel.

C A P V T X I X.

Cum Levita suam uxorem à parentum domo reduceret, ipsa à Gabaonijis qui tribus erant Benjamin, prodigiosa libidine extincta, maritus in duodecim partes corpore secto, ad singulas tribus singulas portiones misit, ad infandum scelus utiscendam reliquas tribus evocans.

1 **F**Vit quidam vir Levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Iuda:

2 Quæ reliquit eum, & reversa est in domum patris

patris sui in Bethlehem, mansitque apud eum quattuor mensibus.

3 Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei, atque blandiri, & secum reducere, habens in comitatu puerum & duos asinos: quæ suscepit eum, & introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset focer ejus, eumque vidisset, occurrit ei lætus,

4 Et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo foceris tribus diebus comedens cum eo & bibens familiariter.

5 Die autem quarto de nocte confurgens, proficisci voluit. quem tenuit focer, & ait ad eum: Gusta prius paucillum panis, & cenforta stomachum, & sic proficisceris.

6 Sederuntque simul, ac comederunt & biberunt. Dixitque pater puellæ ad generum suum: Quæso te ut hodie hic maneat, pariterque lætemur.

7 At ille confurgens, coepit velle proficisci. Et nihilominus obnixæ eum focer tenuit, & apud se fecit manere.

8 Mane autem facto, parabat Levites iter. Cui focer rursus: Oro te, inquit, ut paululum cibi capias, & assumptis viribus, donec increseat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul,

9 Surrexitque adolescens, ut pergeret cum uxore sua & puero. Cui rursus locutus est focer: Considera quod dies ad occasum declivior sit, & propinquat ad vesperum: mane apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficisceris ut vadas in domum tuam.

10 Noluit gener acquiescere sermonibus ejus: sed statim perrexit, & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos, & concubinam.

11 Iamque erant juxta Iebus, & dies mutabatur in noctem: dixitque puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad urbem Iebusæorum, & inaneamus in ea.

12 Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa:

13 Et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe Rama.

14 Transferunt ergo Iebus, & coeptum carpebant iter, occubuitque eis sol juxta Gabaa, quæ est in tribu Benjamin:

15 Diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis, & nullus eos recipere voluit hospitio.

16 Et ecce, apparuit homo senex, revertens de agro & de opere suo vesperi, qui & ipse de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. homines autem regionis illius erant filii Iemini.

17 Elevatisque oculis, vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: & dixit ad eum: Unde venis? & quo vadis?

18 Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethlehem Iuda, & pergitimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim, unde ieramus in Bethlehem: & nunc vadimus ad domum Dei, nullusque sub tectum suum nos vult recipere,

19 Habentes paleas & foenum in asinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ usus, & pueri qui mecum est: nulla re indigemus nisi hospitio.

20 Cui respondit senex: Pax tecum sit, ego præbebo omnia quæ necessaria sunt: tantum, quaeso, ne in platea maneas.

21 Introduxitque eum in domum suam, & pabulum asinis præbuit: ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium.

22 Illis epulantibus, & post laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius, filii Belial, (id est, absque iugo) & circumdantes domum senis, fores pulsare coeperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes: † Educ virum, qui ingressus est domum tuam, ut abutamur eo.

23 Egressusque est ad eos senex, & ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meum, & cessate ab hac stultitia.

24 Habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, ut humilietis eas, & vestram libidinem compleatis: tantum, obsecro, ne scelus hoc contra naturam operemini in virum.

25 Nolebant acquiescere sermonibus illius. quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, & eis tradidit illudendam: qua cum tota nocte abuti essent, dimiserunt eam mane.

26 At mulier, recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, ubi manebat dominus suus, & ibi corruit.

27 Mane facto, surrexit homo, & aperuit ostium, ut coeptam expleret viam: & ecce concubina ejus jacebat ante ostium sparsis in limine manibus.

28 Cui ille, putans eam quiescere, loquebatur: Surge, & ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quod erat mortua; tulit eam, & imposuit illi, reversusque est in domum suam.

29 Quam

29 Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, & cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frustra concidens, misit in omnes terminos Israel.

30 Quod cum vidissent singuli, conclamabant: Numquam res talis facta est in Israel, ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Ægypto, usque in præsens tempus: ferte sententiam, & in commune decernite quid facto opus sit.

C A P V T X X.

Ob hoc scelus pugnantes reliquæ tribus adversus Benjamin, semel atque iterum bello inferiores, tertioque committentes: jussu Domini prælium, tribum illam, præter sexcentos qui in solitudinem fugerant, penitus deleverunt.

2 **E**Gressi itaque sunt omnes filii Israel, & pariter congregati, quasi vir unus † de Dan usque † *Osæc*
Bersabee, & terra Galaad, ad Dominum in Maspha. 9. 9.

2 Omnesque anguli populorum, & cunctæ tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt, quadringenta millia peditum pugnatorum,

3 (Nec latuit filios Benjamin, quod ascendissent filii Israel in Maspha.) Interrogatusque Levita, maritus mulieris interfectæ, quomodo tantum scelus perpetratum esset,

4 Respondit: Veni in Gabaa Benjamin cum uxore mea, illucque diverti:

5 Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me occidere, & uxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, deique mortua est.

6 Quam arreptam, in frustra concidi, misique partes in omnes terminos possessionis vestræ: quia numquam tantum nefas, & tam grande piaculum factum est in Israel.

7 Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis.

8 Stansque omnis populus, quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum:

9 Sed hoc contra Gabaa in commune faciamus.

10 Decem viri eligantur è centum ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus, ut comportent exercitui cibaria, & possimus pugnare contra Gabaa Benjamin, & reddere ei pro scelere, quod meretur.

11 Convenitque universus Israel ad civitatem, quasi homo unus, eadem mente, unoque consilio.

12 Et miserunt nuncios ad omnem tribum Benjamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est?

13 Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, & auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum:

14 Sed ex cunctis urbibus, quæ sortis suæ erant, convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium, & contra universum populum Israel dimicarent.

15 Inventique sunt viginti quinque millia de Benjamin educentium gladium, præter habitatores Gabaa,

16 Qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra ut dextra præliantes: & sic fundis lapides ad certum jacentes, ut capillum quoque possent percutere, & nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur.

17 Virorum quoque Israel, absque filiis Benjamin, inventa sunt quadringenta millia educentium gladios, & paratorum ad pugnam.

18 Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est, in Silo: consulueruntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Benjamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit dux vester.

19 Statimque filii Israel surgentes mane, castrametati sunt juxta Gabaa:

20 Et inde procedentes ad pugnam contra Benjamin, urben oppugnare coeperunt.

21 Egressique filii Benjamin de Gabaa, occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo millia virorum.

22 Rursum filii Israel & fortitudine & numero confidentes, in eodem loco, in quo prius certaverant, aciem direxerunt:

23 Ita tamen ut prius ascenderent & starent coram Domino usque ad noctem: consulerentque eum, & dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Benjamin fratres meos, an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos, & invite certamen.

24 Cunque filii Israel altera die contra filios Benjamin ad prælium processissent,

25 Eruperunt filii Benjamin de portis Gabaa: & occurrentes eis, tanta in illos caede bacchari sunt, ut decem & octo millia virorum educentium gladium prostererent.

26 Quamobrem omnes filii Israel venerunt in domum Dei, & sedentes stebant coram Domino: jejunaveruntque die illo usque ad vesperam, & obtulerunt ei holocausta, atque pacificas victi-

27 Et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca foederis Dei,

28 Et Phinees filius Eleazari filii Aaron praepositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Exire ultra debemus ad pugnam contra filios Benjamin fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras.

29 Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa:

30 Et tertia vice, sicut semel & bis, contra Benjamin exercitum produxerunt.

31 Sed & filii Benjamin audacter eruperunt de civitate, & fugientes adversarios longius persecuti sunt, ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die & secundo, & caderent per duas semitas vertentes terga, quarum una ferebatur in Bethel & altera in Gabaa, atque prosternerent triginta circiter viros:

32 Putaverunt enim solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes, inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate, & quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent.

33 Omnes itaque filii Israel iurgentes de sedibus suis, tetenderunt aciem in loco, qui vocatur Baalthamar. Insidiae quoque, quae circa urbem erant, paulatim se aperire coeperunt,

34 Et ab occidentali urbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorum de universo Israel, habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Benjamin: & non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus.

35 Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia & centum viros, omnes belatores & educentes gladium.

36 Filii autem Benjamin, cum se inferiores esse vidissent, coeperunt fugere. Quod cernentes filii Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad praeparatas insidias devenirent, quas juxta urbem posuerant.

37 Qui cum repente de latibus surrexissent, & Benjamin terga cadentibus daret, ingressi sunt civitatem, & percusserunt eam in ore gladii.

38 Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent: ut ascendente in altum fumo, captam urbem demonstrarent.

39 Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii Benjamin eos

fugere, & instantius persequiebantur, cæsis de exercitu eorum triginta viris)

40 Et viderent quasi columnam fumi de civitate conscendere; Benjamin quoque aspiciens retro, cum captam ceruere civitatem, & flammam in sublimem ferri:

41 Qui prius simulaverant fugam, versa facie fortius resistebant. Quod cum vidissent filii Benjamin, in fugam versi sunt,

42 Et ad viam deserti ire coeperunt, illuc quoque eos adversariis persequentibus. sed & hi qui urbem succenderant, occurrerunt eis.

43 Atque ita factum est, ut ex utraque parte ab hostibus cæderentur, nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt, atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa.

44 Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt, decem & octo millia virorum, omnes robustissimi pugnatores.

45 Quod cum vidissent qui remanserant de Benjamin, fugerunt in solitudinem: & pergebant ad petram, cujus vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes, & in diversa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cum ultra tenderent, persecuti sunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia.

46 Et sic factum est, ut omnes qui ceciderant de Benjamin in diversis locis, essent viginti quinque millia, pugnatores ad bella promptissimi.

47 Remanserunt itaque de omni numero Benjamin, qui evadere, & fugere in solitudinem potuerunt, sexcenti viri: sederuntque in petra Remmon mensibus quatuor.

48 Regressi autem filii Israel, omnes reliquias civitatis, à viris usque ad jumenta, gladio percusserunt, cunctasque urbes & viculos Benjamin vorax flamma consumpsit.

C A P V T X X I.

Inflauratur tribus Benjamin ex 400 virginibus in eade habitatorum latus Galaad reservatis, & ex captivis ducentium choros in Silo virginibus.

1 **I**vraverunt quoque filii Israel in Maspha & dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis Benjamin de filiabus suis uxorem.

2 Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, & in conspectu ejus sedentes usque ad vesperam, levaverunt vocem, & magno ululatu coeperunt flere, dicentes:

3 **Q**uare Domine Deus Israel factum est hoc malum

mañum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis?

4 Altera autem die diluculo confurgentes, extruxerunt altare: obtuleruntque ibi holocausta, & pacificas victimas, & dixerunt:

5 Quis non ascendit in exercitu Domini de universis tribubus Israel? Grandi enim juramento se constrinxerant, cum essent in Maspha, interficere eos qui defuissent.

6 Ductique poenitentia filii Israel super fratre suo Benjamin, coeperunt dicere: Ablata est tribus una de Israel.

7 Unde uxores accipient? omnes enim in commune juravimus, non daturos nos his filias nostras.

8 Idcirco dixerunt: Quis est de universis tribubus Israel, qui non asceudit ad Dominiun in Maspha? Et ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse.

9 (Eo quoque tempore cum essent in Silo, nullus ex eis ibi repertus est.)

10 Miserunt itaque decem millia viros robustissimos, & præceperunt eis: Ite, & percutite habitatores Iabes Galaad in ore gladii, tam uxores quam parvulos eorum.

11 Et hoc erit quod observare debebitis: † Omne generis masculini, & mulieres quæ cognoverunt viros, interficite, virgines autem reservate, † Num. 31. 17.

12 Inventæque sunt de Iabes Galaad quadringentæ virgines, quæ nescierunt viri thorum, & adduxerunt eas ad castra in Silo, in terram Chanaan.

13 Miseruntque nuncios ad filios Benjamin, qui erant in petra Remmon, & præceperunt eis, ut eos susciperent in pace.

14 Veneruntque filii Benjamin in illo tempore, & datæ sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad: alias autem non repererunt, quas simili modo traderent.

15 Univerfusque Israel valde doluit, & egit poenitentiam super interfectione unius tribus ex Israel.

16 Dixeruntque majores natu: Quid faciemus reliquis, qui non acceperunt uxores? omnes in Benjamin feminae conciderunt.

17 Et magna nobis cura, ingentique studio providendum est, ne una tribus deleatur ex Israel.

18 Filias enim nostras eis dare non possumus, constructi juramento & maledictione, qua diximus: Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Benjamin.

19 Ceperuntque consilium atque dixerunt : Ecce solemnitas Domini est in Silo anniversaria, quæ sita est ad septentrionem urbis Bethel, & ad orientalem plagam viæ, quæ de Bethel tendit ad Sichimam, & ad meridiem oppidi Lebona.

20 Præceperuntque filiis Benjamin atque dixerunt : Ite, & latitate in vineis.

21 Cumque videritis filias Silo ad ducendos choros ex more procedere, exite repente de vineis, & rapite ex eis singuli uxores singulas, & pergite in terram Benjamin.

22 Cumque venerint patres earum, ac fratres, & adversum vos queri cœperint, atque jurgari, dicemus eis : Misere mini eorum : non enim rapuerunt eas jure bellantium atque victorum, sed rogantibus ut acciperent, non dedistis, & à vestra parte peccatum est.

23 Feceruntque filii Benjamin, ut sibi fuerat imperatum : & juxta numerum suum, rapuerunt sibi de his quæ ducebant choros, uxores singulas : abieruntque in possessionem suam, ædificantes urbes, & habitantes in eis.

24 Filii quoque Israel reversi sunt per tribus & familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in Israel : sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

L I B E R R V T H.

C A P V T I.

Elimelech Bethlehemita pro nimia fame cum uxore Noemi ac duobus filiis in terram Moab conceit ; quo una cum filio mortuo, Noemi cum Ruth viri sua in Bethlehem revertens, non vult vocari Noemi, sed Mara.

1 **I**N diebus unius judicis, quando iudices præerant, facta est fames in terra. Abiitque homo de Bethlehem Iuda, ut peregrinaretur in regione Moabitide cum uxore sua ac duobus liberis.

2 Ipse vocabatur Elimelech, & uxor ejus Noëmi : & duo filii, alter Mahalon, & alter Chelion, Ephrathæi de Bethlehem Iuda. Ingressique regionem Moabitidem, morabantur ibi.

3 Et mortuus est Elimelech maritus Noëmi : remansitque ipsa cum filiis,

4 Qui acceperunt uxores Moabitidas , quarum una vocabatur Orpha , altera vero Ruth. Manseruntque ibi decem annis,

5 Et ambo mortui sunt Mahalon videlicet & Chelion : remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito.

6 Et surrexit ut in patriam pergeret , cum utraque nuru sua , de regione Moabitide : audierat enim quod respexisset Dominus populum suum , & dedisset eis escas.

7 Egressa est itaque de loco peregrinationis suæ , cum utraque nuru : & jam in via revertendi posita in terram Iuda,

8 Dixit ad eas : Ire in domum matris vestræ , faciat vobiscum Dominus misericordiam , sicut fecistis cum mortuis & mecum.

9 Det vobis invenire requiem in domibus virorum , quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ elevata voce flere cœperunt,

10 Et dicere : Tecum pergemus ad populum tuum.

11 Quibus illa respondit : Revertimini filiæ meæ , cur venitis mecum ? num ultra habeo filios in utero meo , ut viros ex me sperare possitis ?

12 Revertimini filiæ meæ , & abite : jam enim senectute confecta sum , nec apta vinculo conjugali. etiam si possem hac nocte concipere , & parere filios ,

13 Si eos expectare velitis , donec crescant , & annos pubertatis impleant , aote eritis vetulæ quam nubatis. Nolite , quæso , filiæ meæ : quia vestra angustia magis me premit , & egressa est manus Domini contra me.

14 Elevata igitur voce rursus flere cœperunt : Orpha osculata est socrum , ac reversa est : Ruth adhæsit focui suæ.

15 Cui dixit Noëmi : En reversa est cognata tua ad populum suum , & ad deos suos , vade cum ea.

16 Quæ respondit : Ne adverseris mihi ut relinquam te & abeam : quocumque enim perrexeris , pergam : & ubi morata fueris , & ego pariter morabor. Populus tuus populus meus , & Deus tuus Deus meus.

17 Quæ te terra morientem susceperit , in ea moriar : ibique locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus , & hæc addat , si non sola mors me & te separaverit.

18 Videns ergo Noëmi , quod obstinato animo Ruth decrevisset secum pergere , adversari noluit

luit, nec ad suos ultra reditum persuadere :

19 Profectæ quæ sunt simul , & venerunt in Bethlehem. Quibus urbem ingressis , velox apud cunctos fama percrebuit : dicebantque mulieres : Hæc est illa Noëmi.

20 Quibus ait : Ne vocetis me Noëmi (id est, pulchram) sed vocate me Mara (id est, amaram) quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.

21 Egressa sum plena , & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergo vocatis me Noëmi , quam Dominus humiliavit , & afflixit Omnipotens ?

22 Venit ergo Noëmi cum Ruth Moabitide nuru sua, de terra peregrinationis suæ : ac reversa est in Bethlehem , quando primum hordea metebantur.

C A P V T I I .

Ruth pressa fame, spicas in agro Booz affinis sui colligens, gratiam apud eum invenit, & lata respectu ad socrum reversa, malum frumenti & de ciborum reliquiis ei affert.

1 ERat autem viro Elimelech consanguineus, homo potens , & magnarum opum , nomine Booz.

2 Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam : Si iubes , vadam in agrum , & colligam spicas , quæ fugerint manus metentium , ubicumque clementis in me patris familias reperero gratiam. Cui illa respondit : Vade filia mea.

3 Abiit itaque & colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine Booz , qui erat de cognatione Elimelech.

4 Et ecce , ipse veniebat de Bethlehem , dixitque messoribus : Dominus vobiscum. Qui responderunt ei : Benedicat tibi Dominus.

5 Dixitque Booz juveni , qui messoribus præerat : Cujus est hæc puella ?

6 Cui respondit : Hæc est Moabitis , quæ venit cum Noëmi , de regione Moabitide.

7 Et rogavit ut spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia : & de mane usque nunc stat in agro , & ne ad momentum quidem domum reversa est.

8 Et ait Booz ad Ruth : Audi filia , ne vadas in alterum agrum ad colligendum , nec recedas ab hoc loco : sed jungere puellis meis.

9 Et ubi messuerint, sequere. Mandavi enim pueris meis, ut nemo molestus sit tibi: sed etiam si sitieris, vade ad farcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt.

10 Quæ cadens in faciem suam & adorans super terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris peregrinam mulierem?

11 Cui ille respondit: Nunciata sunt mihi omnia, quæ feceris focruæ tuæ post mortem viri tui: & quod reliqueris parentes tuos, & terram in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea nesciebas.

12 Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas.

13 Quæ ait: Inveni gratiam apud oculos tuos domine mi, qui consolatus es me; & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis unius puellarum tuarum.

14 Dixitque ad eam Booz: Quando hora vescenti fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congescit poleutam sibi, comeditque & saturata, est & tulit reliquias.

15 Atque inde surrexit, ut spicas ex more colligeret. Præcepit autem Booz pueris suis, dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam:

16 Et de vestris quoque manipulis projicite de industria, & remanere permittite, ut absque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat.

17 Collegit ergo in agro usque ad vesperam: & quæ collegerat virga cædens & excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est, tres modios.

18 Quos portans reversa est in civitatem, & ostendit focruæ suæ: insuper protulit, & dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat.

19 Dixitque ei focrus sua: Vbi hodie collegisti, & ubi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem fuisset operata: & nomen dixit viri, quod Booz vocaretur.

20 Cui respondit Noëmi: Benedictus sit à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat vivis, servavit & mortuis. Rursumque ait: Propinquus noster est homo,

21 Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, ut tandem messoribus ejus jungerer: donec omnes segetes metrentur.

22 Cui

22 Cui dixit focrus : Melius est , filia mea , ut cum puellis ejus exeas ad metendum , ne in alieno agro quispiam resistat tibi.

23 Iuncta est itaque puellis Booz : & tamdiu cum eis messuit , donec hordea & triticum in horreis conderentur.

C A P V T I I I .

Ruth focrus suæ consilio obsecuta ad pedes Booz dormientis recumbens , nuptias verecunde postulat ; accepto lato responso , sex hordei modios ad focrum defert.

1 **P**ostquam autem reversa est ad focrum suam , audivit ab ea : Filia mea , quæram tibi requiem , & providebo ut bene sit tibi.

2 Booz iste , cujus puellis in agro iuncta es , propinquus noster est , & hac nocte aream hordei ventilat.

3 Lavare igitur , & ungere , & induere cultioribus vestimentis , & descende in aream . non te videat homo , donec esum potumque finierit.

4 Quando autem serit ad dormiendum , nota locum in quo dormiat : veniesque & discooperies pallium , quo operitur à parte pedum , & projicies te , & ibi jacebis : ipse autem dicet tibi quid agere debeas.

5 Quæ respondit : Quidquid præceperis faciam.

6 Descenditque in aream , & fecit omnia quæ sibi imperaverat focrus.

7 Cumque comedisset Booz & bibisset , & factus esset hilarior , isserque ad dormiendum juxta acervum manipulorum , venit abscondite , & discooperto pallio à pedibus ejus , se projecit.

8 Et ecce , nocte jam media expavit homo , & conturbatus est : viditque mulierem jacentem ad pedes suos .

9 Et ait illi : Quæ es ? Illaque respondit : Ego sum Ruth ancilla tua : expande pallium tuum super famulam tuam , quia propinquus es.

10 Et ille , Benedicta , inquit , es à Domino filia , & priorem misericordiam posteriore superasti : quia non es secuta juvenes , pauperes sive divites.

11 Noli ergo metuere , sed quidquid dixeris mihi , faciam tibi . Scit enim omnis populus , qui habitat intra portas urbis meæ , mulierem te esse virtutis .

12 Nec abuuo me propinquum , sed est altus me propinquior .

13 Quiesce hac nocte ; & facto mane , si te vo-

Inerit propinquitatis jure retinere, bene res acta est: si autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, vivit Dominus. dormi usque mane.

14 Dormivit itaque ad pedes ejus usque ad noctis abcessum. Surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo, & dixit Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris.

15 Et rursus, Expande, inquit, pallium tuum quo operiris, & teue utraque manu. Qua extendente, & tenente, mensus est sex modios hordei, & posuit super eam. Quæ portans ingressa est civitatem,

16 Et venit ad socrum suam. Quæ dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia, quæ sibi fecisset homo.

17 Et ait: Ecce sex modios hordei dedit mihi, & ait: Nolo vacuum te reverti ad socrum tuam.

18 Dixitque Noëmi: Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

CAPV T IV.

Booz coram senioribus civitatis, accipit possessionem Elimelech, & Ruth nupum defuncti in uxorem (cedente alio propinquiore juri propinquitatis) ex qua genuit Obed arum Davidis regis.

1 Ascendit ergo Booz ad portam, & sedit ibi. Cumque vidisset propinquum præterire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, & sede hic: vocauit enim nomine suo. Qui divertit, & sedit.

2 Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic.

3 Quibus sedentibus locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendet Noëmi, quæ reversa est de regione Moabitide:

4 Quod audire te volui, & tibi dicere coram cunctis sedentibus, & majoribus natu de populo meo. Si vis possidere jure propinquitatis: eme, & posside. si autem displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. nullus enim est propinquus, excepto te, qui prior es: & me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam.

5 Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ uxor defuncti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua.

6 Qui respondit: Cedo juri propinquitatis: neque enim posteritatem familiæ meæ delere debeo.

tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor.

† Deut.
25. 7.

7 † Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo juri cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, & dabat proximo suo. hoc erat testimonium cessionis in Israel.

8 Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calceamentum tuum. Quod statim solvit de pede suo.

9 At ille majoribus nam, & universo populo, Testes vos, inquit, estis hodie, quod possederim omnia quæ fuerunt Elimelech, & Chelion, & Mahalon, tradente Noëmi:

10 Et Ruth Moabitidem, uxorem Mahalon, in conjugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum ejus de familia sua ac fratribus & populo deleatur. Vos, inquam, hujus rei testes estis.

11 Respondit omnis populus, qui erat in porta, & majores nam: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel & Liam, quæ ædificaverunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem:

† Gen.
38. 29.

12 Fiatque domus tua, sicut domus Phares, † quem Thamar peperit Judæ, de semine quod tibi dederit Dominus ex hac puella.

13 Tulit itaque Booz Ruth, & accepit uxorem: ingressusque est ad eam, & dedit illi Dominus ut conciperet, & pareret filium.

14 Dixeruntque mulieres ad Noëmi: Benedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret successor familie tuæ, & vocaretur nomen ejus in Israel.

15 Et habeas qui consoletur animam tuam, & enutriet senectutem. de nuru enim tua natus est, quæ te diligit: & multo tibi melior est, quam si septem haberes filios.

16 Susceptumque Noëmi puerum posuit in sinu suo, & nutritis ac gerulæ fungebatur officio.

17 Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, & dicentes: Natus est filius Noëmi: vocaverunt nomen ejus Obed: hic est pater Isai, patris David.

† 1 Par.
2. 4. &
4. 1.
Matth.
1. 3.

18 Hæ sunt generationes Phares: † Phares genuit Esron,

19 Esron genuit Aram, Aram genuit Aminadab.

20 Aminadab genuit Nahasson, Nahasson genuit Salmon,

21 Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed,

22 Obed genuit Isai, Isai genuit David.

LIBER PRIMVS
SAMVELIS;

Quem nos
PRIMUM REGVM
DICIMVS.

CAPVT I.

*Elcana habuit uxores Annam & Phenennam :
quarum Anna diu sterilis & amula improperio iustis,
iussa in Silo. coram Heli oratione ad Dominum, ge-
nuit Samuelem ; quem ablactatum Domino obtulit,
ut voverat.*

FVIT vir unus de Ramathaimfophim,
de monte Ephraim, & nomen ejus Elcana,
filius Ieroham, filii Eliu, filii Thohu,
filii Suph, Ephrathæus :

2 Et habuit duas uxores, nomen uni Anna, &
nomen secunda: Phenenna. Fueruntque Phenennæ
filii : Annæ autem non erant liberi.

3 Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis
diebus, ut adoraret & sacrificaret Domino exerci-
tum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni,
& Phinees, sacerdotes Domini.

4 Venit ergo dies, & immolavit Elcana, dedit-
que Phenennæ uxori suæ, & cunctis filiis ejus, &
filiabus partes :

5 Annæ autem dedit partem unam tristis, quia
Annam diligebat. Dominus autem concluderat vul-
vam ejus.

6 Affligebat quoque eam æmula ejus, & vehe-
menter angebat, in tantum, ut exprobraret quod
Dominus concludisset vulvam ejus :

7 Sicque faciebat per singulos annos, cum re-
deunte tempore ascenderent ad templum Domini :
& sic provocabat eam. porro illa flebat, & non
capiebat cibum.

8 Dixit ergo ei Elcana vir suus : Anna, cur fles ?
& quare non comedis ? & quam ob rem affligitur
cor tuum ? numquid non ego melior tibi sum,
quam decem filii ?

9 Surrexit autem Anna postquam comederat &
biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super
sellam ante postes templi Domini,

10 Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Do-
minum, fleus largiter,

11 Et votum vovit, dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulae tuae, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillae tuae, dederisque servae tuae sexum virilem: dabo eum Domino omnibus diebus vitae ejus, & novacula non ascendet super caput ejus.

12 Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus.

13 Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur. Aestimavit ergo eam Heli temulentam,

14 Dixitque ei: Usquequo ebria eris? digere paulisper vinum, quo mades.

15 Respondens Anna, Nequaquam, inquit, domine mi: nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini.

16 Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial: quia ex multitudinis doloris & moeroris mei, locuta sum usque in praesens.

17 Tunc Heli ait ei: Vade in pace: & Deus Israel det tibi petitionem tuam, quam rogasti eum.

18 Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, & comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati.

19 Et surrexerunt mane, & adoraverunt coram Domino: reversique sunt, & venerunt, in domum suam Ramatha. Cognovit autem Elcana Annam uxorem suam: & recordatus est ejus Dominus.

20 Et factum est post circulum dierum, concepit Anna, & peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel: eo quod à Domino postulasset eum,

21 Ascendit autem vir ejus Elcana, & omnis domus ejus, ut immolaret Domino hostiam sollemnem, & votum suum,

22 Et Anna non ascendit: dixit enim viro suo: Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum, ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter.

23 Et ait ei Elcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, & mane donec ablaetes eum: precorque ut impleat Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier, & lactavit filium suum, donec amoveret eum à lacte.

24 Et adduxit eum secum, postquam ablaetaverat, in vitulis tribus, & tribus modis farinae, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini.

Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infans-
tulus :

25 Et immolaverunt vitulum, & obtulerunt pue-
rum Heli.

26 Et ait Anna : Obsecro mi domine , vivit ani-
ma tua domine : ego sum illa mulier , quæ steti
coram te hîc orans Dominum.

27 Pro puero isto oravi , & dedit mihi Dominus
petitionem meam , quam postulavi eum.

28 Idcirco & ego commodavi eum Domino, cun-
ctis diebus quibus fuerit commodatus Domino.
Et adoraverunt ibi Dominum. Et oravit Anna ,
& ait :

C A P V T I I.

*Anna canticum in gratiarum actionem ; qua vix-
sum tres filios & duas filias generavit : ob peccata
autem filiorum Heli , & nimiam patri indulgentiam,
fit illi & domui ejus comminatio , ac mors filiorum
predicitur.*

1 **E**Xultavit cor meum in Domino , & exalta-
tum est cornu meum in Deo meo : dilata-
tum est os meum super inimicos meos : quia lætata
sum in salutari tuo.

2 Non est sanctus , ut est Dominus : neque enim
est alius extra te , & non est fortis sicut Deus nos-
ter.

3 Nolite multiplicare loqui sublimia , glorian-
tes : recedant vetera de ore vestro : quia Deus
scientiarum , Dominus est , & ipsi præparantur cog-
itationes.

4 Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti
sunt robore.

5 Repleti prius , pro panibus se locaverunt : &
famelici saturati sunt , donec sterilis peperit plu-
rimos : & quæ multos habebat filios, infirmata est.

6 † Dominus mortificat & vivificat , deducit ad
inferos & reducit.

7 Dominus pauperem facit & ditat , humiliat &
sublevat.

8 Suscitavit de pulvere egenum , & de stercore
elevavit pauperem : ut sedeat cum principibus , &
folium gloriæ teneat. Domini enim sunt cardines
terræ , & posuit super eos orbem.

9 Pedes sanctorum suorum servabit , & impii in
tenebris conticescent : quia non in fortitudine sua
roborabitur vir.

10 Dominum formidabunt adversarii ejus : &
super ipsos in cælis tonabit : Dominus judicabit
fines terræ , & dabit imperium regi suo , & subli-
mabit cornu Christi sui.

† Deut.

32, 39.

Tob. 13.

2.

Sap. 16.

13.

11 Et abiit Elcana Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

12 Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum,

13 Neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua,

14 Et mittebat eam in lebetem, vel in caldarium, aut in ollam, sive in cacabum: & omne quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic faciebant universo Israeli venientium in Silo.

15 Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam à te carnem coctam, sed crudam.

16 Dicebatque illi immolans: Incendatur primum juxta morem hodie adeps, & tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens agebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis, alioquin tollam vi.

17 Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino: quia retraherant homines à sacrificio Domini.

18 Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer, accinctus ephod lineo.

19 Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam sollemnem.

20 Et benedixit Heli Elcanæ & uxori ejus: dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro foenore quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum.

21 Visitavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & duas filias: & magnificatus est puer Samuel apud Dominum.

22 Heli autem erat senex valde, & audivit omnia quæ faciebant filii sui universo Israeli: & quomodo dormiebant cum mulieribus quæ observabant ad ostium tabernaculi:

23 Et dixit eis: Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo?

24 Nolite filii mei: non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini.

25 Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui: quia voluit Dominus occidere eos.

26 Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, & placebat tam Domino quam hominibus:

27 Venit autem vir Dei ad Heli, & ait ad eum: Hæc dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui, cum essem in Ægypto in domo Pharaonis?

28 Et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephod coram me: & dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel.

29 Quare calce abjecistis victimam meam, & munera mea quæ præcepi ut offerrentur in templo: & magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii Israel populi mei?

30 Propterea ait Dominus Deus Israel: † Loquens locutus sum, ut domus tua, & domus patris tui, ministraret in conspectu meo, usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me: sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.

31 Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum, & brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua.

32 Et videbis æmulum tuum in templo, in universis prosperis Israel: & non erit senex in domo tua omnibus diebus.

33 Verumtamen non auferam petitus virum ex te ab altari meo: sed ut deficiant oculi tui, & tabescat anima tua: & pars magna domus tuæ morietur, cum ad virilem ætatem venerit.

34 Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis, Ophai & Phinees: In die uno morientur ambo.

35 Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciet: & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus.

36 Futurum est autem, ut quicumque remanserit in domo tua, veniat ut oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque: Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem, ut comedam buccellam panis.

C P P V T III.

Samuel quater à Domino vocatus, revelationem sibi adversum Heli faciam, ei refert: & paulatim toti Israeli suis prophetiis innotescit.

1 Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli, & sermo Domini erat pretiosus

tiosus in diebus illis, non erat visio manifesta.

2 Factum est ergo in die quadam, Heli jacebat in loco suo, & oculi ejus caligaverant, nec poterat videre:

3 Lucerna Dei antequam extingueretur, Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat arca Dei.

4 Et vocavit Dominus Samuel. Qui respondens, ait: Ecce ego.

5 Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego: vocasti enim me. Qui dixit: Non vocavi: revertere, & dormi. Et abiit, & dormivit.

6 Et adjecit Dominus rursus vocare Semuelem. Consurgensque Samuel, abiit ad Heli, & dixit: Ecce ego: quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi: revertere, & dormi.

7 Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini.

8 Et adjecit Dominus, & vocavit adhuc Samuelem tertio. Qui consurgens abiit ad Heli,

9 Et ait: Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus vocaret puerum: & ait ad Samuelem: Vade, & dormi: & si deinceps vocaverit te, dices: Loquere Domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormivit in loco suo.

10 Et venit Dominus, & stetit: & vocavit, sicut vocaverat secundo, Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere Domine, quia audit servus tuus.

11 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum in Israel: quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.

12 In die illa suscitabo adversum Heli omnia quæ locutus sum super domum ejus: incipiam, & complebo.

13 Prædixi enim ei quod judicaturus essem domum ejus in æternum, propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos.

14 Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus usque in æternum.

15 Dormivit autem Samuel usque mane, apernitate ostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli.

16 Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel fili mi? Qui respondens, ait: Præsto sum.

17 Et interrogavit eum: Quis est sermo, quem locutus est Dominus ad te? oro te ne celaveris me,

hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis à me sermonem, ex omnibus verbis quæ dicta sunt tibi.

18 Indicavit itaque ei Samuel uniuersos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.

19 Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.

20 Et cognovit uniuersus Israel, à Dan usque Bersabee, quod fidelis Samuel propheta esset Domini.

21 Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini. Et evenit sermo Samuelis uniuerso Israeli.

C A P V T I V.

Caduntur Israelita à Philisthæis, rursusque adducta in castra arca caduntur, captaque arca duo filii Heli occiduntur; quibus auditis, Heli corruens occurrit, & natus ejus in partu moritur.

1 **E**T factum est in diebus illis, convenerunt Philisthiim in pugnam: & egressus est Israel obviam Philisthiim in prælium, & castrametatus est juxta lapidem adjutorii. Porro Philisthiim venerunt in Aphec,

2 Et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine, terga vertit Israel Philisthæis: & cæsa sunt in illo certamine passim per agros, quasi quattuor millia virorum.

3 Et reversus est populus ad castra: dixeruntque majores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthiim? Afferramus ad nos de Silo arcam foederis Domini, & veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.

4 Misit ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam foederis Domini exercituum sedentis super Cherubim: erantque duo filii Heli cum arca foederis Dei, Ophni & Phinees.

5 Cumque venisset arca foederis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore grandi, & personuit terra.

6 Et audierunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam est hæc vox clamoris magni in castris Hebræorum? Et cognoverunt quod arca Domini venisset in castra.

7 Timueruntque Philisthiim, dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt, dicentes:

8 Væ nobis ; non enim fuit tanta exultatio heri & nudius tertius : væ nobis. Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum ? hi sunt Dii, qui percusserunt Ægyptum omni plaga , in deserto.

9 Confortamini , & estote viri , Philisthiim : ne serviatis Hebræis , sicut & illi servierunt vobis : confortamini , & bellate.

10 Pugnaverunt ergo Philisthiim , & cæsus est Israel , & fugit unusquisque in tabernaculum suum : & facta est plaga magna nimis : & ceciderunt de Israel triginta millia peditum.

11 Et arca Dei capta est : duo quoque filii Heli mortui sunt , Ophni & Phinees.

12 Currens autem vir de Benjamin ex acie , venit in Silo in die illa , scissa veste , & conspersus pulvere caput.

13 Cumque ille venisset , Heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor ejus pavens pro arca Dei. Vir autem ille postquam ingressus est , nunciavit urbi : & ululavit omnis civitas.

14 Et audivit Heli sonitum clamoris , dixitque : Quis est hic sonitus tumultus hujus ? At ille festinavit , & venit , & nunciavit Heli.

15 Heli autem erat nonaginta & octo annorum , & oculi ejus caligaverant , & videre non poterat.

16 Et dixit ad Heli : Ego sum qui veni de proelio , & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait : Quid actum est tibi mi ?

17 Respondens autem ille , qui nunciabat , Fugit , inquit , Israel coram Philisthiim , & ruina magna facta est in populo : insuper & duo filii tui mortui sunt , Ophni & Phinees : & arca Dei capta est.

18 Cumque ille nominasset arcam Dei , cecidit de sella retrorsum juxta ostium , & fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir & grandævus : & ipse judicavit Israel quadraginta annis.

19 Nurus autem ejus , uxor Phinees , prægnans erat , vicinaque partui : & audito nuncio quod capta esset arca Dei , & mortuus esset fover suus , & vir suus , incurvavit se & peperit : irruerant enim in eam dolores subiti.

20 In ipso autem momento mortis ejus , dixerunt ei quæ stabant circa eam : Ne timeas , quia filium peperisti. Quæ non respondit eis , neque animadvertit.

21 Et vocavit puerum , Ichabod , dicens : Translata est gloria de Israel , quia capta est arca Dei , & pro focero suo & pro viro suo :

22 Et ait : Translata est gloria ab Israel, eo quod capta esset arca Dei.

C A P V T V.

Dagon coram arca semel ac iserum corruit, abscisis in limine capite & manibus. Philisthæi quoque manibus & muribus percussi, arcam à se repellunt.

1 **P**hilisthiim autem tulerunt arcam Dei, & asportaverunt eam à lapide adjutorii in Azotum.

2 Tuleruntque Philisthiim arcam Dei, & intulerunt eam in templum Dagon, & statuerunt eam juxta Dagon.

3 Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante arcam Domini: & tulerunt Dagon, & restituerunt eum in locum suum.

4 Rursusque mane die altera consurgentes, invenerunt Dagon jacentem super faciem suam in terra coram arca Domini: caput autem Dagon, & duæ palmæ manuum ejus abscissæ erant super limen:

5 Porro Dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur templum ejus, super limen Dagon in Azoto, usque in hodiernum diem.

6 Aggravata est autem manus Domini super Azotios, & demolitus est eos: † & percussit in secretiori parte natium Azotum, & fines ejus. Et ebullierunt villæ & agri in medio regionis illius, & nati sunt mures, & facta est confusio mortis magnæ in civitate.

† *Psal.*
77. 66.

7 Videntes autem viri Azotii hujuscemodi plagam, dixerunt: Non maneat arca Dei Israel apud nos: quoniam dura est manus ejus super nos, & super Dagon deum nostrum.

8 Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philistinorum ad se, & dixerunt: Quid faciemus de arca Dei Israel? Responderuntque Gethæi: Circumducatur arca Dei Israel. Et circumdixerunt arcam Dei Israel.

9 Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magnæ nimis: & percutiebat viros uniuscujusque urbis, à parvo usque ad majorem, & computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæi consilium, & fecerunt sibi sedes pelliceas.

10 Miserunt ergo arcam Dei in Accaron. Cumque venisset arca Dei in Accaron, exclamaverunt

Accaronitæ, dicentes, Adduxerunt ad nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos & populum nostrum.

11 Miserunt itaque & congregaverunt omnes sarrapas Philisthinorum: qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Israel, & revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro.

12 Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium: & ascendeat ululatus uniuscujusque civitatis in cælum.

C A P V T V I.

Philisthæi arcam cum votivis donaviis, muribus & anis aureis, suorum sacerdotum consilio, à se remittunt per vaccas lactantes & novum plaustrum usque Bethsamem: ubi vaccas super ligna plaustrum Bethsamitæ immolaverunt, plurimis de populo ac plebe à Domino interemptis, quod arcam Dei non sat reverenter conspexissent.

1 **F**Vit ergo arca Domini in regione Philisthinorum septem mensibus.

2 Et vocaverunt Philisthim sacerdotes & divinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt:

3 Si remittitis arcam Dei Israel, nolite dimittere eam vacuum, sed quod debetis, reddite ei pro peccato, & tunc curabimini: & scietis quare non recedat manus ejus à vobis.

4 Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi:

5 Juxta numerum provinciarum Philisthinorum, quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis, & sarrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum, & similitudines murium, qui demoliti sunt terram, & dabitis Deo Israel gloriam: si forte releverit manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra.

† Exod. 12. 31. 6 Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Ægyptus, & Pharao cor suum? † nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos, & abierunt?

7 Nunc ergo arripite & facite plaustrum novum unum: & duas vaccas foetas, quibus non est impositum jugum, jungite in plastro, & recludite vitulos earum domi.

8 Tollerisque arcam Domini, & ponetis in plastro, & vasa aurea, quæ exsolvistis ei pro delicto ponetis,

ponetis in capsellam ad latus ejus : & dimittite eam ut vadat.

9 Et aspicietis : & siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames , ipse fecit nobis hoc malum grande : sin autem , minime : sciemus quia nequaquam manus ejus tetigit nos , sed casu accidit.

10 Fecerunt ergo illi hoc modo : & tollentes duas vaccas , quæ lactabant vitulos , junxerunt ad plaustrum , vitulosque earum concluderunt domi.

11 Et posuerunt arcam Dei super plaustrum , & capsellam , quæ habebat mures aureos & similitudines anorum.

12 Ibant autem in directum vaccæ , per viam quæ ducit Bethsames , & itinere uno gradiebantur , pergentes & mugientes : & non declinabant neque ad dextram neque ad sinistram : sed & satrapæ Philisthiim sequebantur usque ad terminos Bethsames.

13 Porro Bethsamitæ metebant triticum in valle : & elevantes oculos suos , viderunt arcam , & gavisum sunt cum vidissent.

14 Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamitæ , & stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus , & conciderunt ligna plaustrum , vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino.

15 Levitæ autem deposuerunt arcam Dei , & capsellam quæ erat juxta eam , in qua erant vasa aurea , & posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitæ obtulerunt holocausta , & immolaverunt victimas in die illa Domino.

16 Et quinque satrapæ Philistinorum viderunt , & reversi sunt in Accaron in die illa.

17 Hi sunt autem ani aurei , quos reddiderunt Philisthiim pro delicto , Domino : Azotus unum , Gaza unum , Ascalon unum , Geth unum , Accaron unum :

18 Et mures aureos secundum numerum urbium Philisthiim , quinque provinciarum , ab urbe murata usque ad villam quæ erat absque muro , & usque ad Abelmagnum , super quem posuerunt arcam Domini , quæ erat usque in illum diem in agro Iosue Bethsamitis.

19 Percussit autem de viris Bethsamitibus , eo quod vidissent arcam Domini : & percussit de populo septuaginta viros , & quinquaginta millia plebis. Luxitque populus , eo quod Dominus percussisset plebem plaga magna.

20 Et dixerunt viri Bethsamitæ : Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus ? & ad quem ascendet à nobis ?

1 21 Miseruntque nuncios ad habitatores Cariathiarim, dicentes: Reduxerunt Philisthim arcam Domini, descendite, & reducite eam ad vos.

CAPVT VII.

Reducitur arca in domum Abinadab in Gabaa, & Samuelis hortatu Israelita ad Dominum conuersi, Philisthaeos vicerunt, orante pro ipsis Samuele.

1 **V**enerunt ergo viri Cariathiarim, & reduserunt arcam Domini, & intulerunt eam in domum Abinadab in Gabaa: Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt, ut custodiret arcam Domini.

2 Et factum est, ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies (erat quippe jam annus vigesimus) & requieuit omnis domus Israel post Dominum.

3 Ait autem Samuel ad universam domum Israel, dicens: † Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferte deos alienos de medio vestri, Baalim & Astaroth: & preparate corda vestra Domino, & servite ei soli, & eruet vos de manu Philisthim.

† *Deut.*
6. 13.
Matth.
4. 11.

4 Abstulerunt ergo filii Israel Baalim & Astaroth, & servierunt Domino soli.

5 Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Masphath, ut orem pro vobis Dominum.

6 Et convenerunt in Masphath: hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini, & ieiunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Iudicavitque Samuel filios Israel in Masphath.

7 Et audierunt Philisthim quod congregati essent filii Israel in Masphath, & ascenderunt satrapæ Philisthinorum in Israel. Quod cum audisset filii Israel, timuerunt à facie Philisthinorum.

8 Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos, de manu Philisthinorum.

9 Tulit autem Samuel agnum lactentem unum, & obtulit illum holocaustum integrum Domino: & clamavit Samuel ad Dominum pro Israel, & exaudivit eum Dominus.

10 Factum est autem, cum Samuel offerret holocaustum, Philisthim iniere prælium contra Israel: intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philisthim, & exterruit eos, & cæsi sunt à facie Israel.

† *Eccli.*
46. 21.

11 † Egressique viri Israel de Masphath, persecuti sunt Philisthaeos, & percusserunt eos, usque ad locum qui erat subter Bethchar.

12 Tulit

12 Tulit autem Samuel lapidem unum, & posuit eum inter Masphath & inter Sen: & vocavit nomen loci illius, Lapis adjutorii. Dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis Dominus.

13 Et humiliati sunt Philisthim, nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos Israel. Facta est itaque manus Domini super Philisthæos, cunctis diebus Samuelis.

14 Et redditæ sunt urbes, quas tulerant Philisthim ab Israel, Israeli, ab Accaron usque Geth, & terminos suos: liberavitque Israel de manu Philistinorum, eratque pax inter Israel & Amorrhæum.

15 Iudicabat quoque Samuel Israelem cunctis diebus vitæ suæ.

16 Et ibat per singulos annos circueiens Bethel & Galgala & Masphath, & iudicabat Israelem in supradictis locis.

17 Revertabaturque in Ramatha: ibi enim erat domus ejus, & ibi iudicabat Israelem: ædificavit etiam ibi altare Domino.

C A P V T V I I I.

Filiis Samuelis ad avaritiam declinantibus petiit populus sibi regem more Gentium; quibus Samuel, jubente Domino, durum jus regis prædicit; sed non auditur.

1 **F**ACTUM est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos iudices Israel.

2 Fuitque nomen filii ejus primogeniti Ioel: & nomen secundi Abia, iudicum in Bersabee.

3 Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus: sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, & perverterunt iudicium.

4 Congregati ergo universi majores natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ramatha.

5 Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, & filii tui non ambulant in viis tuis: † constitue nobis regem, ut iudicet nos, sicut & universæ habent nationes. † Osee
13. 10
Act.

6 Displicuit sermo in oculis Samuelis, eo quod dixissent: Da nobis regem, ut iudicet nos. Et oravit Samuel ad Dominum. 13. 21.

7 Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi, non enim te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.

8 Iuxta omnia opera sua, quæ fecerunt à die qua eduxi eos de Ægypto usque ad diem hanc, sicut dereliquerunt me, & servierunt diis alienis, sic faciunt etiam tibi.

9 Nunc ergo vocem eorum audi : verumtamen contestare eos , & prædic eis jus regis , qui regnaturus est super eos.

10 Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum , qui petierat à se regem ,

11 Et ait : Hoc erit jus regis , qui imperaturus est vobis : Filios vestros tollet , & ponet in curribus suis , facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum ,

12 Et constituet sibi tribunos , & centuriones , & aratores agrorum suorum , & meliores segetum , & fabros armorum & curruum suorum.

13 Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias , & focarias , & panificas.

14 Agros quoque vestros , & vineas , & olive-
ta optima tollet , & dabit servis suis.

15 Sed & segetes vestras , & vinearum redditus addecimabit , ut det eunuchis & famulis suis.

16 Servos etiam vestros , & ancillas , & juvenes optimos & asinos auferet , & ponet in opere suo.

17 Greges quoque vestros addecimabit , vosque eritis ei servi.

18 Et clamabitis in die illa à facie regis vestri , quem elegistis vobis : & non exaudiet vos Dominus in die illa , quia petistis vobis regem.

19 Noluit autem populus audire vocem Samuelis , sed dixerunt : Nequaquam : rex enim erit super nos ,

20 Et erimus nos quoque sicut omnes gentes : & iudicabit nos rex noster , & egredietur ante nos & pugnabit bella nostra pro nobis.

21 Et audivit Samuel omnia verba populi , & locutus est ea in auribus Domini.

22 Dixit autem Dominus ad Samuelem : audi-
vi vocem eorum , & constitue super eos regem.

Et ait Samuel ad viros Israel : Vadat unusquisque in civitatem suam.

C A P V T I X.

Stirps Saulis , qui quærendo patris asinas pervenit ad Samuelem , cui revelatur ungens rex , cum quo prænsus est , ac nocte hospitio receptus.

1 **E**T erat vir de Benjamin nomine Cis , filius Abiel , filii Seror , filii Bechorath , filii Aphia , filii viri Iemini , fortis robore.

2 Et erat ei filius vocabulo Saul electus & bonus : & non erat vir de filiis Israel melior illo , ab humero & sursum eminebat super omnem populum.

3 Perierant autem asinæ Cis patris Saul : & di-

xit Cis ad Saul filium suum : Tolle tecum unum de pueris , & confurgens vade , & quære aſinas. Qui cum tranſiſſent per montem Ephraim ,

4 Et per terram Salifa , & non inveniſſent , tranſierunt etiam per terram Salim , & non erant : ſed & per terram Iemini , & minime repererunt.

5 Cum autem veniſſent in terram Suph , dixit Saul ad puerum qui erat cum eo : Veni & revertamur ne forte dimiſerit pater meus aſinas , & ſollicitus ſit pro nobis.

6 Qui ait ei : Ecce vir Dei eſt in civitate hac , vir nobilis : omne quod loquitur , ſine ambiguitate venit , nunc ergo eamus illuc , ſi forte indicet nobis de via noſtra , propter quam venimus.

7 Dixitque Saul ad puerum ſuum : Ecce ibimus : quid feremus ad virum Dei ? panis deſecit in ſtarcis noſtris : & ſportulam non habemus , ut demus homini Dei , nec quidquam aliud.

8 Rurſum puer reſpondit Sauli , & ait : Ecce inventa eſt in manu mea quarta pars ſtatêris argenti , demus homini Dei , ut indicet nobis viam noſtram.

9 (Olim in Iſrael ſic loquebatur unusquiſque vadens conſulere Deum : Venite , & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie , vocabatur olim Videns.)

10 Et dixit Saul ad puerum ſuum : Optimus fermo tuus. Veni , eamus. Et ierunt in civitatem , in qua erat vir Dei.

11. Cumque aſcenderent clivum civitatis , invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam , & dixerunt eis : Num hic eſt Videns ?

12 Quæ reſpondentes , dixerunt illis : Hic eſt : ecce ante te , feſtina nunc : hodie enim venit in civitatem , quia ſacrificium eſt hodie populi in excelſo.

13 Ingentes urbem , ſtatim invenietis eum : nequam aſcendat excelſum ad veſcendum , neque enim comeſurus eſt populus donec ille veniat : quia ipſe benedicit hoſtiæ , & deinceps comedunt qui vocati ſunt. Nunc ergo conſcendite , quia hodie reperietis eum.

14 Et aſcenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis , apparuit Samuel egrediens obviam eis , ut aſcenderet in excelſum.

15 † Dominus autem revelaverat auriculam Samuelis ante unam diem quam veniret Saul , dicens : † AB. 13. 21.

16 Hac ipſa hora , quæ nunc eſt , cras mittam virum ad te de terra Benjamin , & udges eam ducem.

cem super populum meum Israel : & salvabit populum meum de manu Philistinorum : quia respexi populum meum , venit enim clamor eorum ad me.

17 Cumque aspexisset Samuel Saulem , Dominus dixit ei : Ecce , vir , quem dixeram tibi , iste dominabitur populo meo.

18 Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portæ , & ait : Indica oro , mihi , ubi est domus Videntis.

19 Et respondit Samuel Sauli dicens : Ego sum Videns. ascende ante me in excelsum , ut comedatis mecum hodie , & dimittam te mane : & omnia quæ sunt in corde tuo , indicabo tibi.

20 Et de asinis , quas nudius tertius perdidisti , ne sollicitus sis , quia inventæ sunt. Et cujus erunt optima quæque Israel ? nonne tibi & omni domui patris tui ?

21 Respondens autem Saul , ait : Numquid non filius Iemini ego sum , de minima tribu Israel , & cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Benjamin ? quare ergo locutus es mihi sermonem istum ?

22 Assumens itaque Samuel Saulem , & puerum ejus introduxit eos in triclinium , & dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. erant enim quasi triginta viri.

23 Dixitque Samuel cocco : Da partem , quam dedi tibi , & præcepi ut reponeres seorsum apud te.

24 Levavit autem cocus armum , & posuit ante Saul. Dixitque Samuel : Ecce quod remansit , pone ante te & comede : quia de industria servatum est tibi , quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

25 Et descenderunt de excelsu in oppidum , & locutus est cum Saule in solario : stravitque Saul in Solario , & dormivit.

26 Cumque mane surrexissent , & jam elucesceret , vocavit Samuel Saulem in Solario , dicens : Surge & dimittam te. Et surrexit Saul : Egressique sunt ambo , ipse videlicet , & Samuel.

27 Cumque descenderent in extrema parte civitatis , Samuel dixit ad Saul : Dic puero ut antecedit nos , & traseat : tu autem subsiste paulisper , ut indicem tibi verbum Domini.

C A P V T X.

Ingitur Saul in regem à Samuele , datis ac succedentibus signis , prophetas inter prophetas , & missis

misit fortibus à Samuele confirmatus in regem : lex regni in libro scripta , coram Domino reponitur.

TVLIT [†] autem Samuel lenticulam olei , & ef- [†] *AE.*
 fudit super caput ejus , & deosculatus est eum , ^{13.21.}
 & ait : Ecce , unxit te Dominus super hereditatem suam in principem , & liberabis populum suum de manibus inimicorum ejus , qui in circuitu ejus sunt. Et hoc tibi signum , quia unxit te Deus in principem.

2 Cum abieris hodie à me , invenies duos viros juxta sepulchrum Rachel in finibus Benjamin in meridie , dicentque tibi : inventæ sunt asinæ , ad quas ieras perquirendas : & intermissis pater tuus asinis , sollicitus est pro vobis , & dicit : Quid faciam de filio meo ?

3 Cumque abieris inde , & ultra transferis , & veneris ad quercum Thabor , invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel , unus portans tres hœdos , & alius tres tortas panis , & alius portans lagenam vini.

4 Cumque te salutaverint , dabunt tibi duos panes , & accipies de manu eorum.

5 Post hæc venies in collem Dei , ubi est statio Philistinorum : & cum ingressus fueris ibi urbem , gregem prophetarum descendantium de excelsis , & obvium habebis ante eos psalterium & tympanum , & tibiam , & citharam , ipsosque prophetantes.

6 Et insiliet in te Spiritus Domini , & prophetabis cum eis , & mutaberis in virum alium.

7 Quando ergo evenerint signa hæc omnia tibi , fac quæcumque invenerit manus tua , quia Dominus tecum est.

8 Et descendens ante me in Galgala , (ego quippe descendam ad te) ut offeras oblationem , & immoles victimas pacificas : septem diebus expectabis , donec veniam ad te , & ostendam tibi quid facias.

9 Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret à Samuele , immutavit ei Deus cor aliud , & venerunt omnia signa hæc in die illa.

10 Veneruntque ad prædictum collem , & ecce cuneus prophetarum obvius ei : & insiluit super eum Spiritus Domini , & prophetavit in medio eorum.

11 Videntes autem omnes qui noverant eum heri & undiastertis , quod esset cum prophetis , & prophetaret , dixerunt ad invicem : Quænam res accidit filio Cisroum & Saul inter prophetas ?

12 Responditque alius ad alterum , dicens : Et

† *Inf.* quis pater eorum? propterea versum est in proverbium: † Num & Saul inter prophetas?

19. 24. 13 Cessavit autem prophetare, & venit ad excelsum.

14 Dixitque patrus Saul ad eum, & ad puerum ejus: Quo abistis? Qui responderunt: Quærere asinas: quas cum non reperissemus, venimus ad Samuelem.

15 Et dixit ei patrus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel.

16 Et ait Saul ad patrum suum: Indicavit nobis quia inventæ essent asinæ. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuel.

17 Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha:

18 Et ait ad filios Israel: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum, & de manu omnium regum qui affligebant vos.

† *Sup.* 8. 19. 19 Vos autem hodie projecistis Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis & tribulationibus vestris: & dixistis: † Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo stete coram Domino per tribus vestras & per familias.

20 Et applicuit Samuel omnes tribus Israel, & cecidit fors tribus Benjamin.

21 Et applicuit tribum Benjamin & cognationes ejus, & cecidit cognatio Metri, & pervenit usque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, & non est inventus.

22 Et consuluerunt post hæc Dominum, utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi.

23 Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde: stetitque in medio populi, & altior fuit universo populo ab humero & sursum.

24 Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamavit omnis populus, & ait: Vivat Rex.

25 Locutus est autem Samuel ad populum legem regni, & scripsit in libro, & reposuit coram Domino: & dimisit Samuel omnem populum, singulos in domum suam.

26 Sed & Saul abiit in domum suam in Gabaa: & abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda.

27 Filii vero Belial dixerunt: Num salvare

nos poterit iste ? Et despexerunt eum , & non ar-
rulerunt ei munera : ille vero dissimulabat se
audire.

C A P V T X I.

*Saul, irruente in ipsum spiritu Domini, divisisque
suis bobus, populum ad bellum convocat, vincitque
Naas regem Ammonitarum, liberatis viris Iabes Ga-
laad, & regnum eius instauratur in Galaad.*

1 **E**T factum est quasi post mensem, ascendit
Naas Ammonites, & pugnare coepit ad-
versum Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Ia-
bes ad Naas : Habeto nos foederatos, & serviemus
tibi.

2 Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc
feriam vobiscum foedus, ut etiam omnium ve-
strum oculos dextros, ponamque vos opprobrium
in universo Israel.

3 Et dixerunt ad eum seniores Iabes : Concede
nobis septem dies, ut mittamus nuncios ad uni-
versos terminos Israel : & si non fuerit qui de-
fendat nos, egrediemur ad te.

4 Venerunt ergo nuncii in Gabaa Saulis : & lo-
cuti sunt verba haec, audiente populo : & levavit
omnis populus vocem suam, & flevit.

5 Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro,
& ait : Quid habet populus quod plorat ? Et nar-
raverunt ei verba virorum Iabes.

6 Et insiluit Spiritus Domini in Saul, cum au-
disset verba haec, & iratus est furor ejus nimis.

7 Et assumens utrumque bovem, concidit in
frusta, misitque in omnes terminos Israel per ma-
num nunciorum, dicens : Quicumque non exie-
rit, & secutus fuerit Saul & Samuel, sic fiet bo-
bus ejus. Invasit ergo timor Domini populum, &
egressi sunt quasi vir unus.

8 Et recensuit eos in Bezech : fueruntque fili-
orum Israel trecenta millia : virorum autem Iu-
da triginta millia.

9 Et dixerunt nunciis, qui venerant : Sic dice-
tis viris, qui sunt in Iabes Galaad : Cras erit
vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo
nuncii, & annuuciaverunt viris Iabes : qui laeta-
ti sunt.

10 Et dixerunt : Mane exhibimus ad vos : & fa-
cietis nobis omne quod placuerit vobis.

11 Et factum est, cum dies crastinus venisset,
constituit Saul populum in tres partes : & ingres-
sus est media castra in vigilia matutina, & per-
cussit Ammon usque dum incalesceret dies : reli-
qui

qui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter.

† *Sup.*
30. 27.

12 Et ait populus ad Samuelem: † Quis est iste qui dixit: Saul num regnabit super nos? Dare viros & interficiemus eos.

13 Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Dominus salutem in Israel.

14 Dixit autem Samuel ad populum: Venite, & eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum.

15 Et perrexit omnis populus in Galgala, & fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, & immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et lætatus est ibi Saul, & cuncti viri Israel nimis.

CAPVT XII.

Samuel populi iudicio probatus innocens Israelem ingratiitudinis erga Deum arguit, datis è celo signis dicta sua confirmat, hortaturque ut Domino adhaerenti, non cessans pro ipsis orare.

Dixit autem Samuel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram, juxta omnia quæ locuti estis ad me, & constitui super vos regem.

2 Et nunc rex graditur ante vos: ego autem senex, & incanui: porro filii mei vobiscum sunt: itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad hanc diem, ecce præsto sum.

† *Ecclesi.*
46. 22.

3 † Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim, aut asinum: si oppressi aliquem, si de manu cujusquam munus accepi: & contempnam illud hodie, restituamque vobis.

4 Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicujus quippiam.

5 Dixitque ad eos: Testis est Dominus adversum vos, & testis Christus ejus in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Testis.

6 Et ait Samuel ad populum: Dominus, qui fecit Moysen & Aaron, & eduxit patres nostros de terra Ægypti.

7 Nunc ergo state, ut iudicio contendam adversum vos coram Domino, de omnibus misericordias Domini, quas fecit vobiscum, & cum patribus vestris:

† *Gen.*
46. 5.

8 † Quo modo Iacob ingressus est in Ægyptum, & clamaverunt patres vestri ad Dominum: & misit Dominus Moysen & Aaron, & eduxit patres vestros

vestros de Ægypto : & collocavit eos in loco hoc.

9 Qui obliti sunt Domini Dei sui , † & tradi- † *Judic.*
dit eos in manu Sisaræ magistri militiæ Hasor , & 4. 14
in manu Philistinorum , & in manu regis Moab , &
pugnaverunt adversum eos.

10 Postea autem clamaverunt ad Dominum , &
dixerunt : Peccavimus , quia dereliquimus Do-
minum , & servivimus Baalim & Astaroth : nunc
ego erue nos de manu inimicorum nostrorum , &
serviemus tibi.

11 † Et misit Dominus Ierobaal , & Badan & † *Judic.*
Iephte , & Samuel , & eruit vos de manu inimico- 6. 14
rum vestrorum per circuitum , & habitastis con-
fidenter.

12 Videntes autem quod Naas rex filiorum Am- † *Sap. 8.*
mon venisset adversum vos , dixistis mihi : † Ne- 12. 6
quaquam , sed rex imperabit nobis : cum Dominus 10. 19
Deus vester regnaret in vobis.

13 Nunc ergo præsto est rex vester , quem elegi-
stis & petistis : ecce dedit vobis Dominus regem.

14 Si timueritis Dominum & servieritis ei , &
audieritis vocem ejus , & non exasperaveritis os
Domini : eritis & vos , & rex qui imperat vobis ,
sequentes Dominum Deum vestrum ,

15 Si autem non audieritis vocem Domini , sed
exasperaveritis sermones ejus , erit manus Domini
super vos , & super patres vestros.

16 Sed & nunc state , & videte rem istam gean-
dem , quam facturus est Dominus in conspectu ve-
stro.

17 Numquid non messis tritici est hodie ? invo-
cabo Dominum . & dabit voces & pluvias : & sci-
etis , & videbitis , quia grande malum feceritis
vobis in conspectu Domini , petentes super vos
regem.

18 Et clamavit Samuel ad Dominum , & dedit
Dominus voces & pluvias in illa die ,

19 Et timuit omnis populus nimis Dominum &
Samuelem , & dixit universus populus ad Samue-
lem : Ora pro servis tuis ad Dominum Deum tu-
um , ut non moriamur , addidimus enim univer-
sis peccatis nostris malum , ut peteremus nobis
regem.

20 Dixit autem Samuel ad populum : Nolite ti-
mere , vos fecistis universum malum hoc : verum-
tamen nolite recedere à tergo Domini , sed servite
Domino in omni cotde vestro.

21 Et nolite declinare post vana , quæ non
proderunt vobis , neque eruent vos , quia vana
sunt.

22 Et non derelinquet Dominus populum suum, propter nomen suum magnum: quia juravit Dominus facere vos sibi populum.

23 Absit autem à me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam.

24 Igitur timete Dominum, & servite ei in veritate, & ex toto corde vestro, vidistis enim magnifica quæ in vobis gesserit.

25 Quod si perseveraveritis in malitia: & vos & rex vester pariter peribitis.

C A P V T X I I I .

Vitæ à Sante Philisthæi maximo apparatus adversus Israelitam armantur; territi Hebræi in antris latitant: & Saul quia non expectato Samuelis adventu, obtulit holocaustum, reprobatus à Domino dicitur: de cautela Philisthæorum ut Israelita armis spoliarentur.

1 Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset, duobus autem annis regnavit super Israel.

2 Et elegit sibi Saul tria millia de Israel: & erant cum Saul duo millia in Machmas, & in monte Bethel: mille autem cum Ionatha in Gabaa Benjamin, porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua.

3 Et percussit Ionathas stationem Philistinorum, quæ erat in Gabaa. Quod cum audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens: Audiant Hebræi,

4 Et universus Israel audivit hujuscemodi famam: Percussit Saul stationem Philistinorum: & erexit se Israel adversus Philisthiim. Clamavit ergo populus post Saul in Galgala.

5 Et Philisthiim congregati sunt ad præliandum contra Israel, triginta millia currum, & sex millia equitum, & reliquum vulgus, sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad orientem Bethaven.

6 Quod cum vidissent viri Israel se in arcto positos, (afflictus enim erat populus) absconderunt se in speluncis, & in abditiis, in petris quoque, & in antris, & in cisternis.

7 Hebræi autem transferunt Iordanem in terram Gad & Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est, qui sequebatur eum,

8 Et expectavit septem diebus juxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo.

9 Ait ergo Saul: Afferte mihi holocaustum, & pacifica. Et obtulit holocaustum.

10 Cumque compleisset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat: & egressus est Saul obviam ei ut saluaret eum.

11 Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quod populus dilaberetur à me, & tu non veneras juxta placitos dies, porro Philisthiim congregati fuerant in Machmas,

12 Dixi: Nunc descendent Philisthiim ad me in Galgala, & faciem Domini non placavi. Necessitate compulsus, obtuli holocaustum.

13 Dixitque Samuel ad Saul: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, jam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum,

14 Sed nequaquam regnum tuum ultra con-surget. † Quæsit Dominus sibi virum juxta † *Ab.*
cor suum; & præcepit ei Dominus ut esset dux *13. 20.*
super populum suum, eo quod non servaveris quæ præcepit Dominus.

15 Surrexit autem Samuel, & ascendit de Galgalis in Gabaa Benjamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Benjamin. Et recensuit Saul populum, qui inventi fuerant cum eo, quasi sexcentos viros.

16 Et Saul & Ionathas filius ejus, populusque qui inventus fuerat cum eis, erat in Gabaa Benjamin: porro Philisthiim confederant in Machmas.

17 Et egressi sunt ad prædandum de castris Philisthinorum tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra viam Ephra ad terram Sual.

18 Porro alius ingrediebatur per viam Bethoron, tertius autem verterat se ad iter termini immiaentis valli Seboim contra desertum.

19 Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. caverant enim Philisthiim, ne forte facerent Hebræi gladium aut lanceam.

20 Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum, & ligonem, & securim, & sarculum.

21 Refusæ itaque erant acies vomerum, & ligonum, & tridentum, & securium, usque ad stimulum corrigendum.

22 Cumque venisset dies prælii, non est inventus ensis & lancea in manu totius populi, qui erat cum Saule & Ionatha, excepto Saul & Ionatha filio ejus.

23 Egressa est autem statio Philistiim, ut transcenderet in Machmas.

C A P V T X I V.

Ionathas Domino fidens, cum armigero suo Philistiæos disperdit; verum, post victoriam, melle gustato, contra patris prohibitionem quam ignorabat, populi auxilio vix mortem evasit.

1 **E**T accidit quadam die ut diceret Ionathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum: Veni, & transeamus ad stationem Philistinorum, quæ est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit.

2 Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa, sub malogranato, quæ erat in Magron: & erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum.

3 Et Achias filius Achitob fratris Ichabod filii Phinees, † qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo, portabat Ephod, Sed & populus ignorabat quo illet Ionathas.

† *Supra*
4. 21.

4 Erant autem inter ascensus, per quos nitebatur Ionathas transire ad stationem Philistinorum, eminentes petrae ex utraque parte, & quasi in modum dentium scopuli hinc & inde prærupti, nomen uni Boses, & nomen alteri Sene:

5 Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverbo Machmas, & alter ad meridiem contra Gabaa.

6 Dixit autem Ionathas ad adolescentem armigerum suum: Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus pro nobis: quia non est Domino difficile salvare, vel multis, vel in paucis.

7 Dixitque ei armiger suus: Fac omnia quæ placent animo tuo: perge quo cupis, & ero tecum ubicumque volueris.

8 Et ait Ionathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis,

9 Si taliter locuti fuerint ad vos, manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos.

10 Si autem dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris: hoc erit nobis signum.

11 Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum: dixeruntque Philisthiim: En Hebræi egrediuntur de cavernis, in quibus absconditi fuerant.

12 Et locuti sunt viri de statione ad Ionatham, & ad armigerum ejus, dixeruntque: Ascendite ad nos, & ostendemus vobis rem. Et ait Ionathas ad armigerum suum: Ascendamus, sequere me: † tradidit enim Dominus eos in manus Israel.

† 1 Machab.

13 Ascendit autem Ionathas manibus & pedibus reptans, & armiger ejus post eum. Itaque alii cadebant ante Ionatham, alios armiger ejus interficiebat sequens eum.

4. 30a

14 Et facta est plaga prima, qua percussit Ionathas & armiger ejus, quasi viginti virorum, in media parte jugeri, quam par boum in die arare consuevit.

15 Et factum est miraculum in castris, per agros: sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad prædandum, obstupuit, & conturbata est terra: & accidit quasi miraculum à Deo.

16 Et respexerunt speculatores Saul, qui irant in Gabaa Benjamin, & ecce multitudo prostrata, & huc illucque diffugiens.

17 Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requiritis, & videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent, repertum est non adesse Ionatham, & armigerum ejus.

18 Et ait Saul ad Achiam: Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel.)

19 Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthinorum: crescebatque paulatim, & clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manum tuam.

20 Conclamavit ergo Saul, & omnis populus qui erat cum eo. & venerunt usque ad locum certaminis: & ecce versus fuerat gladius uniuscujusque ad proximum suum, & cædes magna nimis.

21 Sed & Hebræi qui fuerant cum Philisthiim heri & nudius tertius, ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israel, qui erant cum Saul & Ionatha.

22 Omnes quoque Israelitæ qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthæi, sociaverunt se cum suis in prælio. Et erant cum Saul, quasi decem millia virorum.

23 Et salvavit Dominus in die illa Israel, pugna autem pervenit usque ad Bethaven.

24 Et viri Israel sociati sunt sibi in die illa: ad-

juravit autem Saul populum, dicens: Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducavit universus populus panem:

25 Omneque terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri.

26 Ingressus est itaque populus saltum, & apparuit fluens mel, nullusque applicuit manum ad os suum. timebat enim populus juramentum.

27 Porro Ionathas non audierat cum adjuraret pater ejus populum: extenditque summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in favum mellis: & convertit manum suam ad os suum, & illuminati sunt oculi ejus.

28 Respondensque unus de populo, ait: Iurejurando constrinxit pater tuus populum, dicens: Maledictus vir, qui comederit panem hodie. (defecerat autem populus,)

29 Dixitque Ionathas: Turbavit pater meus terram: vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto:

30 Quanto magis si comedisset populus de præda inimicorum suorum, quam reperit? nonne major plaga facta fuisset in Philistiim?

31 Percusserunt ergo in die illa Philisthæos à Machmis usque in Ajalon. Defatigatus est autem populus nimis:

32 Et versus ad prædam tulit oves, & boves, & vitulos, & mactaverunt in terra: comeditque populus cum sanguine.

33 Nunciaverunt autem Sauli dicentes, quod populus peccasset Domino, comedens cum sanguine. Qui ait: Prævaricati estis: volvite ad me jam nunc saxum grande.

34 Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus, & dicite eis, ut adducat ad me unusquisque bovem suum & arietem, & occidite super istud, & vescimini, & non peccabitis Domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem: & occiderunt ibi.

35 Ædificavit autem Saul altare Domino; tuncque primum cœpit ædificare altare Domino.

36 Et dixit Saul: Irruamus super Philisthæos nocte, & vastemus eos usque dum illucescat mane, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad Deum.

37 Et consuluit Saul Dominum: Num persequar Philistiim si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa.

38 Dixitque Saul : Applicate huc universos angulos populi : & scitote , & videte , per quem acciderit peccatum hoc hodie.

39 Vivit Dominus salvator Israel , quia si per Ionatham filium meum factum est , absque retractione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo.

40 Et ait ad universum Israel : Separamini vos in partem unam , & ego cum Ionatha filio meo in parte altera. Responditque populus ad Saul : Quod bonum videretur in oculis tuis , fac.

41 Et dixit Saul ad Dominum Deum Israel : Domine Deus Israel da indicium : quid est quod non responderis sermo tuo hodie ? Si in me , aut in Ionatha filio meo , est iniquitas hæc , da ostensionem : aut si hæc iniquitas est in populo tuo , da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas & Saul , populus autem exivit.

42 Et ait Saul : Mittite sortem inter me , & inter Ionatham filium meum. Et captus est Ionathas.

43 Dixit autem Saul ad Ionatham : Indica mihi quid feceris ? Et indicavit ei Ionathas , & ait : Gustans gustavi in summitate virgæ , quæ erat in manu mea , paululum mellis , & ecce ego morior.

44 Et ait Saul : Hæc faciat mihi Deus , & hæc addat , quia morte morieris Ionatha.

45 Dixitque populus ad Saul : Ergone Ionathas morietur , qui fecit salutem hanc magnam in Israel ? hoc nefas est : vivit Dominus , si ceciderit capillus de capite ejus in terram , quia cum Deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus Ionatham , ut non moreretur.

46 Recessitque Saul , nec persecutus est Philisthim : porro Philisthim abierunt in loca sua.

47 Et Saul , confirmato regno super Israel , pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos ejus , contra Moab , & filios Ammon , & Edom , & reges Soba : & Philisthæos : & quocumque se verterat , superabat.

48 Congregatoque exercitu , percussit Amalec , & eruit Israel de manu vastatorum ejus.

49 Fuerunt autem filii Saul , Ionathas , & Iesui , & Melchisua : & nomina duarum filiarum ejus , nomen primogenitæ Merob , & nomen minoris Michol.

50 Et nomen uxoris Saul , Achinoam filia Achimaas : & nomen principis militiæ ejus Abner , filius Ner , patruelis Saul.

51 Porro Cis fuit pater Saul , & Ner pater Abner , filius Abiel.

52 Erat autem bellum potens aduersum Philisthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prælium, faciabat eum sibi.

C A P V T X V.

Saul missus à Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multamque prædam versuans, inobedientia arguitur, commendata obedientia, ideoque secundo reprobatu à regno rejicitur: interfectoque Agag, Saul reprobatu à Samuele lugetur.

1 **E**T dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus Israel: nunc ergo audi vocem Domini:

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcumque fecit Amalec Israeli, † quomodo restitit ei in via cum ascenderet de Ægypto.

† Exod.
17. 8.

3 Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire uniuersa ejus: non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactentem, bovem & ovem, camelum & asinum.

4 Præcepit itaque Saul populo, & recensuit eos quasi agnos: ducenta millia peditum, & decem millia virorum Iuda.

5 Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalec, tetendit insidias in torrente.

6 Dixitque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne forte involvam te cum eo. tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel, cum ascenderent de Ægypto. Et recessit Cinæus de medio Amalec.

7 Percussitque Saul Amalec, ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ est è regione Ægypti.

8 Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus interfecit in ore gladii.

9 Et pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus ovium & armentorum, & vestibus & arietibus, & uniuersis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea: quidquid vero vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt.

10 Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens:

11 Pœnitet me quod constituerim Saul regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuel, & clamavit ad Dominum tota nocte.

12 Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret

iret ad Saul mane, nunciatum est Samueli, eo quod venisset Saul in Carmelum, & erexisset sibi fornicem triumphalem, & reversus transfisset, descendissetque in Galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Domino, de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec.

13 Et cum venisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, Implevi verbum Domini.

14 Dixitque Samuel: Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis & armentorum, quam audio?

15 Et ait Saul: De Amalec adduxerunt ea; percit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo; reliqua vero occidimus.

16 Ait autem Samuel ad Saul: Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere.

17 Et ait Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? unxitque te Dominus in regem super Israel,

18 Et misit te Dominus in viam, & ait: Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos usque ad intertrecionem eorum.

19 Quare ergo non audisti vocem Domini: sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini?

20 Et ait Saul ad Samuelem: Immo audivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & Amalec interfeci.

21 Tulit autem de præda populus oves & boves, primitias eorum quæ cæsa sunt, ut immolet Domino Deo suo in Galgalis.

22 Et ait Samuel: † Numquid vult Dominus † *Eccles.*
holocausta & victimas, & non potius ut obediat *4. 17.*
voci Domini? MELIOR est enim obedien- *Osee 6. 6.*
tia quam victimæ: & auscultare magis quam *Mat. 9.*
offerre adipem arietum. *13. 6.*

23 Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. *12. 7a*

24 Dixitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia prævaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum.

25 Sed nunc porta, quæso, peccatum meum, & revertere mecum, ut adorem Dominum.

26 Et ait Samuel ad Saul : Non revertar tecum quia projecisti sermonem Domini , & projecit te Dominus ne sis rex super Israel.

27 Et conversus est Samuel ut abiret : ille autem apprehendit summitatem pallii eius , quæ & scilla est.

† In/va
28. 17.

28 Et ait ad eum Samuel : † Scidit Dominus regnum Israel à te hodie , & tradidit illud proximo tuo meliori te.

29 Porro Triumphator in Israel non parceret , & poenitudine non flectetur : neque enim homo est ut agat poenitentiam.

30 At ille ait : Peccavi : sed nunc honora me coram senioribus populi mei , & coram Israel , & revertere mecum , ut adorem Dominum Deum tuum.

31 Reversus ergo Samuel secutus est Saulem : & adoravit Saul Dominium.

32 Dixitque Samuel : Adducite mihi Agag regem Amalec. & oblatuſ est ei Agag pinguiſſimus , & tremens. Et dixit Agag : Siccine separat amara mors ?

33 Et ait Samuel : Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus , sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frustra concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis.

34 Abiit autem Samuel in Ramatha : Saul vero ascendit in domum suam in Gabaa.

35 Et non vidit Samuel ultra Saul usque ad diem mortis suæ : verumtamen lugebat Samuel Saulem , quoniam Dominum poenitebat quod constituisset eum regem super Israel.

C A P V T X V I.

Reprobato Saule , David inter fratres minimus in regem ungitur : quo cithara psallente coram Saule cum agitur spiritum malo , ille levius habebat.

1 **D**ixitque Dominus ad Samuelem : Usquequo tu luges Saul , cum ego projecerim eum ne regnet super Israel ? Imple cornu tuum oleo , & veni , ut mittam te ad Isai Bethlehemitem : providi enim in filiis ejus mihi regem.

2 Et ait Samuel : Quo modo vadam ? audiet enim Saul & interficiet me. Et ait Dominus : Vitulum de armento tolles in manu tua , & dices : Ad immolandum Domino veni.

3 Et vocabis Isai ad victimam , & ego ostendam tibi quid facias , & unges quemcumque monstraverero tibi.

4 Fecit ergo Samuel, sicut locutus est ei Dominus. Venitque in Bethlehem: & admirati sunt Yeiiores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificusne est ingressus tuus?

5 Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni, sanctificamini, & venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Isai & filios ejus, & vocavit eos ad sacrificium.

6 Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino est Christus ejus?

7 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem staturæ ejus: quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego judico: homo enim videt ea quæ parent, † Dominus autem intuetur cor.

† *Psalm.*
7. 10.

8 Et vocavit Isai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.

9 Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus.

10 Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuele: & ait Samuel ad Isai: Non elegit Dominus ex istis.

11 Dixitque Samuel ad Isai: Numquid jam completi sunt filii? qui respondit: Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves. Et ait Samuel ad Isai: Mitte, & adduc eum: nec enim discumbemus prius quam huc ille veniat.

12 Misit ergo, & adduxit eum. Erat autem rufus, & pulcher aspectu, docoraque facie. & ait Dominus: Surge, unge eum, ipse est enim.

13 Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus: & † directus est Spiritus Domini à die illa in David, & deinceps: surgensque Samuel abiit in Ramatha.

† 2 *Reg.*
7. 8.
Psalm.

14 Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam, à Domino.

77. 75.
88. 21.

15 Dixeruntque servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te.

Act. 7.
46. 6.

16 Iubeat Dominus noster, & servi tui qui coram te sunt, quærent hominem scientem psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Domini malus, psallat manu sua, & levius feras.

13. 36.

17 Et ait Saul ad servos suos: Providete ergo mihi aliquem bene psallentem, & adducite eum ad me.

18 Et respondens unus de pueris, ait: Ecce vidi filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, & fortissimum robore, & virum bellicosum,
& pru-

& prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominus est cum eo.

19 Misit ergo Saul nuncios ad Isai, dicens: Mitte ad me David filium tuum qui est in pascuis.

20 Tulit itaque Isai asinum plenum panibus, & lagenam vini, & hœdum de capris unum, & misit per manum David filij sui Sauli.

21 Et venit David ad Saul, & stetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & factus est ejus armiger.

22 Misitque Saul ad Isai dicens: Stet David in conspectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis.

23 Igitur quodcumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & levius habebat. recedebat enim ab eo spiritus malus.

CAPUT XVII.

Philisthæi contra Israël ad pugnam congregatis, Goliath gigantem, in armis & fortitudine confidentem, sola funda David occidit, præcisumque caput, diffusis Philisthæis, ad Saulam tulit.

1 **C**ongregantes autem Philisthæum agmina sua in prælium, convenerunt in Socho Judæ: & castrametati sunt inter Socho & Azeca, in finibus Domim.

2 Porro Saul & filii Israel congregati venerunt in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthæum.

3 Et Philisthæum stabant super montem ex parte hac, & Israel stabat supra montem ex altera parte: vallisque erat inter eos.

4 Et egressus est vir spucius de castris Philisthæorum, nomine Goliath, de Geth, altitudinis sex cubitorum & palmi:

5 Et cassis ærea super caput ejus, & lorica squamata induebatur. porro pondus lorice ejus, quinque millia siclorum æris erat:

6 Et ocreas æreas habebat in cruribus: & clypeus æreus tegebat humeros ejus.

7 Hastile autem haste ejus, erat quasi liciatorium textentium. ipsum autem ferrum haste ejus, sexcentos siclos habebat ferri: & armiger ejus antecedebat eum.

8 Stansque clamabat adversum phalângas Israel, & dicebat eis: Quare venistis parati ad prælium?

Num-

Numquid ego non sum Philisthæus, & vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen.

9 Si quiverit pugnare mecum, & percusserit me, erimus vobis servi: si autem ego prævaluero, & percussero eum, vos servi eritis, & servietis nobis.

10 Et ajebat Philisthæus: Ego exprobravi agminibus Israel hodie: Date mihi virum, & ineat mecum singulare certamen.

11 Audiens autem Saul, & omnes Israelitæ, sermones Philisthæi hujuscemodi, stupebant, & metuebant nimis.

12 David autem erat filius viri Ephrathæi, de quo † supra dictum est, de Bethlehem Iuda, cui † *Supra* nomen erat Isai, qui habebat octo filios, & erat *16. 1.* vir in diebus Saul senex, & grandævus inter viros.

13 Abierunt autem tres filii ejus majores post Saul in prælium: & nomina trium filiorum ejus, qui perrexerunt ad bellum, Eliab primogenitus, & secundus Abinadab, tertiusque Samma.

14 David autem erat minimus. Tribus ergo majoribus secutis Saulem.

15 Abiit David, & reversus est à Saul, ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem.

16 Procebat vero Philisthæus mane & vespere, & stabat quadraginta diebus.

17 Dixit autem Isai ad David filium suum: Accipe fratribus tuis ephi poleentæ, & decem panes istos, & curre in castra ad fratres tuos,

18 Et decem formellas casei has deferes ad tribunum: & fratres tuos visitabis, si recte agant: & cum quibus ordinati sunt, disce.

19 Saul autem, & illi, & omnes filii Israel in Valle terebinthi pugnabant adversum Philisthim.

20 Surrexit itaque David mane, & commendavit gregem custodi: & onustus abiit, sicut præceperat ei Isai. & venit ad locum Magala, & ad exercitum, qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine.

21 Direxerat enim aciem Israel, sed & Philisthim ex adverso fuerant præparati.

22 Derelinquens ergo David vasa quæ attulerat, sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis, & interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos.

23 Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit illi ille spurcius ascendens, Goliath nomine, Phi-

lithæus, de Geth, de castris Philisthinorum: & loquente eo hæc eadem verba audivit David.

24 Omnes autem Israelitæ, cum vidissent virum, fugerunt à facie ejus, timentes eum valde.

25 Et dixit unus quispiam de Israel: Num vidistis virum hunc qui ascendit? ad exprobrandum enim Israeli ascendit. Virum ergo qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis, & filiam suam dabit ei, & domum patris ejus faciet absque tributo in Israel.

26 Et ait David ad viros qui stabant secum, dicens: Quid dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc, & tulerit opprobrium de Israel? quis enim est hic Philisthæus iocircumcisus, qui exprobravit acies Dei viventis?

27 Referebat autem ei populus eundem sermonem, dicens Hæc dabuntur viro, qui percusserit eum.

28 Quod cum audisset Eliab frater ejus major, loquente eo cum aliis, iratus est contra David, & ait: Quare venisti, & quare dereliquisti pauculas oves illas in deserto? ego novi superbiam tuam, & nequitiam cordis tui: quia ut videres prælium, descendisti.

29 Dixit David: Quid feci? numquid non verbum est?

30 Et declinavit paululum ab eo ad alium: dixitque eundem sermonem, Et respondit ei populus verbum sicut prius,

31 Audita sunt autem verba, quæ locutus est David, & annunciata in conspectu Saul.

32 Ad quem cum fuisset adductus, locutus est ei: Non concidat cor cujusquam in eo: ego servus tuus vadam, & pugnabo adversus Philisthæum.

33 Et ait Saul ad David: Non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum: quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua.

† Eccli.
47. 3.

34 Dixitque David ad Saul: † Pascebat servus tuus patris sui gregem, & veniebat leo, vel utrus, & tollebat arietem de medio gregis:

35 Et persequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum: & illi confutgebant adversum me, & apprehendebam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamque eos.

36 Nam & leonem & ursum interfeci ego servus tuus: erit igitur & Philisthæus hic incircumcisus, quasi unus ex eis. Nunc vadam, & auferam

opprobrium populi : quoniam quis est iste Philisthæus incircumcisus , qui ausus est maledicere exercitui Dei viventis ?

37 Et ait David : Dominus qui eripuit me de manu leonis , & de manu ursi , ipse me liberabit de manu Philisthæi hujus. Dixit autem Saul ad David : Vade , & Dominus tecum sit.

38 Et induit Saul David vestimentis suis , & imposuit galeam æream super caput ejus , & vestivit eum lorica.

39 Accinctus ergo David gladio ejus super vestem suam , coepit tentare si armatus posset incedere : non enim habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul : Non possum sic incedere , quia non usum habeo. Et deposuit ea ,

40 Et tulit baculum suum , quem semper habebat in manibus : & elegit sibi quinque limpidissimos lapides de torrente , & misit eos in peram pastoralem , quam habebat secum , & fundam manutulit : & processit adversum Philisthæum.

41 Ibat autem Philisthæus incedens , & appropinquans adversum David , & armiger ejus ante eum.

42 Cumque inspexisset Philisthæus , & vidisset David , despexit eum. Erat enim adolescens : rufus , & pulcher aspectu.

43 Et dixit Philisthæus ad David : Numquid ego canis sum , quod tu venis ad me cum baculo ? Et maledixit Philisthæus David in diis suis :

44 Dixitque ad David : Veni ad me , & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ.

45 Dixit autem David ad Philisthæum : Tu venis ad me cum gladio , & hasta , & clypeo : ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum , Dei agminum Israel , quibus exprobrasti ,

46 Hodie , & dabit te Dominus in manu mea , & percutiam te , & auferam caput tuum à te : & dabo cadavera castrorum Philisthiim hodie volatilibus cæli , & bestiis terræ : ut sciat omnis terra , quia est Deus in Israel.

47 Et noverit universa ecclesia hæc , quia non in gladio , nec in hasta salvat Dominus : ipsius enim est bellum , & tradet vos in manus nostras.

48 Cum ergo surrexisset Philisthæus , & veniret , & appropinquaret contra David , festinavit David , & cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthæi.

49 Et misit manum suam in speram , tulitque

unum lapidem, & funda jecit, & circumducens percussit Philisthæum in fronte: & infixus est lapis in fronte ejus, & cecidit in faciem suam super terram.

† *Eccli.* 47. 4. 1 *Ma-*
chab. 4. 50.
50 † Prævaluitque David adversum Philisthæum in funda & lapide, percussumque Philisthæum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu David,

51 Cucurrit, & stetit super Philisthæum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, præciditque caput ejus. Videntes autem Philisthiim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt.

52 Et consurgentes viri Israel & Iuda vociferati sunt, & persecuti sunt Philisthæos usque dum venirent in vallem, & usque ad portas Accaron, cecideruntque vulnerati de Philisthiim in via Saraim, & usque ad Geth, & usque ad Accaron.

53 Et revertentes filii Israel postquam persecuti fuerant Philisthæos, invaserunt castra eorum.

54 Assumens autem David caput Philisthæi, attulit illud in Jerusalem: arma vero ejus posuit in tabernaculo suo.

55 Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra Philisthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitque Abner: Vivit anima tua, rex, si novi.

56 Et ait rex: Interroga tu cujus filius sit iste puer.

57 Cumque regressus esset David, percusso Philisthæo, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu.

58 Et ait ad eum Saul: De qua progele es, & adolescens? Dixitque David: filius servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

C A P V T XVIII.

Jonathas Davidi arctissimo jungitur fœdere; Saul, audita sui & David comparatione, pessime illum odit, unde malo spiritu agitated nititur David conficere; & Merob filiam, quam erat Davidi pollicitus, tradit alteri; Michol vero juniorem callide mediantibus centum præputiis Philisthæorum despondit David in uxorem.

† **E**T factum est cum compleisset loqui ad Saul: anima Jonathæ conglutinata est animæ Da-

David, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam.

2 Tulitque eum Saul in die illa, & non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui.

3 Inierunt autem David & Ionathas foedus: diligebat enim eum quasi animam suam.

4 Nam expoliavit se Ionathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua vestimenta sua, usque ad gladium & arcum suum, & usque ad balteum.

5 Egrediebatur quoque David ad omnia quaecumque misisset eum Saul, & prudenter se agebat: posuitque eum Saul super viros belli, & acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum Saul.

6 Porro cum reverteretur percusso Philisthaeo David, egressae sunt mulieres, de universis urbibus Israel, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis laetitiae, & in sistris.

7 Et praecinebant mulieres ludentes, atque dicentes: † Percussit Saul mille, & David decem millia. † *Ecclij*
47. 7^a

8 Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste: dixitque: Dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest nisi solum regnum?

9 Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David à die illa, & deinceps.

10 Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suae: David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies. tenebatque Saul lanceam,

11 Et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete: & declinavit David à facie ejus secundo.

12 Et timuit Saul David, eo quod Dominus esset cum eo, & à se recessisset.

13 Amovit ergo eum Saul à se, & fecit eum tribunum super mille viros: & egrediebatur, & intrabat in conspectu populi.

14 In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, & Dominus erat cum eo.

15 Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, coepit cavere eum.

16 Omnis autem Israel & Iuda diligebat David: ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos.

17 Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea major Merob, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodo esto vir fortis, & praeliare bella Domini. Saul

autem reputabat, dicens: Non fit manus mea in eum, sed fit super eum manus Philistinorum.

18 Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israël, ut fiam gener regis?

19 Factum est autem tempus, cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadrieli Molathitæ uxor.

20 Dilexit autem David Michol filia Saul altera. Et nunciatum est Saul, & placuit ei.

21 Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, & fit super eum manus Philistinorum. Dixitque Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie.

22 Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, & omnes servi ejus diligunt te. Nunc ergo esto gener regis.

23 Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hæc. Et ait David: Num parum videtur vobis, generum esse regis? Ego autem sum vir pauper & tenuis.

24 Et renunciaverunt servi Saul dicentes: Hujuscemodi verba locutus est David.

25 Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philistinorum: ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manus Philistinorum.

26 Cumque renunciassent servi ejus David, verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis.

27 Et post paucos dies surgens David, abiit cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex Philistinorum ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumeravit ea regi ut esset gener ejus. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem.

28 Et vidit Saul, & intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum.

29 Et Saul magis coepit timere David: factusque est Saul inimicus David cunctis diebus.

30 Et egressi sunt principes Philistinorum. In principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, & celebre factum est nomen ejus nimis.

C A P V T XIX.

Saul Davidem occidere volens, voce Ionathæ placatur: quem coram se citharizantem iterum transfere

*figere tentat, & fugientem industria Michol in Na-
josh apud Samuelem persecutus, post ternos nuntios
prophetantes etiam ipse prophetat.*

1 **L**ocutus est autem Saul ad Ionatham filium suum, & ad omnes servos suos, ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat David valde.

2 Et indicavit Ionathas David, dicens: Quærit Saul pater meus occidere te: quapropter observa te, quæso, mane, & manebis clam, & abscondêris.

3 Ego autem egrediens stabo juxta patrem meum, in agro ubicumque fueris: & ego loquar de te ad patrem meum: & quodcumque videro, nunciabo tibi.

4 Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne peccet rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, & opera ejus bona sunt tibi valde.

5 Et posuit animam suam in manu sua, & percussit Philisthæum, & fecit Dominus salutem magnam universo Israeli: vidisti, & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innocio, interficiens David, qui est absque culpa?

6 Quod cum audisset Saul, placatus voce Ionathæ, juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur.

7 Vocavit itaque Ionathas David, & indicavit ei omnia verba hæc: & introduxit Ionathas David ad Saul, & fuit ante eum, sicut fuerat heri & nudius tertius.

8 Motum est autem rursus bellum: & egressus David, pugnavit adversum Philisthim: percussitque eos plaga magna, & fugerunt à facie ejus.

9 Et factus est spiritus Domini malus in Saul, sedebat autem in domo sua, & tenebat lanceam: Porro David psallebat manu sua.

10 Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, & declinavit David à facie Saul: lancea autem castro vulnere perlata est in parietem, & David fugit, & salvatus est nocte illa.

11 Misit ergo Saul satellites suos in domum David ut custodirent eum, & interficeretur mane. Quod cum annunciaisset David Michol uxor sua, dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris.

12 Deposuit eum per fenestram, porro ille abiit & aufugit, atque salvatus est.

13 Tulit autem Michol statuam, & posuit eam

super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput ejus, & operuit eam vestimentis.

14 Misit autem Saul apparitores, qui raperent David: & responsum est quod ægrotaret:

15 Rursumque misit Saul nuncios ut viderent David dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur.

16 Cumque venissent nuncii, inventum est simulachrum super lectum, & pellis caprarum ad caput ejus.

17 Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illulisti mihi, & dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te.

18 David autem fugiens, salvatus est, & venit ad Samuel in Ramatha, & nunciavit ei omnia quæ fecerat sibi Saul & abierunt ipse & Samuel, & morati sunt in Najoth.

19 Nunciatum est autem Sauli à dicentibus: Ecce David in Najoth in Ramatha.

20 Misit ergo Saul liectores, ut raperent David: qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipsi.

21 Quod cum nunciatum esset Sauli, misit & alios nuncios: prophetaverunt autem & illi. Et rursum misit Saul tertios nuncios: qui & ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul,

22 Abiit etiam ipse in Ramatha, & venit usque ad cisternam magnam, quæ est in Socho, & intercepavit, & dixit: In quo loco sunt Samuel & David? Diciturque est ei: Ecce in Najoth sunt in Ramatha.

23 Et abiit in Najoth in Ramatha, & factus est etiam super eum Spiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat usque dum veniret in Najoth in Ramatha.

24 Et expoliavit etiam ipse se vestimentis suis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa & nocte. Vnde & exivit proverbium: † Num & Saul inter prophetas?

† *Supra*
20.12.

C A P V T XX.

Jonathas post repetitum cum Davide fœdus, ipsum cum patre reconciliare frustra conatur; illum tamen à manibus ejus trium sagittarum signo liberat.

1 **F**Vgit autem David de Najoth, quæ est in Ramatha, veniensque locutus est coram Jonatha: Quid feci? quæ est iniquitas mea, & quod

quod peccatum meum in patrem tuum, quia quaerit animam meam?

2 Qui dixit ei: Absit, non motieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? nequaquam erit istud.

3 Et juravit rursus Davidi. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, & dicet: Nesciat hoc Ionathas, ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus, & vivit anima tua, quia uno tantum (ut ita dicam) gradu, ego morsque dividimur.

4 Et ait Ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua: faciam tibi.

5 Dixit autem David ad Ionathan: Ecce calendae sunt crastino, & ego ex more sedere soleo juxta regem ad vescendum: dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tertiae.

6 Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimae solennes ibi sunt universis contribulibus suis.

7 Si dixerit, Bene: pax erit servo tuo. si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia ejus.

8 Fac ergo misericordiam in servum tuum: quia foedus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti. si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me.

9 Et ait Ionathas: Absit hoc à te: neque enim fieri potest, ut si certe cognovero completam esse patris mei malitiam contra te, non annunciem tibi.

10 Responditque David ad Ionatham: Quis renuntiabit mihi, si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me?

11 Et ait Ionathas ad David: Veni & egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum.

12 Ait Ionathas ad David: Domine Deus Israel, si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie: & aliquid boni fuerit super David, & non statim misero ad te, & notum tibi fecero:

13 Haec faciat Dominus Ionathae, & haec addat. Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te, revelabo autem tuam, & dimittam te, ut vadas in pace, & sit Dominus tecum sicut fuit cum patre meo.

14 Et si vixero , facies mihi misericordiam Domini : si vero mortuus fuero ,

15 Non auferes misericordiam tuam à domo mea usque in sempiternum , quando eradicaverit Dominus inimicos David , unumquemque de terra : auferat Ionathan de domo sua , & requirat Dominus de manu inimicorum David.

16 Pepigit ergo Ionathas foedus cum domo David : & requirit Dominus de manu inimicorum David.

17 Et addidit Ionathas dejerare David , eo quod diligeret illum : sicut enim animam suam , ita diligebat eum.

18 Dixitque ad eum Ionathas : Cras calendæ sunt , & requireris :

19 Requiretur enim sessio tua usque perendie . Descendes ergo festinus , & venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet , & sedebis iuxta lapidem , cui nomen est Ezel.

20 Et ego tres sagittas mittam iuxta eum , & jaciam quasi exercens me ad signum.

21 Mittam quoque & puerum , dicens ei : Vade , & affer mihi sagittas.

22 Si dixero puero : Ecce sagittæ intra te sunt , tolle eas : tu veni ad me , quia pax tibi est , & nihil est mali , vivit Dominus . Si autem sic locutus fuero puero : Ecce sagittæ ultra te sunt : vade in pace , quia dimisit te Dominus.

23 De verbo autem quod locuti sumus ego & tu , sit Dominus inter me & te usque in sempiternum.

24 Absconditus est ergo David in agro , & venerunt calendæ , & sedit rex ad comedendum panem.

25 Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundum consuetudinem) quæ erat iuxta parietem , surrexit Ionathas , & sedit Abner ex latere Saul , vacuusque apparuit locus David.

26 Et non est locutus Saul quidquam in die illa : cogitabat enim quod forte evenisset ei , ut non esset mundus , nec purificatus.

27 Cumque illuxisset dies secunda post calendæ , rursus apparuit vacuus locus David . Dixitque Saul ad Ionathan filium suum : Cur non venit filius Isai , nec heri , nec hodie , ad vescendum ?

28 Responditque Ionathas Sauli : Rogavit me obnixè , ut iret in Bethlehem ,

29 Et ait : Dimitte me ; quoniam sacrificium sollemne est in civitate , unus de fratribus meis accersivit me : nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis ,

ruis, vadam cito, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis.

30 Iratus autem Saul adversum Ionathan, dixit ei: Fili mulieris virum ultro rapientis, numquid ignoro quia diligis filium Isai, in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ?

31 Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. Itaque jam nunc mitte, & adduc eum ad me: quia filius mortis est.

32 Respondens autem Ionathas Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit?

33 Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Ionathas quod definitum esset à patre suo, ut interficeret David.

34 Surrexit ergo Ionathas à mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pater suus.

35 Cumque illuxisset mane, venit Ionathas in agrum juxta placitum David, & puer parvulus cum eo,

36 Et ait ad puerum suum: Vade, & affer mihi sagittas, quas ego jacio. Cumque puer currisset, jecit aliam sagittam trans puerum.

37 Venit itaque puer ad locum jaculi, quod miserat Ionathas: & clamavit Ionathas post tergum pueri, & ait: Ecce ibi est sagitta porro ultra te.

38 Clamavitque iterum Ionathas post tergum pueri, dicens: Festina velociter, ne steteris. Collegit autem puer Ionathæ sagittas, & attulit ad dominum suum:

39 Et quid ageretur, penitus ignorabat: tantummodo enim Ionathas & David rem noverant.

40 Dedit ergo Ionathas arma sua puero, & dixit ei: Vade, & defer in civitatem.

41 Cumque abiisset puer, surrexit David de loco, qui vergebat ad austrum, & cadens pronus in terram, adoravit tertio: & osculantes se alterutrum, fleverunt pariter, David autem amplius.

42 Dixit ergo Ionathas ad David: Vade in pace: quæcumque juravimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter semen meum & semen tuum usque in sempiternum.

43 Et surrexit David, & abiit: sed & Ionathas ingressus est civitatem.

Profugus David in Nobe urbem sacerdotalem, fame compulsus panes sanctificatos comedit datos ab Achimelech prasente ibidem Doeg Idumæo; & Goliath gladio accepit, apud Achis regem Geth demeritiam præ timore simulat.

1 **V**ENIT autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem: & obstupuit Achimelech, eo quod venisset David. Et dixit ei: Quare tu solus & nullus est tecum?

2 Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermouem, & dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es à me, & cuiusmodi præcepta tibi dederim: nam & pueris condixi in illum & illum locum.

3 Nunc ergo siquid habes ad manum, vel quisquæ panes, da mihi aut quidquid inveneris.

4 Et respondens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri maxime à mulieribus?

5 Et respondit David sacerdoti, & dixit ei: Equidem, si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri & nudijustertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puerorum sancta. porro via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis.

† *Matt.* 6 † Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant à facie Domini, ut ponerentur panes calidi.

12. 3.

7 Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, iustus in tabernaculo Domini: & nomen ejus Doeg Idumæus, potentissimus pastorem Saul.

8 Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hîc ad manum hastam, aut gladium: quia gladium meum, & arma mea non tuli mecum. sermo enim regis urgebat.

9 Et dixit sacerdos: Ecce hîc gladius Goliath Philisthæi, quem percussisti in Valle terebinti, est involutus pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle, neque enim hîc est alius absque eo. Et ait David: Non est huic aliter similis, da mihi eum.

10 Surrexit itaque David, & fugit in die illa à facie Saul: & venit ad Achis regem Geth:

11 Dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent David: Numquid non iste est David rex terræ? nonne huic cantabant per choros, dicentes:

† *Per-*

† Percussit Saul mille , & David decem millia : † *Supra*
 12 Posuit autem David sermones istos in corde 18.7.
 suo , & extimuit valde à facie Achis regis Geth. *Eclli.*
 13 Et immutavit os suum coram eis , & colla- 47.79
 bebatur inter manus eorum , & impingebat in ostia
 portæ , defluebantque salivæ ejus in barbam.

14 Et ait Achis ad servos suos : Vidistis homi-
 nem insanum : quare adduxistis eum ad me ?

15 An defunt nobis furiosi , quod introduxistis
 istum , ut fureret me præsentem : hiccinæ ingredie-
 tur domum meam ?

C A P V T XXII.

*David plurimos ad se in speluncam Odollam
 suscipit ; inde ad regem Moab proficiscitur ; unde
 consilio Gad propheta in terram Iuda revertitur. Saul
 vero omnes sacerdotes Nobe , præter Abiathar , qui
 ad David confugit , per Doeg Iamnam jussit in-
 terimi.*

1 **A**Biit ergo David inde , & fugit in spelun-
 cam Odollam. Quod cum audissent fra-
 tres ejus , & omnis domus patris ejus , descende-
 runt ad eum illuc.

2 Et convenerunt ad eum omnes , qui erant in
 angustia constituti , & oppressi ære alieno , &
 amaro animo : & factus est eorum princeps , fue-
 runtque cum eo quasi quadringenti viri.

3 Et profectus est David inde in Maspha , quæ
 est Moab : & dixit ad regem Moab : Maneat , oro ,
 pater meus & mater mea vobiscum , donec sciam
 quid faciat mihi Deus.

4 Et reliquit eos ante faciem regis Moab : man-
 seruntque apud eum cunctis diebus , quibus Da-
 vid fuit in præsidio.

5 Dixitque Gad propheta ad David : Noli ma-
 nere in præsidio , proficiscere , & vade in terram
 Iuda. Et profectus est David , & venit in sal-
 tum Haret.

6 Et audivit Saul quod apparuisset David , &
 viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret
 in Gabaa , & esset in nemore , quod est in Rama ,
 hastam manu tenens , cunctique servi ejus circum-
 starent eum.

7 Ait ad servos suos qui assistebant ei : Audite
 nunc filii Iemini : numquid omnibus vobis dabit
 filius Isai agros & vineas , & universos vos faciet
 tribunos , & centuriones :

8 Quoniam conjurastis omnes adversum me , &
 non est qui mihi renunciet , maxime cum & fi-
 lius meus foedus inierit cum filio Isai ? Non est
 qui

qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet mihi, eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me: insidiantem mihi usque hodie.

9 Respondens autem Doeg Idumæus, qui affestebat, & erat primus inter servos Saul, Vidi, inquit, filium Isai in Nobe, apud Achimelech filium Achitob sacerdotem.

10 Qui consuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: sed & gladium Goliath Philisthæi dedit illi.

11 Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem, filium Achitob, & omnem domum patris ejus, sacerdotum, qui erant in Nobe, qui universi venerunt ad regem.

12 Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob, Qui respondit: Præsto sum Domine.

13 Dixitque ad eum Saul: Quare conjurastis adversum me, tu & filius Isai, & dedisti ei panes & gladium, & consuluisti pro eo Deum, ut confurgeret adversum me, insidiator usque hodie permanens?

14 Respondensque Achimelech regi, ait: Et quis in omnibus servis tuis, sicut David fidelis, & gener regis, & pergens ad imperium tuum, & gloriosus in domo tua?

15 Num hodie coepi pro eo consulere Deum? ablit hoc à me: ne suspiceretur rex adversus servum suum rem hujuscemodi, in universa domo patris mei: non enim scivit servus tuus quidquam super hoc negotio, vel modicum vel grande.

16 Dixitque rex: Morte morieris Achimelech, tu, & omnis domus patris tui.

17 Et ait rex emissariis, qui circumstabant eum: Convertimini, & interficite sacerdotes Domini: nam manus eorum cum David est: scientes quod fugisset, & non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere manus suas in sacerdotes Domini.

18 Et ait rex ad Doeg: Convertere tu, & irruere in sacerdotes. Conversusque Doeg Idumæus, irruit in sacerdotes, & trucidavit in die illa octogintaquinque viros vestitos ephod lineo.

19 Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros & mulieres, parvulos, & lactentes, bovemque & asinum, & ovem in ore gladii.

20 Evadens autem unus filius Achimelech, filii Achitob, cujus nomen erat Abiathar, fugit ad David.

21 Et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacerdotes Domini.

22 Et ait David ad Abiathar : Sciebam in die illa , quod cum ibi esset Doeg Idumæus , proculdubio annuntiaret Sauli : ego sum reus omnium animarum patris tui.

23 Mane mecum , ne timeas : si quis quæsierit animam meam , quæret & animam tuam , mecumque servaberis.

C A P V T XXIII.

Cum David Ceilam à Philisthæis liberasset , ne in manus Saul à viris Ceilæ traderetur , profugus in desertum Ziph proditur à Ziphæis : fœdere autem inter David & Jonathan renovato , Saul eum persequitur , sed propter subitam Philisthæorum irruptionem liberatur.

1 **E**T annuntiaverunt David , dicentes : Ecce Philisthiim oppugnant Ceilam , & diripiunt areas.

2 Consuluit ergo David Dominum , dicens : Num vadam , & percutiam Philisthæos istos ? Et ait Dominus ad David : Vade , & percuties Philisthæos , & Ceilam salvabis.

3 Et dixerunt viri , qui erant cum David , ad eum : Ecce nos hîc in Iudæa consistentes timeamus : quanto magis si ierimus in Ceilam adversum agmina Philisthinorum ?

4 Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respondens , ait ei : Surge . & vade in Ceilam : ego enim tradam Philisthæos in manu tua.

5 Abiit ergo David , & viri ejus , in Ceilam , & pugnavit adversum Philisthæos , & abegit jumenta eorum , & percussit eos plaga magna : & salvavit David habitatores Ceilæ.

6 Porro eo tempore , quo fugiebat Abiathar filius Achimelech ad David in Ceilam , ephod secum habens descenderat.

7 Nuntiatum est autem Sauli quod venisset David in Ceilam : & ait Saul : Tradidit eum Deus in manus meas , conclususque est , introgressus urbem in qua portæ & seræ sunt.

8 Et præcepit Saul omni populo ut ad pugnam descenderet in Ceilam : & obsideret David , & viros ejus.

9 Quod cum David rescisset , quia præpararet ei Saul clam malum , dixit ad Abiathar sacerdotem : Applica ephod.

10 Et ait David : Domine Deus Israel , audivit famam

famam servus tuus, quod disponat Saul venire in Ceilam, ut evertat urbem propter me:

11 Si tradent me viri Ceilæ in manus ejus & si descendet Saul, sicut audivit servus tuus? Domine Deus Israel indica servo tuo. Et ait Dominus: Descendet.

12 Dixitque David: Si tradent me viri Ceilæ, & viros qui sunt mecum, in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent.

13 Surrexit ergo David & viri ejus quasi sexcenti, & egressi de Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti: nunciatumque est Sauli quod fugisset David de Ceila, & salvatus esset: quam ob rem dissimulavit exire.

14 Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis, mansitque in monte solitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul cunctis diebus: & non tradidit eum Deus in manus ejus.

15 Et vidit David quod egressus esset Saul ut quæreretur animam ejus. Porro David erat in deserto Ziph in silva.

16 Et surrexit Ionathas filius Saul, & abiit ad David in silvam, & confortavit manus ejus in Deo: dixitque ei:

17 Ne timeas: neque enim inveniet te manus Saul patris mei, & tu regnabis super Israel, & ego ero tibi secundus, sed & Saul pater meus scit hoc.

18 Percussit ergo uterque foedus coram Domino: mansitque David in silva: Ionathas autem reversus est in domum suam.

† *Infra*
26, 1.

19 † Ascenderunt autem Ziphæi ad Saul in Gaba, dicentes: Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvæ, in colle Hachila, quæ est ad dexteram deserti?

20 Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descenderes, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis.

21 Dixitque Saul: Benedicti vos à Domino, quia doluistis vicem meam.

22 Abite ergo, oro, & diligentius præparare, & curiosius agite, & considerate locum ubi sit pes ejus, vel quis viderit eum ibi: recogitat enim de me, quod callide insidiet ei.

23 Considerate & videte omnia latibula ejus, in quibus absconditur: & revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum, quod si etiam in terram se abstruserit, perscrutabor enim in cunctis millibus Iuda.

24 At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul:

David

David autem & viri ejus erant in deserto Maon, in campis tribus, ad dexteram Ierimon.

25 Ivit ergo Saul & socii ejus ad quærendum eum: & nuntiatum est David, statimque descendit ad petram, & versabatur in deserto Maon. quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon.

26 Et ibat Saul ad latus montis ex parte una: David autem & viri ejus erant in latere montis ex parte altera: porro David desperabat se posse evadere à facie Saul: itaque Saul & viri ejus in modum coronæ cingebant David & viros ejus, ut caperent eos.

27 Et nuncijs venit ad Saul, dicens: Festina, & veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram.

28 Reversus est ergo Saul desistens persequi David, & perrexit in occursum Philistinorum, propter hoc vocaverunt locum illum, Petram dividentem.

C A P V T XXIV.

David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul persequentis abiecit: & ne occideretur, ipsum liberavit: quare Saul culpam agnoscit, & sciens David regnaturum, suscepto ab ipso juramento ac non exscindenda Saulis familia, ei reconciliatur.

1 **A**scendit ergo David inde: & habitavit in locis tutissimis Engaddi.

2 Cumque reversus esset Saul, postquam persecutus est Philisthæos, nunciaverunt ei, dicentes: Ecce, David in deserto est Engaddi.

3 Assumens ergo Saul tria millia electorum virorum ex omni Israel, perrexit ad investigandum David & viros ejus, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt.

4 Et venit ad caulas ovium, quæ se offerebant vianti. eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, ut purgaret ventrem: porro David & viri ejus in interiore parte speluncæ latebant.

5 Et dixerunt servi David ad eum: Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, & præcidit oram chlamydis Saul silenter.

6 Post hæc percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul.

7 Dixitque ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hæc rem domino meo, chris-

sto Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est.

8 Et confregit David viros suos sermonibus, & non permisit eos ut confurgerent in Saul: porro Saul exurgens de spelunca, pergebat coepto itinere.

9 Surrexit autem & David post eum: & egressus de spelunca, clamavit post tergum Saul, dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: & inclinans se David pronus in terram, adoravit.

10 Dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, David quærit malum adversum te?

11 Ecce hodie viderunt oculi tui, quod traderit te Dominus in manu mea in spelunca: & cogitavi ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est.

12 Quin potius pater mi, vide & cognosce oram chlamydis tuæ in manu mea: quoniam cum præscinderem summitatem chlamydis tuæ, nolui extendere manum meam in te, animadvertite, & vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccavi in te: tu autem infidiaris animæ meæ ut auferas eam.

13 Iudicet Dominus inter me & te, & ulciscatur me Dominus ex te: manus autem mea non fit in te.

14 Sicut & in proverbio antiquo dicitur: A B I M P I I S egredietur impietas: manus ergo mea non fit in te.

15 Quem persequeris, rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem vivum.

16 Sit Dominus iudex, & iudicet inter me & te: & videat, & iudicet causam meam, & eruat me de manu tua.

17 Cum autem complexerit David loquens sermones huiusmodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est filii mi David? Et levavit Saul vocem suam, & flevit:

18 Dixitque ad David: Iustior tu es quam ego: tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala.

19 Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me.

20 Quis enim cum invenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es in me.

Et nunc quia scio quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israel :

22 Iura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris mei.

23 Et juravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam : & David & viri ejus ascenderunt ad tutiora loca.

C A P V T XXV.

Mortuus Samuel plangitur : David Nabal victum negasti mortem minatus, egregia Abigail oratione placatur, quam, mortuo Nabal, in connubium accipit, simul & Achinoam; Saul vero filiam Michol Phalti tradit.

† Eccl.

1 **M**ortuus † est autem Samuel, & congregatus est universus Israel, & plauerunt eum, & sepelierunt eum in domo sua in Ramatha. Consurgeasque David descendit in desertum Pharan.

46.23.

Infr.

23. 3.

2 Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, & possessio ejus in Carmelo, & homo ille magnus nimis : erantque ei oves tria millia, & mille capræ : & accidit ut tonderetur grex ejus in Carmelo.

3 Nomen autem viri illius erat Nabal : & nomen uxoris ejus Abigail. eratque mulier illa prudentissima & speciosa : porro vir ejus durus ; & pessimus, & malitiosus : erat autem de genere Caleb.

4 Cum ergo audisset David in deserto quod tonderet Nabal gregem suum,

5 Misit decem juvenes, & dixit eis : Ascendite in Carmelum. & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacifice.

6 Et diceris : Sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes, sit pax.

7 Audivi quod tonderent pastores tui, qui erant nobiscum in deserto : numquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo.

8 Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis : in die enim bona venimus. quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.

9 Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David : & siluerunt.

10 Respondens autem Nabal pueris David, ait: Quis est David? & quis est filius Isai? hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos.

11 Tollam ergo panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonforibus meis, & dabo viris quos nescio unde sint?

12 Regressi sunt itaque pueri David per viam suam, & reversi venerunt, & nunciaverunt ei omnia verba quæ dixerat.

13 Tunc ait David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis, accinctusque est & David ense suo: & secuti sunt David quasi quadringenti viri: porro ducenti remanserunt ad sarcinas.

14 Abigail autem uxori Nabal nunciavit unus de pueris suis, dicens: Ecce David misit nuncios de deserto, ut benedicerent domino nostro: & averfatus est eos.

15 Homines isti, boni satis fuerunt nobis, & non molesti: nec quidquam aliquando periit omni tempore, quo fuimus conversati cum eis in deserto:

16 Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die, omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges.

17 Quam ob rem considera, & recogita quid facias: quoniam completa est malitia adversum virum tuum, & adversus domum tuam, & ipse est filius Belial, ita ut nemo possit ei loqui.

18 Festinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos utres vini, & quinque arietes coctos, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, & ducentas massas caricarum, & posuit super asinos:

19 Dixitque pueris suis: Præcedite me: ecce ego post tergum sequar vos: viro autem suo Nabal non indicavit.

20 Cum ergo ascendisset asinum, & descenderet ad radices montis, David & viri ejus descendebant in occursum ejus: quibus & illa occurrit.

21 Et ait David: Vere frustra servavi omnia quæ hujus erant in deserto, & non periit quidquam de cunctis quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono.

22 Hæc faciat Deus inimicis David, & hæc addat, si reliquero de omnibus quæ ad ipsum pertinent usque mane, mingentem ad parietem.

23 Cum autem vidisset Abigail David, festinavit, & descendit de asino, & procidit coram David super faciem suam, & adoravit super terram,

24 Et cecidit ad pedes ejus, & dixit: In me sit, domine mi, hæc iniquitas: loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis: & audi verba famulae tuae.

25 Ne povat, oro, dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum Nabal: quoniam secundum nomen suum stultus est, & stultitia est cum eo: ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos, domine mi, quos misisti.

26 Nunc ergo, domine mi, vivit Dominus, & vivit anima tua, qui prohibuit te ne veires in sanguinem, & salvavit manum tuam tibi, & nunc fiant sicut Nabal inimici tui, & qui quærunt domino meo malum.

27 Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi domino meo: & da pueris qui sequuntur te dominum meum.

28 Aufer iniquitatem famulae tuae: faciens enim faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prælia Domini, domine mi, tu prælaris: malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ.

29 Si enim furtexerit aliquando homo persequente, & quærens animam tuam, erit anima domini mei custodita quasi in fasciculo viventium, apud Dominum Deum tuum: porro inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu & circulo fundæ.

30 Cum ergo fecerit Dominus tibi domino meo omnia quæ locutus est bona de te, & constituerit te ducem super Israel,

31 Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris: & cum benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancillæ tuæ.

32 Et ait David ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Israel qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum,

33 Et Benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem, & ulciscerer me manu mea.

34 Alioquin vivit Dominus Deus Israel, qui prohibuit me ne malum facerem tibi: nisi cito venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam, mingens ad parietem.

35 Suscepit ergo David de manu ejus omnia quæ attulerat ei, dixitque ei: Vade pacifice in domum tuam, ecce audivi vocem tuam, & honoravi faciem tuam.

36 Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei convivium in domo ejus, quasi convivium regis,

& cor Nabal jucundum : erat enim ebrius nimis : & non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque mane.

37 Diluculo autem cum digessisset vinum Nabal, indicavit ei uxor sua verba hæc, & emortuum est cor ejus intrinsecus, & factus est quasi lapis.

38 Cumque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.

39 Quod cum audisset David mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus qui judicavit causam opprobrii mei de manu Nabal, & servum suum custodivit à malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput ejus. Misit ergo David, & locutus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi in uxorem.

40 Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmelum, & locuti sunt ad eam, dicentes: David misit nos ad te, ut accipiat te sibi in uxorem.

41 Quæ confurgens adoravit prona in terram. & ait: Ecce famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes servorum domini mei.

42 Et festinavit, & surrexit Abigail, & ascendit super asinum, & quinque puellæ ierunt cum ea, pedissequæ ejus, & secuta est nuncios David: & facta est illi uxor.

43 Sed & Achinoam accepit David de Iezrael: & fuit utraque uxor ejus.

44 Saul autem dedit Michol filiam suam, uxorem David, Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

C A P V T X X V I.

David iterum à Ziphais apud Saul proditus, hastam & scyphum dormienti Saul abstulit: quod agnoscens Saul, culpam taceatur, revocatioque Davidi securitatem pollicetur.

† *Sup.*

23. 19.

1 **E**T † venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Ecce, David absconditus est in colle Hachila, quæ est ex adverso solitudinis.

2 Et surrexit Saul, & descendit in desertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Israel, ut quæreret David in deserto Ziph.

3 Et castrametatus est Saul in Gabaa Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in via: David autem habitabat in deserto. Videns autem quod venisset Saul post se in desertum,

4 Misit exploratores, & didicit quod illuc venisset certissime.

5 Et surrexit David clam, & venit ad locum ubi erat Saul: cumque vidisset locum, in quo dormiebat Saul, & Abner filius Ner, princeps militiæ ejus, & Saulem dormientem in tentorio,

rio , & reliquum vulgus per circuitum ejus ,
 6 Ait David ad Achimelech Hethæum , & Abifai filium Sarviæ , fratrem Ioab , dicens : Quis descendet mecum ad Saul in castra ? Dixitque Abifai : Ego descendam tecum.

7 Venerunt ergo David & Abifai ad populum nocte , & invenerunt Saul jacentem & dormientem in tentorio , & hastam fixam in terra ad caput ejus : Abner autem & populum dormientes in circuitu ejus.

8 Dixitque Abifai ad David : Conclufit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas , nunc ergo perfodiam eum lancea in terra , femel , & secundo opus non erit.

9 Et dixit David ad Abifai : Ne interficias eum : quis nim extendet manum suam in christum Domine & innocens erit ?

10 Et dixit David : Vivit Dominus quia nisi Dominus percusserit eum , aut dies ejus venerit moriatur , aut in prælium descendens perierit :

11 Propitius fit mihi Dominus ne extendam manum meam in christum Domini : nunc igitur tolle hastam , quæ est ad caput ejus , & scyphum aquæ , & abeamus.

12 Tulit igitur David hastam , & scyphum aquæ , qui erat ad caput Saul , & abierunt : & non erat quisquam qui videret , & intelligeret , & evigilaret , sed omnes dormiebant , quia sopor Domini irruerat super eos.

13 Cumque transisset David ex adverso , & steterisset in vertice montis de longe , & esset grande intervallum inter eos ,

14 Clamavit David ad populum , & ad Abner filium Ner , dicens : Nonne respondebis Abner ? Et respondens Abner , ait : Quis es tu , qui clamas , & inquietas regem ?

15 Et ait David ad Abner : Numquid non vir tu es ? & quis alius similis tui in Israel ? quare ergo non custodisti dominum tuum regem ? ingressus est enim unus de turba , ut interficeret regem , dominum tuum.

16 Non est bonum hoc , quod fecisti : vivit Dominus , quoniam filii mortis estis vos , qui non custodistis dominum vestrum , christum Domini , nunc ergo vide ubi sit hasta regis , & ubi sit scyphus aquæ , qui erat ad caput ejus ?

17 Cognovit autem Saul vocem David , & dixit : Numquid vox hæc tua , fili mi David ? & ait David : Vox mea , domine mi rex.

18 Et ait : Quam ob causam dominus meus

persequitur servum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea?

19 Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba servi tui: Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium: si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini: qui ejecerunt me hodie, ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, servi diis alienis.

20 Et nunc non effundatur sanguis meus in terram coram Domino: quia egressus est rex Israel ut quærat pulicem unum, sicut persequitur perdix in montibus.

21 Et ait Saul: Peccavi revertere fili mi David: nequaquam enim ultra tibi malefaciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quod stulte egerim, & ignoraverim multa nimis.

22 Et respondens David, ait: Ecce hasta regis: transeat unus de pueris regis, & tolle eam.

23 Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam, & fidem: tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, & nolui extendere manum meam in christum Domini.

24 Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, & liberet me de omni angustia.

25 Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David: & quidem faciens faciet, & potens poteris. Abiit autem David in viam suam, & Saul reversus est in locum suum.

C A P V T XXVII.

David inconstantia Saulis fidere non ausus, apud Achis profugus, à quo urbem Siceleg obtinuit, quæ ex eo facta est in hereditatem regum Iuda, unde plurimas ex Amalecitis & vicinis locis agebat prædas imponens regi Achis.

1 **E**T ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manus Saul nonne melius est ut fugiam, & salver in terra Philistinorum, ut desperet Saul, cessetque me quærere in cunctis finibus Israel: fugiam ergo manus ejus.

2 Et surrexit David, & abiit ipse, & sexcenti viri cum eo, ad Achis filium Maoch regem Geth.

3 Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse & viri ejus; vir & domus ejus; & David, & duæ uxores ejus, Achinoam Iezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmeli.

4 Et nunciarum est Sauli quod fugisset David in Geth, & non addidit ultra quærere eum,

5 Dixit autem David ad Achis : Si inveni gratiam in oculis tuis , detur mihi locus in una urbium regionis hujus , ut habitem ibi : cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum ?

6 Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg : propter quam causam facta est Siceleg regum Iuda , usque in diem hanc.

7 Fuit autem numerus dierum , quibus habitavit David in regione Philisthinorum , quattuor mensium.

8 Et ascendit David , & viri ejus , & agebant prædas de Gessuri , & de Amalecitis : hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus , eunibus Sur usque ad terram Ægypti.

9 Et percutiebat David omnem terram , nec relinquebat viventem virum & mulierem : tollensque oves , & boves , & asinos , & camelos , & vestes , revertebatur , & veniebat ad Achis.

10 Dicebat autem ei Achis : In quem irruisti hodie ? Respondebat David : Contra meridiem Iudæ , & contra meridiem Ierameel , & contra meridiem Ceni.

11 Virum & mulierem non vivificabat David , nec adducebat in Geth , dicens : Ne forte loquantur adversum nos : Hæc fecit David : & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum.

12 Credidit ergo Achis David , dicens : Multa mala operatus est contra populum suum Israel : erit igitur mihi servus sempiternus.

C A P V T XXVIII.

Philisthai contra Saul armat ut , ad quid bellum David pollicetur fidem regi Achis. Saul , occiso Mago , Pythonissam consulit , suscitari iubens Samuellem , a quo suam suorumque proximitatem mortem didicit.

1 **F**Actum est autem in diebus illis , congregaverunt Philisthiim agmina sua , ut præpararentur ad bellum contra Israel : dixitque Achis ad David : Sciens nunc scito , quoniam mecum egredieris in castris tu , & viri tui.

2 Dixitque David ad Achis : Nunc scies quæ facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David : Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus.

3 † Samuel autem mortuus est , planxitque eum omnis Israel , & sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos & hariolos de terra.

† *Sup.*
25.1.
Eccl.
46.63.

4 Congregatique sunt Philisthim, & venerunt, & castrametati sunt in Snam: congregavit autem & Saul universum Israel, & venit in Gelboe.

5 Et vidit Saul castra Philisthim, & timuit, & expavit cor ejus nimis.

† *Levi.*

20.27.

Dent.

18.11.

Actor.

16.16.

6 Consuluitque Dominum, & non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas.

7 Dixitque Saul servis suis: Quærite mihi mulierem habentem † pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier pythonem habens in Endor.

8 Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illi: Divina mihi in pythone, & suscita mihi quem dixeris tibi.

9 Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quo modo eraserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ ut occidar?

10 Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali propter hanc rem.

11 Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita.

12 Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul.

13 Dixitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra,

14 Dixitque ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit.

† *Eccli.*

46.23.

15 Dixit autem Samuel ad Saul: † Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthim pugnant adversum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam.

16 Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te, & transferit ad æmulum tuum?

17 Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David,

18 Quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amalec, idcirco quod patris, fecit tibi Dominus hodie.

19 Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus

nus Philisthiim : cras autem tu & filii tui mecum eritis : sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim.

20 Statimque Saul cecidit porrectus in terram : extimuerat enim verba Samuelis , & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.

21 Ingredita est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum : Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ & posui animam meam in manu mea : & audiui sermones tuos, quos locutus es ad me.

22 Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas, & possis iter agere.

23 Qui renuit, & ait : Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui & mulier, & tandem audita voce eorum surrexit de terra, & sedit super lectum.

24 Mulier autem illa habebat vitulum pascua-lem in domo, & festinavit, & occidit eum : tollensque farinam, miscuit eam, & coxit azyma,

25 Et posuit ante Saul & ante servos ejus. Qui cum comedissent, surrexerunt, & ambulaverunt per totam noctem illam.

C A P V T XXIX.

David cum Philisthæis adversus Israel proficiscens, remittitur, quia metuebant principes ne in prælio fieret ipsis adversarius, jubeturque in Siceleg reverti.

1 **C**ongregata sunt ergo Philisthiim universa agmina in Aphec : sed & Israel castrametatus est super fontem, qui erat in Iezrahel,

2 Et satrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis & millibus : David autem & viri ejus erant in novissimo agmine cum Achis.

3 Dixeruntque Principes Philisthiim ad Achis : Quid sibi volunt Hebræi isti ? Et ait Achis ad principes Philisthiim : Num ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israel, & est apud me multis diebus, vel annis, & non inveni in eo quidquam, ex die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc ?

4 † Irati sunt autem adversus eum principes Philisthiim, & dixerunt ei : Revertatur vir iste, & sedeat in loco suo, in quo constituisti eum, & non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis adversarius, cum præliari coeperimus : quomodo enim aliter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris ? † 1 Par. 12.19.

5 Nonne iste est David, cui cantabant in choris, dicentes : Percussit Saul in millibus suis, & David in decem millibus suis ? 6 Vo-

6 Vocavit ergo Achis David, & ait ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu, bonus in conspectu meo: & exitus tuus, & introitus tuus mecum est in castris: & non inveni in te quidquam mali, ex die qua venisti ad me, usque in diem hanc: sed satrapis non places.

7 Revertere ergo, & vade in pace, & non offendas oculos satraparum Philisthiim.

8 Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, & quid invenisti in me servo tuo, à die qua tui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam, & pugnem contra inimicos domini mei regis?

9 Respondens autem Achis, locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut angelus Dei: sed principes Philistinorum dixerunt: Non ascendet nobiscum in praelium.

10 Igitur consurge mane tu, & servi domini tui, qui venerunt tecum: & cum de nocte surrexeritis, & coeperit dilucescere, pergite.

11 Surrexit itaque de nocte David ipse & viri ejus, ut proficiscerentur mane, & reverteterentur ad terram Philisthiim: Philisthiim autem ascenderunt in Iezrahel.

C A P V T X X X.

Absente cum suis Davide, Amalecita Siceleg incenderant ablata prada, quos David persequens occidit recepta prada, quam singulis sociis ex aquo divisit, etiam in qui ad sarcinas lasi remanserant.

† 1 Par.
22.20.

1 CUMQUE † venissent David & viri ejus in Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, & percusserant Siceleg, & succenderant eam igni.

2 Et captivas duxerant mulieres ex ea, à minimo usque ad magnum: & non interfecerant quemquam, sed secum duxerunt, & pergebant itinere suo.

3 Cum ergo venissent David & viri ejus ad civitatem, & invenissent eam succensam igni, & uxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captivas,

4 Levaverunt David & populus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerent in eis lacrymæ:

5 Siquidem & duæ uxores David captivæ ductæ fuerant, Achinoam Iezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmeli.

6 Et contristatus est David valde: volebat enim eum populus lapidare, quia amata erat anima u-

nius

ninscujusque viri super filiis suis & filiabus : confortatus est autem David in Domino Deo suo.

7 Et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech : Applicata ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David.

8 Et consuluit David Dominum, dicens: Persequar larrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus: Persequere: absque dubio enim comprehendes eos, & excuties prædã.

9 Abiit ergo David ipse, & sexcenti viri qui erant cum eo, & venerunt usque ad torrentem Besor: & lassii quidam substituerunt.

10 Persecutus est autem David ipse, & quadringenti viri: substituerant enim ducenti, qui lassii transire non poterant torrentem Besor.

11 Et invenerunt virum Ægyptium in agro, & adduxerunt eum ad David: dederuntque ei panem ut comederet, & biberet aquam.

12 Sed & fragmen massæ caricarum, & duas ligaturas uvæ passæ. Quæ cum comedisset, reversus est spiritus ejus, & refocillatus est: non enim comederat panem, neque biberat aquam, tribus diebus & tribus noctibus.

13 Dixit itaque ei David: Cujus es tu? vel unde? & quo pergis? Qui ait: Puer Ægyptius ego sum, servus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare coepi nudius tertius.

14 Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi, & contra Iudam, & ad meridiem Caleb, & Siceleg succendimus igni.

15 Dixitque ei David: Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait: Iura mihi per Deum, quod non occidas me, & non tradas me in manus domini mei, & ego ducam te ad cuneum istum. Et juravit ei David.

16 Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbabant super faciem universæ terræ comedentes & bibentes, & quasi festum celebrantes diem, pro cuncta præda, & spoliis quæ ceperant de terra Philisthiim, & de terra Iuda.

17 Et percussit eos David à vespere usque ad vesperam alterius diei, & non evasit ex eis quisquam, nisi quadringenti viri adolescentes, qui ascenderant camelos, & fugerant.

18 Eruit ergo David omnia quæ tulerant Amalecitæ, & duas uxores suas eruit.

19 Nec defuit quidquam à parvo usque ad magnum, tam de filiis, quam de filiabus, & de spoliis,

liis, & quaecumque rapuerant, omnia reduxit David.

20 Et tulit universos greges & armenta, & minavit ante faciem suam: Dixeruntque: Haec est est praeda David.

21 Venit autem David ad ducentos viros, qui lassii substituerant, nec sequi potuerant David, & residere eos iusserat in torrente Besor: qui egressi sunt obviam David, & populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum, salutavit eos pacifice.

22 Respondensque omnis vir pessimus & iniquus, de viris qui erant cum David, Dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quidquam de praeda, quam eruimus: sed sufficiat unicuique uxor sua & filii: quos cum acceperint, recedant.

23 Dixit autem David: Non sic facietis fratres mei, de his quae tradidit nobis Dominus, & custodivit nos, & dedit latrunculos, qui eruperant adversum nos, in manus nostras:

24 Nec audiet vos quisquam super sermone hoc, aequa enim pars erit descendenti ad praedium, & remanenti ad sarcinas, & similiter dividant.

25 Et factum est hoc ex die illa, & deinceps constitutum & praefinitum, & quasi lex in Israel usque in diem hanc.

26 Venit ergo David in Siceleg, & misit dona de praeda senioribus Iuda proximis suis, dicens: Accipite benedictionem de praeda hostium Domini:

27 His, qui erant in Bethel, & qui in Ramoth ad meridiem, & qui in Iether,

28 Et qui in Aroer, & qui in Sephamoth, & qui in Esthamo,

29 Et qui in Rachal, & qui in urbibus Ierameel, & qui in urbibus Ceni,

30 Et qui in Arama, & qui in lacu Asan, & qui in Athach,

31 Et qui in Hebron, & reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus fuerat David ipse, & viri ejus.

C A P V T XXXI.

Saulis cum filiis in pugna casti corpus, truncato capite, in muro Bethsan suspenditur, armaque eius in templo Asaroth: viri autem Iaber, ablati Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta Iaber ea sepeliverunt.

Philisthiim autem pugnabant adversum Israel & fugerunt visi Israel ante faciem Phi-

Philistiim, & ceciderunt interfecti in monte Gelboe.

2 † Irrueruntque Philistiim in Saul, & in fili-^{† 1. Par.}
osejus, & percusserunt Ionathan, & Abinadab,^{10. 2.}
& Melchisna, filios Saul,

3 Torumque pondus praelii versum est in Saul:
& consecuti sunt eum viri sagittarii, & vulnera-
tus est vehementer à sagittariis.

4 † Dixitque Saul ad armigerum suum: Eva-^{† 1. Par.}
gina gladium tuum, & percute me: ne forte veni-^{10. 4.}
ant incircumcisi isti, & interficiant me, illuden-
tes mihi. Et noluit armiger ejus: fuerat enim ni-
mo terrore perterritus, arripuit itaque Saul gladi-
um, & irruit super eum.

5 Quod cum vidisset armiger ejus, videlicet:
quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super
gladium suum, & mortuus est cum eo.

6 Mortuus est ergo Saul, & tres filii ejus, &
armiger illius, & universi viri ejus in die illa pa-
riter.

7 Videntes autem viri Israel, qui erant trans
vallem, & trans Jordanem, quod fugissent viri
Israelitæ, & quod mortuus esset Saul, & filii ejus,
reliquerunt civitates suas, & fugerunt: venerunt-
que Philistiim, & habitaverunt ibi.

8 Facta autem die altera, venerunt Philistiim,
ut spoliarent interfectos, & iuverunt Saul &
tres filios ejus jacentes in monte Gelboe.

9 Et præciderunt caput Saul, & spoliaverunt
eum armis: & miserunt in terram Philistinorum
per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolo-
rum, & in populis.

10 Et posuerunt arma ejus in templo Astaroth,
corpus vero ejus suspenderunt in muro Bethsan.

11 † Quod cum audissent habitatores Iabes Ga-^{† 2. Reg.}
laad, quæcumque fecerant Philistiim, Saul,^{2. 4.}

12 Surrexerunt omnes viri fortissimi, & ambu-
laverunt tota nocte, & tulerunt cadaver Saul, &
cadavera filiorum ejus, de muro Bethsan: vene-
runtque Iabes Galaad, & combusserunt ea ibi:

13 Et tulerunt ossa eorum, & sepelierunt in
nemore Iabes, & jejunaverunt septem diebus.

LIBER SECVNDVS
SAMVELIS,

Quem nos

SECVNDVM REGVM
DICIMVS.

CAPVT I.

David occiso nuncio, qui se Saulem occidisse dicebat, scissis vestibus deslet eum cum ceteris occisis, ieiunans ac precipiens ut filios Iuda docerent arcum.

1 **F**actum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David reverteretur à caede Amalec, & maneret in Siceleg duos dies.

2 In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul, veste conscilla, & pulvere conspersus caput: & ut venit ad David, cecidit super faciem suam, & adoravit.

3 Dixitque ad eum David: Vnde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi.

4 Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi corruentes e populo mortui sunt; sed & Saul & Ionathas & filius ejus interierunt.

5 Dixitque David ad adolescentem, qui nunciabat ei: Vnde scis quia mortuus est Saul, & Ionathas filius ejus?

6 Et ait adolescens, qui nunciabat ei: Casu veni in montem Gelboe, & Saul incumbebat super hastam suam: porro currus & equites appropinquabant ei,

7 Et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum:

8 Dixit mihi: Quisnam es tu? Et ajo ad eum: Amalecites ego sum.

9 Et locutus est mihi: Sta super me & interfice me: quoniam tenent me angustiae, & adhuc tota anima mea in me est.

10 Stansque super eum, occidi illum: sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam: & tui diadema quod erat in capite ejus & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc.

11 Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo,

12 Et planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt usque ad vesperam, super Saul, & super Ionathau filium ejus, & super populum Domini, & super domum Israel, eo quod cornissent gladio.

13 Dixitque David ad juvenem qui nunciaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis adventæ Amalecitæ ego sum.

14 Et ait ad eum David: † Quare non timuisti † Psal.
104. 15. mittere manum tuam ut occideres christum Domini?

15 Vocausque David unum de pueris suis, ait: Accedens irruæ in eum. Qui percussit illum, & mortuus est.

16 Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum, os enim tuum locutum est adversum te, dicens: Ego interfeci christum Domini.

17 Planxit autem David planctum hujuscemodi super Saul, & super Ionathan filium ejus,

(18 Et præcepit ut docerent filios Juda arcum, sicut scriptum est in libro justorum.) Et ait: Considera Israel, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerari.

19 Inclyti Israel, super montes tuos interfecti sunt: quo modo ceciderunt fortes?

20 Nolite annunciare in Geth, neque annuncietis in campis Ashalonis: ne forte latentur filia Philisthiim, ne exultent filiaë incircumcisorum.

21 Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum: quia ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.

22 A sanguine intersectorum, ab adipe fortium, sagitta Ionathæ numquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis.

23 Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi: aquilis velociore, leonibus fortiores.

24 Filii Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro.

25 Quomodo ceciderunt fortes in prælio? Ionathas in excelsis tuis occisus est?

26 Doleo super te frater mi Ionatha decore nimis, & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam.

27 Quo modo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?

C A P V T I I.

David Dei oraculo jussus ascendere in Hebron, ibi super Juda in regem unctus, viros Iabes Galaad ob Saulis sepulcrum commendat: Isbojesih vero in re-

gem super Israel unctio gravem peperit seditionem ac pugnam inter utramque domum.

1 **I**gitur post hæc consuluit David Dominum, dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: in Hebron.

2 Ascendit ergo David, & duæ uxores ejus, Achinoam Iezraelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli:

3 Sed & viros qui erant cum eo, duxit David singulos cum domo sua: & manserunt in oppidis Hebron.

† 1 Mac.
2. 57.

4 Veneruntque viri Iuda, & unxerunt ibi David, ut regnaret super Domum Iuda. Et nunciatum est David, quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul.

5 Misit ergo David nuncios ad viros Iabes Galaad, dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis eum.

6 Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud.

7 Confortentur manus vestrae, & estote filii fortitudinis: licet enim mortuus sit Dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi.

8 Abner autem filius Ner, princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, & circumduxit eum per castra,

9 Regemque constituit super Galaad & super Gessuri, & super Iezrael, & super Ephraim, & super Benjamin, & super Israel univrsam.

10 Quadragesima annorum erat Isboseth filius Saul, cum regnare coepisset super Israel, & duobus annis regnavit: sola autem domus Iuda sequebatur David.

11 Et fuit numerus dierum, quos commoratus est David, imperaus in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mensium.

12 Egressus est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filii Saul, de castris in Gabaon.

13 Porro Ioab filius Sarviae, & pueri David egressi sunt & occurrerunt eis juxta piscinam Gabaon. Et cum in unum convenissent, e regione sederunt: hi ex una parte piscinae: & illi ex altera.

14 Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et respondit Ioab: Surgant;

15 Surrexerunt ergo & transierunt numero duodecim

odecim de Benjamin, ex parte Isboseth filii Saul, & duodecim de pueris David.

16 Apprehensoque unusquisque capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, & ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius: Ager robustorum, in Gabaon.

17 Et ortum est bellum durum satis in die illa: fugatusque est Abner, & viri Israel, à pueris David.

18 Erant autem ibi tres filii Sarviæ, Ioab, & Abisai, & Asael: porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quæ morantur in silvis.

19 Persequebatur autem Asael Abner: & non declinavit ad dexteram neque ad sinistram omit- tens persequi Abner.

20 Respexit itaque Abner post tergum suum, & ait: Tune es Asael? Qui respondit. Ego sum.

21 Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram, sive ad sinistram, & apprehende unum de adolescentibus, & tolle tibi spolia ejus. Noluit autem Asael omittere quin urgeret eum.

22 Rursumque locutus est Abner ad Asael: Recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, & levare non poterò faciem meam ad Ioab fratrem tuum.

23 Qui audire contempsit, & noluit declinare: percussit ergo eum Abner aversa hasta in inguine, & transfodit, & mortuus est in eodem loco: omnesque qui transibant per locum illum in quo ceciderat Asael, & mortuus erat, subsistebant.

24 Persequentibus autem Ioab & Abisai fugientem Abner, sol occubuit: & venerunt usque ad collem aquæ ductus, qui est ex adverso vallis itineris deserti in Gabaon.

25 Congregatique sunt filii Benjamin ad Abner: & conglobati in unum Cunenm, steterunt in summitate tumuli unius.

26 Et clamavit Abner ad Ioab, & ait: Num usque ad internecionem tuus micro desæviet? an ignoras quod periculosa sit desperatio? usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos?

27 Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratrem suum.

28 Insonuit ergo Ioab Buccina, & stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israel, neque iniere certamen.

29 Abner autem & viri ejus abierunt per campestria, tota nocte illa: & transierunt Jordanem, & Iustrata omni Bethhoron venerunt ad castra.

30 Porro Ioab reversus, omisso Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem viri excepto Afaele.

31 Servi autem David percusserunt de Benjamin, & de viris qui erant cum Abner, trecentos sexaginta, qui & mortui sunt.

32 Tuleruntque Afael, & sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Bethlehem: & ambulaverunt tota nocte Ioab, & viri qui erant cum eo, & in ipso crepusculo pervenerunt in Hebron.

C A P V T III.

Abner reprehensus ob concubinam iratus regi Isboseth, factus inquit contra David, & reducens Michol, dum congregaret Israhelitas ad David, occiditur a Ioab, cui David iratus amare desset Abner.

FACTA est ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David: David proficiens, & semper se ipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie.

7 1^a Par.
3. 1.

2 † Nati que sunt filii David in Hebron: fuitque primogenitus ejus Ammon de Achinoam Iezraelitide.

3 Et post eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porro tertius Absalom, filius Maacha filiae Tholmai regis Gesur.

4 Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Sapphathia: filius Abitai.

5 Sextus quoque Iethraam, de Egla uxore David, hi nati sunt David in Hebron.

6 Cum ergo esset praelium inter domum Saul & domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul.

7 Fuerat autem Sauli concubina nomine Respha, filia Aja. Dixitque Isboseth ad Abner:

8 Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isboseth, ait: Numquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, & super fratres & proximos ejus, & non tradidi te in manus David, & tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie?

9 Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei, nisi quomodo juravit Dominus David, sic faciam cum eo,

10 Ut transferatur regnum de domo Saul, & eleveretur thronus David super Israel, & super Iudam, a Dan usque Bersabee.

11 Et non potuit respondere ei quidquam, quia metuebat illum.

12 Misit ergo Abner nuncios ad David pro se dicentes:

centes : Cujus est terra ? Et ut loquerentur : Fac inecum amicitias , & erit manus mea tecum , & reducam ad te universum Israel.

13 Qui ait : Optime : ego facio tecum amicitias : sed unam rem peto à te , dicens : Non videbis faciem meam , antequam adduxeris Michol filiam Saul : & sic venies , & videbis me.

14 Misit autem David nuncios ad Isboseth filium Saul , dicens : † Redde uxorem meam Michol , † 1 Reg. quam despondi mihi centum præputiis Philisthim. 18. 27.

15 Misit ergo Isboseth , & tulit eam à viro suo Phaltiel , filio Lais.

16 Sequebaturque eam vir suus , plorans usque Bahurim : & dixit ad eum Abner : Vade , & revertete. Qui reversus est.

17 Sermoneum quoque intulit Abner ad seniores Israel , dicens : Tam heri quam nudiustertius quærebatis David ut regnaret super vos.

18 Nunc ergo facite : quoniam Dominus locutus est ad David , dicens : In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthim , & omnium inimicorum ejus.

19 Locutus est autem Abner etiam ad Benjamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron , omnia quæ placuerant Israeli & universo Benjamin.

20 Venitque ad David in Hebron cum viginti viris : & fecit David Abner , & viris ejus qui venerant cum eo , convivium.

21 Et dixit Abner ad David : Surgam , ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israel , & ineam tecum fœdus , & imperes omnibus , sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner , & ille iisset in pace ,

22 Statim pueri David & Joab venerunt , cassis latronibus , cum præda magna vimis : Abner autem non erat cum David in Hebron , quia jam dimiserat eum , & profectus fuerat in pace.

23 Et Joab , & omnis exercitus qui erat cum eo , postea venerunt : nunciatum est itaque Joab à narrantibus : † Venit Abner filius Ner ad regem , & † 3 Reg. dimisit eum , & abiit in pace. 2. 5.

24 Et ingressus est Joab ad regem , & ait : Quid fecisti ? Ecce venit Abner ad te : quare dimisisti eum , & abiit & recessit ?

25 Ignoras Abner filium Ner , quoniam ad hoc venit ad te , ut deciperet te , & sciret exitum tuum & introitum tuum , & nosset omnia quæ agis ?

26 Eggressus itaque Joab ad David , misit nuncios post Abner , & reduxit eum à cisterna Sira , ignorante David.

27 Cumque rediisset Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Ioab ad medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: & percussit illum ibi in igne. & mortuus est in ultionem sanguinis Afael fratris eius.

28 Quod cum audisset David rem jam gestam, ait: Mundus ego sum, & regnum meum, apud Dominum, usque in sempiternum, à sanguine Abner filii Ner,

29 Et veasat super caput Ioab, & super omnem domum patris eius: nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens, & leprosus, & tenens fuscum, & cadens gladio, & indigens pane.

30 Igitur Ioab & Abisai frater eius interfecerunt Abner, eo quod occidisset Afael fratrem eorum in Gabaon, in pralio.

31 Dixit autem David ad Ioab, & ad omnem populum, qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra, & accingimini fassis, & plangite ante equias Abner. Porro rex David sequebatur feretrum.

32 Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex David vocem suam, & flevit super tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.

33 Plangensque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner.

34 Manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt compedibus aggravati: sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum.

35 Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die juravit David, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam.

36 Omnisque populus audivit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspectu totius populi.

37 Et cognovit omne vulgus & universus Israel in die illa, quoniam non actum fuisset à rege ut occideretur Abner filius Ner.

38 Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Israel?

39 Ego autem adhuc delicatus, & unctus rex: porro viri isti filii Sarviæ duri sunt mihi, retribuat Dominus facienti malum juxta malitiam suam.

C A P V T I V.

Baana & Rechab militum praefecti caput Isboseth, quem dormientem occiderant, ad David attulerunt, quos pro mercede jusse inveniri.

Avditit autem Isboseth filius Saul, quod cecidisset Abner in Hebron: & dissolutae sunt manus ejus, omnisque Israel perturbatus est.

2 Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana, & nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitae de filiis Benjamin: siquidem & Beroth reputata est in Benjamin.

3 Et fugerunt Berothitae in Gethaim, fueruntque ibi advenae usque ad tempus illud.

4 Erat autem Ionathae filio Saul filius debilis pedibus: quinqueennis enim fuit, quando venit nuncius de Saul & Ionatha ex Iezrael. tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret ut fugeret, cecidit, & claudus effectus est: habuitque vocabulum Mephiboseth.

5 Venientes igitur filii Remmon Berothitae, Rechab & Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit.

6 Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fugerunt.

7 Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, & percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite ejus, abierunt per viam deserti tota nocte.

8 Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui qui quaerebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de semine ejus.

9 Respondens autem David Rechab, & Baana fratri ejus, filijs Remmon Berothitae, dixit ad eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de angustiis,

10 † Quoniam eum, qui annuntiaverat mihi, & dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nunciare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuncio. † *Sup. 1. 14*

11 Quanto magis nunc, cum homines impii interfecerunt virum innoxium, in domo sua super lectum suum, non quaeram sanguinem ejus de manibus vestra, & auferam vos de terra?

12 Praecipit itaque David pueris suis, & inter-

fecerunt eos : præcidentesque manus & pedes eorum , suspenderunt eos super piscinam in Hebron : caput autem Iſboſeth tulerunt , & ſepelierunt in ſepulchro Abner in Hebron ,

C A P V T V .

David miles super totum Israel , pulſis Jebuſæis , arcem Sion cepit : ubi extructa domo habitavit , alias ſuperinducens uxores , filioſque procreans , & Philifſtæos bis proſternens .

† 1 Par. 11. 1. **E**T venerunt univerſæ tribus Israel , ad David in Hebron , dicentes : † Ecce nos , os tuum & caro tua ſumus .

2 Sed & heri & indiſtertius , cum eſſet Saul rex ſuper nos , tu eras educens & reducens Israel : dixit autem Dominus ad te : Tu paſces populum meum Israel , & tu eris dux ſuper Israel .

3 Venerunt quoque & ſeniores Israel ad regem in Hebron , & percuffit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino : unxeruntque David in regem ſuper Israel .

† 3 Reg. 2. 11. **F**ilius triginta annorum erat David , cum regnare coepiſſet , † & quadraginta annis regnavit .

4 In Hebron regnavit ſuper Iudam ſeptem annis & ſex menſibus : in Ieruſalem autem regnavit triginta tribus annis ſuper omnem Israel & Iudam .

5 Et abiit rex , & omnes viri qui erant cum eo , in Ieruſalem ad Jebuſæum habitatorem terræ : diſtumque eſt David ab eis : Non ingredieris huc , niſi abſtuleris cæcos & claudos dicentes : Non ingredietur David huc .

6 Cepit autem David arcem Sion , hæc eſt civitas David .

7 Propoſuerat enim David in die illa præmiun , qui percuffiſſet Jebuſæum , & reliſiſſet domarum ſtulas , & abſtuliſſet cæcos & claudos odientes animam David , idcirco dicitur in proverbio : Cæcus & claudus non intrabunt in templum .

8 Habitavit autem David in arce , & vocavit eam , civitatem David & ædificavit per gyrum à Mello & intrinſecus .

9 Et ingrediebatur proficiens atque ſuccreſcens , & Dominus Deus exercituum erat cum eo .

† 1 Par. 14. 1. **M**iſit quoque Hiram rex Tyri nuncios ad David , & ligna cedrina , & artiſices lignorum , artiſiceſque lapidum ad parietes : & ædificaverunt domum David .

10 Et cognovit David quoniam confirmaveſſet eum Dominus regem ſuper Israel , & quoniam exaltaveſſet

alxasset regnum ejus super populum suum Israel.

13 † Accepit ergo David adhuc concubinas & † 1 *Paro.*
uxores de Jerusalem, postquam venerat de Hebron: 3-1.
nati que sunt David & alii filii & filie:

14 Et hæc nomina eorum qui nati sunt ei in Ierusalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon.

15 Et Iebahar, & Elisna, & Nepheg.

16 Et Iaphia, & Elisama, & Elioda, & Eliphaleth.

17 Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David in regem super Israel: & ascenderunt universi ut quærerent David: quod cum audisset David, descendit in præsidium.

18 † Philisthiim autem venientes discessi sunt in † 1 *Paro.*
valle Raphaim. 14. 10.

19 Et consuluit David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? & si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua.

20 † Venit ergo David in Baal Pharasim: & † *Ijai.*
percussit eos ibi, & dixit: Divisit Dominus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquæ. 28. 21.
Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim.

21 Et reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit David, & viri ejus.

22 Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent, & discessi sunt in valle Raphaim.

23 Consuluit autem David Dominum: Si ascendam contra Philisthæos, & tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum, & venies ad eos ex adverso pyrorum.

24 Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthiim.

25 Fecit itaque David sicut præceperat ei Dominus, & percussit Philisthiim, de Gabaa, usque dum venias Gezer.

C A P V T VI.

Reducente David arcam à domo Abinadab, Oza à Domino occisus est quod illam attigisset, quare eam in domo Obededom reliquit: postmodum vero in Ierusalem reducens, & ante eam ludens, à Michol uxore videtur: in cujus partum nunquam illa deinceps peperit.

1 **C**ongregavit autem rursum David omnes electos ex Israel triginta millia.

† 1 Par. 2 † Surrexitque David, & abiit, & universus
13. 5. populus qui erat cum eo de viris Inda, ut adduce-
rent arcam Dei, super quam invocatum est nomen
Domini exercituum, sedentis in cherubim super
eam.

3 Et imposuerunt arcam Dei super plaustrum
novum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui
erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filii Abinadab
minabant plaustrum novum.

† 1 Reg. 7. 2. 4 † Cumque tulissent eam de domo Abinadab,
qui erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio præ-
cedebat arcam.

5 David autem & omnis Israel Iudebant coram
Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & citha-
ris & liris & tympanis & sistris & cymbalis.

6 Postquam autem venerunt ad arcam Nachon,
extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam:
quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt
eam.

7 Iratusque est indignatione Dominus contra
Ozam, & percussit eum super temeritate: qui
mortuus est ibi juxta arcam Dei.

† 1 Par. 13. 11. 8 † Contristatus est autem David, eo quod per-
cussisset Dominus Ozam, & vocatum est nomen
loci illius, Percussio Ozæ, usque in diem hanc.

9 Et extimuit David Dominum in die illa, di-
cens: Quomodo ingredietur ad me arca Domini?

10 Et noluit idivertere ad se arcam Domini in
civitatem David: sed divertit eam in domum Obede-
dom Gethæi.

11 Et habitavit arca Domini in domo Obede-
dom Gethæi tribus mensibus: & benedixit Domi-
nus Obededom, & omnem domum ejus.

† 1 Par. 15. 25. 12 † Nunciatumque est regi David quod bene-
dixisset Dominus Obededom, & omnia ejus, pro-
pter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit
arcam Dei de domo Obededom in civitatem David
cum gaudio: & erant cum David septem chori, &
victima viruli.

† 1 Par. 15. 26. 13 † Cumque transcendissent qui portabant ar-
cam Domini sex passus, immolabat bovem & arie-
tem.

14 Et David saltabat totis viribus ante Domi-
num. porro David erat accinctus ephod lineo,

15 Et David & omnis domus Israel ducebant ar-
cam testamenti Domini, in jubilo, & in clangore
buccinæ.

16 Cumque intrasset arca Domini in civitatem
David, Michol filia Saul prospiciens per fene-
stram, vidit regem David subsilentem, atque sal-
tan-

tantem coram Domino: & despexit eum in corde suo.

17 Et introduxerunt arcam Domini, & imposuerunt eam in loco suo, in medio tabernaculi quod tenebat ei David: & obtulit David holocausta, & pacifica coram Domino.

18 Cumque compleisset offerens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum.

19 Et partitus est universæ multitudini Israel, tam viro quam mulieri, singulis collyridam panis unam, & assaturam bubulæ carnis unam, & simillam frizam oleo: & abiit omnis populus, unusquisque in domum suam.

20 Reversusque est David ut benediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum David, ait: Quam gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens se ante ancillas fervorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris.

21 Dixitque David ad Michol: Ante Dominum, qui elegit me potius quam patrem tuum, & quam omnem domum ejus, & præcepit mihi ut essem dux super populum Domini in Israel.

22 Et iudam, & vilior fiam plus quam factus sum: & ero humilis in oculis meis, & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo.

23 Igitur Michol filiæ Saul non est natus filius usque in diem mortis suæ.

C A P V T VII.

David proponens adificare domum Domino, à Nathan propheta primum collaudatur, postmodum jubente Domino prohibetur, sed filius ei promittitur illam adificaturus, unde Domino gratias agit.

1 **F**ACTUM est autem cum sedisset rex in domo sua, & Dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis.

2 Dixit ad Nathan prophetam: † Videtur quod †1 *Par.* ego habitem in domo cedrina, & arca Dei posita 17. 1. sit in medio pellium?

3 Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo, vade, fac: quia Dominus tecum est.

4 Factum est autem in illa nocte: & ecce sermo Domini ad Nathan, dicens:

5 Vade, & loquere ad servum meum David: Hæc dicit Dominus: Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum?

6 Neque enim habitavi in domo, ex die illa qua eduxi filios Israel de Terra Ægypti, usque in diem hanc: sed ambulabam in tabernaculo, & in tentorio.

7 *Per*

7 Per cuncta loca, quæ transivi cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel, cui præcepi, ut pasceret populum meum Israel, dicens: Quare non ædificastis mihi domum cedrinam?

† *Sup.* 1. 16. 11. *Reg.* 8. 19. *Psal.* 77. 70. 8 Et nunc hæc dices servo meo David: Hæc dicit Dominus exercituum: † Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel:

9 Et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, & interfeci universos inimicos tuos à facie tua: fecique tibi nomen grande, juxta nomen maguorum qui sunt in terra.

10 Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur amplius: nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius,

11 Ex die qua constitui iudices super populum meum Israel: & requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. prædicique tibi Dominus, quod domum faciat tibi Dominus.

† 3 *Reg.* 8. 19. 12 † Cumque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo regnum ejus.

† 3 *Reg.* 5. 5. 13 † Ipse ædificabit domum nomini meo, & stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum.

† 1 *Par.* 22. 10. 14 † Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.

† *Psal.* 88. 3. 33. 15 † Misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amovi à facie mea.

† *Hebr.* 1. 5. 16 Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum usque in æternum ante faciem tuam, & † thronus tuus erit firmus jugiter.

17 Secunduam omnia verba hæc, & juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David.

18 Ingressus est autem rex David, & sedit coram Domino, & dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxisti me hucusque?

19 Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiam de domo servi tui in longinquum: ista est enim lex Adam, Domine Deus.

20 Quid ergo addere poterit adhuc David, ut loquatur ad tu? te enim scis servum tuum Domine Deus,

21 Propter verbum tuum, & secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hæc, ita ut notum faceres servo tuo.

22 Idcirco magnificatus es Domine Deus, quia non est similis tui, neque est Deus extra te, in omnibus quæ audivimus auribus nostris.

23 Quæ est autem, ut populus tuus Israel, gens in terra, propter quam vivit Deus, ut redimeret eam sibi in populum, & poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia, & horribilia super terram, à facie populi tui, quem redemisti tibi ex Ægypto, gentem, & deum ejus.

24 Firmasti enim tibi populum tuum Israel in populum sempiternum: & tu Domine Deus factus es eis in Deum.

25 Nunc ergo Domine Deus, verbum quod locutus es super servum tuum, & super domum ejus, suscita in sempiternum: & fac sicut locutus es,

26 Ut magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilis coram Domino,

27 Quia tu Domine exercituum Deus Israel revelasti aurem servi tui, dicens: Domum ædificabo tibi: propterea invenit servus tuus cor suum at oraret te oratione hæc.

28 Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera: locutus es enim ad servum tuum bona hæc.

29 Incipe ergo, & benedic domni servi tui, ut sit in sempiternum coram te: quia tu Domine Deus locutus es, & benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

C A P V T V I I I.

Victoria varia Davidis, qui multos fecit tributarios quibus solebant Israelitæ pendere tributa: congratulatio Thon regis Emath de rege Adarezer devicta, à quo multa spolia David abstulit: officarii quos habebat David recensentur.

1 **F**ACTUM est autem post-hæc, percussit David Philistiim, & humiliavit eos; † & tulit David frenum tributi de manu Philistiim. † 1 Par. 18. 1.

2 Et percussit Moab, & mensus est eos funiculo, coæquans terræ: mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum, & unum ad vivificandum: factusque est Moab David serviens sub tributo.

3 Et percussit David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Euphratem,

4 Et

4 Et captis David ex parte ejus mille septingentis equitibus, & viginti millibus peditum, subnervavit omnes jugales currum: dereliquit autem ex eis centum currus.

5 Venit quoque Syria Damasci, ut præsidium ferret Adarezer regi Soba: & percussit David de Syria viginti duo millia virorum.

6 Et posuit David præsidium in Syria Damasci: factaque est Syria David serviens sub tributo: servavitque Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est.

7 Et tulit David arma aurea, quæ habebant servi Adarezer, & detulit ea in Jerusalem.

8 Et de Beze & de Beroth, civitatibus Adarezer, tulit rex David æs multum nimis.

9 Audivit autem Thou rex Emath, quod percussisset David omne robur Adarezer,

10 Et misit Thou Ioram filium suum ad regem David, ut salutaret eum congratulans, & gratias ageret: eo quod expugnasset Adarezer, & percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adarezer, & in manu ejus erant vasa aurea, & vasa argentea, & vasa ærea:

11 Quæ & ipsa sanctificavit rex David Domino cum argento & auro, quæ sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat,

12 De Syria, & Moab, & filiis Ammon, & Philisthim, & Amalec, & de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba

13 Fecit quoque sibi David nomen, cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum, caesis decem & octo millibus.

14 Et posuit in Idumæa custodes, statuitque præsidium: & facta est universa Idumæa serviens David, & servavit Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est.

15 Et regnavit David super omnem Israel: faciebat quoque David judicium & justitiam omni populo suo.

16 Ioab autem filius Sarviæ, erat super exercitum: porro Iosaphat filius Ahilud erat a commentariis:

17 Et Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: & Saraias, scriba:

18 Baanias autem filius Iojadæ, super Cerethi & Phelethi: filii autem David sacerdotes erant.

C A P V T I X.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboseth filio Ionatha claudo, redditis omnibus agris Saul,
quo

quos colebat Siba cum filiis ac servis suis, Miphibofeth ad mensam David recepto.

1 **E**T dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan?

2 Erat autem de domo Saul, servus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se, dixit ei: Tunc es Siba? & ille respondit: Ego sum servus tuus.

3 Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathæ, debilis pedibus.

4 Vbi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel, in Lodabar.

5 Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filii Ammiel, de Lodabar.

6 Cum autem venisset Miphibofeth filius Ionathæ filii Saul ad David, corruit in faciem suam, & adoravit. Dixisque David: Miphibofeth? Qui respondit: Adsum servus tuus.

7 Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum, & restituum tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper.

8. Qui adorans eum, dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?

9 Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul & dixit ei: Omnia quæcumque fuerunt Saul, & universam domum ejus, dedi filio domini tui.

10 Operare igitur ei terram tuam, & filii tui, & servi tui: & inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphibofeth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibæ quindecim filii, & viginti servi.

11 Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus: & Miphibofeth comedet super mensam meam, quasi unus de filiis regis.

12 Habebat autem Miphibofeth filium parvulum nomine Micha: omnis vero cognatio domus Sibæ serviebat Miphibofeth.

13 Porro Miphibofeth habitabat in Ierusalem: quia de mensa regis jugiter vescebatur: & erat laudus utroque pede.

C A P V T X.

Hæmon rex Ammonitarum, post illatam legatis Davidis injuriam, quos ad consolandum de patriæ morte miserat, contractis quinque regum Syria copiis

piis adversus Davidem, ab eo postigatur semel ac iterum.

1 **F**actum est autem post hæc, ut inoreretur rex filiorum Ammon, & regnavit Hanon filius ejus pro eo.

† 1 Par.
19, 2.

2 Dixitque David: † Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater ejus mecum misericordiam. Misit ergo David, consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon,

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, & non ideo ut investigaret, & exploraret civitatem, & everteret eam, misit David servos suos ad te?

4 Tulit itaque Hanon servos David, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, & præcidit vestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos.

5 Quod cum nunciatum esset David, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, & mandavit eis David: Manete in Jerichos, donec crescat barba vestra, & tunc revertimini.

6 Videntes autem filii Ammon quod injuriam fecissent David, miserunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum.

7 Quod cum audisset David, misit Ioab & omnem exercitum bellatorum.

8 Egressi sunt ergo filii Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha, seorsum erant in campo.

9 Videns igitur Ioab quod præparatum esset adversum se prælium, & ex adverso & post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, & instruxit aciem contra Syrum:

10 Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon.

11 Et ait Ioab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi.

12 Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo.

13 Iniit itaque Ioab, & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt à facie ejus,

14 Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt civitatem: reversusque est Ioab à filiis Ammon, & venit Ierusalem.

15 Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter.

16 Misitque Adarezer, & eduxit Syros qui erant trans fluvium, & adduxit eorum exercitum: Sobach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum.

17 Quod cum nunciatum esset David, contraxit omnem Israel, & transiit Iordanem, venitque in Helam: & direxerunt aciem Syri ex adverso David, & pugnaverunt contra eum.

18 Fugeruntque Syri à facie Israel, & occidit David de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum: & Sobach principem militiæ percussit: qui statim mortuus est.

19 Videntes autem universi reges, qui erant in praesidio Adarezer, se victos esse ab Israel, expaverunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel: & servierunt eis: timueruntque Syri auxilium præbere ultra filiis Ammon.

C A P V T X I.

Dum Ioab obsidet Rabba civitatem Ammonitarum, David domi residens adulterio Bethsabæe adiungit, ad id celandum, homicidium viri illius Uriæ; acceptaque illa in uxorem, & nato ex ea filio, Deum commovit ad iram.

1 **F**actum est autem, †vertente anno, eo † 1 Par. 20. 1.
tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab, & servos suos cum eo, & universum Israel, & vastaverunt filios Ammon, & obsederunt Rabba: David autem remansit in Ierusalem.

2 Dum hæc agerentur, accidit ut surgeret David de strato suo post meridiem, & deambularet in solario domus regiae: viditque mulierem se lavantem, ex adverso super solarium suum: erat autem mulier pulchra valde.

3 Misit ergo rex, & requisivit quæ esset mulier. Nunciatumque est ei, quod ipsa esset Bethsabæe filia Eliam, uxor Uriæ Hethæi.

4 Missis itaque David nunciis, tulit eam. quæ cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea: † statimque sanctificata est ab immunditia sua: † Levit. 15. 18.

5 Et reversa est in domum suam concepto foetu. Mirrensque nunciavit David, & ait: Concepti.

6 Misit autem David ad Ioab, dicens: Mitte ad me

me Vriam Hethæum. Misitque Ioab Vriam ad David.

7 Et venit Vrias ad David. Quæsitque David quam recte ageret Ioab , & populus , & quomodo administraretur bellum.

8 Et dixit David ad Vriam : Vade in domum tuam , & lava pedes tuos. Et egressus est Vrias de domo regis, secutusque est eum cibus regis.

9 Dormiuit autem Vrias ante portam domus regis cum aliis servis domini sui , & non descendit ad domum suam.

10 Nunciatumque est David à dicentibus : Non iuit Vrias in domum suam. Et ait David ad Vriam: Numquid non de via venisti ? quare non descendisti in domum tuam ?

11 Et ait Vrias ad David : Arca Dei & Israel & Iuda habitant in papilionibus , & dominus meus Ioab , & servi domini mei super faciem terræ manent : & ego ingrediar domum meam , ut comedam & bibam , & dormiam cum uxore mea ? per salutem tuam , & per salutem animæ tuæ , non faciam rem hæc.

12 Ait ergo David ad Vriam : Maue hîc etiam hodie , & cras dimittam te. Mansit Vrias in Ierusalem in die illa & altera :

13 Et vocavit eum David ut comederet coram se & biberet , & inebriavit eum : qui egressus vespere , dormiuit in strato suo cum servis domini sui , & in domum suam non descendit.

14 Factum est ergo mane , & scripsit David epistolam ad Ioab : misitque per manum Vriæ ,

15 Scribens in epistola : Ponite Vriam ex aduerso belli , ubi fortissimum est prælium : & dereliquite eum , ut percussus intereat.

16 Igitur cum Ioab obsideret urbem , posuit Vriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos.

17 Egressique viri de civitate , bellabant aduersum Ioab , & ceciderunt de populo servorum David , & mortuus est etiam Vrias Hethæus.

18 Misit itaque Ioab & nunciavit David omnia verba prælii :

19 Præcepitque nuncio , dicens : Cum compleveris universos sermones belli ad regem.

20 Si eum videris indignari , & dixerit : Quare accessistis ad murum , ut præliaremini ? an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur ?

21 Quis percussit Abimelech filium Ierobaal ?

† nonne mulier misit super eum fragmen molæ de muro , & interfecit eum in Thebes ? quare iuxta murum accessistis ? dices : Etiam servus tuus Vrias Hethæus occubuit.

22 Abiit

22 Abiit ergo nuncius, & venit, & narravit David omnia quæ ei præceperat Ioab.

23 Et dixit nuncius ad David: Prævaluerunt adversum nos viri, & egressi sunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis.

24 Et direxerunt jacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper: mortuique sunt de servis regis, quin etiam servus tuus Urias Hethæus mortuus est.

25 Et dixit David ad nuncium: Hæc dices Ioab: Non te frangat ista res: varius enim eventus est belli; nunc hunc, & nunc illum consumit gladius: conforta hellatores tuos adversus urbem, ut destruas eam, & exhortare eos.

26 Audivit autem uxor Uriæ, quod mortuus esset Urias vir suus, & planxit eum.

27 Transacto autem luctu, misit David, & introduxit eam in domum suam, & facta est ei uxor, peperitque ei filium: & displicuit verbum hoc, quod fecerat David, coram Domino.

C A P V T X I I.

David, sub parabola à Nathan proposita correptus in se ipsam tulit sententiam: unde Nathan multa illi minatur incommoda; quibus compuncto culpa condonatur, manente pena: & mortuo puero nascitur Salomon; ac civitas Rabbath cum magna ultione diruitur, accepto diaemate pretiosissimo regis ipsius, in Anthonias graviter advertitur.

1 Misit ergo Dominus Nathan ad David: qui cum venisset ad eum, dixit ei: Duo viri erant in civitate una, unus dives, & alter pauper.

2 Dives habebat oves, & boves plurimos valde.
3 Pauper autem nihil habebat omnino, præter ovem unam parvulam, quam emerat & nutrierat, & quæ creverat apud eum cum filiis ejus simul, de pane illius comedens, & de calice ejus bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.

4 Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus & de bobus suis, ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis, & præparavit cibos homini qui venerat ad se.

5 Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quousiam filius mortis est vir qui fecit hoc.

6 + Ovem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud, & non pepererit. + Exod. 12. 2.

7 Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir: Hæc dicit Dominus Deus Israel; Ego unxi te in

regem super Israel, & ego erui te de manu Saul,
 8 Et dedi tibi domum domini tui, & uxores
 domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel
 & Iuda; & si parva sunt ista, adjiciam tibi multo
 majora.

9 Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut
 faceres malum in conspectu meo? Vriam Hethæum
 percussisti gladio, & uxorem illius accepisti in
 uxorem tibi, & interfecisti eum gladio filiorum
 Ammon.

10 Quam ob rem non recedet gladius de domo
 tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me,
 & tuleris uxorem Vriæ Hethæi, ut esset uxor tua.

11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego susci-
 tabo super te malum de domo tua, & tollam uxores
 tuas in oculis tuis, & † dabo proximo tuo, &
 dormiet cum uxoribus tuis in oculis Solis hujus.

12 Tu enim fecisti abscondite: ego autem faci-
 am verbum istud in conspectu omnis Israel, & in
 conspectu Solis.

13 Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino.
 Dixitque Nathan ad David: † Dominus quoque
 transiit peccatum tuum: non morieris.

14 Veruntamen quoniam blasphemare fecisti
 inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui
 natus est tibi, morte morietur.

15 Et reversus est Nathan in domum suam. Per-
 cussit quoque Dominus parvulum, quem pepererat
 uxor Vriæ David, & desperatus est.

16 Deprecatusque est David Dominum pro par-
 vulo: & jejunavit David jejunio, & ingressus
 seorsum, jacuit super terram.

17 Venerunt autem seniores domus ejus cogeu-
 tes eum ut surgeret de terra: qui noluit, nec
 comedit cum eis cibum.

18 Accidit autem die septima ut moreretur in-
 fans: timueruntque servi David nunciare ei quod
 mortuus esset parvulus. dixerunt enim: Ecce cum
 parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum, &
 non audiebat vocem nostram: quanto magis si
 dixerimus, Mortuus est puer, se affliget?

19 Cum ergo David vidisset servos suos mussi-
 cantes, intellexit quod mortuus esset infantulus:
 dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer?
 Qui responderunt ei: Mortuus est.

20 Surrexit ergo David de terra: & lotus un-
 ctusque est: cumque mutasset vestem, ingressus est
 domum Domini: & adoravit, & venit in domum
 suam, petivitque ut ponerent ei panem, & co-
 medit.

† 1° Inf.
 26. 21.

† Eccli.
 47. 13.

21 Dixerunt autem ei servi sui : Quis est sermo quem fecisti ? propter infantem , cum adhuc viveret , jejunasti & flebas : mortuo autem puero , surrexisti & comedisti panem.

22 Qui ait : Propter infantem , dum adhuc viveret , jejunavi & flevi : dicebam enim : Quis scit si forte daret eum mihi Dominus , & vivat infans ?

23 Nunc autem quia mortuus est , quare jejunem ? Numquid potero revocare eum amplius ? ego vadam magis ad eum : ille vero non revertetur ad me.

24 Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam , ingressusque ad eam , dormivit cum ea : quæ genuit filium , & vocavit nomen ejus Salomon , & Dominus dilexit eum.

25 Misitque in manu Nathan prophetæ , & vocavit nomen ejus , Amabilis Domino , eo quod diligeret eum Dominus.

26 † Igitur pugnabat Ioab contra Rabbath filiorum Ammon , & expugnabat urbem regiam. † 1 PARV. 20. 14

27 Misitque Ioab nuncios ad David , dicens : Dimicavi adversum Rabbath , & capienda est Urbs aquarum.

28 Nunc igitur congrega reliquam partem populi , & obside civitatem , & cape eam : ne , cum à me vastata fuerit urbs , nomini meo ascribatur victoria.

29 Congregavit itaque David omnem populum , & profectus est adversum Rabbath : cumque dimicasset , cepit eam.

30 Et tulit diadema regis eorum de capite ejus , pondo auri talentum , habens gemmas pretiosissimas , & impositum est super caput David. Sed & prædam civitatis asportavit multam valde :

31 Populum quoque ejus adducens servavit , & circumegit super eos ferrata carpenta : divisitque cultris & traduxit in typo laterum : sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon. Et reversus est David , & omnis exercitus in Ierusalem.

CAPVT XIII.

*Abalom , propter incestum cum sorore Thamar , fratrem Ammon inter epulas occidit : iratoque patre , profugus ad regem Gessur , tribus annis ibi perman-
sit.*

1 **F**ACTUM est autem post hæc , ut Abalom filii David sororem speciosissimam , vocabulo Thamar adamaret Amnon filius David ,

2 Et deperiret eam valde , ita ut propter amorem ejus agrotaret : quia cum esset virgo , difficil-

Le ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea.

3 Erat autem Amnon amicus, nomine Ionadab, filius Semmaa fratris David, vir prudens valde.

4 Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo.

5 Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum, & languorem simula: cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum, ut comedam de manu ejus.

6 Accubuit itaque Amnon, & quasi agrotare coepit: cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas forbitiunculas, & cibum capiam de manu ejus.

7 Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, & fac ei pulmentum.

8 Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiscuit: & liquefaciens, in oculis ejus coxit forbitiunculas.

9 Tollenisque quod coxerat, effudit, & posuit coram eo, & noluit comedere: dixitque Amnon: Ejicite universos à me. Cumque ejecissent omnes,

10 Dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar forbitiunculas quas fecerat, & intulit ad Amnon fratrem suum in conclave.

11 Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam, & ait: Veni, cuba mecum soror mea.

12 Quæ respondit ei: Noli frater mi, noli opprimere me, neque enim hoc fas est in Israel: noli facere stultitiam hanc.

13 Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quasi unus de insipientibus in Israel: quin potius loquere ad regem, & non negabit me tibi.

14 Noluit autem acquiescere precibus ejus, sed prævalens viribus oppressit eam, & cubavit cum ea.

15 Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis: ita ut majus esset odium quo oderat eam, amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, & vade.

16 Quæ respondit ei: Majus est hoc malum, quod

quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam:

17 Sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: Ejice haec à me foras, & claude ostium post eam.

18 Quæ induta erat talari tunica: hujuscemodi enim filiae regis vestibus utebantur. Ejecit itaque eam minister illius foras: clausitque fores post eam.

19 Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens, & clamans.

20 Dixit autem ei Absalom frater suus: Nunquid Amnon frater tuus concubuit tecum? sed nunc soror tace: frater tuus est: neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalom fratris sui.

21 Cum autem audisset rex David verba hæc, contristatus est valde, & noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei.

22 Porro non est locutus Absalom ad Amnon, nec malum nec bonum: oderat enim Absalom Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam.

23 Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhasor, quæ est juxta Ephraim: & vocavit Absalom omnes filios regis.

24 Venitque ad regem, & ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui: veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum.

25 Dixitque rex ad Absalom: Noli fili mi nos rogare ut veniamus omnes, & gravemus te. Cum autem cogeret eum, & nolisset ire, benedixit ei.

26 Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum saltem Amnon frater meus.

27 Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum.

28 Coegit itaque Absalom eum, & dimisit cum eo Amnon & universos filios regis. Feceratque Absalom convivium quasi convivium regis.

29 Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino & dixero vobis: Percutite eum, & interficite: nolite rimere: ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, & estote viri fortes.

30 Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, & fugerunt.

32 Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem unus.

33 Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes servi illius, qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua.

34 Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris David, dixit: Ne æstimet dominus meus rex, quod omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus, ex die qua oppressit Thamar sororem ejus.

35 Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud, dicens: Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est.

36 Fugit autem Absalom: & elevavit puer speculator oculos suos, & aspexit: & ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis.

37 Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: juxta verbum servi tui sic factum est.

38 Cumque cessasset loqui, apparuerunt & filii regis: & intrantes levaverunt vocem suam, & fleverunt: sed & rex & omnes servi ejus fleverunt ploratu magno nimis.

39 Porro Absalom fugiens, abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus.

40 Absalom autem cum fugisset, & venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.

41 Cessavitque rex David persequi Absalom, eo quod consolatus esset super Amnon interitu.

C A P V T .XIV.

Absalom mulieris Thecuia solertia revocari curat Ioab à Gessur in Ierusalem; de pulchritudine & filia Absalom, qui biennio post reditum faciem patris, non vidit, donec messem Ioab incendiasset.

1 **I**ntelligens autem Ioab filius Sarviae, quod cor regis versum esset ad Absalom,

2 Misit Thecuam; & tulit iude mulierem sapientem: dixitque ad eam: Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier jam plurimo tempore lugens mortuum;

3 Et ingredieris ad regem, & loqueris ad eum sermone hujuscemodi. Posuit autem Iobab verba in ore ejus.

4 Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuis ad regem, cecidit coram eo super terram, & adoravit, & dixit: Serva me rex.

5 Et ait ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus,

6 Et ancillæ tuæ erant duo filii: qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset: & percussit alter alterum, & interfecit eum.

7 Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus heredem: & querunt extinguere sciutillam meam, quæ relicta est, ut non supersit vtro meo nomen, & reliquæ super terram.

8 Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego jubebo pro te.

9 Dixitque mulier Thecuis ad regem: In me, domine mi rex, sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus ejus sit innocens.

10 Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc enim ad me, & ultra non addet ut tangat te.

11 Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, & nequaquam interficiant filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram.

12 Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere.

13 Dixitque mulier: Quare cogitasti hujuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum?

14 Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: † nec vult Deus † Exech. perire animam, sed retractat cogitans ne peccatus 18.32. pereat qui abjectus est. 33.

15 Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsentem populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillæ suæ. 11.

16 Et audivit rex, ut liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me, & filium meum simul.

17 Dicat ergo ancilla tua, ut fiat verbum domini

mini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione nec maledictione moveatur: unde & Dominus Deus tuus est tecum.

18 Et respondens rex, dixit ad mulierem: Ne abscondas à me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex.

19 Et ait rex: Numquid manus Ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, & ait: Per salutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram est, ex omnibus his quæ locutus est dominus meus rex: servus enim tuus Ioab, ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc.

20 Ut verterem figuram sermonis huius, servus tuus Ioab præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam angelus Dei, ut intelligas omnia super terram.

21 Et ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & revoca puerum Absalom,

22 Cadensque Ioab super faciem suam in terram, adoravit & benedixit regi: & dixit Ioab: Hodie intellexit servus tuus, quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui.

23 Surrexit ergo Ioab & abiit in Gessur, & adduxit Absalom in Ierusalem.

24 Dixit autem rex: Revertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Reversus est itaque Absalom in domum suam, & faciem regis non vidit.

25 Porro sicut Absalom, vix non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: à vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula.

26 Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico.

27 Nati sunt autem filii tres: & filia una nomine Thamar, elegantis formæ.

28 Mansitque Absalom in Ierusalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 Misit itaque ad Ioab, ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, & ille nolisset venire ad eum,

30 Dixit servis suis: Scitis agrum Ioab juxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi
Ioab,

Ioab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni.

31 Surrexitque Ioab, & venit ad Absalom in domum ejus, & dixit: Quare succederunt servi tui fegetem meam igni?

32 Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis meae, interficiat me.

33 Ingressus itaque Ioab ad regem, nunciavit ei omnia: vocatusque est Absalom, & intravit ad regem, & adoravit super faciem terrae coram eo: osculatusque est rex Absalom.

C A P V T X V.

Absalom conciliato sibi populi favore, adversus patrem conjurat in Hebron, quem pater fugit, paucis cum arca remissis, & inter alios Chusai remittitur, dissipaturus consilium Achitopel.

1 **I**gitur post hæc fecit sibi Absalom currus, & equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum.

2 Et mane consurgens Absalom, stabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium ut veniret ad regis judicium, vocabat Absalom ad se, & dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens agebat: Ex una tribu Israel ego sum servus tuus.

3 Respondebatque ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni & justi. Sed non est qui te audiat constitutus à rege. dicebatque Absalom:

4 Quis me constituat judicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & iuste judicem?

5 Sed & cum accederet ad eum homo ut salutarer illum, extendebat manum suam, & apprehendens, osculabatur eum.

6 Faciebatque hoc omni Israel venienti ad judicium, ut audiretur à rege, & sollicitabat corda virorum Israel.

7 Post quadraginta autem annos, dixit Absalom ad regem David: Vadam, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron.

8 Vovens enim vovit servus tuus, cum esset in Gessur

Gessur Syriae, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino.

9 Dixitque ei rex David: Vade in pace. Et surrexit, & abiit in Hebron.

10 Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israel, dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinae, dicite: Regnavit Absalom in Hebron.

11 Porro cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes.

12 Accersivit quoque Absalom Acchitopel Gilonitem consiliarium David, de civitate sua Gilo. Cumque immolaret victimas, facta est conjuratio valida, populusque concurrens augebatur cum Absalom.

13 Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde universus Israel sequitur Absalom.

14 Et ait David servis suis, qui erant cum eo in Ierusalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Absalom: festinate egredi, ne forte veniens occupet nos, & impellat super nos ruinam, & percutiat civitatem in ore gladii.

15 Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quaecumque præceperit Dominus noster rex, libenter exequemur servi tui.

16 Egressus est ergo rex, & universa domus ejus, pedibus suis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum,

17 Egressusque rex & omnis Israel pedibus suis, stetit procul à domo.

18 Et universi servi ejus ambulabant juxta eum, & legiones Cerethi & Phelerthi, & omnes Gethæi: pugnatore validi, sexcenti viri, qui fecuti eum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem.

19 Dixit autem rex ad Ethai Gethæum: Cur veis nobiscum? revertere, & habita cum rege, quia peregrinus es, & egressus es de loco tuo.

20 Heri venisti, & hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem vadam quo iturus sum: revertere, & reduc tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum misericordiam & veritatem, quia ostendisti gratiam & fidem.

21 Et respondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, & vivit Dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi erit servus tuus.

22 Et ait David Ethai: Veni, & transi. Et transiit Ethai Gethæus, & omnes viri qui cum eo erant, & reliqua multitudo.

23 Omnesque flebant voce magna, & universus populus transibat: rex quoque transgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus intercedebat contra viam, quæ respicit ad desertum.

24 Venit autem & Sadoc sacerdos, & universi Levitæ cum eo, portantes arcam foederis Dei, & deposuerunt arcam Dei: & ascendit Abiathar, donec expletus esset omnis populus, qui egressus fuerat de civitate.

25 Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum.

26 Si autem dixerit mihi: Non places: præstosum, faciat quod bonum est coram se.

27 Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O Videns revertere in civitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Ionathas, filius Abiathar, duo filii vestri, sint vobiscum.

28 Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo à vobis indicans mihi.

29 Reportaverunt ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in Ierusalem: & manserunt ibi.

30 Porro David ascendebat Clivum olivarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens, & operto capite, sed & omnis populus, qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans.

31 Nunciatum est autem David, quod & Achitophel esset in conjuratione cum Absalom, dixitque David: Infatua, quæso, Domine consilium Achitophel.

32 Cumque ascenderet David summitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chufai Arachites, scissa veste, & terra pleno capite.

33 Et dixit ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri:

34 Si autem in civitatem revertaris, & dixeris Absalom: Servus tuus sum, rex: sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus: dissipabis consilium Achitophel.

35 Habes autem tecum Sadoc & Abiathar sacerdotes: & omne verbum quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar sacerdotibus.

36 Sunt autem cum eis duo filii eorum, Achimaas filius Sadoc, & Ionathas filius Abiathar: & mitte-

mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis.

37 Veniente ergo Chufai amico David in civitatem, Absalom quoque ingressus est in Ierusalem.

C A P V T X V I.

Siba cibaria adferenti ac detrectori confert bona Miphiboseth. Semei maledicentem occidi veras. Absalom Ierusalem ingressus, consilio Achitophel ad concubinas patris sui publice ingreditur.

Cumque David transisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboseth incursum ejus, cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis uvæ passæ, & centum massis palatharum, & utre vini.

2 Et dixit rex Sibæ: Quid tibi volunt hæc? Responditque Siba: Asini, domesticis regis ut sedent: panes & palathæ, ad vescendum pueris tuis: vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto.

† *Infra*
19. 17.

3 Et ait rex: ubi est filius domini tui? † Responditque Siba regi: remansit in Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israel regnum patris mei.

4 Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia, quæ fuerunt Miphiboseth. Dixitque Siba: Oro ut inveniam gratiam coram te, domine mi rex.

5 Venit ergo rex David usque Bahurim: & ecce ingrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera procedebatque egrediens, & † maledicebat,

† 3 Reg.
2. 8.

6 Mittebatque lapides contra David, & contra universos servos regis David: omnis autem populus & universi bellatores, à dextro & à sinistro latere regis incedebant.

7 Ira autem loquebatur Semei cum malediceret regi: Egredere, egredere vir sanguinum, & vi Belial.

8 Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul: quoniam invasisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Absalom filii tui: & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es.

9 Dixit autem Abisai filius Sarviæ regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, & amputabo caput ejus.

10 Et ait rex: Quid mihi & vobis est filii Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat. Dominus enim præcepit ei ut malediceret David: & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?

11 Et ait tex Abisai, & univerſes ſervis ſuis: Ecce filius meus, qui egreſſus eſt de utero meo, quaerit animam meam: quanto magis nunc filius Iemini? dimittite eum ut maledicat juxta praeciprum Domini:

12 Si forte reſpiciat Dominus afflictionem meam & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.

13 Ambulabat itaque David & ſervi ejus per viam cum eo. Semei autem, per jugum montis ex latere, contra illum gradiebatur, maledicens, & mittens lapides adverſum eum, terramque ſpargens.

14 Venit itaque rex, & univerſus populus cum eo laeſus, & refocillati ſunt ibi.

15 Abſalom autem & omnis populus ejus ingreſſi ſunt Ieruſalem, ſed & Achitophel cum eo.

16 Cum autem veniſſet Chufai Arachites amicus David ad Abſalom, locutus eſt ad eum: Salve rex, ſalve rex.

17 Ad quem Abſalom, Haec eſt, inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non iviſti cum amico tuo?

18 Reſponditque Chufai ad Abſalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic populus, & univerſus Iſrael, & cum eo manebo.

18 Sed ut & hoc inferam, cui ego ſervicurus ſum? nonne filio regis? ſicut parvi patri tuo, ita parebo & tibi.

20 Dixit autem Abſalom ad Achitophel: inite conſilium quid agere debeamus.

21 Et ait Achitophel ad Abſalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimiſit ad custodiendam domum: ut cum audierit omnis Iſrael quod foedaveris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum.

22 † Terenderunt ergo Abſalom tabernaculum † *Supra* in ſolario, ingreſſuſque eſt ad concubinas patris *12. 11.* ſui coram univerſo Iſrael.

23 Conſilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis, quaſi ſi quis conſuleret Deum: ſic erat omne conſilium Achitophel, & cum eſſet cum David, & cum eſſet cum Abſalom.

C A P V T X V I I.

Chufai diſſipat conſilium Achitopheliſ, de obruendo ſtatim Davide, itaque per nuncios indicat Davidi, qui conſilio Chufai tranſit Iordanem, quare ſe ſuſpenſit Achitophel: tres amici Davidi

munera adferunt, ne ejus populus necessariis egeret deficeret.

1 **D**ixit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar David hac nocte.

2 Et irruens super eum (quippe qui lassus est, & solutis manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatam.

3 Et reducam uniuersum populum, quomodo unus homo reuerti solet: unum enim virum tu quaris: & omnis populus erit in pace.

4 Placuitque sermo ejus Absalom, & cunctis majoribus natu Israel.

5 Ait autem Absalom: uocate Chusai Arachiten, & audiamus quid etiam ipse dicat.

6 Cumque uenisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hujuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quodas consilium?

7 Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice.

8 Et rursus intulit Chusai: Tu nosti patrem tuum, & viros qui cum eo sunt, esse fortissimos & amaro animo, ueluti si ursa raptis catulis in saltu sauiat: sed & pater tuus uir bellator est, nec morabitur cum populo.

9 Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo uoluerit, loco: & cum ceciderit unus quilibet in principio audiet quicumque audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom.

10 Et fortissimus quisque, cujus cor est quasi leonis, pavore soluetur: scit enim omnis populus Israel, fortem esse patrem tuum, & robustos omnes qui cum eo sunt.

11 Sed hoc mihi uidetur rectum esse consilium: Congregetur ad te uniuersus Israel à Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: & tu eris in medio eorum.

12. Et irruemus super eum in quocumque loco inventus fuerit: & operiemus eum, sicut cadere solet ros super terram: & non relinquemus de uiris, qui cum eo sunt, ne unum quidem.

13 Quod si urbem aliquam fuerit ingressus, circumdabit omnis Israel civitati illi funes, & trahemus eam in torrentem, ut non reperiatur ne calculus quidem ex ea.

14 Dixitque Absalom & omnes uiri Israel: Melius est consilium Chusai Arachitæ, consilio Achitopheli:

tophel : Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret Dominus super Absalom malum.

15 Et ait Chusai Sadoc & Abiathar sacerdotibus: Hoc & hoc modo consilium dedit Achitophel Absalom, & senioribus Israel : & ego tale & tale dedi consilium.

16 Nunc ergo mittite cito, & nunciate David, dicentes : Ne moreris nocte hac in campestribus deserti, sed absque dilatione transgredere : ne forte absorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo est.

17 Ionathas autem & Achimaas stabant juxta fontem Rogel: abiit ancilla & nunciavit eis : & illi profecti sunt, ut referrent ad regem David nuntium : non enim poterant videri, aut introire civitatem.

18 Vidit autem eos quidam puer, & indicavit Absalom : illi vero concito gradu ingressi sunt domum cujusdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in vestibulo suo, & descenderunt in eum.

19 Tulit autem mulier, & expandit velamen super os putei, quasi siccas ptisanas : & sic latuit res.

20 Cumque venissent servi Absalom in domum, ad mulierem dixerunt : Vbi est Achimaas & Ionathas? Et respondit eis mulier : Transierunt festinanter, gustata paululum aqua. At hi qui querebant, cum non reperissent, reversi sunt in Jerusalem.

21 Cumque abiissent, ascenderunt illi de puteo, & pergentes nunciaverunt regi David, & dixerunt : Surgite, & transite cito fluvium : quoniam hujusmodi dedit consilium contra vos Achitophel.

22 Surrexit ergo David, & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Iordanem, donec dilucesceret : & ne unus quidem residuus fuit, qui non transisset fluvium.

23 Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum, surrexitque & abiit in domum suam & in civitatem suam : & disposita domo sua, suspendio interiit, & sepultus est in sepulchro patris sui.

24 David autem venit in castra, & Absalom transiit Iordanem, ipse & omnes viri Israel cum eo.

25 Amasam vero constituit Absalom pro Ioab super exercitum : Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Ietta de Iesraeli, qui ingressus est ad Abigail filiam Naas, sororem Sarviae, quae fuit mater Ioab.

26 Et castrametatus est Israel cum Absalom in terra Galaad,

27 Cumque venisset David in Castra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, & Machir filius Ammihel de Lodabar, & Berzellai Galaadites de Rogelim,

28 Obtulerunt ei stratoria, & zapetia, & vasa fictilia, frumentum, & hordeum, & farinam, & polentam, & fabam, & lentem, & frixum cicer,

29 Et mel, & butyrum, oves, & pingues vitulos. dederuntque David, & populo qui cum eo erat, ad vescendum: suspicati enim sunt, populum fame & siti fatigari in deserto.

CAPVT XVIII.

Absalom victus praelio, & de quercu pendens ab Ioab transfoditur; quod audiens David, amare eum fleuit.

1 **I**gitur considerato David populo suo, constituit super eos tribunos & centuriones,

2 Et dedit populi tertiam partem sub manu Ioab, & tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviae fratris Ioab, & tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth, dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiscum.

3 Et respondit populus: Non exhibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit, sive media pars ceciderit e nobis, non facis curabunt: quia tu unus pro decem millibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe praefidio.

4 Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas, centeni, & milleni.

5 Et praecipit rex Ioab, & Abisai, & Ethai, dicens: Servate mihi puerum Absalom. Et omnis populus audiebat praecipientem regem cunctis principibus pro Absalom.

6 Itaque egressus est populus in campum contra Israel, & factum est praelium in saltu Ephraim,

7 Et caesus est ibi populus Israel ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti millium.

8 Fuit autem ibi praelium dispersum super faciem omnis terrae, & multo plures erant quos saltus consumpserat de populo, quam hi quos voraverat gladius in die illa.

9 Accidit autem ut occurreret Absalom servis David, sedens mulo: cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum & magnam, adhæsit caput ejus quercui: & illo suspensio inter caelum & terram, mulus, cui infederat, pertrausivit.

10. Vidit autem hoc quispiam, & nunciavit Ioab, dicens: Vidi Absalom pendere de quercu.

11. Et ait Ioab viro, qui nunciaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem argenti siclos, & unum balteum?

12. Qui dixit ad Ioab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: audientibus enim nobis precepit rex tibi, & Abisai, & Ethai, dicens: Custodite mihi puerum Absalom.

13. Sed & si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset, & tu stares ex adverso?

14. Et ait Ioab: Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalom: cumque adhuc palpitaret hærens in quercu,

15. Cucurrerunt decem juvenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt eum.

16. Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere multitudini.

17. Et tulerunt Absalom, & profecerunt eum in saltu, in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis: omnis autem Israel fugit in tabernacula sua.

18. Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, titulum qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, & appellatur Manus Absalom, usque ad hanc diem.

19. Achimas autem filius Sadoc, ait: Curram, & nunciabo regi, quia iudicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum ejus.

20. Ad quem Ioab dixit: Non eris nuncius in hac die, sed nunciabis in alia: hodie nolo te nunciare, filius enim regis est mortuus.

21. Et ait Ioab Chusi: Vade, & nuncia regi quæ vidisti. Adoravit Chusi Ioab, & cucurrit.

22. Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Ioab: Quid impedit si etiam ego curram post Chusi? Dixitque ei Ioab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuncii bajulus.

23. Qui respondit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii, transivit Chusi.

24. David autem sedebat inter duas portas: speculator vero, qui erat in fastigio portæ super murum, elevans oculos, vidit hominem currentem solum.

25 Et exclamans indicavit regi : dixitque rex : Si solus est , bonus est nuncius in ore ejus. Prope aute[m] illo , & accedente propius ,

25 Vidit speculator hominem alterum currentem , & vociferans in culmine , ait : Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex : Et iste bonus est nuncius.

27 Speculator aute[m] , Contemplor , ait , cursum prioris , quasi cursum Achimas filii Sadoc. Et ait rex : Vir bonus est : & nuncium portans bonum , venit.

28 Clamans aute[m] Achimaas , dixit ad regem : Salve rex. Et adorans regem coram eo prout in terram , ait : Benedictus Dominus Deus tuus , qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem.

29 Et ait rex : Estne pax puero Absalom ? Dixitque Achimaas : Vidi tumultum magnum , cum mitteret Ioab servus tuus , ô rex , me servum tuum : nescio aliud.

30 Ad quem rex : Transi , ait , & sta hîc. Cumque ille transisset , & staret ,

31 Apparuit Chusi : & veniens ait : Bonum apporto nuncium , domine mi rex : iudicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te.

32 Dixit aute[m] rex ad Chusi : Estne pax puero Absalom ? Cui respondens Chusi , Fiant , inquit , sicut puer , inimici domini mei regis , & universi qui confurgunt adversus eum in malum.

33 Contristatus itaque rex , ascendit coenaculum portar , & flevit. Et sic loquebatur , vadens :
† Fili mi Absalom , Absalom fili mi : quis mihi tribuat ut ego moriar pro te , Absalom fili mi , fili mi Absalom ?

† *Intra*
19.4.

C A P V T X I X.

David Ioab verbis commotus cessat plangere Absalom , & suos conspiratores sibi reconciliat , & à viris Iuda in Ierusalem reauertitur , ac Semei veniam precanti ignoscit , & Miphiboseeth recipit , iubens ut agros cum Siba dividat : valeatque ipsi Bethellai viciniens secum Chamaam , Israel aute[m] cum Iuda pro Davide acriter contendat.

1 **N**unciatum est aute[m] Ioab quod rex fieret & lugeret filium suum :

2 Et versa est victoria in luctum in die illa omni populo : audivit enim populus in die illa dici : Dolet rex super filio suo.

3 Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem ,

tatem, quomodo declinare solet populus versus & fugiens de prælio.

4 Porro rex operuit caput suum, & clamabat voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi.

5 Ingressus ergo Ioab ad regem in domum, dixit: Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum, qui salvam fecerunt animam tuam, & animam filiorum tuorum, & filiarum tuarum, & animam uxorum tuarum, & animam concubinarum tuarum.

6 Diligis odientes te, & odio habes diligentes te: & ostendisti hodie, quia non curas de ducibus tuis, & de servis tuis: & vere cognovi modo, quia si Absalom viveret, & omnes nos occubuissemus, tunc placeret tibi.

7 Nunc igitur surge, & procede, & alloquens satisfac servis tuis: juro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac: & pejus erit hoc tibi, quam omnia mala quæ venerunt super te, ab adolescentia tua usque in præsens.

8 Surrexit ergo rex & sedit in porta: & omni populo nunciatum est quod rex federet in porta: venitque universa multitudo coram rege: Israel autem fugit in tabernacula sua.

9 Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israel, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, ipse salvavit nos de manu Philistinorum: & nunc fugit de terra propter Absalom.

10 Absalom autem, quem unximus super nos, mortuus est in bello: usquequo fletis, & non reducit is regem?

11 Rex vero David misit ad Sadoc & Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad majores uatu Juda, dicentes: Cur venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam? (Sermo autem omnis Israel pervenerat ad regem in domo ejus.)

12 Fratres mei vos, os meum, & caro mea vos, quare novissimi reducit is regem?

13 Et Amasæ dicite: Nonne os meum, & caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si non magister militiæ fueris coram me omni tempore pro Ioab.

14 Et inclinavit cor omnium virorum Juda, quasi viri unus: miseruntque ad regem, dicentes: Revertere tu, & omnes servi tui.

15 Et reversus est rex: & venit usque ad Iordam.

nem, & omnis Iuda venit usque in Galgalam, ut occurreret regi, & traduceret eum Iordanem.

† 3 Reg.
2. 8.

16 † Festinavit autem Semei filius Gera filii Iemini de Bahurim, & descendit cum viris Iuda in occursum regis David

17 Cum mille viris de Benjamin, & Siba puer de domo Saul; & quindecim filii ejus, ac viginti servi erant cum eo; & irrumpentes Iordanem, ante regem

18 Transierunt vada, ut traducerent domum regis, & facerent juxta jussionem ejus; Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cum jam transisset Iordanem,

19 Dixit ad eum: Ne reputes mihi Domine mihi iniquitatem, neque memineris injuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo.

20 Agnosco enim servus tuus peccatum meum; & idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in occursum domini mei regis.

21 Respondens vero Abisai filius Sarviae, dixit: Numquid pro his verbis non occideretur Semei, quia maledixit Christo Domini?

22 Et ait David: Quid mihi, & vobis filii Sarviae? cur efficimini mihi hodie in fatam? ergone hodie interficietur vir in Israel? an ignoro hodie me factum regem super Israel?

23 Et ait rex Semei: Non morieris. Iuravitque ei.

24 Miphiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis pedibus, & intonsa barba: vestesque suas non laverat à die qua egressus fuerat rex, usque ad diem reversionis ejus in pace.

25 Cumque Ierusalem occurrisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum Miphiboseth?

26 Et respondens ait: Domine mi rex, servus meus contempfit me: dixique ei ego famulus tuus, ut sterneret mihi asinum, & ascendens abirem cum rege: claudus enim sum servus tuus.

† Supra
16. 3.

27 † Insuper & accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex, sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi.

28 Neque enim fuit domus patris mei, nisi morti obnoxia domino meo regi: tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensae tuae: quid ergo habeo justae querelae? aut quid possum ultra vociferari ad regem?

29 Ait ergo ei rex: Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum: tu & Siba dividite possessiones.

30 Respon-

30 Responditque Miphiboseth regi : Etiam cuncta accipiat , postquam reversus est domus meus rex pacifice in domum suam.

31 Berzellai quoque Galaadites , descendens de Rogelim , traduxit regem Iordanem , paratus etiam ultra fluvium profequi eum.

32 † Erat autem Berzellai Galaadites senex valde , id est , octogenarius , & ipse præbuit alimenta regi , cum moraretur in castris : fuit quippe vir dives nimis. † 3 Reg. 2. 7.

33 Dixit itaque rex ad Berzellai : Veni mecum , ut requiescas securus mecum in Ierusalem.

34 Et ait Berzellai ad regem : Quot sunt dies annorum vitæ meæ , ut ascendam cum rege in Ierusalem ?

35 † Octogenarius sum hodie : numquid vigent sensus mei ad discernendum suave , aut amarum ? aut delectare potest servum tuum cibus & potus ? vel audire possum ultra vocem cantorum , atque cantatricum ? quare servus tuus sit oneri domino meo regi ? † *Supra* 17. 27.

36 Paululum procedam famulus tuus ab Iordane tecum : non indigeo hac vicissitudine ,

37 Sed obsecro ut revertar servus tuus , & moriar in civitate mea , & sepeliar juxta sepulchrum patris mei , & matris meæ. Est autem servus tuus Chamaam , ipse vadat tecum , domine mi rex , & fac ei quidquid tibi bonum videtur.

38 Dixit itaque ei rex : Mecum transeat Chamaam , & ego faciam ei quidquid tibi placuerit , & omne , quod petieris à me , impetrabis.

39 Cumque transisset universus populus & rex Iordanem , osculatus est rex Berzellai , & benedixit ei : & ille reversus est in locum suum.

40 Transivit ergo rex in Galgalam , & Chamaam cum eo. omnis autem populus Iuda traduxerat regem , & media tantum pars affuerat de populo Israel.

41 Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei : Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda , & traduxerunt regem & domum ejus Iordanem , omnesque viros David cum eo ?

42 Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel : Quia mihi propior est rex : cur irasceris super hac re ? numquid comedimus aliquid ex rege , aut munera nobis data sunt ?

43 Et respondit vir Israel ad viros Iuda , & ait : Decem partibus major ego sum apud regem , magisque ad me pertinet David quam ad te : cur festisti mihi injuriam , & non mihi nunciatum est

priori, ut reducerem regem meum? Durius autem responderunt viri Iuda viris Israel.

C A P V T X X.

Ioab cum fraude Abisai persequens Sebam filium Bochri moventem contra David seditionem in Israel, Amasam in via occidit; tandemque ab obsidione Abela, misso Seba per murum capite, discedit.

1. **A**CCIDIT quoque ut tibi esset vir Belial, nomine Seba, filius Bochri, vir Iemineus: & cecinit buccina, & ait: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai: revertere in tabernacula tua Israel.

2. Et separatus est omnis Israel à David, secutusque est Seba filium Bochri: viri autem Iuda adhererunt regi suo à Iordane usque Ierusalem.

3. Cumque venisset rex in domum suam in Ierusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, & tradidit eas in custodiam, alimenta eis præbens: & non est ingressus ad eas, sed erant clausæ usque in diem mortis suæ in viduitate viventes.

4. Dixit autem rex Amasæ: Convoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, & tu adesto præsens.

5. Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, & moratus est extra placitum quod ei constituerat rex.

6. Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflictorus est nos Seba filius Bochri quam Absalom: tolle igitur servos domini tui, & persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas, & effugiat nos.

7. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cerethi quoque & Phelethi: & omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendum Seba filium Bochri.

8. Cumque illi essent juxta lapidem grandem, qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, & desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia, in vagina, qui fabricatus levi motu egredi poterat, & percutere.

9. Dixit itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. † Et tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum.

10. Porro Amasa non observavit gladium, quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina ejus in terram, nec secundum vulnus apposuit, & mortuus est. Ioab autem, & Abisai frater ejus, persecuti sunt Seba filium Bochri.

21. Interea

11 Interea quidam viri, cum stetissent juxta cadaver Amasæ, de sociis Ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David.

12 Amasa autem conspersus sanguine, jacebat in media via. Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, & amovit Amasam de via in agrum, operuitque eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum.

13 Amoto ergo illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Seba filium Bochri.

14 Porro ille transierat per omnes tribus Israel in Abalam, & Bethmaacha: omnesque viri electi congregati fuerant ad eum.

15 Venerunt itaque & oppugnabant eum in Abela, & in Bethmaacha, & circumdederunt munitiouibus civitatem, & obsessa est urbs: omnis autem turba, quæ erat cum Ioab, moliebatur destruere muros.

16 Et exclamavit mulier sapiens de civitate: Audite, audite, dicite Ioab: Appropinqua huc, & loquar tecum.

17 Qui cum accessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab? Et ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancillæ tuæ. Qui respondit: Audio.

18 Rursumque illa, Sermo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant, interrogent in Abela: & sic perficiebant.

19 Nonne ego sum quæ respondeo veritatem in Israel, & tu quæris subvertere civitatem, & evertere matrem in Israel? Quare præcipitas hereditatem Domini?

20 Respondensque Ioab, ait: Absit, absit hoc à me: non præcipito, neque demolior.

21 Non sic se habet res, sed homo de monte Ephraim Seba, filius Bochri cognominæ, levavit manum suam contra regem David: tradite illum solum, & recedemus à civitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce caput ejus mittetur ad te per murum.

22 Ingressa est ergo ad omnem populum, & locuta est eis sapienter: qui abscissum caput Seba filii Bochri projecerunt ad Ioab, & ille cecinit tuba, & recesserunt ab urbe, unusquisque in tabernacula sua: Ioab autem reversus est Ierusalem ad regem.

23 † Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israel: Banaias autem filius Iojadæ super Cerethæos & Phelethæos. † SUBVA 8, 16.

24 Aduram vero super tributa: porro Iosaphat filius Ahilud à commentariis.

25 Siva autem, scriba: Sadoc vero & Abiathar, sacerdotes.

26 Ira autem Iairites erat sacerdos David.

C A P V T X X I.

F Immissa propter Saulis in Gabaonitas injustam servitiam fame triennali, cui divertenda, ad illorum petitionem David Saulis reliquias, prater Miphiboseth tradit, ut crucifigerentur, quorum ossa una cum Saulis & Ionathæ ossibus jubet sepultura tradi: narrantur & quattuor bella Davidis adversus Philisthaeos.

1 **F**Acta est quoque fames in diebus David tribus annis jugiter: & consuluit David oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saul, & domum ejus sanguinum, quia occidit Gabaonitas.

2 Vocatis ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos. (Porro Gabaonitæ non erant de filiis Israel, sed reliquiæ Amorrhæorum: † filii quippe Israel juraverant eis, & voluit Saul percutere eos zelo, quasi pro filiis Israel & Iuda.)

† 10s. 9.
x6.

3 Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis? & quod erit vestri piaculum, ut benedicatis hereditati Domini?

4 Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non est nobis super argento & auro quæstio, sed contra Saul, & contra domum ejus: neque volumus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam vobis?

5 Qui dixerunt regi: Virum, qui attrivit nos & oppressit inique, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in cunctis finibus Israel.

6 Dentur nobis septem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo.

† 1 Reg.
18. 3.

7 † Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathæ filii Saul, propter jusjurandum Domini, quod fuerat inter David & inter Jonathan filium Saul.

8 Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ Aja, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphiboseth: & quinque filios Michol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi,

9 Et dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi septem, simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione hordei.

10 Tollens autem Respha filia Aja cilicium, subtravit sibi supra petram, ab initio messis, donec stillaret

stillaret aqua super eos de cælo : & non dimisit aves lacerare eos per diem , neque bestias per noctem.

11 Et nunciata sunt David quæ fecerat Respha, filia Aja , concubina Saul.

12 Et abiit David , & tulit ossa Saul , & ossa Ionathæ filii ejus , à viris Iabes Galaad : † qui furati † 1 Rego fuerant ea de platea Bethsan , in qua suspenderant 31. 19. eos Philisthiim cum interfecissent Saul in Gelboë :

13 Et asportavit inde ossa Saul , & ossa Ionathæ filii ejus : & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant ,

14 Sepelierunt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filii ejus in terra Benjamin, in latere, in sepulchro Cis patris ejus : feceruntque omnia , quæ præceperat rex, & repropitiatus est Deus terræ post hæc.

15 Factum est autem rursus prælium Philisthinorum adversum Israel , & descendit David ; & servi ejus cum eo, & pugnabant contra Philisthiim. Deficiente autem David ,

16 Iesbibenob, qui fuit de genere arapha, † cui † 1 Rego jus ferrum hastæ trecentas uncias appendebat , & 17. 7. accinctus erat ense novo , nisus est percutere David.

17 Præsidioque ei fuit Abisai filius Sarviæ , & percussum Philisthæum interfecit. Tunc juraverunt viri David, dicentes : iam non egredieris nobiscum in bellum , ne extinguas lucernam Israel.

18 † Secundum quoque bellum fuit in Gob contra † 1 Para Philisthæos : tunc percussit Sobocai de Hufati, 20. 4. Saph de stirpe arapha de genere gigantum.

19 Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philisthæos , in quo percussit Adeotatus filius Sallus polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæum, cujus hastile hastæ erat quasi liciatorium texentium.

20 Quartum bellum fuit in Geth : in quo vir fuit excelsus , qui senos in manibus pedibusque habebat digitos , id est , viginti quattuor , & erat de origine arapha.

21 Et blasphemavit Israel : percussit autem eum Jonathan filius Samaa fratris David.

22 Hi quattuor nati sunt de arapha in Geth , & ceciderunt in manu David , & servorum ejus.

C A P V T XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro sua ab omnibus inimicis liberatione.

1 **L**ocutus est autem David Domino verba carminis hujus , in die qua liberavit eum Dominus

Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul.

2 Et ait :

† *Psal.*
17. 8.

† Dominus petra mea, & robur meum, & salvator meus.

3 Deus fortis meus, sperabo in eum : scutum meum, & cornu salutis meæ : elevator meus, & refugium meum : salvator meus, de iniquitate liberabis me.

† *Psal.*
17. 3.

4 † Laudabilem invocabo Dominum : & ab inimicis meis salvus ero.

5 Quia circumdederunt me contriciones mortis : torrentes Belial terruerunt me.

6 Funes inferni circumdederunt me : præven-
erunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo : & exaudiet de templo suo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures ejus.

8 Commota est & contremuit terra : fundamenta montium concussa sunt, & conquassata, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus de naribus ejus, & ignis de ore ejus vorabit : carbones succensi sunt ab eo.

10 Inclinavit caelos, & descendit : & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit : & lapsus est super pennas venti.

12 Posuit tenebras in circuitu suo latibulum :
cribrans aquas de nubibus caelorum.

13 Præ fulgore in conspectu ejus, succensi sunt carbones ignis.

14 Tonabit de caelo Dominus : & excelsus dabit vocem suam.

15 Misit sagittas, & dissipavit eos, fulgur, & consumpsit eos.

16 Et apparuerunt effusiones maris, & revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris ejus.

17 Misit de excelso, & assumpsit me : & extraxit me de aquis multis.

18 Liberavit me ab inimico meo potentissimo, & ab his qui oderant me : quoniam robustiores me erant.

19 Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus est Dominus firmamentum meum.

20 Et eduxit me in latitudinem : liberavit me, quia complacui ei.

21 Retribuet mihi Dominus secundam justitiam meam :

meam: & secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.

22 Quia custodivi vias Domini, & non egi impie, à Deo meo.

23 Omnia enim judicia ejus in conspectu meo: & præcepta ejus non amovi à me.

24 Et ero perfectus cum eo: & custodiam me ab iniquitate mea.

25 Et restituet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum munditiam manuum mearum, in conspectu oculorum suorum.

26 Cum sancto factus eris: & cum robusto perfectus.

27 Cum electo electus eris: & cum perverso pervertèris.

28 Et populum pauperem salvum facies: oculisque tuis excelsos humiliabis.

29 Quia tu lucerna mea Domine: & tu Domine illuminabis tenebras meas.

30 In te enim curram accinctus: in Deo meo transiliam murum.

31 Deus immaculata via ejus, eloquium Domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se.

32 Quis est Deus præter Dominum: & quis fortis præter Deum nostrum?

33 Deus qui accinxit me fortitudine: & complanavit perfectam viam meam.

34 Cœquans pedes meos cervis, & super excelsa mea statuas me.

35 † Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum arcum brachia mea. † Psal.

36 Dedisti mihi clypeum salutis tuæ: & mansuetudo tua multiplicavit me. 143. 1.

37 Dilatabis gressus meos subtus me: & non deficient tali mei.

38 Persequar inimicos meos, & conteram: & non convertar donec consumam eos.

39 Consumam eos & confringam, ut non consurgant: cadent sub pedibus meis.

40 Accinxisti me fortitudine ad prælium: incurvasti resistentes mihi subtus me.

41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum; odientes me, & disperdam eos.

42 Clamabunt, & non erit qui salvet: ad Dominum, & non exaudiet eos.

43 Delebo eos ut pulverem terræ: quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam.

44 Salvabis me à contradictionibus populi mei:

custo-

custodies me in caput gentium: populus, quem ignoro, serviet mihi.

45 Filii alieni resistent mihi, auditu auris obedient mihi.

46 Filii alieni defluerunt, & contrahentur in angustiis suis.

47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus: & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.

48 Deus qui das vindictas mihi, & dejicis populos sub me.

49 Qui educis me ab inimicis meis, & à resistentibus mihi elevas me: † à viro iniquo liberabis me.

† Psal.

17. 52.

† Rom.

15. 9.

50 † Propterea confitebor tibi Domine in gentibus: & nomini tuo cantabo.

51 Magnificans salutes regis sui, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus in sempiternum.

C A P V T XXIII.

Verba novissima David, & catalogus virorum ipsius illustrium.

1 **H**Æc autem sunt verba David novissima. Dixit David filius Isai: Dixit vir, cui constitutum est de christo Dei Jacob, egregius psalter Israel.

2 Spiritus Domini locutus est per me, & sermo ejus per linguam meam.

3 Dixit Deus Israel mihi, locutus est Fortis Israel, Dominator hominum, justus dominator in timore Dei.

4 Sicut lux auroræ, oriente sole, mane absq; nubibus rutilat, & sicut pluviis germinat herba de terra.

5 Nec tanta est domus mea apud Deum, ut patam æternum iniret mecum, ficum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea, & omnis voluntas: nec est quidquam ex ea quod non germinet.

6 Prævaricatores autem quasi spinæ evellentur universi: quæ non tolluntur manibus.

7 Et si quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lanceato, igneque succensæ comburentur usque ad nihilum.

† 1 Par.

8. 10.

8 † Hæc nomina fortium David. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno.

9 Post hunc, Eleazar filius patruï ejus Ahohites inter tres fortes, qui erant cum David quando reprobraverunt Philisthiim, & congregati sunt illuc in prælium.

10 Cum

10 Cumque ascendissent viri Israel, ipse stetit & percussit Philisthæos, donec deficeret manus ejus, & obrigesceret cum gladio: fecitque Dominus salutem magnam in die illa: & populus qui fugerat, reversus est ad cætorum spolia detrahenda.

11 Et post hunc Samma filius Age de Arari. & congregati sunt Philisthiim in statione: erat quippe ibi ager lente plenus. Cumque fugisset populus a facie Philisthiim.

12 Stetit ille in medio agri, & tuitus est eum percussitque Philisthæos: & fecit Dominus salutem magnam.

13 Nec non & ante descenderant tres qui erant principes inter triginta, & venerant tempore messis ad David in speluncam Odollam: castra autem Philistinorum erant posita in Valle gigantum.

14 Et David erat in præsidio: porro statio Philistinorum tunc erat in Bethlehem.

15 Desideravit ergo David, & ait: O si quis mihi daret potum aquæ, de cisterna quæ est in Bethlehem juxta portam!

16 Irruperunt ergo tres fortes castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat juxta portam, & attulerunt ad David: at ille noluit bibere, sed libavit eam Domino,

17 Dicens: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. hæc fecerunt tres robustissimi.

18 Abisai quoque frater Ioab filius Sarviæ, princeps erat de tribus: ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos, quos interfecit, nominatus in tribus,

19 Et inter tres nobilior, eratque eorum princeps, sed usque ad tres primos non pervenerat.

20 Et Banaias filius Iojadæ viri fortissimi, maiorum operum, de Cabseel, ipse percussit duos leones Moab, & ipse descendit, & percussit leonem in media cisterna in diebus nivis.

21 Ipse quoque interfecit virum Ægyptium, virum dignum spectaculo, habentem in manu hastam: itaque cum descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu Ægyptii, & interfecit eum hasta sua.

22 Hæc fecit Banaias filius Iojadæ.

23 Et ipse nominatus inter tres robustos, qui erant inter triginta nobiliores: veruntamen usque ad tres non pervenerat: fecitque eum sibi David auricularium, à secreto,

- 24 Afael frater Ioab inter triginta , Elehanan filius patris eius de Bethlehem.
 25 Semma de Harodi , Elica de Harodi ,
 26 Heles de Phalti , Hira filius Acces de Thecua.
 27 Abiezer de Anathoth , Mobonnai de Husati ,
 28 Selmon Ahohites , Maharai Netophatites ,
 29 Heled filius Baana , & ipse Netophathites ,
 Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin ,
 30 Banaia Pharathonites , Heddai de torrente Gaas ,
 31 Abialbon Arbathites , Azmaveth de Beromi ,
 32 Eliaba de Salaboni . Filii Iassen , Ionathan ,
 33 Semma de Orori , Ajam filius Sarar Arorites ,
 34 Eliphelet filius Aasbai filii Machati , Eliam filius Achitophel Gelonites ,
 35 Hefrai de Carmelo , Pharai de Arbi ,
 36 Igaal filius Nathan de Soba , Bonni de Gadi .
 37 Selec de Ammoni , Naharai Berothites armiger Ioab filii Sarviae ,
 38 Ira Iethrites , Gareb & ipse Iethrites ,
 39 Vrias Hethæus . Omnes triginta septem .

CAPVT XXIV.

David ob numeratum populum à Gad propheta correptus ex tribus flagellis oblati pestem triduanam elegit ; qua in populum seruiens , ac 70000 interemptis , orat David Dominum , & à Gad Propheta admonitus , in arca Aremna , dato precio , altare erigit , cessatque pestis .

† 1 Par.
11. 1.

1 **E**T † addidit furor Domini irasci contra Israel , commovitque David in eis dicentem : Vade , numera Israel & Iudam .

2 Dixitque rex ad Ioab principem exercitus sui : Perambula omnes tribus Israel à Dan usque Bersabee , & numera populum , ut sciam numerum eius .

3 Dixitque Ioab regi Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum , quantum nunc est , iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis : sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiusmodi ?

4 Obtinuit autem sermo regis verba Ioab & principum exercitus : egressusque est Ioab , & principes militum , à facie regis , ut numerarent populum Israel .

5 Cumque pertransissent Iordanem , venerunt in
Aroer

Aroer ad dexteram urbis , quæ est in valle Gad :

6 Et per Iazer transferunt in Galaad , & in terram inferiorem Hodsi , & venerunt in Dan silvestria. Circumeuntesque juxta Sidonem ,

7 Transferunt prope moenia Tyri , & omnem terram Hevæi & Chanaanæi , veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee :

8 Et lustrata universa terra , affuerunt post novem menses & viginti dies in Ierusalem.

9 Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi , & inventa sunt de Israel octoginta millia virorum fortium , qui educerent gladium : & de Iuda quingenta millia pugnatorum.

10 Percussit autem cor David eum , postquam numeratus est populus : & dixit David ad Dominum : Peccavi valde in hoc facto : sed precor Domine , ut transferas iniquitatem servi tui , quia stulte egi nimis.

11 Surrexit itaque David mane , & sermo Domini factus est ad Gad prophetam & Videntem David , dicens :

12 Vade & loquere ad David : Hæc dicit Dominus : Trium tibi datur optio , elige unum quod volueris e x-his , ut faciam tibi.

13 Cumque venisset Gad ad David , nunciavit ei , dicens : Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua : aut tribus mensibus fugies adversarios tuos , & illi te persequentur : aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera , & vide quem respondeam , ei qui me misit , sermonem.

14 Dixit autem David ad Gad : Coarctor nimis : † sed melius est ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiæ ejus sunt) quam in manus hominum.

† 1 Paro.

21. 13.

Dan. 13.

23.

15 Immisitque Dominus pestilentiam in Israel , de mane usque ad tempus constitutum , & mortui sunt ex populo , à Dan usque ad Bersabee , septuaginta millia virorum.

16 Cumque extendisset manum suam angelus Domini super Ierusalem ut disperderet eam , misertus est Dominus super Ierusalem ut disperderet eam , misertus est Dominus super afflictione , & ait angelo percutienti populum : Sufficit : nunc contine manum tuam , erat autem angelus Domini juxta aream Arena Iebusæi.

17 Dixitque David ad Dominum , cum vidisset angelum cadentem populum : Ego sum qui peccavi , ego inique egi : isti qui oves sunt , quid fecerunt ?

cerunt ? vertatur , obsecro , manus tua contra me , & contra domum patris mei.

18 Venit autem Gad ad David in die illa , & dixit ei : Ascende , & constitue altare Domino in area Areuna Iebusæi.

19 Et ascendit David juxta sermonem Gad , quem præceperat ei Dominus.

20 Conspiciensque Areuna , animadvertit regem & servos ejus transire ad se :

21 Et egressus adoravit regem prono vultu in terram , & ait : Quid causæ est ut veniat dominus meus rex ad servum suum ? Cui David ait : Ut emam à te aream , & ædificem altare Domino , & cesset interfectio quæ grassatur in populo.

22 Et ait Areuna ad David : Accipiat , & offerat dominus meus rex , sicut placet ei : habes boves in holocaustum , & plaustrum & juga boum in usum lignorum.

23 Omnia dedit Areuna rex regi : dixitque Areuna ad regem : Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum.

24 Cui respondens rex , ait : Nequaquam ut vis , sed emam pretio à te , & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream , & boves , argenti siclis quinquaginta :

25 Et ædificavit ibi David altare Domino , & obtulit holocausta & pacifica : & propitius est Dominus terræ & cohibita est plaga ab Israel.

L I B E R R E G V M
T E R T I V S ,
secundum Hebræos
P R I M V S
M A L A C H I M .

C A P V T I .

David senio confectum puella Abisag calefacit , casta manens : Adonia vero regnum occupante , Bethsabee directâ consilio Nathan impetravit à David utgi Salomonem in regem ; quo audito , fugit Adonias.

1 **E**T rex David senuerat , habebatque ætatis plurimos dies : cumque operiretur vestibus , non calefiebat.

2 Dixerunt ergo ei servi sui : Quæramus domino

mino nostro regi adolescentulam virginem , & iter coram rege , & foveat eum , dormiatque in sinu suo , & calefaciat dominum nostrum regem.

3 Quæsierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel , & invenerunt Abisag Sunamitidem , & adduxerunt eam ad regem.

4 Erat autem puella pulchra nimis , dormiebatque cum rege , & ministrabat ei , rex vero non cognovit eam.

5 Adonias autem filius Haggith elevabatur , dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus & equites , & quinquaginta viros qui currerent ante eum.

6 Nec corripuit eum pater suus aliquando , dicens : Quare hoc fecisti ? Erat autem & ipse pulchret valde , secundus natu post Absalom.

7 Et sermo ei cum Ioab filio Sarviæ , & cum Abiathar sacerdote , qui adjuvabant partes Adoniæ.

8 Sadoc vero sacerdos & Banaias filius Ioadæ , & Natham propheta , & Semei & Rei , & robur exercitus David , non erat cum Adonia.

9 Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis , & universis pinguibus , juxta Lapidem zoheleth , qui erat vicinus fonti Rogel , vocavit universos fratres suos filios regis , & omnes viros Iuda servos regis.

10 Nathan autem prophetam , & Benajam , & robustos quosque , & Salomonem fratrem suum , non vocavit.

11 Dixit itaque Nathan ad Bersabee matrem Salomonis : Num audisti , quod regnaverit Adonias filius Haggith , & dominus noster David hoc ignorat ?

12 Nunc ergo veni , accipe consilium à me , & salva animam tuam , filiique tui Salomonis.

13 Vade , & ingredere ad regem David , & dic ei : Nonne tu Domine mi rex jurasti mihi ancillæ tuæ , dicens : Salomon filius tuus regnabit post me , & ipse sedebit in folio meo ? quare ergo regnat Adonias ?

14 Et adhuc ibi te loquente cum rege , ego veniam post te , & complebo sermones tuos.

15 Ingressa est itaque Bethsabee ad regem in cubiculum : rex autem senuerat nimis , & Abisag Sunamitis ministrabat ei.

16 Inclinauit se Bethsabee , & adoravit regem. Ad quam rex , Quid tibi , inquit , vis ?

17 Quæ respondens , ait : Domine mi , tu jurasti per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ , Salomon filius tuus regnabit post me , & ipse sedebit in folio meo.

18 Et ecce nunc Adonias regnat, te, domine mi rex ignorante.

19 Mactavit boves, & pingua-quæque, & arietes plurimos, & vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem, & Ioab principem militiae: Salomonem autem servum tuum non vocavit.

20 Verumtamen domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israel, ut indices eis, quis sedere debeat in solio tuo, domine mi rex, post te.

21 Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego & filius meus Salomon peccatores.

22 Adhuc illa loquente cum rege, Nathan propheta venit.

23 Et nunciaverunt regi, dicentes: Adest Nathan propheta. Cumque introisset in conspectu regis & adorasset eum pronus in terram,

24 Dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum?

25 Quia descendit hodie, & immolavit boves, & pingua; & arietes plurimos, & vocavit universos filios regis, & principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem: illisque vescentibus, & bibentibus coram eo, & dicentibus: Vivat rex Adonias:

26 Me servum tuum, & Sadoc sacerdotem, & Banaïam filium Iojadæ, & Salomonem famulum tuum, non vocavit.

27 Numquid à domino meo rege exivit hoc verbum & mihi non indicasti servo tuo, quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?

28 Et respondit rex David, dicens: Vocate ad me Bethsabée. Quæ cum fuisset ingressa coram rege, & steteret ante eum,

29 Iuravit rex, & ait: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia,

30 Quia sicut iuravi tibi per Dominum Deum Israel, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium post me: sic faciam hodie.

31 Summissoque Bethsabée in terram vultu, adoravit regem, dicens: Vivat dominus meus David in æternum.

32 Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banaïam filium Iojadæ. Qui cum ingressi fuissent coram rege,

33 Dixit ad eos: Tollite vobiscum servos domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam; & ducite eum in Gihon.

34 Et ungat eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta in regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Vivat rex Salomon.

35 Et ascendetis post eum, & veniet, & fedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illique præcipiam ut sit dux super Israel & super Iudam.

36 Et respondit Banaïas filius Iojadæ, regi, dicens: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis.

37 Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic cum Salomone, & sublimius faciat solium ejus à folio domini mei regis David.

38 Descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Banaïas filius Iojadæ, & Cerethi, & Pheleti: & imposuerunt Salomonem super mulam regis David, & adduxerunt eum in Gihon.

39 Sumsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem: & cecinerunt buccina, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon.

40 Et ascendit universa multitudo post eum, & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno, & sonuit terra à clamore eorum.

41 Audivit autem Adonias, & omnes qui invitati fuerant ab eo, jamque convivium finitum erat: sed & Ioab, audita voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?

42 Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuncians.

43 Responditque Ionathas Adoniæ: Nequaquam: Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem:

44 Misitque cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Benaïam filium Iojadæ, & Cerethi & Pheleti, & imposuerunt eum super mulam regis.

45 Vuxeruntque eum Sadoc sacerdos & Nathan propheta regem in Gihon: & ascenderunt inde lætantes, & insonuit civitas: hæc est vox quam audistis.

46 Sed & Salomon fedet super solium regni.

47 Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David, dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum ejus super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo:

48 Et locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo, videntibus oculis meis.

49 Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, & iuit unusquisque in viam suam.

50 Adonias autem timens Salomonem, surrexit, & abiit, tenuitque cornu altaris.

51 Et nunciaverunt Salomoni, dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem, tenuit cornu altaris dicens: Iuret mihi rex Salomon hodie, quod non interficiat servum suum gladio.

52 Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus ejus in terram: si autem malum inventum fuerit in eo, morietur.

53 Misit ergo rex Salomon & eduxit eum ab altari: & ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAPUT II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem, ob affectum eo dolo regnum, occidi a Salomone iubetur, Abiathar sacerdotio privatur, & tandem Ioab in tabernaculo interficitur: Semei quoque quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, triennio post occiditur.

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, præcepitque Salomoni filio suo, dicens:

2 Ego ingredior viam universæ terræ: confortare & esto vir.

3 Et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut custodias cerimonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & testimonia, † sicut scriptum est in lege Moyſi: ut intelligas universa quæ facis, & quocumque te verteris:

4 Ut confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de folio Israel.

5 Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Ioab filius Sarviæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus Israel, † Abner filio Ner: & † Amasæ filio Iether: quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, & posuit cruorem prælii in balteo suo, qui erat circa lumbos ejus & in calceamento suo, quod erat in pedibus ejus.

6 Facies ergo juxta sapientiam tuam, & non deduces canitiem ejus pacifice ad inferos.

7 Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: † occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Absalom fratris tui.

8 † Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Iemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad Castra: sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem, & iuravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio: † 2 Reg. 16. 5. 19. 19.

9 Tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, ut scias quæ facias ei, deducesque canos ejus cum sanguine ad inferos.

10 † Dormivit igitur David cum patribus sui, & sepultus est in civitate David. † Act. 2. 29.

11 Dies autem quibus regnavit David super Israel, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis: in Ierusalem, triginta tribus. 1 Par. 29. 23.

12 Salomon autem sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum ejus nimis.

13 Et ingressus est Adonias, filius Haggith ad Bathsabæ matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus.

14 Addiditque: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille:

15 Tu, inquit, nosti, quia meum erat regnum, & me præposuerat omnis Israel sibi in regem: sed translatum est regnum, & factum est fratris mei: à Domino enim constitutum est ei.

16 Nunc ergo petitionem unam precor à te; ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad eum: Loquere.

17 Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem.

18 Et ait Bethsabæ: Bene, ego loquar pro te regi.

19 Venit ergo Bethsabæ ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia: & surrexit rex in occursum ejus, adoravitque eam, & sedit super thronum suum: positusque est thronus matri regis, quæ sedit ad dextram ejus.

20 Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor à te; ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

21 Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis Adoniæ fratri tuo uxore.

22 Responditque rex Salomon, & dixit matri suæ: Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniæ? postula ei & regnum: ipse est enim frater meus major me, & habet Abiathar sacerdotem, & Ioab filium Sarviæ-

23 Iuravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc.

24 Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, & collocavit super solium David patris mei, & qui fecit mihi domum, sicut locutus est, quia hodie occideretur Adonias.

25 Misitque rex Salomon per manum Banaïæ filii Iojadæ, qui interfecit eum, & mortuus est.

26 Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es: sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, & sustinisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus.

† 1 Reg. 2. 31. Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, † ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.

28 Venit autem nuncius ad Ioab, quod Ioab declinasset post Adoniam & post Salomonem non declinasset: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

29 Nunciatumque est regi Salomoni, quod fugisset David in tabernaculum Domini, & esset juxta altare: misitque Salomon Banaïam filium Iojadæ, dicens: Vade, interfice eum.

30 Et venit Banaïas ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dixit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hinc moriar. Renunciavit Banaïas regi sermonem, dicens: Hæc locutus est Ioab, & hæc respondit mihi.

31 Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est: & interfice eum, & sepeli, & amovebis sanguinem innocentem, qui effusus est a Ioab, a me, & a domo patris mei.

† 2 Reg. 3. 27. † 2 Reg. 20. 10. Et reddet Dominus sanguinem ejus super caput ejus, quia interfecit duos viros justos, melioresque se: occidit eos gladio, patre meo David ignorante, † Abner filium Ner principem militiæ Israel, & † Amasam filium Iether principem exercitus Iuda.

33 Et revertetur sanguis illorum in caput Ioab, & in caput feminis ejus in sempiternum. David autem & semini ejus, & domui & throno illius, sit pax usque in æternum a Domino.

34 Ascendit itaque Banaïas filius Iojadæ, & aggressus

aggressus enim interfecit : sepultusque est in domo sua in deserto.

35 Et constituit rex Benajam filium Iojadæ pro eo super exercitum, & Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar.

36 Misit quoque rex, & vocavit Semei, dixitque ei : *Ædifica tibi domum in Ierusalem, & habita : & non egredieris inde huc atque illuc.*

37 Quacumque autem die egressus fueris, & transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum : sanguis tuus erit super caput tuum.

38 Dixitque Semei regi : *Bonus sermo, sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis.*

39 Factum est autem post annos tres, ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth : nunciatumque est Semei, quod servi ejus essent in Geth.

40 Et surrexit Semei, & stravit asinum suum : ivitque ad Achis in Geth ad requirendum servos suos, & adduxit eos de Geth.

41 Nunciatum est autem Salomoni, quod esset Semei in Geth de Ierusalem, & rediisset.

42 Et mittens vocavit eum, dixitque illi : *Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi : Quacumque die egressus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum ? Et respondisti mihi : Bonus sermo, quem audivi.*

43 Quare ergo non custodisti jusjurandum Domini, & præceptum quod præceperam tibi ?

44 Dixitque rex ad Simeï : *Tu nosti omne malum, cujus tibi conscius est cor tuum, quod fecisti David patri meo : reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.*

45 Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum.

46 Iussit itaque rex Banaïæ filio Iojadæ : qui egressus, percussit eum, & mortuus est.

C A P V T III.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis, sapientiam in somno petit, quam una cum divitiis & gloria accipit, & primum in meretricum dirimenda sibi ostendit.

1 **C**onfirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate conjunctus est Pharaoni regi Ægypti : accepit namque filiam ejus, & adduxit in civitatem David, donec completeret

pleret ædificans domum suam, & domum Domini, & murum Ierusalem per circuitum.

2 Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum.

3 Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat, & accendebat thymiama.

4 Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum: mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon.

5 Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: postula quod vis ut dem tibi.

6 Et ait Salomon: Tu fecisti cum seruo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate, & iustitia, & recto corde tecum: custodisti ei misericordiam unam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum ejus, sicut est hodie.

7 Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti seruum tuum pro David, patre meo, ego autem sum puer parvulus, & ignorans egressum: & introitum meum.

8 Et servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest præ multitudine.

† 2 Pa-
ral. 1.
10.

9 † Dabis ergo seruo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum, quis enim poterit judicare populum istum populum tuum hunc multum?

10 Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset hujuscemodi rem.

11 Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad disceruendum iudicium:

12 Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.

† Sap.
7. 11.
Matth.
6. 29.

13 † Sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi: divitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus.

14 Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.

15 Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quod

quod esset somnium : cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca foederis Domini, & obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande convivium universis famulis suis.

16 Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo,

17 Quarum una ait : Obsecro, mi domine : ego & mulier haec habitabamus in domo una, & peperim apud eam in cubiculo.

18 Tertia autem die postquam ego peperim, peperit & haec : & eramus simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus.

19 Mortuus est autem filius mulieris hujus nocte. dormiens quippe oppressit eum.

20 Et consurgens intempestae noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancillae tuae dormientis, & collocavit in sinu suo : suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo.

21 Cumque surrexisssem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus : quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram,

22 Responditque altera mulier : Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat : Mentiris : filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

23 Tunc rex ait : Haec dixit, Filius meus vivit, & filius tuus mortuus est. Et ista respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit.

24 Dixit ergo rex : Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege.

25 Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri.

26 Dixit autem mulier, cujus filius erat vivus, ad regem : (commota sunt quippe viscera ejus super filio suo) Obsecro domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum. E contrario illa dicebat : Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.

27 Respondit rex, & ait : Date huic infantem vivum, & non occidatur : haec est enim mater ejus.

28 Audivit itaque omnis Israel judicium quod judicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum judicium.

CAPVTV.

Numerantur principes & præfecti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, opes; sapientia, pacisque securitas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.

- 1 ERat autem rex Salomon regnans super omnem Israel :
- 2 Et hi principes quos habebat : Azarias filius Sadoc sacerdotis :
- 3 Elihoreph & Ahia filii Sifa scribæ : Iosaphat filius Ahilud à commentariis :
- 4 Banafas filius Iojadæ super exercitum : Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes,
- 5 Azarias filius Nathan, super eos qui assistebant regi : Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis :
- 6 Et Ahifar præpositus domus : & Adoniram filius Abda super tributa.
- 7 Habebat autem Salomon duodecim præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam regi & domui ejus : per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabant.
- 8 Et hæc nomina eorum : Benhur, in monte Ephraim.
- 9 Bendecar, in Maces, & in Salebim, & in Bethfames, in Elon, & in Bethasao.
- 10 Benhesed in Aruboth : ipse erat Socho, & omnis terra Epher.
- 11 Benabinadab, cujus omnis Nephath Dor, Taphet nilam Salomonis habebat uxorem.
- 12 Baana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & universam Bethsan, quæ est juxta Sarthana subter Iezrahel, à Bethsan usque Abelmehula è regione Iecmaan.
- 13 Bengaber in Ramoth Galaad : habebat Avothiar filii Manasse in Galaad, ipse præerat in omni regione Argob, quæ est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis, quæ habebant feras æreas.
- 14 Ahinadah filius Addo præerat in Manaim.
- 15 Achimaas in Nephthali : sed & ipse habebat Basemath filiam Salomonis in conjugio.
- 16 Baana filius Hufi, in Afer, & in Baloth.
- 17 Iosaphat filius Pharue, in Isfachar.
- 18 Semei filius Ela, in Benjamin.
- 19 Gaber filius Vri, in terra Galaad, in terra Schon regis Amorrhæi & Og regis Basan, super omnia quæ erant in illa terra.

20 Iuda & Israel innumerabiles, sicut arena maris in multitudine: comedentes, & bibentes, atque latantes.

21 † Salomon autem erat in dititione sua, habens omnia regna à flumine terræ Philistiim usque ad terminum Ægypti: offerentium sibi munera, & fervientium ei cunctis diebus vitæ ejus. † *Ecclesi.* 47. 16.

22 Erat autem cibus Salomonis per dies singulos, triginta cori similæ, & sexaginta cori farinæ,

23 Decem boves pingues & viginti boves pascuales, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & avium altilium.

24 Ipse enim obtinebat omnem regionem quæ erat trans flumen, à Thaphsa usque ad Gazau, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu.

25 Habitabatque Iuda & Israel absque timore ullo, nausquisque sub vite sua, & sub ficu sua, à Dan usque Bersabee, cunctis diebus Salomonis.

26 † Ex habebat Salomon quadraginta millia præsepja equorum currillum, & duodecim millia equestrim. † 2 *Par.* 9. 25.

27 Nutriebantque eos supradicti regis præfecti: sed & necessaria mensæ regis Salomonis, cum iugenti cura præbebant in tempore suo.

28 Hordeni quoque & paleas equorum & jumentorum, deferebant in locum ubi erat rex, juxta constitutum sibi.

29 Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in littore maris.

30 Et præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium orientalium & Ægyptiorum.

31 † Et erat sapientior cunctis hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda, filijs Mahol: & erat nominatus in universis gentibus per circuitum. † *Ecclesi.* 47. 16.

32 Locutus est quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina ejus quinque & mille.

33 Et disputavit super lignis, à cedro quæ est in Libano, usque ad hyssopum quæ egreditur de pariete, & disseruit de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus.

34 Et veniebant de cunctis populis ad audientiam sapientiam Salomonis, & ab universis regibus terræ, qui audiebant sapientiam ejus.

Concedit Hiram Salomoni ad templi adificationem caesos lignorum, quibus Salomon iuibat cibaria: numerus caesorum, portantium onera, latomorum, & praefectorum eorum.

1 **M**isit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salomonem: audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore.

2 Misit autem Salomon ad Hiram, dicens:

3 Tu scis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit aedificare domum nomini Domini Dei sui propter bella imminencia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vestigio pedum ejus.

4 Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non est satan, neque occurfus malus.

† 2 Reg.
7. 13.
1. Par.
2. 10.

5 † Quamobrem cogito aedificare templum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David patri meo, dicens: Filius tuus, quem dabo pro te super folium tuum, ipse aedificabit domum nomini meo.

6 Praecepit igitur ut praecedant mihi servi tui cedros de Libano, & servi mei sint cum servis tuis: mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris: scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna caedere sicut Sidonii.

7 Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, laetatus est valde, & ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum.

8 Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi quaecumque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis.

9 Servi mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari, usque ad locum quem significaveris mihi: & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: praebebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meae.

10 Itaque Hiram dabat Solomoni ligna cedrina, & ligna abieгна, juxta omnem voluntatem ejus.

11 Salomon autem praebebat Hiram coros tritici viginti millia in cibum domui ejus, & viginti cocos

coros purissimi olei : hæc tribuebat Salomon Hiram per singulos annos.

12 † Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei : & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo foedus. † *Supra.*
3. 12.

13 Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indictio triginta millia virorum.

14 Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis : & Adoniram erat super hujuscemodi indictione.

15 Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte :

16 Absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium & trecentorum, præcipientium populo & his qui faciebant opus.

17 Præcepitque rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos, in fundamentum templi, & quadrarent eos :

18 Quos dolaverunt cæmentarii Salomonis, & cæmentarii Hiram : porro Giblii præparaverunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

C A P V T V I.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores & exteriores.

1 **F**Actum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio, (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino. 2. *Paral.*
3. 1.

2 Domus autem, quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine.

3 Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, juxta mensuram latitudinis templi : & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi.

4 Fecitque in templo fenestras obliquas.

5 Et ædificavit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu.

6 Tabulatum quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit

fuit in domo per circuitum forissecus ut non hæ-
rerent muris templi.

7 Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus
dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus,
& securis, & omne ferramentum, non sunt au-
dita in domo cum ædificaretur.

8 Ostium lateris medii in parte erat domus dex-
træ: & per cochleam ascendebant in medium cœ-
naculum, & à medio in tertium.

9 Et ædificavit domum, & consummavit eam:
textit quoque domum laquearibus cedrinis.

10 Et ædificavit tabulatum super omnem do-
mum quinque cubitis altitudinis, & operuit do-
mum lignis cedrinis.

11 Et factus est sermo Domini ad Salomonem,
dicens:

12 Domus hæc, quam ædificas, si ambulaveris
in præceptis meis, & judicia mea feceris, & cu-
stodieris omnia mandata mea, gradiens per ea:
firmabo sermonem meum tibi † quem locutus sum
ad David patrem tuum.

13 † Et habitabo in medio filiorum Israel, &
non derelinquam populum meum Israel.

14 Igitur ædificavit Salomon domum, & con-
summavit eam.

15 Et ædificavit parietes domus intrinsecus ta-
bulatis cedrinis, à pavimento domus usque ad
summitatem parietum, & usque ad laquearia, o-
peruit lignis cedrinis intrinsecus: & textit pav-
imentum domus tabulis abiegnis.

16 Ædificavitque viginti cubitorum ad poste-
riorem partem templi tabulata cedrina, à pav-
imento usque ad superiora: & fecit interiorem do-
mum oraculi in Sanctum sanctorum.

17 Porro quadraginta cubitorum erat ipsum
templum pro foribus oraculi.

18 Et cedro omnis domus intrinsecus vestieba-
tur, habens tornaturas & juncturas suas fabrefa-
ctas, & cælaturas eminentes: omnia cedrinis ta-
bulis vestiebantur: nec omnino lapis apparere po-
térat in pariete.

19 Oraculum autem in medio domus, in inte-
riori parte fecerat, ut poneret ibi arcam foede-
ris Domini.

20 Porro oraculum habebat viginti cubitos lon-
gitudinis, & viginti cubitos latitudinis: & vi-
ginti cubitos altitudinis: & operuit illud, atque
vestivit auro purissimo, sed & altare vestivit ce-
dro.

21 Domum quoque ante oraculum operuit

auro purissimo , & affixit laminas clavis aureis.

22 Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur : sed & totum altare oraculi textit auro.

23 Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum , decem cubitorum altitudinis.

24 Quinque cubitorum ala cherub una , & quinque cubitorum ala cherub altera : id est, decem cubitos habentes , à summitate alæ unius usque ad alæ alterius summitatem.

25 Decem quoque cubitorum erat cherub secundus : in mensura pari , & opus unum erat in duobus cherubim.

26 Id est , altitudinem habebat unus cherub , decem cubitorum , & similiter cherub secundus.

27 Posuitque cherubim in medio templi interioris : extendebant autem alas suas cherubim , & tangebant ala una parietem , & ala cherub secundi tangebant parietem alterum : alæ autem alteræ in media parte templi se invicem contingebant.

28 Textit quoque cherubim auro.

29 Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis cælaturis & torno : & fecit in eis cherubim , & palmas , & picturas varias , quasi profuscentes de pariete , & egredientes.

30 Sed & pavementum domus textit auro intrinsecus & extrinsecus ,

31 Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum , postesque angulorum quinque.

32 Et duo ostia de lignis olivarum : & sculpsit in eis picturam Cherubim , & palmarum species , & anaglypha valde prominentia : & textit ea auro : & operuit tam cherubim quam palmas , & cetera , auro.

33 Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulos :

34 Et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus : & utrumque ostium duplex erat , & se invicem tenens aperiebatur.

35 Et sculpsit cherubim , & palmas , & cælaturas valde eminentes : operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam.

36 Et ædificavit atrium iuterius tribus ordinibus lapidum politorum , & uno ordine lignorum cedri.

37 Anno quarto fundata est domus Domini in mense Zio :

58 Et in anno undecimo, mense Bul (ipse est mensis octavus) perfecta est domus in omni opere suo, & in universis utensilibus suis: ædificavitque eam annis septem.

C A P V T VII.

Palatium Salomonis, domus saltus Libani atque uxoris ejus; varia & sumptuosissima templi supellex.

† *Infr.*
p. 10.

1 **D**Omum autem suam ædificavit Salomon † tredecim annis, & ad perfectum usque perduxit.

2 Ædificavit quoque domum saltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulacra inter columnas cedriuas: ligna quippe cedrina exciderat in columnas.

3 Et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram, quæ quadraginta quinque columnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columnas quindecim

4 Contra se invicem positas,

5 Et è regione se respicientes, æquali spatio inter columnas, & super columnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia,

6 Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, & triginta cubitorum latitudinis: & alteram porticum in facie majoris porticus: & columnas, & epistylia super columnas.

7 Porticum quoque solii, in qua tribunal est; fecit: & texit lignis cedrinis à pavimento usque ad summitatem.

† *Supra*
p. 3.

8 Et domuncula, in qua sedebatur ad judicandum, erat in media porticu, simili opere. Domum quoque fecit filię Pharaonis († quam uxorem duxerat Salomon) tali opere, quali & hanc porticum.

9 Omnia lapidibus pretiosis, qui ad normam quamdam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus ferrati erant: à fundamento usque ad summitatem parietum, & extrinsecus usque ad atrium majus.

10 Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magis decem sive octo cubitorum.

11 Et desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant, similiterque de cedro.

12 Et atrium majus rotundum, trium ordinum de lapidibus sectis, & unius ordinis de dolata cedro: nec non & in atrio domus Domini interiori, & in porticu domus.

13 Misit quoque rex Salomon, & tulit Hiram de Tyro,

14 Filium mulieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum sapientia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum omne opus ex ære. Qui cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus ejus.

15 Et fluxit duas columnas æreas, decem & octo cubitorum altitudinis columnam unam: † & † *Ierem.* linea duodecim cubitorum ambiebat columnam u- 52.21, tramque.

16 Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur super capita columnarum, fusilia ex ære: quinque cubitorum altitudinis capitellum unum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum.

17 Et quasi in modum retis, & catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Vtrumque capitellum columnarum fusile erat: septena versuum retiacula in capitello uno, & septena retiacula in capitello altero.

18 Et perfecit columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, ut tegerent capitella, quæ erant super summitatem, malgranatorum: eodem modo fecit & capitello secundo.

19 Capitella autem, quæ erant super capita columnarum, quasi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum.

20 Et rursus alia capitella in summitate columnarum desuper juxta mensuram columnæ contra retiacula: malgranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi.

21 Et statuit duas columnas in porticu templi: cumque statuisset columnam dexteram, vocavit eam nomine Iachin: similiter erexit columnam secundam, & vocavit nomen ejus Booz.

22 Et super capita columnarum opus in modum lilii posuit: perfectumque est opus columnarum.

23 † Fecit quoque mare fusile decem cubitorum à labio usque ad labium, rotundum in circuitu: quinque cubitorum altitudo ejus, & retiacula triguera cubitorum cingebat illud per circuitum. † 2 *Par.* 4. 2.

24 Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles.

25 Et stabat super duodecim boves, è quibus tres respiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem;

& tres ad meridiem, & tres ad orientem, & mare super eos desuper erat quorum posteriora universa intrinsecus latitabant.

26 Grossitudo autem lateris, trium unciarum erat: labiumque ejus, quasi labium calicis, & folium repandi lillii: duo millia batos capiebat.

27 Et fecit decem bases æneas, quattuor cubitorum longitudinis bases singulas, & quattuor cubitorum latitudinis, & trium cubitorum altitudinis.

28 Et ipsum opus basium, interrasile erat: & sculpturæ inter juncturas.

29 Et inter coronulas & plectas, leones & boves & cherubim: & in juncturis similiter desuper: & subter leones & boves quasi lora ex ære dependentia.

30 Et quattuor rotæ per bases singulas, & axes ærei: & per quattuor partes quasi humeruli subter laterem fusiles, contra se invicem respectantes.

31 Os quoque lateris intrinsecus erat in capitulis summitate: & quod forinsecus apparebat, unius cubiti erat totum rotundum, pariterque habebat unum cubitum & dimidium: in angulis autem columbarum variæ cælaturæ erant: & media intercolumnia, quadrata non rotunda.

32 Quattuor quoque rotæ, quæ per quattuor angulos basis erant cohærebant sibi subter basim: una rota habebat altitudinis cubitum & semis.

33 Tales autem rotæ erant, quales solent in curru fieri: & axes earum, & radii, & canthi, & modioli, omnia fusilia.

34 Nam & humerali illi quattuor per singulos angulos basis unius, ex ipsa basi fusiles & conjuncti erant.

35 In summitate autem basis erat quedam rotunditas dimidii cubiti, ita fabrefacta, ut later desuper posset imponi, habens cælaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsa.

36 Sculpsit quoque in tabularis illis quæ erant ex ære, & in angulis, cherubim, & leones, & palmas, quasi in similitudinem hominis stantis, ut non cælata, sed appolita per circuitum viderentur.

37 In hunc modum fecit decem bases, fusurana, & mensura, sculpruraque consimili.

38 Fecit quoque decem lateres æteos: quadraginta batos capiebat later unus, eratque quattuor cubitorum: singulos quoque lateres per singulas, id est, decem bases posuit.

39 Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem.

40 Fecit ergo Hiram lebetes, & scutras, & hamulas, & perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini.

41 Columnas duas, & funiculos capitellorum super capitella columnarum duos: & retiacula duo, ut operirent duos funiculos, qui erant super capita columnarum.

42 Et malogranata quadringenta in duobus retiaculis: duos versus malogranatorum in retiaculis singulis, ad operiendos funiculos capitellorum, qui erant super capita columnarum.

43 Et bases decem, & lutes decem super bases.

44 Et mate unum, & boves duodecim subter mare.

45 Et lebetes, & scutras, & hamulas. omnia vasa, quæ fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini, de aurichalco erant.

46 In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochoth & Sartham.

47 Et posuit Salomon omnia vasa: propter multitudinem autem nimiam non erat pondus artis.

48 Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini: altare aureum, & mensam, super quam ponerentur panes propositionis, auream:

49 Et candelabra aurea, quinque ad dexteram, & quinque ad sinistram, contra oraculum, ex auro puro: & quasi lillii flores, & lucernas desuper aureas: & forcipes aureos,

50 Et hydrias, & fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thuribula, de auro purissimo: & cardines ostiorum domus interioris Sancti sanctorum, & ostiorum domus templi, ex auro erant.

51 † Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, & intulit quæ sanctificaverat David pater suus, argentum & aurum, & vasa, reposuitque in thesauris domus Domini. † 2 Pars. 5. 10.

C A P V T V I I I.

Templum, introducta in ipsum arca, dedicatur, nebula illud implente, Salomon post longam orationem populo benedicti: numerus boum & ovium immolarum hac celebri festiuitate.

1 Tunc † congregati sunt omnes majores natu Israel cum principibus tribuum, & † 2 Pars. 5. 24. duces familiarum filiorum Israel, ad regem Salo-

monem in Ierusalem : ut deferrent arcam foederis Domini , de civitate David , id est de Sion.

2 Convenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense Ethanim , in solempni die , ipse est mensis septimus.

3 Veneruntque cuncti senes de Israel , & tulerunt arcam sacerdotes ,

4 Et portaverunt arcam Domini , & tabernaculum foederis , & omnia vasa Sanctuarii , quæ erant in tabernaculo ; & ferebant ea sacerdotes & Levitæ.

5 Rex autem Salomon , & omnis multitudo Israel , quæ convenerat ad eum , gradiebatur cum illo ante arcam , & immolabant oves & boves absque æstimatione & numero.

6 Et intulerunt sacerdotes arcam foederis Domini in locum suum , in oraculum templi , in Sanctum sanctorum , subter alas cherubim.

7 Siquidem cherubim expandebant alas super locum arcæ , & protegebant arcam , & vectes ejus desuper.

8 Cumque eminenter vectes , & apparerent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum , non apparebant ultra extrinsecus , qui & fuerunt ibi usque in præsentem diem.

9 In arca autem non erat aliud , † nisi duæ tabulæ lapideæ , quas posuerat in ea Moyses in Horeb : quando pepigit Dominus foedus cum filiis Israel , cum egrederentur de terra Ægypti.

10 Factum est autem , cum exissent sacerdotes de Sanctuario , nebula implevit domum Domini ,

11 Et non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam : impleverat enim gloria Domini domum Domini.

12 Tunc ait Salomon : † Dominus dixit ut habitaret in nebula.

13 Ædificans ædificavi domum in habitaculum tuum , firmissimum solium tuum in sempiternum.

14 Convertitque rex faciem suam , & benedixit omni ecclesiæ Israel : omnis enim ecclesia Israel stabat.

15 Et ait Salomon : Benedictus Dominus Deus Israel , qui locutus est ore suo ad David patrem meum , & in manibus ejus perfecit , dicens :

16 A die qua eduxi populum meum Israel de Ægypto , non elegi civitatem de universis tribubus Israel , ut ædificaretur domus , & esset nomen meum ibi : sed elegi David ut esset super populum meum Israel.

17 † Voluitque David pater meus ædificare domum nomini Domini Dei Israel :

18 Et

† 2 Par.
5. 10.
Hebr.
9. 5.

† 2 Par.
6. 10.

† 2 Reg.
7. 5.

18 Et ait Dominus ad David patrem meum :
Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum no-
mini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans.

19 Verumtamen tu non ædificabis mihi domum,
sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse
ædificabit domum nomini meo.

20 Confirmavit Dominus sermonem suum, quem
locutus est : stetitque pro David patre meo, & fe-
di super thronum Israel, sicut locutus est Domi-
nus : & ædificavi domum nomini Domini Dei
Israel.

21 Et constitui ibi locum arcæ, in qua foedus
Domini est, quod percussit cum patribus nostris,
quando egressi sunt de terra Ægypti.

22 Stetit autem Salomon ante altare Domini in
conspectu ecclesiæ Israel, & expandit manus suas
in cælum,

23 & ait : Domine Deus Israel, non est similis-
tui Deus in cælo desuper, & super terram deor-
sum : qui custodis pactum & misericordiam servis
tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo.

24 Qui custodisti servo tuo David patri meo
quæ locutus es ei : ore locutus es, & manibus
perfecisti, ut hæc dies probat.

25 Nunc igitur Domine Deus Israel, conserva
famulo tuo David patri meo quæ locutus es ei, di-
cens : † Non auferetur de te vir coram me, qui se-
deat super thronum Israel : ita tamen si custodie-
rint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sic-
ut tu ambulasti in conspectu meo. † 1 Reg.
7. 12.

26 Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba
tua, quæ locutus es servo tuo David patri meo.

27 Ergone putandum est quod vere Deus habitet
super terram ? si enim cælum, & cæli cælorum te
capere non possunt, quanto magis domus hæc,
quam ædificavi ?

28 Sed respice ad orationem servi tui, & ad
preces ejus, Domine Deus meus : audi hymnum &
orationem, quam servus tuus orat coram te hodie :

29 Ut sint oculi tui aperti super domum hanc
nocte ac die : super domum, de qua dixisti : † E-
rit nomen meum ibi : ut exaudias orationem, quam
orât in loco isto ad te servus tuus. † Deus.
136. 137.

30 Ut exaudias deprecationem servi tui & po-
puli tui Israel, quodcumque oraverint in loco isto,
& exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & cum
exaudieris, propitius eris.

31 Si peccaverit homo in proximum suum, &
habuerit aliquod juramentum, quo teneatur astri-
ctus ; & venerit propter juramentum coram altari
tuo in domum tuam.

32. Tu exaudies in cælo: & facies, & iudicabis feros tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput ejus, justificansque justum, & retribuens ei secundum justitiam suam.

33. Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi) & agentes poenitentiam, & confiteutes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac;

34. Exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & rednes eos in terram, quam dedisti patribus eorum.

35. Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco isto, poenitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam:

36. Exaudi eos in cælo, & dimitte peccata servorum tuorum, & populi tui Israel: & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluviam super terram tuam, quam dedisti populo tuo in possessionem.

37. Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus ejus portas obsidens, omnis plaga, universa infirmitas,

38. Cuncta devoratio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Israel: si quis cognoverit plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac,

39. Tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor ejus (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.)

40. Ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

41. Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo, Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum)

42. Extentum, ubique) cum venerit ergo, & oraverit in hoc loco,

43. Tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam ædificavi.

44. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam

elegisti, & contra domum, quam ædificavi nomini tuo,

45 Et exaudies in cælo orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum.

46 Quod si peccaverint tibi († non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope,

† 2. Para.

6. 36.

1. Ioa.

1. S.

Ecccl.

7. 21.

47 Et egerint poenitentiam in corde suo in loco captivitatis, & conversi deprecari te fuerint in captivitate sua dicentes: Peccavimus, inique egimus, impie gessimus:

48 Et reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua, in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & civitatis quam elegisti, & templi quod ædificavi nomini tuo:

49 Exaudies in cælo, in firmamento solii tui, orationes eorum, & preces eorum, & facies iudicium eorum:

50 Et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati sunt in te: & dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint, ut misereantur eis.

51 Populus enim tuus est, & hereditas tua, quos eduxisti de terra Ægypti, de medio fornacis ferreae.

52 Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui, & populi tui Israel, & exaudias eos in universis pro quibus invocaverint te.

53 Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terræ, sicut locutus es per Moysen servum tuum, quando eduxisti patres nostros de Ægypto, Domine Deus.

54 Factum est autem, cum compleisset Salomon orans Dominum omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cælum.

55 Stetit ergo, & benedixit omni ecclesie Israel voce magna dicens:

56 Benedictus Dominus, qui dedit requiem populo suo Israel, juxta omnia quæ locutus est: non cecidit ne unus quidem sermo, ex omnibus bonis quæ locutus est per Moysen servum suum.

57 Sit Dominus Deus aoster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque projiciens.

58 Sed inclinet corda nostra ad se, ut ambule-

mus in univērsis viis ejus , & custodiamus mandata ejus , & ceremonias ejus , & judicia quaecumque mandavit patribus nostris.

59 Et sint sermones mei isti , quibus deprecatus sum coram Domino , appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte , ut faciat judicium servo suo , & populo suo Israel per singulos dies :

60 Ut sciant omnes populi terræ , quia Dominus ipse est Deus , & non est ultra absque eo.

61 Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro , ut ambulemus in decretis ejus , & custodiamus mandata ejus , sicut & hodie.

62 Ig' tur rex , & omnis Israel cum eo , immolabant victimas coram Domino.

63 Mactavitque Salomon hostias pacificas , quas immolavit Domino , boum viginti duo millia , & ovium centum viginti millia : & dedicaverunt templum Domini rex & filii Israel.

64 In die illa sanctificavit rex medium atrii , quod erat ante domum Domini : fecit quippe holocaustum ibi , & sacrificium , & adipem pacificorum : quoniam altare æreum , quod erat coram Domino , minus erat , & capere non poterat holocaustum , & sacrificium , & adipem pacificorum.

65 Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem , & omnis Israel cum eo , multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Ægypti , coram Domino Deo nostro , septem diebus & septem diebus , id est , quatuordecim diebus.

66 Et in die octava dimisit populos : qui benedictes regi , profecti sunt in tabernacula sua lætantes , & alacri corde super omnibus bonis , quæ fecerat Dominus David servo suo , & Israel populo suo.

C A P V T I X.

Dominus Salomoni secundo apparens , jubet sua servare præcepta , addita comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures ædificat civitates , gentes sibi facit tributarias , & classe in Ophir missa , plurimum auri recipit.

1 **F**ACTUM est autem cum perfecisset Salomon ædificium domus Domini , & ædificium regis , & omne quod optaverat & voluerat facere,

† 2 Par.
7. 11.
Sup. 3. 5.

2 Apparuit ei Dominus secundo , † sicut apparuerat ei in Gabaon.

3 Dixitque Dominus ad eum : Exaudivi orationem tuam & deprecationem tuam , quam deprecatus es coram me : sanctificavi domum hanc , quam ædificasti , ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum.

Piternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.

4 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis, & in aequitate: & feceris omnia quæ præcepi tibi, & legitima mea & judicia mea servaveris,

5 † Ponam thronum regni tui super Israel in † 2 Reg. 7.12.16. sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de folio Israel.

6 Si autem aversione averfi fueritis vos & filii vestri, non sequentes me, nec custodientes mandata mea, & ceremonias meas, quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraveritis eos:

7 Auferam Israel de superficie terræ quam dedi eis: & templum, quod sanctificavi nomini meo, projiciam à conspectu meo, eritque Israel in proverbium, & in fabulam cunctis populis.

8 Et domus hæc erit in exemplum: omnis qui transierit per eam, stupebit, & sibilabit, & dicet: † Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic? † Deut. 29. 24. Jer. 22. 8.

9 Et respondebunt: Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, qui eduxit patres eorum de terra Ægypti, & secuti sunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt eos: idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc.

10 † Expletis autem annis viginti postquam ædificaverat Salomon duas domos, id est, domum Domini, & domum regis, † 2 Par. 8. 1.

11 (Hiram rege Tyri præbente Salomoni ligna cedrina & abiegna, & aurum juxta omne quod opus habuerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti oppida in terra Galilææ.

12 Et egressus est Hiram de Tyro, ut videret oppida quæ dederat ei Salomon, & non placuerunt ei.

13 Et ait: Hæcine sunt civitates, quas dedisti mihi, frater? Et appellavit eas terram chabul, usque in diem hanc.

14 Misit quoque Hiram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri.

15 Hæc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon ad ædificandam domum Domini & domum suam, & Mello, & murum Ierusalem, & Hefer, & Mageddo, & Gazer.

16 Pharao rex Ægypti ascendit, & cepit Gazor, succenditque eam igni: & Chananaëum, qui habitabat in civitate, interfecit, & dedit eam in dotem filiae suæ uxori Salomonis. 17. A. 17.

17 *Ædificavit ergo Salomon Gazer, & Bethoron inferiorem,*

18 *Et Baalath, & Palmiram in terra solitudinis.*

19 *Et omnes vicos, qui ad se pertinebant, & erant absque muro, munivit, & civitates curruum & civitates equitum, & quodcumque ei placuit ut ædificaret in Ierusalem, & in Libano, & in omni terra potestatis suæ.*

20 *Univerfum populum, qui remanserant de Amorrhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Iebusæis, qui non sunt de filiis Israel:*

21 *Horum filios, qui remanserant in terra, quos scilicet non potuerant filii Israel exterminare: fecit Salomon tributarios, usque in diem hanc.*

22 *De filiis autem Israel non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores, & ministri ejus, & principes, & duces, & præfecti curruum & equorum.*

23 *Erant autem principes super omnia opera Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subiectum populum, & statutis operibus imperabant.*

† 2 Par. 2. 11. 24 *† Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam, quam ædificaverat ei Salomon: tunc ædificavit Mello.*

25 *Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta, & pacificas victimas, super altare quod ædificaverat Domino, & adolebat thymiana coram Domino: perfectumque est templum.*

26 *Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, quæ est juxta Ailath in litore maris rubri, in terra Idumææ.*

27 *Misitque Hiram in classe illa servos suos viros nauticos & gnaros maris, cum servis Salomonis.*

28 *Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.*

CAPV T X.

Venit regina Saba ad regem Salomonem: quæ ejus mirata sapientiam, magnificentiam & gubernationem, datis acceptisque amplis muneribus, discessit: Salomon multum tributum ac aurum aliunde accipit, vasta & scuta magnificumque thronum construunt, multam ac pretiosam habet suppellectilem in vasis, curribus & equis, in abundantia argenti ac cedrorum.

† 2 Par. 9. 1. 12. 42. Luc. 11. 31. 1 *SED † & Regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in ænigmatibus.*

2 Et ingressa Ierusalem multo cum comitatu, & divitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad regem Salomonem, & locuta est ei universa quæ habebat in corde suo.

3 Et docuit eam Salomon omnia verba quæ proposuerat: non fuit sermo, qui regem posset latere, & non responderet ei.

4 Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificaverat,

5 Et cibos mensæ ejus, & habitacula servorum, & ordines ministrantium, vestesque eorum, & pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo Domini: non habebat ultra spiritum,

6 Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audiavi in terra mea,

7 Super sermonibus tuis, & super sapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probavi quod media pars mihi nunciata non fuerit: major est sapientia & opera tua, quam rumor quem audiavi.

8 Beati viri tui, & beati servi tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.

9 Sic Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiti; & posuit te super thronum Israel, eo quod dilexerit Dominus Israel in sempiternum, & constituit te regem, ut faceres iudicium & iustitiam.

10 Dedit ergo regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosas: non sunt allata ultra aromata tam multa, quam ea quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

(11 Sed & † classis Hiram, quæ portabat aurum de Ophir, attulit de Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretiosas. † 2 Parv. 9. 10.

12 Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regis, & cytharas lyrasque cantoribus: non sunt allata hujuscemodi ligna thyina, neque visa usque in præsentem diem.)

13 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba omnia quæ voluit & petivit ab eo: exceptis his, quæ ultro obtulerat ei munere regio. Quæ reversa est, & abiit in terram suam cum servis suis.

14 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri:

15 Excepto eo, quod afferebant viri qui super vectigalia erant, & negotiatores, universique scruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, ducesque terræ.

16 Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro

auro purissimo, sexcentos auri siclos dedit in Ideminas scuti unius.

17 Et trecentas peltas ex auro probato: trecentarum minarum auri unam peltam vestiebant: posuitque eas rex in domo saltus Libani.

18 Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem: & vestivit eum auro fulvo nimis,

19 Qui habebat sex gradus: & summitas throni rotunda erat in parte posteriori: & duarum manus hinc atque inde tenentes sedile: & duo leones stabant juxta manus singulas.

20 Et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde: non est factum tale opus in universis regnis.

21 Sed & omnia vasa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea: & universa supellex domus saltus Libani de auro purissimo: non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis,

22 Quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes elephantorum, & simias, & pavos.

23 Magificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terrarum, divitiis, & sapientia.

24 Et universa terra desiderabat vultum Salomonis, ut audiret sapientiam ejus, quam dederat Deus in corde ejus.

25 Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea & aurea, vestes & arma bellica, aromata quoque, & equos & mulos, per annos singulos.

† 1 Par.
1. 4.

26 † Congregavitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & disposuit eos per civitates munitas, & cum rege in Ierusalem.

27 Fecitque ut tanta esset abundantia argenti in Ierusalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem, quasi sycomoros quæ nascuntur in campestribus.

28 Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, & de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa, & statuto pretio perducebant.

29 Egrediebatur autem quadriga ex Ægypto sexcentis siclis argenti, & equus centum quinquaginta. atque in hunc modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos venundabant.

C A P V T X I.

Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipsis insatuatus ad ipsarum idola convertitur: in quem iratus Dominus, suscitavit ei adversarios Aada, Razon, & Ieroboam; cui per prophetam Ahiam promissum regnum Israel, servata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon post quadraginta regni annos, cui succedit filius Roboam.

1 **R**ex autem Salomon † adamavit mulieres † *Deu.*
alienigenas multas, filiam quoque Pha- 17. 17.
raonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, *Eccli.*
& Sidonias, & Hethæas: 47. 21.

1 De gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel: † Non ingrediemini ad eas, neque de † *Exod.*
illis ingredientur ad vestras: certissime enim aver- 34. 16.
tent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore.

3 Fueruntque ei uxores quasi reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ: & averterunt mulieres cor ejus.

4 Cumque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus.

5 Sed colebat Salomon Astarthen deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum.

6 Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, & non adimplevit ut sequeretur Dominum, sicut David pater ejus.

7 Tunc ædificavit Salomon fauum Chamos, idolo Moab, in monte qui est contra Ierusalem, & Moloch idolo filiorum Ammon.

8 Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant diis suis.

9 Igitur iratus est Dominus Salomoni, quod averfa esset mens ejus à Domino Deo Israel, qui † appatuerat ei secundo, † *Sup.*

10 Et præceperat de verbo hoc ne sequeretur 9. 6.
deos alienos, & non custodivit quæ mandavit ei Dominus.

11 Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum, & præcepta mea quæ mandavi tibi, disrumpens sciam regnum tuum, & dabo illud servo tuo.

12 † Verumtamen in diebus tuis non faciam, † *Infv.*
propter David patrem tuum: de manu filii tui scin- 12. 15.
dam illud,

13 Nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo, propter David servum meum, & Ierusalem quam elegi.

14 Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni, Adad Idumæum de femine regio, qui erat in Edom.

† 2 Reg.
9. 14.

15 † Cum enim esset David in Idumæa, & ascendisset Ioab princeps militiae ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti, & occidisset omne masculinum in Idumæa

16 (Sex enim mensibus ibi moratus est Ioab, & omnis Israel, donec interimeret omne masculinum in Idumæa)

17 Fugit Adad ipse, & viri Idumæi de servis patris ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer parvulus.

18 Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, & introierunt Ægyptum ad Pharaonem regem Ægypti: qui dedit ei domum, & cibos constituit, & terram delegavit.

19 Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem, sororem uxoris suæ germanam Taphnes reginæ.

20 Genuitque ei soror Taphnes Genubath filium, & nutritivum eum Taphnes in domo Pharaonis: eratque Genubath habitans apud Pharaonem cum filiis ejus.

21 Cumque audisset Adad in Ægypto dormisse David cum patribus suis, & mortuum esse Ioab principem militiae, dixit Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam.

22 Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, ut quæras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla: sed obsecro te ut dimittas me.

23 Suscitavit quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem Soba dominum suum:

24 Et congregavit contra eum viros, & factus est princeps latronum cum interficeret eos David: abieruntque Damascum, & habitaverunt ibi, & constituerunt eum regem in Damasco,

25 Eratque adversarius Israeli cunctis diebus Salomonis: & hoc est malum Adad, & odium contra Israel, regnavitque in Syria.

† 2 Par.
13. 6.

26 † Ieroboam quoque filius Nabath, Ephraethæus, de Saredæ, servus Salomonis, cujus mater erat nomine Sarva, mulier vidua: levavit manum contra regem.

27 Et hæc est causa rebellionis adversus eum, quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit voraginem civitatis David patris sui.

28 Erat autem Ieroboam vir fortis & potens; vidensque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa universæ domus Ioseph.

29 † Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, & inveniret eum 10. 15. † 2 Par.

Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio novo: erant autem duo tantum in agro.

30 Apprehendensque Ahias, pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes.

31 Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras: hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.

32 Porro una tribus remanebit ei, propter servum meum David, & Ierusalem civitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israel:

33 Eo quod dereliquerit me, & adoraverit Astartem deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon: & non ambulaverit in viis meis, ut faceret justitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia sicut David pater ejus.

34 Nec auferam omne regnum de manu ejus, sed duceam ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter David servum meum, quem elegi, qui custodivit mandata mea & præcepta mea.

35 Auferam autem regnum de manu filii ejus, & dabo tibi decem tribus:

36 Filio autem ejus dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate, quam elegi ut esset nomen meum ibi.

37 Te autem assumam, & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua, erisque rex super Israel.

38 Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi, & ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificavi David domum, & tradam tibi Israel:

39 Et affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus.

40 Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam; qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac

regem Ægypti, & fuit in Ægypto usque ad mortem Salomonis:

41 Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia ejus: ecce univèrsa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis.

42 Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt.

43 Dormivitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

CAPUT XII.

Roboam juvenum secutus consilium patitur regni divisionem, & Ieroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Ieroboam Dominus per Semejam prophetam dissipat. Ieroboam vero aureos erexit vitulos in Dan & Bethel adorandos, constitutis sollempnitate, altari, et sacerdotibus.

2^a Par.
10, 1.

1 **V**ENIT autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem.

2 At vero Ieroboam filius Nabat, cum adhuc esset in Ægypto profugus à facie regis Salomonis, audita morte ejus, reversus est de Ægypto.

3 Miseruntque & vocaverunt eum: venit ergo Ieroboam, & omnis multitudo Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:

4 Pater tuus durissimum jugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de jugo gravissimo quod imposuit nobis, & serviemus tibi.

5 Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem, & revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6 Iiit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebant coram Salomone patre ejus cum adhuc viveret, & ait: Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic?

7 Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, & servieris, & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus.

8 Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi,

9 Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac jugum quod imposuit pater tuus super nos?

10. Et dixerunt ei juvenes qui nutriti fuerant cum eo : Sic loqueris populo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes : Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos : Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

11. Et nunc pater meus posuit super vos jugum grave, ego autem addam super jugum vestrum : pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.

12. Venit ergo Ieroboam, & omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex, dicens : Revertimini ad me die tertia.

13. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum, quod ei dederant,

14. Et locutus est eis secundum consilium juvenum, dicens : Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro : pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.

15. Et non acquievit rex populo : quoniam averfatus fuerat eum Dominus, ut suscitaret verbum suum, † quod locutus fuerat in manu Ahie Silonitæ, ad Ieroboam filium Nabat.

† *Sup.*
11. 31.

16. Videns itaque populus quod nolisset eos audire rex, respondit ei dicens : Quæ nobis pars in David ? vel quæ hereditas in filio Isai ? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua.

17. Super filios autem Israel, quicumque habitabant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.

18. Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa : & lapidavit eum omnis Israel, & mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum, & fugit in Ierusalem :

19. Recessitque Israel à domo David, usque in præsentem diem.

20. Factum est autem cum audisset omnis Israel, quod reversus esset Ieroboam, miserunt, & vocaverunt eum congregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec securus est quisquam domum David præter tribum Iuda solum.

21. Venit autem Roboam Ierusalem, & congregavit universam domum Iuda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israel, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis.

22. † Factus est autem sermo Domini ad Semejam † 2 *Par.*
virum Dei, dicens :

11. 24.

23 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda, & Benjamin, & reliquos de populo: dicens:

24 Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel: revertatur vir in domum suam, à me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reversi sunt de itinere, sicut eis præceperat Dominus.

25 Ædificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egressus inde ædificavit Phael.

26 Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David,

27 Si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Iersalem: & convertetur cor populi hujus ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me, & revertentur ad eum.

† Tob-1. 28 † Et excogitato consilio fecit duos vitulos
5. aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Ie-
† Exod. 22. 3. rusalem: † Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt
de terra Ægypti.

29 Posuitque unum in Bethel, & alterum in Dan:

30 Et factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan.

† 2 Par. 11. 15. 31 Et fecit sana in excelsis, & † sacerdotes de
extremis populi, qui non erant de filiis Levi.

32 Constituitque diem sollempnem in mense octavo, quintadecima die mensis, in similitudinem sollempnitatis, quæ celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fecerat.

33 Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel, quintadecima die mensis octavi, quem fixerat de corde suo: & fecit sollempnitatem filii Israel, & ascendit super altare, ut adoleret incensum.

CAPVT XIII.

Missus propheta de Iuda ad Ieroboam, de altaris subversione & natiuitate Iosia regis prophetat: quo orante, manus Ieroboam, quæ exaruerat, sanitati restituitur; rediens autem propheta à legne occiditur, quod Dei verbo inobediens fuisset, & Ieroboam suam auget impietatem.

1 **E**T ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare, & thus iacente.

2 Et exclamavit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: † 4 Reg. 23. 17.
 † Ecce filius nascetur domui David, Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet.

3 Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo est.

4 Cuique audisset rex sermonem hominis Dei, quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus ejus, quam extenderat contra eum: nec valuit retrahere eam ad se.

5 Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari, juxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini.

6 Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini, & reversa est, manus regis ad eum, & facta est sicut prius fuerat.

7 Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, & dabo tibi munera.

8 Responditque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto:

9 Sic enim mandatum est mihi in sermone Domini præcipiens: Non comedes panem, neque bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti.

10 Abiit ergo per aliam viam, & non est reversus per iter, quo venerat in Bethel.

11 Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filii sui, & narraverunt ei omnia opera, quæ fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba quæ locutus fuerat ad regem, narraverunt patri suo.

12 Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui viam, per quam abiit vir Dei, qui venerat de Iuda.

13 Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, ascendit,

14 Et abiit post virum Dei, & invenit eum sedentem subtus terebinthum: & ait illi: Tu ne es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum.

15 Dixitque ad eum: Veni mecum domum, ut comedas panem.

16 Qui ait: Non possum reverti, neque venire tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto:

17 Quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini, dicens: Non comedes panem, & non bibes aquam ibi, nec reverteris per viam qua ieris.

18 Qui ait illi: Et ego propheta sum similis tui: & angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, ut comedat panem, & bibat aquam. Fefellit eum,

19 Et reduxit secum: comedit ergo panem in domo ejus, & bibit aquam.

20 Cumque sedere ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam, qui reduxerat eum.

21 Et exclamavit ad virum Dei, qui venerat de Juda, dicens: Hæc dicit Dominus: Quia non obediens fuisti ori Domini, & non custodisti mandatum quod præcepit tibi Dominus Deus tuus,

22 Et reversus es, & comedisti panem, & bibisti aquam, in loco in quo præcepit tibi ne comederes panem, neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum.

23 Cumque comidisset & bibisset, stravit asinum suum prophetae, quem reduxerat.

24 Qui cum abiisset, invenit eum leo in via, & occidit, & erat cadaver ejus projectum in itinere: asinus autem stabat juxta illum, & leo stabat juxta cadaver.

25 Et ecce, viri transeuntes viderunt cadaver projectum in via, & leonem stantem juxta cadaver. Et venerunt & divulgaverunt in civitate, in qua propheta senex habitabat.

26 Quod cum audisset propheta ille, qui reduxerat eum de via, ait: Vir Dei est, qui inobediens fuit ori Domini, & tradidit eum Dominus leoni, & confregit eum, & occidit juxta verbum Domini, quod locutus est ei.

27 Dixitque ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent,

28 Et ille abiisset, invenit cadaver ejus projectum in via, & asinum & leonem stantes juxta cadaver: non comedit leo de cadavere, nec læsit asinum.

29 Tulit ergo propheta cadaver viri Dei, & posuit illud super asinum, & reversus intulit in civitatem prophetae senis ut plangeret eum.

30 Et posuit cadaver ejus in sepulchro suo: & plauerunt eum: Heu heu mi frater.

31 Cumque plauissent eum, dixit ad filios suos: Cum mortuus fuero, sepelite me in sepulchro, in quo vir Dei sepultus est: juxta ossa ejus ponite ossa mea.

32 Profecto enim veniet sermo, quem prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, & contra omnia sana excelforum, quæ sunt in urbibus Samariæ.

33 Post verba hæc non est reversus Ieroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelforum: quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelforum.

34 Et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, & everfa est, & deleta de superficie terræ.

C A P V T X I V.

Ahias propheta ab uxore Ieroboam super filio Abia ægrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Ieroboam penitus everendam; quo mortuo, succedit filius Nadab: rex autem Aegypti diripit domum Domini in Ierusalem; & mortuo Ieroboam, succedit filius Abia.

1 **I**N tempore illo ægrotavit Abia filius Ieroboam.

2 Dixitque Ieroboam uxori suæ: Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Ieroboam: & vade in Silo; ubi est Ahias propheta, † qui locurus est mihi, quod regnaturus essem super ^{† Supra} populum hunc. ^{11. 310}

3 Tolle quoque in manu tua decem panes, & crustulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit puero huic.

4 Fecit ut dixerat, uxor Ieroboam: & confurgens abiit in Silo, & venit in domum Ahia: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi eius præ senectute.

5 Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui ægrotat. hæc & hæc loqueris ei. Cum ergo illa intraret, & dissimularet se esse quæ erat,

6 Audivit Ahias sonitum pedum ejus introeuntis per ostium, & ait: Ingredere uxor Ieroboam quare aliam te esse simulas? ego autem missus sum ad te durus nuncius.

7 Vade, & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israel:

8 Et scidi regnum domus David, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, & secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo:

9 Sed operatus es mala super omnes qui fuerunt, ante te, & fecisti tibi deos alienos & conflatiles: ut me ad iracundiam provocares, me autem projecisti post corpus tuum:

† Inf.
15. 29.

10 Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, & † percuriam de Ieroboam mingentem ad parietem, & clausum, & novissimum in Israel: & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet finus usque ad purum.

11 Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves cæli: quia Dominus locutus est.

12 Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitu pedum tuorum in urbem, morietur puer,

13 Et plauget eum omnis Israel, & sepeliet: iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus à Domino Deo Israel, in domo Ieroboam.

14 Constituit autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domum Ieroboam in hac die, & in hoc tempore:

15 Et percutiet Dominus Deus Israel, sicut moveri solet arundo in aqua: & evellet Israel de terra bona hac, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos trans flumen: quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum.

16 Et tradet Dominus Israel propter peccata Ieroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israel.

17 Surrexit itaque uxor Ieroboam, & abiit, & venit in Thersa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est,

18 Et sepelierunt eum. Et plauxit eum omnis Israel juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu servi sui Ahie prophetæ.

19 Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel.

20 Dies autem, quibus regnavit Ieroboam, viginti duo anni sunt: & dormivit cum patribus suis: regnavitque Nadab filius ejus pro eo.

† Par.
12. 13.

21 † Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta & unius anni erat Roboam, cum regnare coepisset: decem & septem annos regnavit in Ierusalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi, ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris ejus Naama Ammanitis.

22 Et fecit Iudas malum coram Domino, & irritaverunt eum super omnibus, quæ fecerant patres

Patres eorum in peccatis suis quæ peccaverunt.

23 Aedificaverunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos super omnem collem excelsum, & subter omnem arborem frondosam:

24 Sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel.

25 In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sefac rex Aegypti in Ierusalem,

26 Et tulit thesauros domus Domini, & thesauros regios, & universa diripuit: scuta quoque aurea, quæ fecerat Salomon:

27 † Pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, † Sup. & tradidit ea in manum ducum scutariorum, & 10. 16. eorum qui excubabant ante ostium domus regis.

28 Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: & postea reportabant ad armamentarium scutariorum.

29 Reliqua autem sermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda.

30 Fuitque bellum inter Roboam & Ieroboam cunctis diebus.

31 Dormivitque Roboam cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammonitis: & regnavit Abiam filius ejus pro eo,

C A P V T X V.

Impio Abia regi Iuda succedit pius filius Asa, qui adversus Basan regem Israel prevalitur, impetrato a Benadad rege Syria auxilio. Asa morienti succedit filius Iosaphat: at Baasa, Nadab filium Ieroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israel viginti quattuor annis, impius post impium.

1 Igitur in octavo decimo anno regni Ieroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Iudam.

2 Tribus annis regnavit in Ierusalem. † nomen † 2 Par. matris ejus Maacha filia Abessalom.

3 Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui, † 13. 2. quæ fecerat ante eum: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus.

4 Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscicaret filium ejus post eum, & statueret Ierusalem:

5 Eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quæ præceperat

† 2 Reg. 11. 4. ei cunctis diebus vitæ suæ, † excepto sermone Vriæ Hethæi.

6 Attamen bellum fuit inter Roboam & Ieroboam, omni tempore vitæ ejus.

† 2 Par. 13. 1. 7 Reliqua autem sermonum Abiam, & omnia quæ fecit, nonne hæc † scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Fuitque prælium inter Abiam & inter Ieroboam.

† 2 Par. 24. 1. 8 Et dormivit Abiam cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: † regnavitque Afa filius ejus pro eo.

9 In anno ergo vigesimo Ieroboam regis Israel regnavit Afa rex Iuda,

10 Et quadraginta & uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris ejus Maachia, filia Abesalom.

11 Et fecit Afa rectum ante conspectum Domini, sicut David pater ejus:

12 Et abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum, quæ fecerant patres ejus.

13 Insuper & Maacham matrem suam amovit, ne esset princeps in sacris Priapi, & in luco ejus, quem consecraverat: subvertitque specum ejus, & confregit simulachrum turpissimum, & combussit in torrente Cedron:

14 Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Afa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis:

15 Et intulit ea, quæ sanctificaverat pater suus, & voverat, in domum Domini, argentum & aurum, & vasa.

16 Bellum autem erat inter Afa, & Baasa regem Israel, cunctis diebus eorum.

† 2 Par. 16. 1. 17 † Ascendit quoque Baasa rex Israel in Iudam, & ædificavit Rama, ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte Afa regis Iuda.

18 Tollens itaque Afa omne argentum & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini; & in thesauris domus regis, dedit illud in manus servorum suorum: & misit ad Benadad filium Tabremmon filii Hezion, regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens:

19 Fœdus est inter me & te, & inter patrem meum & patrem tuum: ideo misi tibi munera, argentum & aurum: & peto ut venias, & irritum facias fœdus, quod habes cum Baasa rege Israel, & recedat à me.

20 Acquiescens Benadad regi Afa, misit principes exercitus sui in civitates Israel, & percusserunt Abion, & Dau, & Abeldomum Maacha, & univer-

universam Ceueroth, omnem scilicet terram Nephthali.

21 Quod cum audisset Baasa, intermisit aedificare Rama, & reversus est in Therfa.

22 Rex autem Afa nuncium misit in omnem Iudam, dicens: Nemo sit excusatus. & tulerunt lapides de Rama, & ligna ejus, quibus aedificaverat Baasa, & extruxit de eis rex Afa Gabaa Benjamin, & Maspha.

23 Reliqua autem sermonum Afa, & universae fortitudines ejus, & cuncta quae fecit, & civitates quas extruxit, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? Verumtamen in tempore senectutis suae doluit pedes.

24 Et dormivit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David patris sui. † Regna-
vitque Iosaphat filius ejus pro eo. † 2 Par. 17. 1.

25 Nadab vero filius Ieroboam regnavit super Israel anno secundo Afa regis Iuda: regnavitque super Israel duobus annis.

26 Et fecit quod malum est in conspectu Domini, & ambulavit in viis patris sui, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Israel.

27 Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahiae de domo Issachar, & percussit eum in Gebbethon, quae est urbs Philistinorum: siquidem Nadab & omnis Israel obsidebant Gebbethon.

28 Interfecit ergo illum Baasa in anno tertio Afa regis Iuda, & regnavit pro eo.

29 Cumque regnasset, † percussit omnem domum Ieroboam: non dimisit ne unam quidem animam de femine ejus, donec deleteret eum, juxta verbum Domini, † quod locutus fuerat in manu servi sui Ahiae Silonitis, † Inf. 22. 21. † Sup. 14. 10.

30 Propter peccata Ieroboam, quae peccaverat, & quibus peccare fecerat Israel: & propter delictum, quo irritaverat Dominum Deum Israel.

31 Reliqua autem sermonum Nadab, & omnia quae operatus est, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

32 Fuitque bellum inter Afa, & Baasa regem Israel, cunctis diebus eorum.

33 Anno tertio Afa regis Iuda, regnavit Baasa filius Ahiae, super omnem Israel, in Therfa, viginti quattuor annis.

34 Et fecit malum coram Domino, ambulavitque in via Ieroboam, & in peccatis ejus, quibus peccare fecit Israel.

CAPVT XVI.

Iehu propheta predicat regis Baasa & domus ipsius subuersionem, cui mortuo succedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum inuadente, eiecit Israel Amri, quo impiis regnum obtinente. Zambri se cum domo regia succendit: Mortuo autem Amri succedit filius impiissimus Achab, qui Iezabel duxit uxorem, & ejus tempore reedificatur Iericho, sed non impune.

1 **F**ACTUS EST autem sermo Domini ad Iehu filium Hanani contra Baasa, dicens:

2 Pro eo quod exaltavi te de pulvere, & posui te ducem super populum meum Israel, tu autem ambulasti in via Ieroboam, & peccare fecisti populum meum Israel, ut me irritares in peccatis eorum:

3 Ecce, ego demetam posteriora Baasa, & posteriora domus ejus: & faciam domum tuam sicut domum Ieroboam filii Nabat.

† *Sup.*
15. 29. 4 † Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate, comedent eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres cæli.

† *2 Par.*
16. 2. 5 † Reliqua autem sermonum Baasa, & quæcumque fecit, & prælia ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

6 Dormiuit ergo Baasa cum patribus suis, sepultusque est in Therfa: & regnavit Ela filius ejus pro eo.

7 Cum autem in manu Iehu filii Hanani prophetae verbum Domini factum esset contra Baasa, & contra domum ejus, & contra omne malum, quod fecerat coram Domino, ad irritandum eum in operibus manuum suarum, ut fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc causam occidit eum, hoc est, Iehu filium Hanani, prophetam.

8 Anno vigesimo sexto Afa regis Iuda, regnavit Ela filius Baasa super Israel in Therfa duobus annis.

9 Et rebellavit contra eum servus suus Zambri, dux mediæ partis equitum: erat autem Ela in Therfa bibens, & remulentus, in domo Arsa præfecti Therfa.

† *4 Reg.*
9. 31. 10 † Irruens ergo Zambri, percussit & occidit eum, anno vigesimo septimo Afa regis Iuda, & regnavit pro eo.

11 Cumque regnasset, & sedisset super solium ejus, percussit omnem domum Baasa, & non dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos & amicos ejus.

- 12 Delevitque Zambri omnem domum Baafa , juxta verbum Domini , quod locutus fuerat ad Baafa in manu Iehu prophetæ ,
- 13 Propter universa peccata Baafa , & peccata Ela filii ejus , qui peccaverunt , & peccare fecerunt Israel , provocantes Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.
- 14 Reliqua autem sermonum Ela , & omnia quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel ?
- 15 Anno vigesimo septimo Afa regis Iuda , regnavit Zambri septem diebus in Therfa : porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem Philistinorum.
- 16 Cumque audisset rebellasse Zambri , & occidisse regem , fecit sibi regem omnis Israel Amri , qui erat princeps militiae super Israel in die illa in castris.
- 17 Ascendit ergo Amri , & omnis Israel cum eo , de Gebbethon , & obsidebant Therfa.
- 18 Videns autem Zambri quod expugnanda esset civitas , ingressus est palatium , & succendit se cum domo regia : & mortuus est
- 19 In peccatis suis , quæ peccaverat faciens malum coram Domino , & ambulans in via Ieroboam , & in peccato ejus , quo fecit peccare Israel.
- 20 Reliqua autem sermonum Zambri , & insidiarum ejus , & tyrannidis , nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel ?
- 21 Tunc divisus est populus Israel in duas partes : media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth , ut constitueret eum regem : & media pars Amri.
- 22 Prævaluit autem populus qui erat cum Amri , populo qui sequebatur Thebni filium Gineth : mortuusque est Thebni , & regnavit Amri.
- 23 Anno trigesimo primo Afa regis Iuda , regnavit Amri super Israel , duodecim annis : in Therfa regnavit sex annis.
- 24 Emitque montem Samariæ à Somer duobus talentis argenti : & ædificavit eum , & vocavit nomen civitatis , quam extruxerat , nomine Semer domini montis , Samariam.
- 25 Fecit autem Amri malum in conspectu Domini , & operatus est nequiter , super omnes qui fuerunt ante eum.
- 26 Ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabat , & in peccatis ejus quibus peccare fecerat Israel : ut irritaret Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.

27 Reliqua autem sermonum Amri, & praelia ejus quae gessit, nonne haec scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

28 Dormivitque Amri cum patribus suis, & sepultus est in Samaria: regnavitque Achab filius ejus pro eo.

29 Achab vero filius Amri regnavit super Israel anno trigesimo octavo Afa regis Iuda. Et regnavit Achab filius Amri super Israel in Samaria, viginti & duobus annis.

30 Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu Domini, super omnes qui fuerunt ante eum.

31 Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabat: insuper duxit uxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit, & servivit Baal, & adoravit eum.

32 Et posuit aram Baal in templo Baal, quod aedificaverat in Samaria,

33 Et plantavit lucum: & addidit Achab in opere suo, irritans Dominum Deum Israel, super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum.

† Ios. 6.
26.

34 † In diebus ejus aedificavit Hiel de Bethel, Iericho: in Abiram primitivo suo fundavit eam, & in Segub novissimo suo posuit portas ejus: juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Iosue filii Nun.

CAPVT XVII.

Elias calum triennio claudit, primumque pascitur à corvis, deinde à muliere Sarephata, cujus hyaria farina & lecythus olei non minuuntur; filius autem ipseus, oratione Eliae resuscitatur.

Eccli.
48. 1,
Iac. 5.
17.

1 **ET** dixit Elias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit Dominus Deus Israel, in cujus conspectu sto, si erit annis his ros & pluvia, nisi juxta oris mei verba.

2 Et factum est verbum Domini ad eum, dicens:

3 Recede hinc, & vade contra orientem, & abscondere in torrente Carith, qui est contra Iordanem.

4 Et ibi de torrente bibes: corvisque praecipi ut pascant te ibi.

5 Abiit ergo, & fecit juxta verbum Domini: cumque abiisset, sedit in torrente Carith, qui est contra Iordanem.

6 Corvi quoque deferebant ei panem & carnes mane, similiter panem & carnes vesperi, & bibebat de torrente.

7 Post dies autem siccatus est torrens: non enim pluerat super terram.

8 Factus est ergo sermo Domini ad eum, dicens :

9 Surge, & vade in Sarephta Sidoniorum, & manebis ibi : præcepi enim ibi mulieri viduæ ut pascat te.

10 † Surrexit, & abiit in Sarephta. Cumque † *Iuc.*
venisset ad portam civitatis, apparuit ei mulier vi- 4. 26.
dua colligans ligna, & vocavit eam, dixitque ei:
Da mihi paululum aquæ in vase, ut bibam.

11 Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum ejus dicens : Affer mihi, obsecro, & buccellam panis in manu tua.

12 Quæ respondit : Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho : en colligo duo ligna, ut ingrediar & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus, & moriamur.

13 Ad quam Elias ait : Noli timere, sed vade, & fac sicut dixisti : verum tamen mihi primum fac de ipsa fariuula subcinericium panem parvulum, & affer ad me : tibi autem & filio tuo facies postea.

14 Hæc autem dicit Dominus Deus Israel : Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usque ad diem in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terræ.

15 Quæ abiit, & fecit juxta verbum Eliæ : & comedit ipse, & illa, & domus ejus : & ex illa die.

16 Hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non est iramintus, juxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Eliæ.

17 Factum est autem post hæc, ægrotavit filius mulieris matris familias, & erat languor fortissimus, ita ut non remaneret in eo halitus.

18 Dixit ergo ad Eliam : Quid mihi & tibi vis Dei ? ingressus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum ?

19 Et ait ad eam Elias : Da mihi filium tuum. Tulitque eum de sinu ejus, & portavit in coenaculum ubi ipse manebat, & posuit super lectulum suum.

20 Et clamavit ad Dominum, & dixit : Domine Deus meus, etiamne viduam, apud quam ego utcumque sustentor, affixisti ut interficeres filium ejus ?

21 Et expandit se, atque mensus est super puerum tribus vicibus, & clamavit ad Dominum, & ait : Domine Deus meus, revertatur obsecro anima pueri hujus in viscera ejus.

22 Et exaudivit Dominus vocem Eliæ : &

reversa est anima pueri intra eum, & revixit.

23 Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de coenaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ, & ait illi: En vivit filius tuus.

24 Dixitque mulier ad Eliam: Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est.

C A P V T X V I I I.

In crescente fame Elias Abdiam herbam pecoribus quærenti occurrit, cui ægre persuadet ut nuntiet Achab se adesse, qui occurrens Elia ab ipso corripitur: De celo Elias 450 pseudopphetas occidi jubet, dato de celo igne ad consummationem holocausti, & pluviam à Deo impetrat.

1 **P**OST dies multos factum est verbum Domini ad Eliam, in anno tertio dicens: Vade, & ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ.

2 Ivit ergo Elias, ut ostenderet se Achab: erat autem fames vehemens in Samaria.

3 Vocavitque Achab Abdiam dispensatorem domus suæ: Abdias autem timebat Dominum valde.

4 Nam cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane & aqua.

5 Dixit ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad universos fontes aquarum, & in cunctas valles, si forte possimus invenire herbam, & salvare equos & mulos, & non penitus jumenta intereat.

6 Diviseruntque sibi regiones, ut circuitent eas: Achab ibat per viam unam, & Abdias per viam alteram seorsum.

7 Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Num tu es, domine mi, Elias?

8 Cui ille respondit: Ego. Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.

9 Et ille, Quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu Achab, ut interficiat me?

10 Vivit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quo non miserit dominus meus te requirens: & respondentibus cunctis: Non est hic: adjuravit regna singula & gentes, eo quod minime reperireris.

11 Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.

12. Cumque recessero à te, Spiritus Domini asportabit te, in locum quem ego ignoro: & ingressus nuntiabo Achab, & non inveniens te, interficiet me: servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua.

13. Numquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quod absconderim de prophetis Domini, centum viros, quinquagenos & quinquagenos, in speluncis, & paverim eos pane & aqua?

14. Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias: ut interficiat me?

15. Et dixit Elias: Vivit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei.

16. Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicavit ei: venitque Achab in occursum Eliæ.

17. Et cum vidisset eum; ait: Tunc es ille qui conturbas Israel?

18. Et ille ait: Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.

19. Verumtamen nunc mitte, & congrega ad me universum Israel in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel.

20. Misit Achab ad omnes filios Israel, & congregavit prophetas in monte Carmeli.

21. Accedens autem Elias ad omnem populum, ait: Usquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.

22. Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal quadringenti viri sunt.

23. Dentur nobis duo boves, & illi eligant sibi bovem unum, & in frustra cædentes, ponant super ligna, ignem autem non supponant: & ego faciam bovem alterum, & imponam super ligna, ignem autem non supponam.

24. Invocate nomina deorum vestrorum, & ego invocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio.

25. Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum, & facite primi, quia vos plures estis: & invocate nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis.

26. Qui cum tulissent bovem, quem dederat eis,

fecerunt : & invocabant nomen Baal de manu-
que ad meridiem , dicentes : Baal exaudi nos. Et
non erat vox , nec qui responderet : transfugebant-
que altare quod fecerant.

27 Cumque esset jam meridies , illudebat illis
Elias , dicens : Clamate voce majore : Deus enim
est , & forsitan loquitur , aut in diversorio est , aut
in itinere , aut certe dormit , ut excitetur.

28 Clamabant ergo voce magna , & incidebant
se juxta ritum suum cultris & lanceolis : donec
perfunderentur sanguine.

29 Postquam autem transiit meridies , & illis
prophetantibus venerat tempus quo sacrificium of-
ferri solet , nec audiebatur vox , nec aliquis re-
spondebat , nec attendebat orantes :

30 Dixit Elias omni populo : Venite ad me. Et
accedente ad se populo , curavit altare Domini,
quod destructum fuerat.

31 Et tulit duodecim lapides juxta numerum tri-
buum filiorum Jacob , ad quem factus est sermo
Domini , dicens : † Israel erit nomen tuum.

† Gen.
32. 28.

32 Et ædificavit de lapidibus altare in nomine
Domini : fecitque aquæductum , quasi per duas
aratiunculas , in circuitu altaris ,

33 Et composuit ligna : divisitque per membra
bovem , & posuit super ligna ,

34 Et ait : Implete quattuor hydrias aqua , &
fundite super holocaustum , & super ligna. Rur-
sumque dixit : Etiam secundo hoc facite. Qui cum
fecissent secundo , ait : Etiam tertio idipsum facite.
Feceruntque tertio.

35 Et currebant aquæ circum altare , & fossa
aquæductus repleta est.

36 Cumque jam tempus esset ut offerretur ho-
locaustum , accedens Eliás propheta , ait : Domine
Deus Abraham , Isaac , & Israel , ostende hodie
quia tu es Deus Israel , & ego servus tuus , & juxta
præceptum tuum feci omnia verba hæc.

37 Exaudi me Domine , exaudi me : ut discat po-
pulus iste , quia tu es Dominus Deus , & tu con-
vertisti cor eorum iterum.

38 Cecidit autem ignis Domini , & voravit ho-
locaustum , & ligna , & lapides , pulverem quo-
que , & aquam quæ erat in aquæductu lam-
bens.

39 Quod cum vidisset omnis populus , cecidit
in faciem suam , & ait : Dominus ipse est Deus , Do-
minus ipse est Deus.

40 Dixitque Elias ad eos : Apprehendite prophe-
tas Baal , & ne unus quidem effugiat ex eis. Quos
cum

cum apprehendissent, duxit eos Elias ad torrentem Cifon, & interfecit eos ibi.

41 Et ait Elias ad Achab: Ascende, comede, & bibe: quia sonus multæ pluviae est.

42 Adscendit Achab, ut comederet & biberet: Elias autem ascendit in verticem Carmeli, & pronus in terram posuit faciem suam inter genna sua,

43 Et dixit ad puerum suum: Ascende, & prospice contra mare. Qui cum ascendisset, & contemplatus esset, ait: Non est quidquam. Et rursum ait illi: Revertete septem vicibus,

44 In septima autem vice, Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende, & dic Achab: Iunge currum tuum & descende, ne occupet te pluvia.

45 Cumque se verteret huc atque illuc, ecce caeli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluvia grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezrahel:

46 Et manus Domini facta est super Eliam, ac cinctisque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iezrahel.

C A P V T X I X.

Elias fugiens Iezabel in deserto, à somno excitatus, panem arvinivus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit; ibique in spelunca quærens se solum Domini prophetam volentem, audit septem millia esse relicta, mittiturque ad unguendum Hazael in regem Syria, & Iehu in regem Israel, & Eliseum in prophetam.

1 **N**unciavit autem Achab Iezabel omnia quæ fecerat Elias, & quo modo occidisset universos prophetas gladio.

2 Misitque Iezabel nuncium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciant dii, & hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis.

3 Timuit ergo Elias, & surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas: venitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum,

4 Et perrexit in desertum, viam unius diei. Cumque venisset, & sederet subter unam juniperum, petivit animæ suæ ut moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: neque enim melior sum, quam patres mei.

5 Projecitque se, & obdormivit in umbra juniperi: & ecce angelus Domini terigit eum, & dixit illi: Surge, & comede.

6 Respexit, & ecce ad caput suum subcineri-

cjus panis , & vas aquæ : comedit ergo , & bibit ,
& rursus obdormivit.

7 Reversusque est angelus Domini secundo , & terigit eum , dixitque illi : Surge , comede grandis enim tibi restat via.

8 Qui cum surrexisset , comedit & bibit , & ambulavit in fortitudine cibi illius , quadraginta diebus & quadraginta noctibus , usque ad montem Dei Horeb.

9 Cumque venisset illuc mansit in spelunca : & ecce sermo Domini ad eum , dixitque illi : Quid hic agis Elia ?

10 At ille respondit : Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum , quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel : altaria tua destruxerunt , prophetas tuos occiderunt gladio , derelictus sum ego solus , & quærunt animam meam ut auferant eam.

11 Et ait ei : Egredere , & sta in monte coram Domino : & ecce Dominus transit , & spiritus grandis & fortis subvertens montes , & conterens petras ante Dominum : non in spiritu Dominus , & post spiritum commotio : non in commotione Dominus ,

12 Et post commotionem ignis : non in igne Dominus , & post ignem sibilus auræ tenuis ,

13 Quod cum audisset Elias , operuit vultum suum pallio , & egressus stetit in ostio speluncæ , & ecce vox ad eum dicens : Quid hic agis Elia ? Et ille respondit :

14 Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum : † quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel : altaria tua destruxerunt , prophetas tuos occiderunt gladio , derelictus sum ego solus , & quærunt animam meam ut auferant eam.

+ Rom.
13. 3.

15 Et ait Dominus ad eum : Vade , & revertere in viam tuam per desertum in Damascum : cumque perveneris illuc , unges Hazaël regem super Syriam ,

16 Et Iehu filium Namfi unges regem super Israel : Eliseum autem filium Saphat , qui est de Abelmenä , unges prophetam pro te.

† 4 Reg.
9. 1.

17 Et erit , quicumque fugerit gladium Hazaël , occidet eum Iehu : & quicumque fugerit gladium Iehu , interficiet eum Eliseus.

† Rom.
13. 4.

18 † Et derelinquam mihi in Israel septem milia virorum , quorum genua non sunt incurvata ante Baal , & omne os , quod non adoravit eum oculus manus.

19 Profectus ergo inde Elias , reperit Eliseum filium Saphat , arantem in duodecim jugis bovum.

& ipse in duodecim jugis bouum arantibus unus erat : cumque venisset Elias ad eum , misit pallium suum super illum.

20 Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam , & ait : Osculer, oro , patrem meum , & matrem meam , & sic sequar te. Dixitque ei : Vade , & revertere : quod enim meum erat , feci tibi.

21 Reversus autem ab eo , tulit par bouum , & mactavit illud , & in aratro bouum coxit carnes , & dedit populo , & comederunt : confurgensque abiit , & secutus est Eliam , & ministrabat ei.

C A P V T XX.

Syri Samariam obsidentes caduntur à pueris principum provinciarum , rursumque anno altero in castris caduntur : rex autem Achab à propheta reprehenditur , quod fœdus cum Benadad rege Syriæ iniecit , illumque vivum dimiserit.

1 Porro Benadad rex Syriæ , congregavit omnem exercitum suum , & triginta duos reges secum , & equos & currus : & ascendens pugnat contra Samariam , & obsidebat eam.

2 Mittensque nuncios ad Achab regem Israel in civitatem ,

3 Ait : Hæc dicit Benadad : Argentum tuum , & aurum tuum meum est : & uxores tuæ , & filii tui optimi , mei sunt.

4 Responditque rex Israel : Juxta verbum tuum , domine mi rex , tuus sum ego , & omnia mea.

5 Revertentesque nuncii , dixerunt : Hæc dicit Benadad , qui misit nos ad te : Argentum tuum , & aurum tuum , & uxores tuas , & filios tuos dabis mihi.

6 Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te , & scrutabuntur domum tuam , & domum servorum tuorum : & omne quod eis placuerit , ponent in manibus suis , & auferent.

7 Vocavit autem rex Israel omnes seniores terræ , & ait : Animadvertite , & videte , quoniam infidietur nobis. misit enim ad me pro uxoribus meis , & filiis , & pro argento & auro : & non abui.

8 Dixeruntque omnes majores natu , & universus populus , ad eum : Non audias , neque acquiescas illi.

9 Respondit itaque nunciis Benadad : Dicite domino meo regi : Omnia propter quæ misisti ad me servum tuum in initio , faciam : hanc autem rem facere non possum.

10 Reversique nuncii retulerunt ei. Qui remisit , & ait : Hæc faciant mihi dii , & hæc addant , si

suſſecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi qui ſequitur me.

11 Et reſpondens rex Iſrael, ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus æque ut diſcinctus.

12 Factum eſt autem, cum auდიſſet Benadad verbum iſtud, bibebat ipſe & reges in umbraculis, & ait ſervis ſuis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam.

13 Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Iſrael, ait ei: Hæc dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: ut ſcias, quia ego ſum Dominus.

14 Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hæc dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit: Tu.

15 Recenſuit ergo pueros principum provinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recenſuit poſt eos populum, omnes filios Iſrael, ſeptem millia:

16 Et egreſſi ſunt meridie, Benadad autem bibebat temulentus in umbraculo ſuo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium ejus venerant.

17 Egreſſi ſunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Miſit itaque Benadad. Qui nunciaverunt ei, dicentes: Viri egreſſi ſunt de Samaria.

18 Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos: ſive ut prælientur, vivos eos capite.

19 Egreſſi ſunt ergo pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus ſequebatur:

20 Et percuffit unusquisque virum, qui contra ſe veniebat: fugeruntque Syri, & perſecutus eſt eos Iſrael. Fugit quoque Benadad rex Syriæ in equo cum equitibus ſuis.

21 Nec non egreſſus rex Iſrael percuffit equos & currus, & percuffit Syriam plaga magna.

22 (Accedens autem propheta ad regem Iſrael, dixit ei: Vade, & confortare, & ſcito, & vide quid facias: ſequenti enim anno rex Syriæ aſcendet contra te.)

23 Servi vero regis Syriæ dixerunt ei: Dii montium ſunt dñi eorum, ideo ſuperaverunt nos: ſed melius eſt ut pugnemus contra eos in campeſtribus, & obtinebimus eos.

24 Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges ſingulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis:

25 Et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis , & equos secundum equos pristinos , & currus secundum currus quos ante habuisti : & pugnabimus contra eos in campestribus , & videbis quod obrinebimus eos. Credidit consilio eorum , & fecit ita.

26 Igitur postquam annus transierat , recensuit Benadad Syros , & ascendit in Aphec , ut pugnaret contra Israel.

27 Porro filii Israel recensiti sunt , & acceptis cibariis profecti ex aduerso , castraque metati sunt contra eos , quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram.

(28 Et accedens unus vir Dei , dixit ad regem Israel : Hæc dicit Dominus : Quia dixerunt Syri : Deus montium est Dominus , & non est Deus vallium : dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua , & scietis quia ego sum Dominus.)

29 Dirigebantque septem diebus ex aduerso hi atque illi acies , septima autem die commissum est bellum : percusseruntque filii Israel de Syris centum millia peditum in die una.

30 Fugerunt autem qui remanserant in Aphec , in civitatem : & cecidit murus supra viginti septem millia hominum , qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem , in cubiculum quod erat intra cubiculum.

31 Dixeruntque ei servi sui : Ecce , audivimus quod reges domus Israel clementes sint : ponamus itaque saccos in lumbis nostris , & funiculos in capitibus nostris , & egrediamur ad regem Israel : forsitan salvabit animas nostras.

32 Accinxerunt saccis lumbos suos , & posuerunt funiculos in capitibus suis , veneruntque ad regem Israel , & dixerunt ei : Servus tuus Benadad dicit : Vivat , oro te , anima mea. Et ille ait : Si adhuc vivit frater meus est.

33 Quod acceperunt viri pro omine : & festinantes rapuerunt verbum ex ore ejus , atque dixerunt : Frater tuus Benadad. Et dixit eis : Ite , & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad , & levavit eum in currum suum.

34 Qui dixit ei : Civitates , quas tulit pater meus à patre tuo , reddam : & plateas fac tibi in Damasco , sicut fecit pater meus in Samaria , & ego foederatus recedam à te. Pepigit ergo foedus , & dimisit eum.

35 Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini : Percute me. At ille noluit percutere.

35 Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percutiet te leo. Curque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit.

37 Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum, & vulneravit.

38 Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutavit aspersione pulveris os & oculos suos.

39 Cumque rex transisset, clamavit ad regem, & ait: Servus tuus egressus est ad præliandum cominus: cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes.

40 Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum, quod ipse decrevistis,

41 At ille statim absterxit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israel, quod esset de prophetis.

† Inf.
22. 35-
42 Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: † Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus.

43 Reversus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, & furibundas venit in Samariam.

CAPV T XXI.

Naboth ob negatam regi Achab vineam à falsis testibus iussu Iezabel accusatus lapidatur: quo facto, ipsi Achab ad occupandam vineam properanti, Elias plurima committatur mala, quæ tamen Achab se humiliando evadit.

1 **P**ost verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelitæ, qui erat in Iezrahel, juxta palatium Achab regis Samaritæ.

2 Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam daboque tibi pro ea vineam meliorem: aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quanto digna est,

3 Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.

4 Venit ergo Achab in domum suam indignans, & frendens super verbo, quod locutus fuerat ad

ad eum Naboth Iezrahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, & non comedit panem.

5 Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque ei: Quid est hoc, unde anima tua contristata est? & quare non comedis panem.

6 Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelita, & dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecunia: aut, si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro eo. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam.

7 Dixit ergo ad eum Iezabel uxor ejus: Grandis auctoritatis es, & bene regis regnum Israel. Surge, & comede panem, & æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelita.

8 Scripsit ergo litteras ex nomine Achab, & signavit eas anulo ejus, & misit ad majores natu & optimates, qui erant in civitate ejus, & habitabant cum Naboth.

9 Litterarum autem hæc erat sententia: Prædicare jejunium, & sedere facite Naboth inter primos populi,

10 & submittite duos viros filios Belial contra eum, & falsum testimonium dicant: Benedixit Deum & regem: & educite eum & lapidate, sicque moriatur.

11 Fecerunt ergo cives ejus majores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, sicut præceperat eis Iezabel, & sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos:

12 Prædicaverunt jejunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi.

13 Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum: at illi, scilicet ut viri diaboli, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine: Benedixit Naboth Deum & regem: quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt.

14 Miseruntque ad Iezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, & mortuus est.

15 Factum est autem, cum audisset Iezabel lapidatum Naboth, & mortuum, locuta est ad Achab: Surge & posside vineam Naboth Iezrahelita, qui noluit tibi acquiescere, & dare eam accepta pecunia: non enim vivit Naboth, sed mortuus est.

16 Quod cum audisset Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit & descendebat in vineam Naboth Iezrahelita, ut possideret eam.

17 Factus est ergo sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:

18 Surge, & descende in occursum Achab regis Israel, qui est in Samaria, ecce ad vineam Naboth descendit, ut possideat eam:

† *Inf.*
22. 38. 19 Et loqueris ad eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidisti, insuper & possedisti. Et post hæc addes: Hæc dicit Domini: † in loco hoc, in quo lixerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum.

20 Et ait Achab ad Eliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eo quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.

† 4 *Reg.*
9. 8. 21 † Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem id parietem, & clausum, & ultimum in Israel.

† *Sup.*
15. 29. 22 Et dabo domum tuam sicut † domum Ieroboam filii Nabat, & hinc domum † Baasa filii Ahia: † *Sup.*
16. 3. quia egisti, ut me ad iracundiam provocares, & peccare fecisti Israel.

† 4 *Reg.*
9. 36. 23 † Sed & de Iezabel locutus est Dominus, dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel.

24 Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes: si autem mortuus fuerit Achab in agro, comedent eum volucres cæli.

25 Igitur non fuit alter talis sicut Achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Iezabel uxor sua,

26 Et abominabilis factus est, in tantum ut sequeretur idola, quæ fecerunt Amorrhæi, quos consumpsit Dominus à facie filiorum Israel.

27 Itaque cum audisset Achab sermones istos scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.

28 Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:

29 Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus, sed † in diebus filii sui inferam malum domui ejus.

† 4 *Reg.*
9. 26.

C A P V T XXII.

Achab & Iosaphat reges, pseudoprophetarum vaticinio decepti, ad pugnam procedunt adversus Syros pro Ramoth Galaad, & vincuntur, occiso Achab, qui diicham vera prophetantem carcere incluserat:

Ierat: impio Achab succedit filius impius Ochozias & pio autem Iosaphat succedit impius filius Ioram.

1 **T**Ransierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam & Israel. 2 *Para*
18. 1.

2 In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israel.

3 (Dixitque rex Israel ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriæ?)

4 Et ait ad Iosaphat: Veniesne mecum ad præliandum in Ramoth Galaad?

5 Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Sicut ego sum, ita tu: populus meus, & populus tuus, unum sunt: & equites mei, equites tui. Dixitque ergo Iosaphat ad Israel: Quare, oro te, hodie fermonem Domini

6 Congregavit ergo rex Israel prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, & dabit eam Dominus in manu regis.

7 Dixit autem Iosaphat: Non est hic propheta Domini quispiam, ut interrogemus per eum?

8 Et ait rex Israel ad Iosaphat: Remansit vir unus, per quem possumus interrogare Dominum: sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum, Michæas filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris ita rex.

9 Vocavit ergo rex Israel eunuchum quemdam, & dixit ei: Festina adducere Michæam filium Iemla.

10 Rex autem Israel, & Iosaphat rex Iuda, sedebant unusquisque in solio suo: vestiti cultu regio, in area juxta ostium portæ Samariæ, & universi prophætæ prophetabant in conspectu eorum.

11 Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec deleas eam.

12 Omnesque prophætæ similiter prophetabant, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, & vade prospere, & tradet Dominus in manus regis.

13 Nuncius vero, qui ierat ut vocaret Michæam, locutus est ad eum, dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno regi bona prædicant: sit ergo sermo tuus similis eorum, & loquere bona.

14 Cui Michæas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.

15 Venit itaque ad regem, & ait illi rex: Michæa,

chæa , ire debemus in Ramoth Galaad ad præliandum , an cessare ? Cui ille respondit : Ascende , & vade prospere , & trader eam Dominus in manus regis.

16 Dixit autem rex ad eum : Iterum atque iterum adjuro te , ut non loquaris mihi nisi quod verum est , in nomine Domini.

17 Et ille ait : Vidi cunctum Israel dispersum in montibus , quasi oves non habentes pastorem , & ait Dominus : Non habent isti dominum : revertatur unusquisque in domum suam in pace.

(18 Dixit ergo Rex Israel ad Iosaphat : Numquid non dixi tibi , quia non prophetat mihi bonum , sed semper malum ?)

19 Ille vero addens , ait , Propterea audi sermonem Domini : Vidi Dominum sedentem super solium suum , & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris :

20 Et ait Dominus : Quis decipiet Achab regem Israel : ut ascendat , & cadat in Ramoth Galaad ? Et dixit unus verba hujuscemodi , & alius aliter.

21 Egredius est autem spiritus , & stetit coram Domino , & ait : Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus : in quo ?

22 Et ille ait : Egrediar , & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Dominus : Decipies , & prævalebis : egredere , & fac ita.

23 Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum , qui hic sunt , & Dominus locutus est contra te malum.

24 Accessit autem Sedecias filius Chanaana , & percussit Michæam in maxillam , & dixit : Mene ergo dimisit Spiritus Domini , & locutus est tibi ?

25 Et ait Michæas : Visurus es in die illa , quando ingredieris cubiculum , intra cubiculum ut abscondaris.

26 Et ait rex Israel : Tollite Michæam , & maneat apud Amon principem civitatis , & apud Ioas filium Amelech ,

27 Et dicite eis : Hæc dicit rex : mittite virum istum in carcerem , & sustentate eum paucæ tribulationis , & aqua angustiae , donec revertar in pace.

28 Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace , non est locutus in me Dominus. Et ait : Audite populi omnes.

29 Ascendit itaque rex Israel , & Iosaphat rex Iuda , in Ramoth Galaad.

30 Dixit itaque rex Israel ad Iosaphat : Sume arma

arma, & ingrediere praelium, & induere vestibus tuis, porro rex Israel mutavit habitum suum, & ingressus est bellum.

31 Rex autem Syriæ præceperat principibus currum triginta duobus, dicens: Non pugnabitis contra minorem & majorem quempiam, nisi contra regem Israel solum.

32 Cum ergo vidissent principes currum Iosaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex Israel, & impetu facto pugnabant contra eum: & exclamavit Iosaphat.

33 Intellexeruntque principes currum quod non esset rex Israel, & cessaverunt ab eo.

34 Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israel inter pulmonem & stomachum. At ille dixit aurigæ suo: Verte manum tuam, & ejice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum.

35 Commisum est ergo praelium in die illa, & rex Israel stabat in curru suo contra Syros, & mortuus est vespere: stuebat autem sanguis plagæ in sinum currus.

36 Et præco insonuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens: Unusquisque revertatur in civitatem, & in terram suam.

37 Mortuus est autem rex: & perlatum est in Samariam: sepelieruntque regem in Samaria,

38 Et † laverunt currum ejus in piscina Samariæ, & lixerunt cabes sanguinem ejus, & habenas laverunt, juxta verbum Domini quod locutus fuerat. † *Sup.*
21. 19^a

39 Reliqua autem sermonum Achab, & universa quæ fecit, & domus eburnea quam ædificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

40 Dormivit ergo Achab cum patribus suis, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

41 Iosaphat vero filius Afa regnare coepit super Judam anno quarto Achab regis Israel.

42 Triginta quinque annorum erat cum regnare coepisset, & viginti quinque annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Azuba filia Salai.

43 Et ambulavit in omni via Afa patris sui: & non declinavit ex ea: fecitque quod rectum erat in conspectu Domini.

44 Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum id excelsis.

45 Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israel.

46 Reliqua autem verborum Iosaphat, & opera ejus, quæ gessit, & prælia, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?

47 Sed & reliquias effeminatorum, qui remanserant in diebus Afa patris ejus, abstulit de terra.

48 Nec erat tunc rex constitutus in Edom.

49 Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari, quæ navigarent in Ophir propter aurum: & ire non potuerunt, quia contractæ sunt in Afiongaber.

50 Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat.

51 Dormitque Iosaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David patris sui: regnavitque Ioram filius ejus pro eo.

52 Ochozias autem filius Achab regnare coepit super Israel in Samaria, anno septimo decimo Iosaphat regis Iuda, regnavitque super Israel duobus annis.

53 Et fecit malum in conspectu Domini, & ambulavit in via patris sui & matris suæ & in via Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

54 Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Israel, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

LIBER REGVM

QVARTVS,

secundum Hebræos

MALACHI M

SECVNDVS.

CAPVT I.

Ochozias rex Israel super aegritudine sua Eccezelub consultare volens ab Elia increpatur, ac moriturus prædicitur: duos quinquagenarios principes ad Eliam missos ignis cælestis devorat cum ipsorum militibus, tertio principe sua modestia servato, cum quo Elias ad Ochoziam descendit: cui mortuo succedit frater Ioram.

1 **P**Rævaricatus est autem Moab in Israel, postquam mortuus est Achab.

2 Ceciditque Ochozias per cancellos œcenaculi sui, quod habebat in Samaria, & ægrota-
vit:

tavit : misitque nuncios , dicens ad eos : Ite , consulite Beelzebub deum Accaron , utrum vivere queam de infirmitate mea hac ,

3 Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbitem , dicens Surge , & ascende in occursum nunciorum regis Samariæ , & dices ad eos : Numquid non est Deus in Israel , ut eatis ad consulendum Beelzebub Deum Accaron ?

4 Quam ob rem hæc dicit Dominus : De lectulo , super quem ascendisti , non descendes , sed morte morieris . Et abiit Elias .

5 Reversique sunt nuncii ad Ochoziam . Qui dixit eis : Quare reversi estis ?

6 At illi responderunt ei : Vir occurrit nobis , & dixit ad nos : Ite , & revertimini ad regem , qui misit vos , & dicetis ei : Hæc dicit Dominus : Numquid , quia non erat Deus in Israel , mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron ? Idcirco de lectulo , super quem ascendisti , non descendes , sed morte morieris .

7 Qui dixit eis : Cujus figuræ & habitus est vir ille , qui occurrit vobis , & locutus est verba hæc ?

8 At illi dixerunt : Vir pilosus , & zona pellicea accinctus renibus . Qui ait : Elias Thesbites est .

9 Misitque ad eum quinquagenarium principem , & quinquaginta qui erant sub eo . Qui ascendit ad eum : sedentique in vertice montis , ait : Homo Dei , rex præcepit ut descendas .

10 Respondensque Elias , dixit quinquagenario : Si homo Dei sum , descendat ignis de cælo & devoret te , & quinquaginta tuos . Descendit itaque ignis de cælo , & devoravit eum , & quinquaginta qui erant cum eo .

11 Rursumque misit ad eum principem quinquagenarium alterum , & quinquaginta cum eo . Qui locutus est illi : Homo Dei , hæc dicit rex : Festina , descende .

12 Respondens Elias ait : Si homo Dei ego sum , descendat ignis de cælo , & devoret te , & quinquaginta tuos . Descendit ergo ignis de cælo , & devoravit illum , & quinquaginta ejus .

13 Iterum misit principem quinquagenarium tertium , & quinquaginta qui erant cum eo . Qui cum venisset , curvavit genua contra Eliam , & precatus est eum , & ait : Homo Dei , noli despicere animam meam , & animas servorum tuorum qui mecum sunt .

14 Ecce descendit ignis de cælo , & devoravit duos

duos principes quinquagenarios primos, & quinquagenos qui cum eis erant : sed nunc obsecro ut miserearis animæ meæ.

15 Locutus est autem angelus Domini ad Eliam, dicens : Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, & descendit cum eo ad regem.

16 Et locutus est ei : Hæc dicit Dominus : Quia misisti nuncios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, supra quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.

17 Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem locutus est Elias, & regnavit Ioram frater ejus pro eo, anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Judæ : non enim habebat filium.

18 Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

C A P V T I I.

Eliseus individuus Elia comes, Iordanem, aqua Elia pallio divisa, cum illo transit, Elia autem in calum igneo curru rapto, duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Elia rursus Iordanis aquas dividit, ac per siccum transit. Elias quaesitus non invenitur: aqua Iericho ac terra sterilitas immisso per Eliseum sale sanantur, pueri 42 Eliseum irridentes ab uris lacerantur.

1 **F**Actum est autem, cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in caelum, ibant Elias & Eliseus de Galgalis,

2 Dixitque Elias ad Eliseum : Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Eliseus : Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel,

3 Egressi sunt filii prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum, & dixerunt ei : Numquid nosti, quia hodie Dominus tollet dominum tuum à te ? Qui respondit : Et ego novi : silete.

4 Dixit autem Elias ad Eliseum : Sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Et ille ait : Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho,

5 Accesserunt filii prophetarum, qui erant in Iericho, ad Eliseum & dixerunt ei : Numquid nosti quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te ? Et ait : Et ego novi : silete.

6 Dixit autem ei Elias : Sede hic, quia Dominus misit

misit me usque ad Iordanem. Qui ait: vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter.

7 Et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui & steterunt e contra, longe: illi autem ambo stabant super Iordanem.

8 Tulitque Elias pallium suum, & involvit illud, & percussit aquas, quæ divisæ sunt in utramque partem, & transierunt ambo per siccum.

9 Cumque transissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod vis ut faciam tibi, antequam tollar à te. Dixitque Eliseus: Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus.

10 Qui respondit: Rem difficilem postulasti: attamen si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petisti: si autem non videris, non erit.

11 Cumque pergerent, & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus, & equi ignei dividerunt utrumque: & † ascendit Elias per turbinem in caelum, † 1 Ma-
cha. 2.

12 Eliseus autem videbat, & clamabat: Pater mi pater mi, currus Israel, & auriga ejus. Et non vidit eum amplius: apprehenditque vestimenta sua, & scidit illa in duas partes. 58.
Eccli. 48.

13 Et levavit pallium Eliæ, quod ceciderat ei: reversusque stetit super ripam Iordanis, 13.

14 Et pallio Eliæ, quod deciderat ei: percussit aquas, & non sunt divisæ, & dixit: Vbi est Deus Eliæ etiam nunc? Percussitque aquas, & divisæ sunt huc atque illuc, & transit Eliseus.

15 Videntes autem filii prophetarum, qui erant in Iericho e contra, dixerunt: Requievit spiritus Eliæ super Eliseum. Et venientes in occursum ejus, adoraverunt eum proni in terram,

16 Dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & quærere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini, & projecerit eum in unum montium, aut in unam vallium. Qui ait: Nolite mittere.

17 Coegeruntque eum, donec acquiesceret, & diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros: qui cum quæssissent tribus diebus, non inveniunt.

18 Et reversi sunt ad eum: at ille habitabat in Iericho, & dixit eis: Numquid non dixi vobis? Nolite mittere?

19 Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis hujus optima est, sicut tu ipse domine perspicias: sed aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis.

20 At ille ait : Afferte mihi vas novum , & mittere in illud fal . Quod cum attulissent ,

21 Egressus ad fontem aquarum , misit in illum fal , & ait : Hæc dicit Dominus : Sanavi aquas has , & non erit ultra in eis mors , neque sterilitas .

22 Sanatæ sunt ergo aquæ usque in diem hanc , juxta verbum Elisei , quod locutus est .

23 Ascendit autem inde in Bethel : cumque ascenderet per viam , pueri parvi egressi sunt de civitate , & illudebant ei , dicentes : Ascende calve : ascende calve .

24 Qui cum respexisset , vidit eos , & maledixit eis in nomine Domini : egressique sunt duo ursi de saltu , & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros .

25 Abiit autem inde in montem Cæmeli , & inde reversus est in Samariam .

C A P V T I I I .

Ob prævaricatum à rege Moab factus quod cum rege Israel habebat , ascendunt adversus illum rex israel , rex Juda , & rex Edom ; quibus siti pene evectis Dominus per Eliseum aquam sine pluvia promittit , & victoriam de rege Moab , qui suo primogenito immolato urbis excidium ardet .

1 **I**oram vero filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno decimo octavo Iosaphat regis Judæ . Regnavitque duodecim annis .

2 Et fecit malum coram Domino , sed non sicut pater suus & mater : tulit enim statuas Baal , quas fecerat pater ejus .

3 Veruntamen in peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel , adhæsit , nec recessit ab eis .

4 Porro Mesa rex Moab , nutriebat pecora multa , & solvebat regi Israel centum millia agnorum , & centum millia arietum , cum velleribus suis .

5 Cumque mortuus fuisset Achab , prævaricatus est foedus , quod habebat cum rege Israel .

6 Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria , & recensuit universum Israel .

7 Misitque ad Iosaphat regem Juda , dicens : Rex Moab recessit à me , veni mecum contra eum ad prælium . Qui respondit : Ascendam : qui meus est , tuus est : populus meus , populus tuus ; & equi mei , equi tui .

8 Dixitque : Per quam viam adscendemus ? At ille respondit : Per desertum Idumææ .

9 Perrexerunt igitur , rex Israel , & rex Juda , &

& rex Edom, & circumierunt per viam, septem dierum nec erat aqua exercitui, & iumentis quæ sequebantur eos.

10. Dixitque rex Israel: Heu heu heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab.

11. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Elifeus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliæ.

12. Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israel, & Iosaphat rex Iudæ, & rex Edom.

13. Dixit autem Elifeus ad regem Israel: Quid mihi & tibi est? vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab?

14. Dixitque ad eum Elifeus: Vivit Dominus exercituum, in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iudæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem.

15. Nunc autem adducite mihi psalterem. Cumque caneret psalter, facta est super eum manus Domini, & ait:

16. Hæc dicit Dominus: Facite alveum torrentis hujus fossas & fossas.

17. Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis ventum, neque pluviam: & alveus iste replebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ vestræ, & jumenta vestra.

18. Parumque est hoc in conspectu Domini: insuper tradet etiam Moab in manus vestras.

19. Et percutietis omnem civitatem munitam, & omnem urbem electam, & universum lignum fructiferum succideris, cunctosque fontes aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus.

20. Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, & ecce, aquæ veniebant per viam Edom, & repleta est terra aquis.

21. Universi autem Moabitæ, audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, & steterunt in terminis.

22. Primoque mane surgentes, & orto jam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabitæ e contra aquas rubras quasi sanguinem,

23. Dixeruntque: Sanguis gladii est: pugnaverunt reges contra se, & cæsi sunt mutuo: nunc perge ad prædam Moab.

24 Perrexeruntque in castra Israel: porro con-
furgens Israel, percussit Moab: at illi fugerunt
coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, & per-
cusserunt Moab,

25 Et civitates destruxerunt: & omnem agrum
optimum, mittentes singuli lapides, repleverunt:
& universos fontes aquarum obturaverunt: & om-
nia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tan-
tum fictiles remanerent: & circumdata est civitas
à fundibulariis, & magna ex parte percussa.

26 Quod cum vidisset rex Moab, prævaluisse
scilicet hostes, tulit secum septingentos viros edu-
centes gladium, ut irrumperent ad regem Edom: &
non potuerunt.

27 Arripiensque filium suum primogenitum, qui
regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum su-
per murum: & facta est indignatio magna in Israel,
stainque recesserunt ab eo, & reversi sunt in ter-
ram suam.

C A P V T I V.

*Elifas vidua debitis oppressa oleum impetrat quo
solvat creditoribus; Sunamitidis hospita sua filium,
quem postea mortuum suscitavit; farina quoque pul-
mento insusa, ipsius auget amaritudinem, & pau-
cia panibus multos satiavit.*

1 **M**ulier autem quædam de uxoribus pro-
phetarum clamabat ad Eliseum, dicens:
Servus tuus vir meus mortuus est, & tu nosti quia
servus tuus fuit timens Dominum: & ecce credi-
tor venit, ut tollat duos filios meos ad serviendum
sibi.

2 Cui dixit Elifas: Quid vis ut faciam tibi?
Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa re-
spondit: Non habeo ancilla tua quidquam in do-
mo mea, nisi parum olei, quo ungar.

3 Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicin-
is tuis vasa vacua non pauca.

4 Et ingrediere, & claude ostium tuum, cum
intrafecus fueris tu, & filii tui: & mitte inde in
omnia vasa hæc, & cum plena fuerint, tolles.

5 Ivit itaque mulier, & clausit ostium super se,
& super filios suos: illi offerebant vasa & illa in-
fundebat.

6 Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium
suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit:
Non habeo. Stetitque oleum.

7 Venit autem illa, & indicavit homini Dei.
Et ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde credi-
tori tuo: tu autem, & filii tui vivite de reliquo.

8 Facta est autem quædam dies, & transibat Elifeus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum ut comederet panem: cumque frequenter inde transiret divertebat ad eam ut comederet panem.

9 Quæ dixit ad virum suum: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter.

10 Faciamus ergo ei coenaculum parvum, & ponamus ei in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi.

11 Facta est ergo dies quædam, & veniens divertit in coenaculum, & requievit ibi.

12 Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cum vocasset eam, & illa stetisset coram eo,

13 Dixit ad puerum suum: Loquere ad eam: Ecce, sedule in omnibus ministratis nobis, quid vis ut faciam tibi? numquid habes negotium, & vis ut loquar regi, sive principi militiae? Quæ respondit: In medio populi mei habito.

14 Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Giezi: Ne quæras: filium enim non habet, & vir ejus senex est.

15 Præcepit itaque ut vocaret eam: quæ cum vocata fuisset, & stetisset ante ostium,

16 Dixit ad eam: In tempore isto, & in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. At illa respondit: Noli quæso domine mihi, vir Dei, noli memiri ancillæ tuæ.

17 Et concepit mulier, & peperit filium, in tempore, & in hora eadem, qua dixerat Elifeus.

18 Crevit autem puer. Et cum esset quædam dies, & egressus isset ad patrem suum, ad messorum,

19 Ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle, & duc eum ad matrem suam.

20 Qui cum tulisset, & duxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem, & mortuus est.

21 Ascendit autem, & collocavit eum super lectulum hominis Dei, & clausit ostium: & egressa,

22 Vocavit virum suum, & ait: Mitte mecum, obsecro, unum de pueris, & asinam, ut excurram usque ad hominem Dei, & revertar.

23 Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? hodie non sunt Calendæ, neque Sabbatum, Quæ respondit: Vadam.

24 Stravitque asinam , & præcepit puero : Mi-
na : & propera , ne mihi moram facias in eundo :
& hoc age quod præcipio tibi.

25 Profecta est igitur , & venit ad virum Dei
in montem Carmeli : cumque vidisset eam vir Dei
econtra , ait ad Giezi puerum suum : Ecce Suna-
mitis illa.

26 Vade ergo in occursum ejus , & dice ei :
Rectene agitur circa te , & circa virum tuum , &
circa filium tuum ? Quæ respondit : Recte.

27 Cumque venisset ad virum Dei in montem,
apprehendit pedes ejus : & accessit Giezi ut amo-
veret eam. Et ait homo Dei : Dimitte illam : ani-
ma enim ejus in amaritudine est , & Dominus ce-
lavit à me , & non indicavit mihi.

28 Quæ dixit illi : Numquid petivi filium à
domino meo ? numquid non dixi tibi : Ne illudas
me ?

29 Et ille ait ad Giezi : Accioge lumbos tuos,
& tolle baculum meum in manu tua , & vade. Si
occurrerit tibi homo , non salutes eum : & si salu-
taverit te quispiam , non respondeas illi : & pones
baculum meum super faciem pueri.

30 Porro mater pueri ait : Vivit Dominus , &
vivit anima mea , non dimittam te. Surrexit er-
go , & secutus est eam.

31 Giezi autem præcesserat ante eos , & posue-
rat baculum super faciem pueri , & non erat vox,
neque sensus : reversusque est in occursum ejus,
& nunciavit ei , dicens : Non surrexit puer.

32 Ingressus est ergo Eliseus domum , & ecce
puer mortuus jacebat in lectulo ejus .

33 Ingressusque clausit ostium super se , & su-
per puerum : & oravit ad Dominum.

34 Et ascendit , & incubuit super puerum :
posuitque os suum super os ejus , & oculos suos
super oculos ejus , & manus suas super manus e-
jus : & incurvavit se super eum , & calefacta est
caro pueri.

35 At ille reversus , deambulavit in domo , se-
mel huc atque illuc : & ascendit , & incubuit su-
per eum : & oscitavit puer septies , aperuitque
oculos.

36 At ille vocavit Giezi , & dixit ei : Voca
Sunamitidem hanc. Quæ vocata , ingressa est ad
eum. Qui ait : Tolle filium tuum.

37 Venit illa , & corruit ad pedes ejus , & ad-
oravit super terram : tulitque filium suum , & e-
gressa est.

38 Et Eliseus reversus est in Galgala. Erat au-
tem

tem fames in terra, & filii prophetarum habitabant coram eo, dixitque uni de pueris suis: Pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis prophetarum.

39 Et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes: invenitque quasi vitem silvestrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, & implevit pallium suum, & reversus concidit in ollam pulmenti: nesciebat enim quid esset.

40 Infuderunt ergo focis, ut comederent: cumque gustassent de coctione, clamaverunt, dicentes: Mors in olla viri Dei. Et non potuerunt comedere.

41 At ille, Afferte, inquit, farinam. Cumque tulissent, misit in ollam, & ait: infunde turbæ, ut comedant. Et non fuit amplius quidquam amaritudinis in olla.

42 Vir autem quidam venit de Baalsalifa defertus viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo, ut comedat.

43 Respondit ei minister ejus Quantum est hoc, ut apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo, ut comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, & supererit.

44 Posuit itaque coram eis: qui comederunt, & superfuit juxta verbum Domini.

C A P V T V.

Scidit rex Israel vestimenta sua quod jussisset rex Syria ut Naaman leprosum curaret; quem Eliseus septena in Jordane lotionibus mundat à lepra, quæ Giezi propter munera mendacio extorta, ab Eliseo spreto, perpetuo auhasit.

1 **N**AAMAN princeps militiæ regis Syriæ, erat vir magnus apud dominum suum, & honoratus: per illum enim dedit Dominus salutem Syriæ: erat autem vir fortis & dives, sed leprosus.

2 Porro de Syria egressi fuerant larrunculi, & captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, quæ erat in obsequio uxoris Naaman,

3 Quæ ait ad dominam suam: Vtinam fuisset dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria: profecto curasset eum à lepra, quam habet.

4 Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum, & nunciavit ei, dicens: Sic & sic locuta est puella de terra Israel.

5 Dixitque ei rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset, & tulisset secum decem talenta argenti, & sex millia

aureos : & decem mutatoria vestimentorum,
 6 Detulit litteras ad regem Israel, in hæc verba:
 Cum acceperis epistolam hanc, scito quod miser-
 tim ad te Naaman servum meum, ut cures eum à
 lepra sua.

7 Cumque legisset rex Israel litteras, scidit ve-
 stimenta sua, & ait: Numquid Deus ego sum, ut
 occidere possim, & vivificare, quia iste misit ad
 me, ut curem hominem à lepra sua? animadvertite,
 & videte quod occasiones quarat adversum me.

8 Quod cum audisset Eliseus vir Dei, scidisse vi-
 delicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum,
 dicens: Quare scidisti vestimenta tua? veniat ad
 me, & sciat esse prophetam in Israel.

9 Venit ergo Naaman cum equis & curribus, &
 stetit ad ostium domus Elisei:

10 Misitque ad eum Eliseus nuncium, dicens:
 Vade, & lavare septies in Iordane, & recipiet sa-
 nitatem caro tua, atque mundaberis.

11 Iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam
 quod egrederetur ad me, & stans invocaret nomen
 Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum le-
 præ, & curaret me.

12 Numquid non meliores sunt Abana & Phar-
 phar, fluvii Damasci, omnibus aquis Israel, ut
 laver in eis, & munder? Cum ergo vestisset se,
 & abiret indignans,

13 Accesserunt ad eum servi sui, & locuti sunt
 ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi prophe-
 ta, certe facere debueras: quanto magis quia nunc
 dixit tibi: Lavare, & mundaberis?

† *Luc. 4.*
 2870
 14 † Descendit, & lavit in Iordane septies jux-
 ta sermonem viri Dei, & restituta est caro ejus,
 sicut caro pueri parvuli, & mundatus est.

15 Reversusque ad virum Dei cum universo co-
 mitatu suo, venit, & stetit coram eo, & ait: Vere
 scio quod non sit alius Deus in universa terra, nisi
 tantum in Israel. Obsecro itaque ut accipias be-
 nedictionem à servo tuo.

16 At ille respondit: Vivit Dominus ante quem
 sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, pe-
 nitus non acquievit.

17 Dixitque Naaman: Vt vis: sed obsecro,
 concede mihi servo tuo, ut tollam onus duorum
 burdonum de terra: non enim faciet ultra servus
 tuus holocaustum aut victimam diis alienis, nisi
 Domino.

18 Hoc autem solum est, de quo depreceris Domi-
 num pro servo tuo, quando ingreditur dominus
 tuus templum Remmon, ut adoret, & illo innitente
 su-

super manum meam, si adoravero in templo Remmon, adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi Dominus servo tuo pro hac re.

19 Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terræ tempore.

20 Dixitque Giezi puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro isti, ut non acciperet ab eo quæ attulit: vivit Dominus, quia curram post eum, & accipiam ab eo aliquid.

21 Et secutus est Giezi post tergum Naaman: quem cum vidisset ille currentem ad se, defiliit de curru in occursum ejus, & ait: Rectene sunt omnia?

22 Et ille ait: Recte. dominus meus misit me ad te, dicens: Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim, ex filiis prophetarum: da eis talentum argenti, & vestes mutatorias duplices.

23 Dixitque Naaman: Melius est ut accipias duo talenta. Et coëgit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus fassis, & duplicia vestimenta, & imposuit duobus pueris suis, qui & portaverunt coram eo.

24 Cumque venisset jam vesperi, tulit de manu eorum, & reposuit in domo, dimisitque viros, & abierunt.

25 Ipse autem ingressus, stetit coram domino suo. Et dixit Elifens: Unde venis Giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam.

26 At ille ait: Nonne cor meum in presenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, ut emas oliveta, & vineas, & oves, & boves, & servos, & ancillas.

27 Sed & lepra Naaman adhærebit tibi, & semini tuo, usque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

C A P V T V I.

Elifens ferrum securis natave facit, regis Syria milites ducuntur quasi excacati in Samariam ab Eliseo, quam ob regis sui secreta regi Israel patefacta capere nitentur; ac postmodum Syria obsidentibus Samariam, matres ob inedia filios suos comedunt, propter quod Elifens a rege jubetur occidi.

1 **D**Ixerunt autem filii prophetarum ad Elifensum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis.

2 Eamus usque ad Jordanem, & tollant singuli de silva materias singulas, ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit: Ite,

3 Et ait unus ex illis: Veni ergo & tu cum servis tuis. Respondit: Ego veniam.

4 Et abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem, cædebant ligna.

5 Accidit autem, ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam: exclamavitque ille, & ait: Heu heu heu domine mi, & hoc ipsum mutuo acceperam.

6 Dixit autem homo Dei: Vbi cecidit? At ille monstravit ei locum. Præcidit ergo lignum, & misit illuc: natavitque ferrum,

7 Et ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud.

8 Rex autem Syriæ pugnabat contra Israel, consiliumque inivit cum servis suis, dicens: In loco illo & illo ponamus insidias.

9 Misit itaque vir Dei ad regem Israel, dicens: Cave ne transeas in locum illum: quia ibi Syri in insidiis sunt.

10 Misit itaque rex Israel ad locum quem dixerat ei vir Dei, & præoccupavit eum, & observavit se ibi non semel neque bis.

11 Conturbatumque est cor regis Syriæ pro hac re: & convocatis servis suis, ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel?

12 Dixitque unus servorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed Eliseus propheta, qui est in Israel, indicat regi Israel omnia verba quæcumque locutus fueris in conclavi tuo.

13 Dixitque eis: Ite, & videte ubi sit: ut mittam, & capiam eum. Annunciaveruntque ei, dicentes: Ecce in Dothan.

14 Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem.

15 Confurgens autem diluculo minister viri Dei, egressus vidit exercitum in circuitu civitatis, & equos & currus: nunciavitque ei, dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus?

16 At ille respondit: Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.

17 Cumque orasset Eliseus, ait: Domine, aperi oculos hujus, ut videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum, in circuitu Elisei.

18 Hostes vero descenderunt ad eum: porro Eliseus oravit ad Dominum, dicens: Percute, obsecro, gentem hanc cæcitate. Percussitque eos Dominus, ne viderent, juxta verbum Elisei.

19 Dixit autem ad eos Eliseus: Non est hæc via, neque ista est civitas: sequimini me, & ostendam vobis virum quem quæritis. Duxit ergo eos in Samariam:

20 Cumque ingressi fuissent in Samariam, dixit Elifeus: Domine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samaritarum.

21 Dixitque rex Israel ad Elifeum, cum vidisset eos: Numquid percutiam eos, pater mi?

22 At ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos gladio & arcu tuo, ut percutias: sed pone panem & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad dominum suum.

23 Appositaque est eis ciborum magna preparatio, & comederunt, & biberunt, & dimisit eos, abieruntque ad dominum suum, & ultra non venerunt latrones Syriæ in terram Israel.

24 Factum est autem post hæc, congregavit Benadad rex Syriæ, universum exercitum suum, & ascendit, & obsidebat Samariam.

25 Factaque est fames magna in Samaria: & tandem obsessa est, donec vendicaretur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cabi stercoreis columbarum quinque argenteis.

26 Cumque rex Israel transiret per murum, mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salva me domine mi rex.

27 Qui ait: Non te salvat Dominus: unde te possum salvare? de area, vel de torculari? Dixitque ad eam rex: Qu' d tibi vis? Quæ respondit:

28 Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, ut comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras.

29 Coximus ergo filium meum, & comedimus. Dixitque ei die altera: Da filium tuum, ut comedamus eum. Quæ abscondit filium suum.

30 Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua, & traiebat per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus.

31 Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, si steterit caput Elisei filii Saphat super ipsum hodie.

32 Elifeus autem sedebat in domo sua, & senes sedebant cum eo. Præmisit itaque virum: & antequam veniret nuncius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod miserit filius homicidæ hic, ut præcidatur caput meum? videte ergo, cum venerit nuncius, claudite ostium, & non sinatis eum introire: ecce enim sonitus pedum domini ejus post eum est.

33 Adhuc illo loquente eis, apparuit nuncius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malum

malum à Domino est: quid amplius expectabo à Domino?

C A P V T V I I .

Eliseus in Samaria prædicit fore frumenti abundantiam; quam leprosi quatuor in Samaria annuntiant, terris à Deo Syriæ, ac omnibus velicis obsidionem solventibus: dux autem Elisei verbo increpatus à turba concutatur in porta Samariæ.

1 **D**ixit autem Eliseus: Audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit, & duo modii hordei statere uno, in porta Samariæ.

2 Respondens unus de ducibus, super cuius manum rex incumberebat, homini Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, & inde non comedes.

3 Quatuor ergo viri erant leprosi juxta introitum portæ: qui dixerunt ad invicem: Quid hinc esse volumus donec moriamur?

4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur: sive manserimus hinc, moriendum nobis est: venite ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ, si pepercerint nobis, vivemus: si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur.

5 Surrexerunt ergo vesperi, ut venirent ad castra Syriæ. Cumque venissent ad principium castrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt.

6 Siquidem Dominus sonitum audire fecerat in castris Syriæ, cursum, & equorum, & exercitus plurimi: dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Hethæorum & Ægyptiorum, & venerunt super nos.

7 Surrexerunt ego, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, & equos & asinos, in castris, fugeruntque, animas tantum suas salvare cupientes.

8 Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, & comederunt, & biberunt: tuleruntque inde argentum, & aurum, & vestes, & abierunt, & absconderunt: & rursus reversi sunt ad aliud tabernaculum, & inde similiter auferentes absconderunt.

9 Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus: hæc enim dies boni nuncii est. Si tacuerimus, & noluerimus nunciare usque mane, sceleris arguemur: venite, eamus, & nunciemus in aula regis.

10 Cumque venissent ad portam civitatis, nar-taverunt eis, dicentes: Ivimus ad castra Syriæ, & nullum

nūllum ibidem reperimus hominem, nisi equos & & asinos alligatos, & fixa tentoria.

11 Ierunt ergo portarii, & nunciaverunt in palatio regis intrinsecus.

12 Qui surrexit nocte, & ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri: Sciunt quia fame laboramus, & idcirco egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, & tunc civitatem ingredi poterimus.

13 Respondit autem unus servorum ejus: Tollamus quinque equos, qui remanserunt in urbe (quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt) & mittentes explorare poterimus.

14 Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in castra Syrorum, dicens: Ite, & videte.

15 Qui abierunt post eos usque ad Iordanem: ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasibus, quæ projecerat Syri cum turbarentur: reversique nuntii indicaverunt regi.

16 Et egressus populus diripuit castra Syriæ: factusque est modius similæ statere uno, & duo modii hordei statere uno, juxta verbum Domini.

17 Porro rex ducem illum, in cujus manu incumbebat, constituit ad portam: quem conculcavit turba in introitu portæ, & mortuus est, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum.

18 Factumque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, & modius similæ statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samariæ:

19 Quando responderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiam si Dominus fecerit cataractas in caelo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, & inde non comedes.

20 Evenit ergo ei sicut prædictum fuerat, & conculcavit eum populus in porta, & mortuus est.

C A P V T V I I I.

Post septennem famem ab Eliseo prædictam, Sumanitis quæ ipsius consilio peregrinasa erat, reversa suos agros cum fructibus recuperat: Eliseus Benadad ægotantem prædicat moriturum, & impium Hazael regnaturum: Ioram rex Iuda percussit Idumæos quod a se recessissent; cui impio succedit Ochozias filius impius.

1 **E**Liseus autem locutus est ad mulierem, † cui † *Supra*
Ejus vivere fecerat filium, dicens: Surge, 4. 35.
vade

vade tu & domus tua, & peregrinare ubicumque repereris vocavit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis.

2 Quæ surrexit, & fecit juxta verbum hominis Dei: & vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philisthim diebus multis.

3 Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philisthim: & egressa est ut interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis.

4 Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magalia quæ fecit Elifeus.

5 Cumque ille narraret regi quo modo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cujus vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius ejus, quem suscitavit Elizeus.

6 Et interrogavit rex mulierem: quæ narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens: Restitue ei omnia quæ sua sunt, & universos redditus agrorum, à die qua reliquit terram usque ad præsens.

7 Venit quoque Elifeus Damascum, & Benadad rex Syriæ agrotabat: nunciaveruntque ei, dicentes: Venit vir Dei huc.

8 Et ait rex ad Hazael: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hæc?

9 Ivit igitur Hazael in occursum ejus, habens secum munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hæc?

10 Dixitque ei Elifeus: Vade, dic ei. Sanaberis: porro ostendit mihi Dominus quia morte morietur.

11 Stetitque cum eo, & conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitque vir Dei.

12 Cui Hazael ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & prægnantes divides.

13 Dixitque Hazael: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Elifeus: Ostendit mihi Dominus te regem Syriæ fore.

14 Qui cum recessisset ab Eliseo, venit ad dominum

num suum. Qui ait ei : Quid dixit tibi Eliseus ?
At ille respondit : Dixit mihi : Recipies fauita-
tem.

15 Cumque venisset dies altera, tulit stragu-
lum, & infudit aquam, & expandit super faciem
ejus : quo mortuo, regnavit Hazael pro eo.

16 Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel,
& Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iudæ.

17 † Triginta duorum annorum erat cum regna- † 2 Par.
re coepisset, & octo annis regnavit in Ierusalem. 21. 5.

18 Ambulavitque in viis regum Israel, sicut
ambulaverat domus Achab : filia enim Achab erat
uxor ejus : & fecit quod malum est in conspectu
Domini.

19 † Noluit autem Dominus disperdere Iudam, † 2 Reg.
propter David servum suum, sicut promiserat ei, 7. 16.
ut daret illi lucernam, & filiis ejus cunctis die-
bus.

20 † In diebus ejus recessit Edom, ne esset sub † 2 Par.
Iuda, & constituit sibi regem. 21, 8.

21 Venitque Ioram Seira, & omnes currus cum
eo : & surrexit nocte, percussitque Idumæos, qui
eum circumdederant, & principes curruum, popu-
lus autem fugit in tabernacula sua.

22 Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda usque
ad diem hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore
illo.

23 Reliqua autem sermonum Ioram, & univer-
sa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro ver-
borum dierum regum Iuda ?

24 Et dormivit Ioram cum patribus suis, sepul-
tusque est cum eis in civitate David, & regnavit
Ochozias filius ejus pro eo.

25 † Anno duodecimo Ioram filii Achab regis † 2 Par.
Israel, regnavit Ochozias, filius Ioram, regis Iudæ. 22. 1.

26 Viginti duorum annorum erat Ochozias cum
regnare coepisset, & uno anno regnavit in Ierusa-
lem : nomen matris ejus Athalia filia Amri regis
Israel.

27 Et ambulavit in viis domus Achab : & fecit
quod malum est coram Domino, sicut domus A-
chab : gener enim domus Achab fuit.

28 Abiit quoque cum Ioram filio Achab, ad
præliandum contra Hazael regem Syriæ in Ra-
moth Galsad, & vulneraverunt Syri Ioram :

29 Qui reversus est ut curaretur, in Iezrahel :
quia vulneraverant eum Syri in Ramoth, prælian-
tem contra Hazael regem Syriæ. Porro Ochozias
filius Ioram rex Iuda, descendit invisere Ior-
ram

ram filium Achab in Iezrahel, quia aegrotabat ibi.

C A P V T I X.

Iehu in regem Israel uncto per prophetam mandat Dominus, ut deleat domum Achab; occidit ergo Ioram una cum Ochozia rege Iuda, & corpus Iezabel à fenestra ipsius jussu præcipitata canes devorant, juxta Elia vaticinium.

1 **E**Liseus autem prophetes vocavit unum de filiis prophetarum, & ait illi: Accinge lumbos tuos, & tolle lexiculam olei hanc in manu tua & vade in Ramoth Galaad.

† 3 Reg.
19. 16.

2 † Cumque veneris illuc, videbis Iehu filium Iosaphat filii Namsi: & ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum, & introduces in interius cubiculum.

3 Tenensque lexiculam olei, fundes super caput ejus, & dices: Hæc dicit Dominus: Vixi te regem super Israel. Aperiesque ostium, & fugies, & non ibi subsistes.

4 Abiit ergo adolescens puer prophetae in Ramoth Galaad,

5 Et ingressus est illuc: ecce autem principes exercitus sedebant, & ait: Verbum mihi ad te, ô princeps. Dixitque Iehu: Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te. ô princeps.

6 Et surrexit & ingressus est cubiculum: at ille fudit oleum super caput ejus, & ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Vixi te regem super populum Domini Israel,

7 Et percuties domum Achab domini tui, & ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum, & sanguinem omnium servorum Domini, de manu Iezabel.

† 3 Reg.
21. 20.

8 † Perdamque omnem domum Achab: & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum & novissimum in Israel.

† 3 Reg.
15. 29.

9 Et dabo domum Achab, sicut † domum Ieroboam filii Nabat, & sicut domum † Baasa filii Ahia:

† 3 Reg.
16. 3.

10 Iezabel quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui sepeliat eam. Apernitque ostium, & fugit.

11 Iehu autem egressus est ad servos domini sui: qui dixerunt ei: Rectene sunt omnia? quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem, & quid locutus sit.

12 At illi responderunt: Falsum est, sed magis narra nobis, Qui ait eis: Hæc & hæc locutus est mihi,

mihî, & ait: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem super Israel.

13 Festinaverunt itaque, & unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus ejus, in similitudinem tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt: Regnavit Iehu.

14 Conjuravit ergo Iehu filius Iosaphat filii Namsi contra Ioram: † porro Ioram obsederat Ramoth Galaad, ipse, & omnis Israel contra Hazael ^{† Supra} 8. 28. regem Syriae:

15 Et reversus fuerat ut curaretur in Iezrahel propter vulnera, quia percusserant eum Syri, præliantem contra Hazael regem Syriae. Dixitque Iehu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de civitate, ne vadat, & nunciet in Iezrahel.

16 Et adscendit, & profectus est in Iezrahel: Ioram enim ægorabat ibi, & Ochozias rex Iuda descenderat ad visitandum Ioram.

17 Igitur speculator qui stabat super turrim Iezrahe vidit globum Iehu venientis, & ait: Video ego globum. Dixitque Ioram: Tolle currum, & mitte in occursum eorum, & dicat vadens: Recte ne sunt omnia?

18 Abiit ergo qui ascenderat currum, in occursum ejus, & ait: hæc dicit rex: Pacata ne sunt omnia? Dixitque Iehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me. Nunciavit quoque speculator, dicens: Venit nuncius ad eos, & non revertitur.

19 Misit etiam currum equorum secundum: venitque ad eos & ait: Hæc dicit rex: Numquid pax est? Et ait Iehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me.

20 Nunciavit autem speculator, dicens: Venit usque ad eos, & non revertitur: est autem incessus quasi incessus Iehu filii Namsi, præceps enim graditur.

21 Et ait Ioram: Iunge currum. Iunxeruntque currum ejus, & egressus est Ioram rex Israel, & Ochozias rex Iuda, fuguli in curribus suis, egressique sunt in occursum Iehu, & invenerunt eum in agro Naboth Iezrahelita.

22 Cumque vidisset Ioram Iehu, dixit: Pax est Iehu? At ille respondit: Quæ pax? adhuc fornicationes Iezabel matris tuæ, & veneficia ejus multa vigent.

23 Convertit autem Ioram manum suam, & fugiens ait ad Ochoziam: Insidiæ Ochozia.

24 Porro Iehu tetendit arcum manu, & percussit Ioram inter scapulas: & egressa est sagitta per cot ejus, statimque corruit in carru suo.

25 Dixitque Iehu ad Badacer ducem: Tolle,

projice eum in agro Naboth Iezrahelitæ : meministi enim quando ego & tu sedentes in curru sequebamur Achab patrem ejus , quod Dominus onus hoc levaverit super eum , dicens :

† 3 Reg.
21. 22.

26 † Si non pro sanguine Naboth , & pro sanguine filiorum ejus , quem vidi heri , ait Dominus , reddam tibi in agro isto , dicit Dominus. Nunc ergo tolle , & projice eum in agrum juxta verbum Domini ,

27 Ochozias autem rex Iuda videns hoc , fugit per viam domus horti : persecutusque est eum Iehu , & ait : Etiam hunc percutite in curru suo. & percusserunt eum in ascensu Gaver , qui est juxta Iebloom : qui fugit in Mageddo , & mortuus est ibi.

28 Et imposuerunt , eum servi ejus super currum suum , & tulerunt in Ierusalem ; sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate David.

29 Anno undecimo Ioram filii Achab , regnavit Ochozias super Indam.

30 Venitque Iehu in Iezrahel. Porro Iezabel introitu ejus audito , depinxit oculos suos stibio , & ornavit caput suum , & respexit per fenestram

† 3 Reg.
16. 10.

31 Ingredientem Iehu per portam , & ait : † Numquid pax potest esse Zambri , qui interfecit dominum suum ?

32 Levavitque Iehu faciem suam ad fenestram , & ait : Quæ est ista ? & inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.

33 At ille dixit eis : Præcipitate eam deorsum. & præcipitaverunt eam , aspersusque est sanguine paries , & equorum ungulæ conculcaverunt eam.

34 Cumque introgressus esset , ut comederet , biberetque , ait : Ite , & videte maledictam illam , & sepelite eam : quia filia regis est.

35 Cumqueissent ut sepelirent eam , non invenerunt nisi calvariam , & pedes , & summas manus.

† 3 Reg.
24. 23.

36 Reversique nunciaverunt ei. Et ait Iehu : † Sermo Domini est , quem locutus est per servum suum Eliam Thesbitem , dicens : In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel ,

37 Et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Iezrahel ; ita ut prætereuntes dicant : Hæccine est illa Iezabel ?

C A P V T X.

Iehu 70 filios Achab & 42 fratres Ochozæ necari iubet, totamque Achab progeniem delet, & omnes sacerdotes Baal callide convocatos occidit, exusta illius statua, & templo in cloacam verso; attamen in cultu vitulorum aureorum perseverat Iehu, ideo vehementer casus est Israel ab Hazael: marino autem Iehu, succedit filius ejus Ioabaz.

1 ERant autem Achab septuaginta filii in Samaria: scripsit ergo Iehu litteras, & misit in Samariam, ad optimates civitatis, & ad majores natu, & ad nutritios Achab, dicens:

2 Statim ut acceperitis litteras has, qui habetis filios domini vestri, & currus, & equos, & civitates firmas, & arma,

3 Eligite meliorem, & eum qui nobis placuerit de filiis domini vestri, & eum ponite super folium patris sui, & pugnate pro domo domini vestri.

4 Timuerunt illi vehementer, & dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, & quomodo nos valebimus resistere?

5 Miserunt ergo præpositi domus, & præfecti civitatis, & majores natu, & nutritii, ad Iehu, dicentes: Servi tui sumus, quæcumque jusseris faciemus, nec constituemus vobis regem: quæcumque tibi placent, fac.

6 Rescripsit autem eis litteras secundo, dicens: Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri, & venite ad me hac eadem hora: cras in Iezrahel. Porro filii regis, septuaginta viri, apud optimates civitatis nutriebantur.

7 Cumque venissent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in cophiis, & miserunt ad eum in Iezrahel.

8 Venit autem nuncius, & indicavit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos acervos juxta introitum portæ usque mane.

9 Cumque diluxisset, egressus est, & stans dixit ad omnem populum: Iusti estis: si ego conjuravi contra dominum meum, & interfeci eum, quis percussit omnes hos?

10 † Videte ergo nunc quoniam non cecidit de † 3 Reg. 21, 21. sermonibus Domini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, & Dominus fecit quod locutus est in manu servi sui Eliæ.

11 Percussit igitur Iehu omnes, qui reliqui erant

de domo Achab in Iezrahel, & universos optimares ejus, & notos, & sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquiae.

12 Et surrexit, & venit in Samariam: cumque venisset ad Cameram pastorum in via.

13 Invenit fratres Ochoziaë regis Iuda, dixitque ad eos: Quinam estis vos? Qui responderunt: Fratres Ochoziaë sumus, & descendimus ad salutandos filios regis, & filios reginaë.

14 Qui ait: Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos, jugulaverunt eos in cisterna juxta Cameram, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quemquam.

15 Cumque abiisset inde, invenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum:

16 Dixitque ad eum: Veni mecum, & vide zelum meum pro Domino. Et impositum in curru suo,

17 Duxit in Samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria usque ad unum, juxta verbum Domini quod locutus est per Eliam.

† 3 Reg.
16. 31.

18 Congregavit ergo Iehu omnem populum, & dixit ad eos: † Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius.

19 Nuncigitur omnes prophetas Baal, & universos fervos ejus, & cunctos sacerdotes ipsius, vocate ad me: nullus sit qui non veniat, sacrificium enim grande est mihi Baal: quicumque defuerit, non vivet. Porro Iehu faciebat hoc insidiosè, ut disperderet cultores Baal.

20 Et dixit: Sanctificate diem sollemnem Baal. Vocavitque,

21 Et misit in universos terminos Israel, & venerunt cuncti servi Baal, non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum Baal: & repleta est domus Baal, à summo usque ad summum.

22 Dixitque his qui erant super vestes: Proferre vestimenta universis fervis Baal. Et protulerunt eis vestes.

23 Ingressusque Iehu, & Ionadab filius Rechab, templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite, & videte, ne quis forte vobiscum sit de servis Domini, sed ut sint servi Baal soli.

24 Ingressi sunt igitur ut facerent victimas & holo-

holocausta : Iehu autem præparaverat sibi foris octoginta viros , & dixerat eis : Quicumque fugerit de hominibus his , quos ego adduxero in manus vestras , anima ejus erit pro anima illius.

25 Factum est autem , cum completum esset holocaustum , præcepit Iehu militibus & ducibus suis : Ingedimini , & percutite eos , nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii , & projecerunt milites & duces : & ierunt in civitatem templi Baal ,

26 Et protulerunt statuam de fano Baal , & combusserunt :

27 Et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque ædem Baal , & fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc.

28 Delevit itaque Iehu Baal de Israel :

29 Veruntamen à peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel , non recessit , nec dereliquit vitulos aureos , qui erant in Bethel , & in Dan.

30 Dixit autem Dominus ad Iehu : Quia studiose egisti quod rectum erat , & placebat in oculis meis , & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab : † filii tui usque ad quartam † *Infra.*
generationem sedebunt super thronum Israel. 15. 22.

31 Porro Iehu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israel in toto corde suo : non enim recessit à peccatis Ieroboam , qui peccare fecerat Israel.

32 In diebus illis coepit Dominus tædere super Israel : percussitque eos Hazael in universis finibus Israel.

33 A Iordane contra orientalem plagam , omnem terram Galaad , & Gad , & Ruben , & Manasse , ab Aroër , quæ est super torrentem Arnou , & Galaad , & Basan.

34 Reliqua autem verborum Iehu , & universa quæ fecit , & fortitudo ejus , nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel ?

35 Et dormivit Iehu cum patribus suis , sepelieruntque eum in Samaria : & regnavit Ioachaz filius ejus pro eo.

36 Dies autem quos regnavit Iehu super Israel , viginti & octo anni sunt , in Samaria.

C A P V T X I.

Athalia , audita filii morte , omne semen regium , præter Ioas , ferro extinguit , & regnum sibi usurpat ; sed præcipiente Ioiada sacerdote , occiditur , & Ioas rex Iuda constituitur , destruitque aram & imaginibus Baal.

1 **A**thalia vero mater Ochoziæ , videns mortuum filium suum , surrexit , & interfecit *2 Par. 22. 10.*
omne semen regium. T 3 2 Tol-

2 Tollens autem Iofaba filia regis Ioram : soror Ochoziæ , Ioas filium Ochoziæ , furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur , & nutricem ejus , de triclinio ; & abscondit eum à facie Athaliæ , ut non interficeretur.

3 Eratque cum ea sex annis clam in domo Domini : porro Athalia regnavit super terram.

† 2 Par.
23. 1.

4 † Anno autem septimo misit Iojada , & assumens centuriones & milites , introduxit ad se in templum Domini , pepigitque cum eis foedus : & adjurans eos in domo Domini , ostendit eis filium regis.

5 Et præcepit illis , dicens : Iste est sermo , quem facere debetis :

6 Tertia pars vestrum introeat sabbato , & observet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Sur : & tertia pars sit ad portam , quæ est post habitaculum scutariorum : & custodietis excubias domus Messa.

7 Duæ vero partes è vobis , omnes egredientes sabbato , custodiant excubias domus Domini circa regem.

8 Et vallabitis eum , habentes arma in manibus vestris : si quis autem ingressus fuerit septum templi , interficiatur : eritisque cum rege introeunte & egrediente.

9 Et fecerunt centuriones , juxta omnia quæ præceperat eis Iojada sacerdos : & assumentes singuli viros suos , qui ingrediebantur sabbatum , cum his qui egrediebantur sabbato , venerunt ad Iojadam sacerdotem.

10 Qui dedit eis hastas , & arma regis David , quæ erant in domo Domini.

11 Et steterunt , singuli habentes arma in manu sua , à parte templi dextera , usque ad partem sinistram altaris & ædis , circum regem.

12 Produxitque filium regis , & posuit super eum diadema , & testimonium : feceruntque eum regem , & unxerunt : & plaudentes manu , dixerunt : Vivat rex.

13 Audivit autem Athalia vocem populi currentis : & ingressa ad turbas in templum Domini ,

14 Vidit regem stantem super tribunal juxta morem , & cantores & tubas prope eum , omnemque populum terræ lætantem , & cauentem tubis : & scidit vestimenta sua clamavitque : Conjuratio , conjuratio.

15 Præcepit autem Iojada centurionibus , qui erant super exercitum , & ait eis : Educite eam ex-
rta

tra septa templi, & quicumque eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini.

16 Imposueruntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, juxta palatium, & interfecta est ibi.

17 Pepigit ergo Iojada foedus inter Dominum & inter regem, & inter populum, ut esset populus Domini, & inter regem & populum.

18 Ingressusque est omnis populus terræ templum Baal, & destruxerunt aras ejus, & imagines contriverunt valide: Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini.

19 Tulitque centuriones, & Cerethi & Phelethi legiones, & omnem populum terræ, deduxeruntque regem de domo Domini: & venerunt per viam postæ sentariorum in palatium, & sedit super thronum regum.

20 Latatusque est omnis populus terræ, & civitas conquievit: Athalia autem occisa est gladio in domo regis,

21 Septemque annorum erat Ioas, cum regnare coepisset.

C A P V T XII.

Ioas gazophytacii pecuniam ad sartatecta templi instauranda expendit: Hazaeli autem regi Syria bellum contra Ierusalem paranti misit omnes templi & palatii thesauros, tandemque a servis suis occiditur, cui succedit filius ejus Amasias.

1 **A**Nno septimo Iehu, regnavit Ioas: & quadraginta annis regnavit in Ierusalem. nomen matris ejus Sebia de Bersabee.

2 Fecitque Ioas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Iojada sacerdos.

3 Veruntamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat in excelsis incensum.

4 Dixitque Ioas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum, quæ illata fuerit in templum Domini à prætereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ, quam sponte & arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini:

5 Accipiant illam sacerdotes juxta ordinem suum, & instaurant sarta tecta domus, siquid necessarium viderint instauracione.

6 Igitur usque ad vigesimum tertium annum regis Ioas, non instauraverunt sacerdotes sartatecta temoli.

7 Vocavitque rex Ioas Iojadam pontificem & sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta non instauratis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam.

8 Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam à populo, & instaurare sartatecta domus.

9 Et tulit Iojada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta altare ad dextram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini.

10 Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis, & pontifex, effundebantque & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in domo Domini:

11 Et dabant eam juxta numerum & mensuram, in manu eorum qui præerant cæmentariis domus Domini: qui impendebant eam in fabricis lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur in domo Domini,

12 Et sartatecta faciebant: & in iis, qui cædebant saxa, & ut emerent ligna, & lapides, qui excidebantur, ita ut impleretur instauratio domus Domini, in universis quæ indigebant expensa ad muniendam domum.

13 Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydræ templi Domini, & fuscina, & thuribula, & tubæ, & omne vas aureum & argenteum, de pecunia quæ inferebatur in templum Domini.

14 Iis enim qui faciebant opus, dabatur ut instauraretur templum Domini:

15 Et non fiebat ratio iis hominibus, qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam.

16 Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam pro peccatis, non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat.

17 Tunc ascendit Hazaël rex Syriæ, & pugnavat contra Geth, cepitque eam: & direxit faciem suam, ut ascenderet in Jerusalem.

18 Quam ob rem tulit Ioas, rex Iuda omnia sanctificata, quæ consecraverant Iosaphat & Ioram & Ochozias, patres ejus reges Iuda, & quæ ipse obrulerat: & universum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, & in palatio regis: misitque Hazaëli regi Syriæ, & recessit ab Jerusalem.

19 Reliqua autem sermonum Ioas , & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda ?

20 Surrexerunt autem servi ejus , & conjuraverunt inter se, percusseruntque Ioas in Domo Mello in descensu Sella.

21 Iosaphat namque filius Samaath , & Iozabad filius Somer, servi ejus , percusserunt eum, & mortuus est : & sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

C A P V T X I I I .

Ioachaz rex Israel propter peccata sua gravissime afflictus à rege Syria , conversus ad Dominum liberatur ; cui mortuo succedit filius Ioas , qui juxta Elisei mortis vaticinium Syros ter devicit , mortui autem Elisei sepulchro injectus quidam mortuus suscitatur.

1 **A**Nno vigesimo tertio Ioas filii Ochoziæ regis Iuda , regnavit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem & septem annis.

2 Et fecit malum coram Domino , secutusque est peccata Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel , & non declinavit ab eis.

3 Iratusque est furor Domini contra Israel , & tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ , & in manu Benadad filii Hazael, cunctis diebus.

4 Deprecatus est autem Ioachaz faciem Domini, & audivit eum Dominus : vidit enim angustiam Israel, quia attriverat eos rex Syriæ :

5 Et dedit Dominus salvatorem Israël , & liberatus est de manu regis Syriæ : habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri & nudius tertius.

6 Verumtamen non recesserunt à peccatis domus Ieroboam , qui peccare fecit Israel , sed in ipsis ambulaverunt : siquidem & lucus permansit in Samaria.

7 Et non sunt derelicti Ioachaz de populo nisi quinquaginta equites , & decem currus , & decem millia peditum : interfecerat enim eos rex Syriæ , & redegerat quasi pulverem in tritura area.

8 Reliqua autem sermonum Ioachaz , & universa quæ fecit & fortitudo ejus , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

9 Dormivitque Ioachaz cum patribus suis, & se-

pelierunt eum in Samaria: regnavitque Ioas filius eius pro eo.

10 Anno trigesimo septimo Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis,

11 Et fecit quod malum est in conspectu Domini: non declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulavit.

12 Reliqua autem sermonum Ioas, & universa quæ fecit, & fortitudo eius, quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Iuda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

13 Et dormivit Ioas cum patribus suis: Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.

14 Eliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est: descenditque ad eum Ioas rex Israel, & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga eius.

15 Et ait illi Eliseus: Affer arcum, & sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum, & sagittas,

16 Dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum, Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas manibus regis,

17 Et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Eliseus: Iace sagittam. Et jecit, Et ait Eliseus: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiesque Syriam in Aphec, donec consumas eam.

18 Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursum dixit ei: Percute jaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus, & sterisset,

19 Iratus est vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, sive septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.

20 Mortuus est ergo Eliseus, & sepelierunt eum. Larrunculi autem de Moab venerunt in terram in ipso anno.

† Eccl.
48. 14.

21 † Quidam autem sepelientes hominem, viderunt larrunculos, & projecerunt cadaver in sepulchro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos.

22 Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz:

23 Et misertus est Dominus eorum, & reversus est ad eos propter pactum suum, quod habebat cum

cum Abraham, & Isaac, & Jacob: & noluit dis-
perdere eos, neque projicere penitus, usque in
præsens tempus.

24 Mortuus est autem Hazael rex Syriæ, & re-
gnavit Benadad filius ejus pro eo.

25 Porro Ioas filius Ioachaz tulit urbes de manu
Benadad filii Hazael, quas tulerat de manu Io-
chaz partis sui jure prælii, tribus vicibus percuf-
sit eum Ioas, & reddidit civitates Israel.

C A P V T X I V.

*Amasias interfecit occisores patris sui Ioas,
percutit Edom: sed hac victoria factus elatior, pro-
vocans ad bellum Ioas regem Israel, ab eo capitur,
& Ierusalem diripitur: at Ioas regi Israel succedit
filius Ieroboam, qui ab angustia liberat Israel, cui
succedit filius Zacharias: porro facta conjuratione ad-
versus Amasiam regem Iuda à suis occiditur, cui
succedit filius Azarias impius.*

1 **I**N anno secundo Ioas filii Ioachaz regis
Israel, regnavit Amasias filius Ioas regis
Iuda.

2 † Viginti quinque annorum erat cum regna-
re coepisset: viginti autem & novem annis regna-
vit in Ierusalem, nomen matris ejus Ioadan de Ie-
rusalem. † 2 *Par.*
25. 10

3 Et fecit rectum coram Domino, verumtamen
non ut David pater ejus. Iuxta omnia, quæ fecit
Ioas pater suus, fecit:

4 Nisi hoc tantum, quod excelsa non abstulit:
adhuc enim populus immolabat, & adolebat in-
censum in excelsis.

5 Cumque obtinisset regnum, percussit servos
suos, qui interfecerant regem patrem suum:

6 Filios autem eorum qui occiderant, non oc-
cidit, juxta quod scriptum est in libro legis Moy-
si, sicut præcepit Dominus, dicens: † Non mo-
rientur patres pro filiis, neque filii morientur pro
patribus: sed unusquisque in peccato suo morie-
rur. † *Deut.*
24. 16.
Exech.
18. 20.

7 Ipse percussit Edom in valle Salinarum decem
millia, & apprehendit petram in prælio, voca-
vitque nomen ejus Iesthel, usque in præsentem
diem.

8 Tunc misit Amasias nuncios ad Ioas filium
Ioachaz, filii Iehu regis Israel, dicens: Veni, &
videamus nos.

9 Remisitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem
Iuda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum quæ
est

est in Libano, diceus: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transferuntque bestiae saltus, quæ sunt in Libano, & conculcaverunt carduum.

10 Percutiens invaluisti super Edom, & sublevavit te cor tuum: contentus esto gloria, & sede in domo tua: quare provocas malum, ut cadas tu & Iudas tecum?

11 Et non acquievit Amasias: ascenditque Ioas rex Israel, & viderunt se, ipse & Amasias rex Iuda, in Bethsames oppido Iudæ.

12 Percussusque est Iuda coram Israel, & fugerunt unusquisque in tabernacula sua.

13 Amasiam vero regem Iuda, filium Ioas filii Orchoziæ, cepit Ioas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Ierusalem: & interrupit murum Ierusalem, à porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

14 Tulitque omne aurum, & argentum, & universa vasa, quæ inventa sunt in domo Domini, & in thesauris regis, & obsides, & reversus est in Samariam.

15 Reliqua autem verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo ejus qua pugnavit contra Amasiam regem Iuda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

16 Dormivitque Ioas cum patribus suis, & sepultus est in Samaria cum regibus Israel: & regnavit Ieroboam filius ejus pro eo.

17 Vixit autem Amasias, filius Ioas, rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel, quindecim annis.

18 Reliqua autem sermonum Amasias, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

19 Factaque est contra eum conjuratio in Ierusalem: at ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

20 Et asportaverunt in equis, sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David.

† 2 Par.
26, 1.

21 † Tulit autem universus populus Iudæ Azariam annos natum sedecim, & constituerunt eum regem pro patre ejus Amasia.

22 Ipse ædificavit Ælath, & restituit eam Iudæ, postquam dormivit rex cum patribus suis.

23 Anno quinquagesimo Amasias filii Ioas regis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas regis Israel in Samaria, quadraginta & uno anno:

24 Et fecit quod malum est coram Domino. Non recessit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

25 Ipse restituit terminos Israel, ab introitu Emath, usque ad mare solitudinis, juxta sermonem Domini Dei Israel, quem locutus est per servum suum † Ionam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth, quæ est in Opher. † Ion. 1. 1.

26 Vidit enim Dominus afflictionem Israel amarā nimis, & quod consumpti essent usque ad clausos carcere, & extremos, & non esset qui auxiliaretur Israeli.

27 Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub cælo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas.

28 Reliqua autem sermonum Ieroboam, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus est, & quomodo restituit Damascum & Emath Iudæ in Israel, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

29 Dormivitque Ieroboam cum patribus suis regibus Israel, & regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

C A P V T X V.

Azaria leproso succedit filius Ioathan in Iuda: Zacharia autem in Israel succedit Sellum, & huic Manahem qui sit tributarius regi Assyriorum, & huic Phaceia, & huic Phacee; ejus temporibus Theglathphalasar devictam magnam partem Israelitarum transtulit in Assyrios: huic succedit Osee: in Iuda autem mortuo Ioathan succedit filius Achar.

1 Anno vigesimo septimo Ieroboam regis Israel regnavit Azarias filius Amasiae regis Iuda.

2 Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Iechelia de Ierusalem.

3 Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amasias pater ejus.

4 Verumtamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis.

5 † Percussit autem Dominus regem, & fuit leprosus usque in diem mortis suæ, & habitabat in domo libera seorsum: Ioathan vero filius regis gubernabat palatium, & judicabat populum terræ. † 2 Par. 26. 21.

6 Reliqua autem sermonum Azariae, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda?

7 Et dormivit Azarias cum patribus suis: sepelieruntque eum cum majoribus suis in civitate David,

vid , & regnavit Ioathan filius ejus pro eo.

8 Anno trigesimo octavo Azariæ regis Iudæ , regnavit Zacharias filius Ieroboam super Israel in Samaria sex mensibus :

9 Et fecit quod malum est coram Domino , sicut fecerant patres ejus : non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel.

10 Conjuravit autem contra eum Sellum filius Iabes : percussitque eum palam , & interfecit , regnavitque pro eo.

11 Reliqua autem verborum Zachariæ , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

† Sup.
10. 30.

12 † Iste est sermo Domini , quem locutus est ad Iehu , dicens : Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Factumque est ita.

13 Sellum filius Iabes regnavit trigesimo nono anno Azariæ regis Iudæ : regnavit autem uno mense in Samaria.

14 Et ascendit Manahem filius Gadi de Therfa : venitque in Samariam , & percussit Sellum filium Iabes in Samaria , & interfecit eum , regnavitque pro eo.

15 Reliqua autem verborum Sellum , & conjuratio ejus , per quam tetendit insidias , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

16 Tunc percussit Manahem Thapsam , & omnes qui erant in ea , & terminos ejus de Therfa noluerant enim aperire ei : & interfecit omnes prægnantes ejus , & scidit eas.

17 Anno trigesimo nono Azariæ regis Iudæ , regnavit Manahem filius Gadi super Israel decem annis in Samaria.

18 Fecitque quod erat malum coram Domino : non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel cunctis diebus ejus.

19 Veniebat Phul rex Assyriorum in terram , & dabat Manahem Phul mille talenta argenti , ut esset ei in auxilium , & firmaret regnum ejus.

20 Indixitque Manahem argentum super Israel cunctis potentibus & divitibus , ut daret regi Assyriorum , quinquaginta siclos argenti per singulos : reversusque est rex Assyriorum , & non est moratus in terra.

21 Reliqua autem sermonum Manahem , & universa quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

22 Et dormivit Manahem cum patribus suis : regnavitque Phaceia filius ejus pro eo.

23 Anno quinquagesimo Azariæ regis Iuda regnavit Phaceia filius Manahem super Israel in Samaria biennio :

24 Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel.

25 Conjuravit autem adversus eum Phacee filius Romeliæ, dux ejus , & percussit eum in Samaria in turre domus regiæ, juxta Argob , & juxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum , & interfecit eum, regnavitque pro eo.

26 Reliqua autem sermonum Phaceia , & universa quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

27 Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Iuda , regnavit Phacee filius Romeliæ super Israel in Samaria viginti annis.

28 Et fecit quod erat malum coram Domino : non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat , qui peccare fecit Israel.

29 In diebus Phacee regis Israel venit Theglathphalasar rex Assur , & cepit Ajon , & Abel-Domum , Maacha & Ianoe , & Cedec , & Asor , & Galaad , & Galilæam , & universam terram Nephthali : & transtulit eos in Assyrios.

30 Conjuravit autem , & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ , & percussit eum , & interfecit: regnavitque pro eo vigesimo anno Ioatham filii Ozis ,

31 Reliqua autem sermonum Phacee , & universa quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel ?

32 † Anno secundo Phacee , filii Romeliæ re-† Pars
gis Israel , regnavit Ioatham filius Ozis regis 27. 1.
Iuda.

33 Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset , & sedecim annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Ierusa, filia Sadoc.

34 Fecitque quod erat placitum coram Domino: juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, operatus est.

35 Veruntamen excelsa non abstulit : adhuc populus immolabat , & adolebat incensum in excelsis : ipse ædificavit portam domus Domini sublimissimam.

36 Reliqua autem sermonum Ioatham , & universa quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda ?

37 In diebus illis coepit Dominus mittere in Iudam, Rafin regem Syriæ, & Phacee filium Romeliæ.

38 Et dormivit Ioatham cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate David patris sui, & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPVT XVI.

Achaz filium suum per ignem consecrat idolis, regibus quoque Israel & Syria Ierusalem obsidentibus, auxilium à rege Assyriorum misit muneribus obtinet; in cuius gratiam ablato Dei cultu diis Assyriorum sacrificat; cui succedit pius filius Ezechias.

1 **A**NNO decimo septimo Phacee filii Romeliæ, regnavit Achaz filius Ioatham regis Iuda.

† 2 *Par.*
28. 1. 2. † Viginti annorum erat Achaz cum regnare coepisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: non fecit quod erat placitum in conspectu Domini Dei sui, sicut David pater ejus.

3 Sed ambulavit in via regum Israel: insuper & filium suum consecravit, transferens per ignem secundum idola gentium: quæ dissipavit Dominus coram filiis Israel.

4 Immolabat quoque victimas, & adolebat incensum in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso.

† *Isa.*
7. 1. 5 † Tunc ascendit Rafin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israel in Ierusalem ad præliandum: cumque obsiderent Achaz, non valuerunt superare eum.

6 In tempore illo restituit Rafin rex Syriæ, Ailam Syriæ, & ejecit Iudæos de Aila: & Idumæi venerunt in Ailam, & habitaverunt ibi usque in diem hanc.

7 Misit autem Achaz nuncios ad Theglathphalasar regem Assyriorum, dicens: Servus tuus, & filius tuus ego sum: ascende, & salvum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israel, qui confurrexerunt adversum me.

8 Et cum collegisset argentum & aurum, quod inveniri potuit in domo Domini, & in thesauris regis, misit regi Assyriorum munera.

9 Qui & acquievit voluntati ejus: ascendit enim rex Assyriorum in Damascum, & vastavit eam: & transtulit habitatores ejus Cyreem, Rafin autem interfecit.

10. Perrexitque rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damasco: cumque vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Vriam sacerdotem exemplar ejus, & similitudinem juxta omne opus ejus.

11. Extruxitque Vrias sacerdos altare: juxta omnia quæ præceperat rex Achaz de Damasco, ita fecit sacerdos Vrias, donec veniret rex Achaz de Damasco.

12. Cumque venisset rex de Damasco, vidit altare, & veneratus est illud: ascenditque & immolavit holocausta, & sacrificium suum,

13. Et libavit libamina, & fudit sanguinem pacificorum, quæ obtulerat super altare.

14. Porro altare æreum, quod erat coram Domino, transtulit de facie templi, & de loco altaris, & de loco templi Domini: posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem.

15. Præcepit quoque rex Achaz Vriæ sacerdoti, dicens: Super altare majus offer holocaustum matutinum, & sacrificium vespertinum, & holocaustum regis, & sacrificium ejus, & holocaustum universi populi terræ, & sacrificia eorum, & libamina eorum: & omnem sanguinem holocausti, & universum sanguinem victimæ super illud effundes: altare vero æreum erit paratum ad voluntatem meam.

16. Fecit igitur Vrias sacerdos juxta omnia quæ præceperat rex Achaz.

17. Tulit autem rex Achaz cælatas bases, & luterem, qui erat desuper: & mare deposuit de bobus æreis, qui sustentabant illud, & posuit super pavimentum stratum lapide.

18. Musach quoque sabbati, quod ædificaverat in templo, & ingressum regis exterius convertit in templum Domini, propter regem Assyriorum.

19. Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?

20. Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David, & regnavit Ezechias filius ejus pro eo.

C A P V T X V I I.

Post multa filiorum Israel, quæ commemorantur, facinora, Salmanasar sub Osee recusante antiquum Assyrio pendere tributum, transfert Israel in Assyrios: & quia Assyrii in Samariam misit cultum Dei ignorantes adorabantur à Leonibus, mittitur eis sacerdos.

sacerdos Israeliticus qui ipsos instituat : sicque factum est , ut & Deo & idolis servirent.

1 Anno duodecimo Achaz regis Iuda , regnavit Osee filius Ela in Samaria super Israel novem annis.

2 Fecitque malum coram Domino : sed non sicut reges Israel , qui ante eum fuerant.

† *Infra* 3 † Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assy-
18. 9. riorum , & factus est ei Osee servus , reddebatque
Iob. 1. 2. illi tributa.

4 Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee , quod rebellare nitens misisset nuncios ad Suez regem Ægypti , ne præstaret tributa regi Assyriorum , sicut singulis annis solitus erat , obsedit eum , & vinctum misit in carcerem.

5 Pervagatusque est omnem terram : & ascendens Samariam , obsedit eam tribus annis.

† *Infra* 6 † Anno autem nono Osee , cepit rex Assyrio-
18. 10. rum Samariam , & transtulit Israel in Assyrios : posuitque eos in Hala , & in Habor , juxta fluvium Gozan , in civitatibus Medorum.

7 Factum est enim , cum peccassent filii Israel Domino Deo suo , qui eduxerat eos de terra Ægypti , de manu Pharaonis regis Ægypti , coluerunt deos alienos.

8 Et ambulaverunt juxta ritum gentium , quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel , & regum Israel , quia similiter fecerant.

9 Et offenderunt filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum : & edificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis , à Turre custodum usque ad Civitatem munitam.

10 Feceruntque sibi statuas , & lucos , in omni colle sublimi , & subter omne lignum nemorosum :

11 Et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium , quas transtulerat Dominus à facie eorum : feceruntque verba pessima irritantes Dominum.

12 Et coluerunt immunditias , de quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc.

† *Iere.* 13 Et testificatus est Dominus in Israel & in Iu-
25. 5. da , per manum omnium Prophetarum & Videturum , dicens : † Revertimini à viis vestris pessimis & custodite præcepta mea , & ceremonias , juxta omnem legem quam præcepi patribus vestris : sicut misi ad vos in manu servorum meorum Prophetarum.

14 Qui non audierunt , sed induraverunt cervicem suam juxta cervicem patrum suorum , qui noluerunt obedire Domino Deo suo.

15 Et abjecerunt legitima ejus, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testificationes, quibus contestatus est eos: feceruntque sunt vanitates, & vane egerunt: & secuti sunt gentes, quæ erant per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis, ut non facerent sicut & illæ faciebant.

16 Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei sui: feceruntque sibi constatiles duos vitulos, & lucos, & adoraverunt universam militiam cæli: fervieruntque Baal,

17 Et consecraverunt filios suos, & filias suas, per ignem: & divinationibus inserviebant & auguriis: & tradiderunt se ut facerent malum coram Domino, ut irritarent eum.

18 Iratusque est Dominus vehementer Israeli, & abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda tantummodo.

19 Sed nec ipse Iuda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel, quos operatus fuerat.

20 Projecitque Dominus omne semen Israel, & afflixit eos, & tradidit eos in manu diripientium, donec projiceret eos à facie sua:

21 † Ex eo jam tempore, quo scissus est Israel à ^{† 3 Regi} domo David, & constituerunt sibi regem Ieroboam ^{12. 19.} filium Nabat: separavit enim Ieroboam Israel à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum.

22 Et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis Ieroboam quæ fecerat: & non recesserunt ab eis,

23 † Usquequo Dominus auferret Israel à facie ^{† Iere.} sua, sicut locutus fuerat in manu omnium servorum ^{25. 9.} suorum Prophetarum: translatusque est Israel de terra sua in Assyrios, usque in diem hanc.

24 Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone, & de Cutha, & de Avah, & de Emath, & de Sapharvaim: & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israel: qui possederunt Samariam, & habitaverunt in urbibus ejus.

25 Cumque ibi habitare cœpissent, non timebant Dominum: & immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos.

26 Nunciatumque est regi Assyriorum, & dictum: Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei terræ: & immisit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ.

27 Præcepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc, unum de sacerdotibus, quos iude captivos adduxistis, & vadat, & habitet cum eis: & doceat eos legitima Dei terræ.

28 Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel, & docebat eos quomodo colerent Dominum.

29 Et unaquæque gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in fanis excelsis, quæ fecerant Samaritæ, gens & gens in urbibus suis, in quibus habitabat.

30 Viri enim Babylonii fecerunt Sochothbenoth: viri autem Chutæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt Asima.

31 Porro Hevæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. Hi autem qui erant de Sepharvaim, comburebant filios suos igni. Adramelech & Anamelech dii Sepharvaim,

32 Et nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in fanis sublimibus.

33 Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebat juxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant Samariam:

34 Usque in præsentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias ejus, judicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filiis Jacob, † quem cognominavit Israel:

† Gen.
33. 23.

35 Et percusserat cum eis pactum, & mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis:

36 Sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Aegypti in fortitudine magna, & in brachio extento, ipsum timete, & illum adorates, & ipsi immolate.

37 Ceremonias quoque, & judicia, & legem, & mandatum, quod scripsit vobis, custodite ut faciatis cunctis diebus: & non timearis deos alienos.

38 Et pactum, quod percussit vobiscum, nolite oblivisci: nec colatis deos alienos,

39 Sed Dominum Deum vestrum timete, & ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.

40 Illi vero non audierunt, sed juxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant.

41 Fuerunt igitur gentes istæ timentes quidem Dominum, sed nihilominus & idolis suis servientes.

tee : nam & filii eorum , & nepotes , sicut fecerunt patres sui , ita faciunt usque in præsentem diem.

C A P V T X V I I I ,

Ezechias pietate eximius , dissipatis idolorum delubris , ac aneo Moysi serpente confractio , percussit Edom ; & cum Assyrii rebellasset , rex Assyriorum expugnatis civitatibus Iuda , Ezechia veniam precanti , magnam pecunia vim imponit , missa quoque manu valida Ierusalem obsidet , multa probria in Ezechiam & blasphemis in Deum per Rabsacen jactatis .

- 1 **A**NNO † tertio Osee filii Ela regis Israel , † 2 *Par.*
 regnavit Ezechias filius Achaz regis Iuda. 28. 27.
- 2 Viginti quinque annorum erat , cum regnare & 29. 14
 cepisset : & viginti novem annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Abi filia Zachariæ.
- 3 Fecitque quod erat bonum coram Domino , juxta omnia quæ fecerat David pater ejus.
- 4 Ipse dissipavit excelsa , & contrivit statuas , & succidit lucos , confregitque serpentem æneum , † quem fecerat Moyses : siquidem usque ad illud † *Nam.*
 tempus filii Israel adolebant ei incensum : vocavit- 21. 9.
 que nomen ejus Nohestan.
- 5 In Domino Deo Israel speravit : itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda , sed neque in his qui ante eum fuerunt :
- 6 Et adhæsit Domino , & non recessit à vestigiis ejus , fecitque mandata ejus , quæ præceperat Dominus Moysi.
- 7 Unde & erat Dominus cum eo , & in cunctis , ad quæ procedebat , sapienter se agebat . Rebel- lavit quoque contra regem Assyriorum , & non servivit ei .
- 8 Ipse percussit Philisthæos usque ad Gazam , & omnes terminos eorum , à Turre custodum usque ad Civitatem munitam .
- 9 † Anno quarto regis Ezechia , qui erat annus † *Supra*
 septimus Osee filii Ela regis Israel , ascendit Sal- 17. 6.
 manasar rex Assyriorum in Samariam , & oppugna- *Tob. 1. 20.*
 vit eam ,
- 10 Et cepit . Nam post annos tres , anno sexto Ezechia , id est nono anno Osee regis Israel , capta est Samaria :
- 11 Et traustulit rex Assyriorum Israel in Assy- rios , collocavitque eos in Hala & in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum :
- 12 Quia non audierunt vocem Domini Dei sui sed prætergressi sunt pactum ejus : omnia , quæ

præceperat Moyſes ſervus Domini , non audierunt , neque fecerunt.

† 2 Par.
32. 1.
Iſa. 36.
1.
Eccli.
43. 20.

13 † Anno quartodecimo regis Ezechiaë , aſcendit Senacherib rex Aſſyriorum ad univerſas civitates Juda unitas : & cepit eas.

14 Tunc miſit Ezechias rex Juda nuncios ad regem Aſſyriorum in Lachis , dicens : Peccavi , recede à me : & omne , quod impoſueris mihi , feram. Indixit itaque rex Aſſyriorum Ezechiaë regi Judæ trecenta talenta argenti , & triginta talenta auri.

15 Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini , & in theſauris regis.

16 In tempore illo confregit Ezechias valvas templi Domini , & laminas auri , quas ipſe affixerat , & dedit eas regi Aſſyriorum.

17 Miſit autem rex Aſſyriorum Tharthan , & Rabſaris , & Rabſacen , de Lachis ad regem Ezechiam , cum manu valida , Ieruſalem : qui cum aſcendiſſent , venerunt Ieruſalem , & ſteterunt juxta aquæ ductum piſcinæ ſuperioris , quæ eſt in via Agrifullonis.

18 Vocaveruntque regem : egreſſus eſt autem ad eos Eliacim filius Helciæ , præpoſitus domus , & Sobna ſcriba , & Ioahè filius Aſaph à commentariis.

19 Dixitque ad eos Rabſaces : Loquimini Ezechiaë : Hæc dicit rex magnus , rex Aſſyriorum : Quæ eſt iſta fiducia , qua niteris ?

20 Forſitan iſti conſilium , ut præpares te ad prælium. In quo confidis , ut audeas rebellare ?

21 An ſperas in baculo arundineo atque contracto Aegypto , ſuper quem , ſi incubuerit homo , comminutus ingreditur manum ejus , & perforabit eam ? ſic eſt Pharao rex Aegyp̄ti , omnibus qui confidunt in ſe.

22 Quod ſi dixeritis mihi : in Domino Deo noſtro habemus fiduciam : nonne iſte eſt , cujus abſtulit Ezechias excelfa & altaria : & præcepit Indæ & Ieruſalem : Ante altare hoc adorabitis in Ieruſalem :

23 Nunc igitur tranſite ad dominum meum regem Aſſyriorum , & dabo vobis duo millia equorum , & videte an habere valeatis aſcenſores eorum.

24 Et quomodo poteſtis reſiſtere ante unum ſatrapam de ſervis domini mei minimis ? An fiduciam habes in Aegypto propter currus & equites ?

25 Numquid ſine Domini voluntate aſcendi ad locum iſtum , ut demolirer eum ? Dominus dixit mihi : Aſcende ad terram hanc , & demolire eam.

26 Dixit

26 Dixerunt autem, Eliacim filius Helciae, & Sobm, & Ioabe, Rabfaci: Precamur ut loquaris nobis seruis tuis Syriace: siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Iudaice, audite populo, qui est super murum.

27 Responditque eis Rabfaces, dicens: Numquid ad dominum tuum, & ad te misit me dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potius ad vros, qui sedent super murum, ut comedant stercorem suum, & bibant urinam suam vobiscum?

28 Stetit itaque Rabfaces, & exclamavit voce magna Iudaice, & ait: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

29 Hæc dicit rex: Non vos seducat Ezechias: non enim poterit eruere vos de manu mea.

30 Neque fiduciam vobis tribuat super Dominum, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, & non tradetur civitas hæc in manu regis Assyriorum.

31 Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile, & egredimini ad me: & comedet unusquisque de vinea sua, & de ficu sua, & bibetis aquas de cisternis vestris:

32 Donec veniam, & transferam vos in terram, quæ similis est terræ vestræ, in terram fructiferam, & fertilem vini, terram panis & vinearum, terram olivarum, & olei ac mellis, & vivetis, & non moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos.

33 Numquid liberaverunt diligentium terram suam de manu regis Assyriorum?

34 Vbi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim, Ana, & Ava? numquid liberaverunt Samariam de manu mea?

35 Quinam illi sunt in universis diis terrarum, qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Ierusalem de manu mea?

36 Tacuit itaque populus, & non respondit ei quidquam: siquidem præceptum regis acceperant, ut non responderent ei.

37 Venitque Eliacim filius Helciae, præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioabe filius Asaph à commentariis, ad Ezechiam, scissis vestibus, & annuciaverunt ei verba Rabfacis.

C A P V T X I X.

Ezechia & Isaiæ conversis ad Dominum, & pro liberatione precantibus propter Rabfaciæ blasphemias, percussit angelus Domini 185000 Assyriorum, quare fugiunt.

fugiens Sennacherib, in templo idolorum suorum a filiis suis occiditur.

Isa. 37.
2.

1 **Q**uæ cum audisset Ezechias rex, scidi vestimenta sua, & opertus est sacco, ingressusque est domum Domini.

2 Et misit Eliacim præpositum domus, & Sobnam scribam, & senes de sacerdotibus, quætos faccis, ad Isaiam prophetam filium Amos.

3 Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & increpationis, & blasphemæ, dies iste: venerunt filii usque ad partum, & vires non habet parturiens.

4 Si forte audiat Dominus Deus tuus universa verba Rabfakis, quem misit rex Assyriorum dominus suus, ut exprobraret Deum viventem, & argueret verbis, quæ audivit Dominus Deus tuus: & fac orationem pro reliquiis, quæ repestæ sunt.

5 Venerunt ergo servi regis Ezechia ad Isaiam.

6 Dixitque eis Isaias: Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus: Noli timere à facie sermonum, quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce, ego immittam ei spiritum, & audiet nuncium, & revertetur in terram suam, & dejiciam eum gladio in terra sua.

8 Reversus est ergo Rabfakes, & invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam: Audierat enim quod recessisset de Lachis.

9 Cumque audisset de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Ecce, egressus est ut pugnet adversum te: & iret contra eum, misit nuncios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicite Ezechia regi Iuda: Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas: Non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum.

11 Tu enim ipse audisti quæ fecerunt reges Assyriorum universis terris, quo modo vastaverunt eas: num ergo solus poteris liberari?

12 Numquid liberaverunt dii gentium singulos, quos vastaverunt patres mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelassar?

13 Vbi est rex Emath, & rex Arphad, & rex Civitatis Sepharvaïm, Ana, & Ava?

14 Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nunciorum, & legisset eas, ascendit in domum Domini, & expaudit eas coram Domino.

15 Et oravit in conspectu ejus, dicens: Domine Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus regnum omnium terræ, tu fecisti cælum & terram.

16 Inclina aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide: audi omnia verba Sennacherib, qui misit ut exprobraret nobis Deum viventem.

17 Vere Domine dissipaverunt reges Assyriorum gentes, & terras omnium.

18 Et miserunt deos eorum in ignem: non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno & lapide, & perdidit eos.

19 Nunc igitur Domine Deus noster, salvos nos fac de manu ejus, ut sciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus solus.

20 Misit autem Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quæ deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum, audivi.

21 Iste est sermo, quem locutus est Dominus de eo: Sprevit te, & subsannavit te, virgo filia Sion: post tergum tuum caput movit, filia Jerusalem.

22 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam, & elevasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum Israel.

23 Per manum servorum tuorum exprobrasti Domino: & dixisti: In multitudine currum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, & succidi sublimes cedros ejus, & electas abietes illius. Et ingressus sum usque ad terminos ejus, & saltum Carmeli ejus.

24 Ego succidi. Et bibi aquas alienas, & siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas.

25 Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasravi illud, & nunc adduxi: eruntque in ruinam collium puguantium civitates munitæ.

26 Et qui sedent in eis, humiles manu, contremuerunt & confusi sunt, facti sunt velut focum agri, & virens herba tectorum, quæ arefacta est antequam veniret ad maturitatem.

27 Habitaculum tuum, & egressam tuam, & introitum tuum, & viam tuam ego præcivi, & furorem tuum contra me.

28 Insanisti in me, & superbia tua ascendit in aures meas: ponam itaque circulum in naribus tuis, & camum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

29 Tibi autem Ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno quæ repereris: In secundo autem anno, quæ sponte nascuntur: porro in tertio anno seminate & metite: plantate vineas, & comedite fructum earum.

30 Et quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum.

31 De Ierusalem quippe egredientur reliquiae, & quod salvetur de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet hoc.

32 Quam ob rem hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio.

33 Per viam, qua venit, revertetur: & civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus.

34 Protegamque urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum.

† Tob. 1. 21.
Eccli. 48. 28.
Isa. 37. 36.
1 Ma-
chab. 7. 41.
2 Ma-
chab. 8. 19.
† Tob. 1. 24.

35 † Factum est igitur in nocte illa, venit angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Cumque diluculo surrexisset, vidit omnia corpora mortuorum:

& recedens abiit,

36 Et reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & mansit in Niive.

37 † Cumque adoraret in templo Nefroch deum suum, Adramelech & Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Armeniorum, & regnavit Afarhaddon filius ejus pro eo.

C A P V T X X.

Isaias ægotantem Ezechiam moriturum denuntiat; at ille sua oratione sanitatem cum provocatione vite ad quindecim annos à Deo impetrat, dato sanitatis signo per Solis regressum: Assyriis autem munera deferentibus thesauros ostendit, & ob id per Isaiam reprehensus, captivitas Babylonica denunciatur, cui impius succedit filius Manassæ.

2 Par. 32. 19.
Isa. 38. 8.

1 **I**N diebus illis ægotavit Ezechias usque ad mortem: & venit ad eum Isaias filius Amos, propheta, dixitque ei: Hæc dicit Dominus Deus: Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non vives.

2 Qui convertit faciem suam ad parietem, & oravit Dominum, dicens:

3 Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno,

4 Et antequam egrederetur Isaias mediam partem atrii, factus est sermo Domini ad eum, dicens:

5 Revertere, & dic Ezechiae duci populi mei: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce sanavi te, die tertio ascendes templum Domini.

6 Et addam diebus tuis quindecim annos: sed & de manu regis Assyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem istam, propter me, & propter David servum meum.

7 Dixitque Isaias: Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent, & posuissent super ulcus ejus, curatus est.

8 Dixerat autem Ezechias ad Isaiam: Quod erit signum, quia Dominus me sanabit, & quia ascensurus sum die tertia templum Domini?

9 Cui ait Isaias: Hoc erit signum à Domino, quod facturus sit Dominus sermonem quem locutus est: Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?

10 Et ait Ezechias: Facile est, umbram, crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.

11 Invocavit itaque Isaias propheta Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Ahas, retrorsum decem gradibus.

12 † In tempore illo misit Berodach Baladan, † Isai.
filius Baladan, rex Babyloniorum, litteras & munera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset Ezechias. 39. 1.

13 Lætatus est autem in adventu eorum Ezechias, & ostendit eis domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, unguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

14 Venit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam, dixitque ei: Quid dixerunt viri isti? aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

15 At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcumque sunt in domo mea, viderunt: nihil est quod non monstraverim eis in thesauris meis.

16 Dixit itaque Isaias Ezechiae: Audi sermonem Domini:

17 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui usque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus.

18 Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

19 Dixit Ezechias ad Isaiam: Bonus sermo Domini, quem locutus es: sit pax & veritas in diebus meis.

20 Reliqua autem sermonum Ezechie, & omnis fortitudo ejus, & quomodo fecerit piscinam, & aqueductum, & introduxerit aquas in civitatem, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

21 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & regnavit Manasses filius ejus pro eo.

CAPVT XXI.

Propter abominandam Manassæ impietatem prædicit Dominus se Iudam ac Ierusalem deleturum: cui mortuo succedit impius filius Amon; & hoc à servis occiso, regnat super Iudam pius filius Iosias.

2 Par.
33. 1.

1 **D**odecim annorum erat Manasses cum regnare coepisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Haphsiba.

2 Fecitque malum in conspectu Domini, juxta idola gentium, quas deleuit Dominus à facie filiorum Israel.

† 2 Par.
33. 3.

3 † Conversusque est, & ædificavit excelsa, quæ dissipaverat Ezechias pater ejus: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israel, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam.

† 2 Reg.
7. 10.

4 Extruxitque aras in domo Domini, de qua dixit Dominus: † In Ierusalem ponam nomen meum.

5 Et extruxit altaria universæ militiæ cæli in duobus atriis templi Domini.

6 Et traduxit filium suum per ignem: & ariolatus est, & observavit auguria, & fecit pythones, & aruspices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum.

† 2 Reg.
7. 10.

7 Posuit quoque idolum Inci, quem fecerat, in templo Domini; † super quod locutus est Dominus ad David, † & ad Salomonem filium ejus: in

† 3 Reg.
8. 16.
& 9. 5.

templo hoc, & in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in semper piternum.

8. Et ultra non faciam commoveri pedem Israel de terra, quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opera omnia quæ præcepi eis, & universam legem, quam mandavit eis servus meus Moyses:

9. Illi vero non audierunt: sed seducti sunt à Manasse, ut facerent malum super gentes, quas contrivit Dominus à facie filiorum Israel.

10. Locutusque est Dominus in manu servorum suorum Prophetarum dicens:

11. † Quia fecit Manasses rex Iuda abominatio- † *Ier.*
nes istas pessimas, super omnia quæ fecerunt. A- 25. 3.
morrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Iudam in immunditiis suis:

12. Propterea hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego inducam mala super Ierusalem & Iudam: ut quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus.

13. Et extendam super Ierusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Achab: & delebo Ierusalem, sicut deleri solent tabulæ: & deleus veritatem, & ducam crebrius stylum super faciem ejus.

14. Dimittam vero reliquias hereditatis meæ, & tradam eas in manus inimicorum ejus: eruntque in vastitatem, & in rapinam cunctis adversariis suis:

15. Eo quod fecerint malum coram me, & perseveraverint irritantes me, ex die qua egressi sunt patres eorum ex Ægypto, usque ad hanc diem.

16. Insuper & sanguinem innoxium fudit Manasses multum nimis, donec impleret Ierusalem usque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Iudam, ut faceret malum coram Domino.

17. Reliqua autem sermonum Manasse, & universa quæ fecit, & peccatum ejus quod peccavit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

18. Dormivitque Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto Oza: & regnavit Amon filius ejus pro eo.

19. Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare coepisset: duobus quoque annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Messalemeth filia Harus de Ieteba.

20. Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus.

21. Et ambulavit in omni via, per quam ambulaverat pater ejus: servivitque immunditiis, quibus servierat pater ejus, & adoravit eas,

22 Et dereliquit Dominum Deum patrum suorum, & non ambulavit in via Domini.

23 Tetenderuntque ei insidias servi sui, & interfecerunt regem in domo sua.

24 Percussit autem populus terræ, omnes qui conjuraverant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Iosiam filium ejus pro eo.

25 Reliqua autem sermonum Amon quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda?

26 Sepelieruntque eum in sepulchro suo, in horto Oza: & regnavit Iosias filius ejus pro eo.

CAPUT XXII.

Iosias templum ac Dei cultum instaurat; Dominum super reperio Deuteronomii libro consulens, prædictis in eo minis & pœnis exterritus, responsum ex prophetiâ accipit, inducenda super Iudam scripta in eo mala propter neglectum à patribus Dei cultum, ipsum tamen prius in pace moriturum.

2 Par.
34. 1.

1 **O**Cto annorum erat Iosias cum regnare coepisset, triginta & uno anno regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Idida, filia Hadaja de Besecath.

2 Fecitque quod placitum erat coram Domino, & ambulavit per omnes vias David patris sui: non declinavit ad dexteram, sive ad sinistram.

3 Anno autem octavodecimo regis Iosia, misit rex Saphan filium Asia, filii Mesulam, scribam templi Domini, dicens ei:

4 Vadè ad Helciam sacerdotem magnum, ut confiteatur pecunia, quæ illata est in templum Domini, quam collegerunt janitores templi à populo,

5 Deturque fabris per præpositos domus Domini: qui & distribuunt eam his qui operantur in templo Domini, ad instauranda fartatecta templi:

6 Tignariis videlicet & cæmentariis, & iis qui interrupta componunt: & ut emanur ligna, & lapides de lapidinis, ad instaurandum templum Domini.

7 Verumtamen non supputeretur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, & in fide.

8 Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: deditque Helcias volumen Saphan, qui & legit illud.

9 Venit quoque Saphan scriba ad regem, & renuntiavit ei quod præceperat, & ait: Conflaverunt servi

fervi tui pecuniam , quæ reperta est in domo Domini : & dederunt ut distribuaretur fabris à præfectis operum templi Domini.

10 Narravit quoque Saphan scriba regi , dicens : Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram rege ,

11 Et audisset rex verba libri Legis Domini , scidit vestimenta sua.

12 Et præcepit Helciæ sacerdoti , & Ahicam filio Saphan , & Achobor filio Micha , & Saphan scribæ , & Afaïæ servo regis , dicens :

13 Ite & consulite Dominum super me , & super populo , & super omni Iuda , de verbis voluminis istius , quod inventum est : magna enim ira Domini succensa est contra vos : quia non audierunt patres nostri verba libri hujus , ut facerent omne quod scriptum est nobis.

14 Ierunt itaque , Helcias sacerdos , & Ahicam , & Achobor , & Saphan , & Afaia , ad Holdam prophetidem , uxorem Sellum , filii Thecuz , filii Araas custodis vestium , quæ habitabat in Ierusalem in Secunda : locutique sunt ad eam.

15 Et illa respondit eis : Hæc dicit Dominus Deus Israel : Dicite viro , qui misit vos ad me :

16 Hæc dicit Dominus : Ecce , ego adducam mala super locum istum , & super habitatores ejus , omnia verba Legis quæ legit rex Iuda :

17 Quia dereliquerunt me , & sacrificaverunt diis alienis , irritantes me in cunctis operibus manuum suarum : & succendetur indignatio mea in loco hoc , & non extinguetur.

18 Regi autem Iuda , qui misit vos ut consuleretis Dominum , sic dicetis : Hæc dicit Dominus Deus Israel : Pro eo quod audisti verba voluminis ,

19 Et perterritum est cor tuum ; & humiliatus es coram Domino , auditis sermonibus contra locum istum , & habitatores ejus , quod videlicet fierent in stuporem & in maledictum : & scidisti vestimenta tua , & flevisi coram me , & ego audivi , ait Dominus :

20 Idcirco colligam te ad patres tuos , & colligeris ad sepulchrum tuum in pace , ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum.

C A P V T XXIII.

Iofias Deuteronomium coram populo legit , percussitque cum Domino fœdere , ac destructis abominatibus , præcipit Pascha celebrari : quo in Mageddo occiso , succedit impius filius Ioachaz , quem Pharao captum

captum ducit in Aegyptum, substituto Eliacim quem Ioachim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

2 Par.
34. 29.

1 ET renunciaverunt regi quod dixerat. Qui emisit: & congregati sunt ad eum omnes senes Iuda & Ierusalem.

2 Ascenditque rex templum Domini, & omnes viri Iuda, universique qui habitabant in Ierusalem cum eo sacerdotes & prophetæ, & omnis populus à parvo usque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri foederis, qui inventus est in domo Domini.

3 Stetitque rex super gradum: & foedus percussit coram Domino, ut ambularent post Dominum, & custodirent præcepta ejus, & testimonia, & caeremonias, in omni corde, & in tota anima, & suscitarent verba foederis hujus, quæ scripta erant in libro illo: acquievitque populus pacto.

† Eccli.
49. 3.

4 Et præcepit rex Helciae pontifici, & sacerdotibus secundi ordinis, & janitoribus, † ut projicerent de templo Domini omnia vasa, quæ facta fuerant Baal, & in Iuco, & universæ militiæ cæli: & combussit ea foris Ierusalem in convalle Cedron, & tulit pulverem eorum in Bethel.

5 Et delevit aruspices, quos posuerant reges Iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates Iuda, & in circuitu Ierusalem: & eos, qui adolebant incensum Baal, & Soli, & Lunæ, & duodecim signis, & omni militiæ cæli.

6 Et efferrî fecit lucum de domo Domini foras Ierusalem in convalle Cedron, & combussit eum ibi, & redegit in pulverem, & projecit super sepulchra vulgi.

7 Destruxit quoque ædículas effeminatorum, quæ erant in domo Domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci.

8 Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus Iuda: & contaminavit excelsa, ubi sacrificabant sacerdotes, de Gabaa usque Bersabee: & destruxit aras portarum in introitu ostii Iosue principis civitatis, quod erat ad sinistram portæ civitatis.

9 Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare Domini in Ierusalem: sed tantum comedebant azyma in medio fratrum suorum.

10 Contaminavit quoque Topheth, quod est in convalle filii Ennom: ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem, Moloch.

11 Abstulit quoque equos, quos dederant reges Iuda Soli, in introitu templi Domini juxta exedram Nathamelech eunuchi, qui erat in Phaurim: curruis autem Solis combussit igni.

12 Altaria quoque, quæ erant super tecta conaculi Achaz, quæ fecerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat Manasses in duobus atriis templi Domini, destruxit rex: & cucurrit inde, & dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron.

13 Excelsa quoque, quæ erant in Ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, † quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex. † 3 Reg. 8⁴⁷² 11. 7.

14 Et contrivit statuas, & succidit lucos replevitque loca eorum ossibus mortuorum.

15 † Insuper & altare, quod erat in Bethel & † 3 Reg. excelsum, quod fecerat Ieroboam filius Nabat, 8⁴⁷² 13. 32. qui peccare fecit Israel: & altare illud, & excelsam destruxit, atque combussit, & comminuit in pulverem, succeditque etiam lucum.

16 Et conversus Iosias, vidit ibi sepulchra, quæ erant in monte: misitque & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, qui prædixerat verba hæc.

17 † Et ait: Quis est titulus ille, quem videtis deo? Responderuntque ei cives urbis illius: Sepulchrum est hominis Dei, qui venit de Iuda, & prædixit verba hæc, quæ fecisti super altare Bethel. † 2 Par. 35. 1.

18 Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius, cum ossibus Prophetæ qui venerat de Samaria.

19 Insuper & omnia fana excelsorum, quæ erant in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Iosias: & fecit eis secundum omnia opera, quæ fecerat in Bethel.

20 Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea: reversusque est Ierusalem.

21 † Et præcepit omni populo, dicens: Facite Phasem Domino Deo vestro, secundum quod scriptum est in libro foederis hujus. † 3 Reg. 13. 1.

22 Nec enim factum est Phasem tale à diebus judicum, qui judicaverunt Israel, & omnium dierum regum Israel, & regum Iuda,

23 Sicut in octavo decimo anno regis Iosie fa-

Etum est Phafe istud Domino in Ierusalem.

24 Sed & pythones , & ariolos , & figuras idolorum , & immunditias , & abominationes , quæ fuerant in terra Iuda & Ierusalem : abstulit Ionas : ut statueret verba legis , quæ scripta sunt in libro , quem invenit Helcias sacerdos in templo Domini.

25 Similis illi non fuit ante eum rex , qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo , & in tota anima sua , & in universa virtute sua , juxta omnem legem Moyfi : neque post eum surrexit similis illi.

26 Verumtamen non est averfus Dominus ab ira furoris sui magni , quo iratus est furor ejus contra Iudam : propter irritationes , quibus provocaverat eum Mauasses.

† Inf.
24. 2.

27 † Dixit itaque Dominus : Etiam Iudam auferam à facie mea , sicut abstuli Israel : & projeciam civitatem hanc , quam elegi , Ierusalem , & domum , de qua dixi : Erit nomen meum ibi.

28 Reliqua autem sermonum Iosiae , & universa quæ fecit , nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda ?

† 2. Par.
35. 20.

29 † In diebus ejus ascendit Pharao Nechao rex Ægypti , contra regem Assyriorum , ad flumen Euphratem : & abiit Iosias rex in occursum ejus : & occisus est in Mageddo , cum vidisset eum.

30 Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo : & pertulerunt in Ierusalem , & sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terræ Ioachaz filium Iosiae : & unxerunt eum , & constituerunt eum regem pro patre suo.

† 2. Par.
36. 1.

31 † Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset , & tribus mensibus regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Amital , filia Ieremie , de Lobna.

32 Et fecit malum coram Domino , juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

33 Vinxitque eum Pharao Nechao in Rebla , quæ est in terra Emath , ne regnaret in Ierusalem : & imposuit multam terræ , centum talentis argenti , & talento auri ,

34 Regemque constituit Pharao Nechao Eliacim filium Iosiae pro Iosia patre ejus : vertitque nomen ejus Ioakim : porro Ioachaz tulit , & duxit in Ægyptum , & mortuus est ibi.

35 Argentum autem & aurum dedit Ioakim Pharaoni , cum indixisset terræ per singulos , ut conferreretur juxta præceptum Pharaonis : & unumquemque juxta vires suas exegit , tam argentum quam aurum de populo terræ , ut daret Pharaoni Nechao.

36 Viginti quinque annorum erat Ioakim cum regnare cœpisset: & undecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Zebida filia Phadaja de Ruma.

37 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

C A P V T XXIV.

*Ioakim triennio servit regi Babylonis; deinde varios patitur latrunculos: quo mortuo, succedit filius Ioachim; quem cum thesauris templi ac domus regis univ-
ersoque robore habitatorum Ierusalem ducit Nabuchodonosor in Babylonem, suscepto in regem illius patre Mathania, quem vocavit Sedeciam.*

1 **I**N diebus ejus ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Ioakim servus tribus annis: & rursus rebellavit contra eum.

2 Immisitque ei Dominus latrunculos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon: & immisit eos in Iudam, ut disperderent eum † juxta verbum Domini, quod locutus fuerat per servos suos prophetas. † *Sup.*
23. 27.

3 Factum est autem hoc per verbum Domini contra Iudam, ut auferret eum coram se, propter peccata Manasse univēsa quæ fecit,

4 Et propter sanguinem innoxium, quem effudit, & implevit Ierusalem cruore innocentium: & ob hanc rem noluit Dominus propitiari.

5 Reliqua autem sermonum Ioakim, & univēsa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioakim cum patribus suis:

6 Et regnavit Ioachim filius ejus pro eo.

7 Et ultra non addidit rex Ægypti, ut egrederetur de terra sua: tulerat enim rex Babylonis a rivo Ægypti usque ad fluvium Euphraten, omnia quæ fuerant regis Ægypti.

8 Decem & octo annorum erat Ioachim cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus Nohesta filia Eloathan de Ierusalem.

9 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

10 † In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babylonis in Ierusalem, & circumdata est urbs munitionibus. † *Dan.*
1. 1.

11 Venitque Nabuchodonosor rex Babylonis ad civitatem cum servis suis, ut oppugnarent eam.

12 Egredisusque est Ioachim rex Iuda ad regem

Babylonis, ipse, & mater ejus, & servi ejus, & principes ejus & eunuchi ejus: & suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui.

13 Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regiae: & concidit universa vasa aurea, quæ fecerat Salomon rex Israel in templo Domini juxta verbum Domini.

14 Et transtulit omnem Ierusalem, & universos principes, & omnes fortes exercitus, decem millia, in captivitatem; & omnem artificem & clusorem: nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terræ.

† 2 Par. 30. 10. Ezech. 2. 6. 15 † Transtulit quoque Ioachia in Babylonem, & matrem regis, & uxores regis, & eunuchos ejus: & judices terræ duxit in captivitatem de Ierusalem in Babylonem.

16 Et omnes viros robustos, septem millia, & artifices, & clusores mille, omnes viros fortes & bellatores: duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem.

† Jer. 27. 2. 17 † Et constituit Matthaniam patrum ejus pro eo; imposuitque nomen ei Sedeciam.

18 Vigefimum & primum annum ætatis habebat Sedecias cum regnare cœpisset, & undecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus erat Amital, filia Jeremiæ de Lobna.

19 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Ioakim.

20 Irascebatur enim Dominus contra Ierusalem & contra Iudam, donec projiceret eos à facie sua: recessitque Sedecias à rege Babylonis.

C A P V T XXV.

Obsessa à Nabuchodonosor Ierusalem, Sedecias cæcus ac vinclis, necatus coram se filiis, in Babylonem auclitur cum reliquo populo; quibusdam tamen ad exercendam terram relictis: post exusta una cum templo omnia magnifica ædificia, profecit Nabuchodonosor Godoliam; quo ab Ismaele incrempio, fugit populus in Babylonem, Ioachim autem in captivitate sublimatur à rege Babylonis..

Ierem.

39. 4.

1. 52. 4.

1 **F** Actum est autem anno nono regni ejus, mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus, in Ierusalem, & circumdederunt eam: & extruxerunt in circuitu ejus munitiones.

2 Et clausa est civitas atque vallata, usque ad undecimum annum regis Sedeciæ.

3 Nona die mensis: prævaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terræ.

4 Et

4 Et interrupta est civitas : & omnes viri bellatores nocte fugerunt , per viam portæ , quæ est iuter duplicem murum ad hortum regis (porro Chaldæi obsiderant in circuitu civitatem) fugis itaque Sedecias per viam quæ ducit ad campestria solitudinis.

5 Et persecutus est exercitus Chaldæorum regem , comprehenditque eum in planitie Iericho : & omnes bellatores , qui erant cum eo , dispersi sunt , & reliquerunt eum.

6 Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Reblatha : qui locutus est cum eo iudicium.

7 Filios autem Sedeciæ occidit coram eo , & oculos ejus effodit , viavitque eum catenis , & adduxit in Babylonem.

8 Mense quinto , septima die mensis , ipse est annus novus decimus regis Babylonis : venit Nabuzardan princeps exercitus , servus regis Babylonis , in Ierusalem.

9 † Ex succendit domum Domini , & domum † *Psalm.*
regis : & domos Ierusalem , omnemque domum *73. 74*
combussit igni.

10 Et muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldæorum , qui erat cum principe militum.

11 Reliquam autem populi partem , quæ remanserat in civitate & perfugas , qui transfugerant ad regem Babylonis , & reliquum vulgus , transtulit Nabuzardan princeps militiæ.

12 Et de pauperibus terræ reliquit vitatores & agricolas.

13 Columnas autem æreas , quæ erant in templo Domini , & bases , & mare æreum , quod erat in domo Domini , confregerunt Chaldæi , & transtulerunt æs omne in Babylonem. † *Ier.*
27. 19.

14 Ollas quoque æreas , & trullas , & tridentes , & scyphos , & mortariola , & omnia vasa ærea , in quibus ministrabant tulerunt.

15 Nec non & thuribula , & phialas , quæ aurea , & quæ argentea : tulit princeps militiæ :

16 Id est , columnas duas , mare unum , & bases quas fecerat Salomon in templo Domini : non erat pondus æris omnium vasorum.

17 † Decem & octo cubitos altitudinis habebat † *3. Reg.*
columna una : & capitellum æreum super se alti- *24. 7.*
tudinis trium cubitorum : & reticulum , & ma- *15.*
logranata super capitellum columnæ , omnia æ- *Ier. 52.*
rea : similem & columna secunda habebat orna- *17.*
tum. *2. Par.*

18 Tulit quoque princeps militiæ Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres janitores.

19 Et de civitate eunuchum unum, qui erat præfectus super bellatores viros: & quinque viros de his, qui steterant coram rege, quos reperit in civitate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & sexaginta viros è vulgo, qui inventi fuerant in civitate.

20 Quos tollens Nabuzardan princeps militum, duxit ad regem Babylonis in Reblatha.

21 Percussitque eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Iuda de terra sua.

22 Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filii Sapham.

23 Quod cum audissent omnes, duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quod constitulisset rex Babylonis Godoliam: venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathanæ, & Iohanan filius Caree, & Saraia filius Thanehumerh Netophatites, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & socii eorum.

24 Iuravitque Godolias ipsis & sociis eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldæis: manete in terra, & servite regi Babylonis, & bene erit vobis.

25 Factum est autem in mense septimo, venit Ismahel filius Nathanæ, filii Elisama de semine regio, & decem viri cum eo: percusseruntque Godoliam, qui & mortuus est: sed & Iudæos & Chaldæos, qui erant cum eo in Maspha.

26 Consurgensque omnis populus à parvo usque ad magnum, & principes militum, venerunt in Ægyptum, timeentes Chaldæos.

27 Factum est vero in anno trigesimo septimo transmigrationis Ioachin regis Iuda, mense duodecimo, vigesima septima de mensis: sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare coeperat, caput Ioachin regis Iuda de carcere.

28 Et locutus est ei benigne: & posuit thronum ejus super thronum regum, qui erant cum eo in Babylone.

29 Et mutavit vestes ejus, quas habuerat in carcere, & comedebat panem semper in conspectu ejus cunctis diebus vitæ suæ.

30 Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quæ & dabatur ei à rege per singulos dies, omnibus diebus vitæ suæ.

LIBER PRIMVS
PARALIPOMENON,

Hebraice

DIBRE HAIAMIM.

CAPVT. I.

Genealogia ab Adam usque ad Abraham, & generationes finorum Abraham una cum filiis ac posteris Esau, & regibus ac ducibus terræ Edom, atque quam essent reges super filios Israel.

- 1 **A**dam, Seth, Enos, Gen. 2.
 2 Cainan, Malaleel, Jared, 15. 4.
 3 Henoch, Mathusale, Lamech, 23. 5.
 4 Noë, Sem, Cham, & Iapheth, 16.
 5 Filii Iapheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Iavan, Thubal, Mosoch, Thiras.
 6 Porro filii Gomer: Ascenez, & Riphath, & Thogorma.
 7 Filii autem Iavan: Elifa & Tharsis, Cethim, & Dodanim.
 8 Filii Cham: Chus, & Mestaim, & Phut, & Chanaan.
 9 Filii autem Chus: Saba, & Hevila, Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Porro filii Regma: Saba, & Dadan.
 10 Chus autem genuit † Nemrod: iste coepit † esse potens in terra. † Gen. 10. 8.
 11 Mesraim vero genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Nephthim,
 12 Phetrusim quoque & Cassaim: de quibus egressi sunt Philisthim, & Caphtorim.
 13 Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum quoque,
 14 Et Iebusæum, Amorrhæum, & Gergesæum,
 15 Hevæumque & Aracæum, & Sioæum;
 16 Aradium quoque, & Samaræum, & Hamathæum.
 17 Filii † Seni: Ælam, & Assur, & Arphaxad, † † Gen. 10. 22. 13.
 & Lud, Aram, & Hus, & Hul, & Gether, & 10.
 Mosoch.
 18 Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipse genuit Heber.

19 Porro Heber nati sunt duo filii, uni nomen Phaleg, quia in diebus ejus divisa est terra; & nomen fratris ejus Iectan,

20 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoch, & Iare.

21 Adoram quoque, & Huzal, & Decla,

22 Hebal etiam, & Abimael, & Saba, necnon

23 Et Ophir, & Hevila, & Iobab. omnes isti filii Iectan,

24 Sem, Arphaxad, Sale,

25 Heber, Phaleg, Ragan.

26 Serug, Nachor, Thare,

27 Abram, iste est Abraham.

28 Filii autem Abraham, Isaac & Ismahel.

29 Et hæc generationes eorum. Primogenitus autem Ismahelis, Nabajoth, & Cedar, Adbeel, & Mabsam.

30 Et Masma, & Duma, Massa, Hadad, & Thema, 31 Ietur, Naphis, Cedma. hi sunt filii Ismahelis.

32 Filii autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamrao, Iecfan, Madan, Madian, Iesboc, & Suræ. Porro filii Iecfan: Saba, & Dadian, filii autem Dadan: Assurim, & Latuffim, & Laomim.

33 Filii autem Madian: Epha, & Ephera, & Henoch, & Abida, & Eldaa. omnes hi filii Ceturæ.

34 Genuit autem Abraham Isaac: cujus fuerunt filii, Esau & Israel.

35 Filii autem Esau: Eliphaz, Rahuel, Jehus, Iheiom, & Core.

36 Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathau, Cenez, Thamua, Amalec.

37 Filii Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Meza,

38 Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Efer, Disan.

39 Filii Lotan: Hori Homam. Soror autem Lotan fuit Thamua.

40 Filii Sobal: Aljan, & Manahath, & Ebal, Sephi, & Opam. Filii Sebeon: Aja & Ana. Filii Ana: Dison.

41 Filii Dison: Hamram, & Efeban, & Iethrao, & Charan.

42 Filii Efer: Balaan, & Zavan, & Iacan. Filii & Disan: Hus & Aran.

43 Isti sunt reges, qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset rex super filios Israel: Bale filius Beor: & nomen civitatis ejus, Denaba.

44 Mortuus est autem Bale, & regnavit pro eo Iobab filius Zare de Bosra.

† Gen.

21. 26.

† Gen.

25. 12.

† Gen.

25. 3.

† Gen.

25. 18.

† Gen.

26. 10.

45 Cumque & Iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Hufam de terra Themanorum.

46 Obiit quoque Hufam & regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab: & nomen civitatis ejus Avith.

47 Cumque & Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca.

48 Sed & Semla mortuus est, & regnavit pro eo Saul de Rohoboth, quæ juxta amnem sita est.

49 Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanau filius Achobor.

50 Sed & hic mortuus est, & regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phan, & appellata est uxor ejus Meetabel filia Marred filiæ Mezaab.

51 Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse coeperunt: dux Thamma, dux Alva, dux Ietherh,

52 Dux Oalibama, dux Ela, dux Phinon,

53 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,

54 Dux Magdiel. dux Hiram, hi duces Edom.

CAPUT II.

Genealogia Iudæ Patriarchæ usque ad Isai patrem David, fratrumque ac sororum ejus.

1 Filii autem Israel, Ruben, Simeon, Levi, *Gen. 29.*

2 Iuda, Issachar, & Zabulon *32. 30.*

3 Dan, Ioseph, Benjamin, Nephthali, Gad, & Aser. *5. 35.*

4 Filii Iudæ: Her, Onan, & Sela. hi tres nati sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her *Gen. 38*

primogenitus Iudæ malus coram Domino, & occidit eum. *3. 46. 12. Inf. 4.*

5 Thamar autem nurus ejus peperit ei Phares *1.*

& Zara. omnes ergo filii Iudæ quinque. *Mat. 1.*

6 Filii autem Phares: Hefron & Hamul. *3.*

7 Filii quoque Zaræ: Zamri, & Ethan, & E-

man, Chalchal quoque, & Dara, simul quinque.

8 Filii Charmi: Achan, qui turbavit Israel, & peccavit in furto anathematis. *† 1os. 7.*

9 Filii Ethan: Azarias. *1.*

10 Filii autem Hefron qui nati sunt ei: Ierameel, & Ram, & Calubi. *† Ruth*

11 Porro Ram genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum Iudæ. *4. 19.*

12 Nahasson quoque genuit Salma, de quo ortus est Booz.

13 Booz vero genuit Obed: qui & ipse genuit Isai.

14 Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Aminadab, tertium Siminza, *† 1 Re-*

15 Quartum Nathanael, quintum Raddai, *2. 16.*

16 Sextum Ozem, septimum Peres, *10. 17.*

17 Octavum Heliam, nonum Netem, *10. 18.*

18 Decimum Naasson, undecimum Amasai, *10. 19.*

19 Duodecimum Isai, tredecimum Obad, *10. 20.*

20 Quatuordecimum Seba, quindecimum Zambri, *10. 21.*

21 Sexdecimum Machari, septimdecimum Eliam, *10. 22.*

22 Octidecimum Isai, nondecimum Amasai, *10. 23.*

23 Viginti filios genuit Isai, & septem sororas. *10. 24.*

15 Sextum Afom, septimum David.

16 Quorum sorores fuerant, Sarvia, & Abigail. Filii Sarviæ, Ioab, & Asael, tres.

17 Abigail autem genuit Amasa, cujus pater fuit Iether Ismahelites.

18 Caleb vero filius Hefron accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Ierioth: fueruntque filii ejus, Iaser. & Sobab, & Ardon.

19 Cumque mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur.

20 Porro Hur genuit Vri: & Vri genuit Bezeleel.

21 Post hæc ingressus est Hefron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam eum esset annorum sexaginta: quæ peperit ei Segub.

22 Sed & Segub genuit Iair, & possedit viginti tres civitates in terra Galaad.

23 Cepitque Gessur, & Aram, oppida Iair; & Canath & viculos ejus sexaginta civitatum. omnes isti, filii Machir patris Galaad.

24 Cum autem mortuus esset Hefron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Hefron uxorem Abia, quæ peperit ei Ashur patrem Thecuxæ.

25 Nati sunt autem filii Ierameel primogeniti Hefron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Afom, & Achia.

26 Duxit quoque uxorem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam.

27 Sed & filii Ram primogeniti Ierameel, fuerunt Moos, Iamin, & Achar.

28 Onam autem habuit filios, Semei, & Iada. Filii autem Semei: Nadab, & Abifur.

29 Nomen vero uxoris Abifur, Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Molid.

30 Filii autem Nadab fuerunt, Saled, & Apphaim. Mortuus est autem Saled absque liberis.

31 Filius vero Apphaim, Iesh: qui Iesh genuit Sefan. Porro Sefan genuit Oholai.

32 Filii autem Iada fratris Semei: Iether, & Ionathan. Sed & Iether mortuus est absque liberis.

33 Porro Ionathan genuit Phaleth, & Zira. Isti san. fuerunt filii Ierameel.

34 Sefon autem non habuit filios, sed filias; & servum Ægyptium nomine Ieraa.

35 Deditque ei filiam suam uxorem: quæ peperit ei Ethei.

36 Ethei autem genuit Nathan, & Nathan genuit Zabab.

37 Zabab quoque genuit Ophlal, & Ophlal genuit Obed.

38 Obed genuit Iehu, Iehu genuit Axariam.

39 Azarias genuit Helles, & Helles genuit Elasa,
40 Elasa genuit Sifamoi, Sifamoi genuit Sellum.
41 Sellum genuit Icamiam, Icamia autem genuit
Elifama.

42 Filii autem Caleb fratris Ierameel; Mesa
primogenitus ejus, ipse est pater Ziph; & filii
Maresa patris Hebron.

43 Porro filii Hebron, Core, & Taphua, &
Recem, & Samma.

44 Samma autem genuit Raham, patrem Iercaam,
& Recem genuit Sammai.

45 Filius Sammai, Maon; & Maon pater Bethsur.

46 Epha autem concubina Caleb peperit Haran,
& Mofa, & Gezez. Porro Haran genuit Gezez.

47 Filii autem Iohaddai, Regom, & Ioathau, &
Gesau, & Phalet, & Epha, & Saaph.

48 Concubina Caleb Maacha, peperit Saber, &
Tharana.

49 Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue
patrem Machbena, & patrem Gabaa, Filia vero
Caleb, fuit Achsa.

50 Hi erant filii Caleb, filii Hur primogeniti
Ephratha, Sobal pater Cariathiarim.

51 Salma pater Bethlehem, Hariph pater Beth-
gader,

52 Fuerunt autem filii Sobal patris Cairathia-
rim, Qui videbat dimidium requietionum.

53 Et de cognatione Cariathiarim, Iethrei, &
Aphuthei & Semathel, & Maserei. Ex his egressi
sunt Saraitæ, & Esthaolitæ.

54 Filii Salma, Bethlehem, & Netophathi, Co-
ronæ domus Ioab, & dimidium requietionis Sarai.

55 Cognationes quoque scribarum habitan-
tium in Iabes, canentes atque resonantes, & in
tabernaculis commorantes. Hi sunt Ciuai, qui
venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAPVT III.

*Generaciones David & regum Iuda ex progenie
David cum filiis ac filiabus eorum.*

1 **D**avid vero hos habuit filios, qui ei 2 *Reg.*
nati sunt in Hebron; primogenitum Am- 3. 2.
non ex Achinoam Iezrahelitide, secundum Da-
niel de Abigail Carmelitide,

2 Tertium Absalom filium Maacha filiae Thol-
mai regis Gesur, quartum Adoniam filium Aggith,

3 Quintum Saphatiam ex Abital, sextum Ie-
thraham de Egla uxore sua.

4 Sex ergo nati sunt ei in Hebron ubi regnavit
septem annis, & sex mensibus. Triginta autem, &
tribus annis regnavit in Ierusalem, 5 Porro

† 2 Reg. 6. 14. Porro in Ierusalem nati sunt ei filii, Simmaa, & Sobab, & Nathan & Salomon, quattuor de Bethsabee filia Ammiel,

6 Iebaar quoque, & Elifama,

7 Et Eliphaleth, & Noge, & Nepheg, & Iaphia,

8 Necnon Elifama, & Eliada & Elipheler, novem:

9 Omnes hi, filii David, absque filiis concubinarum; habueruntque sororem Thamar.

10 Filius autem Salomonis, Roboam: cujus Abia filius genuit Afa. De hoc quoque natus est Iosaphat,

11 Pater Ioram: qui Ioram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Ioas:

12 Et hujus Amastias filius genuit Azariam. Porro Azariae filius Ioathan.

13 Procreavit Achaz patrem Ezechiae, de quo natus est Manasses.

14 Sed & Manasses genuit Amon patrem Iosiae.

15 Filii autem Iosiae fuerunt, primogenitus Iohanan, secundus Ioakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.

† Mat. 2. 11. 16 † De Ioakim natus est Iechonias, & Sedecias.

17 Filii Iechoniae fuerunt, Afir, Salathiel,

18 Melchiram, Phadaia, Sennefer, & Iecemia, Sama, & Nadabia.

19 De Phadaia orti sunt Zorobabel & Semel. Zorobabel genuit Mofollam, Hananiam, & Salomith sororem eorum.

20 Hafaban quoque & Ohol, & Barachian, & Hafadian, Iofabhesed, quinque.

21 Filius autem Hananiae, Phaltias pater Ieseiae, cujus filius Raphaia. hujus quoque filius, Arnan, de quo natus est Obdia, cujus filius fuit Sechenias.

22 Filius Secheniae, Semeia: cujus filii, Hartus, & Iegaal, & Baria & Naaria, & Saphat, sex numero.

23 Filius Naariae, Elioenai & Ezechias, & Ezericam, tres.

24 Fili Elioenai, Oduia, & Elia sub, & Pheleia, Accub, & Iohanan, & Dalaia, & Anani, septem.

CAPVT IV.

Rursum posteritas Iuda ac Simeonis, & habitaciones eorum: stirps Cham deletur a filiis Simeonis, Amalecica quoque ab ipsis percutiuntur.

Sup. 2. 4. Gen. 38. 3. 46. 12. 1 Filius Iuda: Phares, Hefron & Charmi & Hur, & Sobal.

2 Raja vero filius Sobal genuit Iahath, de quo nati sunt Ahumai & Laad. haec cognationes Sarathi.

3 Ista quoque stirps Etam: Iezrahel, & Iefema, & Aedebos. Nomen quoque sororis eorum Asalelphun.

4 Pha-

4 Phauuel autem pater Gedor , & Ezer pater Hofa. isti sunt filii Hur primogeniti Ephratha patris Bethlehem,

5 Affur vero patri Thecuæ erant duæ uxores, Halaa , & Naara.

6 Peperit autem ei Naara Oozam, & Hepher, & Themani, & Ahaſthari. isti sunt filii Naara.

7 Porro filii Halaa, Sereth, Iſaar, & Ethnau.

8 Cos autem genuit Anob , & Soboba , & cognationem Aharehel filii Arum.

9 Fuit autem Iabes inclytus præ fratribus ſuis, & mater ejus vocavit nomen illius Iabes , dicens: Quia peperit eum in dolore.

10 Invocavit vero Iabes Deum Iſrael , dicens: Si benedicens benedixeris mihi , & dilataveris terminos meos , & fuerit manus tua mecum, & feceris me à malitia non opprimi. Et præstitit Deus quæ precatus est.

11 Caleb autem frater Sua genuit Mahir , qui fuit pater Eſthou.

12 Porro Eſthou genuit Bethrapha, & Pheſſe, & Tehinna patrem urbis Naas : hi sunt viri Recha.

13 Filii autem Cenez, Othoniel, & Saraia. Porro filii Othoniel, Harharh, & Maonathi.

14 Neonathi genuit Ophra, Saraia autem genuit Ioab patrè Vallis artificū: ibi quippe artifices erant

15 Filii vero Caleb filii Iephone, Hir, & Ela, & Naham. Filii quoque Ela : Cenez.

16 Filii quoque Ialeleel : Siph , & Zipha, Thiria , & Aſrael.

17 Et filii Ezra, Iether, & Mered, & Epher, & Ialon , genuitque Mariam, & Sammai, & Ieba patrem Eſthamo.

18 Vxor quoque ejus Iudaia peperit Iared patrem Gedor , & Heber patrem Socbo, & Icuthiel patrem Zanoë. hi autem filii Bethiæ filiæ Pharaonis , quam accepit Mered.

19 Et filii uxoris Odaïæ ſororis Naham patris Ceſſa, Garmi, & Eſthamo , qui fuit de Machathi.

20 † Filii quoque Cimon, Amnon, & Rinna filius Hanã, & Thilon. Et filii Ieſi, Zoheth, & Benzoheth.

21 Filii † Sela, filii Iuda: Her pater Lecha , & † Gen. Laada pater Mareſa , & cognationes domus operantium byſſum in domo juramenti. 33. 5.

22 Et qui ſtare fecit Solem, virique Mendacii, & Securus , & Incendens , qui principes fuerunt in Moab, & qui reuerſi ſunt in Lahem. hæc autem verba vetera.

23 Hi ſunt figuli habitantes in Plantationibus & in Sepibus , apud regem in operibus ejus, comotatique ſunt ibi.

24 Filii

Gen. 46.
124

24 Filii † Simeon: Namuel & Iamin, Iarib,
Zara, Saul,

25 Sellum filius ejus, Mapfam filius ejus.

26 Filii Masma: Hamuel filius ejus, Semei filius ejus.

27 Filii Semei sedecim, & filia sex: fratres autem ejus non habuerunt filios multos, & univ[er]sa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Iuda.

28 Habitaverunt autem in Bersabee, & Molada, & Hafarsuhal.

29 Et in Bala, & in Afom, & in Tholad.

30 Et in Bathuel, & in Horma, & in Siceleg.

31 Et in Bethmarchaboth, & in Harfarsufim, & in Bethbarri, & in Saarim. hæc civitates eorum usque ad regem David.

32 Villæ quoque eorum: Etam, & Aen, Remmon, & Thochen, & Afau, civitates quinque.

33 Et univ[er]si viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal. hæc est habitatio eorum, & sedium distributio.

34 Mosobab quoque & Iemlech, & Iosa filius Amasæ,

35 Et Ioel, & Iehu filius Iosabiæ filia Saraiæ filii Aiel.

36 Et Elieoenai & Iacoba, & Isuhaja, & Afaja, & Adiel, & Ismiel, & Banaia,

37 Ziza quoque filius Sephei filii Allon filii Iudaia filii Semri filii Samavia.

38 Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, & in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer.

39 Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador usque ad orientem vallis, & ut quærerent pascua gregibus suis.

40 Invenieruntque pascuas uberes, & valde bonas, & terram latissimam & quietam & fertilem, in qua ante habitaverant de stirpe Cham.

41 Hi ergo venerunt, quos supra descripsimus nominatim, in diebus Ezechiaë regis Iuda: & percusserunt tabernacula eorum, & habitatores qui inventi fuerant ibi, & deleverunt eos usque in præsentem diem: habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas pascuas ibidem reppererunt.

42 De filiis quoque Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti, habentes principes Phaltiam & Naariam & Raphaiam & Oziel filios Iesi:

43 Et percusserunt reliquias, quæ evadere poterant, Amalecitarum, & habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hæc.

CAPUT V.

Catalogum filiorum Ruben, Gaad, & dimidia tribus Manasse, & habitatio eorum qui percusserunt Agaveos: sed tandem ducti sunt ab Assyriis ob idololatriam ipsorum in captivitatem.

1 Filii quoque Ruben primogeniti Israel (ipse quippe fuit primogenitus ejus: sed cum violasset thorum patris sui, data sunt primogenita ejus filiis Ioseph, filii Israel, & non est ille reputatus in primogenitum. Gen. 35.
24.49.
1.

2 Porro Iudas, qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe ejus principes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Ioseph.)

3 Filii ergo Ruben primogeniti Israel: Enoch, & Phallu, Esron, & Carmi.

4 Filii Ioel: Samria filius ejus, Gog filius ejus, Semei filius ejus, † Gen.
46.9.

5 Micha filius ejus, Reja filius ejus, Baal filius ejus, Exod.
6.14.

6 Beera filius ejus, quem captivum duxit Thelgathphalnasar rex Assyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben. Num.
26.5

7 Fratres autem ejus, & universa cognatio ejus, quando numerabatur per familias suas, habuerunt principes Iehiel, & Zachariam.

8 Porro Bala filius Azaz, filii Samma, filii Ioel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo & Beelmeon.

9 Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi, & flumen Euphraten. Multum quippe jumentorum numerum possidebant in terra Galaad.

10 In diebus autem Saul præliati sunt contra Agareos, & interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum, in omni plaga, quæ respicit ad orientem Galaad.

11 Filii vero Gad è regione eorum habitaverunt in terra Basan usque Selcha:

12 Ioel in capite, & Saphan secundus: Ianai autem, & Saphat, in Basan.

13 Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum, Michael, & Mosollam, & Sebe, & Iorai, & Iachan, & Zie, & Heber, septem.

14 Hi filii Abihail, filii Huri, filii Iara, filii Galaad, filii Michael, filii Iesefi, filii Ieddo, filii Buz.

15 Fratres quoque filii Abdiel, filii Guni, princeps domus in familiis suis.

16 Et habitaverunt in Galaad, & in Basan, & viculis ejus, & in cunctis suburbanis Saron, usque ad terminos. 17 Om-

17 Omnes hi numerati sunt in diebus Ionathian regis Iuda, & in diebus Ieroboam regis Israel.

18 Filii Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, viri bellatores, scuta portantes & gladios, & tenentes arcum, eruditique ad prælia quadraginta quattuor millia & septingenti sexaginta, procedentes ad pugnam.

19 Dimicaverunt contra Agareos: Iturei vero, & Naphis, & Nodab

20 Præbuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agarei, & universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cum præliarentur & exaudivit eos, eo quod credidissent in eum.

21 Ceperuntque omnia quæ possidebant, camelorum quinquaginta millia, & ovium ducenta quinquaginta millia, & asinos duo millia, & animas hominum centum millia.

22 Vulnerati autem multi corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transfmigrationem.

23 Filii quoque dimidiæ tribus Manasse, possederunt terram à finibus Basan usque Baal, Hermon, & Sannir & montem Hermon, ingens quippe numerus erat.

24 Et hi fuerunt principes domus cognationes eorum, Ephraim, & Iesi, & Eliel, & Ezriel, & Ieremia, & Odoja, & Tediël, viri fortissimi & potentes, & nominati duces in familiis suis.

25 Reliquerunt autem Deum patrum suorum, & fornicati sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram eis.

26 Et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritum Thelgathphalnasar regis Assur: & transtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manasse, & adduxit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, & fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

CAPUT VI.

Genealogia filiorum Levi & quos ex eis constituit David cantores ac ministros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus suis in singulis tribubus Israel, & quæ fuerint civitates refugii.

Gen.
46, 11.
Iosua
23, 6.

1 Filii Levi: Gerson, Caath, & Merari.
2 Filii Caath: Amram, Isaac, Hebron, & Oziel,

3 Filii Amram: Aaron, Moyses, & Maria: Filii Aaron: Nadab & Abi Eleazar, & Ithamar.

4 Eleazar genuit Phinees, & Phinees genuit Abisue.

5 Abisue vero genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi.

6 Ozi genuit Zaraiam, & Zariaas genuit Merajoth.

7 Porro Merajoth genuit Amariam, & Amarias Achitob.

8 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas:

9 Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan.

10 Iohanan genuit Azariam ipse est qui sacerdotio functus est, in domo quam ædificavit Salomon in Ierusalem.

11 Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob.

12 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellu.

13 Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam.

14 Azarias genuit Saraiam, Saraias genuit Iosedec.

15 Porro Iosedec egressus est, quando transtulit Dominus Iudam & Ierusalem per manus Nabuchodonosor.

16 Filii † ergo Levi: Gerson, Caath, & Merari.

17 Et hæc nomina filiorum Gerson: Lobni, & † Exod. Semei. 6. c. 17.

18 Filii Gaath: Amram, & Isaac, & Hebron, & Oziel.

19 Filii Merari: Moholi & Musi. Hæc autem cognationes Levi secundum familias eorum.

20 Gerson, Lobni filius ejus, Zamma filius ejus, Iahath filius ejus.

21 Ioah filius ejus, Addo filius ejus, Zara filius ejus, Iethrai filius ejus.

22 Filii Caath, Aminadab filius ejus, Core filius ejus, Asir filius ejus.

23 Elcana filius ejus, Abiasaph filius ejus, Asir filius ejus.

24 Thahath filius ejus, Vriel filius ejus, Ozias filius ejus, Saul filius ejus.

25 Filii Elcana: Amasai & Achimoth

26 Et Elcana: Filii Elcana: Sophai filius ejus, Nahath filius ejus,

27 Eliab filius ejus, Ieroham filius ejus, Elcana filius ejus.

28 Filii Samuel, primogenitus Vasseni, & Abia.

29 Filii autem Merari, Moholi: Lobni filius ejus, Semei filius ejus, Oza filius ejus,

30 Sammaa filius ejus, Haggia filius ejus, Afaia filius ejus.

31 Iti sunt, quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est arca:

32 Et ministrabant coram tabernaculo testimonii,

filii, cauentes donec ædificaret Salomon domum Domini in Ierusalem: stabant autem juxta ordinem suum in ministerio.

33 Hi vero sunt qui assistebant cum filiis suis, de filiis Caath, Hemam cantor filius Iohel, filii Samuel,

34 Filii Elcana, filii Ieroham, filii Eliel, filii Thohu.

35 Filii Suph, filii Elcana, filii Mahath, filii Amasai,

36 Filii Elcana, filii Iohel, filii Azariæ, filii Sophonia,

37 Filii Thahath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Core,

38 Filii Isaar, filii Caath, filii Levi, filii Israel.

39 Et frater ejus Asaph, qui stabat à dextris ejus, Asaph filius Barachæ, filii Samaa,

40 Filii Michael, filii Basajæ, filii Melchiæ,

41 Filii Athanai, filii Zara, filii Adaja,

42 Filii Echan, filii Zamma, filii Semei,

43 Filii Ieth, filii Gerson, filii Levi.

44 Filii autem Merari fratres eorum, ad sinistram, Ethan filius Cusi, filii Abdi, filii Maloch,

45 Filii Hafabiæ, filii Amasæ, filii Helciæ,

46 Filii Amasai, filii Boni, filii Somer.

47 Filii Moholi, filii Mus, filii Merari, filii Levi.

48 Fratres quoque eorum Levitæ, qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus Domini.

49 Aaron vero, & filii ejus, adolebant incensum super altare holocausti & super altare thymiamatis, in omne opus Sancti sanctorum: & ut precarentur pro Israel, juxta omnia, quæ præceperat Moyses servus Dei.

50 Hi sunt autem filii Aaron: Eleazar filius ejus, Phinees filius ejus, Abisue filius ejus,

51 Bocci filius ejus, Ozi filius ejus, Zaria filius ejus,

52 Merajoth filius ejus, Amarias filius ejus, Achitob filius ejus,

53 Sadoc filius ejus, Achimaas filius ejus.

54 Et hæc habitacula eorum per vicos atque confinia, filiorum scilicet Aaron, juxta cognationes Caathitarum: ipsis enim sorte contigerant.

55 Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, & suburbana ejus per circuitum:

107. 21.

102.

56 † Agros autem civitatis, & villas, Caleb filio Iephone.

57 Porro filiis Aarona dederunt civitates ad confugiendum

fugiendum, Hebron, & Lobna & suburbana ejus.
 58 Iether quodque & Esthemo cum suburbanis suis, sed & Helou & Dabir cum suburbanis suis.
 59 Afan quoque & Bethfemes & suburbana earum.

60 De tribu autem Benjamin, Gabee & suburbana ejus, & Almath cum suburbanis suis, Anathoth quoque cum suburbanis suis. omnes civitates, tredecim, per cognationes suas.

61 Filiis autem Caath residuis de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem.

62 Porro filii Gerson per cognationes suas, de tribu Issachar, & de tribu Aser, & de tribu Nephthali, & de tribu Manasse in Basan, urbes tredecim.

63 Filiis autem Merari per cognationes suas, de tribu Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim.

64 Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates, & suburbana earum:

65 Dederuntque per sortem, ex tribu filiorum Juda & ex tribu filiorum Simeon, & ex tribu filiorum Benjamin, urbes has quas vocaverunt nominibus suis,

66 Et his qui erant de cognatione filiorum Caath, † fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim.

† Ios.

21. 10.

67 Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer cum suburbanis suis.

68 Iecmaam quoque cum suburbanis suis, & Bethoron similiter,

69 Necon & Helou cum suburbanis suis, & Gethremmon in eundem modum.

70 Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner & suburbana ejus, Baalam & suburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant.

71 Filiis autem Gerson, de cognatione dimidiæ tribus Manasse, Ganlon in Basan & suburbana ejus, & Altharoth cum suburbanis suis.

72 De tribu Issachar, Cedès & suburbana ejus, & Dabereth cum suburbanis suis,

73 Ramoth quoque & suburbana ejus, & Anem cum suburbanis suis.

74 De tribu vero Aser: Masal cum suburbanis suis, & Abdon similiter,

75 Hucac quoque & suburbana ejus, & Rohob cum suburbanis suis.

76 Porro de tribu Nephthali, Cedès in Galilæa.

lea & suburbana ejus, Hamon cum suburbanis suis, & Cariathaim & suburbana ejus.

77 Filii autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remmono & suburbana ejus, & Thabor cum suburbanis suis:

78 Trans Iordanem quoque ex adverso Iericho contra orientem Iordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, & Iassa cum suburbanis suis.

79 Cademoth quoque & suburbana ejus, & Nephaat cum suburbanis suis.

80 Necon & de tribu Gad, Ramoth in Galaad & suburbana ejus & Manaim cum suburbanis suis.

81 Sed & Hesebon cum suburbanis suis, & Iezer cum suburbanis suis.

C A P V T V I I.

Posteri Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasse, Ephraim, & Aser.

Gen. 46. 23. Porro filii Issachar: Thola, & Phua, Iasub, & Simeron, quatuor.

2 Filii Thola: Ozi & Raphaia, & Ieriel, & Iemai, & Iebsem, & Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti.

3 Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, & Obadia. & Iohel, & Iesia, quinque omnes principes.

4 Cunque eis per familias & populos suos, accincti ad praelium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuerunt uxores, & filios.

5 Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt.

† Gen. 46. 21. 6 Filii Benjamin: Bela, & Bechor, & Iadiel, tres.

7 Filii Bela: Esbon, & Ozi, & Oziel, & Ierimoth, & Vrai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quatuor.

8 Porro filii Bechor: Zamira, & Ioas, & Eliezer, & Elieonai, & Amri, & Ierimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath, omnes hi, filii Bechor.

9 Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum, ad bella fortissimi, viginti millia & ducenti.

10 Porro filii Iadihel: Balan. Filii autem Balan: Iehus, & Benjamin, & Aod & Chanana, & Zethan & Tharsis, & Ahisahar.

11 Omnes hi filii Iadihel, principes cognationum

tum suarum, viri fortissimi, decem & septem millia & ducenti, ad praelium procedentes.

12 Sepham quoque & Hapham filii Hir: & Haphim filii Aher.

13 Filii autem Nephthali: Iafiel, & Guni, & Ieser, & Sellum, filii Bala.

14 Porro filius Manasse, Esriel: concubinaque ejus Syria peperit Machir patrem Galaad.

15 Machir autem accepit uxores filiiis suis Haphim & Saphan: & habuit sororem nomine Maacha: nomen autem secundi, Salphaad, natæque sunt Salphaad filia.

16 Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen ejus Phares: porro nomen fratris ejus, Sares: & filii ejus Vlam, & Recen.

17 Filius autem Vlam, Badan, hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse.

18 Soror autem ejus Regina peperit Virumdecorum, & Abiezer, & Mohola.

19 Erant autem filii Semida, Ahin, & Sechen, & Leci, & Aniam.

20 Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius ejus, Thahath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabad.

21 Et hujus filius Suthala, & hujus filius Ezer & Elad: occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia descenderant ut invadere possessionem eorum.

22 Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, & venerunt fratres ejus ut consolarentur eum.

23 Ingressusque est ad uxorem suam: quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Beria, eo quod in malis domus ejus ortus esset:

24 Filia autem ejus fuit Sara, quæ ædificavit Bethoron inferiorem & superiorem, & Ozeusara.

25 Porro filius ejus Rapha, & Reseph, & Thale, de quo natus est Thaan,

26 Qui genuit Laadan: hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama,

27 De quo ortus est Nun, qui habuit filium Iosue.

28 Possessio autem eorum & habitatio, Bethel cum filiabus suis, & contra orientem Noran, ac occidentalem plagam Gazer & filia ejus, Sichem quoque cum filiabus suis, usque ad Afa cum filiabus ejus.

29 Iuxta filios quoque Manasse, Bethsan & filias ejus, Thanach & filias ejus, Mageddo & filias ejus, Dor & filias ejus: in his habitaverunt filii Ioseph, filii Israel:

¶ Gen.
45. 17.

30 Filii + Afer : Iemna , & Iesua , & Iessui , & Baria , & Sara soror eorum.

31 Filii autem Baria : Heber , & Melchiel : ipse est pater Barfaith.

32 Heber autem genuit Iephlat , & Somer , & Hotham , & Suaa sororem eorum.

33 Filii Iephlat : Phosech , & Chamaal : & Asoth : hi filii Iephlat.

34 Porro filii Somer : Abi , & Roaga , & Haba , & Aram.

35 Filii autem Helem fratris ejus : Supha , & Iemna , & Selles , & Amal.

36 Filii Supha : Sue Harnapher , & Sual , & Beli , & Iamta ,

37 Bosor , & Hod , & Samma , & Salufa , & Iethran , & Bera.

38 Filii Iether : Iephone , & Phaspha , & Ara.

39 Filii autem Olla : Arce , & Hauiel , & Resia.

40 Omnes hi filii Afer , principes cognationum , electi atque fortissimi duces ducum : numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum , viginti sex millia.

C A P V T V I I I .

Rursum genealogia Benjamin & Saul , filiorumque ipsius.

Gen. 46.
21.
Sap. 7.
6.

1 Benjamin autem genuit Bale primogenitum suum , Asbel secundum , Ahara tertium ,

2 Nohaa quartum , & Rapha quintum.

3 Fueruntque filii Bale : Addar , & Gera , & Abiud.

4 Abisue quoque & Naaman , & Ahoe ,

5 Sed & Gera , & Sephuphan , & Hiram.

6 Hi sunt filii Ahod , principes cognationum habitantium in Gabaa , qui translati sunt in Manahath.

7 Naaman autem , & Achia , & Gera ipse transfudit eos , & genuit Oza , Abiud.

8 Porro Saharaim genuit in regione Mohab , postquam dimisit Husin & Bara uxores suas.

9 Genuit autem de Hodis uxore sua Iobab , & Sebia , & Mofa , & Molchom ,

10 Iehus quoque & Sechia , & Marma. hi sunt filii ejus , principes in familiis suis.

11 Mehusim vero genuit Abitob , & Elphaal.

12 Porro filii Elphaal : Heber , & Misaam , & Samad : hic ædificavit Ono , & Lod , & filias ejus.

13 Baria autem & Sama , principes cognationum habitantium in Ajalon : hi fugaverunt habitatores Geth.

14 Et

- 14 Et Ahio, & Sefac, & Ierimoth,
 15 Et Zabadia, & Arod, & Heder,
 16 Michael quoque, & Iefpha, & Ieha, filii
 Baria.
 17 Et Zabadia, & Mofollam, & Hezeci, &
 Heber,
 18 Et Iefamari, & Iezlia & Iobab, filii Elphaal,
 19 Et Iacim, & Zechri, & Zabdi,
 20 Et Elioenai, & Selethai, & Eliel,
 21 Et Adaia, & Baraia, & Samarath, filii Se-
 mei.
 22 Et Iefpham, & Heber, & Eliel,
 23 Et Abdon, & Zechri, & Hanan,
 24 Et Hanania, & Aflam, & Anathothia,
 25 Et Iephdaia, & Phaniel, filii Sefac.
 26 Et Samfari, & Sohoria, & Otholia,
 27 Et Iertia, & Elia, & Zechri, filii Ieroham.
 28 Hi patriarchæ, & cognationum principes,
 qui habitaverunt in Ierufalem.
 29 In † Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, † *Infr. 9.*
 & nomen uxoris ejus Maacha: 33.
 30 Filiusque ejus primogenitus Abdon, & Sur,
 & Cis, & Baal, & Nadab.
 31 Gedor quoque, & Ahio, & Zacher, & Ma-
 celloth:
 32 Et Macelloth genuit Samaat habitaveruntque
 ex adverfo fratrum fuorum in Ierufalem cum fra-
 tribus fuis.
 33 † Ner autem genuit Cis, & Cis genuit Saul. † *1 Re-*
 Porro Saul genuit Ionathan, & Melchifua, & *gum 24.*
 Abinadad, & Esbaal. 51.
 34 Filius autem Ionathan, Meribaal: & Meri- *Infr. 9.*
 baal genuit Mifcha. 39.
 35 Filii Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa,
 & Ahaz.
 36 Et Ahaz genuit Ioadâ: & Ioadâ genuit Ala-
 math, & Azmoth, & Zamri: porro Zamri genuit
 Mofa,
 37 Et Mofa genuit Baana, cujus filius fuit Ra-
 pha, de quo ortus est Elafa, qui genuit Afel.
 38 Porro Afel sex filii fuerunt his nominibus,
 Ezricam, Boeru, Ifmael, Saria, Obdia, & Ha-
 nan omnes hi filii Afel.
 39 Filii autem Efee fratris ejus, Vlam primoge-
 nitus, & Iehus secundus, & Eliphalet tertius.
 40 Fueruntque filii Vlam viri robustiffimi, &
 magno robore tendentes arcum: & multos habentes
 filios ac nepotes, ufque ad centum quinquaginta.
 Omnes hi, filii Benjamin.

Qui primi filiorum Israel habitauerunt in Ierusalem, & officia sacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum eius repetuntur.

1 **V**Niuerſus ergo Iſrael diuumeratus eſt: & ſumma eorum ſcripta eſt in Libro regum Iſrael, & Iuda: tranſlatique ſunt in Babylonem propter delictum ſuum.

2 *Qui autem habitauerunt primi in poſſeſſionibus, & in urbibus ſuis: Iſrael, & Sacerdotes, & Levitæ, & Naſthinæi.*

3 Commorati ſunt in Ieruſalem de filiis Iuda, & de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, & Manaſſe.

4 Orthei filius Ammiud, filii Amri, filii Omra, filii Bonni, de filiis Phares filii Iuda.

5 Et de Siloui: Aſaia primogenitus, & filii eius.

6 De filiis autem Zara: Iſhuel, & fratres eorum, ſexcenti nonaginta.

7 Porro de filiis Benjamin: Salo filius Moſollam, filii Oduia, filii Aſana:

8 Et Iobania filius Ieroſam: & Ela filius Ozi, filii Mochori: & Moſollam filius Saphatiæ, filii Rahuel, filii Iebaniæ,

9 Et fratres eorum per familias ſuas, nonaginti quinquaginta ſex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum ſuorum.

10 De ſacerdotibus autem: Iedaia, Iojarib, & Iachin:

11 Azarias quoque filius Helciæ, filii Moſollam, filii Sadoc, filii Marajoth, filii Achitob, pontifex domus Dei.

12 Porro Adaias filius Ieroſam, filii Phatſur, filii Melchiæ: & Maſſai filius Adiel, filii Iezra, filii Moſollam, filii Moſollamith, filii Emner.

13 Fratres quoque eorum principes per familias ſuas, mille ſeptingenti ſexaginta, fortiſſimi robore ad faciendum opus miniſterii in domo Dei.

14 De Levitis autem: Semeia filius Haſſub, filii Ezricam, filii Haſebia, de filiis Merari.

15 Bacbacar quoque carpentarius, & Galal, & Marhania filius Micha, filii Zechri, filii Aſaph:

16 Et Obdia filius Semeiæ, filii Galal, filii Idiſhun: & Barachia filius Aſa, filii Elcana, qui habitavit in atriiſ Neophati.

17 Ianitores autem: Sellum, & Accub, & Telmon, & Ahimam. & frater eorum Sellum princeps.

28 Usque ad illud tempus, in porta regis ad orientem, observabant per vices suas de filiis Levi-

19 Sellum vero filius Core, filii Abiasaph, filii Core, cum fratribus suis, & domo patris sui, hi sunt Coritæ super opera ministerii, custodes vestibulorum tabernaculi: familiæ eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum.

20 Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum coram Domino.

21 Porro Zacharias filius Mofollamia, janitor portæ tabernaculi testimonii.

22 Omnes hi electi in ostiarios per portas, ducenti duodecim: & descripti in villis propriis: quos constituerunt David, & Samuel Videns, in fide sua,

23 Tam ipsos, quam filios eorum, in ostiis domus Domini, & in tabernaculo, vicibus suis.

24 Per quatuor ventos erant ostiarii: id est ad orientem, & ad occidentem, & ad aquilonem, & ad austrum.

25 Fratres autem eorum in viculis morabantur, & veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.

26 His quattuor Levitis creditus erat omnis numerus janitorum, & erant super exedras, & thesauros domus Domini.

27 Per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodiis suis: ut cum tempus fuisset, ipsi mane aperirent fores.

28 De horum genere erant & super vasa ministerii: ad numerum enim & inferebantur vasa, & efferebantur.

29 De ipsis, & qui credita habebant utensilia sanctuarii, præerant similæ, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus.

30 Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant.

31 Et Mathathias Levites primogenitus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum, quæ in sartagine frigebantur.

32 Porro de filiis Caath fratribus eorum, super panes erant propositionis, ut semper novos per iugula sabbata præpararent.

33 Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte jugiter suo ministerio deservirent.

34 Capita Levitarum, per familias suas principes, manserunt in Ierusalem.

35 In † Gabaon autem commorati sunt, pater † sup. Gabaon Ichiel, & nomen uxoris ejus Maacha. 8. 220

36 Filius primogenitus ejus Abdon , & Sur , & Cis , & Baal , & Ner , & Nadab.

37 Gedor quoque , & Ahio , & Zacharias , & Macelloth.

38 Porro Macelloth genuit Samaan : isti habitaverunt è regione fratrum suorum in Ierusalem , cum fratribus suis.

† Sup.
S. 33.

39 † Ner autem genuit Cis : & Cis genuit Saul : & Saul genuit Ionathan , & Melchisua , & Abinadab , & Esbaal.

40 Filius autem Ionathan , Meribbaal : & Meribbaal genuit Micha.

41 Porro filii Micha , Phithon , & Melech , & Tharaa , & Ahaz.

42 Ahaz autem genuit Iara , & Iara genuit Alamath , & Azmoth , & Zamri. Zamri autem genuit Mofa.

43 Mofa vero genuit Banaa : cujus filius Raphaia , genuit Elasa : de quo ortus est Afel.

44 Porro Afel sex filios habuit his nominibus , Ezricam , Böeru , Ismael , Saria , Obdia , Hanan. hi sunt filii Afel.

C A P V T X.

Saul reprobatuſ à Deo propter varias iniquitates à Philistiis occiditur cum filiis , ejuſque capite à Philistiis amputato reliquum corpus cum filiis ſepelitur à viris Iabes Galaad.

1 Reg.
23. 1.

1 **P**hilistiim autem pugnabant contra Israel , fugeruntque viri Israel Palæstinos , & ceciderunt vulnerati in monte Gelboë.

2 Cumque appropinquassent Philistæi persequentes Saul , & filios ejus , percusserunt Ionathan , & Abinadab & Melchisua , filios Saul.

3 Et aggravatum est prælium contra Saul , inveneruntque eum sagittarii , & vulneraverunt jaculis.

4 Et dixit Saul ad armigerum suum : Evagina gladium tuum , & interfice me : ne forte veniant incircumcisi isti , & illudant mihi. Noluit autem armiger ejus hoc facere , timore perterritus : arripuit ergo Saul enssem , & irruit in eum.

5 Quod cum vidisset armiger ejus , videlicet mortuum esse Saul , irruit etiam ipse in gladium suum , & mortuus est.

6 Interiit ergo Saul , & tres filii ejus , & omnis domus illius pariter concidit.

7 Quod cum vidissent viri Israel , qui habitabant in campeſtribus , fugerunt : & Saul ac filii ejus

ejus mortuis, dereliquerunt urbes suas, & huc illicque dispersi sunt: veneruntque Philistiim, & habitaverunt in eis.

8 Die igitur altero detrahentes Philisthiim spolia caesorum, invenerunt Saul, & filios ejus jacentes in monte Gelboë.

9 Cunque spoliasset eum, & amputasset caput, armisque nudasset, miserunt in terram suam, ut circumferretur, & ostenderetur idolorum templis, & populis:

10 Arma autem ejus consecraverunt in fano dei sui, & caput affixerunt in templo Dagon.

11 Hoc cum audissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet quae Philisthiim fecerant super Saul,

12 Consurrexerunt singuli virorum fortium, & tulerunt cadavera Saul & filiorum ejus: attuleruntque ea in Iabes, & sepelierunt ossa eorum subter quercum, quae erat in Iabes, & jejunaverunt septem diebus.

13 Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod praevaticatus sit [†] mandatum Domini quod praeeperat, & non custodierit illud: sed [†] insuper etiam pythonissam consuluerit, † 1 Reg. 15. 3. Exod.

14 Nec speraverit in Domino: propter quod interfecit eum, & transtulit regnum ejus ad David filium Isai. 17. 14. † 1 Reg. 28. 8.

CAPVT XI.

Inelus David in regem, expulsis ex arce Sionis Jebusais, habitavit in Jerusalem, stipatus potentissimis ac strenuissimis militibus, quorum heroica gesta narrantur: noluit David desideratam bibere aquam, eo quod cumfortium suorum periculo allata esset.

1 **C**ongregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron, dicens: Os tuum sumus, & caro tua. 2 Reg. 5. 1.

2 Heri quoque, & nudius tertius, cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas, & introducebas Israel: tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris princeps super eum.

3 Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, & iniit David cum eis scodus coram Domino: unxeruntque eum regem super Israel, juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel.

4 Abiit quoque David, & omnis Israel, in Jerusalem. hæc est Jebus, ubi erant Jebusæi habitatores terræ.

5 Dixeruntque qui habitabant in Jebus ad David:

vid; Non ingredieris huc. Porro David cepit ar-
cem Sion, quæ est civitas David.

6 Dixitque: Omnis qui percusserit Iebusæum in
primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur pri-
mus Ioab filius Sarviæ, & factus est princeps.

7 Habitavit autem David in arce, & Idcirco
appellata est civitas David.

8 Ædificavitque urbem in circuitu à Mello us-
que ad gyrum; Ioab autem reliqua urbis extruxit.

9 Proficiebatque David vadens & crescens, &
Dominus exercituum erat cum eo.

† 2 Rego
23. 8.

10 † Hi principes virorum fortium David, qui ad-
juverunt eum ut rex fieret super omnem Israel, iux-
ta verbum Domini, quod locutus est ad Israel.

11 Et iste numerus robustorum David: Iesbaam
filius Nachamani princeps inter triginta: iste leva-
vit hastam suam super trecentos vulneratos una
vice.

12 Et post eum Eleazar filius parrui ejus Ahohi-
zes, qui erat inter tres potentes.

13 Iste fuit cum David in Phesdomim, quando
Philisthim congregati sunt ad locum illum in
prælium: & erat ager regionis illius plenus hor-
deo, fugeratque populus à facie Philistinorum.

14 Hi steterunt in medio agri, & defenderunt
eum: cumque percussissent Philistæos, dedit Do-
minus salutem magnam populo suo.

15 Descenderunt autem tres de triginta princi-
pibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam
Odollam, quando Philisthim fuerant castrametati
in valle Raphaim.

† 2 Rego
23. 14.

16 † Porro David erat in præsidio, & statio Phi-
listhinorum in Bethlehem.

17 Desideravit igitur David, & dixit: O si quis
daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est
in porta.

18 Tres ergo isti per media castra Philistinorum
perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna Beth-
lehem, quæ erat in porta, & attulerunt ad Da-
vid ut biberet: qui noluit, sed magis libavit il-
lam Domino,

19 Dicens: Absit ut in conspectu Dei mei hoc
faciam, & sanguinem istorum virorum bibam:
quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi
aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. hæc fe-
cerunt tres robustissimi.

20 Abisai quodque frater Ioab ipse erat prin-
ceps trium, & ipse levavit hastam suam contra tre-
centos vulneratos, & ipse erat inter tres nomina-
tissimus.

21 Et inter tres secundos inclutus, & princeps eorum: verumtamen usque ad tres primos non pervenerat.

22 Banaias filius Iojadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel: ipse percussit duos ariel Moab: & ipse descendit, & interfecit leonem in media cisterna tempore nivis.

23 Et ipse percussit virum Ægyptium, cujus statura erat quinque cubitorum, & habebat lanceam ut liciatorium texentium: descendit igitur ad eum cum virga, & rapuit hastam, quam tenebat manu, & interfecit eum hasta sua.

24 Hæc fecit Banaias filius Iojadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus,

25 Inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat: posuit autem eum David ad auriculam suam.

26 Porro fortissimi viri in exercitu, Afahel frater Ioab, & Elchanam filius patruj ejus de Bethlehém,

27 Sammoth Arorites, Helles Phalonites.

28 Ita filius Acces Thecutes, Abiezer Anathothites,

29 Sobbochai Hufatites, Ilai Ahohites,

30 Maharai Netophathites, Heled filius Baana Netophathites,

31 Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin, Banaia Pharathonites,

32 Hurai de torrente Gaas, Abiel Arbathites, Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites.

33 Filii Assen Gezonites, Jonathan filius Sage, Aratites,

34 Ahiam filius Sachar, Aratites,

35 Eliphai filius Vr,

36 Hepher Mecherathites, Ahia Phelonites,

37 Hefro Carmelites, Naarai filius Asbai,

38 Iohel frater Nathan; Mibahar filius Agarai.

39 Selec Ammonites, Naarai Berothites armiger Ioab filii Sarviæ.

40 Ira Iethræus, Gareb Iethræus,

41 Vrias Hethæus, Zabab filius Oholi,

42 Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, & cum eo triginta;

43 Hanan filius Maacha, & Iosaphat Mathanites,

44 Ozias Astarothites, Samma & Iehiel filii Hothan Arorites,

45 Iedithel filius Samri, & Ioha frater ejus Thofaites,

46 Eliel Mahumates, & Ieribai & Iosaia filii Elnaem, & Iethma Moabites, Eliel, & Obed, & Iasiel de Masobia.

*Qui David fuerant sequuti cum fugeret Saulem ;
& qui postea ex omnibus tribubus venerunt ut eum
regem constituerent in Hebron.*

1 **H**I quoque venerunt ad David in Siceleg,
cum adhuc fugeret Saul, filium Cis,
qui erant fortissimi & egregii pugnatores.

2 Tendentes arcum, & utraque manu fundis
fata jacentes, & dirigentes sagittas: de fratribus
Saul ex Benjamin.

3 Princeps Ahiezer, & Ioas, filii Samaan, Ga-
baathites, & Iaziel, & Phallet filii Azmoth, &
Baracha, & Iehu Anathotites.

4 Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter
triginta & super triginta. Jeremias, & Iezeziel,
& Iohanan, & Iezabad Gaderothites.

5 Et Eluzai & Ierimuth, & Baalia, & Samaria,
& Saphatia Haruphites.

6 Elcana, & Iesia, & Azareel, & Ioezer, &
Iesbaam de Carehim:

7 Ioela quoque, & Zabadia, filii Ieroham de
Gedor.

8 Sed & de Gaddi transfugerunt ad David,
cum lateret in deserto, viri robustissimi, & pu-
gnatores optimi, tenentes clypeum & hastam; fa-
cies eorum quasi facies leonis, & veloces quasi
capree in montibus:

9 Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab ter-
tius.

10 Masmana quartus, Jeremias quintus.

11 Ethî sextus, Eiel septimus.

12 Iohanan octavus, Elzebad nonus.

13 Jeremias decimus, Machbanai undecimus.

14 Hi de filiis Gad principes exercitus: novis-
simus centum militibus præerat, & maximus,
mille.

15 Isti sunt qui transierunt Iordanem mense
primo, quando inundare consuevit super ripas
suas: & omnes fugaverunt qui morabantur in val-
libus ad orientalem plagam, & occidentalem.

16 Venerunt autem & de Benjamin, & de Iuda,
ad præsidium in quo morabatur David.

17 Egressusque est David obviam eis, & ait: Si
pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi, cor
meum jungatur vobis: si autem insidiamini mihi
pro adversariis meis, cum ego iniquitatem in ma-
nibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum,
& iudicet.

18 Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, & ait: Tui somus & David, & tecum filii Isai: pax, pax tibi, & pax adiutoribus tuis. te enim adjuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, & constituit principes turmae.

19 Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philisthiim. adversus Saul, ut pugnaret: & non dimicavit cum eis; † quia † 1 Reg. 29. 4. inuito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes: Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum Saul.

20 Quando igitur reversus est in Sic-leg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, & Iozabad, & Iedihel, & Michael & Ednas, & Iozabad, & Elin, & Salathi, principes militum in Manasse.

21 Hi praeberunt auxilium David adversus latrunculos: omnes enim erant fortissimi, & facti sunt principes in exercitu.

22 Sed & per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei.

23 Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad David, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad eum, juxta verbum Domini.

24 Filiis Iuda portantes clypeum & hastam, sex millia octingenti expediti ad praelium.

25 De filiis Simeon, virorum fortissimorum ad pugnandum, septem millia centum.

26 De filiis Levi, quattuor millia sexcenti.

27 Iojada quoque princeps de stirpe Aaron, & cum eo tria millia septingenti.

28 Sadoc etiam puer egregiae indolis, & domus patris ejus, principes viginti duo.

29 De filiis autem Benjamin fratribus Saul, tria millia: magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul.

30 Porro de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore, viri nominati in cognationibus suis.

31 Et ex dimidia tribu Manasse, decem & octo millia, singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David.

32 De filiis quoque Issachar viri eruditi, qui noverant singula tempora ad praecipendum quid facere deberet Israel, principes ducenti: omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur.

33 Porro de Zabulon qui egrediebantur ad praelium, & stabant in acie instructi armis bellicis,

licis, quinquaginta millia venerunt in auxilium, non in corde duplici.

34 Et de Nephthali, principes mille: & cum eis instructi clypeo & hasta, triginta & septem millia.

35 De Dan etiam preparati ad praelium, viginti octo millia sexcenti.

36 Et de Aser egredientes ad pugnam, & in acie provocantes, quadraginta millia.

37 Trans Iordanem autem de filiis Ruben, & de Gad, & dimidia parte tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum viginti millia.

38 Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum, corde perfecto venerunt in Hebron, ut constituerent regem David super universum Israel: sed & omnes reliqui ex Israel, uno corde erant, ut rex fieret David.

39 Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes & bibentes, preparaverant enim eis fratres sui.

40 Sed & qui juxta eos erant, usque ad Issachar, & Zabulon, & Nephthali, afferebant panes in asinis, & camelis, & mulis, & bobus, ad vescendum: farinam, palathas, uvam passam, vinum, oleum, boves, arietes, ad omnem copiam. gaudium quippe erat in Israel.

C A P V T XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abimadab, omni Israel cum David ante eam ludentibus: sed quia Oza arcam contingens à Domino percussus est, avertit eam David in domum Obedom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

1 **I**nitit autem consilium David cum tribunis, & centurionibus, & universis principibus,

2 Et ait ad omnem coetum Israel: Si placet vobis: & à Domino Deo nostro egreditur sermo, quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel, & ad Sacerdotes, & Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos,

3 Et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul.

4 Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo.

5 Congregavit ergo David cunctum Israel, à Sihor Ægypti, usque dum ingrediatis Emath, † ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim.

6 Et ascendit David, & omnis vis Israel, ad collem Cariathiarim, qui est in Iuda, ut afferret inde

Et ad arcam Domini Dei sedentis super cherubim,
ubi invocatum est nomen ejus.

7 Imposueruntque arcam Dei super plaustrum
novum, de domo Abinadab: Oza autem, & frater
ejus, minabant plaustrum.

8 Porro David, & universus Israel, ludebant
coram Deo omni virtute in canticis, & in citha-
ris, & psalteriis, & tympanis, & cymbalis, &
zibus.

9 Cum autem pervenissent ad arcam Chidon, te-
tendit Oza manum suam, ut sustentaret arcam: hoc
quippe lasciviens paululum inclinaverat eam.

10 Iratus est itaque Dominus contra Ozam, &
percussit eum, eo quod tetigisset arcam: & mor-
uus est ibi coram Domino.

11 Contristatusque est David, eo quod divisisset
Dominus Ozam: vocavitque locum illum: Divisio
Ozæ, usque in præsentem diem.

12 Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quo-
modo possum ad me introducere arcam Dei?

13. Et ob hanc causam non adduxit eam ad se,
hoc est, in civitatem David, sed avertit in domum
Obededom Gethæi.

14 Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tri-
bus mensibus: & benedixit Dominus domui ejus,
& omnibus quæ habebat.

CAPVT XIV.

*David acceptis à rege Tyri lignis & artificibus ad
extruendam sibi domum, alias ducit uxores, ac mul-
tos gignit liberos, & consulto Domino bis cecit Phi-
lithæos.*

1 **M**isit quoque Hiram rex Tyri nuncios ad 2 Rego.
5. 11.
David, & ligna cedrina, & artifices pa-
rietum, lignorumque: ut ædificarent ei domum.

2 Cognovitque David quod confirmasset eum
Dominus in regem super Israel, & sublevatum esset
regnum suum super populum ejus Israel.

3 † Accepit quoque David alias uxores in Je- † 2 Rego.
5. 13.
rusalem: genuitque filios, & filias.

4. Et hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in
Jerusalem: Samna, & Sobad, Nathan, & Salo-
mon.

5 Iebahat, & Elisua, & Eliphalet,

6 Noga quoque, & Napheg, & Iaphia,

7 Elisama, & Baaliada, & Eliphalet.

8 † Audientes autem Philithiim eo quod natus † 2 Rego.
5. 17.
esset David in regem super universum Israel, ascen-
derunt omnes ut quærerent eum: quod cum audis-
set David, aggressus est obviam eis,

9 Porro Philisthim venientes, diffusi sunt in valle Raphaim.

10 Consuluitque David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthæos, & si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende, & tradam eos in manu tua.

11 Cumque illi ascendissent in Baalpharaim, percussit eos ibi David, & dixit: Divisit Dens inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aquæ: & idcirco vocatum est nomen illius loci Baalpharaim.

12 Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David iussit exuri.

13 Alia etiam vice Philisthim irruerunt, & diffusi sunt in valle.

14 Consuluitque rursus David Deum, & dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex adverso pyrorum.

15 Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, ut percutiat castra Philisthim.

16 Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, & percussit castra Philistinorum, de Gabaon usque Gazera.

17 Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, & Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

C A P V T X V.

Parato tabernaculo, deducitur magno cum apparatu arca Dei in Ierusalem, comitante omni Israel, sacerdotibus vero ac Levitis juxta sua officia ministrantibus; Michol despiciit Davidam covam arca saltantem, indutum stola byssina, & ephod lineo.

1 **F**ecit quoque sibi domos in civitate David: & ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque ei tabernaculum.

2 Tunc dixit David: Illicitum est ut à quocumque portetur arca Dei nisi à Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, & ad ministrandum sibi usque in æternum.

3 Congregavitque universum Israel in Ierusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem præparavet ei.

4 Necnon & filios Aaron, & Levitas.

5 De filiis Caath, Vriël princeps fuit, & fratres ejus centum viginti.

6 De filiis Merari, Afaia princeps: & fratres ejus ducenti viginti.

7 De filiis Gersom Ioel princeps ; & fratres ejus centum triginta.

8 De filiis Elisaphan, Semeias princeps & fratres ejus ducenti.

9 De filiis Hebron, Eliel princeps ; & fratres ejus octoginta.

10 De filiis Oziel, Aminadab princeps ; & fratres ejus centum duodecim.

11 Vocavitque David Sadoc & Abiathar Sacerdotes, & Levitas, Vriël, Asaiam, Ioel, Semeiam, Eliel, & Aminadab :

12 Et dixit ad eos : Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, & afferte arcam Domini Dei Israel, ad locum qui ei præparatus est :

13 † Ne ut à principio, quia non eratis præsen- † *Sup.*
tes, percussit nos Dominus ; sic & nunc fiat, illi- 13. 20.
citur quid nobis agentibus.

14 Sanctificati sunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, ut portarent arcam Domini Dei Israel.

15 † Et tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut præ- † *Num.*
ceperat Moyses juxta verbum Domini, humeris 4. 15.
suis in vestibus.

16 Dixitque David principibus Levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet. & lyris, & cymbalis, ut resonaret in excessis sonitus lætitiæ.

17 Constitueruntque Levitas : Hemam filium Ioel, & de fratribus ejus, Asaph filium Barachizæ ; de filiis vero Merari, fratribus eorum, Ethan filium Casaiæ.

18 Et cum eis fratres eorum : in secundo ordine, Zachariam, & Ben, & Iaziel, & Semiramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab, & Banaïam, & Maasiam, & Mathathiam, & Eliphalu, & Maceniam, & Obededem, & Iehiel, janitores.

19 Porro cantores, Heman, Asaph, & Ethan, in cymbalis æneis concrepantes.

20 Zacharias autem, & Oziel, & Semiramoth, & Iahiel, & Ani, & Eliab, & Maasias, & Banaïas, in nablis arcana cantabant.

21 Porro Mathathias, & Eliphalu, & Macenias, & Obededem, & Iehiel, & Ozaziu, in citharis pro octava canebant epinicion.

22 Chonenias autem princeps Levitarum, prophetiæ præerat, ad præcînendam melodiam : erat quippe valde sapiens.

23 Et Barachias, & Elcana ; janitores arcæ.

24 Porro Sebenias, & Iosaphat, & Nathanael, & Amasai, & Zacharias, & Banaïas, & Eliezer,

sacerdotes, clangebant tubis coram arca Dei: & Obededom, & Iehias, erant janitores arcæ.

† 2 Reg.
9. 12.

25 † Igitur David, & omnes majores natu Israel, & tribuni, ierunt ad deportandam arcam foederis Domini de domo Obededom, cum lætitia.

26 Cumque adjuvisset Deus Levitas, qui portabant arcam foederis Domini, immolabantur septem zauri, & septem arietes.

27 Porro David erat indutus stola byssina, & universi Levitæ qui portabant arcam, cantoresque, & Chonenias princeps prophetiæ inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo.

28 Univerfusque Israel deducebant arcam foederis Domini in júbilo, & sonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes.

29 Cumque pervenisset arca foederis Domini usque ad civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David saltantem atque ludentem, & despexit eum in corde suo.

C A P V T X V I.

Constituta arca in tabernaculo foederis, oblatisque victimis, populo à David benedicuntur & epulum præbetur; ordinantur varia Levitarum ministeria coram arca, interposito cantico divina laudis.

2. Reg. 6.
17.

1 **A**tulerunt igitur arcam Dei, & constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei David: & obtulerunt holocausta, & pacifica coram Deo.

2 Cumque compleisset David offerens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini.

3 Et divisit universis per singulos, à viro usque ad mulierem, tortam panis, & partem allæ carnis bubalæ, & fixam oleo similam.

4 Constituitque coram arca Domini de Levitis, qui ministrarent, & recordarentur operum ejus, & glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israel:

5 Afaph principem, & secundum ejus Zachariam: Porro Iahiel, & Semiramoth, & Iehiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam, & Obededom: Iehiel super organa psalterii, & lyras: Afaph autem ut cymbalis personaret;

6 Banaiam vero & Iaziel sacerdotes, canere tuba jugiter coram arca foederis Domini.

7 In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Afaph, & fratres ejus.

8 † Confitemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis adiunctiones ejus.

9 Can.

† Psal.
104. 1.
14. 12.
4.

9 Cantate ei , & psallite ei : & narrate omnia mirabilia ejus.

10 Laudate nomen sanctum ejus : lætetur cor quærentium Dominum.

11 Quærite Dominum , & virtutem ejus : quærite faciem ejus semper.

12 Recordamini mirabilia ejus , quæ fecit : signorum illius , & judiciorum oris ejus.

13 Semen Israel servi ejus : filii Jacob electi ejus.

14 Ipse Dominus Deus noster : in universa terra judicia ejus.

15 Recordamini in sempiternum pacti ejus : sermonis , quem præcepit in mille generationes.

16 Quem pepigit cum Abraham : & juramentum illius cum Isaac.

17 Et constituit illud Jacob in præceptum : & Israel in pactum sempiternum.

18 Dicens : Tibi dabo terram Chanaan , funiculum hereditatis vestræ.

19 Cum essent pauci numero , parvi & coloni ejus.

20 Et transierunt de gente in gentem , & de regno ad populum alterum.

21 Non dimisit quemquam calumniari eos , sed increpavit pro eis reges.

22 Nolite tangere christos meos : & in prophetis meis nolite malignari.

23 Cantate Domino omnis terra : annunciate ex die in diem salutare ejus.

24 Narrate in gentibus gloriam ejus : in cunctis populis mirabilia ejus.

25 Quia magnus Dominus , & laudabilis nimis : & horribilis super omnes deos.

26 Omnes enim dii populorum idola : Dominus autem cælos fecit.

27 Confessio & magnificentia coram eo : fortitudo & gaudium in loco ejus.

28 Afferte Domino familiæ populorum : afferte Domino gloriam & imperium.

29 Date Domino gloriam , nomini ejus , levate sacrificium , & venite in conspectu ejus : & adorate Dominum in decore sancto.

30 Commoveatur à facie ejus omnis terra : ipse enim fundavit orbem immobilem.

31 Lætentur cæli : & exultet terra : & dicant in nationibus , Dominus regnavit.

32 Tonet mare , & plenitudo ejus : exultent agri , & omnia quæ in eis sunt.

33 Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino : quia venit judicare terram.

Psal. 95.

10 Porro filii Semei, Lebeth, & Ziza, & Iaus, & Baria: isti filii Semei; quattuor.

11 Erat autem Lehet prior, Ziza secundus: porro Iaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcirco in una familia, unaque domo, computati sunt.

12 Filii Caath: Amram, & Isaar, Hebron, & Oziel, quattuor.

† *Supra* 13 † Filii Amram, Aaron, & Moyfes. † Separatusque est Aaron ut ministraret in Sancto sancto-
6. 1. rum, ipse & filii ejus in sempiternum, & adoleret
† *Hebr.* incensum Domino secundum ritum suum, ac benediceret nomini ejus in perpetuum.
5. 6.

14 Moyfi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi.

† *Exod.* 15 Filii † Moyfi: Gersom, & Eliezer.

2. 22. 16 Filii Gersom: Subuel primus.

† *18. 3* 17 Fuerunt autem filii Eliezer: Rohobia primus: & non erant Eliezer filii alii. Porro filii Rohobia multiplicati sunt nimis.

18 Filii Isaar: Salomith primus.

19 Filii Hebron: Ierian primus, Amarias secundus, Iahaziel tertius, Iecnaam quartus.

20 Filii Oziel: Micha primus, Iesia secundus.

21 Filii Merari: Moholi, & Musi. Filii Moholi: Eleazar, & Cis.

22 Mortuus est autem Eleazar, & non habuit filios, sed filias: acceperunt eas filii Cis fratres earum.

23 Filii Musi: Moholi, & Eder, & Ierimoth, tres.

24 Hi filii Levi in cognationibus & familiis suis, principes per vices, & numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus Domini, à viginti annis & supra.

25 Dixit enim David: Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, & habitationem Ierusalem usque in æternum.

26 Nec erit officii Levitarum ut ultra portent tabernaculum, & omnia vasa ejus ad ministrandum.

27 Iuxta præcepta quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi à viginti annis & supra.

28 Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, & in exedris, & in loco purificationis, & in sanctuario, & in uniuersis operibus ministerii templi Domini.

29 Sacerdotes autem, super panes propositionis, & ad similitudinem sacrificium, & ad lagana azyma, & far-

faraginem, & ad torrendum, & super omne pondus atque mensuram.

30 Levitæ vero, ut stent mane ad confitendum & canendum Domino: similiterque ad vesperam

31 Tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabbatis & Calendis & sollempnitatibus reliquis, juxta numerum, & ceremonias uniuscujusque rei, jugiter coram Domino.

32 Et custodiant observationes tabernaculi fœderis, & ritum sanctuarii, & observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

C A P V T XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar classes seu vices 24 in ministerio Domini à David designantur, reliquorumque Levitarum familia similiter sorte distribuuntur.

1 Porro filiis Aaron hæ partitiones erant: Fili *Levit.*
 Ilii Aarou: Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. 10. 1.

2 † Mortui sunt autem Nadab & Abiu ante patrem suum absque liberis: sacerdotioque functus est Eleazar, & Ithamar. † *Num.*
 3. 4.

3 Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazari, & Ahimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas & ministerium.

4 Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris, quam filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per familias sedecim: & filiis Ithamar per familias & domos suas octo.

5 Porro divisit utrasque inter se familias fortibus: erant enim principes sanctuarii, & principes Dei tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar.

6 Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites, coram rege & principibus, & Sadoc sacerdote, & Ahimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium & Leviticarum: unam domum, quæ ceteris præerat, Eleazar: & alteram domum, quæ sub se habebat ceteros, Ithamar:

7 Exiit autem fors prima Iojarib, secunda Iedei,

8 Tertia Harim, quarta Seorim,

9 Quinta Melchia, sexta Maiman,

10 Septima Accos, octava Abia,

11 Nona Iefua: decima Sechenia,

12 Undecima Eliasib, duodecima Iacim,

13 Tertiadecima Hoppa, decima quarta Isbamb,

liberaret, & faceret populum sibi, & magnitudinē sua atque terroribus ejiceret nationes à facie ejus, quem de Ægypto liberarat?

22 Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in æternum, & tu Domine factus es Deus ejus.

23 Nunc igitur Domine, sermo, quem locutus es famulo tuo, & super domum ejus, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es.

24 Permaneatque & magnificetur nomen tuum usque in sempiternum: & dicatur: Dominus exercituum Deus Israel, & domus David servi ejus permanens coram eo.

25 Tu enim Domine Deus meus revelasti auriculam servi tui, ut ædificares ei domum: & idcirco invenit servus tuus fiduciam, ut oret coram te,

26 Nunc ergo Domine, tu es Deus: & locutus es ad servum tuum tanta beneficia.

27 Et coepisti benedicere domui servi tui, ut sis semper coram te: te enim Domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

CAPUT XVIII.

Prophetia & victoria David, & tributa gentibus imposta, atque officarii ejus.

2 Reg. 8.
1. **F**ACTUM est autem post hæc, ut percuteret David Philistiim, & humiliaret eos, & tolleret Geth, & filias ejus, de manu Philistiim,

2 Percuteretque Moab, & fierent Moabitæ servi David, offerentes ei munera.

3 Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba-regionis Hamath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten.

4 Cepit ergo David mille quadrigas ejus, & septem millia equitum, & viginti millia virorum peditum, subnervavitque omnes equos currum, exceptis centum quadrigis, quas reservavit sibi.

5 Supervenit autem & Syrus Damascenus, ut auxilium præberet Adarezer regi Soba: sed & hujus percussit David viginti duo millia virorum.

6 Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, & offerret munera. Adjuvitque eum Dominus in cunctis, ad quæ perrexit.

7 Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerant servi Adarezer, & attulit eas in Jerusalem.

8 Necnon de Thebath & Chun, urbibus Adarezer, aris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, & columnas, & vasa ænea.

9 Quod

9 Quod cum audisset Thon rex Hemath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba,

10 Misit Adoram filium suum ad regem David, ut postularer ab eo pacem, & congratularetur ei, quod percussisset & expugnasset Adarezer: adversarius quippe erat Thon Adarezer.

11 Sed & omnia vasa aurea, & argentea, & aenea consecravit David rex Domino, cum argento & auro, quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, & Moab, & filiis Ammon, quam de Philisthiim & Amalec.

12 Abisai vero filius Sarviæ percussit Edom in valle Salinarum, decem & octo millia:

13 Et constituit in Edom præsidium, ut serviret Idumæa David: salvavitque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat.

14 Regnavit ergo David super universum Israel, & faciebat iudicium atque justitiam cuncto populo suo.

15 Porro Joab filius Sarviæ erat super exercitum, & Josaphat filius Ahilud à commentariis.

16 Sadoc autem filius Achitob, & Ahimelech filius Abiathar, sacerdotes: & Sufa, scriba.

17 Banaias quoque filius Iojadæ super legiones Cerethi, & Phelethi: porro filii David, primi ad manum regis.

CAPUT XIX.

Hanon rex Ammon, servus David, qui ad consolandum de patris morte venerant, contumelia affectus, à David invaditur, ac vincitur una cum Syriæ auxiliaribus.

1 **A**ccidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius ejus pro eo. 2 Rego
10. 12

2 Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas: præstitit enim mihi pater ejus gratiam. Misitque David nuncios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Hanon,

3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas, quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te: nec animadvertis, quod ut explorent, & investigent, & scrutentur terram tuam, venerint ad te servus ejus.

4 Igitur Hanon pueros David decalvavit, & rasiit, & præcidit innicas eorum à natibus usque ad pedes, & dimisit eos.

5 Qui cum abiissent, & hoc mandassent David, misit in occursum eorum) grandem enim contumeliam sustinuerant) & præcepit ut manerent in Iericho, donec cresceret barba eorum, & tunc reverterentur.

6 Videntes autem filii Ammon, quod injuriam fecissent David, tam Hanon, quam reliquis populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba, currus & equites.

7 Conduxeruntque triginta duo millia curruum, & regem Maacha cum populo ejus. Qui cum venissent, castrametati sunt è regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum.

8 Quod cum audisset David, misit Ioab, & omnem exercitum virorum fortium:

9 Egressique filii Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis: reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt.

10 Igitur Ioab, intelligens bellum ex adverso & post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel, & perrexit contra Syrum,

11 Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui; & perrexerunt contra filios Ammon.

12 Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi: si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in præsidium.

13 Confortare: & agamus viriliter pro populo nostro, & pro urbibus Dei nostri: Dominus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet.

14 Perrexit ergo Ioab, & populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium: & fugavit eos.

15 Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, & ingressi sunt civitatem: reversusque est etiam Ioab in Ierusalem.

16 Videns autem Syrus quod cecidisset eam Israel, misit nuncios, & adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem princeps militiæ Adarezer, erat dux eorum.

17 Quod cum nunciatum esset David, congregavit universum Israel, & transivit Iordanem, irruitque in eos, & direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus.

18 Fugit autem Syrus Israel: & interfecit David de Syris septem millia curruum, & quadraginta millia peditum, & Sophach exercitus principem.

19 Videntes autem servi Adarezer se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David, & servierunt ei: noluitque ultra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

CAPVT XX.

Bella à David prospere acta adversum Ammonitæ, ac Philisthæos, & in his occiduntur prodigiosi gigantes,

1 **F**ACTUM est autem post anni circulum, eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum, & robur militiæ, & vastavit terram filiorum Ammon; perrexitque & obsedit Rabba: porro David mægebat in Ierusalem, quando Ioab percussit Rabba & destruxit eam.

2 Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, & invenit in ea auri pondo talentum, & pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema: manubias quoque urbis plurimas tulit:

3 Populum autem, qui erat in ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur, & contererentur: sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon: & reversus est cum omni populo suo in Ierusalem.

4 † Post hæc initum est bellum in Gazer adversum Philisthæos: in quo percussit Sobochai Husathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliavit eos.

5 Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi, cujus hæstæ lignum erat quasi liciatorium texentium.

6 Sed & aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, subul viginti quatuor: qui & ipse de Rapha fuerat stirpe generatus.

7 Hic blasphemavit Israel: & percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David & servorum ejus.

CAPVT XXI.

David populum numerando Deum offendit, peste, quam ex iribus elegerat, percussuntur plurima millia, donec Deum oratione placaret, & altare in avena Genam Tebusai erigeret.

1 **C**ONSURREXIT autem Satan contra Israel: & concitavit David ut numeraret Israel.

2 Dixit.

2 Reg.

24. 1.

1nf. 27.

24.

2 Dixitque David ad Ioab, & ad principes populi: Ite, & numerate Israel à Bersabee usque Dan: & afferte mihi numerum ut sciam.

3 Responditque Ioab: Angeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt: nonne domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quærit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli?

4 Sed sermo regis magis prævaluit: egressusque est Ioab, & circumvit univèrsam Israel: & reversus est Ierusalem:

5 Deditque Davidi numerum eorum: quos circumciderat: & inventus est omnis numerus Israel, mille millia & centum millia virorum educentium gladium: de Iuda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum.

6 Nam Levi, & Benjamin non numeravit: eo quod Ioab invitus exequeretur regis imperium.

7 Displicuit autem Deo quod iustum erat: & percussit Israel.

8 Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi.

9 Et locutus est Dominus ad Gad Videntem Davidis, dicens:

10 Vade, & loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum, quod volueris, elige, & faciam tibi.

11 Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige quod volueris:

2⁷ Reg. 7
24. 13- 12 Aut tribus annis famem: aut tribus mensibus te fugere hostes tuos, & gladium eorum non posse evadere: aut tribus diebus gladium Domini, & pestilentiam versari in terra, & angelum Domini interficere in univèrsis siccibus Israel: nunc igitur vide quid respondeam ei, qui misit me.

13 Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt: sed melius mihi est, ut incidam in manus Domini, quia multæ sunt miserationes ejus, quam in manus hominum.

14 Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel: & ceciderunt de Israel septuaginta millia virorum.

15 Misit quoque angelum in Ierusalem, ut percuteret eam: cumque percuteretur, vidit Dominus, & misertus est super magnitudine mali: & imperavit angelo, qui percutiebat: Sufficit, jam cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat juxta aream Ornan Iebusæi.

16 Levansque David oculos suos, vidit angelum Domini stantem inter cælum & terram, & evangelium gladium in manu ejus, & versum contra

letu-

Ierusalem: & ceciderunt, tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis, prout in terram.

17 Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum, qui iussi ut numeraretur populus? ego, qui peccavi: ego, qui malum feci: iste grex quid commertit? Domine Deus meus, vertatur obsecro manus tua in me, & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur.

18 Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut ascenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusæi.

19 Ascendit ergo David juxta sermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.

20 Porro Ornan cum suspexisset, & vidisset angelum, quattuorque filii ejus cum eo, absconderunt se: nam eo tempore terebat in area triticum.

21 Igitur cum veniret David ad Ornan, cospexit eum Ornan, & processit ei obviam de area, & adoravit eum pronus in terram.

22 Dixitque ei David: Da mihi locum areae tuae, ut ædificem in ea altare Domino: ita ut quantum valet argenti accipias, & cesset plaga à populo.

23 Dixit autem Ornan ad David: Tolle, & faciat dominus meus rex quodcumque ei placet: sed & boves do in holocaustum, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium: Omnia libens præbebo.

24 Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & sic offerre Domino holocausta gratuita.

25 Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri justissimi ponderis sexcentos.

26 † Et ædificavit ibi altare Domino: obtulitque holocausta, & pacifica, & invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. † 2 Para. 3. 1.

27 Præcepitque Dominus angelo: & convertit gladium suum in vaginam.

28 Protinus ergo David, videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusæi, immolavit ibi victimas.

29 Tabernaculum autem Domini, † quod fecerat Moyses in deserto, & altare holocaustorum, † Exod. 36. 2. ea tempestate erat in excelsu Gabaon.

30 Et non prævaluit David ire ad altare, ut ibi obsecraret Deum: nimio enim fuerat in timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

Præparat David necessaria ad ædificandum templum Domini, quod Salomoni præcepit ut extruat, Deumque semper sedulo colat, exhortans principes ut illi sint auxilio.

1 **D**ixitque David: Hæc est domus Dei, & hoc altare in holocaustum Israel.

2 Et præcepit ut congregarentur omnes profelyti de terra Israel, & constituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, ut ædificaretur domus Dei.

3 Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, & ad commissuras arque juncturas præparavit David: & æris pondus innumerabile.

4 Ligna quoque cedrina non poterant æstimari, quæ Sidonii & Tyrii deportaverant ad David.

5 Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est & delicatus, domus autem, quam ædificari volo Domino, talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes præparavit impensas.

6 Vocavitque Salomonem filium suum: & præcepit ei ut ædificaret domum Domino Deo Israel.

7 Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei mei.

8 Sed factus est sermo Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me:

9 Filius, qui nascetur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: & ob hanc causam Pacificus vocabitur: & pacem & otium dabo in Israel cunctis diebus ejus.

10 † Ipse ædificabit domum nomini meo, & ipse erit mihi in filium, & ego ero illi in patrem: firmaboque solium regni ejus super Israel in æternum.

11 Nunc ergo fili mi, sit Dominus tecum, & prosperare, & ædifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te.

12 Det quoque tibi Dominus prudentiam & sensum, ut regere possis Israel, & custodire legem Domini Dei tui.

13 Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata & judicia, quæ præcepit Dominus Moysi ut doceret Israel: confortare & viriliter age, ne timeas, neque paveas.

† 2 Reg.

7. 13.

Hebr.

1. 5.

3 Reg.

1. 5.

14 Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum: æris vero & ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine: ligna & lapides præparavi ad uniuersa impendia.

15 Habes quoque plurimos artifices, latomos, & cæmentarios, artificesque lignorum, & omnium artium ad faciendum opus prudentissimos,

16 In auro & argento & ære & ferro, cuius non est numerus, Surge igitur, & fac, & erit Dominus tecum.

17 Præcepit quoque David cunctis principibus Israel, ut adiuuarent Salomonem filium suum.

18 Cernitis, inquit, quod Dominus Deus vester vobiscum sit, & dederit vobis requiem per circuitum, & tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, & subiecta sit terra coram Domino, & coram populo ejus.

19 Præbete igitur corda vestra & animas vestras, ut quærat Dominus Deus vestrum: & confurgite, & ædificate sanctuarium Domino Deo, ut introducatur arca foederis Domini, & vasa Domini consecrata, in domum quæ ædificatur nomini Domini.

C A P V T XXIII.

David senex, Salomone rege designato, numeratorum Levitarum officia designat; Moysi que filii Levitis annumerantur.

1 Igitur David senex & plenus dierum, regem constituit Salomonem, filium suum super Israel.

2 Et congregavit omnes principes Israel, & sacerdotes atque Levitas.

3 Numeratique sunt Levitæ à triginta annis, & supra: & inventa sunt triginta octo millia virorum.

4 Ex his electi sunt, & distributi in ministerium domus Domini, viginti quattuor millia: præpositorum autem & judicum sex millia.

5 Porro quattuor millia janitores: & totidem Psaltæ canentes Domino in organis, quæ fecerat ad canendum.

6 † Et distribuit eos David per vices filiorum Levi, Gerson videlicet, & Caath, & Merari.

† Sup.
6. 1.

7 Filii Gerson: Leedan, & Semei.

8 Filii Leedan: princeps Iahiel, & Zethan, & Joel, tres.

9 Filii Semei: Salomith, & Hosiel, & Aran, tres: isti principes familiarum Leedan.

10 Por-

10 Porro filii Semei, Lehet, & Ziza, & Iaus, & Baria: isti filii Semei, quattuor.

11 Erat autem Lehet prior, Ziza secundus: porro Iaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcirco in una familia, unaque domo, computati sunt.

12 Filii Caath: Amram, & Isaar, Hebron, & Oziel, quattuor.

† *Supra* 13 † Filii Amram, Aaron, & Moyfes. † Separatusque est Aaron ut ministraret in Sancto sanctorum, ipse & filii ejus in sempiternum, & adoleret incensum Domino secundum ritum suum, ac benediceret nomini ejus in perpetuum.

14 Moyfi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi.

† *Exod.* 15 Filii † Moyfi: Gersom, & Eliezer.

16 Filii Gersom: Subuel primus.

† *Hebr.* 17 Fuerunt autem filii Eliezer: Rohobia primus: & non erant Eliezer filii alii. Porro filii Rohobia multiplicati sunt nimis.

18 Filii Isaar: Salomith primus.

19 Filii Hebron: Ierian primus, Amarias secundus, Iahaziel tertius, Iecnaam quartus.

20 Filii Oziel: Micha primus, Iesia secundus.

21 Filii Merari: Moholi, & Mufi. Filii Moholi: Eleazar, & Cis.

22 Mortuus est autem Eleazar, & non habuit filios, sed filias: acceperunt eas filii Cis fratres earum.

23 Filii Mufi: Moholi, & Eder, & Ierimoth, tres.

24 Hi filii Levi in cognationibus & familiis suis, principes per vices, & numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus Domini, à viginti annis & supra.

25 Dixit enim David: Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, & habitationem Ierusalem usque in aeternum.

26 Nec erit officii Levitarum ut ultra portent tabernaculum, & omnia vasa ejus ad ministrandum.

27 Iuxta præcepta quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi à viginti annis & supra.

28 Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, & in exedris, & in loco purificationis, & in sanctuario, & in uniuersis operibus ministerii templi Domini.

29 Sacerdotes autem, super panes propositionis, & ad similia sacrificium, & ad lagana azyma, &

far-

faraginem, & ad torrendum, & super omne pondus atque mensuram.

30 Levitæ vero, ut stent mane ad confitendum & canendum Domino: similiterque ad vesperam.

31 Tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabbatis & Calendis & sollemnitatibus reliquis, juxta numerum, & ceremonias uniuscujusque rei, jugiter coram Domino.

32 Et custodiant observationes tabernaculi fœderis, & ritum sanctuarii, & observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

C A P V T XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar classes seu vices 24 in ministerio Domini à David designantur, reliquorumque Levitarum familia similiter sorte distribuuntur.

1 Porro filiis Aaron hæc partitiones erant: Filii Aaron: Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. *Levit. 10. 1.*

2 † Mortui sunt: autem Nadab & Abiu ante patrem suum absque liberis: sacerdotioque functus est Eleazar, & Ithamar. *† Num. 3. 4.*

3 Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazari, & Ahimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas & ministerium.

4 Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris, quam filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per familias sedecim: & filiis Ithamar per familias & domos suas octo.

5 Porro divisit utrasque inter se familias fortibus: erant enim principes sanctuarii, & principes Dei tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar.

6 Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba Levites, coram rege & principibus, & Sadoc sacerdote, & Ahimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotium & Leviticarum: unam domum, quæ ceteris præerat, Eleazar: & alteram domum, quæ sub se habebat ceteros, Ithamar.

7 Exivit autem fors prima Iojarib, secunda Iedai,

8 Tertia Harim, quarta Seorim,

9 Quinta Melchia, sexta Maiman,

10 Septima Accos, octava Abia,

11 Nona Iesua: decima Sechenia,

12 Undecima Eliasib, duodecima Iacim,

13 Tertiadecima Hoppa, decima quarta Isamb,

- 14 Decimaquinta Belga , decimasexta Emmer ,
 15 Decimasextima Hezir , decimaoctava Aphses.
 16 Decimanona Pherela , vigesima Hezechiel ,
 17 Vigesima prima Iachin , vigesimaecunde Gamul ,
 18 Vigesimalertia Dalajan , vigesimaquarta Maaziau .
 19 Hæ vices eorum secundum ministeria sua , ut ingrediantur domum Domini , & juxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum : sicut præceperat Dominus Deus Israel .
 20 Porro filiorum Levi , qui reliqui fuerant , de filiis Amram erat Subael , & de filiis Subael , Iehedeja .
 21 De filiis quoque Rohobiæ princeps Iesias .
 22 Isaari vero filius Salemoth , filiusque Salemoth Iahath .
 23 Filiusque ejus Ieriau primus , Amarias secundus , Iabaziel tertius , Iecmaan quartus .
 24 Filius Oziel , Micha : filius Micha , Sanir .
 25 Frater Micha , Iesia : filiusque Iesiae , Zacharias .
 26 Filii Merari : Moholi & Musi . Filius Oziau : Benno .
 27 Filius quoque Merari : Oziau & Soam & Zachur & Hebrî .
 28 Porro Moholi filius Eleazar , qui non habebat liberos .
 29 Filius vero Cis , Ierameel .
 30 Filii Musi : Moholi , Eder , & Ierimoth . isti filii Levi secundum domos familiarum suarum .
 31 Miseruntque & ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron , coram David rege , & Sadoc , & Ahimelech , & principibus familiarum Sacerdotalium & Leviticarum , tam majores , quam minores , omnes fors æqualiter dividebat .

CAPVT XXV.

Ex filiis Afaph , Heman & Idithum cantoribus , psalteriis ac citharædis , viginti quatuor familia ac vices sorte distribuuntur .

1 **I** Girur David & magistratus exercitus , segregaverunt in ministerium filios Afaph , & Heman , & Idithun : qui prophetarent in citharis , & psalteriis , & cymbalis , secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes .

2 De filiis Afaph : Zacchur , & Ioseph , & Nethania , & Afarela , filii Afaph : sub manu Afaph prophetantis juxta regem ,

3 Por-

3 Porro Idithun : filii Idithun, Godolias, Sori, Teseias, & Hafabias, & Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui in cithara prophetabat super confitentes & laudantes Dominum.

4 Heman quoque : filii Heman, Boccian, Mathaniau, Oziel, Subuel, & Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, & Romenthiezer, & Iesbacassa, Mollothi, Othir, Mahazioth :

5 Omnes isti filii Heman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exaltaret eorum : deditque Deus Heman filios quattuordecim, & filias tres.

6 Vniuersi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, & psalteriis, & citharis, in ministeria domus Domini juxta regem : Asaph videlicet, & Idithun, & Heman.

7 Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti doctores, ducenti octoginta octo.

8 Miseruntque sortes per vices suas, ex æquo tam major quam minor, doctus pariter, & indoctus.

9 Egressaque est fors prima Ioseph, qui erat de Asaph. Secunda Godolias, ipsi & filiis ejus, & fratribus ejus duodecim.

10 Tertia Zachur, filiis & fratribus ejus duodecim.

11 Quarta Isari, filiis & fratribus ejus duodecim.

12 Quinta Nathaniae, filiis & fratribus ejus duodecim.

13 Sexta Boccian, filiis & fratribus ejus duodecim.

14 Septima Isreela, filiis & fratribus ejus duodecim.

15 Octava Iesaiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

16 Nona Mathaniae, filiis & fratribus ejus duodecim.

17 Decima Semeiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.

18 Undecima Azareel, filiis & fratribus ejus duodecim.

19 Duodecima Hafabiae, filiis & fratribus ejus duodecim.

20 Tertiadecima Subael, filiis & fratribus ejus duodecim.

21 Quatradecima Mathathiae, filiis & fratribus ejus duodecim.

22 Quintadecima Jerimoth, filiis & fratribus ejus duodecim.

23 Sextadecima Hananiae, filiis & fratribus ejus duodecim.

24 Septimadecima Iesbacassae, filiis & fratribus ejus duodecim.

25 Octavadecima Hanani, filiis & fratribus ejus duodecim.

26 Nonadecima Mellothi, filiis & fratribus ejus duodecim.

27 Vigesima Eliatha, filiis & fratribus ejus duodecim.

28 Vigesima prima Othir, filiis & fratribus ejus duodecim.

29 Vigesima secunda Geddelthi, filiis & fratribus ejus duodecim.

30 Vigesima tertia Mahazioth, filiis & fratribus ejus duodecim.

31 Vigesima quarta Romemthiezer, filiis & fratribus ejus duodecim.

C A P V T XXVI.

Templi janitores ex Levitis varix classes designantur, & quæ porta à qua familia sit custodienda sorte disponitur, item qui thesauros & vasa sacra custodiant.

1 Divisiones autem janitorum: de Coritis Meselemia, filius Core, de filiis Asaph.

2 Filii Meselemia: Zacharias primogenitus, Iadhel secundus, Zabadias tertius, Nathanael quartus.

3 Alam quintus, Iohanan sextus, Elioenai septimus.

4 Filii autem Obededom: Semeias primogenitus, Iozabad secundus, Ioaha tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus.

5 Ammiel sextus, Issachar septimus, Phollathi octavus: quia benedixit illi Dominus.

6 Semei autem filio ejus nati sunt filii, præfecti familiarum suarum: erant enim viri fortissimi.

7 Filii ergo Semei: Othui, & Raphael, & Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortissimi: Eliu quoque & Samachias.

8 Omnes hi, de filiis Obededom: ipsi, & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom.

9 Porro Meselemia filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo.

10 De Hofa autem, id est, de filiis Merari: Semri principes (non enim habuerat primogenitum, & idcirco posuerat eum pater ejus in principem)

11 Helcias secundus, Tabeias tertius, Zacharias, quartus, omnes hi filii, & fratres Hofa, tredecim.

12 Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiarum, sicut & fratres eorum, ministrarent in domo Domini.

13 Missæ sunt ergo fortes ex æquo, & parvis, & magnis, per familias suas, in unamquamque portarum.

14 Cecidit ergo fors orientalis, Selemiæ. Porro Zachariæ filia: filio ejus, viro prudentissimo, & erndito, sortito obigit plaga septentrionalis.

15 Obededom vero & filiis ejus ad austrum: in qua parte domus erat seniorum concilium.

16 Sephim & Hofa ad occidentem, juxta portam, quæ ducit ad vitam ascensionis: custodia contra custodiam.

17 Ad orientem vero Levitæ sex: & ad aquilonem quattuor per diem: atque ad meridiem similiter in die quattuor: & ubi erat conciliium, dini & bini.

18 In cellulis quoque janitorum ad occidentem quattuor in via, binique per cellulas.

19 Hæ sunt divisiones janitorum, filiorum Core & Merari.

20 Porro Achias erat super thesauros domus Dei, & vasa sanctorum.

21 Filii Ledan, filii Gersonni: de Ledan principes familiarum Ledan, & Gersonni, Ichieli.

22 Filii Iehieli: Zathan, & Ioel fratres ejus super thesauros domus Domini,

23 Amramitis, & Isaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis.

24 Subael autem filius Gersom, filii Moyfi, præpositus thesauris.

25 Fratres quoque ejus Eliefer, cujus filius Rahabia, & hujus filius Ifaias, & hujus filius Ioram, hujus quoque filius Zechri, & hujus filius Selemith.

26 Ipse Selemith, & fratres ejus, super thesauros sanctorum quæ sanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni & centuriones, & duces exercitus.

27 De bellis, & manubiis præliorum, quæ consecraverant ad instaurationem, & supelleciem templi Domini.

28 Hæc autem universa sanctificavit Samuel V. dens, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab filius Sarviæ: omnes, qui sanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum ejus.

29 Isaaritis vero præerat Chonenias, & filii ejus, ad opera forinsecus super Israel, ad docendum & judicandum eos.

30 Porro de Hebronitis Hasabias, & fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti, præerant Israeli trans Iordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, & in ministerium regis.

31 Hebronitarum autem princeps fuit Ieria, secundum familias & cognationes eorum. Quatuor

dragesimo anno regni David recensiti sunt, & inventi sunt viri fortissimi in Iazer Galaad,

32 Fratresque ejus robustioris aetatis, duo millia septingenti principes familiarum. Praeposuit autem eos David rex Rubenitis, & Gadditis, & dimidia tribui Manasse, in omne ministerium Dei, & regis.

C A P V T XXVII.

Recensentur duodecim principes, quorum singuli suo mense viginti quattuor millibus praerant, ad haec principes seu praefecti tribuum, thesaurorum, reliquaque substantiae regis recensentur.

1 **F**ilii autem Israel secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, & centuriones, & praefecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredienti & egredientes per singulos menses in anno, viginti quattuor millibus singuli praerant.

2 Primae turmae in primo mense Iesboam praerant filius Zabdiel, & sub eo viginti quattuor millia.

3 De filiis Phares, principes cunctorum principum in exercitu mense primo.

4 Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahothites, & post se alter nomine Macelloth, qui regebat partem exercitus viginti quattuor millium.

5 Dux quoque turmae tertiae in mense tertio, erat Banaias filius Iojadae sacerdos: & in divisione sua viginti quattuor millia.

6 Ipse est Banaias fortissimus inter triginta, & super triginta. praerant autem turmae ipsius Amizabad filius ejus.

7 Quartus, mense quarto, Asahel frater Ioab: & Zabadias filius ejus post eum: & in turma ejus viginti quattuor millia.

8 Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Iezerites: & in turma ejus viginti quattuor millia.

9 Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecutes: & in turma ejus viginti quattuor millia.

10 Septimus, mense septimo, Hesses Phallonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

11 Octavus, mense octavo, Sobochai Husathites de stirpe Zarahi: & in turma ejus viginti quattuor millia.

12 Nonus, mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Iemini: & in turma ejus viginti quattuor millia.

13 Decimus, mense decimo, Marai, & ipse Nethophathites de stirpe Zarai: & in turma ejus viginti quattuor millia.

14 Undecimus, mense undecimo, Banaias Pharaonites de filiis Ephraim: & in turma ejus viginti quattuor millia.

15 Duodecimus, mense duodecimo, Holdai Netophathites, de stirpe Gothoniel: & in turma ejus viginti quattuor millia.

16 Porro tribubus praeerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphathias filius Maacha:

17 Levitis, Hafabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc:

18 Iuda, Elin frater David: Issachar, Amri filius Michael.

19 Zabulonitis, Iesmaias filius Abdia: Nephthalitibus, Jerimoth filius Ozriel:

20 Filiis Ephraim, Osee filius Ozazin: dimidia tribui Manasse, Ioel filius Phadaia:

21 Et dimidia tribui Manasse in Galaad, Iaddo filius Zacharia: Benjamin autem, Iasiel filius Abner.

22 Dau vero, Ezrihel filius Ieroham: hi principes filiorum Israel.

23 Noluit autem David numerare eos à viginti annis inferius: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi stellas caeli. † *Supra*
21. 2.

24 † Ioab filius Sarviae cooperat numerare, nec complevit: quia super hoc ira irruerat in Israel: & idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos regis David.

25 Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adiel. his autem thesauris, qui erant in urbibus, & in vicis, & in rurtibus, praesidebat Ionathan filius Oziae.

26 Operi autem rustico, & agricolis qui exercebant terram, praeerat Ezri filius Chelub:

27 Vinearumque cultoribus, Semeias Romathites: cellis autem vinariis, Zabdius Aphonites.

28 Nam super oliveta & ficeta, quae erant in campestribus, Balaman Gederites: super apothecas autem olei, Ioas.

29 Porro armentis, quae pascebantur in Saron: praepositus fuit Setrai Saronites: & super boves in vallibus, Saphat filius Adii:

30 Super camelos vero, Vbil Ismahelites: & super asinos, Iadaias Meronathites.

31 Super oves quoque Iaziz Aparens. omnes hi, principes substantiae regis David.

32 Ionathan autem patruus David, consiliarius,

vir prudens & litteratus : Ipse & Iahiel filius Hachamoni erant cum filiis regis.

33 Achitophel etiam consiliarius regis, & Chufai Arachites amicus regis.

34 Post Achitophel fuit Iojada filius Banajæ, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Iorb.

C A P V T XXVIII.

David preparatis ad templi adificationem omnibus necessariis, Salomonem unversosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, prescribitque traditam sibi à Deo formam templi adificandi.

1 **C**onvocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, & præpositos turmarum, qui ministrabant regi; tribunos quoque & centuriones & qui præerant substantiæ & possessionibus regis, filiosque suos cum eunuchis; & potentes, robustissimos quoque in exercitu Jerusalem.

2 Cunque surrexisset rex, & stetit, ait: Audite me fratres mei, & populus meus: Cogitavi ut ædificarem domum, in qua requiesceret arca foederis Domini, & scabellum pedum Dei nostri; & ad ædificandum, omnia præparavi.

2 Reg.
7.13.

3 Deus autem dixit mihi: † Non ædificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, & sanguinem fuderis.

4 Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo patris mei, ut essem rex super Israel in sempiternum; de Iuda enim elegit principes; porro de domo Iuda, domum patris mei; & de filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israel.

† Sap.
9.7.

5 † Sed & de filiis meis (filios enim mihi multos dedit Dominus) elegit Salomonem filium meum ut federet in throno regni Domini super Israel,

6 Dixitque mihi: Salomon filius tuus ædificabit domum meam, & atriâ meâ; ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.

7 Et firmabo regnum ejus usque in æternum, si perseveraverit facere præcepta mea, & judicia, sicut & hodie.

8 Nunc ergo coram universo cœtu Israel, audiente Deo nostro, custodite, & perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum.

9 Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patrem tuum.

eris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: † omnia enim corda scrutatur Dominus, † P/al. 71. 10.
& universas mentium cogitationes intelligit. Si quaesieris eum invenies: si autem dereliqueris eum projiciet te in aeternum.

10 Nunc ergo quia elegit te Dominus ut aedificares domum Sanctuarii, & confortare, & perfice.

11 Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus, & templi, & cellariorum, & coenaculi, & cubiculorum in adytis, & domus propitiationis,

12 Necnon & omnium quae cogitaverat atriorum, & exedrarum per circuitum in thesauros domus Domini, & in thesauros sanctorum.

13 Divisionumque sacerdotalium & Leviticarum, in omnia opera domus Domini, & in universa vasa ministerii templi Domini.

14 Aurum in pondere per singula vasa ministerii, Argenti quoque pondus pro vasorum & operum diversitate.

15 Sed & in candelabra aurea, & ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscujusque candelabri & lucernarum. Similiter & in candelabra argentea, & in lucernas eorum, pro diversitate mensurae, pondus argenti tradidit.

16 Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum similiter & argentum in alias mensas argenteas.

17 Ad fuscigulas quoque, & phialas, & thuribula, ex auro purissimo, & leunculos aureos, pro qualitate mensurae pondus distribuit in leunculum & leunculum. Similiter & in leones argenteos diversum argenti pondus separavit.

18 Altari autem, in quo adoleretur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigae cherubim, extendentium alas, & velantium arcam foederis Domini.

19 Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.

20 Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini.

21 Ecce divisiones sacerdotum & Levitarum, in omne ministerium domus Domini constituit tibi, & parati sunt, & noverunt taga

principes quam populus facere omnia præcepta tua.

CAPVT XXIX.

Reconsentur impensa à David in adificium templi preparata, quibus principes ac populus pluvium adiungunt donaria: David benedicit Dominum orat pro Salomone ac populo; & sacrificiis cum ingenti latitudo obtulit, ungitur secundo Salomon in regem pro patre David, qui anno regni quadragesimo in pace quiescit.

1. **L**ocusque est David rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum & tenellum: opus namque grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo.

2. Ego autem totis viribus meis præparavi impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quasi stibinos, & diversorum colorum omnemque pretiosum lapidem, & marmor Parium abundantissime:

3. Et super hæc, quæ obtuli in domum Dei mei de peculio meo aurum & argentum, do in templum Dei mei, exceptis his, quæ præparavi in ædem sanctam.

4. Tria millia talenta auri de auro Ophir: & septem millia talentorum argenti probatissimi, ad deaurandos parietes templi.

5. Et ubicumque opus est aurum de auro & ubicumque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum: & si quis sponte offert, impleat manum suam hodie & offerat quod voluerit Domino.

6. Polliciti sunt itaque principes familiarum, & proceres tribuum Israel, tribuni quoque, & centuriones, & principes possessionum regis.

7. Dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & solidos decem millia, argenti talenta decem millia, & æris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum.

8. Et apud quemcumque inventi sunt lapides, dederunt in thesauros domus Domini, per manum Iahiel Gersonitis,

9. lætatusque est populus, cum vota sponte promitterent: quia corde toto offerebant ea Domino:

mino: sed & David rex lætatus est gaudio magno.
 10 Et benedixit Dominus coram universa multitudine, & ait: Benedictus es Domine Deus Israel patris nostri ab æterno in æternum.

11 Tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta enim quæ in caelo sunt, & in terra, tua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.

12 Tuæ divitiæ, & tua est gloria: tu dominatis omnium, in manu tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo, & imperium omnium.

13 Nunc igitur Deus noster confitemur tibi, & laudamus nomen tuum inclytum.

14 Quis ego, & quis populus meus; ut possimus hæc tibi universa promittere? tua sunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.

15 Peregrini enim sumus coram te, & advenæ, † Sap. 2. 6. sicut omnes patres nostri. † Dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora.

16 Domine Deus noster, omnis hæc copia, quam paravimus ut ædificaretur domus nomini sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt omnia.

17 Scio Deus meus quod probes corda, & simplicitatem diligas, unde & ego in simplicitate cordis mei latus obtuli universa hæc: & populum tuum qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.

18 Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, patrum nostrorum, custodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & semper in venerationem tui mens ista permaneat.

19 Salomoni quoque filio meo da cor perfectum, ut custodiat mandata tua, testimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat universa: & ædificet ædem, cujus impensas paravi.

20 Præcepit autem David universæ ecclesiæ: Benedicite Domino Deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia Domino Deo patrum suorum: & inclinaverunt se, & adoraverunt Deum, & deinde regem.

21 Immolaveruntque victimas Domino: & obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, cum libaminibus suis, & universo ritu abundantissime in omnem Israel.

22 Et comederunt, & biberunt coram Domino in die illo cum grandi lætitia. † Et unxerunt secundo Salomonem filium David. † 3 Reg. 1. 34. Vuxerunt autem eum Domino in principem, & Sadoc in pontificem.

23 Seditque Salomon super solium Domini in regem pro David patre suo, & cunctis placuit: & paruit illi omnis Israel.

24 Sed & universi principes, & potentes, & cuncti filii regis David dederunt manum & subiecti fuerunt Salomoni regi.

25 Magnificavit ergo Dominus Salomonem super omnem Israel: & dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

26 Igitur David filius Isai regnavit super universum Israel.

27 Et dies, quibus regnavit Israel, fuerunt quadraginta anni: in Hebron regnavit septem annis, & in Ierusalem annis trigintatribus.

28 Et mortuus est in senectute bona, plenus dierum, & divitiis, & gloria. & regnavit Salomon filius ejus pro eo.

+3 Reg.
2. 11.

29 † Gesta autem David regis priora, & novissima, scripta sunt in libro Samuelis Videntis, & in libro Nathan prophetae, atque in volumine Gad Videntis:

30 Univerſique regni ejus, & fortitudinis, & temporum, quae transierunt sub eo, sive in Israel, sive in cunctis regnis terrarum.

LIBER SECVNDVS

PARALIPOMENON,

Hebraice

DIBRE HAIAMIM.

CAPVT I.

Oblatis mille hostiis à Salomone in Gabaa, Dominus illi nocte apparet dat ei petita sapientiam, additis divitiis & gloria; post qua currus & equites congregat.

31 Reg.
2. 11.

1 **C**onfortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, & Dominus Deus ejus erat cum eo, & magnificavit eum in excelsum.

2 Præcepitque Salomon universo Israel, tribunis, & centurionibus, & ducibus, & iudicibus omnis Israel, & principibus familiarum;

3 Et abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum foederis Dei, quod fecit Moyses famulus Dei in solitudine.

4 Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathairim, in locum quem preparaverat ei, & ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est, in Ierusalem.

5 Altare quoque aeneum, † quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia. † Exodo 31. 9.

6 Ascenditque Salomon ad altare aeneum, coram tabernaculo foederis Domini, & obtulit in eo mille hostias.

7 Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod vis, ut dem tibi.

8 Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo.

9 Nunc ergo Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo: Tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ.

10 † Da mihi sapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar coram populo tuo: quis enim potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est iudicare? † Sapo 9. 10.

11 Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, & non postulasti divitias, & substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vitæ plurimos: petisti autem sapientiam & scientiam, ut iudicare possis populum meum, super quem constituisti te regem.

12 Sapientia & scientia data sunt tibi: divitias autem & substantiam & gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui.

13 Venit ergo Salomon ab excelsu Gabaon in Ierusalem coram tabernaculo foederis, & regnavit super Israel.

14 † Congregavitque sibi currus & equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & fecit eos esse in urbibus quadrigarum, & cum rege in Ierusalem. † 3 Reg. 10. 26.

15 Præbuitque rex argentum & aurum in Ierusalem quasi lapides, & cedros quasi sycomosos, quæ

quæ nascuntur in campestribus multitudine magna.

16 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, & de Coa, à negotiatoribus regis, qui ibant, & emebant pretio,

17 Quadrigam equorum sexcentis argenteis, & equum centum quinquaginta: similiter de universis regnis Hethæorum, & à regibus Syriæ, emptio celebrabatur.

CAPVT II.

Ordinatis pro templo adificatio architectis & operariis, Salomon cum rege Hiram convenit de mittendo erudito artifice, lignisque ad templi firmitatem cadentis.

1 **D**ecrevit autem Salomon adificare domum nomini Domini, & palatium sibi.

2 Et numeravit septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia qui cæderent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos.

† 3 Reg.
5. 2.

3 † Misi quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ei ligna cedrina ut adificaret sibi domum, in qua & habitavit:

4 Sic fac mecum, ut adificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, & fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempiternum, & ad holocaustomata mane, & vespere, sabbatis quoque, & neomeniis, & sollempnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israeli.

5 Domus enim quam adificare cupio, magna est: magus est enim Deus noster super omnes Deos.

6 Quis ergo poterit prævalere, ut adificet ei dignam domum? si cælum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quare ego sum, ut possim adificare ei domum? sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.

7 Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculperæ cælaturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa & Ierusalem, quos præparavit David pater meus.

8 Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea, de Libano: scio enim quod servi tui noverint cædere ligna de Libano, & eruunt servi mei cum servis tuis,

9 Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim, quam cupio ædificare, magna est nimis, & inclyta.

10 Præterea operariis, qui cæsuri sunt ligna, servis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque sata viginti millia.

11 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus Populum suum, idcirco te reguare fecit super eum.

12 Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit cælum & terram, qui dedit David regi filium sapientem & eruditum & sensatum atque prudentem, ut ædificaret domum Domino, & palatium sibi.

13 Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hiram, patrem meum,

14 Filium mulieris de filiabus Dan, cujus pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro, & argento, ære, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque, & hyacintho, & bysso, & cocino: & qui scit cælare omnem sculpturam, & adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei David patris tui.

15 Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte servis tuis.

16 Nos autem cædemus ligna de Libano, quot necessaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Ioppe: tuum autem erit transferre ea in Ierusalem.

17 Numeravit igitur Salomon omnes viros profelytos, qui erant in terra Israel, post dinumerationem, quam dinumeravit David pater ejus, & inventi sunt centum quinquaginta millia, & tria millia sexcenti.

18 Fecitque ex eis septuaginta millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria autem millia & sexcentos præpositos operum populi.

CAPVT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis æneis ante fores templi.

1 **E**T coepit Salomon ædificare domum Domini 3 *R. 6.*
in Ierusalem in monte Moria, qui demon- 1.
stratus

† 2 Reg.
24. 25.
1 Par.
31. 26.

stratus fuerat David patri ejus, in loco, quem paraverat David in + area Oraan Iebusæi.

2 Coepit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni sui.

3 Et hæc sunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti.

4 Porticum vero ante frontem, quæ tendebatur in longum juxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porro altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrinsecus auro mundissimo.

5 Domum quoque majorem texit tabulis ligneis abiegnis, & lamiæ auri obrizi affixit per torum: sculpsitque in ea palmas, & quasi catenulas se invicem complectentes.

6 Stravit quoque pavementum templi pretiosissimo marmore, decore multo.

7 Porro aurum erat probatissimum, de cujus lamina texit domum, & trabes ejus, & postes, & parietes, & ostia: & cælavit cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum Sancti sanctorum: longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti: & latitudinem similiter viginti cubitorum: & lamina aureis texit eam, quasi talentis sexcentis.

9 Sed & clavos fecit aureos, ita ut singuli clavifilos quinquaginta appendèrent: cœnacula quoque texit auro.

10 Fecit etiam in domo Sancti sanctorum cherubim duos, opere statuario: & texit eos auro.

11 Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una alâ haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alâ tangeret alterius cherub.

12 Similiter cherub alterius alâ quinque habebat cubitos, & tangebatur parietem: & alâ ejus altera quinque cubitorum, alâ cherub alterius contingebatur.

13 Igitur alæ utriusque cherubim expansæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & faciès eorum erant versæ ad exteriorem domum.

14 + Fecit quoque velum ex hyaciintho, purpura, cocco, & bysso: & intexit ei cherubim.

15 † Ante fores etiam templi duas columnas, † *Marc.*
 quæ triginta & quinque cubitos habebant altitu- 17. 51
 dinis: porro capita earum quinque cubitorum. *Ierem.*
 16 Necnon & quasi catenulas in oraculo, & su- 52. 20a
 perposuit eas capitibus columnarum: malogranata
 etiam centum, quæ catenulis interposuit.

17 Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo
 templi, unam à dextris, & alteram à sinistris: eam,
 quæ à dextris erat, vocavit Iachin, & quæ ad læ-
 vam, Booz.

CAPVT IV.

*Constructio altaris aenei, maris fusilis, decem con-
 charum, canaclabrorum aureorum, mensarum, phia-
 larum, ac ceterorum quæ ad templum ejusque orna-
 tum pertinebant.*

1 **F**ecit quoque altare æneum viginti cubito-
 rum longitudinis, & viginti cubitorum
 latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.

2 † Mare etiam fusile decem cubitis à labio † 3 *Reg.*
 usque ad labium, rotundum per circuitum: quin- 7. 23a
 que cubitos habebat altitudinis, & funiculus tri-
 ginta cubitorum ambiabat gyrum ejus.

3 Similitudo quoque boum erat subter illud,
 & decem cubitis quædam extrinsecus calaturæ,
 quasi duobus versibus alvum maris circuibant. Bo-
 ves autem erant fusiles:

4 Et ipsum mare super duodecim boves impo-
 situm erat, quorum tres respiciebant ad aquilo-
 nem, & alii tres ad occidentem: porro tres alii
 meridiem, & tres qui reliqui erant, orientem,
 habentes mare superpositum: posteriora autem bo-
 um erant intrinsecus sub mari.

5 Porro vastitas ejus habebat mensuram palmi,
 & labium illius erat quasi labium calicis, vel re-
 pandi lilii: capiebatque tria millia metretas.

6 Fecit quoque conchas decem: & posuit quin-
 que à dextris, & quinque à sinistris, ut lavarent
 in eis omnia, quæ in holocaustum oblaturi erant:
 porro in mari sacerdotes lavabantur.

7 Fecit autem & caudelabra aurea decem, se-
 cundum speciem qua iussa erant fieri: & posuit
 ea in templo, quinque à dextris, & quinque à
 sinistris.

8 Necnon & mensas decem: & posuit eas in tem-
 plo, quinque à dextris, & quinque à sinistris:
 phialas quoque aureas centum.

9 Fecit etiam atrium sacerdotum, & basilicam
 grandem: & ostia in basilica, quæ texit ære.

10 Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.

11 Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & complevit omne opus regis in domo Dei:

12 Hoc est, columnas duas, & epistylia, & capita, & quasi quædam retiacula, quæ capita tenerent super epistylia.

13 Malo granata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malo granatorum singulis retiaculis jungerentur, quæ protegerent epistylia, & capita columnarum.

14 Bases etiam fecit, & conchas, quas superposuit basibus:

15 Mare unum, boves quoque duodecim sub mari.

16 Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex ære mundissimo.

17 In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochet & Saredatha.

18 Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris.

19 Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, & altare aureum, & mensas, & super eas panes propositionis:

20 Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum ex auro purissimo:

21 Et florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt.

22 Thymiateria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola, ex auro purissimo. Et ostia cælavit templi interioris, id est, in Sancta sanctorum & ostia templi forissecus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

C A P V T V.

Illatis in templum vasis sacris, & oblatis plurimis donariis, arca continens tabulas Moysi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implet templum.

3. Reg.
7. 51. &
8. 1.

1 **I**Ntulit igitur Salomon omnia, quæ voverat David pater suus, argentum, & aurum, & universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

2 Post quæ congregavit majores natu Israel, & cunctos principes tribuum, & capita familiarum de filiis Israel in Ierusalem, ut adducerent arcam foederis Domini de civitate David, quæ est Sion.

3 Venerunt itaque ad regem omnes viri Israel in die sollempni mensis septimi.

4 Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitæ arcam.

5 Et intulerunt eam, & omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii, quæ erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum Levitis.

6 Rex autem Salomon, & universus cœtus Israel, & omnes qui fuerunt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.

7 Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in Sancta sanctorum subter alas cherubim:

8 Ita ut cherubim expanderent alas suas super locum, in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum vestibus suis.

9 Vestium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in præsentem diem.

10 Nihilque erat aliud in arca, nisi duæ tabulæ, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egredientibus ex Ægypto.

11 Egressis autem sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes, qui ibi ponerant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos divisus erat.)

12 Tam Levitæ quam cantores, id est, & qui sub Asaph erant, & qui sub Eman, & qui sub Idithum, filii, & fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis.

13 Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diversi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare coepissent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus: impleretur domus Dei nube.

14 Nec possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

Benedixit Salomon populo Israel, & gratias Deo agit de impletione promissionis factæ Davidi, oratque supplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

3 Reg.
8. 12.

1 **T**Vuc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine:

2 Ego autem ædificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

3 Et convertit rex faciem suam, & benedixit universæ multitudini Israel (nam omnis turba stabat intenta) & ait:

4 Benedictus Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens:

5 A die, qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut ædificaretur in ea domus nomini meo: neque elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel,

6 Sed elegi Ierusalem, ut sit nomen meum in ea, & elegi David, ut constituerem eum super populum meum Israel.

7 Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut ædificaret domum nomini Domini Dei Israel.

8 Dixit Dominus ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, ut ædificares domum nomini meo, bene quidem fecisti hujuscemodi habere voluntatem:

9 Sed non tu ædificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædificabit domum nomini meo.

10 Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat: & ego surrexi pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Israel.

11 Et posui in ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel.

12 Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universæ multitudinis Israel, & extendit manus suas.

13 Siquidem fecerat Salomon basim æneam, & posuerat eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, & quinque cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: stetitque super eam: & deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israel, & palmis in cælum

† 2 Machab. 2.

8.

14 Ait: † Domine Deus Israel, non est similis tui

tui Deus in cælo & in terra : qui custodis pactum misericordiam cum servis tuis, quia ambulant coram te in toto corde suo:

15 Qui præstitisti servo tuo David patri meo quæcumque locutus fueras ei : & quæ ore promiseras, opere complesti, sicut & præsens tempus probat.

16 Nunc ergo Domine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quæcumque locutus es, dicens : Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me.

17 Et nunc Domine Deus Israel, firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo David.

18 Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista, quam ædificavi?

19 Sed ad hoc tantum facta est, ut respicias orationem servi tui, & obsecrationem ejus, Domine Deus meus : & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te :

20 Ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus, super locum, in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum.

21 Et exaudires orationem, quam servus tuus orat in eo : & exaudias preces famuli tui, & populi tui Israel. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est, de cælis, & propitiare.

22 Si peccaverit quisquam in proximum suum, & jurare contra eum paratus venerit, seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista :

23 Tu audies de cælo, & facies judicium servorum tuorum, ita ut reddas iniquo viam suam, in caput proprium, & ulciscaris justum, retribuens ei secundum justitiam suam.

24 Si superatus fuerit populus tuus Israel ab inimicis (peccabunt enim tibi) & conversi egerint poenitentiam, & obsecraverint nomen tuum, & fuerint deprecati in loco isto,

25 Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Israel, & reduc eos in terram, quam dedisti eis, & patribus eorum.

26 Si clauso cælo, pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint in loco isto, & confessi nomini tuo, & conversi à peccatis suis, cum eos afflixeris,

27 Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata

fervis tuis & populi tui Israel, & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur: & da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum.

† *Infra*
2. 8.

28 † Fames si orta fuerit in terra, & pestilentia, ærugo, & aurugo, & locusta, & bruchus, & hostes, vastatis regionibus, portas obsederint civitatis, omnisque plaga & infirmitas presserit:

29 Si quis de populo tuo Israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam & infirmitatem suam, & expanderet manus suas in domo hac,

30 Tu exaudies de cælo, de sublimi scilicet habitaculo tuo, & propitiare, & redde unicuique secundum vias suas, quas nosti eum habere in corde suo: (tu enim solus nosti corda filiorum hominum.)

31 Ut timeant te, & ambulent in viis tuis cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

32 Externum quoque, qui non est de populo tuo Israel, si venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, & propter manum tuam robustam, & brachium tuum extentum, & adoraverit in loco isto,

33 Tu exaudies de cælo firmissimo habitaculo tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus: ut sciant omnes populi terræ nomen tuum, & timeant te sicut populus tuus Israel, & cognoscant, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi.

34 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc est, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:

35 Tu exaudies de cælo preces eorum, & obsecrationem, & ulciscaris.

† 3 *Reg.*
8. 46.
Ecc. 7.
21.

36 Si autem peccaverint tibi († neque enim est homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tradideris hostibus, & captivos duxerint eos in terram longinquam, vel certe quæ juxta est,

1 *Jo.* 1.
8.

37 Et conversi in corde suo, in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint poenitentiam, & deprecati te fuerint in terra captivitatis suæ, dicentes: Peccavimus, inique fecimus, injuste egimus:

38 Et reversi fuerint ad te in toto corde suo, & tota anima sua, in terra captivitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & urbis, quam elegisti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:

39 Tu exaudies de cælo, hoc est, de firmo habitaculo tuo, preces eorum, & facias iudicium, & dimittas populo tuo, quamvis peccatori:

40 Tu es enim Deus meus: † aperiantur, quæso, † *Psal.*
oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ fit in loco isto. 131. 2.

41 Nunc igitur confurge Domine Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: sacerdotes tui Domine Deus induantur salutem, & sancti tui lætentur in bonis.

42 Domine Deus ne averteris faciem christi tui: memento misericordiarum David servi tui.

CAPUT VII.

Post devorata caelesti igne sacrificia Dei, majestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, templi delectatio septem diebus celebratur, dieque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat se ipsius orationem exaudisse.

1 **C**umque compleisset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas: & majestas Domini implevit domum.

2 † Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod impleisset majestas Domini templum Domini. † 2 *Ma-*
chab. 2. 10,

3 Sed & omnes filii Israel videbant descendentem ignem, & gloriam Domini super domum: & corruentes prout in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.

4 Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino.

5 † Mactavit igitur rex Salomon hostias, bonæ viginti duo millia, arietum centum viginti millia: & dedicavit domum Dei rex, & universus populus. † 3 *Reg.*
8. 65.

6 Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat.

7 Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta & adipēs pacificorum: quia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipēs.

8 Fecit ergo Salomon sollemnitatem in tempore illo

illo septem diebus , & omnis Israel cum eo , ecclesia magna valde , ab introitu Emath usque ad torrentem Ægypti.

9 Fecitque die octavo collectam , eo quod dedicasset altare septem diebus , & sollempnitatem celebrasset diebus septem.

10 Igitur in die vigesimotertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua , latantes atque gaudentes super bono , quod fecerat Dominus Davidi , & Salomoni , & Israeli populo suo.

11 Complevitque Salomon domum Domini , & domum regis , & omnia quæ disposuerat in corde suo , ut faceret in domo Domini , & in domo sua , & prosperatus est.

† 3 Reg.
3. 10.

12 † Apparuit autem ei Dominus nocte , & ait : Audivi orationem tuam , & elegi locum istum mihi in domum sacrificii.

13 Si clausero cælum , & pluvia non fluxerit , & mandavero & præcepero locustæ , ut devoret terram , & misero pestilentiam in populum meum :

14 Conversus autem populus meus , super quos invocatum est nomen meum , deprecatus me fuerit , & exquisierit faciem meam , & egerit poenitentiam à viis suis pessimis : & ego exaudiam de cælo , & propitius ero peccatis eorum , & sanabo terram eorum.

15 Oculi quoque mei erunt aperti , & aures meæ erectæ ad orationem ejus , qui in loco isto oraverit.

16 Elegi enim , & sanctificavi locum istum , ut sit nomen meum ibi in sempiternum , & permaneant oculi mei , & cor meum , ibi cunctis diebus.

17 Tu quoque si ambulaveris coram me , sicut ambulavit David pater tuus , & feceris juxta omnia quæ præcepi tibi , & justitias meas judiciumque servaveris :

18 Suscitabo thronum regni tui , sicut pollicitus sum David patri tuo , dicens : Non auferetur de stirpe tua vir , qui sit princeps in Israel.

19 Si autem aversi fueritis , & dereliqueritis justitias meas , & præcepta mea , quæ proposui vobis , & abeuntes servieritis diis alienis , & adoraveritis eos ,

20 Evellam vos de terra mea , quam dedi vobis : & domum hanc , quam sanctificavi nomini meo , projiciam à facie mea , & tradam eam in parabolam , & in exemplum cunctis populis.

21 Et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus , & dicent stupentes : Quare fecit Dominus sic terræ huic , & domui huic ?

22 Respon-

21 Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Ægypti, & apprehenderunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt: idcirco venerunt super eos universa hæc mala.

CAPVT VIII.

Ædificatio à Salomone variis civitatibus, reliquias gentium sibi factis tributarias; offert holocausta, & sacerdotum ac Levitarum ministeria juxta dispositionem David constituit: missaque classe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

1 **E**Xpletis autem viginti annis, postquam ædificavit Salomon domum Domini & domum suam:

2 Civitates quas dederat Hiram Salomoni, ædificavit, & habitare ibi fecit filios Israel.

3 Reg.
9. 10.

3 Abiit quoque in Emath Suba, & obtinuit eam.

4 Et ædificavit Palmiram in deserto: & alias civitates munitissimas ædificavit in Emath.

5 Extruxitque Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, civitates muratas, habentes portas & vestes & feras:

6 Balaath etiam & omnes urbes firmissimas, quæ fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum, & urbes equitum, omnia quæcumque voluit Salomon atque disposuit, ædificavit in Jerusalem & in Libano, & in universa terra potestatis suæ.

7 Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hebræis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Jebusæis, qui non erant de stirpe Israel:

8 De filiis eorum, & de posteris, quos non interfecerant filii Israel, subjugavit Salomon in tributarios. usque in diem hanc.

9 Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri bellatores, & duces primi, & principes quadrigarum & equitum ejus.

10 Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.

11 Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David, in domum quam ædificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca Domini.

12 Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini, quod extruxerat ante porticum,

13 Ut per singulos dies offerretur in eo juxta præceptum Moyli in sabbatis & in calendis, & in fe-

stis diebus, ter per annum, id est, in sollemnitate azymorum, & in sollemnitate hebdomadarum, & in sollemnitate tabernaculorum.

14 Et constituit juxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis: & Levitas in ordine suo, ut laudarent, & ministrarent coram sacerdotibus, juxtaritum uniuscujusque diei: & janitores in divisionibus suis per portam & portam: sic enim præceperat David homo Dei.

15 Nec prætergressi sunt de mandatis regis, tam sacerdotes quam Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in custodiis thesaurorum.

16 Omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam.

17 Tunc abiit Salomon in Asiongaber, & in Allath ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom.

18 Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, & nautas gnaros maris, & abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

C A P V T I X.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, datis acceptisque muneribus discessit: pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur: hastas, scuta, omniaque convivii vasa aurea, & solium eburneum auro vestitum extruxit: describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientiæ & potestatis Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

1 **R**egina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut tentaret eum in ænigmatibus ierusalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum, gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est ei quæcumque erant in corde suo.

2 Et exposuit ei Salomon omnia quæ proposuerat: nec quidquam fuit, quod non perspicuum ei fecerit.

3 Quæ postquam vidit, sapientiam scilicet Salomonis, & domum quam ædificaverat,

4 Necnon & cibaria mensæ ejus, & habitacula servorum, & officia ministrorum ejus, & vestimenta eorum, pincernas quoque & vestes eorum, & vitænas quas immolabat in domo Domini: non erat præ stupore ultra in ea spiritus.

5 Dixitque ad regem: Verus est sermo, quem audiveram in terra mea de virtutibus & sapientia tua.

6 Non credebam narrantibus, donec ipsa venissem,

fem,

3 Reg.
10. 1.
Math.
12. 42.
Luc. 1.
31.

fem, & vidissent oculi mei, & probassem vix medietatem sapientiæ tuæ mihi fuisse narratam; vicisti famam virtutibus tuis.

7 Beati viri tui, & beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.

8 Sit Dominus Deus tuus benedictus, qui voluit te ordinare super thronum suum, regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Israel, & vult servare eum in æternum, idcirco posuit te super eum regem, ut facias judicia atque justitiam.

9 Dedit autem regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosissimas; non fuerunt aromata talia ut hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.

10 Sed & servi Hiram cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina & gemmas pretiosissimas:

11 De quibus fecit rex, de lignis scilicet thyinis, gradus in domo Domini, & in domo regia, citharas quoque & psalteria cantoribus: numquam visa sunt in terra Iuda ligna talia.

12 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ postulavit, & multo plura quam attulerat ad eum: quæ reversa abiit in terram suam cum servis suis.

13 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singulos annos, sexcenta sexaginta sex talenta auri:

14 Excepta ea summa, quam legati diversarum gentium, & negotiatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiæ, & satrapæ terrarum, qui comportabant aurum & argentum Salomoni.

15 Fecit igitur rex Salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum, qui in singulis hastis expendebantur.

16 Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum, quibus tegebantur singula scuta: posuitque ea rex in armamentario, quod erat cõstitutum nemore.

17 Fecit quoque rex folium eburneum grande, & vestivit illud auro mundissimo.

18 Sex quoque gradus, quibus ascendebatur ad folium, & scabellum aureum, & brachiola duo atrinsecus: & duos leones stantes juxta brachiola.

19 Sed & alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte: non fuit tale folium in universis regnis.

20 Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur.

21 Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum fervis Hiram, semel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum, & ebur, & simias, & pavos.

22 Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terræ præ divitiis & gloria.

23 Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem Salomonis, ut audirent sapientiam, quam dederat Deus in corde ejus:

24 Et deferebant ei munera, vasa argentea, & aurea, & vestes, & arma, & aromata, equos, & mulos, per singulos annos.

25 Habuit quoque Salomon quadraginta millia equorum in stabulis, & currum equitumque duodecim millia, constituitque eos in urbibus quadrigarum, & ubi erat rex in Ierusalem.

26 Exercuit etiam potestatem super cunctos reges, à flumine Euphrate usque ad terram Philistinorum, & usque ad terminos Ægypti.

27 Tantamque copiam præbuit argenti in Ierusalem quasi lapidum: & cedrorum tantam multitudinem velut sycomororum, quæ gignuntur in campis.

28 Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisque regionibus.

29 Reliqua autem operum Salomonis priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Nathan Prophetæ, & in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Ieroboam filium Nabat.

30 Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta annis.

31 Dormivitque cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

C A P V T X.

Roboam, spreto seniorum consilio, juvenile secutus, scidit regnum in duo: ipse duabus, Ieroboam decem tribubus imperat.

3 Reg. 12. 1.

1 **P**ROfectus est autem Roboam in Sichem: illic enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem.

2 Quod cum audisset Ieroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reversus est.

3 Vocaveruntque eum, & venit cum universo Israel, & locuti sunt ad Roboam, discentes:

4 Pater tuus durissimo jugo nos pressit, tu leviora impera patre tuo, qui nobis imposuit gravem servitutem, & paululum de onere subleva, ut serviamus tibi.

5 Qui

5 Qui ait: Post tres dies revertimini ad me. Cumque abiisset populus,

6 Iniit consilium cum senibus, qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo?

7 Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, & leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore.

8 At ille reliquit consilium senum, & cum juvenibus tractare coepit, qui cum eo nutriti fuerant, & erant in comitatu illius.

9 Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleva jugum quod imposuit nobis pater tuus?

10 At illi responderunt ut juvenes, & nutriti cum eo in delitiis, atque dixerunt: Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu subleva: & sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei.

11 Pater meus imposuit vobis grave jugum, & ego majus pondus apponam: pater meus caecidit vos flagellis, ego vero caedam vos scorpionibus.

12 Venit ergo Ieroboam, & universus populus, ad Roboam die tertio, sicut praeceperat eis.

13 Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum:

14 Locutusque est juxta juvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit jugum quod ego gravius faciam: pater meus caecidit vos flagellis, ego vero caedam vos scorpionibus.

15 Et non acquievit populi precibus: erat enim voluntatis Dei, ut compleretur sermo ejus, † quem † 3 Reg. locutus fuerat per manum Abiaë Silonitis ad Ieroboam filium Nabat. 11. 29.

16 Populus autem universus, rege duriora dicente, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David: neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua.

17 Super filios autem Israel, qui habitabant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam.

18 Misitque rex Roboam Aduram, qui praeerat tributis, & lapidaverunt eum filii Israel, & mortuus est: porro rex Roboam currum festinavit ascendere, & fugit in Ierusalem.

19 Recessitque Israel à domo David, usque ad diem hanc.

Roboam, dum vult armis integrum regnum paternum recuperare, per Semeiam precipit Deus, ne pugnet contra Israel: extructis autem à Roboam multis civitatibus, confluunt ad eum Levitæ ac sacerdotes abjecti à Ieroboam, ceterique Dei cultores. Roboam autem multas duxit uxores ac concubinas.

3 Reg.
12. 21.

1 **V**enit autem Roboam in Ierusalem, & convocavit universam domum Iuda & Benjamin, centum octoginta millia electorum atque bellatorum, ut dimicaret contra Israel, & converteret ad se regnum suum.

2 Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei, dicens:

3 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad universum Israel, qui est in Iuda & Benjamin:

4 Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Ieroboam.

5 Habitavit autem Roboam in Ierusalem, & ædificavit civitates muratas in Iuda.

6 Extruxitque Bethlehem, & Etam, & Thecue,

7 Bethsur quoque, & Socho, & Odollam,

8 Necnon & Geth, & Maresa, & Ziph,

9 Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca,

10 Saraa quoque, & Ajalon, & Hebron, quæ erant in Iuda & Benjamin, civitates munitissimas.

11 Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est, olei, & vini.

12 Sed & in lingulis urbibus fecit armamentarium scutorum & hastarum, firmavitque eas summa diligentia, & imperavit super Iudam & Benjamin.

13 Sacerdotes autem & Levitæ, qui erant in universo Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis,

14 Relinquentes suburbana & possessiones suas, & transeuntes ad Iudam, & Ierusalem: eo quod abjecisset eos Ieroboam, & posterij ejus, ne sacerdotio Domini fungerentur.

15 Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, & dæmoniorum, vitulorumque quos fecerat.

16 Sed & de cunctis tribubus Israel, quicumque dederant cor suum ut quærerent Dominum Deum Israel, venerunt in Ierusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum.

17 Et roboraverunt regnum Iuda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantum tribus.

18 Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiam Ierimoth, filii David: Abihail quoque filiam Eliab filii Isai,

19 Quæ peperit ei filios, Iehus, & Somoriam, & Zoom.

20 Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quæ peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, & Salomith.

21 Amavit autem Roboam Maacha filiam Absalom, super omnes uxores suas, & concubinas: nam uxores decem & octo duxerat, concubinas autem sexaginta: & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias.

22 Constituit vero in capite, Abiam filium Maacha, ducem super omnes fratres suos, ipsum enim regem facere cogitabat,

23 Quia sapientior fuit, & potentior super omnes filios ejus, & in cunctis finibus Iuda, & Benjamin, & in universis civitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas, & multas petivit uxores.

CAPVT XII.

Propter peccata Roboam ac populi Iuda, quinto anno regni ejus irati illor Deus Sefac regi Aegypti, qui captis munitissimis civitatibus Iuda, deripit Ierusalem, sublato regis ac templi thesauro, scutis quoque aureis & argenteis, pro quibus anea fecit Roboam: quo mortuo, succedit filius Abia.

1 **C**umque roboratum fuisset regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Israel cum eo.

2 Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sefac rex Aegypti in Ierusalem (quia peccaverunt Domino)

3 Cum mille ducentis curribus, & sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Libyes scilicet, & Troglodytæ, & Aethiopes.

4 Cepitque civitates munitissimas in Iuda, & venit usque in Ierusalem.

5 Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam, & principes Iuda, qui congregati fuerant in Ierusalem, fugientes Sefac, dixitque ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sefac.

6 Consternatique principes Israel & rex dixerunt: Iustus est Dominus.

7 Cumque vidisset Dominus, quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam, dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis paucillum auxilii, & non stillabit furor meus super Ierusalem per manum Sefac.

8 Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meae, & servitutis reguli terrarum.

9 Recessit itaque Sefac rex Aegypti ab Ierusalem, sublati thesauris domus Domini, & domus regis, omniaque secum tulit, & clypeos aureos, quos fecerat Salomon,

10 Pro quibus fecit rex aeneos, & tradidit illos principibus scutariorum, qui custodiebant vestibulum palatii.

11 Cumque introiret rex domum Domini, veniebant scutarii, & tollebant eos, iterumque referebant eos ad armamentarium suum.

12 Verumtamen quia humiliati sunt, averfa est ab eis ira Domini, nec delati sunt penitus: siquidem & in Iuda inventa sunt opera bona.

† 3 Reg. 15. 21. 13 † Confortatus est ergo rex Roboam in Ierusalem, atque regnavit: quadraginta autem & unius anni erat cum regnare coepisset, & decem & septem annis regnavit in Ierusalem, urbe, quam elegit Dominus, ut confirmaret nomen suum ibi, de cunctis tribubus Israel: nomen autem matris eius Naama Ammanitis.

14 Fecit autem malum, & non praeparavit cor suum ut quaereret Dominum.

15 Opera vero Roboam prima & novissima, scripta sunt in libris Semeiae prophetae, & Addo Videntis, & diligenter exposita: pugnaveruntque adversum se Roboam & Ieroboam cunctis diebus.

16 Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David. Et regnavit Abia filius ejus pro eo.

CAPVT XIII.

Abia ad bellum contra Ieroboam accedens, dehortatur exercitum Ieroboam a bello contra se, quibus Deum haberent ducem; quem illi abjecerant, & Iherosolymitanus in Domino victor evadit, ac diversas capit civitates, & ex 14 uxoribus procreat liberos 48.

3 Reg. 15. 2. 1 Anno octavodecimo regis Ieroboam, regnavit Abia super Iudam.

2 Tribus annis regnavit in Ierusalem, nomenque matris ejus Michaia, filia Vriel de Gabaa: & erat bellum inter Abiam & Ieroboam:

3 † Cumque inisset Abia certamen, & haberet † 3 Reg. 15. 7.
 bellicosissimos viros, & electorum quadringenta
 millia: Ieroboam instruxit e contra aciem octin-
 genta millia virorum, qui & ipsi electi erant, &
 ad bella fortissimi.

4 Stetit ergo Abia super montem Semeron, qui
 erat in Ephraim, & ait: Audi Ieroboam, & omnis
 Israel.

5 Num ignoratis quod Dominus Deus Israel de-
 derit regnum David super Israel in sempiternum,
 ipsi & filiis ejus in pactum salis?

6 Et surrexit Ieroboam filius Nabat, servus Sa-
 lomoniis filii David: † & rebellavit contra domi- † 3 Reg. 11. 26.
 num suum.

7 Congregatique sunt ad eum viri vanissimi, &
 filii Belial: & prevaluerunt contra Robbam filium
 Salomonis: porro Roboam erat rudis, & corde pa-
 vido, nec potuit resistere eis.

8 Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis
 regno Domini, quod possidet per filios David; ha-
 betisque grandem populi multitudinem, atque vi-
 tulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos.

9 † Et ejecistis sacerdotes Domini, filios Aa- † 3 Reg. 12. 31.
 ron, atque Levitas: & fecistis vobis sacerdotes
 sicut omnes populi terrarum: quicumque venerit,
 & iulciaverit manum suam in tauro de bobus, &
 in arietibus septem, sit sacerdos eorum qui non
 sunt dii.

10 Noster autem Dominus, Deus est, quem non
 relinquimus, sacerdotesque ministrant Domino de
 filiis Aaron, & Levitæ sunt in ordine suo:

11 Holocausta quoque offerunt Domino per sin-
 gulos dies mane & vespere, & thymiana juxta
 legis præcepta confectum, & proponuntur pa-
 nes in mensa mundissima, estque apud nos can-
 delabrum aureum, & lucernæ ejus, ut accen-
 dantur semper ad vesperam: nos quippe custodi-
 mus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reli-
 quistis.

12 Ergo in exercitu nostro dux Deus est, & sa-
 cerdotes ejus qui clangunt tubis, & resonant con-
 tra vos: filii Israel nolite pugnare contra Domi-
 num Deum patrum vestrorum, quia non vobis ex-
 pedit.

13 Hæc illo loquente, Ieroboam retro molieba-
 tur insidias, Cumque ex adverso hostium staret,
 ignorantem Iudas suo ambiebat exercitu.

14 Respiciensque Iudas vidit instare bellum ex
 adverso & post tergum, & clamavit ad Dominum:
 ac sacerdotes tubis canere coeperunt.

15 Omnesque viri Iuda vociferati sunt : & ecce illis clamantibus , perterruit Deus Ieroboam , & omnem Israel qui stabat ex aduerso Abia , & Iuda.

16 Fugeruntque filii Israel Iudam , & tradidit eos Deus in manu eorum.

17 Percussit ergo eos Abia , & populus ejus , plaga magna : & corruerunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium.

18 Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo , & vehementissime confortati filii Iuda , eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum.

19 Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam , & cepit civitates ejus , Bethel & filias ejus , & Iefana cum filiabus suis , Ephron quoque & filias ejus :

20 Nec valuit ultra resistere Ieroboam in diebus Abia : quem percussit Dominus , & mortuus est.

21 Igitur Abia , confortato imperio suo , accepit uxores quattuordecim : procreavitque viginti duos filios , & sedecim filias.

22 Reliqua autem sermonum Abia , viarumque & operum ejus , scripta sunt diligentissime in Libro Addo Prophetæ.

C A P V T X I V .

Abia succedit filius Afa , qui pace à Deo concessa idolorum cultum subvertit , & civitates Iuda aedificat ac munit , Zaramque regem Aethiopum cum exercitu mille millium divino auxilio concidit ad internecionem.

3 Reg.
15. 8.

1 **D**ormivit autem Abia cum patribus suis , & sepelierunt eum in civitate David : regnavitque Afa filius ejus pro eo , in cuius diebus quievit terra annis decem ,

2 Fecit autem Afa quod bonum & placitum erat in conspectu Dei sui , & subvertit altaria peregrini cultus , & excelsa ,

3 Et confregit statuas lucosque succidit :

4 Et præcepit Iudæ ut quæreret Dominum Deum patrum suorum , & faceret legem , & universa mandata :

5 Et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras , & & fana , & regnavit in pace.

6 Aedificavit quoque urbes munitas in Iuda ; quia quietus erat , & nulla temporibus ejus bella surrexerant , pacem Domino largiente.

7 Dixit autem Iudæ : Aedificemus civitates istas , & vallemus muris , & roboremus turribus , & portis , & seris , donec à bellis quieta sunt omnia , eo quod quæserimus Dominum Deum patrum

patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Edificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.

8 Habuit autem Afa in exercitu suo portantium scuta & hastas de Iuda trecenta millia, de Benjamin vero scutariorum & sagittariorum ducenta octoginta millia, omnes isti viri fortissimi.

9 Egressus est autem contra eos Zara Æthiops cum exercitu suo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit usque Maresa.

10 Porro Afa petrexit obviam ei, & instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quæ est juxta Maresa:

11 Et invocavit Dominum Deum, & ait: † Domine non est apud te nulla distantia, utrum in paucis auxiliaris, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non prævaleat contra te homo. † 1 Regu 14. 6,

12 Exterruit itaque Dominus Æthiopes coram Afa & Iuda: fugeruntque Æthiopes.

13 Et persecutus est eos Afa, & populus qui cum eo erat, usque Gerara: & ruerunt Æthiopes usque ad interuersionem, quia Domino cadente contriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa,

14 Et percusserunt civitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror invaserat: & diripuerunt urbes, & multam prædam asportaverunt.

15 Sed & caulas ovium destruentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem, & camelorum: reversique sunt in Ierusalem.

CAPVT XV.

Azarias propheta Israel futurum multo tempore absque Dei veri cultu, sacerdotio & lege, cujus propheta exhortatione confortatus Afa, auferit sordes idolorum suamque matrem idololatram imperio privat; populus autem jurat se Deo servitutum.

1 **A**Zarias autem filius Oded, facto in se spiritu Dei,

2 Egressus est in occursum Afa, & dixit ei: Audite me Afa & omnis Iuda & Benjamin: Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum, invenietis: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.

3 Transibunt autem multi dies in Israel absque

Deo vero , & absque sacerdote doctore , & absque lege.

4 Cumque reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum Israel , & quaesierint eum , reperient eum.

5 In tempore illo non erit pax egredienti , & ingredienti , sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum ,

6 Pugnabit enim gens contra gentem , & civitas contra civitatem , quia Dominus conturbabit eos ipso omni angustia.

7 Vos ergo confortamini , & non dissolvantur manus vestrae : erit enim merces operi vestro.

8 Quod cum audisset Afa, verba scilicet & prophetiam Azariae filii Oded prophetae , confortatus est , & abstulit idola de omni terra Iuda , & de Benjamin , & ex urbibus , quas ceperat , montis Ephraim , & dedicavit altare Domini quod erat ante Porticum Domini.

9 Congregavitque universum Iudam & Benjamin , & advenas cum eis de Ephraim , & de Manasse , & de Simeon : plures enim ad eum confugerant ex Israel , videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo.

10 Cumque venissent in Ierusalem mense tertio , anno decimoquinto regni Afa ,

11 Immolaverunt Domino in die illa , de manibus & praedam quam adduxerant , boves septingentos , & arietes septem millia.

12 Et intravit ex more ad corroborandum foedus , ut quaerere Dominum Deum patrum suorum in toto corde , & in tota anima sua.

13 Si quis autem , inquit , non quaesierit Dominum Deum Israel , moriatur , a minimo usque ad maximum , a viro usque ad mulierem.

14 Iuraveruntque Domino voce magna in júbilo , & in clangore tubae , & in sonitu buccinarum ,

15 Omnes qui erant in Iuda cum execratione : in omni enim corde suo iuraverunt , & in tota voluntate quaesierunt eum , & invenerunt : praestititque eis Dominus requiem per circuitum.

16 Sed & Maacham matrem Afa regis ex angusto deposuit imperio , eo quod fecisset in loco simulacrum Priapi : quod omne contrivit , & in frustra comminuens combussit in torrente Cedron.

17 Excelsa autem derelicta sunt in Israel : at tamen cor Afa erat perfectum cunctis diebus eius.

18 Eaue quæ voverat pater suus, & ipse, intulit in domum Domini, argentum, & aurum, vasorumque diversam supellectilem.

19 Bellum vero non fuit usque ad trigessimum quintum annum regni Afa.

CAPUT XVI.

Pugnante Baasa rege Israel contra Afa, vocatum Afa Benadad regem Syria in auxilium, & Hanani prophetam, ipsum ob id increpantem, in nervum coniecit; ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte spem ponens, anno regni sui quatuagesimo primo moritur.

1 ANNO autem trigesimo sexto regni ejus, ascendit Baasa rex Israel in Iudam, & muro circumdabat Rama, ut nullus tute posset egredi & ingredi de regno Afa.

2 Protulit ergo Afa argentum & aurum de thesauris domus Domini, & de thesauris regis, misitque ad Benadad regem Syriae, qui habitabat in Damasco, dicens:

3 Foedus inter me & te est, pater quoque meus & pater tuus habuere concordiam: quam ob rem misi tibi argentum & aurum, ut rupto foedere, quod habes cum Baasa rege Israel, facias eum à me recedere.

4 Quo comperto, Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel: qui percusserunt Ahion, & Dan, & Abelmaim, & universas urbes Nephthali muratas.

5 Quod cum audisset Baasa, desit ædificare Rama, & intormisit opus suum.

6 Porro Afa rex assumpsit universum Iudam, & tulerunt lapides de Rama, & ligna quæ ædificationi præparaverat Baasa, ædificavitque ex eis Gabaa, & Maspha.

7 In tempore illo venit Hanani propheta ad Afa regem Iuda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua.

8 † Nonne Æthiopes & Libyes multo plures erant, quadrigis & equitibus, & multitudine nimia: quos, cum Domino credidisses, tradidit in manu tua? † Sup.
14.9.

9 Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti, & propter hoc ex præsentis tempore adversum te bella consurgent.

10 Iratusque Afa adversus Videntem, iussit eum mitri in nervum: valde quippe super hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo in tempore illo plurimos.

11 Opera autem Afa prima & novissima, scripta sunt in Libro regum Iuda & Israel.

12 Aegrotavit etiam Afa anno trigesimo nono regni sui, dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsitit Domium, sed magis in medicorum arte confusus est.

13 Dormivitque cum patribus suis: & mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.

14 Et sepelierunt eum in sepulchro suo, quod foderat sibi in civitate David: posueruntque eum super lectum suum, plenum aromatibus & unguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte confecta, & combusserunt super eum ambitione nimia.

CAPUT XVII.

Pius Iosaphat patri Afa succedens divitiis potens & armis, mittit doctores legis Dei per universum Iudam; cujus principes recensentur cum numero subditorum militum.

1 **R**egnavit autem Iosaphat filius ejus pro eo, & invaluit contra Israel.

2 Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præsidiaque disposuit in terra Iuda, & in civitatibus Ephraim, quas ceperat Afa pater ejus.

3 Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulavit in viis David patris sui primis: & non speravit in Baalim,

4 Sed in Deo patris sui, & perrexit in præceptis illius, & non juxta peccata Israel.

5 Confirmavitque Dominus regnum in manu ejus, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat: factæque sunt ei infinitæ divitiæ: & multa gloria.

6 Cumque sumpsisset cor ejus audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit.

7 Tertio autem anno regni sui, misit de principibus suis Benhail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Michæam, ut docerent in civitatibus Iuda:

8 Et cum eis Levitas, Semeiam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asel quoque, & Seniramoth, & Ionathani, Adoniamque & Thobiam, & Thobadoniam, Levitas, & cum eis Elisama & Ioran sacerdotes,

5 Docebantque populum in Iuda, habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes Iuda, atque erudiebant populum.

10 Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum, quæ erant per gyrum Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat.

11 Sed & Philisthæi Iosaphat munera deferebant, & vectigal argenti, Arabes quoque adducebant pecora, arietum septem millia septingenta, & hircorum totidem.

12 Crevit ergo Iosaphat, & magnificatus est usque in sublime: atque ædificavit in Iuda domos ad instar turrium, urbesque muratas.

13 Et multa opera paravit in urbibus Iuda: viri quoque bellatores, & robusti erant in Ierusalem,

14 Quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: In Iuda principes exercitus, Ednas dux, & cum eo robustissimi viri trecenta millia.

15 Post hunc Iohanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.

16 Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecratus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium.

17 Hunc sequebatur robustus ad prælia Eliada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.

18 Post istum etiam Iozabad, & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum.

19 Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis, quos posuerat in urbibus muratis, in universo Iuda.

CAPVT XVIII.

Iosaphat impio Achab affinitate junctus, sumpta filio Ioram in uxorem filia Achabi; ascendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400 pseudoprophetae victoriam promittentibus: Michæas autem contrarium prophetans, incarceratur, sed Achab juxta Michææ prophetiam in bello occiditur.

1 **F**Vit ergo Iosaphat dives & inclytus multum, & affinitate junctus est Achab.

2 Descenditque post annos ad eum in Samariam: ad cujus adventum mactavit Achab arietes & boves plurimos, ipsi, & populo qui venerat cum eo: per-suasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad.

3 Dixitque Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus: tecumque erimus in bello.

4 Dixitque Iosaphat ad regem Israel : Consule obsecro impresentiarum sermonem Domini.

5 Congregavit igitur rex Israel prophetarum quadringentos viros , & dixit ad eos : In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere ? At illi , Ascende , inquitunt , & tradet Deus in manu regis.

6 Dixitque Iosaphat : Numquid non est hic propheta Domini , ut ab illo etiam requiramus ?

7 Et ait rex Israel ad Iosaphat : Est vir unus , a quo possumus querere Domini voluntatem : sed ego odi eum , quia non prophetat mihi bonum , sed malum omni tempore : est autem Michæas filius Iemla. Dixitque Iosaphat : Ne loquaris rex hoc modo.

8 Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis , & dixit ei : Voca cito Michæam filium Iemla.

9 Porro rex Israel , & Iosaphat rex Iuda , uterque sedebant in folio suo , vestiti cultu regio : sedebant autem in area juxta portam Samariæ , omnesque prophetae vaticinabantur coram eis.

10 Sedecias vero filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea , & ait : Hæc dicit Dominus : His venilabis Syriam , donec conteras eam.

11 Omnesque prophetae similiter prophetabant , atque dicebant : Ascende in Ramoth Galaad , & prosperaberis , & tradet eos Dominus in manu regis.

12 Nuncius autem , qui ierat ad vocandum Michæam , ait illi : En verba omnium prophetarum uno ore bona regi annunciant : quæso ergo te ut & sermo tuus ab eis non dissentiat , loquarisque prospera.

13 Cui respondit Michæas : Vivit Dominus , quia quodcumque dixerit mihi Deus meus , hoc loquar.

14 Venit ergo ad regem , Cui rex ait : Michæas , ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum , an quiescere ? Cui ille respondit : Ascendite : cuncta enim prospera venient , & tradentur hostes in manus vestras.

15 Dixitque rex : Iterum atque iterum te adjuro , ut mihi non loquaris , nisi quod verum est , in nomine Domini.

16 At ille ait : Vidi universum Israel dispersum in montibus , sicut oves absque pastore : & dixit Dominus : Non habent isti dominos : revertatur unusquisque in domum suam in pace.

17 Et ait rex Israel ad Iosaphat : Nonne dixi tibi , quod non prophetaret iste mihi quidquam boni , sed ea quæ mala sunt ?

18 At ille, Idcirco, ait, audite verbum Domini : Vidi Dominum sedentem in folio suo, & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris.

19 Et dixit Dominus : Quis decipiet Achab regem Israel, ut ascendat & corruat in Ramoth Galaad ? Cumque diceret unus hoc modo, & alter alio :

20 Processit spiritus, & stetit coram Domino, & ait : Ego decipiam eum, Cui Dominus, In quo inquit, decipies ?

21 At ille respondit : Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Dixitque Dominus : Decipies &, prævalebis : egredere, & fac ita.

22 Nunc igitur, ecce Dominus dedit spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, & Dominus locutus est de te mala.

23 Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit Michææ maxillam, & ait : Per quam viam transiit Spiritus Domini à me, ut loqueretur tibi ?

24 Dixitque Michæas : Tu ipse videbis in die illo, quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris.

25 Præcepit autem rex Israel, dicens : Tollite Michæam, & ducite eum ad Amon principem civitatis, & ad Ioas filium Amelech.

26 Et dicetis : Hæc dicit rex : Mittite hunc in carcerem, & date ei panis modicum, & aquæ paucillam, donec revertar in pace.

27 Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace, non est locutus Dominus in me. Et ait : Audite omnes populi.

28 Igitur ascenderunt rex Israel & Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.

29 Dixitque rex Israel ad Iosaphat : Mutabo habitum, & sic ad pugnam vadam, tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex Israel habitu, venit ad bellum.

30 Rex autem Syriæ præceperat ducibus equitatus sui, dicens : Ne pugnetis contra minimum, aut contra maximum, nisi contra solum regem Israel.

31 Itque cum vidissent principes equitatus Iosaphat, dixerunt : Rex Israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes : at ille clamavit ad Dominum, & auxiliatus est ei, atque avertit eos ab illo.

32 Cum enim vidissent duces equitatus, quod non esset rex Israel, reliquerunt eum.

33 Accidit autem ut unus è populo sagittam in incertum jaceret, & percuteret regem Israel inter cervicem & scapulas. at ille aurigæ suo ait: Converte manum tuam, & educ me de acie, quia vulneratus sum.

34 Et finita est pugna in die illo: porro rex Israel stabat in curru suo contra Syros usque ad vesperam, & mortuus est occidente sole.

CAPUT XIX.

Iosaphat ex infelici pratio reversus, à Iehu propheta correptus de præsisto auxilio Achab, constitutos à se iudices admonet de servanda justitia, sacerdotes & Levitas de promovendo cultu divino, populoque recte inspicuendo.

1 **R**everfus est autem Iosaphat rex Iuda in domum suam pacifice in Ierusalem.

2 Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia jungeris, & idcirco iram quidem Domini merebaris:

3 Sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaveris cor tuum ut requireres Dominum Deum patrum tuorum,

4 Habitavit ergo Iosaphat in Ierusalem: rursusque egressus est ad populum de Bersabee usque ad montem Ephraim, & revocavit eos ad Dominum Deum patrum suorum.

5 Constituitque iudices terræ in cunctis civitatibus Iuda munitis per singula loca,

6 Et præcipiens iudicibus, Videte, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini: & quodcumque iudicaveritis, in vos redundabit.

† Deut. 10. 17.

Rom.

2. 12.

Gal. 2. 6.

Eph. 6.

9.

Coloss.

3. 25.

Actor.

10. 34.

1. Pet.

1. 17.

Sap. 6.

3.

Eccli.

35. 16.

7 Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, † nec personarum acceptio, nec cupido muerum.

8 In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Levitas, & sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, ut iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus ejus.

9 Præcepitque eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto.

10 Omnem causam, quæ venerit ad vos, fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognationem. ubicumque quæstio est de lege, de mandato, de ceremoniis, de iustificationibus: ostendite eis, ut non peccent in

Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes non peccabitis.

11 Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Isinabel, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habetisque magistros Levitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter, & erit Dominus vobiscum in bonis.

CAPVT XX.

Ammonitis, Moabitibus, ac Syris contra Iosaphat insurgentibus, ipse præuicato ieiunio una cum populo suo suppliciter ad Deum confugit, sicque ab eis se mutuo cadentibus liberatus spolia colligit: verum ob factum cum impio Ochozia iniuriam à propheta corripitur, & punitur à Deo.

1 **P**ost hæc congregati sunt filii Moab, & filii Ammon, & cum eis de Ammonitis ad Iosaphat, ut pugnarent contra eum.

2 Veneruntque nuncii, & indicaverunt Iosaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna, de his locis quæ trans mare sunt, & de Syria, & ecce consistunt in Asafonthamar, quæ est Eugaddi.

3 Iosaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit ieiunium universo Iuda.

4 Congregatusque est Iudas ad deprecandum Dominum: sed & omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum.

5 Cumque stetisset Iosaphat in medio coetu Iuda, & Ierusalem, in domo Domini ante atrium novum,

6 Ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in caelo, & dominaris cunctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquam tibi potest resistere.

7 Nunc tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ hujus coram populo tuo Israel, & dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum?

8 Habitaveruntque in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicentes:

9 Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia & fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum: & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, salvosque facies.

10 Nunc igitur ecce filii Ammon, & Moab, & [†] Demons Seir, [†] per quos non concessisti Israel ut ^{2. 19} trans-

transirent quando egrediebantur de Ægypto, sed declinaverunt ab eis, & non interfecerunt illos:

11 Econtrario agunt, & nituntur ejicere nos de possessione, quam tradidisti nobis.

12 Deus noster, ergo non judicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.

13 Omnis vero Iuda stabat coram Domino, cum parvulis, & uxoribus, & liberis suis.

14 Erat autem Iahaziel filius Zachariæ, filii Banaïæ, filii Iehiel, filii Mathaniæ, Levites de filiis Afaph, super quem factus est Spiritus Domini in medio turbæ.

15 Et ait: Attendite omnis Iuda, & qui habitatis Ierusalem, & tu rex Iosaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei.

16 Cras descendetis contra eos: ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, & invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Teruel.

17 Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter stete, & videbitis auxilium Domini super vos, & Iuda, & Ierusalem: nolite timere, nec paveatis: cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscum.

18 Iosaphat ergo, & Iuda, & omnes habitatores Ierusalem, ceciderunt proni in terram coram Domino, & adoraverunt eum.

19 Porro Levitæ de filiis Caath, & de filiis Core, laudabant Dominum Deum Israel voce magna, in excelsum.

20 Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecæ: profectisque eis, stans Iosaphat in medio eorum, dixit: Audite me viri Iuda, & omnes habitatores Ierusalem: credite in Domino Deo vestro, & securi eritis: credite prophetis ejus, cuncta evenient prospera.

21 Deditque consilium populo, & statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: † Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus.

22 Cumque coepissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in se metipso, filiorum scilicet Ammon, & Moab, & montis Seir, qui egressi fue-

fuerant ut pugnarent contra Iudam, & percussæ sunt.

23 Namque filii Ammon, & Moab, confurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent & delerent eos: cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis concidere vulueribus.

24 Porro Iuda cum venisset ad speculam, quæ respicit solitudinem, vidit procul omnem late-regionem plenam cadaveribus nec superesse quemquam, qui necem potuisset evadere.

25 Venit ergo Iosaphat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda spolia mortuorum: iueneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque, & vasa pretiosissima, & diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre præ prædæ magnitudine.

26 Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis: etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in præsentem diem.

27 Reversusque est omnis vir Iuda; & habitatores Ierusalem, & Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum lætitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis.

28 Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis, & citharis, & tubis, in domum Domini.

29 Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos Israel.

30 Quievitque regnum Iosaphat, & præbuit ei Deus pacem per circuitum.

31 Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, & erat triginta quique annorum cum regnare coepisset: viginti autem & quique annis regnavit in Ierusalem, & nomen matris ejus Azuba filia Se-lahi.

32 Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram Domino.

33 Veruntamen excelsa non abstulit, & adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum.

34 Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Iehu filii Hanani; quæ digessit in Libros regum Israel.

35 Post hæc iunxit amicitias Iosaphat rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cujus opera fuerunt implissima.

36 Et particeps fuit ut facerent naves, quæ irent
ie.

in Tharſis : feceruntque claſſem in Aſiongaber.

37 Prophetavit autem Eliezer filius Dodan de Mareſa ad Iofaphat , dicens : Quia habuiſti foedus cum Ochozia , percuffit Dominus opera tua , contritæque ſunt naves , nec potuerunt ire in Tharſis.

CAPVT XXI.

Impius Ioram filius Iofaphat occidit fratres ſuos , & quosdam principes Iuda ; cui Eliaſi per literas peſſimam agritudinem , ac mortem , & domus ſua ac regni direptionem prædicit , quæ tandem ſubſequuta ſunt.

3 Reg.
22. 51.

1 **D**ormivit autem Iofaphat cum patribus ſuis , & ſepultus eſt cum eis in civitate David : regnavitque Ioram filius ejus pro eo.

2 Qui habuit , fratres , filios Iofaphat , Azariam , & Iahiel , & Zachariam , & Azariam , & Michael , & Saphatiam. omnes hi , filii Iofaphat regis Iuda.

3 Deditque eis pater ſuus multa munera argenti & auri , & penſitationes , cum civitatibus munitiffimis in Iuda : regnum autem tradidit Ioram , eo quod eſſet primogenitus.

4 Surrexit ergo Ioram ſuper regnum patris ſui : cumque ſe confirmaret , occidit omnes fratres ſuos gladio , & quosdam de principibus Iſrael.

5 Triginta duorum annorum erat Ioram cum regnare coepiſſet : & octo annis regnavit in Ieruſalem.

6 Ambulavitque in viis regum Iſrael , ſicut egerat domus Achab filia quippe Achab erat uxor ejus , & fecit malum in conſpectu Domini.

7 Noluit autem Dominus diſperdere domum David , propter pactum quod inierat cum eo : & quia promiſerat ut daret ei lucernam , & filiis ejus omni tempore.

8 In diebus illis rebellavit Edom , ne eſſet ſubditus Iudæ & conſtituit ſibi regem.

9 Cumque tranſiſſet Ioram cum principibus ſuis , & cuncto equitatu qui erat ſecum , surrexit nocte , & percuffit Edom qui ſe circumdederat , & omnes duces equitatus ejus.

10 Attamen rebellavit Edom , ne eſſet ſub ditione Iuda , uſque ad hanc diem : eo tempore & Lobna reſceſſit , ne eſſet ſub manu illius. Dereliquerat enim Dominum Deum patrum ſuorum :

11 Inſuper & excella fabricatus eſt in urbibus Iuda , & fornicari fecit habitatores Ieruſalem , & prævaricari Iudam.

12 Allatæ ſunt autem ei litteræ ab Elia propheta

ta, in quibus scriptum erat: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat patris tui, & in viis Afa regis Juda,

13 Sed incessisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Iudam, & habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te, occidisti;

14 Ecce Dominus percutiet te plaga magna, cum populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis, universaque substantia tua.

15 Tu autem ægrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies,

16 Suscitavit ergo Dominus contra Ioram spiritum Philistinorum, & Arabum, qui confines sunt Æthiopibus.

17 Et ascenderunt in terram Iuda, & vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam, quæ inventa est in domo regis, insuper & filios ejus, & uxores: nec remansit ei filius, nisi Ioachaz, qui minimus natu erat.

18 Et super hæc omnia percussit eum Dominus alvi languore insanabili.

19 Cumque diei succederet dies, & temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus: & sic longa consumptus tabe, ira ut egeret etiam viscera sua, languore pariter & vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, & non fecit ei populus secundum morem combustionis, exequias, sicut fecerat majoribus ejus.

20 Trigintaduorum annorum fuit, cum regnare coepisset, & octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non recte, & sepelierunt eum in civitate David: verumtamen non in sepulchro regum.

CAPVT XXII.

Impium Ochoziam filium Ioram regem Iuda occidit Iehu, simul & Ioram regem Israel: cum occideret autem Athalia filios regis, servavit Iosabeth Ioas natu minimum.

1 **C**onstituerunt autem habitatores Ierusalem 4 Reg. 3. 24.
Ochoziam filium ejus minimum, regem pro eo; omnes enim majores natu, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra: regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda.

2 Quadraginta duorum annorum erat Ochozias 4 Reg. 3. 26.
cum regnare coepisset, & uno anno regnavit in Ierusalem, & nomen matris ejus Athalia filia Amri.

3 Sed & ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim ejus impulit eum ut impie ageret.

4 Fecit igitur malum in conspectu Domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consilarii post mortem patris sui, in interitum ejus.

5 Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel, in bellum contra Hazael regem Syriae in Ramoth Galaad: vulneraveruntque Syri Ioram.

6 Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel: multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Ioram, rex Iuda, descendit ut iuviferet Ioram filium Achab in Iezrahel aegrotantem.

7 Voluntatis quippe fuit Dei adversus Ochoziam, ut veniret ad Ioram: & cum venisset, & egrederetur cum eo adversum Iehu filium Namsi, quem unxit Dominus ut deleteret domum Achab.

8 Cum ergo everteret Iehu domum Achab, invenit principes Iuda, & filios fratrum Ochoziae, qui ministrabant ei, & interfecit illos.

9 Ipsum quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria: adductumque ad se occidit, & sepelierunt eum: eo quod esset filius Iosaphat, qui quaesierat Dominum in toto corde suo. nec erat ultra spes aliqua, ut de stirpe quis regnaret Ochoziae.

† 4 Reg. 11. 1. 10. † Siquidem Athalia mater ejus, videns quod mortuus esset filius suus, surrexit, & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram.

11 Porro Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochoziae, & furata est eum de medio filiorum regis, cum interficerentur: absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum: Iosabeth autem, quae absconderat eum, erat filia regis Ioram, uxor Iojadae pontificis, soror Ochoziae, & idcirco Athalia non interfecit eum.

12 Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnavit Athalia super terram.

C A P V T XXIII.

Iojada pontifex unxit Ioas septennem in regem Iuda, curavitque ut Athalia occideretur, & cultus Dei restitueretur; populum autem destruxit domum, altaria ac simulacra Baal.

4 Reg. 22. 4.

1. ANNO autem septimo confortatus Iojada, Assumpsit centuriones, Azariam videlicet filium Ieroham, & Ismahel filium Iohanan, Azariam

riam quoque filium Obed, & Maasiam filium A-
daie, & Elifaphat filium Zechri: & inivit cum eis
foedus.

2 Qui circumventes Iudam, congregaverunt
Levitas de cunctis urbibus Iuda, & principes fa-
miliarum Israel, veneruntque in Ierusalem.

3 Inivit ergo omnis multitudo pactum in domo
Dei cum rege: dixitque ad eos Iojada: Ecce fi-
lius regis regnabit, sicut locutus est Dominus su-
per filios David.

4 Iste est ergo sermo quem facietis:

5 Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum,
sacerdotum, & Levitarum, & janitorum, erit in
portis: tertia vero pars ad domum regis: & tertia
ad portam, quæ appellatur Fundamenti: omne
vero reliquum vulgus sit in atriis domus Do-
mini.

6 Nec quisquam alius ingrediatur domum Do-
mini, nisi sacerdotes, & qui ministrant de Levitis:
ipsi tantummodo ingrediatur, quia sanctificati
sunt: & omne reliquum vulgus observet custodias
Domini.

7 Levitæ autem circumdent regem, habentes
singuli arma sua: (& si quis alius ingressus fuerit
templum, interficiatur) sintque cum rege & in-
trante & egrediente.

8 Fecerunt ergo Levitæ, & universus Iuda, jux-
ta omnia quæ præceperat Iojada pontifex: & ad-
surperunt singuli viros qui sub se erant, & ve-
niebant per ordinem sabbati, cum his qui imple-
verunt sabbatum, & egressuri erant. siquidem Iojada
pontifex non dimiserat abire turmas, quæ
sibi per singulas hebdomadas succedere consueve-
rant.

9 Deditque Iojada sacerdos centurionibus lan-
ceas, clypeosque & peltas regis David, quas con-
secraverat in domo Domini.

10 Constituitque omnem populum tenentium
pugiones, à parte templi dextra, usque ad partem
templi sinistram, coram altari, & templo, per
circuitum regis.

11 Et eduxerunt filium regis, & imposuerunt
ei diadema, & testimonium; dederuntque in ma-
nu ejus tenendam legem, & constituerunt eum re-
gem: unxit quoque illum Iojada pontifex, & filii
ejus: imprecatique sunt ei, atque dixerunt: Vi-
vat rex.

12 Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet
eurentium atque laudantium regem, ingressa est
ad populum in templum Domini.

13 Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, & principes, turmasque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem atque clangentem tubis, & diversis generis organis concipientem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua, & ait: Infidiæ, infidiæ.

14 Egredius autem Iojada pontifex ad centuriones, & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi, & interficiatur foris gladio. Præcepitque sacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 Et imposuerunt cervicibus ejus manus: cumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi.

16 Pepigit autem Iojada foedus inter se, universumque populum, & regem, ut esset populus Domini.

17 Itaque ingressus est omnis populus domum Baal, & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius confregerunt: Mathan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 Constituit autem Iojada præpositos in domo Domini, sub manibus sacerdotum, & Levitarum, quos distribuit David in domo Domini: ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in lege Moyfi, in gaudio & canticis, juxta dispositionem David.

19 Constituit quoque janitores in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re.

20 Assumpsitque centuriones, & fortissimos viros ac principes populi, & omne vulgus terræ, & fecerunt descendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ superioris in domum regis & collocaverunt eum in folio regali.

21 Lætatusque est omnis populus terræ, & urbs quievit: porro Athalia interfecta est gladio,

C A P V T XXIV.

Ioas vivente Iojada bonus ac pius, jussit ad sartanella templi congregari pecuniam: deinde, eo mortuo, factus impius, jubet occidi Zachariam filium Iojada: anno sequenti Iudæ & Ierusalem à Syris diripiuntur, & Ioas à servis suis occiditur.

4 Reg.
21. 21.
12. 1.

1 **S**EPTEM annorum erat Ioas cum regnare coepisset: & quadraginta annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Sebia de Berfabee.

2 Fecitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus iojadæ sacerdotis.

3 Accepit autem ei Iojada uxores duas, è quibus genuit filios & filias.

4 Post quæ placuit Ioas ut instauraret domum Domini.

5 Congregavitque sacerdotes, & Levitas, & dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda, & colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta templi Dei vestri, per singulos annos, festinatoque hoc facite. porro Levitæ egere negligentius.

6 Vocavitque rex Iojadam principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, ut cogeres Levitas inferre de Iuda & de Ierusalem pecuniam, quæ constituta est à Moyse servo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii?

7 Athalia enim impiissima, & filii ejus, destruxerunt domum Dei, & de universis, quæ sanctificata fuerant in templo Domini, ornaverunt fanum Baalim.

8 Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam posueruntque eam juxta portam domus Domini forinsecus.

9 Et prædicatum est in Iuda & Ierusalem, ut deferrent singuli pretium Domino, † quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto. † Exod. 30. 12.

10 Lætati que sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam Domini, atque miserunt ita ut impleretur.

11 Cumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus Levitarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos constituerat: effundebant que pecuniam quæ erat in arca: porro arcam reportabant ad locum suum: sicque faciebant per singulos dies, & congregata est infinita pecunia.

12 Quam dederunt rex & Iojada his, qui præerant operibus domus Domini: at illi conducebant ex ea cæsores lapidum, & artifices operum singulorum, ut instaurarent domum Domini: fabros quoque ferri & æris, ut quod cadere coeperat, fulciretur.

13 Egeruntque hi qui operabantur industrie, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorum, ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

14 Cumque compleissent omnia opera, derulerunt.

runt coram rege & Iojada reliquam partem pecunie: de qua facta sunt vasa templi in ministerium, & ad holocausta, psalms quoque, & cetera vasa aurea & argentea: & offerébantur holocausta in domo Domini jugiter cunctis diebus Iojadæ.

15 Senuit autem Iojada pleus dierum, & mortuus est cum esset centum triginta annorum.

16 Sepelieruntque eum in civitate David cum regibus, eo quod fecisset bonum cum Israel, & cum domo ejus.

17 Postquam autem obiit Iojada, ingressi sunt principes Iuda, & adoraverunt regem; qui delinens obsequiis eorum, acquievit eis.

18 Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, servieruntque lucis & sculpsilibus, & facta est ira contra Iudam & Ierusalem propter hoc peccatum.

19 Mittebantque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum, quos protestantes, illi audire volebant.

20 Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Iojadæ sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus: Quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos?

21 Qui congregati adversus eum, miserunt lapides juxta regis imperium in atrio domus Domini,

22 Et non est recordatus Ios rex misericordiam, quam fecerat Iojada pater illius secum, † sed interfecit filium ejus. Qui cum moreretur, ait: Videat Dominus, & requirat.

† Matt.
23. 35.

23 Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syriæ: venitque in Iudam & Ierusalem, & interfecit cunctos principes populi, atque universam prædam miserunt regi in Damascum.

24 Et certe cum permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum inhabitantem multitudinem, eo quod dereliquissent Dominum Deum patrum suorum: in Ios quoque ignominiosa exercere judicia.

25 Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magis: surrexerunt autem contra eum servi sui, in ultionem sanguinis filii Iojadæ sacerdotis, & occiderunt eum in lectulo suo, & mortuus est: sepelieruntque eum in civitate David, sed non in sepulchris regum.

26 Insidiati vero sunt ei, Zabad filius Semmaath

Ammanitidis, & Iozabad filius Semarith Moabitidis.

27 Porto filii ejus, ac summa pecuniarum quae adunata fuerat sub eo, & instauratio domus Dei, scripta sunt diligentius in Libro regum: regnavit autem Amasias filius ejus pro eo.

C A P V T X X V.

Amasias patri Ios succedens interfecit eos qui patrem occiderant; & post habitam de Iamais victoriam, adoravit deos illos, & ob id capitur à Ios rege Israel, quem ad praelium provocaverat; ac Ierusalem diripitur; tandemque in Lachis fugiens occiditur.

1 **V**iginti quinque annorum erat Amasias cum 4 Reg. 24. 26. regnare cepisset, & viginti novem annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Ioadan de Ierusalem.

2 Fecitque bonum in conspectu Domini: venturamen non in corde perfecto.

3 Cumque roboratum sibi videret imperium, jugulavit servos, qui occiderant regem patrem suum.

4 Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in Libro legis Moyse, ubi praecepit Dominus, dicens: † Non occidentur patres pro filiis, † Deut. 24. 16. neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in suo peccato morietur.

5 Congregavit igitur Amasias Iudam, & constituit eos per familias, tribunosque & centuriones in universo Iuda & Benjamin: & recensuit à 4. Reg. 14. 6. Exech. 18. 20. viginti annis supra, invenitque trecenta millia juvenum, qui egredierentur ad pugnam, & tenerent hastam & clypeum.

6 Mercede quoque conduxit de Israel centum millia robustorum, centum talentis argenti.

7 Venit autem homo Dei ad illum, & ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus Israel: non est enim Dominus cum Israel, & cunctis filiis Ephraim:

8 Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus: Dei quippe est adjuvare, & in fugam convertere.

9 Dixitque Amasias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis, quae dedi militibus Israel? Et respondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare possit multo his plura.

10 Separavit itaque Amasias exercitum, qui venerat ad eum ex Ephraim, ut reverteretur in lo-

cum suum : at illi contra Iudam vehementer irati reversi sunt in regionem suam.

11 Porro Amasias confidenter eduxit populum suum , & abiit in vallem Salinarum , percussitque filios Seir decem millia.

12 Et alia decem millia virorum ceperunt filii Iuda , & adduxerunt ad præruptum cujusdam petrae , præcipitaveruntque eos de summo in præceps , qui universi creperunt.

13 At ille exercitus , quem remiserat Amasias ne secum iret ad præliam , diffusus est in civitatibus Iuda , à Samaria usque ad Bethoron , & interfectis tribus millibus , diripuit prædam magnam.

14 Amasias vero post cædem Idumæorum , & allatos deos filiorum Seir , statuit illos in deos sibi , & adorabat eos , & illis adolebat incensum.

15 Quamobrem iratus Dominus contra Amasiam , misit ad illum prophetam , qui diceret ei : Cur adorasti deos , qui non liberaverunt populum suum de manu tua ?

16 Cumque hæc ille loqueretur , respondit ei Num consiliarius regis es ? quiesce ne interficiam te. Discedensque propheta , Scio , inquit , quod cogitaverit Deus occidere te , quia fecisti hoc malum , & insuper non acquievisti consilio meo.

17 Igitur Amasias rex Iuda , inito pessimo consilio , misit ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu , regem Israel , dicens : Veni , videamus nos mutuo.

18 At ille remisit nuncios , dicens : Carduus , qui est in Libano , misit ad cedrum Libani , dicens : Da filiam tuam filio meo uxorem : & ecce bestiae , quæ erant in silva Libani , transferunt & conculcaverunt carduum.

19 Dixisti : Percussi Edom , & idcirco erigitur cor tuum in superbiam : sede in domo tua , cur malum adversum te provocas , ut cadas & tu , & Iuda tecum ?

20 Noluit audire Amasias , eo quod Domini esset voluntas ut traderetur in manus hostium propter deos Edom.

21 Ascendit igitur Ioas rex Israel , & mutuos sibi præbuere conspectus : Amasias autem rex Iuda erat in Bethfamas Iuda :

22 Corruitque Iuda coram Israel , & fugit in tabernacula sua.

23 Porro Amasiam regem Iuda , filium Ioas filii Ioachaz , cepit Ioas rex Israel in Bethfames , & adduxit in Ierusalem : destruxitque murum ejus à porta Ephraim usque ad portam anguli , quadringentis cubitis.

24 Omne quoque aurum, & argentum, & universa vasa, quæ repererat in domo Dei, & apud Obededom, in thesauris etiam domus regiae, necnon & filios obsidum, reduxit in Samariam.

25 Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz rex Israel, quindecim annis.

26 Reliqua autem sermonum Amasiae priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Iuda & Israel.

27 Qui postquam recessit à Domino, tetenderunt ei iusdinas in Ierusalem. Cumque fugisset in Lachis, miserunt, & interfecerunt eum ibi.

28 Reportantesque super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David.

C A P V T XXVI.

Ozia sen Azaria filii Amasia pietas commendatur de Philisthiim, Arabibus & Ammonitis triumphat, multasque extruit civitates: ac postmodum ob nimiam felicitatem elatus praesumpsit incensam ardere; quamobrem ad diem usque mortis à Domino lepra percussus est, gubernante regnum filio Ioatham, qui successit in regnum.

1 **O** Moisis autem populus Iuda, filium ejus *4 Reg. 14. 21.* Oziam annorum sedecim, constituit regem pro Amasia patre suo.

2 Ipse aedificavit Ailath, & restituit eam ditioni Iuda, postquam dormivit rex cum patribus suis.

3 Sedecim annorum erat Ozias cum regnare coepisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem, nomen matris ejus Iechelia de Ierusalem.

4 Fecitque quod erat rectum in oculis Domini, juxta omnia, quæ fecerat Amasias pater ejus.

5 Et exquisivit Dominum in diebus Zachariae intelligentis & videntis Deum: cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus.

6 Denique egressus est, & pugnavit contra Philisthiim, & destruxit murum Geth, & murum Labuiae murumque Azoti: aedificavit quoque oppida in Azotio, & in Philisthiim.

7 Et adjuvit eum Deus contra Philisthiim, & contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal, & contra Ammonitas.

8 Appendebantque Ammonitae munera Oziae: & divulgatum est nomen ejus usque ad introitum Aegypti propter crebras victorias.

9 Aedificavitque Ozias turres in Ierusalem super portam.

portam anguli, & super portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas.

10 Extruxit etiam turre in solitudine, & effudit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora, tam in campestribus, quam in eremi vastitate: vineas quoque habuit & vinitores in montibus, & in Carmelo: erat quippe homo agriculturae deditus.

11 Fuit autem exercitus bellatorum ejus, qui procedebant ad praelia, sub manu Iehiel scribae, Maasiaeque doctoris, & sub manu Hananiae, qui erat de ducibus regis.

12 Omnisque numerus principum per familias virorum fortium: duorum millium sexcentorum.

13 Et sub eis universus exercitus trecentorum & septem millium quingentorum: qui erant apti ad bella, & pro rege contra adversarios dimicabant.

14 Praeparavit quoque eis Ozias, id est, cuncto exercitui, clypeos, & hastas, & galeas, & loricas, arcusque & fundas ad jaciendos lapides.

15 Et fecit in Ierusalem diversis generis machinas, quas in turribus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent sagittas, & saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul eo quod auxiliaretur ei Dominus, & corroborasset illum.

16 Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis.

17 Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi,

18 Resisterunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi ministerium: egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo.

19 Iratusque Ozias, teneas in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis.

20 Cumque respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum. Sed & ipse perterritus, acceleravit egredi, eo quod sensitset illico plagam Domini.

21 † Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem

d' eim mortis suæ , & habitavit in domo separata plenus lepra , ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham filius ejus rexit domum regis , & judicabat populum terræ.

22 Reliqua autem sermonum Ozias priorum & novissimorum , scripsit Isaias filius Amos propheta.

23 Dormivitque Ozias cum patribus suis , & sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum eo quod esset leprofus : regnavitque Ioatham filius ejus pro eo.

CAPVT XXVII.

Ioatham pietas commendatur , qui devotio rege Ammon magnam ab eo militiam accepit ; cui succedit impius filius Achaz.

1 Viginti quinque annorum erat Ioatham cum regnare coepisset , & sedecim annis regnavit in Ierusalem : nomen matris ejus Ierusa filia Sadoch. 4 Regum
15.32.

2 Fecitque quod rectum erat coram Domino , juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus , excepto quod non est ingressus templum Domini , & adhuc populus delinquebat.

3 Ipse ædificavit portam domus Domini excelsum , & in muro Ophel multa construxit.

4 Urbes quoque ædificavit in montibus Iuda , & in saltibus castella & turres.

5 Ipse pugnavit contra regem filiorum Ammon , & vicit eos , dederuntque ei filii Ammon in tempore illo centum talenta argenti , & decem millia coros tritici , ac totidem coros hordei : hæc ei præbuerunt filii Ammon , in anno secundo & tertio.

6 Corroboratusque est Ioatham , eo quod direxisset vias suas coram Domino Deo suo.

7 Reliqua autem sermonum Ioatham , & omnes pugnae ejus , & opera scripta sunt in Libro regum Achaz Israel & Iuda.

8 Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset , & sedecim annis regnavit in Ierusalem.

9 Dormivitque Ioatham cum patribus suis , & sepelierunt eum in civitate David : & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPVT XXVIII.

Propter scelera Achaz multipliciter affligitur Iuda , primum ab Assyriis , deinde à filiis Israel (qui ob eam crudelitatis arguti à Propheta , remittunt Iudæos captivos cum præda) rursum etiam ab Idumæis &

*Psilisthais: Achaz tamen post omnem plagam adhuc
augebat impietatem; cui pius succedit filius Ezechias.*

4. Reg.
16. 2.

1 **V**iginti annorum erat Achaz cum regnare
coepisset: & sedecim annis regnavit in
Ierusalem: non fecit rectum in conspectu Domini
sicut David pater ejus:

2 Sed ambulavit in viis regum Israel, insuper
& statuas fudit Baalim.

3 Ipse est, qui adolevit incensum in Valleben-
ennom, & lustravit filios suos in igne, juxta
ritum gentium, quas interfecit Dominus in adven-
tu filiorum Israel.

4 Sacrificabat quoque & thymiama succendebat
in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno fron-
doso.

5 Tradiditque eum Dominus Deus ejus in manu
regis Syriæ, qui percussit eum, magnamque præ-
dam coepit de ejus imperio, & adduxit in Da-
mascum: manibus quoque regis Israel traditus est,
& percussus plaga grandi,

6 Occiditque Phacee, filius Romeliæ, de Iu-
da centum viginti millia in die uno, omnes viros
bellatores: eo quod reliquissent Dominum Deum
patrum suorum.

7 Eodem tempore occidit Zechri, vir potens ex
Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezricam ducem
domus ejus, Elcanam quoque secundum à rege.

8 Ceperuntque filii Israel de fratribus suis du-
centa millia mulierum, puerorum, & puellarum,
& infinitam prædam: pertuleruntque eam in Sa-
mariam.

9 Ea tempestate erat ibi propheta Domini, no-
mine Oded: qui egressus obviam exercitui ven-
ienti in Samariam, dixit eis: Ecce iratus Domi-
nus Deus patrum vestrorum contra Iuda, tradidit
eos in manibus vestris, & occidistis eos atrociter,
ita ut ad cælum pertingeret vestra crudelitas.

10 Insuper filios Iuda & Ierusalem vultis vobis
subjicere in servos & ancillas, quod nequaquam
facto opus est: peccastis enim super hoc Domino
Deo vestro.

11 Sed audite consilium meum, & reducite ca-
ptivos, quos adduxistis de fratribus vestris, quia
magnus furor Domini imminet vobis.

12 Steterunt itaque viri de principibus filio-
rum Ephraim, Azarias filius Iohanan, Barachias
filius Mofollamoth, Ezechias filius Sellum, &
Amasa filius Adali, contra eos qui veniebant de
prælio.

13. Et dixerunt eis: Non introducetis huc captivos, ne peccemus Domino. Quare vultis adjicere super peccata nostra, & vetera cumulare delicta? grande quippe peccatum est, & ira furoris Domini imminuet super Israel.

14. Dimiseruntque viri bellatores prædam, & universa quæ ceperant, coram principibus, & omni multitudine.

15. Steteruntque viri, quos supra memoravimus, & apprehendentes captivos, omnesque qui nudi erant, vestierunt de spoliis: cumque vestissent eos, & calceassent, & refecissent cibo ac potu, unxissentque propter laborem, & adhibuissent eis curam: quicumque ambulare non poterant: & erant imbecillo corpore, imposuerunt eos jumentis, & adduxerunt Jericho civitatem palmarum ad fratres eorum; ipsique reversi sunt in Samariam.

16. Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum postulans auxilium.

17. Veneruntque Idumæi, & percusserunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam.

18. Philisthiim quoque diffusi sunt per urbes campestris, & ad meridiem Iuda: ceperuntque Bethsames, & Ajalon, & Gaderoth, Socho quoque, & Thannan, & Gamzo, cum viculis suis, & habitaverunt in eis.

19. Humiliaverat enim Dominus Iudam propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio, & contemptui habuisset Dominum.

20. Adduxitque contra eum Thelgathphalnasar regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastavit,

21. Igitur Achaz, spoliata domo Domini, & domo regum ac principum, dedit regi Assyriorum munera, & tamen nihil ei profuit.

22. Insuper & tempore angustiarum suarum anxie contempit in Dominum, ipse per se rex Achaz,

23. Immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dii regum Syriæ auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi, cum econtrario ipsi fuerint ruinæ ei, & universo Israel.

24. Direptis itaque Achaz omnibus vasibus domus Dei, atque confractis, clausit januas templi Dei, & fecit sibi altaria in universis angulis Ierusalem.

25. In omnibus quoque urbibus Iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum.

26. Reliqua autem sermonum ejus, & omnium operum

operum suorum priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Iuda & Israel.

27 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate Ierusalem: neque receperunt eum in sepulchra regum Israel. Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias abolitum Dei cultum, aperto templo vestitusque sacerdotibus. Levitis & cantoribus, instauravit; oblatis plurimis holocaustis & sacrificiis cum ingenti laetitia.

4 Reg.
24, 1.

1 Igitur Ezechias regnare coepit, cum vigin-
tiquinque esset annorum, & vigin-
tinovem annis regnavit in Ierusalem: nomen matris ejus
Abia, filia Zachariae.

2 Fecitque quod erat placitum in conspectu
Domini, juxta omnia quae fecerat David pater
ejus.

3 Ipse anno & mense primo regni sui, aperuit
valvas domus Domini, & instauravit eas.

4 Adduxitque sacerdotes atque Levitas, & con-
gregavit eos in plateam orientalem.

5 Dixitque ad eos: Audite me Levitae, & san-
ctificamini, mundate domum Domini Dei patrum
vestrorum & auferite omnem immunditiam de san-
ctuario,

6 Peccaverunt patres nostri, & fecerunt malum
in conspectu Domini Dei nostri, derelinquentes
eum: averterunt facies suas à tabernaculo Domi-
ni, & praebuerunt dorsum.

7 Clauferunt ostia, quae erant in porticu, &
extinxerunt lucernas, incensumque non adoleve-
runt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario
Deo Israel.

8 Concitatus est itaque furor Domini super Iu-
dam & Ierusalem, tradiditque eos in commotio-
nem, & in interitum, & in sibilum, sicut ipsi cer-
nitis oculis vestris.

9 En, corruerunt patres nostri gladiis; filii no-
stri, & filiae nostrae, & conjuges captivae ductae
sunt, propter hoc scelus.

10 Nunc ergo placet mihi ut ineamus foedus
cum Domino Deo Israel, & avertet à vobis furo-
rem irae suae.

11 Filii mei nolite negligere: vos elegit Domi-
nus ut stetis coram eo, & ministretis illi, colat-
que eum, & cremetis ei incensum,

12 Surrexerunt ergo Levitæ: Mahath filius Amasai, & Joel filius Azariæ, de filiis Caath: Porro de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Ialaleel. De filiis autem Gerfom, Ioah filius Zemama, & Eden filius Ioah.

13 At vero de filiis Elisaphan, Samri, & Iahiel. De filiis quoque Afaph, Zacharias, & Mathanias:

14 Nec non de filiis Heman, Iahiel, & Semei: Sed & de filiis Idithun, Semeias, & Oziel.

15 Congregaveruntque fratres suos, & sanctificati sunt, & ingressi sunt juxta mandatum regis & imperium Domini, ut expiarent domum Dei.

16 Sacerdotes quoque ingressi templum Domini ut sanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam, quam intro repererant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levitæ, & asportaverunt ad torrentem Cedron foras.

17 Cœperunt autem prima die mensis primi mundare, & in die octavo ejusdem mensis ingressi sunt porticum templi Domini, expiaveruntque templum diebus octo, & in die sextadecima mensis ejusdem, quod cœperant impleverunt.

18 Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum Domini, & altare holocausti, vasaque ejus, necnon & mensam propositionis cum omnibus vasis suis,

19 Cunctamque templi supellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam prævaricatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altare Domini.

20 Confurgensque diluculo Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, & ascendit in domum Domini:

21 Obtuleruntque simul tauros septem, & arietes septem, agnos septem, & hircos septem, pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda, dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super altare Domini.

22 Mactaverunt igitur tauros, & susceperunt sanguinem sacerdotes, & fuderunt illum super altare, mactaverunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaveruntque agnos, & fuderunt super altare sanguinem.

23 Applicuerunt hircos pro peccato, coram rege & universa multitudine, imposueruntque manus suas super eos.

24 Et immolaverunt illos sacerdotes, & asperferunt sanguinem eorum coram altare pro piaculo universi Israelis: pro omni quippe Israel præceperat rex ut holocaustum fieret, & pro peccato.

25 Constituit quoque Levitas in domo Domini, cum cymbalis, psalteriis, & citharis, secundum dispositionem David regis & Gad Videntis, & Nathan prophetæ: siquidem Domini præceptum fuit, per manum prophetarum ejus.

26 Steteruntque Levitæ tenentes organa David, & sacerdotes tubas.

27 Et jussit Ezechias ut offerrent holocausta super altare: cumque offerrentur holocausta, coeperunt laudes canere Domino, & clangere tubis, atque in diversis organis, quæ David rex Israel præparaverat concrepare.

28 Omni autem turba adorante, cantores, & ii qui tenebant tubas, erant in officio suo, donec compleretur holocaustum.

29 Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex, & omnes qui erant cum eo, & adoraverunt.

30 Præcepitque Ezechias & principes Levitis, ut laudarent Dominum sermonibus David, & Asaph Videntis: qui laudaverunt eum magna lætitia, & incurvato genu adoraverunt.

31 Ezechias autem etiam hæc addidit: Impletis manus vestras Domino, accedite, & offerite victimas, & laudes in domo Domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias, & laudes; & holocausta mente devota.

32 Porro numerus holocaustorum, quæ obrulit multitudo, hic fuit: Tauros septuaginta, arietes centum, agnos ducentos.

33 Sanctificaveruntque domino boves sexcentos, & oves tria millia.

34 Sacerdotes vero pauci erant: nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde & Levitæ fratres eorum adjuverunt eos, donec impleretur opus, & sanctificarentur antistites: Levitæ quippe facilliori ritu sanctificantur, quam sacerdotes.

35 Fuerunt ergo holocausta plurima, adipēs pacificorum, & libamina holocaustorum: & completus est cultus domus Domini.

36 Lætatusque est Ezechias, & omnis populus, eo quod ministerium Domini esset expletum. De repente quippe hoc fieri placnerat.

CAPUT XXX.

Ezechias missis in omnem Israel & Judam nuntiis, populum convocat, & sua oratione exhortatur ad immolendam Phasē, quo factō, celebraverunt solemnitatem axymorum 14 diebus cum ingenti lætitia, plurimis oblatis victimis.

1 Misit quoque Ezechias ad omnem Israel & Iudam : scripsitque epistolas ad Ephraim & Manassem , ut venirent ad domum Domini in Ierusalem , & facerent Phasē Domino Deo Israel.

2 Inito ergo consilio regis & principum , & universi coetus Ierusalem , decreverunt ut facerent Phasē mense secundo.

3 Non enim potuerant facere in tempore suo , quia sacerdotes , qui possent sufficere , sanctificati non fuerant , & populus nondum congregatus fuerat in Ierusalem.

4 Placuitque sermo regi , & omni multitudini.

5 Et decreverunt ut mitterent nuncios in universum Israel , de Bersabee usque Dan , ut venirent , & facerent Phasē Domino Deo Israel in Ierusalem : multi enim non fecerant sicut lege præscriptum est.

6 Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio , & principum ejus , in universum Israel & Iudam , juxta id quod rex jusserat , prædicantes : Filii Israel revertimini ad Dominum Deum Abraham , & Israel ; & revertetur ad reliquias , quæ effugerunt manum regis Assyriorum.

7 Nolite fieri sicut patres vestri & fratres , qui recesserunt à Domino Deo patrum suorum , qui tradidit eos in interitum : ut ipsi cernitis.

8 Nolite indurare cervices vestras , sicut patres vestri : tradite manus Domino , & venite ad sanctuarium ejus , quod sanctificavit in æternum : servite Domino Deo patrum vestrorum , & avertetur à vobis ira furoris ejus.

9 Si enim vos reversi fueritis ad Dominum : fratres vestri , & filii habebunt misericordiam coram dominis suis , qui illos duxerunt captivos , & revertentur in terram hanc : pius enim & clemens est Dominus Deus vester , & non avertet faciem suam à vobis , si reversi fueritis ad eum.

10 Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram Ephraim & Manasse usque ad Zabulon , illis iridentibus & subsannantibus eos.

11 Attamen quidam viri ex Aser , & Manasse , & Zabulon , acquiescentes consilio , venerunt Ierusalem.

12 In Iuda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum , ut facerent juxta præceptum regis & principum , verbum Domini.

13 Congregatique sunt in Ierusalem populi multi , ut facerent sollempnitatem azymorum , in mense secundo :

14 Et furgentibus destruxerunt altaria, quæ erant in Ierusalem, atque universa, in quibus idolis adolebatur incensum, subvertentes, projecerunt in torrentem Cedron.

15 Immolaverunt autem Phasæ quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitæ tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini:

16 Steteruntque in ordine suo, juxta dispositionem & legem Moyse hominis Dei: Sacerdotes vero inscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum,

17 Eo quod multa turba sanctificata non esset: & idcirco immolarent Levitæ Phasæ his, qui non occurrerant sanctificari Domino.

18 Magna etiam pars populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar, & Zabulon, quæ sanctificata non fuerat, comedit Phasæ, non juxta quod scriptum est: & oravit pro eis Ezechias, dicens: Dominus bonus propitiabitur.

19 Cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum: & non imputabit eis quod minus sanctificati sunt.

20 Quem exaudivit Dominus, & placatus est populo.

21 feceruntque filii Israel, qui inventi sunt in Ierusalem, sollempnitatem azymorum septem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per singulos dies: Levitæ quoque & sacerdotes, per organa, quæ suo officio congruebant.

22 Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino: & comederunt septem diebus sollempnitatis, immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum.

23 Placuitque universæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod & fecerunt sum ingenio gaudio.

24 Ezechias enim rex Iuda præbuerat multitudini mille tauros, & septem millia ovium: principes vero dederant populo tauros mille, & oves decem millia: sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo.

25 Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda, tam sacerdotum & Levitarum, quam universæ frequentiæ, quæ venerat ex Israel: profelytorum quoque de terra Israel, & habitantium in Iuda.

26 Factaque est gravis celebritas in Ierusalem, qualis à diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat.

27 Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitæ benedicentes populo: & exaudita est vox eorum pervenitque oratio in habitaculum sanctum cæli.

CAPUT XXXI.

Populus idola lucosque in Iuda & Ephraim demolitur; Ezechias sacerdotes & Levitas componit in ordinem ministerii: populo autem abundantissime offerente constituuntur, factis horreis, qui servarent ac distribuerent Levitico generi quæ oblata erant.

1 **C**umque hæc fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Iuda; & freperunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda & Benjamin, sed de Ephraim quoque & Manasse, donec penitus everterent: reversique sunt omnes filii Israel in possessiones & civitates suas.

2 Ezechias autem constituit turmas sacerdotales & Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta & pacifica, ut ministrarent & confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini.

3 Pars autem regis erat, ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum, mane semper & vespere. Sabbatis quoque, & calendis, & sollempnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moyli.

4 Præcepit etiam populo habitantium Ierusalem, ut darent partes sacerdotibus, & Levitis, ut possent vacare legi Domini.

5 Quod cum percubisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium, quæ gignit humus, decimas obtulerunt.

6 Sed & filii Israel & Iuda, qui habitabant in urbibus Iuda, obtulerunt decimas boum & ovium, decimasque sanctorum, quæ voverant Domino Deo suo: atque universa portantes, fecerunt acervos plurimos.

7 Mense tertio coeperunt acervorum jacere fundamenta, & mense septimo compleverunt eos.

8 Cumque ingressi fuissent Ezechias & principes ejus, viderunt acervos, & benedixerunt Domino ac populo Israel.

9 Interrogavitque Ezechias sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent acervi.

10 Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis.

11 Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent,

12 Intulerunt, tam primitias, quam decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum Chonenias Levita, & Semei frater ejus, secundus,

13 Post quem Iahiel, & Azarias, & Nahath, & Afael, & Ierimoth, Iozabad quoque, & Eliel, & Iesmachias, & Mahath, & Banajas, præpositi sub manibus Chonenias, & Semei fratris ejus, ex imperio Ezechias regis & Azarias pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant.

14 Core vero filius Iemna Levites & janitor orientalis portæ, præpositus erat iis quæ sponte offerebantur Domino, primitiisque & consecratis in Sancta sanctorum.

15 Et sub cura ejus Eden, & Benjamin, Iesue, & Semejas, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuere fratribus suis partes, minoribus atque majoribus:

16 Exceptis maribus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies conducebat in ministerio, atque observationibus juxta divisiones suas.

17 Sacerdotibus per familias, & Levitis à vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas,

18 Univerſæque multitudini, tam uxoribus, quam liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur.

19 Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distribuere universo sexui masculino de sacerdotibus & Levitis.

20 Fecit ergo Ezechias universa quæ diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum & verum, coram Domino Deo suo,

21 In uniuersa cultura ministerii domus Domini, juxta legem & ceremonias, volens requirere Dentem suum in toto corde suo: fecitque & prosperatus est,

Sennacherib Iudam invadente & Deum cœli blasphemante, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, à quo ille minis & blasphemis nititur eum convertere: orantibus autem Ezechia & Esaiâ, angelus dissipat exercitum Sennacherib, qui fugiens à filio occiditur: porro Ezechias nimia felicitate elatus Deum offendit, cui impius filius Manasses succedit.

1 **P**ost quæ & hujuscemodi veritatem, venit *4 Reg. 18. 14.*
Sennacherib rex Assyriorum, & ingressus *18. 14.*
Iudam, obsedit civitates munitas, volens eas ca- *I/a. 36.*
pere. *1.*

2 **Q**uod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet *Eccli. 48.*
Sennacherib, & totum belli impetum versi contra *20.*
Ierusalem,

3 Iniro cum principibus consilio, virisque fortissimis, ut obturarent capita fontium, qui erant extra urbem: & hoc omnium decernente sententia,

4 Congregavit plurimam multitudinem, & obturaverunt cunctos fontes, & rivum qui fluebat in medio terræ, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum, & inveniant aquarum abundantiam.

5 **A**edificavit quoque, agens industriè, omnem murum, qui fuerat dissipatus, & extruxit turres desuper, & forissecus alterum murum: instauravitque Mello in civitate David, & fecit universi generis armaturam & clypeos.

6 Constituitque principes bellatorum in exercitu: & convocavit universos in platea portæ civitatis, ac locutus est ad cor eorum dicens:

7 Viriliter agite, & confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo: multo enim plures nobiscum sunt, quam cum illo.

8 Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus nostræ, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatusque est populus hujuscemodi verbis Ezechiaë regis Iuda.

9 **Q**uæ postquam gesta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum servos suos in Ierusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis) ad Ezechiam regem Iuda, & ad omnem populum qui erat in urbe, dicens:

10 Hæc dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Ierusalem?

11 Num Ezechias decipit vos, ut tradat morti in fame & siti, affirmans quod Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum?

12 Numquid non est iste Ezechias, qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Iuda & Ierusalem, dicens: Coram altari uo adorabitis, & in ipso comburetis incensum?

13 An ignoratis quæ ego fecerim, & patres mei, cunctis terrarum populis? numquid prævaluerunt dii gentium, omniumque terrarum, liberare regionem suam de manu mea?

14 Quis est de universis diis gentium quas vastaverunt patres mei, qui potuerit eruere populum suum de manu mea, ut possit etiam Deus vester eruere vos de hac manu?

15 Non vos ergo decipiat Ezechias, nec vana persuasione deludat, neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de manu mea, & de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester poterit eruere vos de manu mea.

16 Sed & alia multa locuti sunt servi ejus contra Dominum Deum, & contra Ezechiam servum ejus.

17 Epistolas quoque scripsit plenas blasphemiarum in Dominum Deum Israel, & locutus est adversus eum: Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare populum suum de manu mea, sic & Deus Ezechiarum eruere non poterit populum suum de manu ista.

18 Insuper & clamore magno, lingua Iudaica, contra populum qui sedebat in muris Ierusalem, personabat, ut terreret eos, & caperet civitatem.

19 Locutusque est contra Deum Ierusalem, sicut adversus deos populorum terræ, opera manuum hominum.

20 Oraverunt igitur, Ezechias rex, & Isaias filius Amos propheta, adversus hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in cælum.

† Tob. r.
21.

21 † Et misit Dominus angelum, qui percussit omnem virum robustum, & bellatorem, & principem exercitus regis Assyriorum: reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero ejus, interfecerunt eum gladio.

22 Salvavitque Dominus Ezechiam & habitatores Ierusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum & de manu omnium, & præstitit eis quietem per circuitum.

23 Multi etiam deferebant hostias & sacrificia Domino in Ierusalem, & munera Ezechiarum regi Iuda: qui exaltatus est post hæc coram cunctis gentibus.

24 † In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem, & oravit Dominum exaudivitque eum, & dedit ei signum. † 4 Reg. 20. Isai. 38. 1.

25 Sed non juxta beneficia, quæ acceperat, retribuit, quia elevatum est cor ejus: & facta est contra eum ira, & contra Iudam & Ierusalem.

26 Humiliatusque est postea, eo quod exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse, quam habitatores Ierusalem: & idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Ezechiae.

27 Fuit autem Ezechias dives, & inclutus valde, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum, & aromatum univèrsi generis, & vasorum magni pretii.

28 Apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & præsepia omniùm jumentorum, caulisque pecorum,

29 Et urbes ædificavit sibi: habebat quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimis.

30 Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem fontem aquarum Gihon, & avertit eas subter ad occidentem urbis David: in omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit.

31 Attamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento, quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus, ut tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde ejus.

32 Reliqua autem sermonum Ezechiae, & misericordiarum ejus, scripta sunt in visione Isaie filii Amos prophetæ, & in Libro regum Iuda & Israel.

33 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulchra filiorum David: & celebravit ejus exequias universus Iuda, & omnes habitatores Ierusalem: regnavitque Manasses filius ejus pro eo.

CAPUT XXXIII.

Manasses ob suas impietates captivus in Babylonia ducitur, in qua a afflictione ad Deum conversus, suo regno restituitur, & idolis abjectis Dei cultum restaurat; cui impius filius Amon succedit: & hoc à suis interfecto, regnat pius ejus filius Josias.

1 **D** Vodecim annorum erat Manasses cum regnare cepisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. 4 Reg. 21. 2.

2 Fecit autem malum coram Domino, juxta abominaciones gentium, qua subvertit Dominus coram filiis Israel. Ee 3 3 Et

3 Et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: construxitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam.

† 2 Reg. 7. 10. 4 Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: † In Ierusalem erit nomen meum in æternum.

5 Ædificavit autem ea cuncto exercitui cæli, in duobus atriis domus Domini.

6 Transireque fecit filios suos per ignem in Vallebenennom: observabat somnia, sectabatur anguria, maleficis artibus inferviebat, habebat secum magos, & incantatores: multaque mala operatus est coram Domino, ut irritaret eum:

† 3 Reg. 8. 17. 7 Sculptile quoque & conflatile signum posuit in domo Dei, † de qua locutus est Deus ad David, & ad Salomonem filium ejus, dicens: In domo hac & in Ierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum.

8 Et moveri non faciam pedem Israel de terra, quam tradidi patribus eorum: ita dumtaxat si custodierint facere quæ præcepi eis, cunctamque legem & ceremonias, atque judicia per manum Moyfi.

9 Igitur Manasses seduxit Iudam, & habitatores Ierusalem, ut facerent malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus à facie filiorum Israel.

10 Locutusque est Dominus ad eum, & ad populum illius, & attendere noluerunt.

11 Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum: ceperuntque Manassen, & vinculum carænis atque compedibus duxerunt in Babylonem.

12 Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum: & egit poenitentiam valde coram Deo patrum suorum.

13 Deprecatusque est eum, & obsecravit intente: & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Ierusalem in regnum suum, & cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.

14 Post hæc ædificavit murum extra civitatem David, ad occidentem Gibon in convalle, ab introitu portæ piscium per circuitum usque ad Ophel, & exaltavit illum vehementer: constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus Iuda munitis:

15 Et abstulit deos alienos, & simulacrum de domo Domini, aras quoque, quas fecerat in monte domus Domini, & in Ierusalem, & projecit omnia extra urbem.

16 Porro instauravit altare Domini, & immolavit super illud victimas, & pacifica, & laudem: præcepitque Judæ ut serviret Domino Deo Israel.

17 Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo.

18 Reliqua autem gestorum Manasse: & obsecratio ejus ad Deum suum: verba quoque Videntium, qui loquebantur ad eum in nomine Domini Israel, continentur in sermonibus regum Israel.

19 Oratio quoque ejus & exauditio, & cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus edificavit excelsa, fecit lucos & statuas, antequam ageret poenitentiam, scripta sunt in sermonibus Hozai.

20 Dormivit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua: regnavitque pro eo filius ejus Amon.

21 Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare coepisset, & duobus annis regnavit in Ierusalem.

22 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servavit.

23 Et non est reveritus faciem Domini, sicut reveritus est Manasses, pater ejus: & multo majora deliquit.

24 Cumque conjurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua.

25 Porro reliqua populi multitudo, cæsis iis, qui Amon percusserant, constituit regem Iosiam filium ejus pro eo.

CAPUT XXXIV.

Iosias idolorum cultu sublato, templum instaurat repertoque legis libro conterritus est, ex illius præscripto omnia constituit, & convocato populo lectioque libro, fœdus cum Domino percussit.

1 **O**cto annorum erat Iosias cum regnare coepisset, & triginta & uno anno regnavit in Ierusalem. 4 Reg. 22. 1

2 Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, & ambulavit in viis David patris sui: non declinavit neque ad dextram, neque ad sinistram.

3 Octavo autem anno regni sui, cum adhuc esset puer, coepit quærere Deum patris sui David: & duodecimo anno postquam regnare coeperat, mandavit Judam & Ierusalem ab excelsis, & lucis, simulacrisque & sculptilibus.

4 Destrueruntque coram eo aras Baalim : & simulacra, quæ superposita fuerant , demoliti sunt : lucos etiam , & sculptrilia succidit atque comminuit : & super tumulos eorum , qui eis immolare consueverant , fragmenta dispersit.

5 Ossa præterea sacerdotum combussit in altari-
bus idolorum, mundavitque Iudam & Ierusalem.

6 Sed & in urbibus Manasse , & Ephraim , & Simeon , usque Nephthali , cuncta subvertit.

7 Cumque altaria dissipasset , & locus & sculptrilia contrivisset in frustra , cunctaque delubra demolitus esset de universa terra Israel , reversus est in Ierusalem.

8 Igitur anno octavodecimo regni sui , mandata jam terra , & templo Domini , misit Saphan filium Eseliæ , & Maasiam principem civitatis , & Ioha filium Ioachaz à commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui.

9 Qui venerunt ad Helciam sacerdotem magnum : acceptamque ab eo pecuniam , quæ illata fuerat in domum Domini , & quam congregaverant Levitæ , & janitores, de Manasse , & Ephraim , & universis reliquis Israel, ab omni quoque Iuda , & Benjamin , & habitatoribus Ierusalem ,

10 Tradiderunt in manibus eorum , qui præerant operariis in domo Domini , ut instaurarent templum , & infirma quæque sarcirent.

11 At illi dederunt eam artificibus , & cæmentariis , ut emerent lapides de lapicidinis , & ligna ad commissuras ædificii , & ad coarctationem domorum , quas destruxerant reges Iuda.

12 Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpositi operantium , Iahath & Abdias de filiis Merari , Zacharias & Mosollam de filiis Caath , qui urgebant opus : omnes Levitæ scientes organo canere.

13 Super eos vero , qui ad diversos usus opera portabant , erant scribæ , & magistri de Levitis janitores.

14 Cumque efferrent pecuniam , quæ illata fuerat in templum Domini , reperit Helcias sacerdos Librum legis Domini per manum Moyfi.

15 Et ait ad Saphan scribam : Librum legis inveni in domo Domini : Et tradidit ei.

16 At ille intulit volumen ad regem , & nunciavit ei dicens : Omnia quæ dedisti in manu servorum tuorum , ecce complentur.

17 Argentum , quod repertum est in domo Domini , conflaverunt : datumque est præfectis artificum , & diversa opera fabricantium.

18 Præterea

18 Præterea tradidit mihi Helcias sacerdos huic librum. Quem cum rege præfente recitasset,

19 Audissetque ille verba legis, scidit vestimenta sua:

20 Et præcepit Helciæ, & Ahicam filio Saphan, & Abdou filio Micha, Saphan quoque scribæ, & Asaæ servo regis, dicens:

21 Ite, & orate Domium pro me, & pro reliquis Israel & Iuda, super universis sermonibus Libri istius, qui repertus est: magnus enim furor Domini stillavit super nos, eo quod non custodierint patres nostri verba Domini, ut facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine.

22 Abiit ergo Helcias, & hi qui simul à rege missi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filii Thecuath, filii Hasra custodis vestium: quæ habitabat in Ierusalem in Secunda: & locuti sunt ei verba, quæ supra narravimus.

23 At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me:

24 Hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, cunctaque maledicta quæ scripta sunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Iuda.

25 Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, idcirco stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur.

26 Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro Domino deprecando, sic loquimini: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti verba voluminis,

27 Atque emollitum est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his quæ dicta sunt contra locum hunc, & habitatores Ierusalem, reverterisque faciem meam, scidisti vestimenta tua, & flevisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus.

28 Iam enim colligam te ad patres tuos, & inferis in sepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus sum super locum istum, & super habitatores ejus.

† Retulerunt itaque regi cuncta quæ dixerat. † 4 Reg. 23. 1.

29 At ille convocatis universis majoribus natu Iuda & Ierusalem,

30 Ascendit in domum Domini, unaque omnes viri Iuda & habitatores Ierusalem sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus à minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini, legit rex omnia verba voluminis:

31 Et stans in tribunali suo, percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum, & custodiret præcepta, & testimonia, & justificationes ejus, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque quæ scripta sunt in volumine illo, quod legerat.

32 Adjuravit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in Ierusalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Ierusalem juxta pactum Domini Dei patrum suorum.

33 Abstulit ergo Iosias cunctas abominaciones de universis regionibus filiorum Israel: & fecit omnes, qui relidui erant in Israel, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus ejus non recesserunt à Domino Deo patrum suorum.

C A P V T X X X V.

Immolato Phasæ maxima cum sollemnitate plurimisque victimis, Iosias festum æymorum septem diebus celebravit: deinde contra regem Aegypti pugnare tentans, graviterque vulneratus, moritur cum ingenti omnium luctu, & præsertim Ieremie prophete.

4 Reg.
23. 21.

1 **F**ecit autem Iosias in Ierusalem Phasæ Domino, quod immolatum est quartadecima die mensis primi:

2 Et constituit sacerdotes in officiis suis, horatusque est eos ut ministrarent in domo Domini.

3 Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locutus est: Ponnite arcam in sanctuario templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam eum eam ultra portabitis: nunc autem ministrare Domino Deo vestro, & populo ejus Israel.

4 Et præparate vos per domos & cognationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex Israel, & descripsit Salomon filius ejus.

5 Et ministrare in sanctuario per familias turmasque Leviticæ,

6 Et sanctificati immolate Phasæ: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moysi facere, præparate.

7 Dedit præterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollemnitate Phasæ, agnos & hœdos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia, hæc de regis universa substantia.

8 Duces quoque ejus, sponte quod voverant,

ob.

obtulerunt, tam populo, quam sacerdotibus, & Levitis. Porro Halcias, & Zacharias, & Iahiel, principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phafe pecora commixtim duo millia sexcenta, & boves trecentos.

9 Chonenias autem, & Semejas, etiam Nathanael, fratres ejus, nec non Hafabias, & Iehiel, & Iozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phafe quinque millia pecorum, & boves quingentos.

10 Præparatumque est ministerium, & steterunt sacerdotes in officio suo: Levitæ quoque in turmis, juxta regis imperium.

11 Et immolatum est Phafe: asperferuntque sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum:

12 Et separaverunt ea ut darent per domos & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scriptum est in Libro Moyſi: de bobus quoque fecerunt similiter.

13 Et assaverunt Phafe super ignem, juxta quod in lege scriptum est: pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinato distribuerunt universæ plebi.

14 Sibi autem, & sacerdotibus postea paraverunt: nam in oblatione holocaustorum & adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: unde Levitæ sibi, & sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis.

15 Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo, juxta præceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithun, prophetarum regis: lanitores vero per portas singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent à ministerio: quam ob rem & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibos.

16 Omnis igitur cultura Domini rite completa est in die illa, ut facerent Phafe, & offerrent holocausta super altare Domini, juxta præceptum regis Iosæ.

17 Feceruntque filii Israel, qui reperti fuerant ibi, Phafe in tempore illo, & sollempnitatem azy-morum septem diebus.

18 Non fuit Phafe simile huic in Israel à diebus Samuelis prophætæ: sed nec quisquam de cunctis regibus Israel fecit Phafe sicut Iosias, sacerdotibus, & Levitis, & omni Iudæ, & Israel qui repertus fuerat, & habitantibus in Ierusalem.

19 Octavodecimo anno regni Iosæ hoc Phafe celebratum est.

20 † Postquam instauraverat Iosias templum, a. † 4 Reg. sceu. 23. 29.

scendit Nechao rex Ægypti ad pugnandum in Charcamis juxta Euphratem : & processit in occursum ejus Iosias.

21 At ille, missis ad eum nunciis, ait : Quid mihi & tibi est rex Iuda ? non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ite præcepit : desine adversum Deum facere, qui mecum est, ne interficiat te.

† Zach.
12. 11.

22 Noluit Iosias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei : † verum petrexit ut dimicaret in campo Mageddo.

23 Ibiq̄ vulneratus à sagittariis, dixit pueris suis: Educite me de prælio, quia oppido vulneratus sum.

24 Qui transtulerunt eum de carru in alterum currum, qui sequebatur eum more regio, & asportaverunt eum in Ierusalem, mortuusque est, & sepultus in mansoleo patrum suorum: & universus Iuda & Ierusalem luxerunt eum :

25 Jeremias maxime: cujus omnes cantores atque cantatrices, usque in præsentem diem, lamentationes super Iosiam replicant, & quasi lex obtinuit in Israel : Ecce scriptum fertur in lamentationibus.

26 Reliqua autem sermonum Iosiae & misericordiarum ejus, quæ lege præcepta sunt Domini,

27 Opera quoque illius prima & novissima, scripta sunt in libro regum Iuda & Israel.

C A P V T XXXVI.

Iosia succedit ejus filius Ioachaz, quem Nechao rex Ægypti transfert in Ægyptum, fratremque Eliacim, quem Ioachim nominat, substituit : quo in Babylonem ducto à Nabuchodonosore, regnat filius Iyachin; & hunc rex Assyriorum una cum vasis templi in Babylonem abducit, patruumque illius impium Sedeciam substituit, qui Assyriis rebellans, templo ac Ierusalem incensit, transfertur una cum populo in Babylonem, propter regum & populi peccata donec per Cyrum regem Persarum primo anno regni ejus redendi datur facultas.

4 Reg.
23. 30.

1 **T**VLit ergo populus terræ Ioachaz filium Iosiae, & constituit regem pro patre suo in Ierusalem.

2 Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset, & tribus mensibus regnavit in Ierusalem.

3 Amovit autem eum rex Ægypti cum venisset in Ierusalem, & condemnavit terram centum talentis argenti, & talento auri.

4 Constituitque pro eo regem, † Eliakim fra. † *Mat.*
 trem ejus, super Iudam & Ierusalem: & vertit *1. 14.*
 nomen ejus Ioakim: ipsum vero Ioachaz tulit se-
 cum, & abduxit in Ægyptum.

5 Vigintiquinque annorum erat Ioakim cum
 regnare coepisset, & undecim annis regnavit in Ie-
 rusalem; fecitque malum coram Domino Deo suo.

6 Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex
 Chaldæorum, & vincitum catenis duxit in Baby-
 lonem.

7 Ad quam & vasa Domini transtulit, & posuit
 ea in templo suo.

8 Reliqua autem verborum Ioakim, & abomi-
 nationum ejus, quas operatus est, & quæ iuventa
 sunt in eo, continentur in Libro regum Iuda &
 Israel. Regnavit autem Ioachim filius ejus pro eo.

9 Octo annorum erat Ioachim cum regnare coe-
 pisset, & tribus mensibus, ac decem diebus re-
 gnavit in Ierusalem, fecitque malum in conspectu
 Domini.

10 Cumque anni circulus volveretur, misit
 Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Ba-
 bylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis do-
 mus Domini. † Regem vero constituit Sedeciam *† 4 Re.*
 patrum ejus super Iudam & Ierusalem. *24.*

11 Viginti & unius anni erat Sedecias cum re-
 gnare coepisset, & undecim annis regnavit in Ie-
 rusalem. *15.*

12 Fecitque malum in oculis Domini Dei sui,
 nec erubuit faciem Ieremiæ prophetæ loquentis ad
 se ex ore Domini. *Ier. 37.*

13 A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui
 adjuraverat eum per Deum: & induravit cervicem
 suam & cor, ut non reverteretur ad Dominum
 Deum Israel. *1.*

14 Sed & universi principes sacerdotum, & po-
 pulus, prævaricati sunt inique juxta universas
 abominationes gentium, & polluerunt domum
 Domini, quam sanctificaverat sibi in Ierusalem.

15 Mittebat autem Dominus Deus patrum suo-
 rum ad illos per manum nunciorum suorum, de
 nocte confurgens, & quotidie commonens: eo
 quod parceret populo & habitaculo suo.

16 At illi subsannabant nuncios Dei, & parvi-
 pendebant sermones ejus, illudebantque prophe-
 tis, donec ascenderet furor Domini in populum
 ejus, & esset nulla curatio.

17 Adduxit enim super eos regem Chaldæo-
 rum, & interfecit juvenes eorum gladio in domo
 sanctuarii sui: non est miserrus adolescentis, &

virginis, & senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus ejus,

18 Univerſaque vafa domus Domini, tam majora, quam minora: & theſauros templi, & regis, & principum, tranſtulit in Babylonem.

19 Incenderunt hoſtes domum Dei, destruxeruntque murum Ierusalem, univerſas turres combuſerunt, & quidquid pretioſum fuerat, demoliti ſunt.

20 Si quis evaſerat gladium, ductus in Babylonem ſervivit regi, & filiis ejus, donec imperaret rex Perſarum,

21 Et compleretur ſermo Domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua: cunctis enim diebus deſolationis egit ſabbatum, uſque dum complerentur ſeptuaginta anni.

22 Anno autem primo Cyri regis Perſarum, ad explendum ſermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremiæ, ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum: qui juſſit prædicari in univerſo regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens:

23 Hæc dicit Cyrus rex Perſarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ eſt in Iudæa: quis ex vobis eſt in omni populo ejus? ſit Dominus Deus ſuus cum eo, & aſcendat.

† Iere.
25. 12.
E 29.
11.
1. Eſd.
3. 1.
E 6.3.

FINIS.